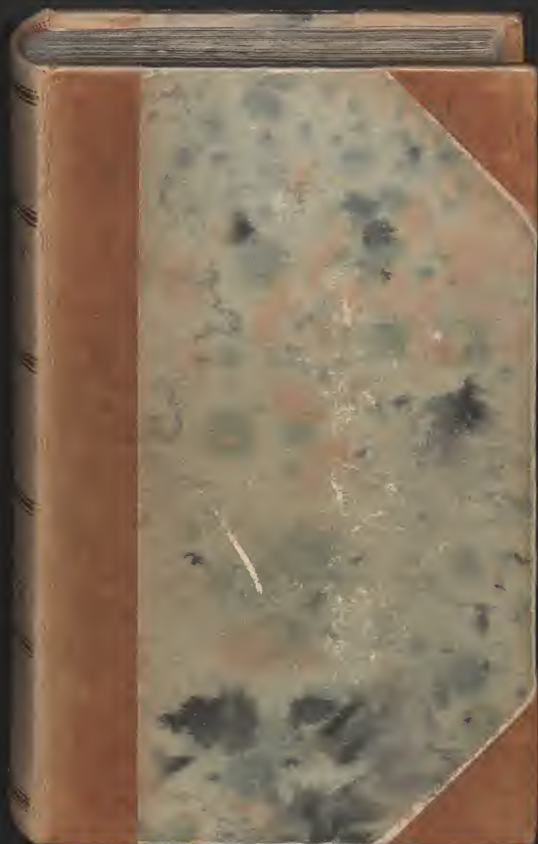

LOVSAMLING FOR ISLAND,

INDEHOLDENDE

Udvalg af de vigtigste ældre og nyere Love og Anordninger, Resolutioner, Instructioner og Reglementer, Althingsdomme og Vedtægter, Collegial-Breve, Fundatser og Gavebreve, samt andre Aktstykker,

TIL OPLYSNING OM

ISLANDS RETSFORHOLD OG ADMINISTRATION

I ÆLDRE OG NYERE TIDER.

Samlet og udgivet

af

Oddgeir Stephensen, og **Jón Sigurðsson,**
Justitsraad og Directeur for det islandske Departement. Archivar og Althingsmand.

TREDIE BIND.

1749—1772.

KJÖBENHAVN.
Forlagt af Universitets-Boghandler Andr. Fred. Höst.
Trykt hos S. Trier.
1854.

Rettelser og Bemærkninger.

I förste Bind: S. 486, ved For. 4. Marts 1690 om Arv og Gjelds Fragaaelse citeres For. 19. August 1735; denne For. er dog ikke optagen, men dens Indhold i Korthed bemærket i Anm. ved For. 8. April 1768. — S. 608, Anm. 4, og S. 609, Anm. 3: 160 Al. *l.* 180 Al.

I andet Bind: S. 710, 716, 720 staaer feilagtig i Margen Aarstal 1746 og 1747 istedenfor 1748. — S. 719[23] 8 Hundr. *l.* 18 Hundr. — S. 751[16] Dagsarbeider *l.* Dagsarbeide. — S. 751[31] Synders *l.* Synderes. — S. 760 blandt „Instructioner" bör tilföies to, af 15. Juni 1741, for Harboe som General-Kirkevisitator i Island, og hans Tolk og Amanuensis Jón Þorkelsson (begge anförte S. 753).

I tredie Bind: S. 244 Anm.: lak *l.* Plak. — S. 296 nederste Linie: fa *l.* fra.

Kongelig Resolution ang. **Press-Tobak til Island.** Christiansborg 21. Januar 1749[1]. — 1749. 21. Januar.

I Forestilling 13. Januar melder Rentekammeret, at efter mange Ventilationer og förte Correspondence med det islandske og finmarkske Compagnie angaaende den til deres Udredning behövende Press-Tobak, er det endeligen bragt derhen, at alt hvad til Island for næstafvigte Aar var requireret er taget af Brödrene Jacob Italiender Benjamins Fabrik i Khavn, ligesom denne Fabrik og havde paataget sig den fremtidige Forsyning, men Compagniet anholdt om, at maatte benytte et allerede forskrevet og nu henstaaende Partie af 390 Kasser hollandsk Press-Tobak til denne Handel. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 30, Nr. 7.

Vi bevilge for denne Gang allernaad., at disse for det islandske og finmarkske Compagnie paa Toldboden staaende 390 Casser hollandsk Press-Tobak maa af dem til indeværende Aars Udredning bruges, imod at ei alene hvad videre Press-Tobak for dette Aar til Landene at forsyne behöves, men endog alt hvis for den fölgende Tid dertil udfordres, af den her værende Fabrique vorder tagen. Christiansborg Slot d. 21. Januarii 1749.

Forordning angaaende **grove Morderes Straf.** Christiansborg 7. Febr. 1749[2]. — Publiceret paa 7. Febr.

---

[1]) kgl. Resol. 27. April 1751.

[2]) Reskr. 22. Decbr. 1758; For. 18. Decbr. 1767.

1749. Althinget 1750 samt trykt i Althingsbogen s. A. Nr. IV, II.
7. Febr. Siell. Reg. 61, 22—23. — Qvart-Forr. for 1749 S. 49—51; Schou IV, 110—111.

Forordning, hvorved den om. grove Morderes Straf under Dato 16de Octobris Anno 1697 udgangne Forordning yderligere forklares.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at Vi, for at hemme saadanne grove og forsætlige Mord, som desto værre nu saa ofte paa nogle Aars Tid med beraad Hu, uden nogen foregaaende Tvistighed, eller dertil given Aarsag, paa först mödende, ja endog uskyldige værgeslöse Börn, ere forövede, og paa det at uskyldig Blod, som saa uchristelig udgydes, kan naae sin retfærdige Forsoning, og slige grove Misdædere faae deres velfortjente Straf, andre Ligesindede til Skræk og Afskye[1], have fundet for got at anordne og befale, ligesom Vi og hermed allern. anordner og befaler, at ei alene i de Tilfælde, som Forordningen af den 16de Octobris Anno 1697 nævner og befaler: nemlig, naar nogen haver myrdt eller omkommet sin Ægtefælle, sin Herre eller Husbond, sin Frue eller Madmoder, eller nogen af deres Börn, men endog naar nogen efterdags befindes, med fri Forsæt og beraad Hu, uden nogen foregaaende dertil af den Dræbte given Aarsag eller Anledning, alene i Tanke at gjöre en Ulykke, at have myrdt eller omkommet nogen mödende eller forekommende uskyldig Person, voxen Menneske eller Barn, da skal saadan grov Misdæder, uden al Naade, sig selv til velfortjent Straf og andre Ligesindede til Skræk og Afskye, af Skarpretteren knibes med gloende Tænger, först udenfor det Huus eller ved det Sted, hvor Mordet er begaaet, siden, om det er i en Kjöbsted, paa alle Byens Torve eller offentlige Steder, og, om det er paa Landet, da trende Gange imellem Gjerningsstedet og Retterstedet, og allersidst paa Retterstedet;

---

[1]) For. 18. Decbr. 1767; For. 4. Oktbr. 1833 § 10.

dernæst skal den Skyldiges höire Haand levende afhugges med en Öxe, og siden Hovedet i lige Maade med en Öxe, hvorpaa Legemet af Natmandens Folk skal henföres og lægges paa Steile, og Hovedet tillige med Haanden fæstes paa en Stage oven over Legemet; og maa ingen Morder eller slig Misdæder fra sit Fængsel til at udstaae sin Straf föres med nogen Ceremonie, eller i pyntelige Klæder, men den skal udi gemene og de i Fængslet brugte daglige Klæder, uden Hat eller Hue, med blottet Hoved, Strikke om Halsen og sammenbundne Hænder, sig selv til desto större Forhaanelse og andre til Skræk og Afskye, fra Fængslet til Retterstedet föres paa Natmandens Sluffe. — Derefter Dommere, saavel som alle andre Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vores Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 7de Februarii Anno 1749. 1749. 7. Febr.

Rentekammer-Skrivelse ang. Besigtigelse af de til Island förte Varer. Khavn 22. Februar 1749. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb., Litr. K, Nr. 184. 22. Febr.

Ligesom udi forrige islandske Compagnies Forpagtningstid haver været foranstaltet, at alle de til Havnerne udförte, og fra forrige Aar udi Kjöbmandsboderne efterliggende Vare aarlig, foruden Besigtelsen, special ere blevne optegnede, og derover en Specification til Rentekammeret indsendt, saa er og sligt ved itzige Compagnies Beseglings Tiltrædelse udi Island bleven ordineret; men da nogle af Compagniets farende Kjöbmænd skal

1749. have nægtet Vedkommende, som efter Octroyen ere
22. Febr. befalede at tage Varene under Besigtelse, slige Vare at optegne, og ei heller dennem derom Efterretning villet meddele, skulle vi tjenstberedvilligst og tjenstlig anmode Eders Excellence, som Præses, tillige med Compagniets Directeurer, at de farende Kjöbmænd paa Island herom fornöden Ordre maatte blive tillagt, paa det dennem den hidindtil brugte Undskyldning kan betages, at de derom ei nogen Ordre fra Compagniet er medgivet. Vi forblive &c. Rentekammeret den 22. Februarii 1749.

5. April. **Reskript til Biskop Olaf Gislason af Skalholt, ang. Authorisation af Biskop Gisli Jónssons Maldagabog.** Christiansborg 5. April 1749. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1749. Norske Tegn. XXXII, 72; P. Pétursson, Hist. Eccl. Isl. S. 86.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Af din til Os under 10de Junii udi næstafv. Aar indkomne allerund. Memorial have Vi fornummen, hvorledes der i Stiftskisten, udi det dig allern. anbetroede Skalholts Stift skal, foruden den ved den for Biskopperne paa Vort Land Island allern. udgivne Instructions 16de Artikul authoriserede gamle saakaldede Biskop Wilchins Maldagabog eller Kirkeregister, endnu forefindes et andet, som skal være gjort af forrige Biskop for Skalholts Stift, afgangne Hr. Gisle Jonsen, Anno 1575, hvilket, som dog ikkun skal være en uvidimeret Copie, Consistorialretten paa Landsthinget udi Aaret 1710 skal have censureret, at være det vigtigste og tilforladeligste Kirkeregister[1], som nu haves der i Stiftet, da derudi skal være at

[1]) I Consistorial-Retten (Synodalforsamlingen for Skalholt Stift) 1710 er «reki fyrir Mels landi í Staðar sveit milli Grensár og Guðlaugshamars» frakjendt Kirken paa Helgafell og tillagt Capellet paa Hofstöðum, med Tilföiende: «því Gísla biskups máldagi er það riktugasta skjal kirkna á milli».

finde nogle Kirker og deres Rettigheder, som de endnu beholde, der ikke skal være at finde udi Wilchins Maldagabog, saasom den heller ikke skal have alle Kirker i Stiftet; thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af din derhos allerund. gjorte Ansögning og Begjering, samt efter den fra Os elskelig Henrich Ocksen, Vores Stiftsbefalingsmand over Vort Land Island og Færöe, saa og Estats, Justits og Cancellieraad, herover indhentede Erklæring, allernaad. have funden for godt, foruden bemeldte ved Biskoppernes Instructions 16da Post allerede i Skalholts Stift authoriserede Biskop Wilchins Kirkeregister, tillige med allern. at authorisere ovenmeldte i Aaret 1575 af daværende Biskop over Skalholts Stift, afg. Gisle Jonsen forfattede Kirke-Register eller Maldagabog, hvorfore Vi allern. ville. at samme, omendskjöndt den deraf i Stiftskisten forefindende Copie ikke er vidimeret, alligevel skal ansees som et tilforladeligt og authentique Kirkeregister, dog at der i övrigt skal forholdes efter meerbemeldte 16de Post i den Biskopperne paa bemeldte Island allern. meddelte Instruction. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Os ellers at indberette, at du dette Vores allern. Reskript haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 5. Aprilis 1749 [1]. 1749. 5. April.

Rentekammer-Circulaire til samtlige kongelige Betjentere i Island, ang. **Foranstaltninger til Forebyggelse af Smughandel.** Khavn 12. April 1749. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, 193. 12. April.

Som Hans Excellence Præses og Directeurerne for det kongelig octroyerede islandske og finmarkske Compagnie lader equipere et Fartöi, for i Aar at krydse

[1]) Ved Reskript af s. D. (Norske Tegn. XXXII, 67) er Gjenpart heraf communiceret Stiftbefalingsmand Ocksen, for at han sig «derefter kunde vide at rette».

1749. 12. April. under Island og holde Landet ryddeligt fra ufrie Handlere, som enten under Landet eller nærmere end 4 Mile udenfor Landet maatte befindes at drive forbuden Handel: saa bliver enhver Hans kgl. Majts Betjentere udi Island, som denne vores Ordre af paa bemeldte Fartöi Commanderende forevises, herved anbefalet, at de straxen og uden nogen Ophold eller Indvending, saavel ifölge den kongel. allern. Forordning af 13. Maji 1682, som den det islandske Compagnies Interessenter allernaad. meddelte Octroye af Dato 13. Julii 1742, seer ham i alle muelige Maader assisteret, baade med Retternes Holdelse, ifald det af ham skulde forlanges, og ellers i hvad anden Occasion, som udi foranförte Tilfælde kunde forelöbe, saafremt de ikke vil underkaste sig den Straf, som höistbemeldte allernaadigste Forordning og Octroye befaler. Rentekammeret den 12. Aprilis 1749.

25. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Horstrafs Formildelse til Vand og Bröd.** Christiansborg 25. April 1749. — Norske Tegn. XXXII, 87b—88.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Os er bleven allerund. refereret en fra Thorder Joensen af Kyrteskard (*rett.* Geitaskarð) udi Hunevands Syssel paa Vort Land Island under 18. Octobr. 1745 indkommen allerund. Memorial, tillige med din herover indhentede Erklæring, dateret den 31te Martii næstleden, hvoraf Vi have erfaret, at bemeldte Thorder Joensen skal have begaaet tvende Forseelser i Hoer udi hans Ægteskab, hvorfore han skal være bleven dömt fra hans Hustrue, og siden avlet tvende Börn i Lösagtighed med et ledig Qvindemenneske, i hans ledig Stand, men at han derhos skal være i en meget fattig Tilstand. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af fornævnte Thorder Joensens allerund. gjorte Ansögning og Begjering, samt

efter bemeldte din Erklæring, af sær kongelig Naade allern. have bevilget, at han for den i Vores allern. Lov for saadan hans begangne Forseelse dicterede Straf maa være fri og forskaanet; dog skal han derimod udrede de Böder, som han formedelst sit begangne Horerie er forfalden udi, saa skal han og staae aabenbare Skrifte og sidde 8 Dage paa Vand og Bröd. Derefter du dig allerund. haver at rette, og den fornödne Anstalt til denne Vores allern. Resolutions Efterlevelse at föie. Befalendes &c. Christiansborg d. 25. Aprilis 1749. 1749. 25. April.

Reskript til Biskoppen over Holum Stift, Haldor Brynjolfsson, ang. Skoletiden og Skolens Stipendier. Christiansborg 25. April 1749. — Norske Tegn. XXXII, 91; Uddrag i P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 87; Fogtm. V. 1, 186—187. — Islandsk Oversættelse: «Forordning áhrærandi að skólatíminn sè styttur til fardaga», trykt paa Holum 1750, 2 Blade i 4to. 25. April.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Eftersom Os elskelig Herr Oluf Gislesen, Biskop over Skalholts Stift, i Henseende til de Bispestolen paaliggende store Udgifter, allerund. haver begjert, at det allern. maatte befales, at de formuende Forældre eller Formyndere, som haver Börn udi Skolen, skulle selv forskaffe dem nödvendige Klæder, Lys og Sko-Læder, saa og at det allern. maatte tillades, at Skolen ikke holdtes længere end fra Michelsdag og indtil Fardage, hvilket ville være til Nytte baade for Rectores og Scholarerne, saa og til nogen Lettelse for Bispestolen. Da, som det udi den om de latinske Skoler paa Vort Land Island den 3die Mai 1743 allern. gjorte Anordning, dens 14de Articul, er befalet, at fri Skole skal alene gives dem, som ere saa fattige, at de ikke kan betale derfor, og udi den 15de Articul indeholdes, at, om en Discipel ikke var ganske fattig, men dog ei kunde formaae at betale for sin hele Skolegang, skal hannem forundes Halvdelen af det kongelig Be-

1749. neficio, men den anden halve Deel af Kosten at betales,
25. April. saa og Halvdelen af Klæder, Papir m. v. af Disciplen selv at besörges; ligesom og de Disciple, som ere bemidlede, og hvoraf ikkun, efter den 17de Art. i Skole-Anordningen, maa indtages 8, skal ingenlunde tilstedes det kongelig Beneficium: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du paaseer, at forbemeldte allern. Anordning af Vedkommende allerund. vorder iagttaget, saaledes: at ingen bliver indtaget i Holum Skole til fri Underholdning, uden de, som ere saa fattige, at de ikke kan betale derfor; og have Vi derhos allern. funden for got, at Skolen herefter ikke skal holdes længere end fra Michelsdag og indtil Fardage, saaledes, at, naar Fardagene indfalder for Pintse-Dage, skal Skolen næste Uge for Pintse-Dag dimitteres, og naar de indfaldt efter Höitiden, da næste Onsdag forher, hvilket Vi ligeledes under denne Dags Dato allern. have rescriberet bemeldte Biskop Herr Oluf Gislesen, for saavidt Skalholts Skole angaaer. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Os ellers at indberette, at du dette Vores allern. Reskript haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 25. April 1749.[1]

25. April. **Reskript til Biskoppen over Skalholt Stift, Olaf Gislason, ang. Skoletiden og Skole-Stipendia.** Christiansborg 25. April 1749. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1749, med Datum 26. April. Norske Tegn. XXXII, 89b—91.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Udi indsendte Memorial af den 15. Junii udi næstafvigte Aar haver du Os allerund. forestilt, at, efter den af Vores elskelig kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, under

[1]) Ved Reskript af s. D. er Stiftamtmand Ocksen tilstillet Gjenpart heraf til Efterretning (Norske Tegn. XXXII, 87); ligeledes General-Kirke-Inspections-Collegium (Siell. Tegn. LXXVI, 177b).

3. Maji 1743 og 10. Junii 1746 allern. gjorte Anordning, hvorledes med de tvende latinske Skoler paa Vort Land Island skal forholdes, samt det udgangne Reglement, hvorledes Scholarerne skal spises, klædes og med Huse forsynes, og det fra Michelsdag til Mariæ Besögelses-Dag, som indfalder den 2den Julii, belöber det sig, paa den saaledes paabudne Maade, at holde Skole, efter allernöieste Regning, til 1086 Rd. Croner, hvilket du beklager at falde dig altfor haardt og snart umuelig at udstaae, allerhelst da, foruden disse store Udgifter, endnu medgaaer mange andre og höiere Udgifter, baade til at vedligeholde Domkirken og Udkirker, samt Bispestolens vidtlöftige Bygninger med fornöden Reparation, saa og til at underholde dig med Hustrue, Börn og mange Tyende, hvorfore du allerund. haver anholdet om nogen allern. Dispensation i Skole-Anordningens og Reglementets paabudne Poster, nemlig: 1, at den 2den Articul af Skole-Reglementet allern. derhen maatte vorde modereret, at de formuende Forældre eller Formyndere, som have Börn udi Skolen, skulle selv forskaffe dem nödvendige Klæder, Lys og Sko-Læder, mens med de Fattigste at forholdes efter Articulens Indhold, saavidt mueligt var. — 2) at det maatte allern. tillades, at Skolen ikke holdtes længere end fra Michelsdag og indtil Fardage, saaledes, at naar Fardagene indfalder for Pintsedag, Skolen da næste Uge for Pintsedag maatte dimitteres, men, naar de indfaldt efter Höitiden, da næste Onsdag forher, hvilket ville være til Nytte baade for Rectores og Scholarerne, saa og til nogen Lettelse for Bispestolen. Thi give Vi dig, i Anledning af saadan din allerund. gjorte Ansögning, hermed allern. tilkjende, at hvad det förste Petitum angaaer, da, som det udi forbemeldte om de latinske Skoler paa Island den 3. Maji 1743 gjorte Anordning, dens 14de Articul er befalet, at fri Skole skal alene gives dem, som ere saa fattige, at de ikke kan betale derfor, og udi den 15de Articul indeholdes, at, om en Discipel ikke var ganske

1749. 25. April.

1749. 25. April. fattig, men dog ei kunde formaae at betale for sin hele Skolegang, skal hannem forundes Halvdelen af det kongelig Beneficio, men den anden halve Deel af Kosten at betales, saa og Halvdelen af Klæder, Papiir m. v., af Disciplen selv at besörges, ligesom og de Disciple, som ere bemidlede, og hvoraf ikkun, efter den 17de Articul i Skole-Anordningen, maa indtages 8, skal ingenlunde tilstedes det kongelig Beneficium: saa haver du at paasee, at forbemeldte allern. Anordning af Vedkommende allerund. vorder iagttaget, saaledes: at ingen bliver indtaget i Skolen til fri Underholdning, uden de, som ere saa fattige at de ikke kan betale derfor; men hvad dit andet Petitum angaaer, da ville Vi hermed allern. have bevilget, at Skolen herefter ikke skal holdes længere end fra Michelsdag og indtil Fardage, saaledes, at naar Fardagene indfalder for Pintsedag, skal Skolen næste Uge for Pintsedag dimitteres, og naar de indfaldt efter Höitiden, da næste Onsdag forher. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Os ellers at indberette, at du dette Vores allern. Reskript haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 25. April 1749.[1]

26. April. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Pingel, ang. Retten til Laxefangst i Elliðaá. Khavn 26. April 1749.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb., Litr. K, Nr. 243.

Afgangne Biskop Jon Arnesens Efterleverske, Gudrun Einersdatter, haver ved Memorial af 6. Septembr. 1746 allerund. ansögt, at nyde Femteparten af den Lax, som udi Ædler-aaen (Elliða-á, Hellirá) fanges, siden samme efter Kirkestolen Laugarnes Kirke skal tilhöre: Da, som dette Fiskerie er over Hævdstid, som for Hans Maj[ts]

[1]) Gjenpart heraf er ved Reskript af s. D. tilstillet Stiftamtmand Henrik Ocksen til Efterretning (Norske Tegn. XXXII, 87[b]) samt ligeledes General-Kirke-Inspections-Collegium (Siell. Tegn. LXXVI, 177[b]).

Regning er bleven oppebaaret, saa kan Bispe-Enken ingen Rettighed derudi tilstaaes, med mindre det anderledes og tilstrækkelig bevises, hvilket Herr Amtmand for Enken ville bekjendtgjöre. Vi forblive &c. Rentekammeret den 26. April 1749. 1749. 26. April.

Rentekammer-Circulaire til Sysselmændene i Island, ang. Handelen. Khavn 26. April 1749. 26. April.
— Bekjendtgjort og indskærpet ved Amtmandens Bekjendtgjörelse paa Althinget 17. Juli 1753 (Althingsb. 1753 Nr. XVIII) overeensstemmende med Rentek. Skr. 1. Mai 1753 (Copieb. Litr. L, Nr. 164—165). Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, Nr. 262—282.

Som for os er bleven andraget, hvorledes endeel Islændere udi maadelige Fiskeaaringer af deres avlede Fisk ikke til Districtets Krambod indleverer saameget, som de fra deres egen Huus-Provision kunne undvære, men formodentlig samme paa en eller anden Maade ved deres Hjem haver sögt at udprange, hvilket er stridende imod den kongelig allern. Forordn. af 10. April 1702 og den det islandske Compagnie meddeelte Octroyes 17de Post, saa haver I alvorligen at foreholde Indbyggerne udi det eder anbetroede Syssel, at de ikke understaae sig at holde deres bedste Vare af Fiske, Faar og Tran tilbage, og tilbyde Compagniets Kjöbmænd de slette Vare, men af yderste Evne stræbe at betjene Kjöbmændene med hvis de fra deres Huusholdning kunde forövre, saa at de ikke med tomme Skibe skulle gaae tilbage. Thi, ifald nogen af Indbyggerne sig herimod forseer, eller og med Fremmede driver nogen forbuden Handel, maa de Skyldige vente derfore med vedbörlig Straf at blive anseet, ligesom I og haver at iagttage, at denne Vores Ordre nöie vorder efterlevet. Gud befalet &c. Rentekammeret den 26. April 1749.

Reskript til Haldor Brynjolfsson, Biskop over Holum Stift, ang. Friskyds for Biskopperne. Fre- 5. Mai.

1749. densborg 5. Mai 1749. — Norske Tegn. XXXII, 97;
5. Mai. *Fogtm. V. 1, 188.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegio er Os allerunderd. bleven refereret en af endeel af Sysselmændene paa Vort Land Island paa Almuens Vegne indgiven allerund. Memorial, hvorved de, udi Anledning af den Biskopperne paa bemeldte Island, efter den dem af Vores elskel. kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, allern. meddeelte Instruction af 1. Juli 1746, paa deres Visitatsreiser tillagde frie Skyds og Tæring, allerund. klager over, hvorledes det falder den fattige Almue til stor Besvær og Forsömmelse udi deres eget til det nödtörftige Bröds Erhvervelse fornödne Arbeide, at fuldbyrde og anskaffe den i saa Maade bevilgede Skyds og Tæring, helst for den af Biskopperne medhavende temmelig vidtlöftige Suite fra 5 til 10 Personer, som med Bagage og udi Alt kunne behöve 30 à 40 Heste, som gjör det paa mange Steder næsten umuligt, at kunne holde den udfordrende Skyds parat ved ethvert Skiftested, saa at Biskopperne isaafald maa sinkes paa deres Reiser, og Sysselmændene maa underkastes Klagemaal og Ansvar; derfore de allerund. have anholdt, at Almuen maatte herefter, som forhen, være befriet for at forskaffe den dem paalagde frie Skyds og Tæring. Thi give vi dig herpaa tilkjende, at paa Os herover af Os elskelige Vores General-Kirke-Inspectoribus allerund. gjorde Forestilling, at den Biskopperne i berörte Maade forundte frie Skyds og Tæring ikke er noget nyt Beneficium, men at have været endog anordnet af höisalige Konge Frederico Tertio, höilovlig Ihukommelse, og, da det var kommen af Brug, af allerhöistbemeldte Vores elskelig kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, at være Biskopperne igjen allern. forundt til enslags Belönning og Vederlag for de Biskopperne ved adskillige til Skolerne i Landet paalagde flere Udgifter end deres Formænd, ville Vi vel herved allern. have bevilget, at det

i Henseende til din frie Skyds og Tæring paa dine Visitats-Reiser maa fremdeles have sit Forblivende ved den allern. Instruxes Bydende udi den 12te Artic., men er derhos Vores allern. Villie og Befaling, at du, saa meget muligt er, haver at indskrænke dit Fölgeskab med Folk og Heste paa dine Visitatsreiser, og ei tager mere med dig end du af uforbigjængelig Fornödenhed kan behöve. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og udi övrigt allerund. at indberette, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Dermed &c. Fredensborg den 5. Maji Anno 1749.[1] 1749. 5. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen; ang. Friskyds for Biskopperne i Island. Fredensborg 5. Mai 1749. — Norske Tegn. XXXII, 99. 5. Mai.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T., Os er allerunderd. bleven refereret den fra Sysselmændene paa Vort Land Island paa Almuens Vegne sammesteds indgivne allerund. Memorial, hvorved de, udi Anledning af den Biskopperne paa bemeldte Island efter seneste dem meddelte Instructions 12te Articul paa deres Visitatsreiser tillagde frie Skyds og Tæring, allerund. klager over, at det falder den fattige Almue til stor Besvær, og Forsömmelse udi deres eget til det nödtörftige Bröds Erhvervelse fornödne Arbeide, at fuldbyrde og anskaffe den i saa Maade bevilgede Skyds og Tæring, helst for Biskoppernes medhavende temmelig vidtlöftige Suite, fra 5 til 10 Personer, som med Bagage og alt kunne behöve 30 til 40 Heste, som endog forvolder, at den udfordrende Skyds umuligt kan være parat paa hvert Skiftested, saa at Biskopperne i saa Fald maa sinkes paa deres Reiser, og Sysselmændene maa underkastes

[1]) Ligelydende Reskript er under samme Dato udfærdiget til Biskop Olaf Gislason i Skalholt Stift. Norske Tegn. XXXII, 98.

1749. Klagemaal og Ansvar, derfore de allerund. have an-
5. Mai. holdet, at Almuen maatte herefter, som forhen, være befriede for at forskaffe den dem paalagde frie Skyds og Tæring, og hvorover din allerund. Erklæring er bleven indhentet. Men som Os af Os elskelige Vores Kirke-Inspecteurer allerund. er bleven forestillet, at saadan Biskopperne paa Island forundte Skyds og Tæring ikke er noget nyt Beneficium, men at have været forhen af höisalige Kong Frederico Tertio, höilovlige Ihukommelse, anordnet, og, da det var kommen af Brug, af Vores elskelige kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, at være Biskopperne igjen allern. forundt til enslags Belönning og Vederlag for de dem ved adskillige til Skolerne i Landet paalagde Udgifter fremfor deres Formænd, og at Biskoppernes store Fölgeskab er just bleven foraarsaget derved, at de, af Mangel paa Befordring og Tæring, har maattet tage en stor Deel Proviant med sig, og fölgelig have flere Folk og Heste: saa gives dig herved allern. tilkjende, at, da Vi efter slig Beskaffenhed allern. have resolveret, at det i Henseende til meerberörte Biskoppernes frie Skyds og Tæring paa deres Visitatsreiser maatte vel have sit For blivende ved ommeldte Instruxes Bydende udi dens 12te Articul, saa have Vi derimod under denne Dags Dato ladet Biskopperne paa oftbemeldte Island rescribere, at de, saa meget mueligt være kan, skulle indskrænke deres Fölgeskab med Folk og Heste paa deres Visitats-Reiser, og ei tage mere med sig end de til uforbigjængelig Fornödenhed kunde behöve. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette. Befalendes &c. Fredensborg den 5. Maji 1749.

5. Mai. **Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium, ang. Friskyds for Biskopperne i Island. Fredensborg 5. Mai 1749.** — Siell. Tegn. LXXVI, 187b—188; P. Pètursson Hist. Eccl. Island., S. 87—88.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Eders aller-

und. Forestilling, dat. 24. Aprilis sidstafvigt, betræffende den fra endeel af Sysselmændene paa Vort Land Island indgivne allerund. Memorial og Ansögning, paa Almuens Vegne sammesteds, at de maatte efterdags være befriet for at forskaffe Biskopperne den dem udi seneste allern. meddeelte Instruction af 1. Julii 1746 forundte frie Skyds og Tæring paa deres Visitatser, i Henseende til, baade at Biskopperne förte for stor Suite med sig, og det næsten var ugjörligt, saa at Biskopperne ofte maatte sinkes i deres Reiser, og Sysselmændene være underkastede Klage og Ansvar, have Vi ladet Os allerund. referere; og som det da, af eders Os herover allerund. gjorde Forestilling, fornemmes, at den af Supplicanterne paaankede frie Skyds og Tæring, som Biskopperne ved forskrevne allern. Instruction er bleven bevilget, ikke er noget nyt Beneficium eller Paalæg for Almuen, men har for lang Tid siden, endog af höisalige Konge Frederico Tertio, höilovlige Ihukommelse, været anordnet, og, da det var kommen af Brug, at være Biskopperne igjen tillagt, som enslags Belönning og Vederlag for de dem ved adskillige til Skolerne i Landet paalagde Udgifter, fremfor deres Formænd, samt at Biskoppernes store Fölgeskab just er bleven foraarsaget derved, at de, af Mangel paa Befordring og Tæring, har maattet tage en stor Deel Proviant med sig, og fölgelig flere Folk og Heste, det I allerund. formene, naar de nu nyde fri Tæring, meget kunde formindskes. Saa give Vi eder herved allern. tilkjende, at Vi, efter anförte Beskaffenhed, allern. have resolveret, at det med den Biskopperne i forskrevne Maade bevilgede frie Tæring og Skyds paa deres Visitatsreiser maa vel have sit Forblivende, mens at Vi under denne Dags Dato have ladet begge Biskopper allern. rescribere, at de, saa meget mueligt være kan, skulle indskrænke deres Fölgeskab med Folk og Heste paa deres Visitatsreiser, og ei tage mere med sig end de til uomgjængelig Fornödenhed behöve. Derefter &c. Fredensborg den 5. Maji 1749.

1749.
5. Mai.

1749. 5. Mai. **Reskript til Biskopperne paa Island, ang. Jubelfestens Afholdelse. Fredensborg 5. Mai 1749.** — Publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1749. Norske Tegn. XXXII, 98—99.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Da udi næst tilstundende Octobris Maaned ere forlöbne 300 Aar siden höisalige Vore kongelige Forfædre af oldenborgske Stamme deres höipriselige Regjerings Begyndelse over disse Riger og Lande: saa ville Vi med Taknemmelighed have erindret denne store Guds Velgjerning, og til den Ende allern. funden for godt, at overalt udi Vore Riger og Lande skal holdes en Jubelfest förstkommende 28. Octobris og næstfölgende tvende Dage, til den 30. samme Maaneds inclusive. Thi er nu hermed Vores allern. Villie og Befaling:

1) at du overalt udi det dig allern. anbetroede Stift den Anstalt gjör, at Söndagen næst forhen, den 26. Octobr., strax efter at Prædiken til Höimesse er endt, i alle Kirker ved Præsterne vorder intimeret af Prædikestolen til denne Festes Helligholdelse, med Bön til Gud om sin fremdeles naadige Beskjærmelse og Velsignelse over Os, Vores kongelig Arvehus og Regjering til Verdens Ende. — 2) At der overalt, hvor Klokker ved Kirkerne ere, næstfölgende Dag, den 27de, vorder ringet een Time, fra 4 til 5 Slet Eftermiddag. — 3) Paa den förste Jubelfestes Dag, nemlig den 28. Octobris, ville Vi at det med Kimen og Ringen, hvor det skee kan, skal i alt forholdes som det skeer paa een af de trende store Höitider, og forretter du selv Höimesse-Prædiken udi Stiftets Cathedral-Kirke, og ellers Sognepræsterne, hver udi sin Sogne-Kirke, men de andre Prædikener, hvor flere holdes, forrettes som sædvanligt; hvorudi skal forhandles og forklares hosfölgende Texter, men Collect og Bön, som denne Dag skal bruges, haver du selv at forfatte, saaledes som du finder best at komme overeens med denne gudelig Forretning, og

ellers at ordinere saadanne Psalmer, som dertil kan passe sig; dog at strax efter Prædiken synges den Psalme: „O store Gud vi love Dig.“ — 4) De andre tvende Dage helligholdes ei videre, men ville dog, at anden og tredie Dag udi Skalholts (Hole) Cathedral-Skole holdes af Rectore og Conrectore en latinsk Tale. Derefter du dig allerund. haver at rette og Os ellers at referere, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Fredensborg den 5. Maji 1749. 1749. 5. Mai.

Over-Secretair Grev Holsteins Skrivelse til Niels Horrebow, ang. dennes Reise i Island. Khavn 10. Mai 1749. — Ober-Secretererens Brevbog 1749, Nr. 127. 10. Mai.

De Poster, som Deres mig tilkomne Pro-Memoria under 7de hujus indeholder, har jeg funden Leilighed igaar Hans Majt allerund. at kunde referere, og skulle det herpaa tjene til Efterretning, at ang. 1. Post: at De til Deres anbefalede Forretningers Befordring maatte vorde forsynet med en kongelig Ordre, samt tillagt en Instruction: da bliver Amtmand Pingel af mig tilskreven[1], at ville bevise Ham al velvillig Assistence, og betræffende Instruction, da kan derom gjöres nærmere Aftale med Deres Broder, som har lovet samme saaledes at forfatte, og hvoraf De kunde betjene Dem. — 2) Anlangende den begjærte frie Transport for Deres Person og medhavende Instrumenter, saa bliver Hans Excellence Herr Geheimeraad Bentzon ligeledes derom tilskreven, sligt ved Compagniet at ville lade foranstalte[2]. — 3) Belangende bekvem Leilighed for Deres Person og til Deres Instrumenter, derom er Amtmanden ligeledes

[1]) Over-Secretair Holsteins Skrivelse til Rentekammeret, at give Amtmand Pingel fornöden Ordre. Brevb. sst. Nr. 129; og Skrivelse til Amtmanden selv Nr. 130.

[2]) Over-Secretair Holsteins Brev til Bentzon. Brevb. sst. Nr. 128.

1749. bleven tilmeldet. — 4) Hvad sig angaaer den forlangende
10. Mai. Qvadrant at maatte laanes fra Observatorio paa Runde-Taarn, da har Hans Majt taget det i Betænkning at skille Taarnet ved dette Instrumente, og derfor ikke kan være fölgagtig[1]. — 5) De Sager som erindres at skulle fölge fra General-Kirke-Inspectionen, derom vilde De melde Sig hos Cancellieraad Jessen, som vel endnu maatte skee i Dag, og jo för jo heller, siden Han ligger nu paa sin Afreise: og — pro 6to anbelangende det requirerte Forskud, saa faaer De derom at melde Sig hos Herr Professor Stampe, som har den for Dem undertegnede Subscription hos sig, om hvis for Dem kan være eller kunde blive indsamlet. Forblivende &c. Cancelliet den 10. Maji Ao. 1749.

10. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Pingel, ang. Horrebows Sendelse til Island. Khavn 10. Mai 1749.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, Nr. 293.

Udi Skrivelse af Dags Dato haver Hans Excell. Herr Geheimeraad von Holstein communiceret os, at Hans Kongel. Majt allern. haver meddelt forrige Assessor Horrebow Tilladelse med de i Aar afgaaende Skibe at udreise til Island, for at samle og anstille physiske og astronomiske Anmærkninger og Observationer over Landets Beskaffenhed, og tillige bevilget, at ham for sin Person og medförende Instrumenter maatte forundes Huusly og bekvem Leilighed paa Kongens Gaard Bessested. Thi ville Herr Amtmand foranstalte, at bemeldte forrige Assessor Horrebow, naar han til Island ankommer, efter Omstændighederne, herudinden bevises velvillig Assistence, saavel i Henseende til hans Forretninger som behövende Leilighed paa Gaarden at kunde være udi og sig opholde. Vi forblive &c. Rentekammeret den 10. Maji 1749.

[1]) Reskr. 25. April 1750.

Gavebrev paa Gaarden Urðarteig til Berufjords Præstekald. Medalfell den 15. Juli 1749. —

1749. 15. Juli.

Original i Bispearchivet i Island Nr. 340: «Donationes in usus pios et publicos», paategnet af Biskop Olaf Gislason at være oplæst i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift den 17. Julii 1749; jevnf. Johnsens Jarðatal, S. 378 og 386.

Vitanlegt gjöri eg undirskrifuð, Guðrún Einarsdóttir, eptirlifandi ekkja biskupsins meistara Jóns Árnasonar: að svosem eg anno 1743 lèt uppsetja einn gjörníng um jörðina Berufjörð á Berufjarðarströnd, 24 hundr. að dýrleika: það hún prestinum, sem Berufjarðar söknum þènaði eður þènandi yrði, skyldi, sem æfinlegt Beneficium, til uppheldis aðstoðar eptir þann dag tilheyra; en þar eg fornam strax þar eptir, að 6 hundruð úr nefndri jörðu Berufirði (sem að dýrleika er alls 30 hundruð) hefðu verið pantsett af áður verandi eigendum til vandalausra, fann eg fyrir gott minn áður nefnda gjörníng um 24 hundr. í Berufirði ei strax auglýsa, heldur uppbar, allt til umliðins árs, afgift af jörðunni, bæði henni til endurbótar og til að fá slíkan Capital þar við samansafnaðan, fyrir hvern eg kynni að innleysa áður nefnd 6 hundr. úr Berufirði. Nú þar minn ásetníngur, að guðs vilja, hefir náð sínu takmarki, svo eg hefi nefnd 6 hundruð til mín innleyst, svo sem gjörníngur þarum af 29. Maji þessa árs útvísar: þar fyrir gef eg nú og hèrmeð afsala undan mínu og míns erfíngja eignarhaldi hjáleiguna Urðarteig, 6 hundruð að dýrleika, með fylgjandi einu málnytu kúgildi, þeim presti er nú þjónar eður þjónandi verður Berufjarðar sóknum til uppheldis aðstoðar, með öllum þeim sömu skilmálum, sem eg í gjörníngi mínum um Berufjörð hefi fyrir skilið; skal þessi hjáleiga og meðfylgjandi málnytu kúgildi til alls ágóða og umráða sjálf-afhent tilheyra áðurgreindum kennimanni, nú strax upp frá þessa brèfs dato æfinlega upp hèðan, með öllum þeim gögnum og gæðum, eignum og ítökum, hlutum og hlynnindum, sem greindum 6 hundruðum fylgir og fylgja ber, og eg er framast eigandi að orðinn. Eru hèr af

1749. tveir genpartar gjörðir, með þeim fyrirmælum, að sá
15. Juli. eini innleggist í stiptskistuna að Skálholti, hinn annar fylgi Berufjarðar documentum, og báðir upplesist fyrir Consistorial-rèttinum. Óska eg svo, að þessi mín lítilfjörleg velmeinta gjöf mætti koma guði til dýrðar og hans söfnuði til eflíngar, styrki svo og staðfesti gjörnínginn með mínu undirskrifuðu nafni og hjáþrykktu zigneti í góðra manna viðurvist, er sín nöfn og zigneti einnig, eptir bón minni, hèr undir setja. Að Meðalfelli í Kjós dag 15da Julii Anno 1749.

Guðrún Einarsdóttir,
sál. biskups Mag. Jóns Árnasonar
eptirlifandi ekkja.
(L. S.)

Til Vitterlighed eptir Begjering undirskrifa:

Magnús Gíslason,
kóngl. Majts lögmann.
(L. S.)

Einar Jónsson,
Rector Scholæ Schalholt.
(L. S.)

Bjarni Jónsson,
Conrector scholæ Schalh.
(L. S.)

17. Juli. **Synodal-Beslutning om hvilke Kirker skulle regnes for fattige. 17. Juli 1749.** — Uddrag af Synodalforsamlingen for Skalholt Stifts Forhandlinger i Magnus Stephensens Haandskriftsaml. paa Universitets-Bibliotheket, Nr.35, S. 290, jevnf. Steph. Eirikssons Saml. sammesteds Nr. 5.

Alleina þær kirkjur, sem ekki eiga svo mikið í heimalandi eður öðrum jörðum, ekki heldur skóga, reka eður önnur þau hlynnindi, sem gefa af sèr hálfan ríkisdal á ári, eiga ekki heldur svo mikið afgángs portione, sem því nemur, reiknast fátækar, og eiga ekki að betala visitatiu-laun með rèttu, en allar hinar betali, jafnvel þó þær sèu í skuld við sína fjárhaldsmenn uppá portionsreiknínga.

Forordning ang. Princessinde-Styrs Paabud i Norge. Christiansborg 4. Novembr. 1749. — 1749. 4. Novbr.

Optaget i Henhold til Rentek. Skr. 15. April 1752, men iövrigt ikke publiceret i Island. — Rentek. Norske Exped. Prot. 6, 28—37; Qvart-Forr. 1749, S. 175—182; Rubr. hos Schou IV, 173. — **Uddrag.**

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at da, ved den Allerhöiestes Providentz en Ægtepagt er oprettet og indgaaet imellem Vores elskelig kjære Söster, den durchlauchtigste Princesse Louise, Arve-Princesse til Danmark og Norge &c. og — — Herr Ernst Friderich Carl, Hertug til Sachsen &c. — — — saa have Vi, efter allern. Overveiende, hvorvidt den i saa Maade sædvanlige og nu udfordrende Princessinde-Styr af samtlige Vore kjære og troe Undersaatter bekvemmeligst kunde udredes, dennem derudi af særdeles höikongelig Naade villet forunde den Moderation, som fölgende er mindre end hvad der i forrige Tider har været paabuden. — —

— — 3) Alle Civile og Militaire, samt Verdslige og Geistlige i eller uden Betjening, som nogen Gage eller Pension (efter Vores Reglementer ved Rentekammeret, Post-Amtet og andensteds) af Os allern. ere tillagde, skulle, uanseet af hvad Kjön de ere, deraf udi tvende Terminer, ultim. Decembr. og ultim. Junii förstkommende, decourteres hver Gang: de som nyde 200 Rd. inclus. og derover, 5 pro Centum, og ligesaa meget af de deres Embede tillagde Sportler og Accidentier. De som have under 200 Rd. til 100 Rd. incl. . . 2 Rd. De som nyde under 100 Rd. . . . . 1 —
— — Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Alle og Enhver, som denne Forordning under Vores Cammer-Seigl tilskikket vorder, at de den straxen til Alles Efterretning paa behörige Steder lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residencestad Kjöbenhavn den 4. Novembris 1749.

1749.
21. Novbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Collationer til Præstekalde. Christiansborg 21. Novembr. 1749. — Norske Tegn. XXXII, 274—275; jevnf. Althingsb. 1750, Nr. III.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Paa allerund. Andragende, at Sognepræsten til Saurbæ udi Holum Stift paa Vort Land Island, nu afg. Thorsten Jonssen, formedelst stor Sygdom og Svaghed en tidlang ikke selv havde kundet forestaae sit anbetroode Embeds Forretninger, samt efter Biskoppen over bemeldte Holum Stift, Herr Haldor Brynjolfssen, hans Vedtegning, haver forrige Sognepræst til Grund og Mödrevalle Menigheder (Jon Sigfussen), udi allern. Henseende til hans over 29 Aar upaaklagelige Tjeneste ved besværlige Kirker og udi ringere Levebröd, erholdet Vores allern. Vocation og Brev til forskrefne Saurbæ Menighed, naar for^{ne} Thorsten Jonssen ved Döden maatte afgaae, eller Kaldet i andre Maader maatte ledig vorde, at succedere; men, da Os elskelig Johan Christian Pingel, Vores Amtmand over bemeldte Island, til Os ved Memorial af 17de Septembris næstafv. allerund. haver indberettet, at, som den gamle svage Præst til forberörte Saurbæ, meerbenævnte Thorsten Jonssen, var in Augusto forbigangne Aar ved Döden afgaaen, har han, fölgelig den Amtmanden meddelte allern. Anordning af Dato 10de Maji 1737, strax efter, den 21. Septembris, collationeret Rector ved Holums Skole, Gunnar Paulsen, til dette Saurbæ Kald, indstillende efter slig Beskaffenhed, siden han saaledes for mere end Aar og Dag ved forskrefne Embede har været collationeret, om han ikke samme Beneficium fremdeles maatte beholde, og efterdi ei andet kunde være at formode, end at jo saavel den gamle Præstes Thorsten Jonssens Dödsfald, som den af Amtmanden i berörte Maade udgivne Collats maatte være Jon Sigfussen bekjendt, för end han ved allerund. Memorial om den ham allern. forundte Exspectance havde

gjort Ansögning, om det da ikke herudinden maatte forholdes efter det af sal. og höilovlig Ihukommelse Konge Christiano Quarto under 4de Martii Anno 1595 allern. udgivne Brev, hvorved, til slig Misbrugs Afskaffelse, allern er forordnet, at, dersom Nogen formedelst vrang Underretning kunde forhverve kongelig allern. Brev og Bevilling paa saadanne Kald, hvor allerede af Amtmanden nogen anden var confirmeret eller beskikket, da skulle dog den, som först dertil var kaldet og ordineret, derved ikke forhindres fra sit lovlige Kald. Saa gives dig nu herved tilkjende, at Vi for denne Gang allern. ville have dispenseret og bevilget, at det maa forblive ved det Jon Sigfussen af Os allern. givne Kaldsbrev, men derhos allern. ville, at det for Fremtiden efter ovenberörte kongelige allern. Befaling af 4de Martii 1595 forholdes. Hvorefter du dig allerund. kanst vide at rette, saa og ellers sligt saavel Biskopperne paa Island som Vores Amtmand sammesteds til Efterretning at lade kundgjöre. Dermed &c. Christiansborg 21. Novbr. 1749 [1].

1749.
21. Novbr.

Reskript til Laugmand Svein Sölvason for norden og vesten paa Island, ang. Underretsdommes Indstævning for Laugthinget. Christiansborg 19. Decembr. 1749. — Publiceret paa Althinget 1750 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. II. 1. Norske Tegn. XXXII, 304—305 har den til den anden Laugmand, Magnus Gislason, mut. mut. udfærdigede ligelydende Gjenpart af Reskriptet. Fogtm. V. 1, 245—247.

19. Decbr.

Frederik den Femte &c. Af indkomne Memorial fra dig, saavel som fra Laugmanden for östen og sönden paa Vort Land Island, Magnus Gisleson, have Vi ladet

[1]) Ifölge heraf blev Forordn. 4. Marts 1595 i Original oplæst, ifölge Amtmandens Befaling, paa Althinget 1750 (Althingsb. s. A. Nr. IV), og Stiftamtmand Ocksens Brev til Amtmand Pingel af 6. Mai 1750, hvorved den kongelige Indskjærpelse af For. 4 Marts 1595 meddeles Amtmanden, er bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1750.

1749. Os allerund. forestille, hvorledes ved Laugthingene paa
19. Dechr. bem^te Island ved Stævningernes Afhjemling skal undertiden forekomme Exception af dem, der, enten som Dommere eller som Sagen vedkommende og paagjældende, vorde indstævnede, i det de tage Anledning af den udi Norske Lovs 1—6—10 fastsatte 6 Maaneders Appellationstid, at ville paastaae, at Laugthings-Stævninger bör ikke alene være udtagne, men endog for alle Vedkommende, inden de udi Loven ommeldte 6 Maaneder fra Herredsdommens Dato, være forkyndt, eller og Citanten at bör have tabt Sagen. Ligeledes naar en Sag er befunden af den Beskaffenhed, at den fra Laugthinget er bleven hjem- eller afviist fra Retten, skal Nogle være falden paa den Mening, at ny Indstævning kan ikke gjelde, uden foregaaende erhvervede allern. Opreisning. Derfore I, til unyttig Trætte, samt Ophold udi Sagernes Fremgang at forekomme, allerund. indstille det til Vores allern. Decision, om det ikke, i Henseende til den 1ste Post, hvorudi I formene Loven er tydelig nok, bör derved have sit Forblivende, at naar en Stævning bliver udtagen inden 6 Maaneder fra Herreds- eller Underrettes-Dommens Dato til förste Laugthing, eller i Fredlöse-Sager inden 6 Uger, det da, ligesom det hidtil har været Skik, bör være nok, at den er bleven forkyndet 14 Dage för Laugthing holdes. Og angaaende den anden Post, betræffende Sagernes paany Indstævning, efter at de ere blevne af- eller hjemviiste, at, siden Loven Intet udtrykkelig derom formelder, det her udi maatte forholdes efter For. af 19. August 1735, om Justitien i Vort Rige Norge, den 10de Art., hvorved er anordnet, at i saadan Af- eller Hjemviisnings Fald, maa Sagerne igjen indstævnes for höiere Ret inden 3 Maaneder efter at Hjemviisningsdommen er falden, uden at dertil nogen Opreisning skulde behöves, da paa det, at du baade selv herom tydelig kan være underrettet, saa og igjen kan herudinden meddele andre Vedkommende behörig Oplysning, saa gives dig nu

herpaa tilkjende, at de udi Norske Lov foreskrevne 6 Maaneder eller 6 Uger, inden hvilke en Underdommeres Dom for Oberretten skal indstævnes, bör saaledes forstaaes og beregnes, at naar Stævning paa saadan en Underrettes Dom lovligen i Laugthinget er begjært, inden 6 Calender-Maaneder eller Uger fra Dommens Afsigt ere forlöbne, den Dag i medberegnet da Dommen faldt, saa bör saadan Dom ansees for lovligen at være paastævnt og paaanket for Laugthinget, hvorefter det siden med Laugthingsstævningens Forkyndelse bör forholdes efter den Norske Lov, saafremt Sagen skal holdes for lovligen at være forfulgt. Og for det andet ville Vi ligeledes allern. have anordnet, at naar en Sag bliver fra Oberretten formedelst Forseelse i Sagens förste Indstævning eller Forfölgelse, eller i Dommerens Behandling til Underretten hjemviist, og saadan Oberrettens Hjemviisnings Dom ikke for höiere Ret paaankes, da bör den förste i Sagen ergangne Underretsdom uefterretlig og som udömt at være, saa at den ingensteds enten til Stadfæstelse eller Svækkelse oftere skal indstævnes, men naar nogen af de Paagjældende det forlange, skal Underdommeren pligtig være, Sagen paa ny efter lovlig Omgang og paa lovlig Maade at paakjende, hvilken Underdommerens senere Dom; paa den Maade som forhen om Indstævning er meldet, for Oberretten bör paaankes. Men, naar nogen Sag formedelst Mangel paa Indstævningens Lovlighed til Oberretten, eller paa Sagens Forfölgning, bliver fra Oberretten afviist, da maa den ergangne Underrettesdom, uden foregaaende Opreisning, paa ny for Oberretten indstævnes, dog at saadan Indstævning skeer inden 3 Calendermaaneder efter Oberrettens Afviisningsdoms Afsigt, den Dag med iberegnet, da Oberrettens Afviisningsdom faldt. Hvorefter du dig allerund. kanst vide at rette; ligesom Vi og herom have ladet Laugmanden for östen og sönden under denne Dags Dato rescribere, og vente Vi udi övrigt din allerund. Relation, at du denne Vores

1749.
19. Decbr.

1749. allern. Ordre haver bekommet. Dermed &c. Skrevet
19. Decbr. paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kgl. Residentsstad Kjöbenhavn den 19. Decembris Anno 1749 [1].

19. Decbr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Underretsdommes Indstævning m. m. Christiansborg 19. Decembr. 1749.** — Norske Tegn. XXXII, 306.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Efter at Os allerund. er bleven forestillet en fra Laugmændene paa Vort Land Island, Magnus Gislesen og Svend Sölvesen, indkommen allerund. Memorial, hvorudi de allerund. have andraget, at ved Stævningernes Afhjemling for Laugthingene paa bemeldte Island nu skal være kommen i Brug en ny Exception af dem, der enten som Dommere eller Sagen Paagjeldende blive indstævnede, idet de skal paastaae, at Laugthings-Stævningerne ikke alene bör være udtagne, men endog for alle Vedkommende forkyndt, inden den i Loven præscriberede Appellationstid er til Ende. Ligeledes og, at naar en Sag er befunden af den Beskaffenhed, at den fra Laugthinget er bleven hjem- eller afviist, skal nogle være af den Formening, at ny Indstævning ikke kan gjelde uden foregaaende erhvervede allern. Opreisning: saa have Vi, saavel til slig Uorden og deraf reisende Disputer at forekomme, som og paa det Laugmændene og andre Vedkommende desbedre herom kunde være underrettede, allern. funden for got, under denne Dags Dato saaledes at rescribere bemeldte tvende Laugmænd, enhver for sig, som du af hosfölgende Copie af forbemeldte allern. Befalinger selv udförligere kan see og fornemme. Hvorefter du dig allerund. kanst vide at

[1]) Under s. D. er ligelydende Reskript, mut. mut., udfærdiget til Magnus Gislason, Laugmand for sönden og östen i Island.

rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 19. Decembris 1749. 1749. 19. Decbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskop Olaf Gislason til Skalholt, ang. Capel paa Ketilstöðum i Mula Syssel. Christiansborg 2. Januar 1750. — Norske Tegn. XXXII, 314—315. 1750. 2. Januar.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Eftersom Peder Thorstensen fra Mule Syssel paa Vort Land Island for Os allerund. haver andraget, hvorledes paa Bondegaarden Ketilstader i bem^te^ Mulé Syssel skal Aar 1550[1] af daværende Biskop over Skalholts Stift være stiftet en Halv-Kirke, Ste Andreæ Kirke kaldet, paa de Conditioner: 1) at Præsten til Hovedkirken, nemlig Vallenes, skulde der forrette Gudstjeneste hveranden Helligdag, og derimod opbære noget mere end 3 Rdlrs Værdie. — 2) At denne Halv-Kirkes Stiftelse er tilföiet udi Fundationen en Mageskifte-Forretning, udi hvilken bem^te^ Biskop og da værende Sognepræst til Vallenes Kirke

[1]) Ved en Feiltagelse staaer Aarstallet 1550 anfört istedenfor 1500. I dette Aar (anno christi millesimo quingentesimo), die Assumtionis Mariæ (15de August), er nemlig Fundatsen bestemt af Biskop Stephan Jónsson til Skalholt, saaledes, at «Erlendr bóndi Bjarnason gaf hálfkirkjunni á Ketilstöðum fjögra hundraða sand, sem kallaðr er Ketilstaða sandr og liggr millum Steinsvaðs-sands og Hjaltastaðasands. Þar með á kirkjan 3 kýr, 12 ær og 1 hest. Þar skal taka heima tíundir og lýsitolla bónda og hisfreyju, og þeirra manna er þau halda á sinn kost. Þar má skíra börn, vígja hjón og leiða konur i kirkju. Þar skal sýngja annanhvorn dag helgan, þegar prestr er í Vallanesi, og gjalda presti tvær merkr; gaf Erlendr bóndi Vallanes kirkju jörðina Viðarstaði á Útmannasveit fyrir uppgjöf á tíundum og ljóstollum». Denne Fundats blev med Præsten til Vallanes Þorvarð Helgasons Samtykke skrevet paa Hof i Alptafjord in vigilia S. Bartholomæi (23. August) 1500. Jevnf. Johnsens Jarðatal S. 382.

1750. 2. Januar. eftergiver Bonden paa Ketilstader Tiender og Lysetolde, som derimod giver til Kirken paa Vallenes een 12 Hdr. Jord, kaldet Viidestader, efter den derom oprettede Fundatzes videre Indhold; hvorinden Tid efter anden er skeet den Forandring, at Præsterne til Vallenes Kirke i umindelig Tid ikkuns 3 à 4 Gange om Aaret skal have forrettet Gudstjenesten udi denne Annex-Kirke paa Ketilstader, da Folkene paa Hjemmegaarden og dens underliggende Hjaleier have været til Guds Bord, og hvorfor Præsterne have oppebaaret af Jordens og tilliggende Hjaleiers Beboere 2 Rdlrs Værdie, foruden den sædvanlige Hötold af hver af dem, ligesom andre Bönder i Sognet, saa denne Post udi Fundationen ved en saa langvarig Brug og Hævd saaledes paa begge Sider er bleven nedsat og limiteret; derimod den anden Post ved Fundationens Forskrivning er forblevet, nemlig at Jorden Viidestader haver tilhört Præsten, samt Kirken til Vallenes, og Ketilstaders Beboere have været aldeles frie for at betale Tiender og Lysetolde baade til Kirken og Præsten. Men som bem[te] Peder Thorstensen, som Eiermand og Beboer paa den halve Jord Ketilstader, har maat fornemme, at Præsten til Vallenes Kirke for fire Aar siden har beteed sig ganske uvillig efter gammel Sædvane at betjene denne hans Annex-Kirke, under Prætext, at det var unödvendig, og desforuden prætenderet, at han og Andre, som beboer denne Jord Ketilstader, og dens Hjaleier, skulle, som alle Andre, betale Tiender og Lysetolde til ham og Hovedkirken, skjöndt han i 18 à 19 Aar tilforn, baade som Capellan og Sognepræst, har tjent til denne Annex-Kirke, ligesom alle hans Formænd: saa haver han derhos aller und. anholdt, at Vi allern. ville befale: 1) at nuværende Præst til Vallenes Kirke, Stephan Paulsen, efter alle hans Formænds Exempel og i Kraft af hans allern. confirmerede Collations-Brev, saavel som alle hans Efterkommere, skulle 3 à 4 Gange om Aaret forrette Gudstjenesten, imod at han oppebær den sædvanlige Lön, 2

Rdlrs Værdie. — 2) at Fundationens anden Post maatte allern. befales at holdes efterretlig, saa at han og andre Proprietarier maatte, i Kraft deraf, nyde Tiender og Lysetolde saavel af Hjemmegaarden som underliggende Hjaleier, imod at Præsten og Vallenes Kirke beholder den omtalte Jord Viidestader, eller og at Jorden maa falde igjen under Ketilstader, og han med de andre Proprietarier derimod at betale alle Tiender og Lysetolde til Vallenes Præst og Hovedkirke. Thi er, efter den saavel af dig, Biskop Gislesen, Memorialen paategnede Attest, som din Stiftbefalingsmand Ocksens indhentede allerund. Erklæring, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at Præsten, ligesom alle hans Formænd, skal være pligtig at forrette Gudstjenesten 3 à 4 Gange om Aaret i Ketilstader Kirke, og angaaende Tiender og Lysetolden, som Præsten prætenderer af Ketilstaders Beboere, da, som Fundationen melder at Viidestader (Viðarstaða) Jord er givet Kirken til evindelig Eiendom, imod Tienden og Lysetoldens Eftergivelse, saa ville Vi allern., at Præsten ikke skal have nogen Rettighed at prætendere Tiende og Lysetold af Ketilstaders Beboere. Derefter I eder allerund. kan vide at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at bekjendtgjöre. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 2. Januarii Anno 1750. 1750. 2. Januar.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskop Haldor Brynjolfsson over Holum Stift, ang. Afskaffelse af Kirken i Stóradal. Christiansborg 16. Januar 1750. — Norske Tegn. XXXII, 328b—329. 16. Januar.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Udi en til Os indkommen allerund. Memorial, af den 15de Augusti udi næstafvigte Aar, haver Svend Sölvesön, Laugmand for norden og vesten paa Vort Land Island, hos Os allerund. anholdt, at, siden der til Storedalens Menighed i Holum Stift er saa faa Folk, at Gudstjeneste

1750. næppe kan holdes, og Præstens Rettigheder skal være
16. Januar. saa ringe, at de ikke betaler hans Umage, Vi da, saasom denne Storedals Kirke skal staa paa hans Grund, allern. ville tillade, at denne Kirke maatte afskaffes og Sognet henlægges til Miklegaards Kirke, samt at han maatte beholde denne Kirkes Ornamenter, som i Förstningen skal være dertil lagde af hans Formænd, de forrige Proprietarier, paa det at han kunde benytte sig af dem til en anden ham tilhörende Kirke paa Svalbard, den han nylig skal have tilkjöbt sig, og skal findes i en ruineret Tilstand. Ligeledes haver Præsten, Herr Benedict Paulsen, der har trende Sogner, nemlig forskrevne Storedals, Miklegaard og Holums Menigheder, i Memorial af den 23de Septembris a. p. af Os allerund. begjært, ligesom og af hans Formand i Embedet skal være sögt, at bem[te] Storedals Kirke maatte afskaffes, og Menigheden lægges til Miklegaards Sogn, allerhelst siden Storedals Sogn ikkun skal bestaae af 4 smaa Böndergaarder, og (Præsten) for det hele Aars Arbeide ikkun skal nyde 4 Mk. Danske, Miklegaards Kirke ogsaa skal være stor nok for begge Sogners Folk. Da, efterdi I udi eders over disse tvende Ansögninger til Os indgivne Erklæringer have intet derved at erindre, saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter saavel Laugmand Svend Sölvesöns, som Præstens Herr Benedict Paulsens herom allerund. gjorte Ansögninger, samt efter forberörte eders herover indkomne Erklæringer, allern. have bevilget, at forommeldte Storedals Kirke maa afskaffes, og Menigheden henlægges til Miklegaards Kirke. Dog skal Præsten, efter sit allerund. Tilbud, være pligtig, isteden for nu at gjöre Tjeneste ved hver Kirke hver tredie Söndag, herefter forrette Gudstjeneste tvende Söndage efter hinanden paa Miklegaard, og den tredie, som tilforn, i Holum. I lige Maade have Vi allern. bevilget, at Storedals Kirkes Ornamenter maa overlades til Laugmanden Svend Sölvesön, for samme til Svalbard Kirkes Fornödenhed at anvende,

men han skal derimod være forpligtet, over Storedals Kirkes Ornamenter en Specification saavel til dig, Stiftamtmand Ocksen, som til dig, Biskop Brynjolfsen, at indsende, der kan være til fornöden Efterretning, baade ved Stiftskisten, saa og her ved Stiftets Documenter. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 16. Januarii 1750. 1750. 16. Januar.

Forordning om Vinkelskrivere. Christiansborg 23. Januar 1750[1]. — Publiceret paa Althinget 1750 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. IV. 1; Siell. Reg. 61, 387—389. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1750, S. 3—5; Schou IV, 178—179; jevnf. Klaustur-Póst 1825, S. 106. 23. Januar.

Forordning, anlangende de saa kaldede Vinkelskrivere, som paatage sig at skrive Memorialer for Andre, især for Almuen, uden at de selv tör være deres Navne bekjendt.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at Vi allern., af faderlig Omhu, altid lade det være Os kjært og behageligt at forhjælpe Vore troe Undersaatter til rette udi deres retfærdige Anliggende, hvorfor Vi og gjerne see, at de, i allerunderd. Fortrolighed, derudi söge deres Tilflugt hos Os selv, og deres Tarv med en anstændig Frimodighed for Os allerund. andrage; men, som Vi ugjerne og med Mishag maa fornemme, at der endnu i Vore Riger og Lande skal findes endeel saakaldede Vinkel-Skrivere, som befatte sig med at opsætte og skrive Ansögninger for Andre, især for Almuen, uden at de selv tör være deres Navne bekjendt, hvilke Vinkel-Skrivere, ved deres onde Hensigt, söge at gjöre den frie Adgang, som enhver af Vore kjære Undersaatter kan have til Vor kongelig Mildhed og Naade, unyttig for de Eenfoldige og Fattige, idet de ikke see paa Folkes Bedste, som de skrive for, men alene paa deres egen Gevinst, samt, ved at fölge deres urolige

[1]) For. 3. April 1771 og 28. Decbr. 1792.

1750. 23. Januar. Sind, eller særdeles Had og Bitterhed imod Nogen, forlede Almuen til at söge utilladelige Ting, hvorved Andre uskyldigviis kunne fornærmes, eller og at de, uden Undseelse, og i Haab ei at blive opdaget, driste sig til, under de Sögendes Navne, ufortjent med nærgaaende Skrivemaader og Beskyldninger at angribe den af Os beskikkede Övrighed, som Vi allern. have taget under Vor kongelig Beskjærmelse, ved hvilke Angribelser intet andet vindes, end at en god Sag ofte kan fordærves for de Sögende. Thi have Vi, til saadan Misbrug og Uorden at forekomme, allern. funden for godt, Alle og Enhver, som foraarsages noget hos Os allerund. at söge, herved for deres eget Bedste at advare og dennem alvorligen befale, at de herefter ikke maa betjene sig af saadanne Vinkel-Skrivere til at forfatte og skrive deres allerund. Ansögninger, men at de derudi allerund. holde dennem efterretlig Alt, hvis udi Vor Danske Lovs 1. Bogs 26. Capitul, Norske Lovs 1. Bogs 24. Capitul, samt Forordningerne af 20. Februarii 1717, 19. Augusti 1735 og 7. Septembris 1736, om Supplicationer udförlig allern. anordnet og befalet er. Hvorefter Enhver, som ikke selv forstaaer at opsætte, stile og skrive sit allerund. Andragende, bör i Fremtiden være betænkt paa at lade sin Ansögning paaskrive af Concipisten, som tillige bör pligtig være, sin Betjening og Opholdssted at hostegne, og iövrigt til Ansögningens Indhold efter Loven og Forordningerne at svare, og derfore stande til rette. — Og da Vi ved Vore Cancellier og Collegier have föiet den Anstalt, at ingen ubekjendt Persons Ansögning, som hverken af Supplicanten selv er stilet og i Pennen forfattet, ikke heller med Concipistens Paategning forsynet, bliver til allerund. Forestilling antaget, men plat skal afvises, saa er det ei alene forgjæves, at saadan Supplicant om Resolution derpaa sig hos Övrigheden forespörger, efterdi han, formedelst slig Aarsag, aldeles ingen Svar paa sin Memorial bekommer, men derfor-

uden, i Fald Memorialen paa en anstödelig og nærgaaende Maade befindes opsat, kan saavel Supplieanten som Concipisten, naar han vorder opdaget, vente sig derfor efter Loven og Forordningerne tilstrækkeligen ansete. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette, og for Skade at tage vare. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 23. Januarii 1750. 1750. 23. Januar.

Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Formildelse af Tugthusstraf til Vand og Bröd. Christiansborg 2. Februar 1750. — Norske Tegn. XXXII, 351—352. 2. Febr.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Os er allerund. bleven refereret en af Sysselmanden for Skagefjords Syssel paa Vort Land Island, Skule Magnussen, til Os indsendte allerund. Memorial fra Olafer Gudbrandsen, tillige med en over ham den 31te Julii næstafv. Aar afsagde Laugthingsdom, som tilfinder ham, formedelst det 5te af ham begangne Leiermaal, at arbeide udi Tugthuset paa Christianshavn i trende Aar, hvorfore bemte Olafer Gudbrandsen allerund. haver været begjerende, at Vi, formedelst hans höie Alderdom, samt svage og slette Omstændigheder, allern. ville befrie ham for denne Straf, udi hvilken Henseende og Sysselmanden, forne Skule Magnussen, der ligeledes beretter, at denne saaledes dömte Olafer Gudbrandsens Helbred skal være saa slet, at han ikke kan udstaae den vanskelige Söreise over til Tugthuset, og

1750. hans Omstændigheder desuden saa slette, at han hver-
2. Febr. ken eier nogen Boeslod, eller kan betale sin Arrest, allerund. haver udbedet sig Vores allern. Resolution, hvorledes med ham skal forholdes, paa det han for videre Arrest og deraf flydende Omkostninger kunde forskaanes. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi af særdeles kongelig Naade allern. ville have bemte Olafer Gudbrandsen for den tildömte Tugthus-Straf befriet, imod at han skal sidde i 8 Dage paa Vand og Bröd, efter Vores derom tegnede allern. Resolution paa Laugthingsdommen, som dig herved tilsendes, at du derefter lader foranstalte samme, ifölge forberörte Vores givne Resolution, over Olafer Gudbrandsen exequeret. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 2. Februarii 1750.

20. Febr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskoppen i Skalholt, Olaf Gislason, ang. Hospitalsloddenes Anvendelse paa Vestmannöerne. Christiansborg 20. Februar 1750.** — Norske Tegn. XXXII, 372b—373; Fogtm. V. 1, 259—260.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Eftersom Os allerund. er bleven refereret en fra Sognepræsten til Vestmannöe paa Vort Land Island, Herr Gudmunder Högnesen, med flere Indbyggere sammesteds, indkommen allerund. Memorial, hvorudi de andrager, at det ved Forordn. af 27. Maji 1746, om Hospitalerne, er anordnet, at bemeldte Vestmannöe, tillige med Fastelandet, skal gjelde en Löt af Fiske og Fuglefangst til de syge og spedalske Menneskers Underholdning, og at flötte dem til Hospitalet; men da det er umueligt for Supplicanterne at flötte dem derfra, eller at lade noget Tillæg fölge med dem, efterdi der paa Öen underholdes 30 fattige Mennesker, til hvis Underholdning

Hospitalsfisken bliver iberegnet, og hidindtil stedse er bleven ved Stedet: haver de derhos allerund. anholdet, at de Fiske og Fugle-Lötter, som kaldes Hospitalslötter, og paa Öen falde, maa forblive til de Syge og Fattiges Ophold der paa Stedet. Som Vi da af den fra dig, Stiftbefalingsmand Ocksen, herover indhentede allerund. Erklæring have fornummen, at bemeldte Indbyggere paa Vestmannöe udi deres nærmere indkomne Erklæring, som du til Os haver indsendt, har declareret, at dersom deres allerund. Ansögning, at Hospitals-Lötterne der paa Öen maa forblive dem allern. bevilget, vil de selv underholde og forsyne deres Syge, du og melder, at det ingen Tid har været mueligt for Indbyggerne at före deres Syge fra Öen til Hospitalet, hvilket du, Biskop Gislesen, og haver bevidnet, foruden at der paa Öen skal være mange fattige og arme Mennesker, som Bönderne maa föde og underholde, endskjöndt de fleste af dem selv ere fattige. Saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi allern. have bevilget, at de Fiske- og Fugle-Lötter, som kaldes Hospitals-Lötter, og paa Vestmannöe falder, maa forblive til de Syge og Fattiges Ophold der paa Stedet. Derefter I eder allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at lade kundgjöre. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 20. Februarii Anno 1750. 1750. 20. Febr

Kongelig Resolution ang. Bessastad Kirkes Opbyggelse og Regnskab. Christiansborg 24. Marts 1750. 24. Marts. — Amtmand Pingel havde andraget om Bessastad Kirkes Bröstfældighed, og indsendt et Overslag over Reparations-Omkostninger, samt et omtrentligt Regnskab over Kirkens Status, hvorefter dens Beholdning skulde være 10 Rd. 19 Sk. — Rentekammeret bemærker, at allerede 1616 er Kirkerne i Island paalagt en Collect til denne Kirkes Bygning, og det til dens Bygning 1723 af den kongelige Kasse gjorte Forskud 404 Rd. 40 Sk. var refunderet af Kirkerne i Landet

1750. 1728—29 (Forestill. 14. Marts 1750). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 31, Nr. 32.

24. Marts. Vi accordere allern., at til Bessestad Kirke udi Island at reparere maa af Vores Cassa forskydes 284 Rd. 12 Sk, imod at samme Summa af de andre Kirker der i Landet, efter behörig Repartition, bem^te Vores Cassa igjen vorder refunderet, og er det iövrigt vel, at Vores Rentekammer föier den Anstalt, at for denne Kirkes Indtægt og Udgift herefter behörig Regnskab vorder aflagt. Christiansborg Slot den 24. Martii 1750.

3. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen, ang. Varsel i Delinquentsager.** Christiansborg 3. April 1750[1]. — Publiceret paa Althinget 1750 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. II, 2; Norske Tegn. XXXII, 433; Fogtm. V. 1, 271—272.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Den Forespörgelse du, udi Anledning af en til dig fra Laugmanden for norden og vesten paa Vort Land Island, Svend Sölvesen, indkommen Skrivelse, allerund. haver gjort udi Memorial til Os af den 17. Februarii næstafvigt, er bleven Os refereret, nemlig: om der i Stævningers Forkyndelse til de paabudne Extra-Laugthings Holdelse ikke, i fornödne Tilfælde, maatte bruges Aftens-Varsel, ligesom det i Vores allern. Reskript af den 2. Junii Anno 1747 er forordnet i de Sager, som imellem de danske reisende Folk og Indbyggerne kunde forefalde, og i Almindelighed udi alle söfarende Mænds Sager ved Loven er anordnet, hvilket du til Vores allern. Resolution allerund. haver indstilt, siden du ikke Noget derimod finder at erindre, naar der ikke maatte findes en eller anden Omstændighed, der kunde hindre Vedkommende efter saadan Varsel at möde. Thi give Vi dig herpaa allern. til Svar, at Stævningerne udi de for

[1]) Reskr. 28. April 1784.

Laugthingene paa Island indkommende Delinquent-Sager herefter med Aftens Varsel[1] maa forkyndes; dog skal der i det övrige med slige Stævningers Forkyndelse og Afhjemling lovligen omgaaes, og Delinquenterne med deres Forsvar under Sagernes Drift forundes den Tid og Anstand, som forsvarlig kan være, og de til deres Sagers Tarv og Fremme efter Loven kan behöve. Derefter du. dig allerund. haver at rette, og de Vedkommende Sligt til allerund. Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 3. Aprilis 1750. 1750. 3. April.

Kongelig Resolution ang. Understöttelse til Agerdyrknings-Forsög. Christiansborg Slot 14. April 1750. — Ifölge Rentekammerets Forestilling af 4. April havde Sysselmand Björn Markusson i Skagafjords Syssel anmeldt, at ville «gjöre Forsög, om ikke der, ligesaavel som i andre kolde Lande, kunde voxe Rug, Byg og Havre p. p.» og sögte om Understöttelse til at sætte dette i Værk. Rentekammeret bemærker dertil, at «det er vel paa den ene Side uvist, om Kornsæd der i Landet kunde bringes til Fuldkommenhed», men at «det dog synes paa den anden Side ikke at være uden Haab, da ei alene Island tildeels ligger under een Brede med en Part af Norge, men den nuværende Amtmand endog, ved et Forsög paa der at saae Korn, omendskjöndt man ikke er bekjendt, at han derved har betjent sig af Nogen, som forstod Agerdyrkningen, hvorpaa det vel herudi fornemmeligen vil ankomme, dog efter hans Beretning i Aaret 1745 har befunden, at det tegnede sig dermed til det Bedste»; Collegiet anbefaler derfor Ansögeren til den omsögte Understöttelse. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 31, Nr. 38. 14. April.

Vi approbere allern., at Sysselmanden Björn Marcusen maa, for at forsöge om Kornsæd udi Island kunde bringes til Fuldkommenhed, saavel til de behövende Instrumenter og Sædekorn at anskaffe, som og for udi $2^1/_2$ Aar at lönne og underholde en dygtig Avlskarl, hvilken han herfra medtager, samt den Person han til

[1]) Reskr. 15. Decbr. 1774.

1750. 14 April. Hjelp der i Landet behöver, de omsögte 200 Rd. Croner af Vores Cassa godtgjöres, og kan Amtmanden af Vores Rentekammer tilskrives, at tilholde og formaae Indbyggerne, at de, for at befordre dette til deres eget Bedste hensigtende Værk, ei alene lade bemeldte Sysselmand bruge hvad Stykke Jord han dertil udseer og tjenlig befinder, men endog udi andre Maader godvilligen og uveigerligen ere hannem behjelpelige udi Alt, hvis til samme at istandbringe kunde være fornöden, og han til den Ende maatte forlange. Christiansborg Slot den 14. Aprilis 1750.

18. April. **Rentekammer-Skrivelse til forrige Landfoged Drese, om hans Regnskabs-Aflæggelse.** Khavn 18. April 1750[1]. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, Nr. 367.

Som det af den fra Amtmand Pingel og Laugmand Magnus Gislason indkomne Relation af 6. Augusti 1749 erfares, at I hverken har kunnet præstere den Beholdnings-Summa, som af de eder allern. betroet værende Oppebörseler hos eder indestaaer, og ei heller for det Manglende nogen Rigtighed villet forevise, saa, i Henseende til denne hos eder befundene Cassa-Mangel, saavel som eders övrige utilbörlige Forhold, haver Hans Kgl. Majt ved allern. Resolution af 9. Decembris 1749 removeret eder fra det eder hidindtil allern. anbetroede Landfoged-Embede. Thi bliver I herved anbefalet, eders sidste allerund. Regnskab for Islands Jordebogs-Intrader indtil den 31. Julii 1749, da I fra Embedet af Amtmanden og Laugmanden blev suspenderet, straxen at forfatte, og efter at Amtmanden deraf den fornödne Efterretning har erholdet, samt af hannem attesteret, uden nogen Ophold til os indsende, ligesom I og for eders Beholdnings Aflevering til Amtmanden og Laug-

[1]) jevnf. For. 26. Febr. 1739.

manden vedbörlig Rigtighed haver at præstere, saml 1750.
de hos eder indestaaende eontante Penge uden Modsigelse til dennem al overlevere, som samme videre her til Staden besörger udsendt; men ifald I ikke eders Beholdning tilfulde præsterer, have vi beordret dennem: eders Effeeter straxen at lade auctionere, til Afdrag paa hvis saaledes maatte mangle. Udi det övrige anbefales eder, saadan Rigtighed for de eder betroet værende kongelig Oppebörseler at aflægge, som I allerund. er forpligtet, at Hans Majts Cassa ved eder ei noget Tab tilföies, thi om Sligt ikke efterkommes, maa I vente, at med eder efter de kongelig allern. Anordninger og Forordningen af 26. Februarii 1739 til Undgjeldelse bliver forfaret. Hvilket til Efterretning og vedbörlig Efterlevelse formeldes. Gud befalet &c. Rentekammeret den 18. Aprilis 1750.

18. April.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Pingel, ang. Amtmandens Opsyn med Regnskabsbetjente. Khavn 18. April 1750. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, Nr. 368.

18. April.

Saavel i Henseende, at adskillige Poster af de udi forrige Landfoged Christian Dreses 1747 Aars Regnskab udsatte Antegnelser endnu uafgjorde henstaaer, og ellers til at forekomme den Uorden, som hidindtil ved Mandtals- og Hlötter-Fisken er forefalden, have vi ved vores derover under 11. December 1749 ergangne Decision været beföiede, ommeldte Poster Herr Amtmand at opdrage, deels til nöiere Undersögning, og deels for derom videre Anstalt at föie, hvilket nærmere af indsluttede Extract maatte erfares; thi anmodes Herr Amtmand, at Han til Hans Kgl. Majts Tjeneste og Interesse ville behage de ved ommeldte Extract communicerede Decisioner at lade sig være efterretlig, og derefter, saavidt den 12te Postes 2den Art. samt 27de Post angaaer, os den behövende Underretning meddele. — Belangende

1750. de udi Island udestaaende Restancer, da, siden samme
18. April. til en betydelig Summa oplöber, og Landfoged Drese nu fra Embedet er bleven removeret, bliver Herr Amtmand herved tilsendt Copier af de ved Landfogdens 1748 Aars Regnskab fremlagde Restance-Registere, over alle de til samme Aars Udgang anförte udestaaende Restancer, med tjenstlig Anmodning, at Herr Amtmand disse Restancer inden Thinge nöie ville lade examinere, og ved den constituerede eller nye beskikkede Landfoged ved det udi Island brugelige lovlige Tvangsmiddel inden Medio Augusti Anno 1751 indkræve, og beregne hvad deraf er exigibel og kan erholdes, samt foranstalte Thingsvidners Tagelse over hvad som ei kan bekommes, og hvad deraf Landfogden Drese kan falde til Ansvar, hvorefter Herr Amtmand desangaaende, ligesom udi vores Skrivelse af 26. Aprilis 1749 om de saa kaldede gamle eller fra afg. Landfoged Poul Beyers Tid udestaaende Restancer er meldet, behörig Designation og Forklaring ville forfatte, og med hans Betænkning til videre Resolution os saasnart mueligt tilsende, og paatvivle vi ikke, at Herr Amtmand jo saavidt mueligt er besörger Restancerne hos Vedkommende indsögte, til de kongelige Prætensioners Afbetaling. Ellers, som Amtmændene udi Norge, ifölge Skatteforordningen og andre kongelig Anordninger, bliver Hans Majts Cassa ansvarlig for de kongelig Revenüer, som de ikke iagttage udi rette Tid af vedkommende Fogder at faae inddreven: saa tilkommer det og Herr Amtmand med de kongelig Revenüers Oppebörsel udi Island at have den samme nöie Opsigt, saaledes at de Afgifter og Fæster, hvorfore de Fæstende maa stille Caution, vorder ved Landfogden ved Aarets Slutning behörig inddreven, og at ingen utilladelig Restance sig tildrager, og naar Han for Landfogden nogen Restance-Beregning har attesteret, ville Han iagttage, at samme udi næstfölgende Aar vorder inddreven, paa det den ei skulde forældes og blive inexigibel, saafremt Han ei selv vil være an-

svarlig til det i Mangel deraf for den kongelig Cassa 1750.
flydende Tab. Vi forblive &c. Rentekammeret den 18. April.
18. Aprilis 1750.

Reskript til Rektor og Professorer ved Universitetet, ang. Sendelsen af en astronomisk Quadrant til Island. Christiansborg 25. April 1750. 25. April.
— Siell. Tegn. LXXVI, 671ᵇ—672.

Frederik den Femte &c. V. B. T. Da Vi allern. have bevilget, at den astronomiske Quadrant ved det runde Taarn i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn, som beregnes at have kostet 450 Rd., maa oversendes til Niels Horrebow paa Vort Land Island, for deraf at betjene sig ved de af ham der tagende astronomiske Observationer, og det for Os allerund. er bleven berettet, at Assurancen for denne Quadrants Oversendelse kunde belöbe 4 pCt. hen til Island og 4 pCt. derfra her tilbage, og maaskee endda ved Accord kunde faaes ringere: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I paa Trinitatis Kirkes Bekostning lader forskrevne Quadrant i Vores her værende octroyerede Assurance-Compagnie, for det allernöieste skee kan, forsikkre baade hen til Island og her igjen tilbage. Derefter I eder allerund. kunde vide at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 25. Aprilis 1750.

Bevilling paa Mageskifte af Domkirke-Jorden Hjalmholt. Christiansborg 25. April 1750. — 25. April.
Norske Reg. 37, 495.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V. At eftersom Brynolver Sivertzsen, Sysselmand udi Arnes Syssel paa Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, at han fra Grunden af med stor Bekostning og uden nogen Betaling haver til hans Bopæl opbygget en Gaard midt udi Sysselet beliggende, paa Skalholts Domkirkes Jord, Hjalmholt kaldet, anholdende derhos allerund., at Vi, paa det hans Hustrue og mange smaa Börn efter hans

1750. dödelig Afgang kunde have Hus og Hjem der i Rolig-
25. April. hed og nyde got af de paa Opbyggelsen gjorte Bekostninger, allern. ville tillade, at ham til Magelav maatte forundes bemte Skalholts Bispestols Gaard Hjalmholt, hvoraf aarlig ydes udi Landskyld og Leie 10 Rds. Værdie, imod at han igjen til Bispestolen afstaaer og overdrager Thorulstader[1], med den Part som ham tilhörer udi Jorden Gröf, hvis Afgift skal være af lige Bonité og Beqvemhed som Hjalmholt. Da, som Vi af den fra Os elskel. Henrich Ocksen &c. herover indhentede Erklæring have fornummen, at Bispestolen ikke tager nogen Skade ved de tilbudne Jorder, saa have Vi, efter foranförte Sysselmand Brynolver Sivertzens allerund. gjorte Ansögning og Begjering, allern. bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at hannem maa overlades meerbemeldte Skalholts Bispestols Gaard Hjalmholt, imod at han igjen til Bispestolen afstaaer og overdrager Thornstader *(rett.* Þórustaði), med den Part som ham tilhörer udi Jorden Gröf. Forbydendes &c. Christiansborg Slot den 25. April 1750.

9. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til Sysselmand Skuli Magnusson, ang. Indkrævning af Jordebogs-Afgifter. Khavn 9. Mai 1750[2].** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, Nr. 412.

Da det udi forrige Landfoged Christian Dreses Betjeningstid er erfaret, hvorledes Restancerne af Hans Majts Jordebogs-Rettigheder udi Guldbringe Syssel i Island Tid efter anden anseelig ere tilvoxne, hvilket fornemmelig deraf skal være foraarsaget, at Landfogden, efter hans Instruxes Tilhold, ikke udi betimelig Tid har erkyndiget sig om de Skyldiges Tilstand, med at give

[1]) d. e. Gaarden Þórustaðir i Ölfus, jevnf. Johnsens Jarðatal S 74.

[2]) Instruction 1. Mai 1751 § 7.

Kjöbmændene ved deres Ankomst til Landet Specification paa Leilændingernes Gjeld til Hans Majt, paa det, hvis som til Kjöbmændene leveres, först paa deres Gjeld til Hans Majt kunde afskrives, forinden noget i deres egen Handels Gjeld blev oppebaaret, ikke heller skal Landfogden, naar Bönderne sig Restancer paatrækkede, have inquireret, især om Foraaret, hvor megen Fisk de havde om Fisketiden fanget, og da efter befindende Beskaffenhed udtaget og udmærket hvis Bonden kunde miste i Gjeldens Betaling, men Landfogden har ladet sig nöie med at lade Restancerne til Thinge aarlig lyse, og efter Böndernes eget Godtbefindende tilvoxe, hvorudover Restancernes Summa saa höit er tildragen; saa, foruden hvis vi under 18de April sidstleden om Afgifterne og Restancernes Inddrivelse eder have tilskrevet, bliver I endog herved anbefalet, naar Landfoged-Embedet af eder tiltrædes, aarlig nöie at iagttage, at saamegen Fisk, som Indbyggerne til deres Afgifters Afbetaling kan afstedkomme, i betimelig Tid fra dennem vorder afleveret, hvilken derefter til det islandske Compagnies farende Kjöbmænd strax ved deres Ankomst vil leveres imod Qvittering, som til os indsendes, for derved saavidt muligt Restancer at forekomme, thi om noget herudinden til Hans Majts Interesses behörige Iagttagelse efterlades, vil samme paa Vedkommendes eget Ansvar, som Inddrivelsen i rette Tid maatte have forsömt, ankomme, hvilket eder til Efterretning formeldes. Gud befalet, &c. Rentekammeret den 9. Maji 1750. 1750. 9. Mai.

Kongelig Resolution, ang. Compagniets Beregning for Forskud, samt Föring for islandske Studenter. Fredensborg 11. Mai 1750. — I Anledning af Uenighed imellem det islandske Compagnies Kjöbmænd og Islænderne, om Beregningen af Betaling for bestilte Vare, idet Kjöbmændene for hver Rigsdalers Forskud i Courant fordrede 48 Fiske, hvorimod Islænderne paastod, at denne Beregning kun burde anvendes hvor Forskudet var i Croner, men i 11. Mai.

1750. 11. Mai. Courant kun 45 Fiske, da Cron-Lagen ifölge For. 23. Novbr. 1737 var fastsat til 6¼ pro Cento. Compagniet tilstod vel, at en Rigsdaler Courant ikke bör beregnes höiere i Island end 42 Fiske, men dertil paastod det for Udlægget 3 Fiske (efter For. 10. April 1702) og for Fragt, Assurance og Omkostninger 6% eller 3 Fiske, hvilken Beregningsmaade skulde være fulgt hele Tiden siden 1702, ogsaa i den Tid da Handelen förtes for kongelig Regning. Rentekammeret bemærker, at denne Beregning desuagtet er imod Forordningen (10. April 1702), og gjör med Hensyn til den islandske Handels Förelse i det Hele den Bemærkning, «at det ved denne Handel ikke er saameget paa de til Landet udförende, som de derfra bekommende Vare, at Compagniet profiterer.» — Idet Rentekammeret underkaster Sagen Kongens allerhöieste Resolution, foreslaaer det, at, hvis Compagniets Beregning bifaldes, det da maa forpligtes til at overföre Varer m. v. til de islandske Studenter ved Universitetet, indtil 8 Rd. for hver, hvilket Compagniet gjorde Indvendinger imod, da dette ikke var omtalt i Octroyen (Rentek. Forestilling 2. Mai 1750). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 31, Nr. 57.

Vi bevilge allernaadigst, at det islandske Compagnie maa, for hvad Vare, være sig forarbeidet Sölv eller andet, som ikke udi den islandske Taxt er benævnet, og Indbyggerne der i Landet bestille, herefter som tilforn, oppebærge, imod hver Rigsdaler Penges Forskud i Courant: = 48 Fiske, de for Forskudet i sig selv ved Forordningen bevilgede 3 Fiske iberegnet; hvorimod Compagniet skal være forbunden, ligesom af det forrige Compagnie har været tilstaaet, for de sig ved Universitetet i Kjöbenhavn opholdende islandske Studentere, imod billig Fragt og andre derpaa gaaende Omkostninger, at hidföre de Vare, være sig af hvad Slags være kunde, som Nogen der i Landet forlanger dennem at tilsende; dog maa saadanne Vare ikke overgaae 8 Rd., efter Landets Taxt, for hver Student om Aaret, saa skal og bemeldte Vare til Compagniet og ingen anden overlades, imod at de derfor betaler hvad samme paa den Tid i Kjöbenhavn gjelder. I det övrige kan bemeldte Compagnie, i Henseende til de i Taxten ubenævnte

Vare, i Almindelighed erindres, ingen saadanne Vare, der ikke af Indbyggerne forud bestilles og som til Pragt og Overdaadighed kunde give Anledning, til Landet at sende eller udi deres Handel at bruge. Fredensborg Slot den 11. Maji 1750.[1] 1750. 11. Mai.

Forordning ang. **Rettergang i Skilsmisse-Sager.** Fredensborg den 29. Mai 1750.[2] — Denne Forordning er udgiven for Danmark og Norge, og ikke publiceret i Island, men dog anvendt der som processuel Forordning. Siell. Reg. 61, 513—515; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart. Forr. 1750, S. 62—65; Schou IV, 186—189. 29. Mai.

Forordning, anlangende den Rettergang, som herefter ved Retterne i Danmark og Norge skal bruges i de Sager, hvor Nogen söges til Skilsmisse i sit Ægteskab, propter Desertionem.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at, ihvorvel Loven udtrykkelig foreskriver, hvad Rettergangsmaade der bör bruges iblandt Ægtefolk, naar den ene vil söge den anden til Skilsmisse, formedelst Desertion; saa have Vi dog ugjerne maattet fornemme, hvorledes adskillig Misbrug sig imod Lovens rette Mening og Forstaaelse herudi skal have indsneget, i Særdeleshed derved, at den Sögende ofte ikke gaaer frem i Sagen med den Redelighed, som Enhver, der vil vente at nyde Lovens Bevilling i slig Tilfælde got ad, er pligtig at bruge, men i den Sted stævner sin Ægtefælle for Desertion, paa den Maade, som Loven byder om dennem, der ingen Bopæl have i Riget, og ikke ville lade sig finde, omendskjöndt den Fraværende kan være bortreist med fælles Samtykke, eller og den Forladte haver tilstrækkelig Kundskab om, hvor den Indstævnte opholder sig, samt ved saa-

[1]) Denne Resol. er communiceret Compagniet, Amtmanden og Laugmændene ved Rentek.-Skrivelser 14. Mai 1750 (Copieb. K, 415—418) der igjen af Amtmanden er publiceret paa Althinget 15. Juli s. A. (Althingsb. Nr. xx).
[2]) Reskr. 15. Febr. 1788.

1750. dan og anden til Sandheds Undertrykkelse hensigtende
29. Mai. Rettergangsmaade söger, imod sit bedre Vidende, paa en iilfærdig Maade at tilsnige sig en Skilsmisse-Dom, for derved at tilvinde sig den utilladelige Frihed, at begive sig i nyt Ægteskab, förend den Indstævnte kan om den faldne Dom komme i Erfaring. Men, da Vi derhos allern. have taget i Betragtning, at saadan imod Lov og Ærbarhed stridende Omgang foraarsager stor Forargelse, Uorden og Forvirring i Hus-Standen, saa have Vi, for Sligt i Fremtiden at see hæmmet og forebygget, allern. funden for got at anordne og befale, ligesom Vi og hermed allernaadigst anordne og befale, at udi de Sager, hvor den ene Ægtefælle stævner den anden til Skilsmisse-Doms Erhvervelse for Desertion, skal herefter, foruden hvis allerede tilforn udi Loven og ellers herom allern. anordnet er, fremdeles og ydermere ved de Retter, som efter Loven dömme i Ægteskabssager, udi begge Vore Riger forholdes, som fölger:

1) Naar en Mand stævner sin Hustru, eller en Hustru sin Mand, for Retten til Skilsmisse-Doms Erhvervelse, formedelst Desertion, og den, som stævner, ikke veed, hvor den Bortreiste sig opholder, da tillade Vi vel allern., at det herefter, som det tilforn Brug været haver, maa være nok, at den Indstævnte gives sex Ugers Varsel der, som han sidst Bopæl eller Tilhold haft haver, og sex Ugers Varsel tillige til Landsthinget, eller Lavthinget; men, dersom den Indstævnte ikke möder, naar Stævningen kommer i Retten, maa der dog ingen Dom i Sagen afsiges, förend den Indstævnte er givet Lavdag til næste Ret, hvilken Lavdag paa samme Steder og Maade, som Stævningen i sig selv, bör læses og forkyndes, og derefter, förend Dom gaaer, i Rette lægges. End skulde det hænde sig, at det under Sagens Drift ved Retten nöiagtig blev oplyst, hvor den Indstævnte er at finde, da bör Sagen at henvises til Stævningens lovlige Forkyndelse for den Indstævnte paa det Sted, hvor den sig da opholder. — 2) Saafremt den, som

stævner, vil vente sin Sag ved Retten til Paakjendelse 1750.
antaget, bör den i Forveien være betænkt paa at söge 29. Mai.
hos Övrigheden om at beskikke et Forsvar for den Indstævnte, hvilket ingenlunde maa nægtes den Ansögende, og skal Stævningen lovlig forkyndes for bemeldte Forsvar, som bör for Retten at möde, og den Fraværendes Sag, saavidt Lov og Ret tilholder, at forsvare, for hvilken Möie han nyder sin billige Betaling af den Indstævntes og skyldig befundnes Midler, som samme sig i Vore Riger og Lande kan have efterladt. — 3) Omendskjöndt den efterladte Person, som stævner, haver sin Fuldmægtig, bör den dog, förend den kan have nogen Ret til at paastaae Dom i Sagen, pligtig være, personlig at möde for Retten, og der ei alene gjöre al den Forklaring, som den er bevidst, og tillige sigter til at oplyse, om den Indstævnte virkelig er at ansee som Desertor efter Loven, samt hvor samme sig opholder, men endog svare paa alle de Spörgsmaal, som enten af den Indstævntes Forsvar, eller af Retten, i den Henseende maatte blive fremsat, hvilken Forklaring og Svar den Stævnende, naar det af Retten paalægges, bör forbunden være med Eed at bekræfte, samt at den ikke veed anden eller större Oplysning at give, anlangende den Indstævntes Desertion og Tilholdssted, end den, som nu for Retten er aflagt, eller ved godvillig fremlagde Breve og Beviisligheder gotgjort. Vægrer den, som stævner, sig ved saadant at efterkomme, da skal den ei alene med sin Sag fra Retten afvises, men Retten skal endog Magt have, at tilfinde den Vægrende billigen at erstatte det beskikkede Forsvars Möie og Omkostning, samt den Stævnende for sin ubeföiede Trætte vedbörligen at ansee. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Thi byde Vi hermed og befale Vores Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores

1750. Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige
29. Mai. Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg, den 29. Maji Anno 1750.

5 Juni **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskop Haldor Brynjolfsson til Holum, om Contribution af Præstekaldene til Præste-Enkernes Underholdning.** Fredensborg 5. Juni 1750. — Uddrag (Reskriptets § 1—12) trykt i Althingsbogen 1750. — Norske Tegn. XXXII, 512ᵇ—516; P. Pétursson Hist. Eccl. Isl. S. 88—91. Fogtm. V. 1, 290—295. — Islandsk Oversættelse, stadfæstet af Biskop Haldor Brynjolfsson, Holum 17. Septbr. 1750, trykt paa Holum 1751: «Tilskipan um presta-ekkna tillag á Íslandi», 4 Blade i 4to.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Da Vi have fornummen, at Præste-Enkernes Tilstand paa Vort Land Island skal være saa ynkværdig, at, naar en fattig Præst der i Landet ved Döden afgaaer, skal Kirken og Præstegaarden overleveres i god og forsvarlig Stand med al Tilbehör og Inventario, og at hvis Aabod, som i saa Fald skal gjöres, skal tages, för end nogen anden Gjeld bliver betalt, saa at der af den efterladte Fattigdom bliver ofte meget lidet og undertiden slet intet tilovers for Præste-Enkerne, der hverken have Pension eller nogen vis Bopæl at flötte til, der foraarsager, at de ofte tvinges til at gaae ud af Sognet, eller at sætte sig paa saadanne miserable Steder, hvor de ikke kan leve: saa have Vi, efter det Os herom allerund. gjorte Forslag, for at see de fattige Præste-Enker i Holum Stift paa bemeldte Island i deres fattige Omstændigheder nogenledes subleverede og understöttede, af sær kongelig Naade allern. funden for got at anordne og befale saaledes, som fölger:

1) Af Hovedkaldene paa Island skal Præste-Enkerne i samme Kald nyde den ottende Deel, og af de bedste middelmaadige Kald den tiende Deel, af den visse Ind-

komme,[1] og ifald der findes flere end een Enke i et Sogn, skal samme Pension deles imellem dem efter Provstens Ligning, og maae de i saadan deres Pension udvælge til Beboelse hvilken af Præstegaardens Gaarde de finde bekvemmest, og Præsten ikke til eget Brug behöver; dog skal Enken udi de Præstekald, hvoraf contribueres til Pastores emeritos, udi sin Pension lade sig korte i Proportion af det, som i saa Maader contribueres. — 2) Udi de middelmaadige Kald, hvis Indkomme aarlig bedrager sig fra 50 til 60 Rigsdaler, skal Præste-Enken nyde den 12te Deel af Kaldets visse Indkomst, og maa udvælge paa forskrevne Maade en Gaard til Beboelse, hvis Afgift skal beregnes til Afdrag paa Pensionen; men dersom Afgiften er höjere end Pensionen, skal Enken betale det Overskydende til Præsten. — 3) Udi de övrige Præstekald skal Præste-Enkerne alene have Rettighed at udvælge sig en af Præstegaardens Gaarde til Beboelse, for den sædvanlig Afgift, som svares til Præsten; og paa det at disse Gaarde, som Præste-Enkerne have af Kaldene til Beboelse, altid kan være i god og forsvarlig Stand, skal Repstjorerne aarlig eftersee samme Gaarde, og give Enken tilkjende hvad Bröstfældigheder som i Tide bör repareres; men saafremt Enken, formedelst Fattigdom, ikke skulde formaae at lade Reparationen gjöre, skal Præsten selv gjöre Forskud til Tömmerets Indkjöb, men Bönderne i hele Sognet skal skyde sammen, at lade Huset med Vægge og Tag opsætte, for hvilket de intet Andet skal nyde, end Kosten, imedens Arbeidet varer, og i Fald derved nogen Forsömmelse af Vedkommende tages, bör Repstjorerne selv svare til Bröstfældighederne og igjen söge Regres hos dem, som have forsömt at efterleve deres lovlige Befalinger. Skulde Enkerne selv være formuende til at vedligeholde deres Gaarde, og ikke vil, efter Repstjorernes billig Sigende, lade dem reparere, da bör de, efter

1750.
5. Juni.

[1] Canc. Skriv. 28. Mai 1803.

1750. trende Gange gjorte Forelæggelser til Reparation, have
5. Juni. forbrudt samme Gaarde, og om de Gaarde ere henlagde i deres Pension, miste samme, saavidt Gaardens Afgift kan svare. — 4) Dersom nogen af disse Gaarde haver fremfor andre nogen særdeles Herlighed, saasom Skove, Fiskeleie og Forstrandsrettighed, eller andre Gaardens Herligheder, da skal Enken ikke deraf nyde mere, end hun til eget Brug og Husholdning behöver, men det övrige af Herligheden maa Præsten, efter Fornödenhed, bruge og betjene sig af, og skal Præsten tillige med Repstjorerne nöie eftersee, at denne Post vorder allerund. efterlevet. — 5) Hvor ingen Gaarde findes i et Sogn, Præstegaarden eller Kirken tilhörende, der skal Præste-Enkerne nyde en anden Gaard, som dennem kan være bekvem til Beboelse i næste Sogn, som Præstegaarden eller Kirken sammesteds er tilhörende, og hvis der ingen befindes, da skal Sysselmanden og Repstjorerne være pligtige at udsöge Enken en bekvem Gaard i det Sogn, hvor hendes Mand har tjent, naar samme ikke af Selveiere beboes, eller har været besiddet og holdt i god Stand af samme Bonde over tyve Aar, og, ifald den Gaard, som i saa Maader bliver Enken indrömmet, har været af Opsidderen fæstet, bör Fæsten til hannem igjen af Enken erlægges, og ham en anden beleilig Gaard af Sysselmanden forskaffes, men, ifald Enken bliver sindet samme Gaard at qvitere, da skal den, imod den erlagde Fæste, först tilbydes den Bonde, som for Enkens Skyld den maatte fravige. Dog ville Vi derhos allern., at Sysselmændene, fattige Enker og Præstens Medhjelpere ikke skal være indbegrebne under dem, som skulle afstaae deres Gaarde til Præste-Enkerne. — 6) Dersom Nogen skulde tilföie Enkens Bopæl nogen Skade, eller fornærme hende i Rettigheder, som deraf kunde dependere, hvad Navn de end kunde have, da skal Jordeieren, eller hans Fuldmægtig i hans Fraværelse, bære Omsorg for, at Præste-Enken beholder sin Rettighed, og om hun ikke kan naae til disse, da

skal Sysselmanden være hende behjælpelig, enten med 1750.
at bilægge Tvistigheden i Mindelighed, eller, om det ikke 5. Juni.
kan skee, da skal han beskikke en fornuftig Mand til Forsvar for Enken, i den Sag, som angaaer samme Gaard, og hvilken skal udföre Sagen til Thinge, paa dens Bekostning, som Gaarden eier. — 7) Hvor ingen fattig Præste-Enke findes i Kaldet, skal dog Præsterne, efter Kaldenes Indkomst, komme de andre fattige Præste-Enker til Hjelp, saaledes, at af ethvert Hoved-Kald, naar der ingen Enke er, skal udgives til fattige Præste-Enker aarlig 1 Rigsdaler Speeie, af de bedste middelmaadige fire Mark, af de ringere middelmaadige tre Mark, og af de ringe, fra 40 til 30 Rigsdaler, to Mark, men af de ringere Kald skal ikke i saa Maader noget contribueres. Hvilket Tilskud til fattige Præste-Enkers Hjælp aarligen skal betales til Provsterne i hvert Provstie udi rede Penge, og det inden Maji Maaneds Udgang, under Straf at betale dobbelt; hvilke Colleeta Provsterne skal, tillige med fattige Præsters Contributioner af Kaldene aarligen, under to Rigsdaler Böder til fattige Præste-Enker, indsende til Consistorialretten eller Synodum generalem. — 8) Enhver, som nyder Vores Kaldsbrev for et af Hovedkaldene udi Holum Stift, skal udgive til fattige Præste-Enker to Rigsdaler. De, som blive allern. confirmerede til de bedste middelmaadige, 1 Rigsdaler, og til de ringeste middelmaadige, tre Mark; men de, som af Vores Amtmand blive, uden at söge Vores allern. Confirmation, eollationerede til de Præstekalde af Indkomme tredive til halvtredsindstyve Rigsdaler, skal betale til Præste-Enkerne 1 Rd. Croner; hvilke Penge skal erlægges til Provsten, förend Præsten maa indsættes i Kaldet; ligeledes skal enhver Reetor i de latinske Skoler, ved deres Tiltrædelse til Tjenesten, betale til Præste-Enkerne to Rigsdaler og Conreetor een Rigsdaler. — 9) De Præster, som for nogen Forseelse i Liv og Levnet, eller og i deres Embeder, bliver tilfunden med Pengeböder deres Forseelser at afsone, skal erlægge samme

1750. til fattige Præste-Enker, hvilke Böder til Provsten skal
5. Juni. leveres, og han derfor gjöre Rigtighed til Consistorialretten. — 10) Naar nogen geistlig Person, være sig Præster eller Studentere, som nyder Vores allern. Tilladelse at indlade sig i Ægteskab med Slægtninger, da skal de erlægge den Kjendelse, som hidindtil efter deres Vilkaar har været allern. tillagt Hospitalerne, til Præste-Enkerne, efter Biskoppens billig Sigelse. — 11) Dersom nogen geistlig Person sig med Leiermaal forseer, og af Os nyder allern. Opreisning, skal han betale en Kjendelse til fattige Præste-Enker efter Stand og Vilkaar samt Biskoppens billig Sigelse; og for det — 12) Alle forskrevne Nödpenge, til fattige Enkers Hjælp og Subsistence, skal lignes og uddeles aarlig udi Consistorio af Stiftamtmanden, eller Amtmanden, som hans Vices forretter, og Biskoppen, i tilstedeværende samtlig Geistlighedens Overværelse, og paa det mest trængende Enker kunde nyde den störste Hjælp, skal hver Provst, saa snart en Præst ved Döden afgaaer, indsende til Amtmanden, i Stiftamtmandens Fraværelse, og Biskoppen, saa rigtig Underretning, som han vil tilsvare, om Præste-Enkens, ifald nogen Enke er i samme Kald, hendes Vilkaar og Tilstand, til hvilken han sig udi sin aarlig Relation om Præste-Enkernes Tilstand i hans Provstie har at referere, enten den forbedres eller forværres. Og paa det altid herom kan haves vis Efterretning, bör hver Provst holde en à parte Bog eller Protocol om Alt, hvis Præste-Enkerne i hans Provstie angaaer, hvilken Bog til Efterkommeren i Embedet skal leveres. — Derefter I eder allerund. haver at rette, og med al Flid derhen at see, at dette Vores allern. Reskript udi alle dets Poster med allerund. Hörsommelighed vorder efterlevet. Befalendes &c. Fredensborg den 5. Junii 1750.

5. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Henrik Ocksen og Biskop Olaf Gislason i Skalholt Stift, ang. Contribution af Præstekaldene til Præste-Enkernes**

Underholdning. Fredensborg 5. Juni 1750[1]. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1751; jevnf. foregaaende Reskript. Norske Tegn. XXXII, 508—512. 1750. 5. Juni.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Udi en til Os indkommen allerund. Memorial, dat. den 10. Aprilis Anno 1747, haver du, Biskop Herr Oluf Gislesen, forestillet, at Præste-Enkernes Tilstand paa Vort Land Island er saa ynkværdig, at, naar en fattig Præst der i Landet ved Döden afgaaer, skal Kirken og Præstegaarden overleveres i god og forsvarlig Stand med al Tilbehör og Inventario, og at hvis Aabod, som i saa Fald gjöres, skal tages förend nogen anden Gjeld bliver betalt, saa at der af den efterladte Fattigdom bliver ofte meget lidet tilovers for Enkerne, og undertiden slet intet, hvorudover de have intet for den efterkommende Tid at leve af, saasom disse fattige Præste-Enker have efter deres Mænds Död ingen Pension eller vis Bopæl at flytte til, siden Bönderne i Sognet ugjerne vil overlade dem Gaard, der foraarsager, at de ofte tvinges til at gaae ud af Sognet, eller at sætte sig paa saadanne miserable Steder, hvor de ikke kan leve, hvortil og skal komme, at Præstekaldene der paa Landet skal være af saa ringe Indkomme, at de ikke kan contribuere noget til Enkernes Underholdning. Og, som du, Biskop Herr Oluf Gislesen, udi ovenbemeldte din Forestilling, allerund. haver proponeret Os, hvorledes du formener at disse fattige Præste-Enker kunde soulageres i deres trængende Tilstand, saa have Vi over saadant dit Forslag ladet indhente saavel dit, Stiftamtmand Ocksens, som Amtmandens, Os elskelig Johan Christian Pingels Betænkende, med dine, Biskop Gislesens, over Amtmand Pingels forfattede Project gjorte Remarquer, som alt er bleven Os allerund. refereret. Da Vi, for at see de fattige Præste-Enker udi Skalholt Stift paa bemeldte Island i deres fattige Omstændigheder nogenledes sub-

[1]) Reskr. 3. Marts 1758.

1750. 5. Juni. leverede og understöttede, af sær kongelig Naade, allern. have funden for godt at anordne og befale saa ledes som fölger:

§ 1—7) [ordret som i foregaaende Reskript]. — § 8) Enhver, som nyder Vores Kaldsbrev for et af Hovedkaldene udi Skalholt Stift, skal udgive til fattige Præste-Enker 2 Rigsdaler [o. s. v. som i foreg. Reskript]. — § 9—12) [som i foreg. Reskript]. — Derefter I eder allerund. haver at rette, og med al Flid derhen at see, at dette Vores allern. Reskript udi alle dets Poster med allerund. Hörsommelighed vorder efterlevet. Befalendes &c. Fredensborg den 5. Junii 1750.

5. Oktbr. **Instruction for Kammerherre Otto Manderup Greve af Rantzau, som Stiftbefalingsmand over Island og Færöe. Fredensborg 5. Oktobr. 1750.** — Rentek. Norske Instruct. Prot. 2, 617—625.

Instruction, hvorefter Vi Frederik den Femte p. p. allernaadigst ville, at Os elskelig Otto Manderup, Greve af Rantzau, Vores Kammerherre, sig udi den hannem allern. anbetroede Stiftbefalingsmands Charge over Island og Færöe indtil videre allerund. haver at rette og forholde:

§ 1—5 [uforandret som i Gyldenerones Instruction 2. Juli 1728]. — § 6) Og som Ingen paa Island maa være Sysselmand, uden han dertil af Os allern. er beskikket og derpaa med Vores allern. Bestalling er forsynet, saa haver Stiftamtmanden ligeledes derover behörigen at holde. — § 7—16 [uforandret som i Gyldencrones Instruction]. — § 17) Og som det allern. er befalet saavel Biskopperne som Laugmændene paa Island, saavidt den anden Bog i Vores norske Lov angaaer, den islandske Lov efter Vores nye norske Lov ... [o. s. v. som Rabens Instr. 27. April 1720 § 17] ... hidskikkede forulykkes. — § 18 [som i Gyldencrones Instr.]. — Hvorefter ... [o. s. v. som i Gyldencrones Instr.]

... rette udi alle de Poster og Tilfælde, som ei særdeles udi denne Instruction ere forklarede. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 5. October Anno 1750. 1750. 5. Oktbr.

Forordning ang. Tyverie, som i Norge begaaes, ved at afskjære Man og Rumpe af Andres Heste paa Marken eller andensteds. Christiansborg 20. Novembr. 1750[1]. — Ikke publiceret i Island. — Siell. Reg. 61, 665—666. Original-Aftryk hos Höpffner; Quart-Forr. 1750, S. 120—121; Rubr. hos Schou IV, 196. 20. Novbr.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at, eftersom Os allerund. er foredraget, hvorledes Vore Undersaatter og Almuen paa Landet i Vort Rige Norge have beklaget sig, at de ikke kan have deres Heste i nogen Sikkerhed paa Græsgang, da onde og tyvagtige Mennesker snige sig til at afskjære dennem Rumpe og Man, for at sælge og benytte sig af Haarene, hvilket Slags Tyverie vilde befrygtelig alt for meget tage Overhaand, naar samme ikke skulde ansees uden efter Haarenes Værdie, og straffes som ringe Tyverier; men, da en Hest, som derved er skjændet og lydet, bliver saaledes anseelig forringet i sin Værd, og ikke uden efter lang Tids Forlöb kan sættes i sin forrige Stand, saa at den, som en lydeslös og dygtig Hest, enten til Vores Tjeneste eller Andres Brug kan antages og kjöbes, og slig forövende Tyverie bör saa meget desto skarpere straffes og ansees, naar det foröves paa Heste og Creaturer paa Marken, hvor de bör være i fuldkommen Sikkerhed og Frelse: saa, ligesom Loven ved allern. Forordning af 4. Martii 1690 er skjærpet for den, som stjæler paa Marken Hest, Hoppe, Stud eller Koe, at den skal dömmes til Galgen, ville Vi og ligeledes have Loven skjærpet derhen, at hvo som efterdags befindes at have lydet anden Mands Heste eller Creaturer paa Marken eller andensteds, enten ved at skjære Haarene af Man og Rumpe, eller

[1]) For. 26. Oktbr. 1742 og 3. August 1787.

1750. i andre Maader, skal betale Eiermanden, imod hvis
20. Novbr. Villie det er skeet, Creaturets Værdie, og derforuden for saadan begangen Tyverie dömmes til Kagen, have Tyvs Mærke i sin Pande og til Arbeide, om det er en Mandsperson, i Jern udi nærmeste Fæstning, og om det er Qvindesperson, i Spindehuset sin Livstid[1]. Hvorefter Alle og Enhver sig allerund. haver at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vores Viee-Statholder, Grever, Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn d. 20. Novembr. 1750.

18. Decbr. **Reskript til Amtmand Pingel, ang. Assessor Niels Horrebows Ophold i Island. Christiansborg 18. Decembr. 1750.** — Norske Tegn. XXXII, 711—712.

Frederik den Femte &c. V. N. T. Under den 10. Maji udi næstafvigte Aar have Vi ladet dig ved Vores Geheimeraad i Vores Geheime-Conseil og Ober-Secreterer i Vores Danske Cancellie, Os elskel. Herr Johan Ludvig Holstein, Greve til Ledreborg, Ridder p., tilkjendegive, at du havde at bevise forrige Assessor Niels Horrebow, hvem Vi allern. havde tilladt at begive sig over til Vort Land Island, for der at anstille mathematiske og physiske Observationer, al velvillig Assistence i fornödne Tilfælde, og, som Vi nu allern. have resolveret, at han endnu skal forblive der i Landet i 3 Aar, og at hans herværende Hustrue, med deres Börn, med et af de udi næst tilstundende Aar herfra til bem^te Island afgaaende Skibe maa transporteres over til hendes Mand, saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du, siden han paa Bessestad skal ikkun have

[1]) For. 27. April 1771 og 20. Febr. 1789.

eet Værelse, og skal end ikke have det for sig selv, 1750.
foranstalter det saaledes, at han, naar hans Hustrue og 18. Decbr.
Börn kommer til ham, foruden det Værelse han haver, faaer et til og et Kjökken. Og, som Vi ellers allern. have ladet hannem ved Os elskel. Vores Tilforordnede i Videnskabernes Societet beordre, at han skal eftersee Statum civilem et politicum der i Landet, og derom indgive sin Relation, dog uden nogen Foranstaltning eller Indretning derom at gjöre, men aleneste til nöiere Oplysning og nærmere Resolution: saa have Vi allern. bevilget, at han, paa det de ham opdragne Forretninger der i Landet kan have den forventende Frugt og Nytte, hvilket ikke kan skee saa længe han opholder sig stedse paa Bessestad alene, maa reise omkring i Landet, for at lære at kjende dets Natur og Beskaffenhed og derefter gjöre sine Anmærkninger, og at iværksætte hvis ham, som meldt, er bleven befalet, hvortil du haver at gjöre ham i slige Tilfælde den fornödne Assistence. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 18. Decembris 1750 [1].

Reskript til General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegium, ang. Horrebows Reise til Island. Christiansborg 18. Decembr. 1750. — 18. Decbr.
Siell. Tegn. LXXVI, 980b—981.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Udi næstafvigte

[1]) Over-Sekretair Grev Holsteins Skrivelse til Stiftamtmand Rantzau 14. Jan. 1751 omhandler Amtmand Pingels Andragende af 7de s. M. i Anledning af Reskr. 18. Decbr. 1750, hvoraf det saaes, at han er bleven höilig «embarrasseret» ved Horrebows Sendelse, da han mente at denne skulde gribe ind i verdslige Embedsmænds Functioner, som Harboe i sin Tid i de Geistliges. Over-Sekretairen viser derimod, at Amtmanden er bleven «embarrasseret uden selv at vide hvorover», da der udtrykkelig var paalagt Horrebow, kun at iagttage og berette om Tilstanden, men ikke at föie nogen Foranstaltning. Ober-Sekretererens Brevb. 1751—52, S. 21—24.

1750. 18. Decbr. Aar have Vi allern. bevilget, at forrige Assessor Niels Horrebow maatte med et af de da til Vort Land Island herfra afgaaende Skibe begive sig der til Landet, for der at anstille mathematiske og physiske Observationer, og som Vi endvidere, da Vi allern. have resolveret, at han skal forblive der i Landet endnu i 3 Aar, have funden for godt, at hannem skal tilsendes Copier af alle de Projecter, som til eder maatte være indkomne, angaaende Landets Forbedring, paa det bemeldte Niels Horrebow samme in loco kunde examinere, hvorvidt de kunde være muelige og hvorvidt de kunde tjene til Hans Majts Interesses Befordring og Landets Opkomst, og derom indsende sin allerund. Relation. Altsaa have I at give Os elskel. Vore Tilforordnede i Videnskabernes Societet samme Copier, som de ham haver at tilskikke, da I derhos have at give bemeldte Videnskabernes Societet eders Tanker om, hvad I ellers formene at der til denne Vores allern. Intention kunde eragtes at være nyttig. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 18. Decembris 1750[1].

18. Decbr. **Reskript til de Tilforordnede i Videnskabernes Societet, ang. Instruction for N. Horrebow paa Reisen til Island. Christiansborg den 18. Decembr. 1750.** — Siell. Tegn. LXXVI, 981—983.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Vi have ladet Os allerund. referere din, Professor Christian Horrebows, til dig, Vores Geheimeraad i Vores Geheime-Conseil, Herr Johan Ludvig Holstein, Greve til Ledreborg, Ridder p., under den 9de Decembris sidstleden afladte Skrivelse, hvorudi du haver forestilt din paa Vort Land Island værende Broders, forrige Assessor

[1]) Reskr. af s. D. til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio af samme Indhold. Siell. Tegn. LXXVI, 983b—984.

Niels Horrebows og hans herværende Hustrues kummerfulde Omstændigheder, og tilligemed foreslaaet: 1750. 18. Decbr.

1) At som hans Hustrue bærer sin Modgang med Taalmodighed, i Henseende at hun i lang Tid har maat leve separert fra sin Mand, det ogsaa fra hans Side kunde befrygtes, at han ved sin Landflygtighed fra Kone, Börn og hans anden Familie, maatte omsider decourageres udi de ham opgivne Forretninger, hun da maatte komme over til ham, hvorved du, Professor Horrebow, efter den Efterretning du derom har erholdt, beretter, at han til Underholdning der i Landet ei kan komme ud med mindre end 400 Rdl. — 2) At bemeldte Niels Horrebow, som for den nærværende Tid ikkun haver eet Værelse paa Bessested, og det ikke engang for sig selv, maatte, naar hans Kone og Börn kommer over til ham, faae et Værelse til og et Kjökken. — 3) At det vilde blive fornöden, om hans Forretninger der paa Landet skulle have nogen ret Frugt, at han ikke altid opholdt sig paa Bessested, men reiste omkring i Landet; men da der til Reiser udfordres Penge, og dertil ikke kan gjöres Regning forud, hvad de kunde koste, haver du, Professor Horrebow, til Os allerund. indstilt, om Vi allern. ville fastsætte en vis Summa aarlig, for hvilken han kunde aflægge Regning til eder, hvortil samme Penge var udgivet, da han paa den Maade kunde have Leilighed til at gjöre nyttige og vigtige Decouverter til Vores Interesse og Landets Opkomst. — 4) At ham, i hans kummerlige Omstændigheder og nedslagne Gemyt, maatte gives Haab om Vores kongelig Naade, og allern. forundes Löfte om Employ og Belönning i Fremtiden, hvorved han kunde gjöres mere duelig til hvad ham blev given i Commission at forrette, og hans gamle Fader med övrige Familie kunde lettes i deres havende store Sorg og Bedrövelse. — 5) At Videnskabernes Societet maatte befales at gjöre Forslag, hvorledes bemeldte Niels Horrebow kunde sættes i Stand til at gjöre nyttige

1750. 18. Decbr. Observationer, og endelig: — 6) At Niels Horrebow maatte tilsendes rigtige Copier af alle de indkomne Projecter angaaende Islands Forbedring, for at examinere dem, hvorvidt de vare muelige og kunde tjene til Vores Interesse og Landets Opkomst m. v.

Thi give Vi eder paa enhver af foranförte Poster hermed allern. til Svar: — Angaaende den 1ste Post, at Vi allern. have ladet tilskrive Os elsk. Herr Carl Juel &c., som Præses for Vores islandske og finmarkske Compagnie, at foranstalte, at Niels Horrebows Hustrue og Börn med et af Compagniets Skibe, og om mulig med det Skib, som for næst tilstundende Aar beseiler Havnefjord, der skal være nærmest Bessested, hvor hendes Mand sig opholder, uden Betaling kan blive transportert; og hvad den af dig, Professor Horrebow, for din Broder, samt Hustrue og Börn, der i Landet begjærte Underholdning anbelanger, da ville Vi i sin Tid derom nærmere allern. resolvere. — *ad* 2) Angaaende de flere begjærte Værelser paa Bessested, da, som Vi allern. have resolvert, at han skal forblive der i Landet endnu i 3 Aar, have Vi ladet Amtmanden paa Island derom saaledes rescribere, som Vi give eder af hosfölgende Copie deraf nærmere at fornemme. — *ad* 3) Anlangende at det var fornöden, at det blev Niels Horrebow tilladt at see sig om i Landet, for at lære at kjende Landets Beskaffenhed, og derefter at gjöre sine Observationer, da have Vi Sligt, ved forbemeldte Vores allern. Reskript til Amtmanden, tilladt, men hvad de dertil allerund. begjerte Reiseomkostninger angaaer, da ville Vi i Tiden fastsætte, hvad dertil i saa Fald maa godtgjöres og siden derom give eder Vores allern. Resolution tilkjende. — *ad* 4) At bemeldte Niels Horrebow maatte udi hans bekymmerlige Omstændigheder, og til Soulagement for hans Hustrue og övrige Familie, samt for at encouragere ham i hans Forretninger, gives allern. Löfte om Employ og Belönning i Fremtiden, da haver I at tilkjendegive ham, at

naar han udretter Noget der i Landet, ville Vi tage det i allern. Erindring. — *ad* 5) At Videnskabernes Societet maatte gjöre Forslag, paa hvad Maade han skulde anstille en og anden nyttig Observation, altsaa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du, Biskop Harboe, som har reist Landet igjennem, og der kjender Alting nöie, giver Niels Horrebow Anledninger til nyttige Observationer i de dig bevidste Ting. I, Professor Horrebow og Professor Ziegenbalg, have at skrive om, hvad der behöves in Mathematicis, Astronomicis og Physicis; de af eder, som ere Jurister og Antiqvarii i Societetet, have at give eders Desiderata, at han ogsaa i disse Poster kunde undersöge, saavidt muelig kunde være, hvad af dennem forlangedes; og have de, som ere Medici, ogsaa at give deres Instruxer quoad Physica et Medica. — og *ad* 6) Betræffende Copier af de om Island indkomne Projecter, da have Vi beordret saavel Vores Rentekammer, som Vores General-Landets-Oeconomie og Commerce-Collegium, at give eder Copier af de paa ethvert Sted indkomne Projecter, som I hannem haver at tilsende, for at examinere dem, om de kunde tjene til Vores Interesses Befordring og Landets Opkomst, med mere samme Vores allern. Befalingers Indhold, af hvilke eder herhos Gjenparter, til eders Efterretning, tilsendes. Endelig haver I og at tilkjendegive Niels Horrebow, at han paa Island haver at eftersee Statum civilem et politicum sammesteds, og derom indgive sin allerund. Relation, til bedre Oplysning, hvad i sin Tid til Landets Nytte, især anlangende Agerdyrkning, Commerciens Flor og Istandsættelse, samt flere dertil hörende Tings Regulering, tjenlig kan være; hvilket, naar det engang er indkommen, I derom nærmere allerund. Forestilling kan gjöre, for at alle disse adskillige Materier enhver til sit Sted og Departement kan afgives, hvor de nærmere undersöges og siden Os allerund. blive forestillet til endelig allern. Resolution efter de befindende Om-

1750.
18. Decbr.

1750. stændigheder. Derefter I eder, for saavidt eder kan
18. Decbr. vedkomme, allerund. haver at rette og forholde. Befalendes &c. Christiansborg den 18de December. 1750.

18. Decbr. **Forordning ang. Skilsmisse paa Grund af begaaede Forbrydelser. Christiansborg 18. Decembr. 1750.** — Ikke publiceret i Island, men optaget paa Grund af dens Sammenhæng med den criminelle Lovgivning, i Henhold til Forordn. 24. Jan. 1838. — Siell. Reg. 61, 690b—691; Qvart-Forr. 1750, S. 136—138; Schou IV, 207.

Forordning, anlangende naar og hvorledes Ægteskab maa adskilles i Tilfælde, hvor Hosbond eller Hustrue er straffet med Fængsel paa Livstid.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at, da det ved Danske Lov udi 3die Bogs 16de Capituls 16de Articul og 6te Paragrapho, saavel som ved Norske Lov udi 3die Bogs 18de Capituls 16de Articul § 6, allern. er befalet, at, om Hosbond eller Hustrue blive befunden i Tyverie eller nogen anden uærlig Sag, som er halslös Gjerning, og bliver dog sparet paa Livet af Övrigheden, da maa de derfor ikke skilles ad, men Lovene derimod ikke taler om de Tilfælde, hvor den Skyldige bliver hensat udi Fængsel sin Livstid; og Vi derhos have taget udi allern. Betragtning, at, siden al Hensigt og Virkning af et lovligt Ægteskab aldeles hindres og ophæves, naar een af Ægtefællene indbringes i evig Fængsel, det da ville blive altfor tungt for den uskyldige Person, ifald den, uden selv at have forbrudt dertil, skulle see sig alle de Fordele berövet, som flyde af den lovlige Ægtestand: saa have Vi allern. funden for godt i dette Tilfælde at anordne og befale, ligesom Vi og hermed allern. anordne og befale, at, naar Hosbond eller Hustrue bliver indsat i Fængsel for sin Livstid, da bör den uskyldige Person fortöve i trende Aar, om den Skyldige saaledes er straffet for nogen uærlig Sag, men i syv Aar, ifald det ikke er

for uærligt, og, om den Skyldige ikke inden samme 1750.
Tid skulde vorde sin Frihed igjen allern. forundt, da 18. Decbr.
maa det være den uskyldige Person tilladt, paa lovlig Maade at tiltale den Skyldige til Ægteskabets Ophævelse, og over samme at hænde Dom til Skilsmisse. Thi byde Vi og hermed allern. befale Vores Vice-Statholder i Vort Rige Norge, Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning under Vort Canccllie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet &c. Christiansborg Slot den 18de Decembris Anno 1750.

Kongelig Resolution ang. Overförsel af Rensdyr til Island. Christiansborg 19. Januar 1751. 1751. 19. Januar.
— Ifölge Rentekammerets Forestilling 11. Januar 1751 havde Sysselmand Hans Wium og fire andre Sysselmænd foreslaaet, at til Island maatte sendes nogle Par Rensdyr, «for at forsöge om de der kunde leve», da de, hvis Forsöget lykkedes, meget vilde kunne gavne Indbyggerne, hvis Höavling ofte mislykkes. Stiftamtmand Rantzau meente, at 4 Hunner og 2 Hanner burde kjöbes öster paa Norge, og i April bringes til Frederiksstad, hvorfra de med Compagniets Tömmerskibe skulde föres over til Örebaks Havn; Omkostningerne ved det hele anslaaer han til 40 Rd. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 32, Nr. 5.

Vi bevilge allernaadigst, til et Forsög om Reensdyr paa Island til Indbyggernes Nytte kunde være at propagere, at 3de Par af saadan Dyr, saasom 2 Hanner og 4 Hunner, maae i Norge kjöbes og derfra paa den anförte Maade der til Landet sendes, og kan, saavel til dets Indkjöb, som hvad ellers paa Reisen udfordres, de anförte 40 Rd., eller hvis dertil maatte behöves, af Vores Casse godtgjöres. Christiansborg Slot den 19de Januarii 1751.

1751.
5. Febr.

Forordning om tyvagtige Skippere m. v. Christiansborg 5. Februar 1751. — Ikke publiceret i Island, men optaget her som hörende til de criminelle Lovbud. Siell. Reg. 62, 28—29; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1751, S. 10—11; Schou IV, S. 211—212.

FORORDNING, anlangende hvorledes de Skippere, Styrmænd eller Skibsfolk, som befindes paa en tyvagtig eller underfundig Maade at have forkommet eller bortvendt det dennem under Hænder betroede Skib eller Gods, bör straffes.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at, da Vi med særdeles Mishag have maattet erfare, hvorledes der paa en kort Tid iblandt nogle faae af Vore Undersaatter, hvilke, som Skippere, Styrmænd eller Skibsfolk lade sig fragte til og fra fremmede Steder, haver yttret sig en ganske usædvanlig, men tillige höist strafværdig Utroskab, idet de, som efter deres Eed og Pligt burde med al optænkelig Tilsyn og Omsorg bevare den dem anfortroede Ladning, have ikke undseet dennem for, selv at være de Förste til at angribe samme, og Eiermanden sit Gods og Vare paa en underfundig og tyvagtig Maade at fravende, og det just i saadanne Omstændigheder, hvor det var Kjöbmanden umuligt med deres Behandling over en Part af hans Velfærd at have ringeste Opsigt, hvorved de ei alene skammeligen have misbrugt den imod dennem viste Fortrolighed, men endog handlet imod den Redelighed, som udi Handel og Vandel i Almindelighed udkræves, og saa höiligen er fornöden: saa have Vi allernaadigst villet være betænkt paa i Tide at forekomme, at saa dan Misgjerning ikke efterdags skal tage Overhaand, men kan vorde dæmpet i Begyndelsen, paa det at den almindelige Sikkerhed ikke derover skal lide, og andre Vore troe og uskyldige Undersaatter, formedelst nogle Ildesindedes onde Forhold, paadrages en ubillig og ufortjent Mistanke. Til hvilken Ende Vi og allern. have fundet for godt, de anlangende Tyves og utroe

Tjeneres Straf udgangne Love og Forordninger i dette 1751.
Tilfælde at igjentage og skjærpe, ligesom Vi og, ved 5. Febr.
denne Vor Forordning, alvorligen byde og befale, at, naar nogen Skipper, Styrmand eller Skibsfolk, i Fremtiden maatte befindes paa en tyvagtig eller underfundig Maade at have forkommet eller bortvendt det dennem under Hænder betroede Skib eller Gods, da skulle de, foruden Igjælds og Tvigjælds Erlæggelse, samt deres Hovedlodders Forbrydelse, saaledes ansees og straffes, at de skyldig befundne Skippere og Styrmænd skulle dömmes til at miste deres Liv i Galgen, og de Övrige, saa mange som derudi have været Medhjelpere, Medvidere eller Hælere, at stryges til Kagen, have Tyvsmærke i Panden og arbeide i Fæstnings-Jern deres Livstid [1]. Og, paa det at saadanne Misdædere paa ingen Maade skulle vide dennem sikkre, saa forbyde Vi hermed strængeligen alle og enhver Vedkommende, under Vor höieste Unaade, slige bevisligen skyldig Befundnes Mishandling at fordölge, eftergive, eller med dennem derfor at optinge, men de bör være forpligtet til, det straxen for Övrigheden at aabenbare og angive, paa det Retfærdighed kan skee, og de Skyldige ved lovlig Omgang, efter Fortjeneste og til andre Ligesindedes Exempel og Afsky, uden al Naade vorde afstraffede. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Thi byde Vi hermed og befale Vores Vice-Statholder, Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, den 5te Februarii Anno 1751.

---

[1]) For. 27. Apr. 1771 og 20. Febr. 1789.

1751. 26. Febr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Formildelse af Straf med Riis til Vand og Bröd. Christiansborg 26. Februar 1751.** — Norske Tegn. XXXIII, 46b—47.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Et Qvindemenneske ved Navn Turider Jonsdatter, af Mule Syssel paa Vort Land Island, haver udi Memorial til Os af 5. Septembr. sidstafvigt allerund. beklaget sig, hvorledes hun skal være falden i den store Synd og Forseelse, at avle Börn ved en gift Mand, navnlig Gunlauger Iversen, af bemte Mule Syssel, hvorfore hun, siden hun ingen Midler eller Penge haver at betale med, er efter den saakaldede Store-Dom forfalden i den Straf, at bör pidskes med Riis paa Kroppen; men da denne af hende begangne Forseelse er skeed af Ungdoms Daarlighed udi hendes Alders 17de Aar, og Ukyndighed om den derpaa fölgende Straf, saa haver hun derhos allerund. været begjærendes, at Vi allern. ville pardonnere og tilgive hende denne af hende begangne grove Overtrædelse, og hun, som skal være af svag og skröbelig Helbred, maa være befriet for at udstaae denne Straf, som er 12 Slag med Riis. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi af særdeles kongelig Naade allern. have tilgivet Supplicantinden Turider Jonsdatter forskrevne af hende begangne Forseelse, saa at hun for den dicteerte Straf maa være befriet, imod at hun skal sidde paa Vand og Bröd udi otte Dage. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 26de Februarii 1751.

5. Marts. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau og Biskop Haldor Brynjolfsson paa Holum, ang. Kirkers Kjöb og Salg. Christiansborg 5. Marts 1751.** — Publicéret paa Althinget 1751 og trykt i Althingsb.

s. A., Nr. VI. — Norske Tegn. XXXIII, 53b—55; Fogtm. V. 1, 321—322; Uddrag i P. Péturss. Hist. Eccl. Isl. S. 91—92. 1751. 5. Marts.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Af en din Biskop Brynjolfsen til Os indkomne allerund. Memorial af 2. Octobr. afvigte Aar, er Os allerund. bleven forestillet, hvorledes endeel Proprietarier og Kirkeeiere paa Vort Land Island udi en lang Tid skal have brugt den Maade, at naar de ere komne udi Gjeld til Kirken, skal de bortsælge Godset til en Anden, Biskoppen ganske uafvidende, saa de ikke siden saa lettelig kan kræves, ligesom og Kjöberne skal nægte at betale den Gjeld, deres Formænd burde betale, hvorover Kirkerne ofte maa lide stor Skade; desaarsag du allerund. indstiller, at det allern. maatte befales, at ingen Kirkeproprietarie maa bortsælge hans Proprietair-Ret uden Biskoppens Villie og Videnskab, og, om Nogen anderledes haver kjöbt, eller herefter kjöber, samme da skulle være Biskoppen ansvarlig for, hvad Biskoppen paa Kirkens Vegne kunde have at kræve, og igjen söge sin Mand. Da, efterat Vi af den fra dig, Kammerherre Grev Rantzau, herom indhentede allerund. Erklæring have fornummen, at Kirkernes Ret paa Island er af den Beskaffenhed, at om en Kirkeproprietair end sælger Kirkens Gods, skal dog den, som samme haver kjöbt, svare til den Gjeld, som Kirken har tilgode, hvorimod han, ifald han ved Kjöbet finder sig bröstholden, holde sig til den, han har kjöbt det af, og bliver en Sag imellem dem, saa at det af Kirke-Eierne i saa Maade for dessen Indkomster aflæggende Regnskab ikke er noget onus personale, men reale, og altsaa ikke sees fornödent at Biskoppens Samtykke skulde uomgjængelig behöves, förend en Kirke-Proprietarius maatte tilstedes at sælge Kirken med dens Gods. Thi gives Eder nu hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for godt, at det derved maa have sit Forblivende, og dermed herefter, ligesom hidindtil skeed er, forholdes; men paa det dog Biskopperne paa Island kunne være vidende om, hvem

1751. 5. Marts. Kirkeeierne ere, ville Vi allern. have anordnet og befalet, at ligesom ved Frd. af 8. Novembr. 1726 for Vort Rige Danmark er befalet, at naar nogen af Vore Undersaatter enten sælger eller kjöber en Kirke, skal saavel den Sælgende som den Kjöbende, inden een Maaned efter at Kjöbet er sluttet, give det tilkjende baade i Vores danske Cancellie, saa og for det Steds Biskop, hvor Kirken er beliggende, under 100 Rdls. Straf til Sognets Fattige, saa skal det og dermed herefter paa Vort Land Island forholdes, at naar Nogen enten sælger eller kjöber en Kirke der i Landet, skal saavel den Sælgende som den Kjöbende være forpligtet, inden en Maaned derefter, at give det for Biskoppen, i hvis Stift Kirken er beliggende, tilkjende. Derefter I Eder allerund. kunne vide at rette, og ellers at lade det foranstalte, at denne Vores allern. Befaling overalt paa vedkommende Steder til Alles Efterretning vorder bekjendtgjort. Dermed skeer Vor Villie. Befalende eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn den 5. Marts 1751.

19. Marts. **Forordning om Straf for lösagtige Qvinder.** Christiansborg 19. Marts 1751. — Siell. Reg. 62, 114b—115. — Qvart-Forr. 1751, S. 15—16; Udtog hos Schou IV, 213. — see Forordn. 26. April 1755.

12. April. **Reskript til Laugmand Magnus Gislason, ang. Parternes Udeblivelse fra Laugthingsretten.** Christiansborg 12. April 1751. — Publiceret paa Althinget og trykt i Althingsb. 1751, Nr. II. — Norske Tegn. XXXIII, 91—93; Fogtm. V. 1, 327—328.

Frederik den Femte &c. Udi allerund. Memorial til Os, dat. den 15. Juli a. p. haver du, tillige med Svend Sölvesen, Laugmand for Norden og Vesten paa Vort Land Island, allerund. forestilt, at den almindelige Laugthingsret, som holdes paa Öxeraae der paa Landet og aarlig begynder den 8. Juli, meer og meer Aar efter

andet opholdes ved Parternes Udeblivelse, der stoler paa den kongel. Anordning af den 9. Maji Ao. 1593, hvorudi det er befalet, at Laugthinget skal idetmindste staae 8 Dage, da og nogle af Parterne skal blive ganske borte, i Tanke at dennem, fölgelig Vores N. L. 1—4—32 skal gives Lavdag til næste Laugthing, hvorved Processerne utilbörlig prolongeres, til Indbyggernes störste Skade, til hvilken Misbrug imod Loven at faae remederet, du, saavel som Laugmand Sölvesen, allerund. have proponeret: 1) om Vi allern. ville anordne, at alle de, der enten som Citanter, eller som Indstævnte, have Sager for Laugthingsretten at fremföre, skulle præcise möde, og anmelde sig for Retten med Stævningerne, strax efter at den er sat den 8. Julii, men at de, som sig ei saaledes indfandt, skulle for hver Dag, de siden fra Thinget udeblive, betale 1 Lod Sölv; og 2) om Vi ligeledes allern. ville anordne, at der ikke ved Laugthinget skulle forelægges nogen Lavdag, uden i de Sager, som angaaer Nogens Liv, Ære, Lemmer og Frihed, eller og i Eiendomssager, men at de andre Sager, som ikke vare af saadan Vigtighed, skulle strax paa det förste Laugthing, hvortil de vare indstævnte, foretages. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi angaaende den förste Post allern. have funden for godt, at de af Parterne, som inden de 3 förste Dage, til den 10. Julii inclusive, indfinder sig ved Althinget, skulle være frie for Böder, men for hver Dag de længere maatte udeblive skal de böde 1 Lod Sölv, som de Sögende, förend dem stedes at gaae i Rette, skulle betale til Laugmanden, til lige Deling med Laugrettesmændene og Althingshuset, og de Vægrende ved Afsigt i Sagen af Laugmændene dertil findes, med mindre de kunde godtgjöre ved lovlig Forfald at have været forhindrede; og hvis Böderne ikke paa samme Laugthing blive erlagde, skal Sysselmændene dem hjemme i Herredet hos Vedkommende inddrive, dog skal de, som aldeles udeblive, betale 1 Lod Sölv for hver Dag, fra Althinget begyndes til det endes; men dersom

1751. 12. April.

1751. 12. April. den aldeles Udeblevne er Citant, skal han, ifölge Vores Norske Lovs 1—4—34, have tabt Sagen, til han stævner lovligen igjen, og betale den indstævnte Contrapart, som mödte, Kost og Tæring[1]. Og betræffende den 2den Post, ville Vi allern., at der til gives Lavdag i alle Sager uden Forskjel efter Loven, og saa fremt Parterne da skulle udeblive, efter at dem er given Lavdag til næste Thing ved en peremtorial Forelæggelse, da skal der i slige Tilfælde stricte forholdes efter Vores Norske Lovs 1—4—32. Derefter du dig allerund. haver at rette, og have Vi ligeledes herom ladet expedere Vores allern. Befaling til Laugmand Sölvesen, at det paa lige Maade der i Laugdömmet skal forholdes. — Udi det Övrige indberettes Os af dig allerund., at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 12. April Anno 1751[2].

23. April. **Rekript til Videnskabernes Societet, ang. Eggert Olafssons og Bjarni Palssons Sendelse til Island. Christiansborg 23. April 1751. —** Siell. Tegn. LXXVII, 179—181.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Da Vi af landsfaderlig Omhu, for Vort Land Island og dets Indbyggeres Velstand for saavidt muelígt at see befordret, saavel ved Videnskabers Forbedring, som ved Agerdyrknings, Commercies, Manufacturers og andre nyttige Tings Indretning og Opkomst, samt til at kunne erholde en nöiere Kundskab om Landets Art, Natur og Beskaffenhed in re physica et astronomica m. v., have allern. været betænkt, at ville lade forrige Assessor Niels Horrebow, som med Vores allern. Tilladelse er reist over til

---

[1]) Reskr. 28. April 1784 § 3 og 4, jfr. Reskr. 25. Jan. 1754.

[2]) Ligelydende Reskript er under s. D. udfærdiget til Laugmand Svein Sölvason for Norden og Vesten. — Ligeledes er Gjenpart af dette Reskript tilstillet Stiftbefalingsmand Rantzau ved Reskr. af s. D., Norske Tegn. XXXIII, 93.

bemeldte Island, og sig der opholder, reise omkring i Landet for at lære og kjende Landets Beskaffenhed, og derefter at gjöre sine Observationer og Anmærkninger, som han til eder havde aarlig at indsende, efter Vores derom til eder under 18. Decembris næstafvigt ergangne allern. Befalings videre Tilhold og Anledning; men Vi have nu allern. funden for godt, at lade for^ne^ Niels Horrebow kalde tilbage, saa at han med de udi Aar til Landet afgaaende Skibe kommer igjen herover, hvilket I hannem haver at tilkjendegive. Hvorimod Vi allern. have resolveret, udi slig allern. Hensigt did igjen at oversende tvende her ved Universitetet sig opholdende islandske Studentere, der nyde Arnæ Magnæi Stipendium, hvoraf den ene, navnlig Egerhardus Olavius, har gjort sig bekjendt af sin udgivne Tractat de Natura et constitutione Islandiæ, og den anden, navnlig Bjarne Paulssen, skal have lagt sig efter Medicinen, som Vi allern. ville at skulle reise allevegne omkring i Landet, for nöie at erkyndige sig om alle Ting, Landets Natur og Beskaffenhed angaaende, hvortil Vi, foruden at de fremdeles og saa længe de forblive i saadan dem anbefalede Forretning, maa beholde bem^te^ Arnæ Magnæi Stipendium, samt nyde fri Befordringskab paa deres Reiser, ville lade dennem tillægge aarlig hver 100 Rd. af Vores Cassa. Saa ville Vi nu have eder Sligt herved tilkjendegivet, paa det I kunde lade bemeldte 2de Studentere kalde for eder, og dennem Vores allern. Villie lade bekjendtgjöre, at de have at berede sig paa, endnu i Aar med de bortgaaende Skibe at overreise til deres Fæderneland, der i nogle Aar, efter saadan Instrux, som I Aar efter andet, efter befindende Omstændigheder, og som I finde det tjenligt med Vores allern. havende Öiemærke, saavel til Videnskabernes Forbedring som Landets Nytte, baade in Politieis og in Oeconomicis, have at tillægge dennem, hver i en vis District af Landet at gjöre deres Observationer og Anmærkninger, som de aarlig til eder have at indsende, og Vi derefter ville

1751.
23. April.

1751. lade Os allerund. referere. Udi övrigt ville Vi og
23. April. allern. tillade, at I til en Opmuntring for disse tvende Personer maa give dennem Forhaabning om, at, naar det findes de have udrettet deres Ærende til Fornöielse, og til deres Fædernelands Nytte, Vi da ville have dennem udi allern. Erindring til videre Forfremmelse og convenabel Befordring. Hvorefter I eder allerund. kunde vide at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot Hafniæ den 23. Aprilis 1751.[1]

23. April. **Reskript til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio, ang. Horrebows Tilbagereise fra Island. Christiansborg 23. April 1751.** — Siell. Tegn. LXXVII, 185—186.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Under den 18. Decembris udi næstafvigte Aar have Vi ladet eder rescribere, at forrige Assessor Niels Horrebow, som udi Aaret 1749 var reist over til Vort Land Island, for der at anstille Observationer saavel in Mathematicis som in Physicis, skulde forblive der i Landet endnu i 3 Aar, med videre samme Vores allern. Rescripts Indhold. Men som Vi nu allern. have funden for godt, at fornævnte Niels Horrebow skal retournere med et af de förste i dette Aar fra Island hid til Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn kommende Skibe: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi allern. have bevilget, at til hannem af Vores Cassa maa betales 100 Rd., som enten kan tilsendes hannem med et af de herfra til Landet afgaaende Skibe, eller betales til hans Broder, Os elskelig Professor Christian Horrebow, imod

[1]) Reskr. af s. D. til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio, at anvise de ommeldte to Reisende 100 Rd. aarlig hver af Kongens Kasse; et andet Reskr. af s. D. til Rector og Professorer ved Universitetet befaler, at de skulle beholde Arnæ Magnæi Stipendium under Reisen. Siell. Tegn. LXXVII, 181—182.

hans Qvittering, at han samme til hannem kan remittere. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 23. Aprilis 1751[1]. 1751. 23. April.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Pingel, ang. Sendings-Gods til islandske Haandværks-Lærlinge. Khavn 24. April 1751. — Bekjendtgjort paa Althinget 1751 (Althingsb. Nr. XII). — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, Nr. 583. 24. April.

Da Præses og Directeurerne for det islandske Compagnie, i Anledning af den fra nogle Islændere, som her til Staden ere udsendte for at lære adskillige Professioner, indkomne Ansögning, at maatte tillades saa meget i Landets Vare aarlig at faae udfört, som til deres behövende Klæder er fornöden, udi Skrivelse af 7de hujus, have tilmeldet os, at deslige Haandværksdrenge fra deres Venner i Island kan lade sig tilsende af islandske Vare: Hoser, Tröier og Vadmel, som de til nödtörftig Brug for dem selv, saa længe de staae i Lære, nödvendig. behöve, og de ikke dermed af deres Læremestere desuden blive fournerede, saa ville Herr Amtmand Vedkommende, nemlig: Brandur Jonsen, Jon Jonsen, Thorberger Jonsen, Björn Einarsen, Hogen Magnusen, Torchil Jonsen og Wigfus Hannesen samme betyde. Vi forblive &c. Rentekammeret den 24. Aprilis 1751.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Forbud mod udenlandsk Press-Tobak. Christiansborg 27. April 1751. — Bekjendtgjort paa Al- 27. April.

[1]) Over-Sekretair Holsteins. Skrivelser til Amtmand Pingel, det islandske Compagnie og Commerce-Collegiet, angaaende Horrebows Tilbagekaldelse. — Ober-Sekretererens Brevb. 1751—52, S. 142—146.

1751. thinget 1751 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. VI. — Rentek. Norske Exped. Prot. 6, 104—105
27. April.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Som Vi allern. til det almindelige Bedste, og af særdeles höikongelig Omhu og Naade for Vore kjære og troe Undersaatter udi Vort Land Island, forlængst udi denne Vores kongelige Residentsstad have ladet indrette en Press-Tobaks-Fabrique, paa det de derfra alle Tider med forsvarlig og god Tobak kunde vorde forsynede, og det islandske Compagnie er forbunden Landet med den behövende Press-Tobak fra denne Fabrique at forsyne, ligesom og Vedkommende ere og alle Tider skal blive tilholdne samme Tobak af forsvarlig Bonitet at forfærdige: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at ingen anden, end bemeldte her i Staden forarbeidende og af Compagniet didsendende Press-Tobak, maa i Island af Nogen indföres, bruges eller haves, under Varenes Confiscation og anden vilkaarlig Straf; og haver du dette Vores allern. Reskript overalt der i Landet til Alle og Enhvers Efterretning at lade bekjendtgjöre. Dermed &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 27. Aprilis Anno 1751.

27. April. **Kongelig Resolution ang. Press-Tobak, samt om Krone-Mynt.** Christiansborg 27. April 1751. — I Anledning af Andragende fra det islandske Compagnie, om et almindeligt Forbud mod udenlandsk Press-Tobak, da Afsætningen af den kjöbenhavnske Press-Tobak, som forhen var 5—600 Kister, var i Island aftaget saaledes, at nu kun requireredes 233 Kister, og af de i forrige Aar opsendte 539 Kister stod Halvdelen usolgt; fremdeles androg Compagniet, at uagtet det fra 1743 af havde aarligen sendt til Island 4000 Rd. Species og 5000 Rd. Croner i Penge, requireredes nu respective 5000 og 6000 Rd., hvilket ansaaes at være ufordeelagtigt for Handelen, da der kun skulde være Brug for Penge i Island til Indbetalinger i den kongelige Kasse, hvilke Indbetalinger ansloges til omtrent 2000 Rd. Species aarlig, men opförtes af Landfogden i Croner med 6⅔ % Lage, saa at den

Avance, som den kongelige Kasse havde haft paa indsendte Species fra Island, havde i de sidste 15 Aar kun udgjort $4\frac{1}{3}$ Rd. aarlig efter Middeltal (Forestill. 19. April). — Bekjendtgjort paa Althinget 1751 (Althingsb. Nr. x). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 32, Nr. 39. 1751. 27. April.

Vi approbere allern., at Stiftamtmanden lader for Indbyggerne i Island bekjendtgjöre, at ingen anden end den her i Staden forarbeidende og af Compagniet didsendende Press-Tobak maa der i Landet af Nogen indföres, bruges eller haves, under Varenes Confiscation og anden vilkaarlig Straf, saaledes som det til hannem derom opsatte, og af Os allern. underskrevne, Reskript, videre indeholder. — Ligesom Vi og allern., til Lettelse for Landets Indbyggere og for at befordre Compagniets gjorde Forslag, bevilge, at de til Vores Cassa der i Landet svarende Penge-Afgifter, som udi Species ere ansatte, maae af Landfogden, saaledes som det hidindtil for en Deel skeet er, herefter tilsammen udi Croner, med den derpaa efter Taxten beregnende Specie-Lage, modtages; dog at Compagniet for indeværende Aar er betænkt paa, Landet med de behövende Species at forsyne, og kan da imidlertid, i Anledning af deres Forslag, af Vores Rentekammer med Vedkommende corresponderes, om ikke Species Henförsel til Island herefter ganske kunde ophöre, saa at alene Croner didsendes, saa og, om det som Indbyggerne af denne Mynt for den tilkommende Tid behöver, kunde forud, til bestandig Efterretning for Compagniet, til en vis og da hvad Summa aarlig, være at fastsætte. Christiansborg Slot den 27. Aprilis 1751.

Reskript til Stiftbefalingsmand over Island, Kammerherre Grev O. M. Rantzau og Justitsraad og General-Procureur B. W. Luxdorph, ang. Oversættelse og Udgivelse af de Island vedkommende Love, Anordninger og Reskripter. 30. April.

1751. 30. April. **Fredensborg den 30. April 1751.** — Siell. Tegn. LXXVII, 209b—212; Uddr. hos Fogtm. V. 1, 332—333.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Vi have ladet Os af din Kammerherre Greve Rantzaus til Os under d. 18. Decembr. a. p. indkomne allerund. Forestilling referere, at, som der paa Vort Land Island efter adskillige Love i visse Tilfælde skal dömmes, da der ere nogle, i hvilke den islandske Lov, nogle hvorudi den norske, og atter andre hvor Stor-Dommen ere foreskreven Dommerne til Regel og Rettesnor, til hvilke adskillige Love endnu kan regnes endeel kongelige allern. Reskripter og Forordninger, saa findes dog derimod derved den Mislighed, at endeel Reskripter ei ere udi Trykken udkomne, saa at en Dommer lettelig kan undskylde sig med Uvidenhed, foruden at der ere saa faa Exemplarier til af den islandske Lov, at det tilsidst er at befrygte, at den ikkun som en Curiositet bliver i de Lærdes Bibliothequer at antræffe, da en almindelig Lov dog bör for Alle og Enhver være almindelig; hvortil ogsaa kommer, at der ei heller af den islandske Lov eller Stor-Dommen skal være udkommen nogen tilforladelig Dansk Oversættelse, hvoraf nödvendig flyder, at Vores Höiesteret, der in ultima instantia skal dömme i islandske Sager, ofte kan fattes Oplysning om de Love, efter hvilke dog skal dömmes, og som varierer formedelst Landets particuliere Omstændigheder, paa hvilke de af Os eller Vore kongelige Forfædre udgivne Reskripter have deres allern. Henseende; efter hvilke foranförte Omstændigheder du til Os allerund. haver indstilt, om der ikke, til Justitiens bedre Pleie paa Island, et for Eftertiden nyttigt og til dette Lands Tarv tjenligt Arbeide kunde iværksættes, derudi bestaaende, at alle Island vedkommende Love og Forordninger samt Reskripter ogsaa kunde blive publici juris og ved Trykken Alle og Enhver, paa den af dig, Kammerherre Greve Rantzau, allerund. proponerte Maade, bekjendte. Thi

give Vi eder hermed tilkjende: — 1) at du, Justitsraad Luxdorph, som General-Procureur, skal være Kammerherre Greve Rantzau til dette Værks Fortsættelse behjelpelig. — 2) bevilge Vi allern., at af Vores Cancellie og Archiv-Secreterer maa gives eder Communication og Udskrifter af hvis til dette Værks Istandsættelse kan bekommes af Vores Danske Cancellie. — 3) bevilge Vi ligeledes allern., at alle forommeldte Island vedkommende Love, Anordninger og almindelige Reskripter paa Dansk og Islandsk skal i Trykken udkomme, og at det maa være eder allern. tilladt, til Oversættelser at fuldfærdige, at betjene eder af islandske Studentere, til hvilken Ende Vi ogsaa under denne Dags Dato allern. have ladet rescribere Os elskel. Johan Christian Kall, Professor Hebreæ linguæ ved Universitetet i Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn, og Bernhard Möllman &c., at udnævne eder nogle iblandt de herværende islandske Studentere dertil dygtige og bekvemme Subjecta; men som det af den fra bemeldte tvende Professorer om afg. Professor Arnæ Magnæi Legato indhentede Underretning fornemmes, at Skiftet efter ham endnu ikke er kommen til Endelighed, og at dette Legati Tilstand er dem, som nuværende Legati Curatoribus, ubekjendt, at de ei kan sige hvor mange Stipendiarii deraf kan underholdes, saa kan paa den af dig, Kammerherre Greve Rantzau, allerund. foreslagne Belönning for disse islandske Studentere nu forhaanden ei noget resolveres. — 4) ville Vi allern., at du, Kammerherre Greve Rantzau, lader requirere fra Vore Betjentere paa Island, Lav- og Sysselmænd, de Forordninger og Reskripter, som de maatte i Hænde have, da du selv, efter yderste Formue, haver at söge at completere samme af det dig allern. anfortroede Stifts-Archiv; — og 5) hvad Omkostninger og Trykkerlön til dette Værk, naar det kommer dermed saavidt, anbelanger, da skal dette Værk, ligesom alle andre Vore kongelige Forordninger, ved Directeuren ved Vores Bogtrykkerie til

1751. 30. April.

1751. Trykken befordres. Derefter I eder allerund. haver at
30. April. rette. Befalendes &c. Fredensborg d. 30. Aprilis 1751.

Reskript til Rector og Professores ved Kjöbenhavns Universitet, ang. en Udgave af de for Island givne Love. Fredensborg 30. April 1751.

— Siell. Tegn. LXXVII, 216b—217; Rubr. hos Fogtm. V. 1, 333.

Frederik den Femte &c. V. B. T. Da Vi, i Anledning af en af Os elsk. Otto Mandetup Greve af Rantzau &c. Os allerund. gjorte Forestilling, allern. have funden for godt, at alle Vort Land Island vedkommende Love, Forordninger og almindelige Reskripter udi det danske og islandske Sprog i Trykken skal udkomme, og at Os elskel. Justitsraad Bolle Willum Luxdorph, som Vores General-Procureur, skal være bemeldte Kammerherre Greve Rantzau til dette Værks Fortsættelse behjelpelig; til den Ende Vi allern. have bevilget, at de til Oversættelser, som i saa Maader kan behöves, maa betjene sig af de ved Academiet værende islandske Studentere, som dertil kunde eragtes bekvemme: saa er her med Vores allern. Villie og Befaling, at I udnævner nogle af de ved Academiet sig opholdende islandske Studentere [1], som I kjender af den Capacité, at de med de i saa Fald behövende Oversættelser kan gaae forne Kammerherre Greve Rantzau og Justitsraad Luxdorph tilhaande. Dermed &c. Fredensborg den 30. Aprilis 1751.

1. Mai. **Rentekammerets Instruction for Skule Magnusson som Landfoged i Island. Khavn 1. Mai**

---

[1]) I Anledning af dette Reskript udnævntes til det forelagte Hverv Studenterne Jón Eiríksson (senere Conferentsraad og Deputeret) og Jón Árnason (senere Sysselmand i Snæfellsnes Syssel og Forfatter af «den islandske Rettergang»), jevnf. Nord. Tidsskr. for Oldkynd. 3, 141.

1751. — Original i afg. Biskop Steingrim Jonssons Haandskriftsamling paa Stiftsbiblioteket i Island; Afskrift i «Kammer-Collegii Ordre» (Copiebog over Rentekammer-Breve 1749—1761) i Landfoged-Archivet i Island, S. 42—56. — Uddrag publiceret paa Althinget 1751 og trykt i Althingsbogen s. A. Nr. x (§§ 1, 3, 7, 8, 12, 13 og 16). 1751. 1. Mai.

Instruction, hvorefter Landfogden Sehule Magnusen udi Island sig udi den ham allern. anbetroede Betjening indtil videre haver at rette og forholde.

1) [1] Landfogden haver aarlig at oppebære de staaende Afgifter af Sysseler, Klosterne og Forlehnings-Jorderne, efter Forpagtning og Ombudsbrevene, saavel som den faldene Landskyld og Leier, Skatter, Tiender, Gjeftolde og anden Afgift udi Redepenge, Fisk, Vadmel, Hoser og andre Species, saa og kongelig Rettighed med Riishester, Frimænd, Hlötter og Mandtalsfisk, samt Mandslaan paa Hans Kgl. Majts femten Inventariibaade, med hvis videre H. Mt (med) Rette tilkommer, som Enhver er pligtig in natura at gjelde og give, eftersom sædvanligt været haver, og ikke derover i nogen Maade besværge Bönderne og Husmændene med flere Mandslaan end til foreskrevne Inventarii-Baader behöves, eller Landets Indkomst af Specie-Rigsdaler, Smör og Fisk at omvexle, videre end hidindtil med Smörret og Fride-Landskylden brugelig haver været, naar Bonden det behöver, saa at hverken Bonden eller andre Vedkommende forurettes, saafremt det ikke skal komme paa hans Ansvar. Skulde ellers Bönderne, eller andre Vedkommende, som enten Landskylder, Leier, Skatter, Tiender, Gjeftolder, Riisheste eller Mandslaan haver at svare og betale, derimod sælge og forhandle deres Fisk og andre Vare til Kjöbmanden eller Andre, förend de til Landfogden have gjeldet og betalt hvis de til Hans Kgl. Majt bör gjelde og betale, eller de skulde understaae sig at sælge de bedste Fisk og beholde den

[1]) jevnf. Instruction for Landfoged Wulf, 26. Juni 1717, § 1.

1751. 1. Mai. sletteste tilbage udi H. K. M[ts] Rettighed at levere, da maa det dennem ingenlunde tilstedes, efter derom tilforn udstedte höilovlig Ihukommelse Kong Christian den Fjerdes Forordning af 23. Aprilis 1596, hvorover han alvorlig haver at holde, at hverken Indbyggerne deres Gods saaledes afhandle, eller Kjöbmændene slig Handel at bruge, til hvilket at hindre han og selv skal være overværendes den Dag Kjöbmanden Landskyldefisken modtager, og ligeledes strax ved Skibenes Ankomst at tilstille Kjöbmændene en Specification, over hvis i hver Districtet ydes og gjeldes bör, for derefter at observere og oppebærge af Bönderne, naar de med deres Fisk fremkommer, hvad de bör i kongelig Rettighed at svare, og ellers behörig Anstalt gjöre, at Alting rettelig og betimelig til sit rette District eller Kjöbstæd vorder indleveret. Ligeledes skal han og, den Dag Kongens Skibsabatte og Mandtalsfisk udi Kjöbstæden indleveres, selv være tilstede og overværendes, for at iagttage, at al den Fisk, som for gode og forsvarlige Kjöbmandsvare kan ansees, til Kjöbmændene bliver leveret, og af dem uvægerlig imodtaget, paa det de ikke, som hidindtil skeet er, skulle have Leilighed deraf at vrage eller gjöre saa megen Udskud som dem sjunes, der alene er til Tab for Hans Maj[ts] Cassa. Den af Mandtal- og Skibsabattefisken paa alle Districter skeede og i Behold værende, Udkastfisk haver Landfogden, saavidt samme ikke behöves til Vidöes fattige Lemmer og de derværende Tjenestefolk, strax at see efter Landtaxten afsat, og samme derefter at beregne, paa det ikke, som hidindtil skeet er, den til Bedærvelse skulde henligge og siden være uafsættelig. — 2) For det Smör, som af Vidöes Inventarii-Qvæg samles, item for de Lax af Edleraaen, Kjöbmændene ikke imodtager, men ved Auction bortsælges, i lige Maade for det udi Landskylden aarlig betalte Fride-Qvæg, haver han aarlig at aflægge reen Regnskab, som prompte Betaling, da det fra Falke-Leverancen overblevne Qvæg staaer og ligger

for hans Regning; men for Oxehuderne og Lammeskindene af det Qvæg, som til Falkene er slagtet og paa Auction bortsælges, beregner han Belöbet som sædvanlig. — 3) Da det uvisse Sagefald allern. er overladt til Sysselmændene for 131 Rdlr. Specie, saa haver han samme aarlig til Indtægt at beregne, da ingen Restance tilstedes, og hvad strandede Skibe, arvelöst Gods og forbrudte Boeslodder angaaer, da bliver hver Aar ved Regnskabet med Landsthingsskriverens Extract af Landsthingsbogen at bevise, enten deraf noget er falden eller ikke. Naar ellers Sligt, som H. K. M[t] alene er forbeholden, forefalder, haver han at see det af vedkommende Sysselmand uden nogen Decourt forderligst inddreven, og derefter for Belöbet Regnskab at aflægge. — 4)[1] Hvis Bekostning paa H. M[ts] Falkes Indkjöb og derved fölgende sædvanlige Omkostninger, baade i Landet og til Udförselen anvendes, betaler Landfogden udi danske Croner, uden nogen Opgjeld paa Specie at blive godtgjort, efter rigtig Regnskab og Falkefængernes samt Reise-Falconerens Qvittering, hvorefter over Belöbet en Regning forfattes, som med det Skib Falkene udgaaer, til Kammeret indsendes, ligesom af bemeldte Regning Herr Geheimeraad og Oberjægermester von Gram aarlig en ligelydende Gjenpart vil tilstilles. — 5)[2] Hvad sig de aarlige staaende og sædvanlige Benaadinger, Lönninger og andre Udgifter angaaer, item Tjenestefolkene og de fattige Lemmer paa Bessestæd og Wedöe, hvilke sidste aarlig er godtgjort indtil 317 Rd. 72 Sk., da nyder Enhver, efter de Landfogden tilstillede Creditiver, hvad dennem forhen haver været tillagt, hvis Belöb Vedkommende til rette Tid betales, da samme efter rigtig Regning og Qvittering udi hans Regnskab til Udgift passerer. — 6) For al Indtægt og Udgift aflægger Landfogden aarlig rigtig Regnskab, og

1751. 1. Mai.

[1]) jfr. Wulfs Instr. § 11.
[2]) jfr. Wulfs Instr. § 10.

1751. beviser Indtægten, saavidt skee bör, med Jordebogen,
1. Mai. Mandtals-, Hlötter-, Tiende- og Gjeftolde-Böger og andre tilstrækkelige Beviser, som inden vedkommende Retter vil examineres og af Amtmanden attesteres, forinden de ved Regnskabet imodtages. Ligeledes vil Udgiften med Vedkommendes Attester, Regninger, Qvitteringer, og andre deraf dependerende Beviser, hvilke, saavidt skee bör, af Amtmanden, som för er meldt, vil attesteres. Han slutter sit Regnskab til ethvert Aars Udgang, og leverer det til Amtmandens Attestation, i det seneste inden paafölgende Martii Maaneds Udgang, samt lader hosfölge en Copie deraf, som udi Amtet bevares. De Antegnelser, ham ved Skibenes Ankomst tilstilles, lader han, saavidt Amtmandens Erklæring derpaa requireres, strax afskrive, besvarer dem först selv, og siden leverer dem til Amtmanden, som sin Erklæring derpaa til videre Afhandling meddeler. — 7) Ved Restancernes Beregning og dets Registere, som de udi enhver Landfogeds Tid er paakommen, haver han at fölge den Orden hans Formænd brugt haver, og i Besynderlighed see derhen, det, efter den indeværende Aar holdende generale Examination over de til Datum udestaaende Restancer, ingen nye paakommer. I lige Maade, at han strax seer de formuende og udi Restance staaende Debitorer tilholdene, det de forderligst, om ikke i Mindelighed, da ved lovlig Exsecution, at gjöre Hans Maj^ts Cassa Fyldest. Og haver han at vigilere, det Alle og Enhver prompte og udi rette Tid betale de kongelige Afgifter, og at, hvis som dog maatte blive til Restance, det næstfölgende Aar vorder inddreven, paa det deraf ei Noget skulde blive inexigibel, som omsider paa Vedkommendes Ansvar, der Inddrivelsen maatte have negligeret, vil falde; hvorom videre til Kammer-Collegii til Landfogden ergangne Skrivelser af 18. Aprilis og 9. Maji 1750 refereres; og haver slige modtvillig Udeblivende derved ikke alene forbrudt deres Forlehning, men Landfogden haver endog samme

strax for Amtmanden at anmelde, paa det, efter foregaaende Sequestration, Auction over de pantsatte Jorder kan berammes, som forud til Liebhabernes Efterretning vil bekjendtgjöres, da derefter for Capital og paalöbne Renter söges Betaling, hvorom Kammer-Collegii Skrivelser af 23. Maji 1722, 22. Maji 1728 og 26. Martii 1735 tydelig omformelder. — 8)[1] Og paa det Hans Kgl. Majts Intrader herefter kan være udi fuldkommen Sikkerhed, da haver han at see derhen, at naar Noget bortforpagtes, være sig Syssel- Kloster-Ombuds- eller de bedste Leie-Jorder udi Guldbringe Syssel, at vedkommende Forpagtere og Leilændinger, forinden samme af dem tages i Forvaltning, strax stiller suffisant Caution, baade for den aarlige Afgifts rigtige Betaling, og Bygningernes eller Jordernes tilbörlige Vedligeholdelse, hvilken Caution derefter udi Herredet, saavel som siden paa Landsthinget, thinglyses, og in Originali til Amtmanden indleveres. Men Landfogden holder en Copiebog over slige Cautioner, til sin egen Efterretning i fornödne Tilfælde. Ingen Caution maa imodtages med Reservation eller paa nogen Tid, men bör stilles paa Livstid, eller indtil Forpagtningen lovlig opsiges og Hans Majts Prætensioner cesserer. — 9)[2] Hjemmebygningen og Nedskrivningen af Guldbringe Syssel og Mosfellsveit skeer af Landfogden paa sædvanligt Sted paa Bessestæd, hvor Amtmanden residerer, udi Amtmandens eller hans Fuldmægtiges Overværelse; og naar Noget bliver vacant og skal bortfæstes, haver Landfogden at tilsee, at dertil ingen udygtige eller uvederhæftige Beboere antages, siden han i slig Fald for Afgiftens Betaling selv bör indestaae og svare; hvorefter deslige Jorder med Amtmandens Forevidende af Landfogden bortfæstes, ifölge Kammer-Collegii Skrivelse af 11te Junii 1740. —

1751. 1. Mai.

[1]) jfr. Wulfs Instr. § 2 i Begyndelsen.

[2]) jfr Wulfs Instr. § 2.

1751. 1. Mai. 10) Naar nogen af de fattige Vidöes Hospitals-Lemmer ved Döden afgaaer, skal Landfogden Ingen uden Amtmandens Villie og Videnskab indsætte, hvorfor han haver at gjöre Forslag paa de meest trængende og vennelöse. Skulde nogen af Lemmerne efterlade sig Noget, da henfalder samme til Klosterets Vedligeholdelse, efterdi ellers Ingen maa tage Arv efter Hospitalslemmer, hvorom udi Regnskabet gjöres behörig Forklaring. — 11)[1] Og som han ved lovlig Sjun-har modtaget Hans Maj[ts] 15 Inventarii-Baader, saa haver han paa det nöieste at have Indseende med, at de udi god brugbar Stand vedligeholdes, og at Formændene dermed paa forsvarlig Maade omgaaes, saa at derpaa, som hidindtil skeet er, ikke saa store Reparations-Omkostninger aarlig skal foraarsages, som undertiden overgaaer al Skibsabatters-Indkomsterne, til Hans Maj[ts] Interesses utilladelige Tab; til hvilken Ende aarlig ved Skibs-Udgjörsels-Regningen nöiagtige Beviser og Forklaringer, i Henseende til de udtagne Materialier, dessen Forbrugelse, samt hvis videre af Udgjörselen dependerer, aarlig bör fremlægges, og med Amtmandens Attest om dessen Rigtighed være forsjunet. Landfogden bör ligeledes aarlig udi rette Tid at besörge det Baadene bliver besatte med de dygtigste Formænd, som kan erholdes, og for det dem anbetroede Skib kan være ansvarlig, samt dygtige Söfolk og ikke uduelige Drenge, paa det Formanden ikke skal gives Leilighed derover med Föie at klage; og ligesom det ikke tillades, at nogen af Hans Maj[ts] Skibe udi Værktiden (*rett.* Værtiden) staaer oppe, mens alle til Söes udredes, hvorfore og ved Skibs-Udgjörselen iagttages, at de, som Forlehninger nyder, svarer een Mand i Værktiden til at roe paa Hans Maj[ts] Baade. Saa bör han og med mueligste Omhue at besörge, det Böndernes egne Baade ogsaa söger Söen, og ikke formedelst Mangel paa Mandskab

[1]) jfr. Wulfs Instr. § 5.

staaer i Land; da dennem i saa Fald med de dygtigste Lösgjængere, som findes, kan assisteres, paa det Alle kan nyde Deel i Guds Velsignelse, naar Fisken tilfalder. Og skulde da nogen Tvistighed om Mandslaan entstaae, at Nogen formener sig fornærmet, vil Sligt for Amtmanden anmeldes, som samme efter Sagens Beskaffenhed afhandler, samt föier de Anstalter, at Kongens Baade bringes til Söes og Baadene conserveres. — 12)[1] Paa det han og kan vorde underrettet om Landets Tilstand, saa bör enhver Sysselmand til hannem at indlevere en Beregning, over hans anbetroede Syssels ganske Indkomst, hvorledes enhver Bonde er lagt udi Skat, Tiende og Gjeftold, til Efterretning, om mere af Bonden skulde fordres end han bör at svare; det samme skal og hver Kloster- og Ombudsholder være pligtig at gjöre; og belangende Proprietarierne, da vil ved Sysselmændene optegnes, hvad deres Jorder kaldes, som de selv beboe, og hvad Dyrheden derpaa er, samt hvad de og deres Leilændinger kan tiende af deres Lösefæ, hver for sig. Skulde Nogen af dem understaae sig Noget at fordölge, og det ikke udi Alt eller rettelig anföre, haver Landfogden sig derom nöie at erkyndige, og derpaa söge lovlig Beviis, som til os vil indsendes, paa det de Skyldige derfore vedbörlig kan blive anseet, hvilket for Vedkommende forud vil bekjendtgjöres. — 13) Landfogden bör nöie at være underrettet om ethvert Klosters Ombudsjorder samt underliggende Böndergaardes levende og döde Inventarium, paa det han udi forekommende Tilfælde kan vide alt det, som derved med Rette fölge bör, at ingen Disputer ved Forandring af Forpagter skulde forefalde, eller ugrundede Prætensioner formeres, naar en ny Forpagter tiltræder; til hvilken Ende han om den manglende Efterretning af vedkommende Sysselmænd haver at lade sig tilstille en lovlig Synsforretning og fuldkommen Jordebog, da det lige-

1751. 1. Mai.

[1]) jfr. Wulfs Instr. § 4.

1751. ledes er hans Pligt, saavidt muellgt at have Indseende
1. Mai. med Forpagterne, at alle Ting holdes udi tilbörlig Stand og vedlige, saa at Intet frakommer eller forringet vorder; hvorfore han og, saa ofte en Forpagter afgaaer, haver at lade sig tilstille Acten beskreven, paa det vides kan, om fornöielig Aabod skeet er; om levende eller döde Inventarium, Huse og Gaarde holdes vedlige; item, om de under Forpagtningen sorterende Leilændinger besidder Jorderne forsvarlig: Alt til Efterretning saavel for ham som Efterkommende, som paa det Hans Maj[ts] og Kronens Gods ikke skulde forfalde, eller formedelst Skjödeslöshed komme udi Vanrygte og siden ikke kan hjelpes. De som herudi findes forsömmelige, og ikke efter Landfogdens Advarsel bedre sig, angives for Amtmanden til videre Foranstaltning. — 14) De til Amtet og hans Formænd udgangene Kammer-Collegii Ordres, som ikke alle udi denne Instrux har kundet insereres, men dog tjene til Landfogdens hörsommeligste Efterlevelse, haver han paa det allernöieste at fölge, og lade sig tjene til ligesaa fuldkommen Efterretning, som om de her Ord fra Ord vare igjentagne, for saavidt de ikke af nyere er ophævet; og iövrigt, efter hans allerund. aflagde Troskabs-Eed, som Hans Kgl. Maj[ts] forbunden Landfoged og tro Husholdere, sit Embede saaledes at forestaae, som han i sin Tid agter at til- og forsvare. — 15) Naar der kunde forefalde saadanne Casus, som kunde geraade Hans Kgl. Maj[ts] höie Interesse til Fornærmelse eller Tab, haver Landfogden samme for Amtmanden at anmelde, og med hinanden overlægge, hvorledes Sligt enten aldeles kan remederes, eller hvad derimod for bedst og nötteligst maatte eragtes at blive foranstaltet, hvorefter de da desangaaende deres Relation og Forslag til Rentekammerets videre Resolution conjunctim indsender. — 16)[1] Og vil vi hermed, paa meerhöistbemeldte Hans Kgl. Maj[ts] Vegne Alle og En-

[1]) jfr. Wulfs Instr. § 12.

hver, som til Hans Kgl. Maj[t] nogen visse og uvisse Indkomster, efter som forskrevet staaer, ere pligtige at udrede, og derfore Rigtighed at gjöre, have tilholdt, at de samme, saaledes som hidindtil og indtil anden Forandring maatte gjöres, efter Jordebogen og Loven til rette Tider gjelder og udgiver, samt ellers at være Landfogden hörig og lydig udi hvis han Hans Kgl. Maj[t] fremdeles skal beregne og til höistbem[te] Hans Kgl. Maj[ts] Interesse maatte finde fornöden, saavidt det Landfogdens Bestilling er vedkommende. Og paa det Indbyggerne herom kan blive underrettet, haver han denne Instruction, saavidt Indbyggerne deraf behöve at vide og dem vedkommer, paa Althinget for menige Thingsögende at lade oplæse og udi Protocollen til deres Efterretning lade indföre, ligesom han og en Gjenpart til Amtmanden haver at overlevere, for at vide hvad Landfogden herudi befales at efterkomme, og hvad Amtmanden er vedkommende at holde over. Rentekammeret den 1. Maji Anno 1751. 1751. 1. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Pingel, ang. Friskyds for Eggert Olafsson og Bjarni Palsson. Khavn 1. Mai 1751. — Bekjendtgjort paa Althinget 1751 (Althingsb. Nr. VI); Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, Nr. 590. 1. Mai.

Efter et til os ergangne kongel. Reskript af 23. April sidstl., haver Hans kongl. Maj[t] allern. befalet, at tvende sig ved Universitetet her i Staden opholdende islandske Studentere, navnlig Egerhardus Olavius og Bjarne Povelsen, skal reise over til Island og der nogen Tid forblive, og udi det dem allern. anbefalede Erende at reise om, hver udi et dem anvisende District, for at erkyndige sig overalt om Landets Natur og Beskaffenhed; og, da tillige allern. er befalet, at bemeldte tvende Studentere til saadan deres Reise skal nyde fri Befordring og Skyds, saa ville vi Herr Amtmand

1751. samme til Efterretning og til den Ende communicere,
1. Mai. at desangaaende udi Island hos vedkommende Betjentere den fornödne Anstalt bliver föiet. Vi forblive &c. Rentekammeret den 1. Maji 1751.

3. Mai. **Kongelig Resolution ang. Understöttelse til en Væver-Fabrik i Island. Fredensborg 3. Mai 1751.**[1] — Laugmand Magnus Gislason havde foredraget, hvorledes Islands Indbyggere, «udi Mangel af tjenlige Haandværkere og Kundskab om den Maade, paa hvilken især Uldengods bekvemmelig kunde væves og forarbeides, hidindtil ikke have fört sig Landets Produkter til den Nytte, som de for dennem kunde være, og paa hvis de forarbeide anvendes baade længere Tid og strængere Arbeide end dertil behöves»; han havde derfor foresat sig at fremhjelpe Haandværkere, især til Forarbeidelsen af Uld og Skind, og sögte i Anledning deraf om kongeligt Privilegium for sig og Medinteressenter, samt om 200 Rd. som Hjelp eller Forskud til Anskaffelsen af Værktöi og Redskaber. — Amtmanden ansaae en Væver-Fabrik for meget nyttig, og meldte, at han havde opspurgt en vis Töimager Rither, som kunde væve Calemanker, Kirsey, Filter og andet, samt havde to voxne Döttre, som forstod godt at omgaaes med Uld, karte og spinde; denne Familie vilde gaae til Island og medbringe noget Værktöi, men da desuden udfordredes 300 Rd. til Redskaber, og 60 Rd. til Mesterens Udredning, henstiller Amtmanden, om dette kunde bevilges, og det omsögte Privilegium tilstaaes; Rentekammeret derimod finder det sidste betænkeligt, da andre derved kunde udelukkes fra at oprette Fabrikker i Landet, eller i det mindste at det burde udsættes, indtil man havde seet Pröver af Fabrikens Virksomhed. (Forestilling 26. April.) — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 32, Nr. 45. — Paa Althinget 1751 bekjendtgjöres det paatænkte Fabrik-Anlæg, og den dertil bevilgede kongelige Understöttelse, samt at de, som önskede at deeltage i Anlægget, havde at melde sig hos Laugmand Magnus Gislason. Althingsb. 1751, Nr. XIX.

Vi bevilge allernaadigst, at til denne af Laugmand Gisleson og hans Interessenter udi Island indrettende Væver-Fabrik maa af Vores Cassa forskydes

[1]) Resol. 10. Mai 1756.

300 Rd.; og som den fornemste Hensigt med samme Fabrique bör være, at Indbyggerne i Landet derved kan blive tilvante, deres Ulden-Gods herefter paa en bedre og lettere Maade, end hidindtil skeet er, at forarbeide, saa kan det foreslagne Privilegium exclusivum ikke accorderes. Fredensborg Slot den 3. Maji 1751. 1751. 3. Mai.

Reskript til de Deputerede for Financerne, ang. Udsættelse af Undersögelses-Reisen til Island. Fredensborg 14. Mai 1751. — Siell. Tegn. LXXVII, 235ᵇ—236. 14. Mai.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Under den 23. Aprilis næstafvigt have Vi ladet eder allern. rescribere, at tvende ved Academiet sig opholdende islandske Studentere, ved Navn Egerhardus Olavius og Bjarne Povelsen, skulle reise over til Vort Land Island, og der nogen Tid forblive, for overalt der at erkyndige sig om Landets Natur, Art og Beskaffenhed, saa og, at hver af disse tvende Studentere, foruden fri Befordring og Skyds, maatte nyde 100 Rd. aarlig af Vores Casse, med videre samme Vores Reskripts Formelding. Men, som disse Studentere, da denne Vores allern. Resolution var bleven dem tilkjendegiven, have forestilt Os elskel. Vore Tilforordnede i Videnskabernes Societet, at det ville blive dem særdeles vanskeligt, om ei umuligt, i den korte Tid, inden Skibene for indeværende Aar herfra til Island afgaaer, at præparere sig som de burde til denne Reise, og bemeldte Vore Tilforordnede i den Anledning allerund. have forestillet Os, at Vores herudinden havende allern. Intention bedre kunde befordres, om forskrevne tvende Studentere, som ere bekjendte af Flid og Arbeidsomhed, endnu forbleve her et Aars Tid, da dennem imidlertid kunde foreskrives visse Sciencer, saasom Mathematik, Astronomie, Botanik og Mechanik, efter hvilke de nödvendig maa lægge sig, for desto bedre at komme istand til at iværksætte de dennem anbefalede Observationer: Saa

1751. 14. Mai. give Vi eder hermed tilkjende, at Vi allern. have bevilget, ei alene at forbemeldte tvende Studentere maa opsætte Reisen til Island et Aar endnu, men endog at enhver af dem, paa det de kunde desto mere encourageres til at lægge Vind paa forberörte Videnskaber, fra ovenmeldte Vores Reskripts Dato at regne, i det Aar de her forbliver, af Vores Cassa her maa betales 100 Rd., da det siden, naar de i næst tilstundende Aar reiser over til Landet, kan saavel med Betalingen som med fri Befordring og Skyds aarlig forholdes paa den udi meerbemeldte Vores allern. Reskript foreskrevne Maade. Derefter I eder allerund. haver at rette, og herom den fornödne Anstalt at lade föie. Befalendes &c. Fredensborg den 14. Maji 1751.[1]

21. Mai. **Forordning ang. hvad der ved Delinquent-Sagers Drift og Udförsel i Danmark og Norge bör iagttages. Fredensborg 21. Mai 1751.** — Sendt tilligemed For. 19. Novbr. 1751 til Laugmand Magnus Gislason, ved Skrivelse fra Stiftbefalingsmand Rantzau, «for at besörge dem publicerede i Laugretten, paa det de kunne iagttages i Island forsaavidt de findes med Formaliteten og forhen indsendte Ordonnancer convenable», — og som Fölge heraf publiceret paa Althinget 1752 og trykt i Althingsbogen s. A., Nr. 11. — Siell. Reg. 62, 239b—244; Qvart-Forr. 1751, S. 33—39; Schou IV, 215—217. — Islandsk Oversættelse trykt i den af Landsoverretten i Island ifölge Canc. Skriv. 2. Aug. 1800 udgivne Samling af Forordninger, S. 79—86.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V. at Vi ugjerne har fornummet, hvorledes Delinquent-Sager paa endeel Steder udi Danmark og Norge ikke med den Flid og Alvorlighed, som skee burde, drives og föres, men ofte saa lösligen behandles, at den höist fornödne Oplysning i deslige Sager, der angaaer Folkes Liv, Ære og

[1]) Ved Reskr. af s. D. til de Tilforordnede i Videnskabernes Societet sendes dem Gjenpart af dette Reskript, som var overeensstemmende med deres Forslag af 6. s. M. (Siell. Tegn. LXXVII, 235).

Lempe, derudover ikke kommer for Dagen, hvoraf flyder, at Vores Höieste-Ret maa see sig nödsaget til, saadanne Sager til lovligere Behandling og nöiere Oplysning at hjemvise, hvorved Almuen i de Sager, som angaae Tyverie, Röverie, Drab og Mordbrand, formedelst Vedkommendes Forsömmelse, med unödvendige Udgifter bebyrdes. Thi have Vi, til saadan Uorden i Fremtiden at forekomme, allern. funden for godt, ved denne Vores trykte Forordning alvorligen at paaminde alle Vore Övrigheds Personer, samt de af dennem beskikkede Actores og Defensores, saavelsom Ober- og Underretterne udi begge Vore Riger Danmark og Norge, at de med allerund. Nidkjærhed herefter fuldbyrde Alt hvis udi Loven og Forordningerne om Delinquent-Sager og deres Udförsel allern. anordnet og paabudet er, samt derved i Besynderlighed iagttage fölgende Poster: 1751. 21. Mai.

1) Naar Nogen for begangen Misgjerning tiltales, da bör i Almindelighed Delinquentens Födested, Alder, Haandtering og hvis videre hans Person betræffer, af Kirkebogen,[1] og ellers i andre Maader, lovligen oplyses og bevises, i Særdeleshed naar Dommen over hannem derpaa skal grundes. — 2) Efter at Delinquenten under Forhör, eller for Retten, haver gjort sin Bekjendelse, som altid bör skee uden Baand og Tvang, og givet sit Svar paa alle de Spörgsmaale, som kan tjene til Oplysning om Misgjerningens Beskaffenhed, hvilke af Actor, Defensor og Dommeren for Delinquenten bör fremsættes, saa maa der dog ikke strax, uden videre Bevis, over Misdæderen fældes Dom; men det bör saavel Actor som Defensor paalagt være, i Forveien med lovlige Vidner og skjellige Beviser at söge al den Oplysning, som haves kan, saavel om Delinquentens Paagribelse, som om Gjerningen og de ved den forefaldne Omstændigheder. alt efter Sagens og Misgjerningens Natur og Beskaffenhed, paa det deraf kan erfares, om

[1]) Reskr. 5. Mai 1797.

1751. 21. Mai. Misdæderens Udsigende forholder sig saaledes udi Sandhed, eller ikke, og i Særdeleshed derved at efterforske Alt, hvad der tjener til at godtgjöre Misgjerningens Grader og Grovhed, saasom om der findes Kjendsgjerning eller Corpus Delicti i Sagen, om et Tyverie eller Indbrud er skeet paa Marken eller om Natten, med Alt hvis videre kan sigte til Straffens Skjærpelse eller Forlindring. — 3) Alle de Personer, som Delinquenten udi sin Bekjendelse har angivet, eller meldet om, være sig som Medskyldige, Medvidere, eller som de, der ellers kunde have nogen Kundskab om Gjerningen, bör uforbigjængelig, förend Dom gaaer, forhöres, og deres Forklaring eller Vidne udi Sagen at aflægge, saafremt det vides eller forfares kan, hvor de sig opholde, og ifald nogen saadan Person skulde henhöre under en anden Jurisdiction, da bör Actor eller Defensor det for sin Övrighed at anmelde, som da haver at anmode det andet Steds Övrighed, at den udsagde Person vorder i Forhör taget, ja endog, om Fornödenhed det udkræver, med Delinquenten confronteret, hvilket paa ingen af Siderne nægtes eller vægres maa, og bör de i Sagen medskyldige og implicerede af vedkommende Övrighed at tiltales, og med dennem til Straf og Undgjeldelse efter Loven at omgaaes. — 4) Naar Mord- eller Drabs-Sager forefalde, skal det först og fornemmelig undersöges, om der et virkelig Corpus Delicti befindes, og bör i saa Fald det döde Legeme strax paa Stedet, hvor det forefindes, lovligen synes, samt derefter saasnart muligt af Land- eller Stads-Physico med forfarne Chirurgis examineres, og en tilforladelig Obductions Forretning derover forfattes; saa bör der og, i Fald den Dræbte har haft Folk hos sig förend han döde, föres Vidner om hans sidste Ord og hans Döds-Omstændigheder. — 5) Udi Tyvssager bör ei alene de staalne Koster lovligen vurderes, og saa mange som tilstede ere for Retten forevises, paa det at Forordningen af 6. Decbr. 1743, dens 20de Artic. ved

Igjelds og Tvigjelds [1] Fastsættelse desto bedre kan vorde efterlevet, men den Bestjaalne bör derforuden for Retten at vedkjende sig Kosterne, og bevise sin Eiendomsret til dennem, ifald samme imodsiges, samt derforuden gjöre sin Eed, at samme er ham imod hans Villie frakomne, alt ifölge Lovens 6. B. 17. Cap.[2] — 6) Begaaer Nogen Tyverie paa adskillige Steder, da bör han for dem alle under eet at tiltales, paa det Sted, hvor han det sidste Tyverie, som han bliver greben for, har begaaet, og der, naar de fornödne Oplysninger, som för er meldt, ere indhentede, efter Forseelsens Beskaffenhed Dom at lide, med mindre nogen anden Övrighed, efter Vores Danske Lovs 1. B. 2. Cap. 24. Artic. og N. L. 1. B. 2. Cap. 21. Artic. hannem lader affordre, og bör der paa det Sted, hvor Tyven af Övrigheden tiltales, dömmes saavel paa Hovedlods Forbrydelse og Tvigjeld af alt det Staalne, som paa Igjeld af det, som ikke er tilbage leveret. — 7) Dersom det i en Privat-Sag vorder opdaget, at den Tiltalte haver begaaet nogen publik Misgjerning, eller og det under en Delinquents Forfölgelse befindes, at han har begaaet et grovere Delictum, som Straffen over ham foröge kan, da bör Sligt for vedkommende Övrighed, hvor Gjerningen er begaaet, uopholdelig angives, som da haver at beskikke Actor og Defensor i Sagen, eller de allerede beskikkede nærmere Ordre at tillægge, paa det at Delinquenten ved Hoved- eller Continuations Stævning kan vorde indvarslet, og efter foregaaende Bekjendelse, Forhör og Undersögning, for saadan sin Misgjerning vedbörlig dömt og afstraffet. — 8) Ingen Underdommere maa herefter afsige Dom udi nogen Delinquent-Sag, förend al den Oplysning, som haves kan, og som för er meldt, af Actor og Defensor i Forveien er indhentet, samt Alt, hvad udi Loven og Forordningerne om Delinquent-Sagers Drift og den derudi

1751. 21. Mai.

[1]) For. 20. Febr. 1789. — [2]) Plak. 28. Marts 1800.

1751. allern. paabudne Omgang nöie er vorden iagttaget, og
21 Mai. af dennem efterlevet, og saafremt de derudi findes efterladne og forsömmelige, bör Underdommeren ved Interlocutorii Kjendelse at tilholde dennem, deres Pligt herudi at efterkomme. Befindes det ved Oberretterne, enten at Underdommeren herimod haver handlet, eller at Actor eller Defensor ikke have holdet sig Dommerens Erindring efterrettelig, da bör de at hjemvise Sagen paa den Skyldiges Bekostning, ligesom og Oberdommerne, saafremt de ogsaa imod al Forhaabning skulde ved Vores Höiesteret befindes i dette Fald ei at have iagttaget deres Pligt, kunne vente sig at Sagen, lige saa vel paa deres, som paa Underdommernes, Actors og Defensors Bekostning, efter Enhvers Forseelses Beskaffenhed, vorder hjemviist. — Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette, og derover alvorligen at holde; og byde og befale Vi hermed Vores Vice-Statholder i Vort Rige Norge, Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 21. Maji Anno 1751.

24. Mai. **Kongelig Resolution ang. Landfogdens Bolig og Vidö Hospitals Forflyttelse.** **Fredensborg 24. Mai 1751.**[1] — Ifölge Landfoged Skule Magnussons Andragende om, at Vidö Klostergaard, som var henlagt til 12 Fattiges Underholdning, maatte blive bestemt til Landfoged-Bolig, og en Embedsbolig der opfört. Som Grunde hertil anföres, deels at Bessested Gaards Jorder vare blevne saa forringede, at der nu kun havdes Foer til 2—3 Köer, istedenfor forhen til 10 à 12; deels at den Uenighed, som har været imellem Landfogden og Amtmanden, gjorde det önskeligt at hver kom til at boe for sig; derimod laa Vidö saa nær, at

[1]) Kgl. Resol. 17. April 1752.

man kunde have Bud derimellem paa 2 Timer. Afgang i Jordebogen, ved at flytte Vidö Hospital til Ternöe (Þerney), ansloges til 12—13 Rd. (Forest. 8. Mai 1751). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 32, Nr. 49. 1751. 24. Mai.

Efter foranförte Omstændigheder bevilge vi allernaadigst: 1) at det Os paa Island tilhörende Vidöe Kloster maa forundes Landfogden sammesteds til Beboelse, samt til det for ham der behövende Huus at opföre, foruden hvad til det gamle Landfoged-Huus paa Bessestad allerede er anskaffet, endnu godtgjöres, saasom: til andre dertil requirerte Materialier 464 Rd. 48 Sk., samt 200 Alen Vadmel, saavel som hvad for en Muurmester-Svend, sem herfra derhen sendes, samt til Arbeidslön for en Snedker i Landet, efter nöieste Betingning, udfordres; og 2) at de paa Vidöe nu underholdende 12 fattige Lemmer maae til den Os der i Nærværelsen tilhörende Ternöe Gaard forflyttes. Fredensborg Slot den 24. Maji 1751.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau ang. en islandsk Students Frigivelse for Hverving. Fredensborg 4. Juni 1751. — Norske Tegn. XXXIII, 159ᵇ—161. 4. Juni.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Os er allerund. bleven refereret din til Os under 26. passato indkomne allerund. Forestilling, med vedfulgte allerund. Memorial fra de ved Academiet udi Vores kongelig Residentsstad. Kjöbenhavn studerende Islænder, som klagelig have ladet andrage, hvorledes een af deres Landsmænd, ved Navn Bjarne Marcussen, som nyligen var kommen over fra Island til Academiet, af Eenfoldighed og stærk Melancholie skal have ladet sig forlede til at lade sig hverve til at antage Tjeneste under det os elskelig Capitaine Giese allern. anfortroede Compagnie ved Vores Livguarde til Fods paa 8 Aars Tid, men strax siden besindet sig og vægret sig for at aflægge den ham som sædvanlig affordrende Troskabseed,

1751. samt af dennem været forlangende, efterdi ham var
4. Juni. paalagt Arrest, hvor han ikke selv kunde skrive noget sig til Forsvar, for hannem at udbede sig Vores Naade til Befrielse, hvorom bemeldte samtlige islandske Studentere og allerund. have anholdet, ligesom du og herhos tillige haver nedlagt din allerund. Forbön for Supplieanterne til allern. Bönhöring udi saadan deres allerund. Anliggende, at fornævnte Bjarne Marcussen maatte tilgives hans Taabelighed, og at han igjen maatte vorde stilt paa fri Fod, paa det han fremdeles kunde ved Academiet fortsætte sine Studeringer, og at slig Exempel ikke skulde afskrække Forældre udi Island fra at sende deres Börn over til Academiet, af Frygt for at de, som Fremmede og Landets Sprog ukyndige, paa lige Maade letteligen kunde vorde forförte. Thi give Vi dig herpaa tilkjende, at vi, efter herom allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, samt paa din allerund. Forestilling, ville allern. have bevilget, at ommeldte Bjarne Marcussen maa af Krigstjenesten entlediges og löslades, hvorom Vi og igjennem Vores Krigs-Cancellie ville lade Vedkommende Vores allern. Ordre tillægge; men derhos allern. ville, at han eller hans Landsmænd efter Billighed fornöier Capitain Giese for den paa ham anvendte Bekostning. Derefter Du dig allerund. kanst vide at rette og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Dermed &c. Fredensborg Slot den 4. Junii Anno 1751.

28. Juni. **Kongelig Resolution ang. Prindsesse-Styr af Island. 28. Juni 1751.**[1] — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 32, Nr. 60. — see Rentek. Skriv. 15. April 1752.

19. Novbr. **Forordning ang. kagströgne Delinquenter. Christiansborg 19. November 1751.**[2] — Sendt til-

[1]) Kgl. Resol. 26. April 1756.

[2]) Kgl. Resol. 9. Juni 1756.

ligemed For. 21. Mai 1751 til Laugmand Magnus Gislason ved Skrivelse fra Stiftbefalingsmand Rantzau, «for at besörge dem publicerede i Laugretten, paa det de kunne iagttages i Island forsaavidt de findes med Formaliteten og forhen indsendte Ordonnancer convenable» — og som Fölge heraf publiceret paa Althinget 1752 og trykt i Althingsbogen s. A., Nr. II. — Siell. Reg. 62, 439ᵇ—440; Qvart-Forr. 1751, S. 84—85; Uddr. hos Schou IV, 232—233.

1751. 19. Novbr.

Forordning anlangende at de Delinquenter udi Danmark og Norge, som ere kagströgne og brændemærkede, skal hensættes til Arbeide deres Livstid.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V. at, som det nu, ved de Tid efter anden til Vedkommende ergangne kongelige Reskripter, overalt udi begge Vore Riger Danmark og Norge allern. anordnet er, at de Delinquenter, som, formedelst deres begangne Misgjerninger ere blevne kagströgne og brændemærkede, skulle tillige hensættes til Arbeide deres Livstid, paa det at slige Misdædere, der ikke mere ere istand til sig paa lovlig Maade at ernære, ellers ei skal omlöbe löse og ledige, til Publici Byrde og Fare; saa have Vi, i Betragtning heraf, allern. fundet for godt, til deslige ildesindede Menneskers ydermere Skræk og Afsky, samt paa det vedkommende Dommere sig ikke med Uvidenhed herom skal kunne undskylde, saadan Vor alvorlige Villie endvidere herved at bekjendtgjöre og igjentage, ligesom Vi og ved denne Vores allern. Forordning byde og befale, at alle de Delinquenter udi Danmark og Norge, som for begangne Misgjerninger efter Lov og Forordninger bör dömmes til at kagstryges og brændemærkes, skulle altid tillige af Dommerne tilfindes at arbeide deres Livstid, Mandfolkene i Jern udi nærmeste Fæstning og Qvindfolkene udi Spinde- og Tugthusene, hvilket Vedkommende, naar saadanne Domme paa Delinquenterne i det övrige ere blevne exsequerede, have, ifölge de derom ergangne allern. Befalinger, allerund, at see foranstaltet. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Thi byde Vi og hermed befale Vores Vice-Statholder,

1751. 19. Novbr. Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lade læse og forkynde. Givet &c. Christiansborg den 19. November 1751.

1752. 4. Januar **Kongelig Resolution ang. Understöttelse for Fabrik-Anlæg i Island, m. v. Christiansborg d. 4. Januar 1752.** — Communiceret Landfoged Skule Magnusson som en af Directeurerne for det islandske Interessentskab ved Rentekammer-Skrivelse af 11. Januar 1752 (see nedenfor), samt Præses og Directeurer for det islandske Compagnie og ligeledes Stiftamtmand Rantzau under s. D.; — den förstnævnte Skrivelse er publiceret paa Althinget 1752 (Althingsb. Nr. XXII, 2); — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 33, Nr. 1; jevnf. Pontoppidans Samlinger til Handels-Magazin for Island II, 80—84.

I Anledning af Landfoged Skule Magnussons allerund. Relation, hvori han, «paa Islands Indbyggeres Vegne efter deres paaberaabte Forlangende, foredrager dette Lands nærværende Tilstand og Beskaffenhed, hvormange gode Produkter der befindes og ved Arbeide og Flid kunde tilveiebringes, men at Indbyggerne ikke destomindre skal være udi saa slet og elendig Tilstand, at dets Undergang og Ödelæggelse maa befrygtes, deels fordi de ere Tid efter anden geraadne i yderlig Vankundighed, da Agerdyrkningen siden det 14de Seculum, efter den der bekjendte Sorte-Död, haver været nedlagt, og de ikke nu, som i gamle Tider, söge Fiskeriet, eller dertil vide at bygge bekvemme Fartöier, foruden at dem mangler Kundskab paa at berede og tilgodegjöre hvad Landet og Vandet giver af sig, hvorudi det octroyerede Compagnie ingen Tid skal have ladet sig være angelegen dennem at oplyse, men mere, ligesom af Frygt for Skade udi deres Handel, sögt at holde dem udi saadan Vankundighed, deels og fordi bemeldte Compagnie ikke, saaledes som skee burde og det til Landets Bedste kunde udfordres, skal forsyne Landet, som formenes at kan fornemmes af fölgende, saasom: 1) at hvor for 20 Aar siden kom paa 5 Havne 8 à 9 Skibe sendes nu ikkun 3; 2) at en Havn, hvor Indbyggernes Antal bestaaer af omtrent 4000 Personer, forsynes

ikkun med 5 à 600 Tönder Meel; 3) at der didföres, fremfor alt Andet, Tobak og Brændeviin, men derimod ikke saa meget Tömmer, som til Huse og Baade behöves; 4) ikke heller flere Penge end hvad Indbyggerne bruge til kongelige Afgifter at betale, hvortil endog skal komme, Landet til Skade: 5) at det saa kaldede Smaa-Baands Uldengods skal siden 1741 af Compagniet være afskaffet, og 6), at naar gode Fiske-Aaringer iudtræffer, vægrer de Handlende sig for at modtage hvad Indbyggerne have at levere, saa at en stor Qvantitet Fisk, i Mangel af Huusrum, skal for Indbyggernes Regning henstaae og forraadne. 1752. 4. Januar.

Dette melder han udi lang Tid at have bekymret enhver fornuftig Islænder, men de have ikke understaaet sig at tilkjendegive Landets Nöd og Elendighed förend nu, da de, anlediget af den dette Land allerede beviiste kongelige Naade med at didsende en Ulden-Fabriqueur og en Agerdyrker, have overlagt, hvad der kunde være til dets Opkomst, til hvilken Ende han paa Betjenternes og de övrige Indbyggeres Vegne foreslaaer:

1) At 15 Familier af Bönderfolk, som forstaaer Agerdyrkningen, Halvdelen af Jylland og den anden halve Deel af Norge, maa af Amtmændene overtales til at begive sig til Island, og der bestandig at forblive, for dets Indbyggere udi Agerdyrkningen at undervise, da bemeldte Familier, naar de fri bleve didbragte med Compagniets Skibe til de Havne eller Sysseler hvor de ere destinerede, og vare forsynede med behövende Plouge og hvad ellers til dette Brug henhörer, samt Boeskab til Huusholdningen, for det övrige der skulle nyde uden Betaling Huse og Jorder, samt Qvæg og Bæster, saa og, indtil de sig af Jorden kunde ernære, fornöden Ophold. — 2) At flere Fabriquer der i Landet maa indrettes, paa det Indbyggerne lettere, og paa en fordeelagtigere Maade end nu skeer, kunde tilgodegjöre deres raae Produkter, saavel til eget Brug som til Kjöbmands-Gods. — 3) At siden Landet trænger til Skov, ikke alene til Huse og Skibes Bygning, men endog til Huusfornödenhed med videre, saa maatte Indbyggerne være betænkt paa at faae det fornödne Fröe fra Danmark og Norge, for samme at saae, efterdi Træer ligesaa vel som Korn formenes der i Landet at kunde voxe. — 4) At som Landets Indvaanere nu ikkun fiske udi Fjorderne, efterdi de med deres smaae Baade kan ikke begive sig ud i Havet paa de Steder hvor Fremmede og især Hollænderne skal finde et bedre og rigere Fiskerie, saa var det tjenligt at Indbyggerne bleve forsynede med större

1752. 4. Januar. Baade, samt tillige lærte at bruge Roer og Seil, som de nu ikke forstaae, saa og, at til et nyt Fiskerie, af det Slags som de Fremmede bruge, blev anskaffet bekvemme Fartöier, som tillige ville blive nyttige for at have Communication med Landets Havne, samt til at bjerge Drivetömmer, som ved smaae Baade ikke lader sig gjöre, item for at öve Landets Indbyggere udi Sövæsenet. — 5) At Compagniet maatte tilholdes at afhjelpe den derværende Pengemangel, saa at der didbringes större Summer end hidindtil, og deriblandt Courantmynt, indtil 2, 1 og ½ Skilling-Stykker, da 1 Rd. 12⅕ Sk. Courant kunde gjelde det samme som 1 Rd. Species, samt at Indbyggerne gives Betaling udi Penge for de Vare, hvorfore de ikke ville modtage Brændeviin, Tobak eller Kramgods, paa det de kunde tilhandle sig Tömmer og andre tjenlige Ting, til Fiskeriets Fortsættelse og Huse-Bygninger, og ellers have noget i Behold naar haarde Aaringer indfalder, til derfor at kjöbe hvad de behöve. — 6) Ligeledes Compagniet at tilholdes, herefter ikke alene at forsyne Landet med flere Korn-Vare og med bedre Tömmer, samt Fiske-Redskaber, end hidindtil skeet er, men endog, naar gode Aaringer indfalder, at modtage al den Fisk, Kjöd og Uld m. v., som dennem tilbydes, som de i deres Pakhuse der i Landet til næste Aar kunde forvare, saafremt det ikke udi samme Aar med deres Skibe kunde udföres. — 7) At lade Islænderne lære at salte Fisk og Kjöd, paa det de, naar godt Fiskerie men vaadt Veirligt indfalder, kunde til næste Aar have Forraad af Kjöbmandsvare. Og — 8) Melder han, at de kongelige Betjente, Civile og Geistlige, samt de meest Formuende i Landet have, efter nöie Overlæg, befunden foranförte Poster at være de tjenligste Midler til Landets Bedste og Opkomst, men de kan ikke formode saadan Assistence af Compagniet, hvorved det kunde sættes i Værk, og derfor alene beder, at bemeldte Compagnie maa tilholdes at efterleve de af foranförte Poster som samme vedkommer, da bemeldte Betjente og Landets Indbyggere iövrigt, for at see alt hvad som hörer til Landets bedre Dyrkning, Fiskeriets Forbedring, samt Fabriquer, m. v., sat udi behörig Stand, have trædet tilsammen udi et Societet, hvis Hensigt anföres at være alene Landets almindelige Nytte, saa at, foruden at Alle og Enhver i Landet derudi kan interessere, skal endog Alt hvad der vindes, over simpel Rente, anvendes til flere nyttige Indretninger, ligesom det Tid efter anden skee kan; hvorfore anholdes om allern. Confirmation paa en derom oprettet Convention, bestaaende af

16 Poster, til Regel og Rettesnor for Interessenterne; men, som dette Værk dog udfordrer en större Capital end Interessenterne kunde tilveiebringe, og derforuden et og andet Privilegium til Værkets Fremgang og Bestandighed, saa udbedes endvidere: a) at alle udi Fabriquerne og til Fiskeriets Forbedring indskydende, og det samtlige Interessentskab tilhörende Capitaler, Actier og Effecter, med hvad Navn nævnes kunde, maa, saalænge samme der under sorterer, være fri for al Arrest og Hæftelse, være sig enten for Gjeld eller hvad Slags Forbrydelser det maatte være, undtagen hvis Nogen begik crimina læsæ majestatis, saa og for Gjeld til Societetets Cassa. b) At Eders kongel. Majt ville allern., til Hjelp til Værkets Istandsættelse, skjenke 6000 Rd., samt 3die Jorder udi Guldbringe Syssel: Reykevig, Effersöe og Hvalöre kaldet, som til Fabriquerne og Fiskeriet for det förste at anlægge er beleiligst, og c) at de Fiskevare, som ved det nye indrettende Fiskerie enten af Havet og ved Garn, eller ved den nye indrettende Flynder- Sild- og Hvalfiskefangst tilveiebringes, saavel som hvad Vare som paa Fabriquerne forarbeides og ikke i Landet bruges, maa, ligesom Compagniet ikke overlader de nye Kramvare efter Taxten, og være uden for Taxten, saa at, naar alle disse nye Vare ere tilbudne Compagniet, men de ikke med Societetet blive enige om Prisen, det da maatte være samme Societetet tilladt, ikke alene selv med eget eller befragtet Skib at sende bemeldte Vare til Kjöbenhavn, enten til en Commissionær eller og til det almindelige Handels-Compagnie, ifald dette Compagnie samme ville modtage, men endog at lade med Skibet tilbagekomme hvad de til Fiskeriet og Fabriquerne i Landet behöve og ikke af Compagniet didbringes; men, hvis det islandske Compagnie bliver med dem enige om Prisen paa bemeldte Vare, da Compagniet at være forbunden at betale samme med Courant-Mynt, dog efter at Societetet hos Compagniet haver taget hvad de behöve; han anförer derhos, at det paa Compagniets Side vel ikke herimod vil mangle paa Indsigelser, men han formener at dertil skulle ikke være nogen tilstrækkelig Aarsag, efterdi Compagniet, formedelst denne Indretning, kan erholde flere og bedre Vare end forhen, og ved det Landet paa saadan Maade ville blive mere folkerig end det hidindtil haver været, kan de og der flere Vare debitere; men, overalt, ifald Compagniet ikke befandt sig hermed at være tjent, tilbyder Landfogden sig med samtlige Sysselmænd at vil være ansvarlig for den aarlig Afgift, som Compagniet for Handelen

1752. 4. Januar.

1752. 4. Januar. erlægger, og tillige vil forsikkre, at Afgiften med Tiden skulle blive foröget, samt Landet bedre forsynet og ikke saa ilde medhandlet som nu skeer, saa og at Kjöbenhavn ikke heller skal miste den Handling eller det Oplag, som nu af islandske Produkter her holdes."

Rentekammeret bemærker, at om nogle af disse Poster behöves nærmere Efterretning, forinden noget videre derudi kunde være at foretage eller at fastsætte, som f. Ex. 1ste, 5te og 6te Post, samt 8de Postes 3die §; men da man ansaae det for det vigtigste, at ile med Udförelsen, havde Rentek. ikke villet opholde Sagens Afgjörelse derefter. — Med Hensyn til Forslagets 1ste, 2den, 3die og 4de Post, da var ifölge kongelig Resolution 14. April 1750, som bevilgede 200 Rd. til Agerdyrkningsforsög, ved en til Island sendt Bondekarl allerede gjort Forsög, «hvormed det, efter Sysselmanden i Hunavatns Syssels Beretning, tegner sig saavel, at der skal haves sikker Pröver paa, at samme lader sig gjöre, og alene derpaa skal ankomme, at der var flere saadanne Folk, af hvem Landets Indvaanere kunde lære dermed ret at omgaaes, saa og at plante Skov, hvilket vel vil finde större Vanskelighed, men dog paa Forsög ankommer"; ligeledes om flere Fabriquers Oprettelse end det der anlagde Töimagerie, hvortil ved kongel. Resolution 3. Mai 1751 er skjænket 300 Rd., saavel som Fiskeriets Forbedring. Rentekammeret antager, at Agerdyrkning og Fabriquer vilde noget formindske Compagniets Handel med Korn og andre Varer i Island, men at dette dog ikke vilde medföre nogen Skade, da deels Compagniet var ene berettiget til al Tilförsel til Landet, deels havde sin störste Fordeel ved de fra Island udförte Varer. Med Hensyn til den 8de Post, da havde Rentekammeret intet Væsentligt imod Interessentskabets Convention at erindre, og med Hensyn til den omsögte Hjelp af 6000 Rd., samt de kongelige Jorder: Reykevig, Effersöe og Hvalöre, med Afgift 66 Rd. 70 Sk. Croner, foreslaaes, at til Bevilgelsen deraf knyttes den Betingelse, at det til Værkets Istandsættelse og Vedligeholdelse vorder anvendt, samt at derforuden de anförte tre Jorder overlades til Indretningerne saa længe de hertil bruges; «hvorimod Interessentskabet vel kunde forbiudes tillige at lade Islænderne lære behörigen at salte Kjöd og Fisk, som hos Compagniet, efter Forslagets 7de Post, da Octroyen derom Intet indeholder, kunde finde sine Vanskeligheder og muligen vel ikke heller paa den Maade ville naae nogen ret Fremgang.» — «Med Hensyn til den omsögte Udförsel og Handel andensteds med hvad Fiskevare der ved

det nye indrettende Fiskerie paa Havet og ved Garn, saavelsom ved Flynder-, Sild- og Hvalfiskefangst, item af Fabriquerne tilveiebringes, saa fremt Compagniet sig ikke derom med dette Interessentskab forener, saa og at lade igjen före til Landet de til Fabriquerne og Fiskeriet behövende Vare: da er det imod Compagniets Octroyes 5te og 17de Post, hvorefter samme Compagnie alene, og ingen anden, enten indenlandsk eller fremmed, er berettiget til Handelen der i Landet, og Islænderne forbuden, enten paa Landet eller der udenfor at handle, kjöbe eller sælge med Nogen, uden alene med Compagniets Kjöbmænd"; dog, ligesom Rentek. „paa den ene Side holder for, at Compagniet ikke var at betage noget af den Handel, hvortil samme, efter Octroyen, er berettiget, og at altsaa dette Interessentskab ikke kunde være at tillade enten den omsögte Udförsel og Handel andensteds, med de ved den agtende nye Indretning tilveiebringende Vare, eller for egen Regning at lade didbringe hvis dertil behöves, undtagen hvad Redskaber og Materialier, som nu for den förste Gang til Indretningen vorder anskaffet og af de her indkjöbende Fiskehukkerter indtages, samt at der og saa meget mindre paa det tilsidst gjorde Forslag, om at drage Handelen fra Compagniet til Betjenterne i Landet, kunde være at ansee, som det derforuden, i Henseende til den dermed behövende Opsigt, kan have sine Betænkeligheder"; saa mener Kammeret paa den anden Side, „at siden herved, efter al Formodning, dog vil tilveiebringes langt flere og tildeels bedre Vare end Compagniet forhen fra Landet haver bekommet, men det ikke uden anseelig Bekostning lader sig gjöre, Compagniet da, i Henseende til den Fordeel dem deraf kan tilflyde, ikke heller burde nægte bemeldte Interessentskab for samme Vare saadan Betaling, hvormed det kan være tjent og som behöves for at holde Værket udi behörig Drift, saavel til Landets som deres Bedste", og at i Henhold dertil blev sat en Taxt, saavel paa saadanne Artikler som Taxtanordningen 10. Apr. 1702 ikke nævner, som paa Tran, hvis Taxtpriis ansaaes for lav, men at Salpeter forbeholdes Kongen for en vis bestemt taalelig Priis. Forövrigt indstilles, „for at facilitere de i Begyndelsen ommeldte Poster, der beröer paa Correspondence": 1) at de til Landet behövende Bönderfolk maa, for saavidt de forlanges fra Jylland, afgives af Kongens Ryttergods, samt de, som hertil godvilligen, enten paa den foreslagne Maade, eller og paa visse Aar, ere at formaae, naar de forblev i Landet 8 à 10 Aar, at være ved Tilbagekomsten frie for Udskrivning;

1752. 4. Januar.

1752. og hvis det fra Norge behövende Antal ikke anderledes var at
4. Januar. erholde, da de, som efter Loven Pag. 971 Art. 13 (N. L. 6—13—13), for Lösagtighed i forbudden Led, dömmes til Fiskerleierne Nordenfjelds eller Bergværkerne, og ellers ikke befindes skyldig udi anden grov Forseelse, men ere duelige og bekvemme til Agerdyrkning, i dets Sted derhen at sendes; og — 2) At de til Kongens Kasse udi Island svarende Penge-Afgifter maa herefter ligesaavel udi Courant som Croner modtages, imod at paa hver Rd., som betales udi Courant, erlægges den fastsatte Cron-Lage 6 Sk.

Vi approbere ikke alene allern. det af Landfoged Skule Magnusen paa egne og Vore i Island værende Betjentes, saavel som andre af dette Lands Indbyggeres Vegne, om at indföre Ager- og anden Jorddyrkning der i Landet, samt flere nyttige Fabriquer at indrette, saavel som Fiskeriet at forbedre og et nyt Fiskerie paa den hollandske Maade, item Hvalfiskefangst at anlægge, med videre til Landets almindelige Bedste udi 1., 2., 3. og 4. Post gjorde Forslag; ligesom og den af Landfogden paa dette Interessentskabs Vegne dets angaaende fremlagde Convention — dog forsaavidt Interessenternes Betjente udi 8de Post foreskrives: at Decisionen udi deres Regnskaber maa ikke appelleres videre end til Interessenternes generale Forsamling, med Vilkaar, at hver Gang saadan Betjent antages, det da hannem forud vorder bekjendtgjort, — af Os allern. er confirmeret, saa og derhos allern. bevilget, at Interessenternes udi dette Værk tilhörende Capitaler, Actier og Effecter, maa, saalænge samme derunder sorterer, være fri for al Arrest og Hæftelse, være sig enten for Gjeld eller nogen Slags Forbrydelse, undtagen for crimine læsæ majestatis, saa og for Gjeld til dette Interessentskabs Cassa: men Vi ville endog, af særdeles Naade og höi kongelig Omhue for Vore der boende kjære og troe Undersaatters Velfærd og Opkomst, allern. skjænke til Hjelp til bemeldte Værks Befordring og Fremgang, foruden de Os udi Guldbringe Syssel tilhörende Jorder Reykevig, Effersöe og Hvalöre, saalænge de hertil bruges, istedenfor de om-

sögte 6000 Rd., den Summa Ti Tusinde Rigsdaler Courant, som Landfogden, paa Interessenternes Vegne, kan anvises, imod at bemeldte Summa dertil vorder anvendt; til hvilken Ende, og paa det hermed, saasnart mueligt er, kan gjöres Begyndelse, ikke alene indkjöbes de til det nye Fiskerie behövende Fartöier, item Redskaber og Materialier, saavel dertil, som til Fabriquerne, samt hvad til den övrige Indretning udfordres, men Interessenterne maae endog lade sig være angelegen, hvortil de og bliver forbundne, saasnart skee kan, at lade Indbyggerne i Almindelighed lære at dyrke Jorden, samt ved bequemme Baade og Redskaber at söge og benytte sig af Fiskeriet bedre end hidindtil er skeet, saa og tillige behörigen at nedsalte Fisk og Kjöd, med videre, og især Salpeter-Kaagerie, som til deres Bedste og Landets Opkomst henhörer. Hvad dernæst angaaer den omsögte Frihed, saavel at udföre og andensteds at forhandle de ved det nye indrettende Fiskerie paa Havet og ved Garn, samt ved Flynder-, Sild- og Hvalfiskefangst, item ved Fabriquerne tilveiebringende Vare, som og at före igjen til Landet hvis dertil behöves; da lade Vi det vel, undtagen hvad Materialier og Redskaber, som nu for den förste Gang til Indretningen, for den af Os allern. dertil skjænkede Summa vorder anskaffet og hvormed ingen Handel drives, hvilke som Noget, hvorpaa det octroyerede islandske Compagnie ikke kan have gjort sig Regning, fri og ubehindret med de til Fiskeriet her indkjöbende Fartöier til Landet kan föres, for det övrige ved den bemeldte Compagnie paa Handelen baade til og fra Landet allern. forundte Octroy forblive; dog, som formedelst bemeldte Indretning herefter kan ventes baade flere og bedre Vare fra Island, end Compagniet hidindtil derfra haver bekommet, og Compagniet, i Henseende til den Fordeel, som af den herpaa anvendende Bekostning dennem tillige vil tilflyde, billigen bör give bemeldte Interessentere for de anförte Vare saadan Betaling, hvormed de kan være tjent og som behöves til

1752. 4. Januar.

1752. 4. Januar. at holde Værket til deres fælles Bedste vedlige: saa ville Vi allern., at baade paa bemeldte ved denne Indretning tilveiebringende Vare, hvilke til Compagniet bliver at levere (undtagen Salpeter. som Vi Os allern., imod en derpaa sættende billig Priis, forbeholde), saavel som paa hvis herefter til Fabriquerne og Fiskeriet behöves, og med Compagniets Skibe til Landet sendes, skal sættes saadan Taxt, som paa begge Sider kan ansees taalelig og billig[1], hvorom Vores Rentekammer med Compagniet og andre Vedkommende haver at correspondere, og derefter samme til Vores nærmere allern. Resolution allerund. at forestille. — I det Övrige bevilge Vi allern., i Henseende til de til Island forlangte 15 Familier Bönderfolk: at af Vores Ryttergods i Jylland maa af det anförte Antal den halve Deel, som dertil kunde være at formaae, sig derhen begive, og ifald En eller Anden af dem sig ikke der i Landet bestandig ville nedsætte, maa dog de, som der udi 8 à 10 Aar forblive, derefter ved Tilbagekomsten være fri for Udskrivning; og forsaavidt den anden halve Deel fra Norge[2] ikke dertil godvilligen kunde være at erholde, maa, til samme Antal at complettere, de, som efter Loven Pag. 971 Art. 13 dömmes til Fiskerleierne Nordenfjelds eller Bergværkerne, og ikke befindes at være genegne til nogen anden grov Last eller uskikkelig Levnet, men ere duelige og bekvemme til Agerdyrkning, i dets Sted, derhen sendes. Og endeligen tillade Vi allern., at de til

[1]) kgl. Resol. 11. April 1752.

[2]) Ved Rentek. Skr. 25. Marts 1752 anmodes Vice-Statholderen i Norge om, at lade to 2 norske Bondefamilier, som havde meldt sig for at gaae til Island, före til Kjöbenhavn (Rentek. Copieb. Litr. K, Nr. 734). Ved en anden Skrivelse fra Rentek., dat. 20. Mai 1752, tilmeldes Vice-Statholderen, at 4 Bönderfamilier fra Norge, paa ialt 18 Personer, kunde faae Leilighed til Island med et af Landfoged Skule Magnusson fragtet Skib fra Moss med Tömmerladning (Copieb. Litr. L, Nr. 24).

Vores Cassa i Island svarende Penge-Afgifter maae herefter ligesaavel udi Courant som Croner modtages, imod at paa hver Rigsdaler, som betales udi Courant, erlægges den fastsatte Cron-Lage, 6 Skilling. Christiansborg Slot den 4. Januarii 1752. 1752. 4. Januar.

Kongelig Confirmation paa det islandske Interessentskabs Convention. Khavn 4. Januar 1752. 4. Januar.

— Publiceret paa Althinget 1752 (Althingsb. Nr. xxII); Rentek. Norske Exped. Prot. 6, 153—160; trykt som Tillæg til Althingsb. 1756, Nr. xxIII; Pontoppidans Samlinger til Handels-Magazin for Island II, 72—79.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at som Vores Landfoged udi Vort Land Island, Skule Magnusen, paa egne og andre Vore Betjente, saavel som Indbyggere der i Landet, deres Vegne, hos Os haver gjort allerund. Ansögning om Vores allern. Confirmation paa efterskrevne Convention, lydende Ord fra Ord som fölger:

Convention for det udi Island, til samme Lands Produkters bedre Forarbeidelse, oprettende Interessentskab: 1) I dette Interessentskab maa som virkelige Interessenter antages Alle og Enhver af Landets Indbyggere, enten den er af civil, geistlig eller Bonde-Stand, samt de Fremmede, som staae i Interessentskabets virkelige Tjeneste ved nogenslags Fabrique eller ved Fiskeriet. — 2) Ingen maa interessere ringere end for en halv Actie, som beregnes paa 25 Rd., og en heel for 50 Rd., da enhver Interessent kan have saa mange Actier, som han bedst veed og kan. — 3) Enhver Interessent skal, efter at ham af Directeurerne er ansat en vis Tid, erlægge de ved General-Forsamlingen fastsatte Indskud, og skeer Betalingen da ikke inden forelagde Tid, saa falder den Actie, som saaledes udebliver med Indskuddet, til det ganske Interessentskab og caduceres. — 4) Paa hver Aars Althing skal holdes en Generalforsamling af alle Interessenter, som dertil skal være obligerede selv, eller ved Fuldmægtig, som er Interessent,

1752. at möde, og der foretages, samt efter fleste Stemmer,
4. Januar. som regnes efter nærværende Interessenters Tal og ei efter Interessenternes Actier, hvor mange de endog maatte have, sluttes, hvis til Interessentskabets og Landets Bedste henhörer og forefalde kan. — 5) Af ermeldte Generalforsamling antages 5 Directeurer, som skulle over Fabriquerne og Fiskeriet have al Direction, Omsorg for dessens Bedste og Forfremmelse, slutte Conventioner, indfordre Penge af Medinteressenterne og antage Folk som lære Haandværkerne, tilsee at Materialier, samt Kost og andre Nödvendigheder, vorder indkjöbt og anskaffet. — 6) Naar Noget af særdeles Vigtighed, som ikke taaler Ophold, ved Directionen forefalder og Directeurerne ikke ere enige, saa afgjöres det ved plurima vota af Directeurerne, men skulle og ingen periculum in mora være forhaanden, da udsættes det og afgjöres ved Generalforsamlingen. — 7) Kunde og en eller anden af Interessenterne Noget have at proponere til Interessentskabets Bedste, da corresponderer den derom med en af Directeurerne, som de andre Meddirecteurer det samme communicerer, for at blive til videre Nytte observeret. — 8) Paa et og samme Sted, nemlig Reykevig og Effersöe, som ere bekvemme Havne, skal Fabriquerne og det nye Fiskerie anlægges, paa det, baade i Henseende til Opsigten derover, som og til de over samme Fabriquer aflæggende Regnskaber, Betjenternes Gage kan menageres, og skal af Interessentskabet holdes en Bogholder, som holder Protocoller og Regnskaber over Inventarium saavel som al Indtægt og Udgift, samt i Directeurernes Absence paaseer det meste mueligt, at Enhver i Interessentskabets Tjeneste efterkommer sin Pligt og Skyldighed. Ermeldte Protokoller og Regnskaber skal aarligen i Generalforsamlingen fremvises, og saa udnævnes Revisores, til hvilke Regnskaberne hen leveres for at vorde revideret, hvorefter de udsatte Antegnelser af Directeurerne og

2de af Interessentskabet dertil udnævnte Interessenter bliver decideret, med hvilken Decision vedkommende Betjente maa være fornöiet, og kan ei videre end til Generalforsamlingen og det hele Interessentskabs Dijudicator appellere. — 9) Skal Interessentskabet herforuden have en Commissionaire i Kjöbenhavn, som, efter den hannem givende Fuldmagt og Correspondence fra Directeurerne, besörger Interessentskabets Bedste ved Handelen. — 10) Skulde nogen Interessent for manglende Indskud paa sin Actie, eller paa anden Maade, til Compagniet blive skyldig, og han samme ei vil eller kan betale, saa falder hans Actie til Compagniet, dog ikkun i det sidste Tilfælde saaledes, at hannem godtgjöres hvad Actien er mere værd end Gjelden belöber sig til; da i det förste Tilfælde Actien ifölge ovenmeldte 3[die] Art. caduceres i Mangel af skeede Indskud. — 11) Maa ikke i næstpaafölgende 10 Aar tages större Gevinst end 5 pro Centum af den indsatte Capital, da det Övrige, som vindes kunde, skal anvendes til Fabriquernes og Fiskeriets Forbedring, og, saa snart som gjörligt, paa andre fordeelagtige Steder i Landet anlægges. — 12) Paatager Interessentskabet sig at underholde ei alene den nu allerede overförte Ulden-Fabrique, men og at indrette og indföre endnu alle de övrige der i Landet behövende Fabriquer, til at forarbeide alle Landets raae Materialier, ligeledes see at tilgodegjöre Svovel, Victril, Allun, Salpeter og deslige. — 13) Vil Interessentskabet begynde et Fiskerie paa Havet, saavel som at fiske med Garn, og til den Ende anskaffe for det förste fra Kjöbenhavn 2de Hukkerter med fornöden Mandskab, og udi Söen med de Fremmede fiske, og ved samme Leilighed see at lære Indbyggerne til at omgaaes med Seil og Roer, til hvilken Ende der skal tillige antages en Rebslager, en Bödker og en Skibsbygger, som skal bygge större Baade for Indbyggerne og lære dem disse Professioner. — 14) Skal Interessentskabet drage al mulig Omsorg for Jord-, Ager- og Skovdyrkningen i Landet, saavel i

1752.
4. Januar.

1752. Henseende til de til Landet udförende Bönderfolk, som
4. Januar. til Indbyggerne, at de udi samme Profession oplæres. — 15) Bör Interessentskabet i Almindelighed paasee og iagttage den gemene Mands Bedste, og at Enhver erholder paa Fabriquerne de Vare, som forlanges, for billigste Priis, ligesom og at Fabriquerne tilhandle sig igjen af samme deres behövende Vare uden Nogens Skade, saa at paa begge Sider erholdes billig Fordeel; derimod maa Interessentskabet see saavidt muligt at spare de rede Penge udi Cassa, og derfore ved de virkede Vares Ombytte anskaffe sig de fornödne Sager, paa det ei udi Landet maatte blive Pengemangel. — 16) Dersom Interessentskabet skulle ved Generalforsamlingen finde et eller andet til dette Societets Bedste og Opkomst at resolvere, og som ikke herudi er meldet, saa skal samme (i saavidt det ikke er imod Landets almindelige Opkomst og de kongelige Anordninger), ligesom disse udi denne Convention indeholdte Poster, af Vedkommende stricte efterleves. — Saa ville Vi samme, som foreskrevet staaer, udi alle sine Ord, Punkter og Clausuler allern. have confirmeret og stadfæstet, ligesom Vi det og hermed allern. confirmerer og stadfæster, dog for saavidt Interessentskabets Betjente udi den 8de Post fore skrives, at Decisionen udi deres Regnskaber maa ikke appelleres videre end til Interessenternes Generalforsamling, med Vilkaar, at hvergang nogen saadan Betjent antages, det da hannem forud vorder bekjendtgjort. Iövrigt bevilge Vi allern., at alle udi Fabriquerne og Fiskeriet staaende, og det samtlige Interessentskab tilhörende Capitaler, Actier og Effecter, af hvad Navn nævnes kan, maa, saalænge samme derunder sorterer, være fri for al Arrest og Hæftelse, være sig enten for Gjeld eller nogen anden Forbrydelse, undtagen udi crimine læsæ majestatis, saa og for Gjeld til Interessentskabets Cassa. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn den 4. Januarii 1752.

Bevilling paa Mageskifte af Skalholt Domkirkes Halvgaard Hurdarbak, mod Gaarden Refstadir. Christiansborg den 7. Januar 1752. — Norske Reg. 38, 460. 1752. 7. Januar.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V. at, eftersom Magnus Gislesen, Laugmand for Östen og Synden paa Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, hvorledes han og Os elskelig Herr Oluf Gislesen, Biskop over Skalholt Stift paa bemeldte Island, til Skalholts Bispestols og bemeldte Laugmands Gislesens fælles Nytte, ere blevne enige om, paa Vores allern. Approbation, at mageskifte Skalholts Bispestols halve Gaard, Hurdarbak, imod Laugmand Gislesens Eiendoms hele Gaard, Refstade; thi have Vi, efter forbem[te] Laugmand Magnus Gislesens derhos allerund. gjorte Ansögning og Begjering, samt efter Biskop Gislesens derpaa givne Paategning, hvoraf erfares, at den ene af disse tvende Gaarde, saavel i Henseende til Afgiften som andre Omstændigheder, skal være ligesaa god som den anden, saa at Bispestolen ikke skal tage nogen Skade derved, allern. bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at for[ne] Biskop Herr Oluf Gislesen med meerbem[te] Laugmand Magnus Gislesen maa indgaae og slutte forskrevne Mageskifte med den halve Gaard Hurdarbak, imod den hele Gaard Refstade. Forbydendes &c. Christiansborg den 7. Januar 1752.

Rentek.-Skriv. til Landf., ang. Fabrik-Anlæget i Island. Khavn 11. Januar 1752. — Bekjendtgjort paa Althinget 1753 (Althingsb. Nr. xxii, 2.); Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, Nr. 700; Pontoppidans Samlinger til Handels-Magazin for Island II, 80—87. 11 Januar.

Det af Ham allerund. indleverede Forslag over endeel Poster til Islands Forbedring og Indvaanernes Opkomst, samt Landets nuværende Tilstand, er Hans kgl.

1752 Maj[t] herfra bleven forestillet, og hvorefter det haver
11. Januar. behaget höistbem[te] Hans Maj[t] derpaa under 4. hujus allern. at resolvere saaledes:

„Vi approbere ikke alene . . . (see ovenfor S. 104-107) . . . den fastsatte Korn-Lage, 6 Skilling".

Hvilken höistbem[te] allern. Resolution herved til allerund. Efterretning communiceres; og som de til dette Værks Befordring allern. skjænkede 10,000 Rd. Hannem paa Interessenternes Vegne af det kongelige Zahlkammer skal blive assigneret, saa paatvivles ikke, at Han jo udi betimelig Tid gjör fornöden Anstalt, at de behövende Fartöier og Redskaber m. v. vorder anskaffede, og udi dette Foraar til Island udsendte, for dermed saasnart mueligt at gjöre Begyndelse, og ligesom med dessen Indkjöb og hvis videre til dette Værkes Befordring behöves, avanceres, vil samme til os indberettes, samt ellers, i Henseende til dets Fremgang og hvad Fordele deraf baade for Interessenterne og Almuen erholdes, desuden hver Aar omstændelig Relation os vil tilsendes, for samme Hans kgl. Maj[t] videre at blive refereret. — Imidlertid have vi nærværende Dato tilskrevet Herr Geheimeraad og Viee-Statholder Bentzon, saavel som de Deputerede ved Rytter-Districternes Sessioner, at lade sig være angelegen, om de til Agerdyrkningen forlangte og bevilgede 15 Familier Bönderfolk, nemlig syv Norske og otte Jydske, ere at formaae paa de anförte Vilkaar til Island at ville udgaae, hvorom Han nærmere Efterretning kan forvente. Hvad ellers de Vare angaaer, som ved de oprettende Fabriquer kan tilveiebringes og til Compagniet skal leveres, eller Interessenterne med Compagniets Skibe maatte blive tilförte, hvorpaa en taalelig og billig Priis skal sættes, da ville Han over det Slågs Vare, som formenes at Fabriquerne kan give af sig, og de igjen behöve at tilföres, en Special-Forklaring tilligemed enhver Sorts hostegnede Priis forfatte, og til nærmere forventende Resolution os tilsende. Og belangende Myntsorterne, som

allern. er tilladt at maa imodtages udi de kongelige Skatter og Afgifter, baade udi Courant og Croner, da have vi under Dags Dato tilskrevet Præses og Directeurerne for det islandske Compagnie at tilmelde os, om de derimod Noget have at erindre, at slig Mynt til Landet henföres og udi deres Handel med Indbyggerne ligeledes blive brugte, hvorom Han vores nærmere Svar kan forvente. Udi övrigt, og saavidt de til Fabriquerne og Fiskeriet allern. henlagde trende Jorder i Guldbringe Syssel: Reichevig, Effersöe og Hvalöre angaaer, da kan den deraf hidindtil svarede Landskyld imod Jordebogens fulde Indtægt udi Hans aflæggende Regnskab til Afgang beregnes, dog at derved fremlægges Beviis, at Jorderne til berörte Værk virkelig bruges. Vi forblive &c.[1] Rentekammeret 11. Januar 1752. 1752. 11. Januar.

Reskript til Biskop Olaf Gislason i Skalholt og Laugmand Magnus Gislason, ang. Mageskifte af Hospitalsgaarden Klausturholar mod Kaldadarnes. Christiansborg 21. Januar 1752. — Norske Tegn. XXXIII, 377. 21. Januar.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Ved Memorial til Os af 21. Juli udi næstafvigte Aar haver I, som Inspecteurer for Klosterhole Hospital udi Arnes Syssel paa bemeldte Island allerund. andraget, hvorledes Forstanderen for bemeldte Hospital, Magnus Gudmundsen, skal have besværget sig, at ved Hospitals-Gaarden Klosterhole ikke skal kunde underholdes saa mange Kjör om Vinteren, som til de fattige og spedalske Lemmers nödtörftige Underholdning udkræves, og, endskjöndt han med anden Spise end Melkemad vilde og kunde underholde de Syge, skal de dog ikke ville bekvemme

[1] En lignende Skrivelse er under s. D. afgaaet til Directeurerne for det islandske Compagnie (Copieb. Litr. K, Nr. 699) og til Stiftamtmand Rantzau en Gjenpart af begge Skrivelser (Copieb. Litr. K, Nr. 701).

1752. 21. Januar. sig dertil, hvorfore han, til at mageskifte med Hospitalsgaarden Klosterholle, skal have foreslaget en anden bekvemmere Gaard, som kunde underholde det fornödne Antal af Melke-Qvæg for Hospitalslemmerne, nemlig en af Skalholts Bispestols Gaarder, Kaldadarnes kaldet, beliggende udi bemeldte Arnes Syssel, hvilket Hospitals-Forstander Magnus Gudmundsens Forslag, hvoraf I en Gjenpart, tillige med ovenbemeldte eders allerund. Memorial, til Os haver indsendt, I beretter ikke at kunne andet end bifalde. Altsaa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af eders derhos allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, samt efter den fra Os elskelig Otto Manderup Greve af Rantzau &c. herover indhentede Erklæring, allern. have bevilget, at forskrevne Klosterholle Hospital maa til Kaldadarnes udi Arnes Syssel forflyttes, og samme Gaard til Hospitalsgaard herefter perpetueres, imod at Klosterholle Gaard igjen til Skalholt Bispestol til evindelig Eiendom henlægges; og som Gaarden Kaldadarnes aarlig skal skylde mere end Klosterholle, saa ville Vi allern. at det Overskydende af Kaldadarnes Afgift maa skjænkes til meerbemeldte Hospital. Derefter I eder allerund. haver at rette, og den fornödne Anstalt til denne Vores allern. Resolutions Efterlevelse at föie. Befalendes &c. Christiansborg den 21. Januar 1752.[1]

25. Febr. **Reskript til Biskop Olaf Gislason til Skalholt og Amtmand Pingel, ang. en Præsts Forflyttelse for en Forseelses Skyld. Christiansborg 25. Februar 1752.** — Norske Tegn. XXXIII, 390b—391.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Udi allerund. Memorial til Os af den 28. Julii udi næstafvigte Aar

[1]) Ved Reskript af s. D. er Gjenpart heraf tilstillet Kammerherre Stiftbefalingsmand Grev Rantzau (Norske Tegn. XXXIII, 377b—378).

haver Præsten til Storolfsvold (Stórólfshvol) og Skumstade Kald i Skalholts Stift paa Vort Land Island, Herr Paul Högnesen, allerund. beklaget sig, at han af Provsteretten er dömt fra sit Embede, fordi han har forbigaaet at igjentage Herrens Bön over den Viin, som paa Alteret blev tilbragt under Communionen, men fattedes paa Alteret, imedens den hele Consecration blev forrettet, da han dog skal have ladet tilkjendegive Proprietairen deres Tal, som skulde betjenes med Sacramentet, det og med eedsvorne Vidner skal være bekræftet, at han hvergang og altid over den i Kalken iskjenkede Viin skal have læst den Deel af Indstiftelsens Ord, som til Vinen henhörer; men som han allerund. beretter, at han har ingen Formue til at appellere Sagen, har han allerund. begjært, at Vi af höikongelig Commiseration over hans, samt Hustrues og trende smaa Börns Fattigdom allern. ville lade ham beholde det Kald han nu haver, eller at ham maatte allern. forundes et andet ledig blivende Præstekald. Som det da af din, Biskop Gislesens, ham paa forskrevne hans allerund. Memorial meddelte Attest erfares, at endskjöndt for[ne] Herr Paul Högnesen i Embeds-Sager ei i alle Maader har været efter Önske, skal han dog være en from, föielig og ikke ilde begavet Mand til at före det præstelige Embede til Nytte: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi af sær kongelig Naade, efter hans allerund. Ansögning og Begjæring, allern. have bevilget, at han fra det Kald, han, som oven meldt, er fradömt, til et andet nogenledes ligesaa godt Præstekald maa forflyttes og collationeres. Derefter du dig allerund. haver at rette, og indberettes Os af dig allerund., at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg den 25. Februarii 1752. 1752. 25. Febr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau og Biskop Olaf Gislason, ang. Nedlæggelse 3. Marts.

1752. 3. Marts. **af Kirken i Oddgeirsholum m. v. Christiansborg 3. Marts 1752.** — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1752. Norske Tegn. XXXIII, 393.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Som Os allerund. er forestillet en fra Brynolver Sivertssen med flere Beboere af Hjalmholt under Hröngerde Sogn udi Arnes Syssel paa Vort Land Island indkommen Memorial, hvorved de allerund. have andraget, at deres Sognepræst foruden Hovedsognet Laugardæle, hvor han er boende, endnu har tvende Kirker at betjene, den ene Hröngerde Kirke, som Supplicanterne ere henhörende til, den anden Oddgeirshole Kirke, hvilken sidste ikkuns trende Gaarde ere underlagde, nemlig Oddgeirshole selv, og tvende andre, Reyke kaldede, hvorfra de der Bosiddende ikkuns have en kort Vei til Hröngerde Kirke, ligesom de fra Oddgeirshole ei heller have enten lang eller ond Kirkevei til bemeldte Hröngerde, men derimod Supplicanterne med stor Besvær, Möie og Fare, især om Vinterdage, at maa söge deres Kirke, ja derudover ofte fra Kirkegang forhindres og maa blive hjemme, derfore de allerund. have anholdet, at Kirken paa Oddgeirshole maatte forflyttes til Hjalmholt, da saavel Gaardens Oddgeirshole Eiere og Proprietarius, som og deres Sognepræst, der ikke taber noget derved i sine Indkomster, dermed skal være tilfreds; og det af de fra eder herover indhentede allerund. Erklæringer fornemmes, at I ikke finde Noget herimod at erindre, saa give Vi eder herpaa allern. tilkjende, at Vi, efter saadan herom allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, allern. ville have bevilget og anordnet, at forskrevne Oddgeirshole Kirke maa være afskaffet, og dens Menighed igjen henlægges til Hröngerde, hvorimod bemeldte Oddgeirshole Kirke skal forflyttes til Hjalmholt, dog saa, at hverken Kirken mister noget af sine Rettigheder eller Indkomster, hvad Navn have kan, som den för havde, da den var paa Oddgeirshole, ei heller

Præsten af sin hidtil hafde Lön og Indkomme. Deref- 1752.
ter I eder allerund. kunne vide at rette, og Vedkom- 3. Marts.
mende Sligt til allerund. Efterretning at tilkjendegive.
Dermed &c. Christiansborg Slot den 3. Martii 1752.

Rentekammer - Skrivelse til Directeurerne for det islandske Compagnie ang. Vægten i Island. Khavn 18. Marts 1752. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, Nr. 731. 18. Marts.

Da det er bleven andraget, at udi den islandske Handel i Landet, undtagen til Sölv eller Speeerier, ikke bruges anden Vægt end Bismere paa 2 Lpd. til 4 Lpd. og 200 Pd., med hvilke Alt, (som) udi Handelen kjöbes og sælges, bliver veiede, som stedse imellem de Trafiquerende og Indbyggerne Disputer skal have foraarsaget: saa skulle vi i dessen Anledning, saavel som efter Forordningen af 10. Januarii 1698, dens IV^de^ Cap. 19de Art., som tillige forbyder Bismere til det der er over 64 Pd. at maa bruges, tjenstberedvilligst anmode Eders Excellence og Compagniets Directeurer, at de ville behage til alle Deres Handels-Havne i Island at udsende og bruge Skaale-Vægt med rette stemplede Lodder, hvoraf de Handlende sig maatte betjene, for baade at holde den Orden, som overalt udi Hans Maj^ts^ Riger og Lande allern. er befalet og introduceret, saavel som at forekomme videre Klage herudinden; og ifald ikke saa mange Skaale-Vægter, som til alle Havnerne behöves, nu for Tiden skulde kunne erholdes, formodes dog at Eders Excell. og Compagniets Directeurer samme, saavidt Fiskerhavnene angaar, lader forskaffe og udi dette Aar til Island udsende, da det for Slagterhavnene indtil næstkommende Foraar faaer at beroe, hvorom vi Deres behagelig Gjensvar forvente. Vi forblive &c. Rentekammeret 18. Marts 1752.

1752. 1. April. **Reskript til de Tilforordnede i Videnskabernes Societet, ang. Understöttelse for Eggert Olafsson og Bjarne Palsson. Christiansborg 1. April 1752.** — Siell. Tegn. LXXVII, 745b—746.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Da I udi eders allerund. Forestilling, til Os af den 16. Martii næstafvigt have berettet, at de tvende islandske Studentere, som Vi allern. have tillagt hver 100 Rd. aarlig i nogle Aar, imedens de reiser over til Vort Land Island, for der at gjöre adskillige nyttige Observationer, nu, da Tiden er forhaanden, at de skal reise, for eder have beklaget sig, at de ikke ved forbemeldte dem tillagde 100 Rd. aarlig kan subsistere, saa og, at de ikke formaaer at indkjöbe og anskaffe de fornödne Instrumenter, eller at sætte dem istand til at forsyne sig med den til saa lang og besværlig en Reise höist nödvendige Reise-Equipage: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af eders for bemeldte tvende islandske Studentere indlagde allerund. Intercession, under denne Dags Dato allern. have ladet rescribere saavel Os elskel. Rector og Professores ved Universitetet i Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn, at forbenævnte tvende islandske Studentere maa, i den Tid de der i Landet udi forberörte Forretninger forblive, beholde det Stipendium, som de for nærværende Tid nyder ved Academiet, nemlig tredsindstyve og sex Rigsdaler af Borchens Collegio, som og Os elskel. Vore Deputerede for Financerne, at Vi allern. have skjænket forbemeldte tvende islandske Studentere 300 Rd. engang for alle til ovenmeldte Brug, hvilke bemeldte Vore Deputerede for Financerne havde at foranstalte af Vores Casse til dennem at blive udbetalte. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 1. April 1752.[1]

[1]) Reskripterne af samme Dato til Rector og Professores ved Universitetet, samt til de Deputerede for Finan-

Kongelig Resolution ang. Prisen paa Fiskevare for det islandske Interessentskab. Christiansborg 11. April 1752. — I Anledning af en mellem Landfoged Skuli Magnusson og Compagniet opstaaet Uenighed om Priserne paa de Fiskevare, som ved Interessentskabets nye Fiskerie kunde ventes, idet Compagniet ikke vilde gaae ind paa höiere Priser end Taxtpriser for Tran og saltet Torsk, men ikke bestemme nogen Pris for Sild og Flyndere förend man saae disse Varers Qualitet (Forestill. 3. April 1752). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 33, Nr. 41. 1752. 11. April.

Vi ville allern., at det islandske Compagnie for det förste, i Henseende til de Fiskevare, som Landfogden og hans Medinteressenter udi Island af det der indrettende nye Fiskerie forvente, skal forelægges en vis kort Tid, inden hvilken de, ifölge af Vores forrige allern. Resolution af 4. Januarii indeværende Aar, have at erklære sig til saadanne Priser, som paa begge Sider kan ansees at være billige, og hvorfore Compagniet disse Vare, naar de befindes forsvarlige, ved deres Kjöbmænd udi samme Aar, som de dem præsenteres, ville lade modtage og betale, saasom Vi ellers, i dets Mangel, allern. ville tillade Landfogden og hans Medinteressenter, ikke alene bemeldte Vare, saavel som hvad ved de nye Fabriquer der bringes tilveie, ved egne eller fragtede Skibe at udföre, og paa anden Maade at forhandle, men endog med samme Skibe til Landet at lade bringe Bygningstömmer, samt hvad Materialier og Redskaber som til Fiskeriet og Fabriquerne behöves. Christiansborg Slot den 11. Aprilis 1752.

Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Skuli Magnusson, ang. Prindsesse-Styr af Island. Khavn 15. April 1752. — Publiceret paa Althinget 15. April.

---

cerne, af det her ommeldte Indhold, findes i Sielj. Tegn. LXXVII, 746b—748.

1752. 15. April. 1752 (Althingsb. 1752, Nr. xxvi, 6). — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, Nr. 763.

I Henseende til den for Danmark og Norge allern. paabudne Prindsessinde-Styr, som saavidt Island angaaer Hans Kgl. Majt allerund. er bleven forestillet, haver höistbemeldte Hans Majt under 28. Junii 1751 allern. behaget at resolvere saaledes:

„Vi approbere allern., at den fattige Almue, saavel som Betjenterne og Andre paa Island, hvis aarlige Indkomst ikke er höiere end 100 Rd., maa være frie for Noget udi Princessinde-Styr at betale, men derimod svarer alle Andre udi dette Paabud, saasom: 1) de af Vore Betjente, som have udi aarlig Gage, tillige med Embeds-Accidentier eller Sportler, hver over 100 Rd., hvad udi den 3die Art. af den fra Norge under 4. Novbr. 1749 udgangne Forordning er paabuden, og 2) de som noget geistlig eller verdslig Embede betjene, og ingen vis Gage nyder, men af Jordegods, Tiender eller i andre Maader have over 100 Rd. aarlig Indkomst, item Kloster- og Ombudsholdere, naar Klosteret eller Ombudet, foruden den deraf svarende Afgift, dem over 100 Rd. maatte indbringe, saavel som Jordegodseiere, hvis aarlige Revenüe af deres Godser kunde overstige bemeldte Summa hver for sig 1/10 Deel af alt hvad deres Embede, Kloster eller Ombud, samt Godser dennem indbringe".

Thi tilsendes Hannem herved trende Exemplarer af den for Norge under 4. Novembr. 1749 allern. udgangne Forordning, i hvis Fölge, saavel som höistbemeldte allern. Resolution, Han over denne allern. paabudne Princessinde-Styr, som af Island skal udredes, Vedkommendes rigtige Angivelser haver at indhente, og hvis Enhver tilkommer at svare, fra dennem indsöge; men saavidt Geistligheden angaaer, da forfatter Biskopperne hver for sit Stift en Beregning over hvis de tillige med Præsterne, efter deres Indkomster, hver for sig bör erlægge, hvorefter Han over Paabudets fulde

Belöb en General-Beregning, belagt med Vedkommendes Angivelser, forfatter, som inden Retten vil examineres, og Amtmanden og Laugmændene, i Henseende til dessen Rigtighed attesteres, baade saavidt det Angivne og Beregnede angaaer, som at Intet forbigaaes, hvoraf Noget i saa Maade bör svares, da Princessinde-Styrens Belöb derefter udi Hans indeværende Aars Regnskab, efter denne vores Ordres Hoslæg og ommeldte Beregning med tilhörende Angivelser Hans Majt til Indtægt vil beregnes, som til vedbörlig Efterlevelse formeldes. Og have vi ellers tilskrevet Amtmand Pingel, til bemeldte Princessinde-Styrs Betaling den behövende Assistence i fornöden Tilfælde Hannem at ervise. Vi forblive &c. Rentekammeret den 15. April 1752.[1] 1752. 15. April.

Kongelig Resolution ang. Vidö Hospitals Forflyttelse til Gufunes. Fredensborg 17. April 1752[2]. 17. April.

— I Anledning af Landfoged Skuli Magnussons Forestilling, at Vidö (Viðey) Hospitals Forflyttelse til Ternö (Þerney) vilde blive vanskelig, da saavel Gaarden behövede större Reparation, og tillige Opförelsen af en Kirke blev nödvendig; hvorfor han foreslog Forflyttelse af Hospitalet til Gufunes, hvilken Gaard var bedre bygget og havde en Kirke, hvortil han foreslog at henlægge den lille Gaard Eiði, saavel til Hospitalets som Falke-Qvægets Underholdning. Tillige var Afgiften af disse sidstnævnte Gaarde mindre (Forestill. 10. April 1752). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 33, Nr. 42.

Efter foranförte Beskaffenhed tillade Vi allern., at de Fattige udi Vidöe Hospital paa Island maae til Gaarden Gufvenes, isteden for Ternöe, udi Guldbringe Syssel forflyttes, og dertil Gaarden Eide, saavel til Hospitalets

---

[1]) Gjenpart af denne Skrivelse communiceret Amtmand Pingel ved Rentek. Skriv. s. D., til Efterretning og Bekjendtgjörelse for Vedkommende, samt med Ordre at vise Landfogden at fornöden Assistence (Isl. og Færö. Copieb. Litr. K, Nr. 764).

[2]) Kgl. Resol. 8. Mai 1752 og Rentek. Skriv. 21. Septbr. 1793.

1752. som Falke-Qvægets Underholdning, henlægges. Fredensborg Slot den 17. Aprilis 1752.
17. April.

29. April. **Reskript til de Tilforordnede i Vidensk. Societet, ang. Horrebows Skrift om Island. Fredensborg 29. April 1752[1].** — Siell. Tegn. LXXVII, 804b—807.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Vi have ladet Os allerund. referere den af eder, Justitsraad Luxdorph og General-Auditeur Stampe, givne Censur over et af Assessor Niels Horrebow over Vort Land Island forfattet Skrift, som han er sindet med Vores allern. Tilladelse ved Trykken at lade udgaae, hvilket Skrift I formener at ville geraade til Landets Ære og Publici Fornöielse, om det til Trykken blev befordret. Og som Vi allern. have approberet eders, Justitsraad Luxdorph og General-Auditeur Stampes, over dette Værk gjorte Remarquer, og finde det billigt, at der bör bruges al Varsomhed för Noget i saa Fald kommer for Lyset, saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling: 1) at, da det skal komme udi hver Articul, ja fast paa hver Side for, at Author beskylder Borgemester Andersen for Usandfærdighed, Urigtighed, Galde og Bitterhed imod Landet m. v., hvilke Repetitioner kunde ei alene falde Læseren kjedsommelige, men kunde endog af Andre ansees for at være ikke aldeles fortjente, efterdi Andersen ei selv har været i Landet, men har haft sine Efterretninger af Andre, foruden at Skriftet endog först efter hans Död er kommet for Lyset; saa haver I, för dette Skrift ved Trykken kommer for Lyset, at lade paasee, at alt saadant paa engang i en Fortale til Skriftet bliver afgjort, og derudi viist Nödvendigheden af dette Værk, nemlig fordi saadan en Bog var udgivet under en saa bekjendt Mands Navn, til hvilken Publicum ikke andet kunde end fæste Troe &c., og at for Resten udi Værket i sig selv Andersens Bog ikkun hi-

[1]) Reskr. 19. Mai 1752.

storice bliver refuteret, med en vis Slags Menagement for den afdöde Mands Ihukommelse, i Henseende til hans Lærdom og Embede, og uden at betjene sig af nærgaaende Expressioner, der snarere tjener til at svække end til at bestyrke Sagen, og altsaa ville Vi allern., at den 103die samt fölgende §§, indtil Enden, især den 106te, paa den Maade skal forandres og formildes. — 2) Da Author af dette Skrift, ved at refutere Andersen, uformærkt er falden paa, selv at anföre nogle Omstændigheder, som maaskee kunde give Fremmede nogle ufornödne og ufordeelagtige Ideer, enten om Vores islandske Compagnie, Övrigheden eller Indbyggerne i Landet, saasom, naar han taler om Disciplina domestica, anlangende at Konerne ikke give deres Börn at die, om adskillige feilende Anstalter, m. v., saa skal saadant enten udelades, eller og, hvor det ikke kan undværes, bör det gives en bedre Tour; — og 3) ville Vi allern., at den etymologiske Observation, som findes i § 54, Pag. 210, samt den Post om Særkerne udi den 88de § pag. 349 skal, for Anstændigheds Skyld, udelades; men i det övrige haver I at lade see derhen, at Stilen i dette Værk bliver indrettet saaledes overalt, at det kan lade ligesom det var Authors Forsæt at vise, ikke, at Borgemester Andersen med fri Villie har villet lyve og digte, for at blamere Island, men at han har skrevet det han har troet, skjöndt efter falske og ugrundede Beretninger, hvorfore Skylden allerbedst kan skydes paa de af Borgemester Andersen paaberaabte men ubenævnte Personer, hvis Fortællinger han selv siger at have grundet sit Skrift paa. Endelig, naar dette Værk, saaledes som Vi her foran allern. have befalet, er igjennemgaaet og i alle Tilfælde forandret, saa at Skriftet derefter til Trykken kan befordres, ville Vi allern., at tvende Editioner deraf skal oplægges, den ene i det danske og latinske Sprog, nemlig et Sprog paa hver Side, og den anden Edition i det tydske Sprog, som Author haver at besörge translateret, saa og at

1752. 29. April.

1752. enhver af disse Editioner skal tilföies et Landkort over
29. April. Island; da Vi, naar dette Skrift paa forskrevne Maade er bleven forfærdiget til Trykken, allern. ville tillade, at det til Os allerund. maa dediceres, og ville Vi af Vores particulaire Casse allern. skjænke Author 300 Rd. til at bestride Omkostningerne paa at lade trykke dette Værk, som han, naar det bliver færdig, selv kan besörge debiteret. Derefter 1 eder allerund. haver at rette, og at give for[ne] Niels Horrebow Efterretning om denne Vores allern. Resolution, at han kan vide sig derefter, saavidt ham vedkommer, allerund. at forholde. Dermed &c. Fredensborg den 29. Aprilis 1752.

8. Mai. **Kongelig Resolution ang. Prisen paa Varer fra det islandske Interessentskab. Fredensborg 8. Mai 1752.** — I Anledning af, at det islandske Compagnies Directeurer havde, foranlediget ved kgl. Resol. 11. April 1752, tilmeldt Rentekammeret, at de ikke kunde, uden at paadrage sig Ansvar, frafalde de i Compagniets Octroy og For. 10. April 1702 fastsatte Priser, og havde ikke været at formaae til at træde i Conference, for at afgjöre Sagen i Mindelighed; men Rentekammeret paa den anden Side fandt det nödvendigt, strax at bestemme en Taxt paa de Varer, som ventedes ved det islandske Interessentskabs nye Fiskerie, da navnlig ingen Priis var sat paa saltet Torsk og Klipfisk, og da Aarstiden var langt fremrykket, hvorfor det foreslaaer en interimistisk Bestemmelse for dette Aar (Forestill. 29. April). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 33, Nr. 50.

Efter foranförte Omstændigheder tillade Vi allern. Landfogden og hans Medinteressenter i Island at maae udi indeværende Aar, enten ved deres egne Fiske-Hukkerter, eller det til Landet med Bygningsmaterialier til Fabriquerne befragtende Skib, derfra lade udföre hvad Vare saavel af det nye Fiskerie maatte virkes, som ved Fabriquerne kunde falde, dog at disse Vare bringes til Kjöbenhafn og ved Ankomsten det octroyerede islandske Compagnie for en derpaa, med Fragt og Omkostningor iberegnet, sættende billig Priis, atter

tilbydes, og hvis Compagniet da ikke samme derfor modtager, ville Vi allern. derefter nærmere resolvere, hvorledes Interessentskabet i Island, ved deres her antagende Commissionair, kan være at tillade Varene paa anden Maade at forhandle. Fredensborg Slot den 8. Maji 1752. 1752. 8. Mai.

Kongelig Resolution ang. **Forskud til de islandske Indretninger.** Fredensborg 8. Mai 1752. 8. Mai.
— I Anledning af Landfoged Skule Magnussons Andragende, foranlediget ved, at det islandske Compagnie ikke vilde acceptere en af ham af endeel af hans Medinteressenter i de islandske Indretninger medgiven «Assignation paa hvad Penge han behövede hos samme at optage», hvorfor han sögte om et Forskud af 4000 Rd. af den kongelige Kasse, enten mod Betaling til den kongelige Kasse i Island, eller til Compagniet i Varer. Rentekammeret indstiller om Summen skal bevilges som Forskud, da Udstederne alle skulde være suffisante Mænd, samt om Rente skulde betales af Forskudet (Forestill. 29. April). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 33, Nr. 51.

Vi bevilge allern., at Landfoged Skule Magnusen og Medinteressenter udi de islandske Indretninger maae af Zahlcassen paa den fremlagde Anviisning forskydes 4000 Rd., uden nogen Rente deraf at svare, imod at samme Summa udi indeværende Aar med Vare eller Penge leveres Compagniets Kjöbmænd udi Landet, for dets Belöb igjen udi Vores Cassa at betale. Fredensborg Slot den 8. Maji 1752.

Kongelig Resolution ang. **Opförelse af Landfoged-Bolig paa Vidö.** Fredensborg 8. Mai 1752. 8. Mai.
— I Anledning af Landfoged Skule Magnussons Andragende, at Landfogdens nye Bolig paa Vidö maatte blive opfört af Sandsteen, som findes der, idet han anförer, at en Mur om Choret paa Holum er opfört af et saadant Materiale for 400 Aar siden, og tilbyder, at de allerede anskaffede Materialier skulde blive kjöbte af det islandske Interessentskab til Indkjöbspriis, og at

1752. 8. Mai. de opsendende Haandværkssvende skulde faae Arbeide i samme Interessentskabs Tjeneste. Efter Overslag vilde en Een-Etages Bygning paa saadan Maade opført koste 1053 Rd. 10 Sk., og en To-Etagers dito 1705 Rd. 53 Sk., foruden Materialiernes Transport, og Arbeidslön ved Steenbrydning, Murværk og Tömmermands-Arbeide. Rentekammeret gjör opmærksom paa, at de höiere Udgifter til Opförelsen vilde opveies ved mindre Bekostninger til Vedligeholdelsen, samt at her er Tale om Indförelsen af en ny hensigtsmæssigere Bygningsmaade af indenlandske Materialier (Forestill. 29. April 1752). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 33, Nr. 52.

Vi accordere, efter de anförte Omstændigheder, allern., at den Vaaning, som for Landfogden udi Island paa Vidöe bliver at bygge, maa med de der paa Landet befindende Brudsteen af Grundmuur, efter Tegningerne Litr. C og D, dog ikkun paa een Etage, opföres, saa at dertil kan godtgjöres de udi Overslaget beregnede 1053 Rd. 10 Sk., samt hvad derforuden, efter nöieste Betingning, udfordres til Steen-Brydningen, item til Arbeidslön for de herfra didsendende Muur-Svende og til Tömmermands-Arbeidet i Landet, saavel som en billig Fragt for Materialiernes Transport til Landet med det af Landfogden befragtende Skib; hvorimod da ikke alene de ved Vores allern. Resol. af 24. Maji 1751 til den forhen agtede Bindingsværks-Bygning bevilgede 464 Rd. 48 Sk., efter indbemeldte Forklaring, bortfalder, uden at Vores Cassa derfor kommer Noget til Udgift, men endog de dertil udi Landet boliggende og ved Litr. F specificerede Materialier af Landfogden og Medinteressenter udi de islandske Fabriquer, efter gjorde Tilbud, modtages og dets Bekostning udi Vores Cassa erlægges, ligesom og de til Landet sendende Mursvende, for den Tid de der maatte forblive og ikke til forbemeldte Bygning bruges, af bemeldte Interessentskab gives Arbeide og derfor imidlertid af dennem lönnes. Fredensborg Slot den 8. Maji 1752.

Reskript til de Tilforordnede i Videnskabernes Societét, ang. Udgivelsen af Horrebows Skrift om Island. Fredensborg 19. Mai 1752. — 1752. 19. Mai.
Siell. Tegn. LXXVII, 847—849.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Efter at Vi under den 29. Aprilis næstafvigt have ladet eder rescribere, at det af Assessor Niels Horrebow om Vort Land Island forfattede Skrift til Trykken maatte befordres, naar det först, efter den af eder, Justitsraad Luxdorph og General-Auditeur Stampe, derover givne og Os allerund. refererede Censur, var saaledes bleven forandret, som forberörte Vores allern. Reskript til eder formelder, haver bemeldte Assessor Horrebow udi en til Os under den 10. hujus indkommen Memorial allerund. erindret, at, ifald dette Skrift, fölgelig samme Vores Reskript, skulle trykkes paa Dansk og Latin, nemlig et Sprog paa hver Side, foruden den tydske Oversættelse, som for sig selv skulde udgaae, vilde det ikke blive efter den moderne Gout, efterdi nu ikke sees historiske Böger anderledes at udgaae, end ethvert Sprog for sig i hver Edition, foruden at Bogen vilde blive altfor tyk, om de tvende Sprog kom i een Edition, derhos han til Os allerund. haver indstilt, at, naar den danske og tydske Edition först vare færdige, om da den anbefalede latinske, eller, om Vi allern. heller maatte for godt befinde, isteden for den latinske Edition, at den tredie maatte være paa det franske Sprog, hvormed han allerund. formener, at Publicum vilde blive mere tjent, end med den latinske, siden endog de, som forstaae Latinen, læse heller et Skrift af den Natur paa Tydsk eller Fransk, end paa Latin. Thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af denne Assessor Niels Horrebows allerund. gjorte Forespörgelse, allern. have funden for godt, at dette af ham om Island forfattede Skrift maa trykkes paa hvert Sprog for sig, og at den tredie Edition, isteden for den, som var be-

1752. 19. Mai. falet at udgaae i det latinske, maa trykkes i det franske Sprog, i hvilket han, foruden den tydske Edition, haver at lade Skriftet translatere og trykke, og kan han lade den danske Edition udgaae saaledes, som det ved hans allerund. Memorial föiede Specimen udviser, dog at Skriftet i ingen af de trende Sprog bliver ved Trykken oplagt förend det er bleven forandret paa den Maade, som Vores allern. Befaling til eder af d. 29. Aprilis sidstleden foreskriver. Hvad ellers Translationen i det franske Sprog anbelanger, da skal den arkviis i Vores Danske Cancellie til Eftersyn forevises. Derefter I eder allerund. haver at rette, og Assessor Horrebow Sligt til allerund. Efterlevelse at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg den 19. Maji 1752.

26. Mai. **Forordning om Aasædes-retten og Hovedbolets Tiltrædelse i Norge. Fredensborg 26. Mai 1752.** — Ikke publiceret i Island, men optaget paa Grund af dens Sammenhæng med den efter 1771 indförte Odels-Lovgivning. — Norske Reg. 38, 630—632. Qvart-Forr. 1752, S. 76 81; Schou IV, 292—294.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V. at, omendskjöndt der, saavel i Vores Norske Lovs 5te Bogs 2det Capitels 63de Articul, som i den senere udgangne allern. Forordning af 31. Maji 1737, efter begges retteste Mening og Forstaaelse, ere, anlangende Aasædes-Retten og Hovedböllets Tiltrædelse i Vort Rige Norge, fölgende Regler fastsatte:

1) At Aasædesretten strækker sig saavidt, som Afkom af begge Kjön i nedstigende Linie fra den Afdöde er til. — 2) at ældre Södskend haver Fortrin for yngere af samme Kjön. — 3) at Mand, og Mand af Mand, gaae for Qvinde af Mand, og at Qvinde af Mand gaae for Mand og Qvinde af Qvinde. — Men, at: 4) Börn af begge Kjön i alle andre Tilfælde træde i deres afdöde Forældres Sted og Ret, efter disses Kjön og Alder. — 5) at naar Södskende alle forestille een afdöd

Person, da haver Mandkjönnet iblandt dennem Fortrin fremfor Qvindekjönnet; samt endelig: 6) at, iblandt de, som forestille flere afdöde Personer, tiltrædes Aasædet efter den Ret, som Forældrene havde haft, om de havde levet, og ikke efter Börnenes egen Ret i Henseende til deres Kjön eller Alder: — saa have Vi dog, for at forekomme de Uvisheder og Irringer, hvilke anlangende deslige Spörgsmaale, om Aasædesretten, kunde möde Dommerne og Parterne i de Tilfælde, som ikke ved Lovens klare Bogstav ere afgjorte, allern. fundet for godt, de herom forhen gjorte Anordninger yderligere at igjentage og forklare, ligesom Vi og ved denne Vores allern. Forordning byde og befale, at det herefter i Vort Rige Norge med Aasædesretten og Hovedböllets Tiltrædelse skal, efter dets trende Arvetal, forholdes som fölger:

1752. 26. Mai.

Om den förste Arv, som er Sönnernes Arv: — 1) Om Faderen lader Odelsgods eller andet Jordegods efter sig, da viger den ældste, det er förstefödde, Sön til Hovedböllet og Aasædet. — 2) Er ældste Sön död, og haver efterladt sig Sönner, da træder den ældste af dennem i sin Faders Sted til Hovedböllet, fremfor sin Farbroder. Saa træder og Sönnesöns-Sön, om Sönnesön er död, for ældste Söns yngre Sön, og saa fremdeles nedad. — 3) Saa længe ældste Söns nedstigende mandlige Afkom, Sön af Sön, er til, skulle de andre Sönner og deres Afkom ikke tiltræde Hovedböllet. — 4) Ere ingen af disse til, da viger anden Sön, eller, om han er död, da hans Sön og mandlige nedstigende Afkom, eller næste Sön og hans mandlige Afkom, til Hovedböllet, den ældre afdöde Söns Sön og mandlige Afkom stedse for yngere levende Sön, alt paa den Maade, som forhen om ældste Sön og hans Afkom er forklaret. — 5) Saa længe Sönner og Sönner af Sönner ere til, skulle hverken Döttre af Sönner, eller deres Afkom, tiltræde Aasædet.

1752. *Om den anden Arv, som er Sönne-Döttrenes Arv:*
26. Mai. — 6) ere hverken Sönner, eller deres nedstigende Afkom, Mand af Mand, som för er sagt, tilovers, da træder ældste Söns ældste Datter til Hovedböllet. — 7) er hun död, og haver efterladt sig Börn, da træder den nærmeste af dennem i sin Moders Sted, saaledes, at yngre Broder og hans Afkom af begge Kjön gaaer for ældre Söster og hendes Afkom; ældre afdöde Sösters Datter for yngre afdöde Sösters Sön, eller yngre levende Söster, og de ældste Södskend af hver Kjön for de yngre i samme Kjön. Saa gjör og Börnebörn, om Börn ei er til, og saa fremdeles nedad, ligesom om Sönnernes Arv forklaret er. — 8) Saa længe ældste Söns ældste Datter, og hendes nedstigende Afkom af begge Kjön er til, skulle hverken hans andre Döttre, eller deres Afkom, tiltræde, og saa længe ældste Söns Döttre og deres Afkom er til, skulle hverken de andre Sönners Döttre, eller deres Afkom, tiltræde. — 9) Ere disse alle döde, da viger den nærmeste afdöde Söns Döttre, eller deres Afkom, til Hovedböllet, og forholdes dermed udi alt, som i den 7de og 8de Articul formeldes. — 10) Saa længe Sönnernes Döttre, eller deres nedstigende Afkom af begge Kjön, er tilovers, som för er forklaret, skulle hverken Döttrene eller deres Afkom tiltræde.

Om den tredie Arv, som er Döttrenes Arv: — 11) ere hverken Sönner, eller deres nedstigende Afkom af begge Kjön tilovers, da eier ældste Datter Hovedböllet, og skulle ældste Datter og hendes Afkom, eller nærmeste Döttre og deres Afkom, af begge Kjön, tiltræde Aasædesretten i samme Orden og paa samme Maade, som forhen om Sönne-Döttrenes Arv er anordnet. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde Vi hermed og befale Vores Vice-Statholder, Grever, Stiftbefalingsmænd, Biskopper, Amtmænd, Laugsmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre, som denne Vores Forord-

ning under Vort Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet &c. Fredensborg den 26. Maji 1752. 1752. 26. Mai.

Reskript til de Deputerede for Financerne, ang. Eggert Olafssons og Bjarne Palssons islandske Reise. Fredensborg 26. Mai 1752. — Siell. Tegn. LXXVII, 863b—864 26. Mai.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Under den 14. Maji udi næstafvigte Aar have Vi allern. ladet eder rescribere, at de tvende islandske Studentere, navnlig Egerhardus Olavius og Bjarne Paulsen, som, efter Vores til eder den 23. Aprilis næstforhen ergangne Befaling, med de i samme Aar herfra til Vort Land Island bortseglede Skibe, skulde have reist over til Landet, for der overalt at erkyndige sig om Landets Natur, Art og Beskaffenhed, maatte forblive her end et Aar endnu, men, da de nu med de i dette Aar fra Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn til Island bortgaaende Skibe begiver sig paa Reisen herfra, saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I lader föie den Anstalt hos vedkommende Vore Betjentere der i Landet, at dennem bliver paa deres Reiser i Landet, fölgelig ovenbemeldte Vores allern. Befaling af den 23. Aprilis a. p., given fri Befordring og Skyds[1] udi de dem allern. anbefalede Ærender, samt at hver af dennem bliver paa Island betalt aarlig 100 Rd. af Vores Casse, som dennem der i Landet af Vore Betjentere skal anvises. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Fredensborg den 26. Maji 1752.

Plakat, ang. Godtgjörelse for fundne gamle Mynter og Oldsager m. v. Fredensborg 7. Au- 7. August.

[1]) Forandret ved Reskr. 9. Marts 1753.

1752. 7. August. gust 1752. — Oprindelig kun udgivet for Danmark og Norge, og ikke publiceret i Island; med Hensyn til dens Gyldighed der jevnf. Canc. Skr. 26. April 1817. Rentek. Danske Exped. Prot. 48, S. 174—176; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1752, S. 103—104; Schou IV, 302.

Plakat, ang. Godtgjörelse af den kongelige Cassa for gamle Mynter og andet af nogen Barhed, som udi Danmark og Norge maatte findes og til Rentekammeret indsendes.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at ihvorvel Alt, hvad som udi Vort Rige Danmark findes at være nedgravet eller forborget udi Jord, Skov, Mark, Huus eller anden Steds, være sig enten Guld, Sölv, Metal og anden Skat, som ingen sig vedkjender, er, som Dannefæ, efter Danske Lovs 5te Bogs 9de Cap. 3die Art., saavel som den derom under 22. Martii 1737 allern. udgivne Forordning, Os alene tilhörende, med mindre Nogen dermed, ved særdeles kongel. Benaading, maatte være forlenet; og Os ligeledes, efter Norske Lovs 5te Bogs 9de Cap. 3die, 4de, 5te og 6te Art., af hvad Penge eller andet Gods, som udi Jorden befindes, en Andeel er forbeholden: saa have Vi dog af höikongel. Naade, og til Opmuntring for Vore kjære og troe Undersaatter, som noget saadant opdage, allern. for godt befunden at bevilge, ligesom Vi det og hermed, til alle og enhvers Efterretning, allern. bekjendtgjöre: at hvo som maatte finde gamle Mynter og andet, som, formedelst dets Ælde eller særdeles Beskaffenhed, af nogen Barhed kan ansees, skal, imod at samme til Vores Rentekammer behörigen indsendes, derfor af Vores Cassa nyde, efter dets Værd, fuldkommen Betaling. I det övrige forbliver det ved Lovene og forbemeldte Forordning, og hvis nogen understaaer sig, det som findes, være sig enten hvad foran meldt er, eller andet, som Os alt eller tildeels tilfalder, at fordölge, skal de derfor være tilbörlig Straf undergiven. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og

befale Vi hermed Vores Viee-Statholder udi Vort Rige Norge, samt Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raadmænd, Fogder og alle Andre, som denne Vores Placat under Vort Kammer-Segl tilskikket vorder, at de den paa alle behörige Steder straxen lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 7. Augusti Anno 1752. 1752. 7. August.

Gavebrev og Fundats paa Gaarden Nyp, som Dagverðarnes Kirkes Eiendom. Hrappsey 28. Novembr. 1752.[1] — Original i Bispe-Archivet i Island, Nr. 196 (ældre Nr. 284). blandt «Dagverðarnes kirkju skjöl», paategnet at være læst ved Biskop Finn Jonssons Visitats paa Dagverðarnes, den 6. Septembr. 1758. 28. Novbr.

Að bænhúsið á Dagverðarnesi sè nauðsynlegt, vegna þeirra vanfæru, og barna skírnar &c., hefir verið alla tíma virt og álitið af prófóstum þessarar sýslu, prestum og öðrum, síðan reformations-tíðina, hvers vegna það hefir og aldrei aflagzt híngað til, jafnvel þó það hafi ekkert átt sjálfu sèr til viðurhalds og prestunum til launa fyrir sitt ómak, heldur verið uppi haldið og prestunum til skammra stunda nokkuð gefið af sóknarfólksins eigin góðvilja og uppákostnaði; samt virðist, að því meir tímarnir líða, því hærri nauðsyn sè því við að halda, svo það aldrei niður falli; já, ekki einasta það, heldur að messum sè þar fjölgað og söfnuðinum til stærstu hægðar og uppbyggíngar, að þar verði virkileg kirkja og kirkju sókn stiptuð, þareð sóknarfólkið, einkanlega í þessum úteyjum, kann varla mögulega til gagns sjálfrar sóknarkirkjunnar að vitja; sem er svo harðla fjarlæg, fyrst vegna of lángra vega, sem ætíð gjörast meir og meir torfærir, þar næst vegna fólksins

[1]) Reskr. 9. Juni 1758.

1752. fátæktar, það er að skilja landfólksins, sem alltíð er að
28. Novbr. útarmast, svo það hefir ei hesta að ljá frá sjálfs síns nauðsynjum, og líka eyjafólksins, sem bágt veitir að kaupa þá til kirkjunnar jafnaðarlega; en sèrdeilis er það ómissanda, að þar gjörist kirkja, vegna úngdómsins Catechisation og Præparation til Confirmationen, sem er svo ærið nauðsynleg, til hverrar börnin kunna hartnær aldrei að komast og hennar að njóta í sinni sóknarkirkju; en nú kann þar ei kirkja að setjast, nema henni bætist faung til endurbótar, uppbyggíngar og viðhalds, og prestanna laun forbetrist, ef ei að öllu leyti svo mikið, sem þeim eykst ómakið, þá þó svo, að þeir kunni nokkurnveginn að viðhaldast. Þarfyrir að svo komnu undirlagi, til eflíngar guðs dýrðar og hins sanna kristindóms, samt sóknarfólkinu til hægðar, börnunum til því betri uppfræðíngar, og sèrdeilis prestunum til launa, styrks og aðstoðar, gefum við bæði sameiginlega, nú-verandi ektahjón: eg Bogi Benedixson og eg Þrúður Bjarnadóttir, jörðina Nýp, XVI hundruð að dýrleika, liggjandi í Búðardals kirkjusókn innan Dala sýslu, að meðfylgjandi 3 kúgildum, undan okkur og okkar erfíngjum, prestunum sem Dagverðarness kirkjù með rèttu þjóna eiga, og hèreptir þjónandi verða, manni eptir mann, til æfinlegs eignarhalds og ágóða, með leigum og landskuld og öllum þeim gögnum og gæðum, eignum og ítökum til lands og vatns, sem nefndri jörðu fylgt hefir, fylgir og fylgja ber, til yztu ummerkja sem aðrir menn í móti eiga, svo að þeir skulu henni behalda og njóta átölulaust, svo sem annari beneficii jörð, er einu prestakalli tilheyrir, með eptirfylgjandi skilmálum:

1) Skal núverandi sóknarprestur, eður, ef hann frá fellur, þá hans eptirkomari, að forfallalausu hið fyrsta, og jafnvel strax á næstkomandi sumri, með biskupsins vitund, supplicera til Hans kóngl. Majts þarum, að áður nefnt Dagverðarness bænhús megi virkileg kirkja verða, á hverri svo opt sè messað, að þángað venjulega sækjandi

sóknarfólk, einkum eyjafólkið, fríist aldeilis frá sínum torveldu og skaðlegu kirkjuferðum inn að Skarði (sem trauðlega má minna vera en hèrum fjórða hvern sunnudag), og að til þessarar nýju kirkju leggist svó margir bæir, að fasta- og lausagóztíundum, ljóstollum og legkaupum, að hún kunni að reparerast, viðhaldast og aldrei aptur af leggjast; hvar til varla sýnist af veita öllum þeim bæjum, sem liggja fyrir utan Klofnínga, og eyjaplázið allt að Lángeyjarnesi. 1752. 28. Novbr.

2) Fáist ei allranáðugast konúnglegt leyfi til þessarar kirkju stiptunar, eptir sem fyrir skrifað stendur, einkum sèu prestarnir orsök til þess, að þetta efni fái ei framgáng, þá skal þessi gjöf vera ónýt og upphafin, og þeim aldrei til nokkurs gagns koma, heldur skal jörðin mèr og mínum erfíngjum eins sem áður mótmælislaust tilheyra; en gángi þetta áfram, sem nú er til ætlað, þá skal þessi gjöf órjúfanleg haldast og jörðin prestunum tilheyra, eptir sem áður er fyrir mælt, frá þeim degi er konúngsins leyfi er í landið inn komið og í verk sett, en fyrri eigi.

3) Ef jörðin kynni að brigðast, hvers ei er að vænta, viljum við aðra eins góða og rífbygða fastaeign í hennar stað tilláta, svo gjöfin aldrei tilbaka gángi. Item tilskiljum við, að við megum jörðina til okkar leysa, ef viljum, fyrir eins góða jörð eður jarðar part, og að prestarnir megi eitt sinn, ef þeim þóknast, anvenda henni í aðra þènanlegri fasteign, með sinna yfirvalda samþykki, þó svo, að þeir gjöri ei sèr nè sínum eptirkomendum í kallinu skaða þarmeð. — Og með því hèr undirskrifaður sóknarpresturinn lofar fyrir sitt leyti, söfnuðinum til uppbyggíngar, samt sèr og eptirkomandi prestum til gagns, þann skilmála að halda, sem hann sèrdeilis áhrærir: þá, þessu framanskrifuðu gjafarbrèfi til staðfestíngar og fulls myndugleika, eru okkar undirskrifuð nöfn með eigin höndum og hjáþrykktum venjulegum signetum í tilkallaðra votta viðurvist, hverir sín

1752. nöfn hèr einnig undirskrifa og sín signet hjá setja, að
28. Novbr. Hrappsey þann 28. Novembris Anno 1752.

Jón Bjarnason. Bogi Benidixson.
(L. S.) (L. S.)
þrúður Bjarnadóttir.
(L. S.)

Sem vottar undirskrifa:
Magnús þorvaldsson. Einar Hannesson.
(L. S.) (L. S.)

(Paa Brevets sidste Side): Svo sem eg hefi áður til slegið með þessum mínum gjafa-gjörníngi prestunum í Skarðsþíngunum jörðina Nýp, ef Dagverðarneskirkja yrði svo í stand sett sem þessi gjörníngur fyrir mælir, þá er eg í alla staði hann hèrmeð staðfestandi. Til merkis mitt nafn. að Hrappsey d. 6. Septembr. 1755.

Bogi Benidixson.
(L. S.)

30. Novbr. **Gavebrev og Fundats paa en Part af Dagverðarnes til Kirken sammesteds.** Dagverðarnes **30. Novembr. 1752.** — Original i Bispe-Archivet i Island, Nr. 196 (ældre Nr. 284), blandt «Dagverðarnes kirkju skjöl», paategnet at være læst ved Biskop Finn Jonssons Visitats paa Dagverðarnes den 6. Septembr. 1758.

Jafnvel þó bænhúsið hèr að Dagvérðarnesi hafi alla tíma verið álitið nauðsynlegt að vera, vegna þeirra vanfæru &c., og þessvegna viðhaldizt allt í frá trúarbragðanna lagfæríngartíma, þá hefir það þó ekkert átt (svo menn viti), hvorki í fasteign nè kúgildum, sjálfu sèr til viðhalds sem annað bænhús og prestunum til launa fyrir sitt ómak, heldur hefir það uppi haldizt af sóknarfólksins og proprietariorum fríviljugu tillagi, hverir allt til 1746 hafa prestunum hèrum 2 ríksdali fyrir sínar messur 3 à 4 sinnum á ári góðviljuglega gefið; svo skulu og þeir næstu tveir proprietarii þess, nefnilega

Helga sál. Eggertsdóttir og minn sál. faðir Benidix Jónsson, hafa haft í fullum ásetníngi að gefa og testamentera því nokkuð eptir sig í föstu og lausu, sèrdeilis prestunum til góða, svo þeir yrði ei mótviljugir til að messa hèr, og lèti það aldrei (sem ætíð var hætt við) afleggjast og afskaffast. Þar fyrir, uppá það að áður nefnt bænhús mætti æfinlega upp hèðan, sem híngað til, við haldast, og því síður af leggjast, sóknarfólkinu til nokkurrar hægðar og prestunum til launa fyrir sitt ómak: — gef og testamentera eg Elen Benidixdóttir 5 hundruð af jörðinni Dagverðarnesi, liggjandi í Skarðs kirkjusókn, í heimalandi, með öllum þeim gögnum og gæðum, sem þeim sama parti eiga að fylgja, svo að bænhúsið kunni sjálft með frjálsu að eiga torfristu, stúngu og tröð sèr til viðurhalds og uppbyggíngar, samt tilskil eg mèr að hafa landskuld þessa parts fyrir uppbót þeirra húsa, sem honum eiga að fylgja, líka sem lögmálið fyrir skilur um kirkjujörð, er stendur á proprietarii grundu; sömuleiðis gef eg og bænhúsinu þrjú málnytu kúgildi, með þessum parti af þeim sex kúgildum, sem jörðunni nú fylgja, af hverjum prestur, sem hèr messar, árlega uppberi í salarium hálfar leigur fyrir sína þjónustu, líka sem eptir önnur kúgildi á proprietarii-jörðum í landinu er venjulegt, en hálfum leigum held eg, og hver einn eigandi, árlega fyrir kúgildanna ábyrgð, sem einn proprietarius. Skal þessi gjöf hafa sitt gengi og órjúfanlega haldast æfinlega hèðan í frá af mèr og mínum erfíngjum frá næstkomandi fardögum 1753, með þeim skilmálum:

1752. 30. Novbr.

1) að prestarnir messi hèr ei sjaldnar en 3 à 4 sinnum árlega, sem að fornu hefir verið, og

2) að bænhúsinu annaðhvort gefist nokkuð hèr eptir því til viðurhalds, eður híngað venjulega sækjandi sóknarfólk haldi því við og endurbæti það, með tilstyrk eigandans, einsog gjört var í fyrra haust, þá það var síðast upp smíðað.

1752. 3) tilskil eg, að fólkið endurbæti það uppá vantar
30. Novbr. að setja bænhúsið í gott stand útaf, sem það hefir byrjað; en falli það niður, eður ef prestarnir af leggja á því að messa, þá skal nefndur 5 hundraða partur í heimalandi, ásamt áminnstum þremur bænhús-kúgildum, falla aptur til eiganda jarðarinnar og vera hans átölulaus eign þaðan í frá.

Óska eg, að þessa mína gjöf, svo sem löggjöf, samþykki minn lavverge og bróðir Bogi Benidixson, með sínni uppáskript, hönd og signeti, hverri til fullkomlegrar staðfestíngar eg mitt nafn hèr undir skrifa og hjá þrykkí venjulegt signet, ásamt sóknar-prestinum, er fyrir sitt leyti lofar hèr messum uppi að halda meðan hann ráð til hefir, og í viðurvist tilkallaðra erlegra votta, er sín nöfn með hjáþrykktum signetum hèr undir skrifa. Datum Dagverðarnesi þann 30. Novembris Anno 1752.

Jón Bjarnason. Elen Benedictsdóttir.
(L. S.) (L. S.)
Sem vottar undirskrifa:
Einar Guðmundsson. Magnús þorvaldsson.
(L. S.) (L. S.)

Svo vítt mèr tilkemur eptir lögum að staðfesta þenna gjafagjörníng systur minnar Elenar, vil eg hann (mèr að skaðlausu) í alla staði samþykkja; til merkis mitt nafn, að Hrappsey d. 6. Septembr. 1755.

Bogi Benedixson.
(L. S.)

Framanskrifað gjafabrèf staðfesti eg í alla staði enn nú í dag með hendi og signeti, að Skarði á Skarðsströnd þann 7. Septembris 1755.

Elen Benedixdóttir.
(L. S.)

30. Novbr. **General Lands-Oeconomie og Commerce-Collegii Skrivelse til Stiftamtmændene i Danmark og Norge, ang. Algierske Söpasse. Khavn 30.**

Novembr. 1752. — General Lands-Oeconom. og Comm. Colleg. Copieb. Litr. D, Nr. 76, S. 625—630; Fogtm. V. 1, 408—410. 1752. 30. Novbr.

Da man her ved Collegio ere komne i Erfaring, at omendskjöndt den kgl. allern. Forordn. af 1. Maji 1747 udtrykkelig befaler, at de Skibe, hvortil et Algieriske Söe-Pas bliver forlanget, ikke alene skal tilhöre Hans kgl. Majts Undersaatter alene, men endog være for samme Regning equiperet, og at vedkommende Redere, förend saadant Pas maa erholdes, skal efter 3die Artikel af höistbemeldte Forordning gjöre deres Eed paa begge forne Punkters Rigtighed, saa dog alligevel bliver denne Hans kgl. Majts allerhöieste Villie i den Articul ang. Skibenes Epuipering ikke behörig efterlevet, men derunder begaaes adskillig Underslæb, hvorfore det bliver fornöden, for denne Underslæb i Fremtiden saa meget desto sikkrere at forekomme, saavel som og at betage al Tvivl, hvormed en eller anden kunde fremkomme, ang. Forstaaelsen af det Ord Equipering, at fölgende med Hans kgl. Majts allern. Villie overeensstemmende Arrangement bliver bekjendtgjort, saavel som og, at, foruden andet, som i 5. § af det kgl. Reglement udfordres at skulde af Skibs-Rederne opfyldes, förend dennem Eed tillades, skulde de endnu herefter, og forinden de til saadan Eed admitteres, frembringe fölgende: — 1) Et troværdig Beviis, at Skibet, som skal udgaae, enten er nybygget eller i Hans Majts Riger og Lande for Rederness Regning i fornöden Tilfælde udbedret eller calfatret. — 2). Et ligeledes troværdig Beviis, at Skibs-Equipagen eller Skibsfolkene ere alle Hans Majts Undersaatter, siden dette, i Henseende til de nylig med de barbariske Regjeringer sluttede, og med förste i Trykken udkommende Freds-Traktater, saa meget desto mere udfordres, paa det at derved alle i saa Maade forefaldende Irringer med deres Krydsere kan forekommes. —

1752. 30. Novbr. 3) Endnu en Attest, at de have anskaffet sig deres Skibs-Proviant i Hans kgl. Maj[ts] Lande.

Vi skulde derfor tjenstberedvilligst anmode (Tit.) at give de i Deres allern. anfortroede Stift værende Commercerende og Skippere fornöden Efterretning om ermeldte Punkter, saavel som og, at De behageligen vilde foranstalte, at samme i forekommende Tilfælde vedbörligen vorder observeret, siden det udi de over Edens Aflæggelse meddelende Certificater maa anföres at disse trende Punkter ere iagttagne, og skulde der bæres Tvivl om nogen af for[ne] Punkters Rigtighed, da maa Skibs-Eierne ingen Eed tillades förend Beskaffenheden herom til dette Collegium er indberettet.

Da vi og ofte fra de paa fremmede Handelssteder værende Consuls maa fornemme, at endeel Skippere ganske ikke efterleve den 10de Post i den allern. udgangne Forordn. af 10. Februar 1749,[1] hvorefter de ere tilholdne, inden 24 Timer efter deres Ankomst at forevise Consulen deres Passe, Skibs-Roler, og övrige Documenter, samt gjöre Forklaring over deres gjorde Reise, hvorfra de ere komne, hvormed de have været ladne og hvorhen samme var destineret, hvilket og ligesaavel bör iagttages ved Afreisen som ved Ankomsten i Henseende til deres Retour-Ladninger, saa skulde vi herved have erindret, at som denne Forfatning alene er gjort til de Commercerendes Fordeel, og paa det at Skipperne, ifölge bemeldte 10de Postes Indhold, ved samme Leilighed kan af Consulen blive underrettede om de fremmede Steders Love og Skikke, og fornemmelig hvad Vare der ikke er tilladt at indföres, hvori Skipperne ellers, til stor Skade for deres Redere, ofte

[1]) Paa Tydsk (Qvart-Forr. 1749, S. 51; Rubr. hos Schou IV, 111); paa Dansk 3. Marts 1749: «Forordning, hvorledes de paa fremmede Steder værende danske Consuls sig i Henseende til de Commercerende have at forholde, og hvad Consulatpenge de maa tage». Qvart-Forr. 1749, S. 57; Schou IV, 111—114.

pleier at forgaae sig: saa skulde vi ligeledes (Tit.) herved tjenstberedvilligst have anmodet, at De vilde behage at lade bekjendtgjöre, at naar enten Rederne eller Skipperne nogen Certificatz vorder tilstillet, dennem da tillige bliver erindret og tilholdt nöie at efterleve Forordn. af 10. Febr.[1] 1749, og derhos alvorligen betydet, at, om det siden skulde befindes, at de sig ikke hos Consulerne behörigen baade ved Ankomsten og Bortreisen have anmeldet, eller i saa Maade ikke at kunde legitimere sig med den i forbem^te 10de Art. foreskrevne Attest fra vedkommende Consuls, saa skulde de ved deres Hjemkomst exemplariter blive anseet og afstraffede. General Lands Oeconomie og Commerce Collegium den 30. Novembr. 1752. 1752. 30. Novbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau og Biskop Olaf Gislason, ang. Ydelsen af den saakaldte sætisfisk til Præst og Kirke paa Hvalsnes og Utskalar. Christiansborg 1. Decembr. 1752[2] 1. Decbr.

— Bekjendtgjort paa Althinget 1753 (Althingsb. Nr. XVIII, 2) og i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1753. Norske Tegn. XXXIII, 576—577.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Udi Memorial til Os af 17. Julii sidstleden haver de tvende Præster paa Vort Land Island, Herr Thorgeir Marcussen og Herr Thorder Joensen for Os allerund. andraget, hvorledes de Oplænder eller fremmede Sömænd, der i en temmelig Mængde aarlig skal opholde sig i de dem anbetroede Menigheder, baade den ordinaire Fiske-Værtid om Vinteren, fra 4. Februarii til 12. Maji, saa og om Foraaret, fra bemeldte Tid den 12. Maji til Medium Julii, ingen Rettighed skal give til deres Kirker, hvilke de dog, ifölge Forordningen om Sabbathens Hellighol-

[1]) eller 3. Marts, see foreg. Anm.

[2]) Reskr. 18. Februar 1757.

1752. 1. Decbr. delse af Aar 1744, ere forpligtede at söge, men alene de, som til Communion ere admitterede, give til Præsten og Kirken 2 à 3 Fiske; og som Kirkerne, der ere saa smaae af Bygning, at de knap kan rumme mere end de ordinaire Sognemænd, ved det at de Fremmede i Hobetal hver Helligdag besöge Kirkerne, höiligen ruineres, Folket fortrænges, og Gudstjeneste, især Catechisationen, forhindres, og undertiden plat maa efterlades, hvilken Uleilighed dog kunde forekommes, om Kirkerne bleve bygte af den Störrelse, at disse Fremmede tillige med Sognemændene kunde alle faae beleiligt Rum derinde, haver de allerund. begjert, at det allern. maatte anordnes, at enhver Oplænder eller fremmed Fiskere, som sig den ordinaire Fiske-Værtid fra Februarii til Medium Maji sig i Hvalnes og Utskaale Sogner opholder, skulle herefter aarlig give til Kirkerne 1 Fisk eller 2 Skilling Danske, og de, som fra 12. Maji til deres Hjemreise in Junio eller Julio inden Menigheden forbliver, ½ Fisk eller 1 Skilling aarlig, paa det Kirkerne af dette Tilskud kan bygges större; da, som baade du, Biskop Gislesen, og Laugmand Magnus Gislesen holde det billigt, at de sig i disse Sogner, Hvalnes og Utskaale, om Vinteren i Vær- eller Fiske-Tiden opholdende Söefolk contribuere noget til Præsterne, for derfor at lade bygge Kirkerne saa store, at saavel deres egne Sognefolk som disse Fremmede, uden at trænges, kunde rummes: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter din, Kammerherre Greve Rantzaus herover indhentede Erklæring, allern. have bevilget, at Præsterne for Hvalnes og Utskaale Menigheder maa oppebære een Fisk, som er 2 Skilling Danske, af hver af de sig der opholdende fremmede Söfolk, som fiske et Hundrede Fisk paa sin Lod, hvad enten det da er imellem 4. Februarii og 12. Maji, eller imellem 12. Maji og Medio Julii. Hvorimod Præsterne skal være forpligtede, at lade Kirkerne bygge saa store, at idetmindste den halve Deel af de Fremmede, foruden de rette

Sognefolk, med Bekvemmelighed derudi kunde rummes, og skal du, Biskop Gislesen, have Indseende med, at Kirkernes Bygninger blive saaledes extenderede. Derefter I eder allerund. haver at rette, og Vedkommende sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 1. Decembr. 1752. 1752. 1. Decbr.

Kongelig Resolution ang. Henlæggelsen af Jorderne Skaptafell og Hengigóz til Sandfell Præstekald. Christiansborg d. 27. Decbr. 1752.[1] 27. Decbr.

— I Anledning af Andragende fra Præsten Jón Ólafsson, at han i forrige Aar, da en stor Deel af Indvaanerne i Refstað Sogn i Mule Syssel formedelst langvarig Dyrtid flyttede derfra, havde været nödsaget til ogsaa at gaae bort fra dette Kald, hvor han havde tjent i 30 Aar, og til det da vacante fattige Kald, Sandfell og Hof. Da nu dette Kalds Indtægt kun belöb 5 Rbd. 3 Mk. aarlig, söger han om at faae de to Jorder, Skaptafell og Hengigóz, henlagte til Kaldet (Forest. 18. Decembr.) Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 33, Nr. 129.

Vi accordere allern. at Supplicanten Joen Olsen, Præst for Sandefields og Hoffs Menighed udi Island, maa, saa længe han i dette Kald forbliver, ligesom hans Formænd, nyde og benytte sig af de Os der tilhörende tvende Jorder, Schaftefield og Hengegodset kaldet, fri for Afgift deraf at svare. Christiansborg Slot den 27. Decembr. 1752.

Kongelig Resolution ang. Indförsel af svensk Jern. Christiansborg 27. Februar 1753. — 1753. 27. Febr.

— Det islandske Compagnie havde i Aaret 1752 fört til Khavn 256 Skpd. 8 Lpd. 9 Pd. svensk Jern, og deraf, tvertimod Octroyen og Resol. 4. Juli 1747 ladet indskibe til Island 237 Skpd. 1 Lpd. 9 Pd.; dette lod dog Rentek. passere, i Anledning af, at kun norsk Jern opsendtes i Aaret 1751, og da tillige Compagniet tilböd, kun at ville före norsk Jern til Island i 1753, paa den overblevne Rest 19 Skpd. 7 Lpd. svensk Jern

[1]) Kongel. Resol. 21. April 1760.

1753. 27. Febr. nær. Men nu anholdt Compagniet paa ny om at maatte desuden opsende 100 à 120 Skpd. svensk Jern, som det foregav at have været nödsaget til at modtage i Betaling for islandske Varer. Rentek. raader og til at give denne Concession, da der ikke fandtes synderligt Forraad af norsk Jern, og da dog omtrent 100 Skpd. deraf vilde blive opsendt. Rentek Norske Relat. og Resol. Prot. 34, Nr. 25.

Ihvorvel det islandske Compagnie, efter indbemeldte Forskrivning, tilkom at forsyne Island udi indeværende Aar alene med norsk Jern, paa de 19 Skpd. 7 Lpd. svensk Jern nær, som de fra forrige Aar have i Behold, saa bevilge Vi dog, efter de övrige anförte Omstændigheder, allern., at Compagniet maa i dette Aar derforuden sende til Landet 100 til 120 Skpd. svensk Jern, imod at de tage det övrige af Norske Fabriquer, og ellers herefter holde sig Octroyen og Vores allern. Résolution af 4. Julii 1747 herudinden stricte efterretlig. Christiansborg Slot den 27. Februarii 1753.

9. Marts. **Reskript til de Tilforordnede i Videnskabernes Societet, ang. Eggert Olafssons og Bjarni Palssons Reise i Island. Christiansborg 9. Marts 1753.** — Publiceret paa Althinget 1753 (Althingsb. Nr. XVIII, 4); Siell. Tegn. LXXVIII, 157ᵇ—159.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Os er af din, Kammerherre og Stiftbefalingsmand Greve af Rantzaus til Os under den 25. Januarii næstafvigt forfattede allerund. Forestilling bleven berettet, at de tvende islandske Studentere, navnlig Eggert Olufsen og Bjarne Paulsen, som udi næstafvigte Aar reiste over til Vort Land Island, for der at gjöre adskillige Observationer, saavel i Henseende til Landets Natur og Beskaffenhed som til de i Landet faldende Naturalia, til dig, Vores Geheimeraad i Vores Geheime-Conseil, Greve Johan Ludvig Holstein, have indberettet, at det med den dem paa deres Reise i Landet allern. forundte Fri-Skyds

har sine Vanskeligheder, deels formedelst de med den Skyds ikke kan komme andre Steder, end de alfare Veie, da der dog paa öde og ubeboede Steder oftest kan være det meste at observere, deels og, fordi Bönderne i deres Höslæts Tid ved saadan Skyds forhindres til deres Skade, af hvilken Aarsag de have proponeret, at der maatte contribueres en Fisk eller 2 Sk. af hver Bonde, som tiender 5 Hundreder, til at godtgjöre dem deres Reisers Bekostninger, hvorom du, Kammerherre Greve Rantzau, baade som et Membrum i Societetet, og som Stiftamtmand over Island, allerund. forestiller, at Supplicanternes Andragende, angaaende Vanskeligheden med Skydsen, vel medförer Sandhed, men at det paa den anden Side, i Henseende til den proponerte Contribution, i hvor liden den maatte være, ville blive Indbyggerne, især paa nogle Steder i Landet, hvor Græsvæxten og Fiskeriet er mislinget, tungt, at udrede nogen ny Contribution. — Altsaa, paa det at disse tvende Studentere ikke skulle blive hindrede fra, at komme paa de Steder i Landet, hvor de formene at noget af dennem kunde være at opdage eller eftergranske, og at Vores med disse Anstalter havende allern. Öiemærker med deres Oversendelse til Island kunde, saavidt mueligt er, opfyldes, give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter dit, Kammerherre Greve Rantzaus Os paa egne og Societetets Vegne allerund. gjorte Forslag, allern. have bevilget, at enhver af disse tvende Studentere maa, isteden for den dennem ved Vores allern. Befaling af den 26. Maji a. p. forundte frie Skyds og Befordring i Landet, godtgjöres aarlig 30 Rdlr., imod at de selv skal kjöbe sig Heste og see sig med Skyds forsynede; og, da du, Kammerherre Greve Rantzau, Os endvidere allerund. haver forestilt, at disse tvende Studentere udi en fra dem under den 5. Octobris sidstafvigt indkommen Memorial, have andraget, at de ei kan komme ud med de 100 Rd. aarlig, som Vi enhver af dem allern. have tillagt, i Henseende til

1753. 9. Marts.

1753. de mange Ting de aarlig maa kjöbe og lade komme
9. Marts. herfra, baade for at fortsætte deres Observationer, saa og til deres fornödne Ophold og Klæder i det haarde Land, hvorfore de har maattet sætte sig i nogen Gjeld; saa haver du, Kammerherre Greve Rantzau, til Os allerund. indstilt, om Vi, i allern. Henseende til, at de allerede have givet Pröver paa deres Flid og Attraa til at opfylde Vores havende allern. Öiemærke, med at hidsende adskillige Naturalia, ville allern. tillægge dennem, til de 100 Rd. de hver for sig haver, endnu hver af dem aarlig 30 Rd., som da, tillige med de forommeldte 30 Rd., dem pro persona herved er forundt, isteden for fri Skyds, vilde blive aarlig for enhver ialt 160 Rdr. — Thi bliver eder til eders Efterretning herved tilkjendegivet, at Vi ligeledes dette Tillæg af sær kongelig Naade allern. have accorderet, til hvilken Ende Vi under denne Dags Dato herom have ladet resceribere Os elskel. Vore Deputerede for Financerne, saaledes som I af hosfölgende Gjenpart nærmere kunne erfare. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 9. Martii 1753.[1]

20. Marts. **Kongelig Resolution ang. yderligere Forskud til de islandske Indretninger, Indförelse af Courant-Mynt, m. v. Christiansborg 20. Marts 1753.** — Resolutionens § 3 om Courant-Myntens Gangbarhed publiceret (som kgl. Resol. 24. Marts) paa Althinget 1753 (Althingsb. Nr. XVIII, 1); ligeledes § 1 og § 4 (sammest. Nr. XXII, 3) efter Rentek. Skriv. 31. Marts 1753 til Directeurerne for det islandske Interessentskab (Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 102). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 34, Nr. 34.

Directeurerne for det islandske Interessentskab, Laugmand Magnus Gislason, Landfoged Skuli Magnusson o. fl. havde indgivet et allerund. Andragende og Forslag: 1) om videre For-

[1]) Under s. D. er et Reskript udgaaet til de Deputerede for Financerne, angaaende Udbetaling af den for de Reisende bestemte Lön, 100 Rd. aarlig (Siell. Tegn. LXXVIII, 156).

skud af 20000 Rd. til bemeldte Indretningers Istandsættelse og Fremgang; hvorimod de tilbyde, at levere Klæde til de kongelige Söfolk af forsvarlig Bonitet og for ringere Priis end det hidindtil andensteds fra haver været at erholde. — 2) Om Privilegium paa et Svovel-Raffinaderie der i Landet, samt nogen Hjelp til dets Indrettelse og, naar de havde forud levert saadant Qvantum, som ansees at være et tilstrækkelig Forraad for Rigerne paa 2 Aar, da Svovels Indförsel at maatte forbydes, imod at de sælge Svovelet for saa billig Priis som muligt er, og 3) om Courant-Mynt at maa gaae og gjelde i Landet, samt af det islandske Compagnie didföres og for Vare modtages. — Landfogden, som kom sidst i Aaret atter til Kjöbenhavn, havde siden, paa egne og bemeldte hans Medinteressenters Vegne, efter paaberaabte Fuldmagt, indgivet en Memorial om adskillige Poster, og deriblandt de anförte, hvilke sidste han dog tildeels nærmere forklarer og i visse Maader efter her befundne Omstændigheder anderledes foreslaaer: först hvorledes de til bemeldte Indretninger skjænkede og forstrakte 19000 Rd. ere anvendte, deels til de i Kjöbenhavn indkjöbte Fiskehukkerter, og deels til fornödne Materialier, saavel til Fabriquerne samt til Huse og Baade at anskaffe, med videre som til disse Indretninger henhörer; saa og, hvorvidt dermed er avanceret, da paa Landet allerede er anlagt Begyndelsen til en By, med Pak-, Smede-, Reberbane- og Bödker-Huse og fremdeles med flere Bygninger til andre Fabriquer og Indretninger continueres, item at det tegner sig dermed til en önskelig Fremgang, saasom den der faldende Uld, efter Fabrique-Mester Dannebergs Attest, er befunden saa god, at deraf ved Sortering kan forarbeides Klæde à Alen paa 3 indtil 9 Mark, foruden andre Vare, som Rask, Sars, Makei, Flonel, Kirsei, Svanebay og Fildt, hvoraf endeel allerede er bleven forfærdiget og udi den Hukkert, med hvilken han kom til Norge og der, formedelst Vinteren, er bleven efterliggende, befindes; saa og, at andre Værksteder ere i Gang, og ihvorvel Fiskeriet i forrige Aar der haver mislinget, saa at endog nogle af de fra Holland sig ved Island indfundne Fiske-Hukkerter maatte gaae derfra uden Ladning, blev dog paa de 2de islandske Hukkerter fanget 200 Tönder Cabiliou, som ligeledes med bemeldte Hukkert hid forventes, saa skal og haves Haab om Hvalfiskefangst med 4 dertil istandsatte Joller, og med Korn og anden Væxt kunde vel udi forrige Aar, fordi de herfra didbragte jydske og norske Bönderfolk kom sildig til Landet, ikke gjöres noget ret Forsög,

1753.
20. Marts.

1753. men, efter den Væxt det Lidet, som blev saaet, paa en kort
20. Marts. Tid haver haft, paatvivles ikke heller, naar Sæden lægges betimeligen i Jorden, at jo Korn og andet der vil komme til Fuldkommenhed, ligesom og endeel Islændere nyde ved disse Indretninger Underviisning, da allerede imod 60 ere satte udi Arbeide, nogle til at lære de der indförte Professioner, for samme videre i Landet at udbrede, og andre som Arbeidere ved Fabriquerne; 12 ere, ved at fare paa Hukkerterne, bleven Sömænd, og 3 skal have temmelig avanceret udi Navigationen, foruden at enhver af forbemeldte Bönder haver endeel Islændere under sig, for at lære dem at plöie Jorden samt at anlægge nyttige Hauger, saa at, naar det begyndte, og paa faa Maaneder saavidt avancerede, maatte nyde kongelig Protection og videre Hjelp, kunde, som han melder, dette store Land, der strækker sig paa 160 Mile i Længden, 60 Mile i Breden, og skal besidde mange forhen ubekjendte Fordele, samt deriblandt, som nu er befunden, baade Steenkul, Lignum fossile og Porcellins-Jord, blive af langt större Betydenhed end det hidindtil haver været, til Kongens Gloire og Intraders Formerelse samt Indbyggernes Lyksalighed. Dernæst anförer han, hvorledes det herudi, foruden den endnu forventende Hjelp, fornemmeligen derpaa ankommer, baade at der skeer Tilförsel paa hvis som udfordres til disse og andre, til Landets Bedste, endnu agtende Indretninger at sætte istand og vedligeholde, saa og, at hvad der forarbeides kan blive debiteret, men forestiller derhos adskillige Vanskeligheder og Indvendinger, som han befrygter og tildeels allerede befinder derudi at vil möde, fornemmeligen, ligesom de islandske Fabriquer skulde kunne forvolde endeel andre her anlagde Manufacturers Ruin; hvilket han dog formener ikke deraf at vil fölge, efterdi paa de i Island forarbeidende Vare ikkun i Begyndelsen her söges Debit, saa og, ligesom det octroyerede islandske Compagnie derved vilde lide Skade, som han ikke heller seer, men derimod formener, at disse i Landet indförte nye Indretninger langt mere vil være ligesaa vel Compagniet til Fordeel, som Landets Indvaanere til Gavn og Velfærd, naar Compagniet paa begge Dele ville hensee og til den Ende facilitere disse Indretninger, som han dog anderledes har maattet fornemme, da bemeldte Compagnie, til hvem han sig haver addresseret, haver paa ingen billig Maade villet indgaae, enten at före til Landet hvad til de nye Indretninger udfordres, eller at modtage de dem der tilbudne Vare; hvorfore, og paa det hvad saaledes til Landets

Opkomst er begyndt og fremdeles behöves skulde ikke standse og gaae igjen tilbage, han supplicerer om fölgende Poster: 1753. 20. Marts.

1) At han og Medinteressenter maa selv fragte Skibe, og med samme, samt med deres Hukkerter saavel före til Landet hvad Materialier og Vare, som til de nye Indretninger behöves, som og fra Landet de der af det nye Fiskerie og Fabriquerne virkende Vare, da de derved underkaste sig den strængeste Inquisition, for at betage al Mistanke, at intet Andet, Compagniets Handel til Skade, derunder skulde forelöbe. — 2) At Compagniet maa tilholdes, at före til andre Landets Indvaanere hvad der behöves af stort og Krum-Tömmer til Jægter, Baade og Vogne, saavel som Hör og Hamp, paa det de nye Indretninger kunde udi Landet blive almindelige. — 3) At Compagniet ligeledes maatte sende til Landet Courant-Mynt, og samme der udi Handel og Vandel at gjelde. — 4) At som til de nye Indretningers Istandsættelse og Fremgang nu for Tiden, efter en derover forfattet Specification, skal udfordres over 23000 Rd., og Interessentskabet har ingen Kræfter og ikke heller vide Udveie til, samme at kan tilveiebringe, dennem da, paa det saa stort et Forehavende til Landets Opkomst ikke i dets Mangel ganske skulde standse og undergaae, allernaadigst, foruden det forhen skjenkede og forestrakte, endnu maatte gives 20000 Rd. — 5) At udi det almindelige Magazin maa i nogle Aar, og indtil de ved deres Commissionair kunde forskaffe sig Debit paa fremmede Steder, modtages alle de paa deres nye Fabriquer forarbeidede uldne Vare, imod dets Værdie udi rede Penge, saasom Landfogden nu ved sin Nærværelse her paa Stedet befinder, at det ikke paa den af ham og Medinteressenter i Landet omsögte og foranförte Maade lader sig gjöre, de kongelige Söfolk dermed at forsyne. — 6) At fra den Svovel-Fabrique, som Interessenterne agter i Landet at indrette, maatte til de kongelige Krudmöller modtages hvad Svovel dertil behöves, imod billig Priis, og naar Interessentskabet havde hidbragt saadan et Quantum, som ansees for et tilstrækkelig Forraad, da Svovels Indförsel udi Kongens Riger og Lande forbydes. — 7) At dette Interessentskab maa, fremfor Andre, være privilegeret til at nyde og til Rette gjöre alle i Island befindende Metaller og Mineralia, som Porcellins-Jord, Agater, Victriol og Andet, uden at det islandske Compagnie eller Andre maatte derudi, ved dets Udförsel eller i anden Maade, gjöre dem Indpas. — 8) At siden det falder Interessentskabet for tungt at underholde alle de til Landet

1753. herfra didsendte Bönderfolk, og det er til Landets almindelige
20. Marts. Bedste, at Almuen saavel udi Agerdyrkning som udi andre Maader af dem undervises, at da over hele Landet dertil, dog ikkun een Gang for alle, maa paabydes noget vist, som han foreslaaer og mundtligen melder at vil belöbe omtrent 3000 Rd. — og 9) efter hans siden indgivne Promemoria, at bemeldte 15 Familier Bönderfolk maae udi de Sysler, hvor de nedsættes, gives af det kongelige Jordegods, hver Familie for sig, en bekvem Jord af omtrent 100 Rigsdalers Værdie, som nu svarer ongefehr 6 Rd. aarlig Afgift, og hvorpaa, efter den nu der brugelige Maade, kan födes 8 Heste, 4 Kjör og 100 Faar, med Vilkaar, at de udi de 10 förste Aar ikkun svare den ½ eller de ⅔ af den Landskyld og Leie, som hidindtil til Forpagterne er bleven ydet; hvilket han formener at ville ikke blive til Afgang for Kongens Kasse, efterdi den for disse Bönder foreslagne Moderation bestaaer ikkun udi det, som Forpagterne af disse Jorders Afgifter nu beholde for deres Umage og Ansvar, og det nye Interessentskab ville for det Övrige cavere, men derimod formodes, at disse Jorder ved saadanne nye Beboere vilde forbedres til Kongens mærkelige Interesse.

Med Hensyn til den 1. Post bemærker Rentekammeret, at det vel havde været at önske, at det octroyerede islandske Compagnie paa nogen billig Maade vilde have indgaaet, ved deres egne til Landet befragtede Skibe, at didföre de Materialier og Vare, som til forbemeldte nye Indretninger behöves, heller end at tillade Landfogden, paa egne og Medinteressenters Vegne, dertil à parte Skib at befragte; hvorfore og samme Compagnies Directeurer detsangaaende herfra er tilskreven; men, som Directeurerne ikke alene, paa Landfogdens derom hos dennem forud betimelig gjorde Ansögning, have nægtet at sende til Holmens og Havnefjords Havne, hvor Tilförselen behöves, saa store Fartöier, som, foruden Compagniets Handelsvare, det til bemeldte Indretning Requirerte kunde rumme, men endog, omendskjöndt dem her fra Kammeret iblandt andet er foreholdet, at Compagniet, ved saadan endnu ikke ugjörlig Befragtning, kunde vente den paa Fragten deraf fölgende Forhöielse af Landfogden og hans Medinteressenter erstattet, dog vedblive deres forrige, at det for Compagniet skulde være umueligt, samt at de allerede til disse Havne andre Skibe have antaget, saa er intet andet Middel tilbage, for at see hvad til de nye Indretninger behöves derhen transporteret, end at samme i Aar, ligesom udi forrige Aar med saadanne Vare

skeet er, ved et àparte Skib, for Landfogdens og hans Interessenters Regning didföres, da vel Compagniet i dette Fald paastaaer dets Befragtning at ville besörge, for derved at kunde tage Præcaution imod Underslæb udi deres Handel; men, ihvorvel de derhos love at betinge Fragten til det Nöieste, saa dog, siden Befragtningen bliver for Landfogdens og hans Medinteressenters egen Regning, eragtes, at han til samme paa bedste Maade at accordere billigen er nærmest, dog med Vilkaar, at under Confiscation og anden vilkaarlig Straf ikke andet til Landet bringes end hvad til de anförte Indretninger udfordres, og hvorover en rigtig Specification, förend Varene vorder indskibet, til Kammeret maatte sendes, samt at til den Ende og for desto nöiere at paaagte og bevise, at Intet Compagniets Handel til Fornærmelse derunder forelöber, foruden den af Toldbetjeuterne foretagende Inquisition, ikke alene Compagniet at være uformeent paa deres Vegne at udnævne een eller nogle Personer, som baade ved Skibets Ladning, hvor samme skeer, saavel som ved Losningen i Landet, kunde være tilstede og samme opagte, dog uden nogen Ophold derved at foraarsage, men endog Amtmanden at beordre 2de uvillige og paalidelige Mænd i Landet, som, saasnart Skibet ankommer, samme havde at forseigle, Losningen stedse at bivaane og de udlossende Vare specificere, samt deres Forretning derover inden Thinge edeligen at afhjemle, hvilken Forretning, af Amtmanden behörig attesteret, ligeledes her til Kammeret kunde indsendes. Betræffende dernæst Hidförselen af de Vare, som ved Fabriquerne og det nye Fiskerie bringes tilveie, da har Compagniet i Henseende til de uldne Vare, som dennem til deres Handel i Landet er tilbuden, indgaaet, at lade samme ved deres Skibe paa det islandske Interessentskabs egen Regning og Fare före til Khavn, og naar de paa det almindelige Magazin kjendes dygtige, da deraf i Khavn at modtage hvad til Landets Fornödenhed behöves, hvorimod Intet findes at eriudre, efterdi det nu for Tiden, som de andrage og Landfogden tilstaaer, haver sine Vanskeligheder: samme fra det Sted, hvor Fabriquerne befindes, til andre Handelspladser i Landet at transportere, og med Fiskevarene beroer det, naar den i Norge liggende Hukkert maatte ankomme til Khavn, og de derudi befindende Vare, efter kgl. Resolution af 8. Mai sidstafvigte Aar, Compagniet vorder tilbuden, vel for det förste derpaa, om Compagniet sig derefter med Landfogden og hans Interessenter ville forene om, dette Slags Vare efterdags i Landet, imod billig Betaling, at modtage; dog, som

1753. 20. Marts.

1753. 20. Marts. saadan Forening endnu er uvis, og da Compagniet allerede deres Skibsbefragtninger haver sluttet, snarere at formode, at det i Aar vil finde sine Vanskeligheder, det og kunde være det nye Interessentskab en Lettelse, om de nu, da et Skib for deres Regning til Landet maa fragtes, maatte, istedenfor at lade det gaae ledig tilbage, derudi indlade hvad Vare de havde ved Haanden, især siden Prisen paa Cabiliou meget derpaa beroer, at den jo för jo hellere kommer til det Sted, hvor samme forhandles; saa formenes, at bemeldte Interessentskab vel ligeledes i dette Aar kunde tillades, de ved det nye Fiskerie virkende Vare enten med bemeldte Skib, eller en af deres Hukkerter, ligesom de det tjenligst befinde, at hidsende, dog under lige Vilkaar, samt saadan Tilsyn og Forretning som forhen, i Henseende til de didförende Vare, foreskreven er, og ellers i Anledning af forbemeldte kgl. Resolution, med Condition, at disse Vare bliver ved Ankomsten Compagniet tilbuden, og dersom samme ikke af Compagniet for billig Betaling modtages, Kongen da nærmere ville resolvere, hvorledes med dets Forhandling paa anden Maade var at forholde.

Anlangende den 2den Post, da, som Compagniet efter den dem meddeelte Octroyes 10. Post er forbunden at forsyne Landets Indbyggere med hvis de behöve, og især til Fiskeriets Fortsættelse gjöres fornöden: saa bliver samme Compagnies Directeurer herfra tilskreven, at besörge den for Landets Indvaanere omsögte Tilförsel saavel af Hör og Hamp, som af stort og Krum-Tömmer, efter en fra Landfogden over det sidste indhentet nærmere Forklaring. — Forat facilitere den 3die, ligeledes af Betjenterne i Landet forhen omsögte Post, er det ved kgl. Resolution af 4. Januar sidstafvigte Aar tilladt, at de til Kongens Kasse i Island svarende Penge-Afgifter maae ligesaavel udi Courant som Croner modtages, imod at paa hver Rigsdaler, som betales udi Courant, erlægges den fastsatte Cronlage, 6 Skilling, og at samme Mynt derefter paa lige Maade var bleven gangbar i Handel og Vandel i Landet havde man saa meget mere formodet, som ikke alene paa Compagniets tilforn gjorde Forslag, til deres Soulagement i at forskaffe Speciesmynt til Landet, ved kgl. Resolution af 27. April 1751 er bevilget, at de af de kongelige Afgifter, som udi Species ere ansatte, maatte udi Croner, med den derpaa udi Forordningen om den islandske Taxt af 10. Aprilis 1702 ansatte Lage à Rd. 3 Fiske eller 6 Sk., modtages, men det endog ikke andet kunde skjönnes, end at Compagniet, ved at didföre Courant, vilde

have en Slags videre Lettelse, naar, efter forbemeldte Betjentes og Landfogdens gjorde Forslag, Lagen fra Courant til Species blev fastsat med 12 Sk. paa hver Rd., saasom en gyldig Species-Rd. ikke nær derfor kan haves; alene Compagniets Directeurer have udi sidstafvigte Aar, paa hvis dem desangaaende fra Kammeret blev tilskreven, svaret, efter deres paa Island farende Kjöbmænds derhos föiede Erklæring, at det vilde finde for store Vanskeligheder, især formedelst Brökregning udi Handelen, naar for 2, 4, 6 og 8 Sk. kjöbes; og paa hvis dennem udi indeværende Aar atter herfra er tilskreven, igjentage de det samme, men iövrigt underkastende sig den kongelige Villie om smaa Mynts Indförsel i Landet, naar samme paa Species eller Croners Fod maatte myntes. — Nu indsees vel ikke, at Courant-Mynts Indförsel i Landet, naar Lagen paa foranförte Maade fastsættes, kunde være Compagniet til Skade, efterdi ikke er at formode, eller vel kan være at befrygte, at flere Penge til deres Handelsbetjente i Landet ville indlöbe, end som Compagniet, det ene Aar i det andet at regne, lader didföre; og ikke heller befindes, at det kunde forvolde saa vanskelig en Brökregning, som foregives, saasom med den anförte Lage kan udgives udi Courant indtil 4 Sk. i Species inclus., nemlig med 4½ Sk., og paa 2 og 1 Sk. blev alene en Brök for Lagen til Species paa ¼ og ⅛ Sk., som ved Regninger imellem Kjöbende og Sælgende ikke pleier at ansees, ligesom og Betjenterne i Landet, paa Indvaanernes Vegne, som den ene herudi vedkommende Part, ingen Vanskelighed derudi haver befunden. Men, som Compagniet paa den ene Side er allern. octroyeret at handle i Landet efter forbemeldte islandske Taxt, som er indrettet efter Species-Mynt, saa at 1 Rd. Species der gjelder 48, og 1 Rd. Croner 45 Fiske, og fölgelig hver Fisk 2 Sk. Species, og det paa den anden Side dog, til Bekvemmelighed baade for Landets Indbyggere i Almindelighed, saavel som især ved de nye Indretninger, kan være tjenlig, at smaa Mynt der var gangbar; saa ankommer det, efter foranförte Omstændigheder, alene paa Kongens Velbehag, hvad enten saadan smaa Mynt paa Species Fod skulde myntes, eller og, som Kammeret holder for bekvemmeligst og bedst, udi Courant der indföres, og samme, med foranförte derpaa til Species fastsættende Lage, overalt i Landet at gaa og gjelde, samt af de Handlende, ligesaavel som andre, modtages, omendskjöndt derved paa de kongelige Oppebörseler noget Lidet udi Lagen kunde tabes. — Betræffende den udi 4de Post til de

1753.
20. Marts.

1753. anlagde Fabriquer og andre Indretninger omsögte videre Hjelp af
20. Marts. 20000 Rd., foruden de Interessentskabet, efter kgl. Resolution af 8. Mai sidstafvigte Aar, af Kongens Kasse forestrakte 4000 Rd., som i samme Aar skulde været betalt, men ikke indkom: da, siden Kongen istedenfor de til disse Indretninger i Begyndelsen omsögte 6000 Rd., dertil havde skjenket, ikke alene af Zahl-Cassen, efter Resolution af 4. Januarii bemeldte Aar, 10000 Rd., men endog, som Landfogden forklarer, af Particulier-Cassen 5000 Rd., kunde man vel have ventet, at dette Forehavende saavel dermed, som ved Interessentskabets eget Indskud, vilde nydt Fremgang. Men det Indskud, som Interessentskabet hos en og anden i Landet havde formodet, skal have feilet; og som det, efter Omstændighederne, er at befrygte, at dersom bemeldte Interessentskab ikke videre understöttes, kunde det, som til Landets Opkomst er begyndt og hvortil Hans Majt, af höikongelig Omhu for de derværende Undersaatters Velfærd, saa betydelig en Summa allern. haver skjenket, forfalde og gaae tilbage, saa submitteres det Hans Majts Velbehag, om dertil, foruden den anförte Forstrækning af 4000 Rd., noget videre, og da hvormeget, maa skjenkes; dog paa den Maade, at Intet deraf bruges til den der agtende Strömpevæver-Fabrique, som der i Landet ansees at være unyttig, og ikke heller saa meget til den anlagde Klæde-Fabrique, som mere til andet saadant nyttig Brug, der kan geraade Landets Indbyggere i Almindelighed til Underviisning og Opkomst, saavel med Fiskeriet bedre, end hidindtil skeet er, at söge, som deres uldne Vare, især ved Spinden og Væven, paa en lettere og bedre Maade end tilforn at forfærdige, med videre som til Landets almindelige Bedste henhörer, saa og, at saavel derfor, som for hvis til disse Indretninger forhen er skjenket, behörig af Amtmanden attesteret Regning til Kammeret indsendes, saaledes indrettet, at deraf tydelig kan erfares, hvorledes samme til det destinerede og hver Brug for sig er bleven anvendt. — Den 5te Post, om at modtage for det förste i nogle Aar udi det almindelige Magazin det der paa Fabriquerne forarbeidende Klæde og andre uldne Vare, henhörer vel egentligen til General-Land-Oeconomie og Commerce-Collegio; dog, som Magazinet er alene for de i Danmark anlagde Fabriquer, synes det ikke, især hvad Leverancen af Klæde angaaer, at Interessentskabet derom kunde gjöre sig noget Haab, og det ansees desuden, i Henseende til deslige allerede her befindende Manufacturer, saavel som den anseelige Bekostning, som saadan

et Værk udfordrer, for tjenligst, at den islandske Klæde-Fabrique for det förste ikke extenderes videre, end til hvis i Landet bruges, da det som det islandske Compagnie deraf udi deres Handel behöve, paa den udi foregaaende förste Post anförte Maade, og ellers under saadan Præcaution imod Underslæb, som tjenlig og fornöden befindes, blev at bringe til Kjöbenhavn, og dets Dygtighed udi Magazinet at paaskjönne. Og hvorvidt Rasker, Sajetter eller andre deslige Vare, saa og i Tiden spundet Ulden-Garn, derfra, ligeledes under saadan Præcaution, maatte være at modtage, derom vil Rentekammeret correspondere med ovennævnte Collegium. — Ved den 6te Post, om et Svovel-Raffinaderie i Landet, findes Intet at erindre, saasom det Raffinaderie, som afgangne Justitsraad og Cancellieforvalter Sechman, samt forrige Stök-Gjetmester Holtzman, efter trykte Privilegier af 28. Junii 1724 i Kjöbenhavn havde indrettet, forlængst er nedlagt, og bemeldte Privilegier, hvorefter de alene og ingen anden til den i Island faldende raae Svovel var berettiget, fölgeligen tillige cesserer; det og desuden, i Henseende til Forskjellen udi Bekostningen paa at transportere raae og raffineret Svovel, saavel som i andre Maader, synes, at saadant et Raffinaderie bedre i Landet end andensteds var at anlægge: og naar Interessentskabet da dermed kom i Gang, samt havde tilveiebragt saadan et Forraad, som til Brug udi Kongens Riger og Lande for tilstrækkelig ansees, kunde angaaende Forbud paa fremmed Svovels Indförsel nærmere forestilles, saa og imidlertid, efter en af Landfogden indleveret Pröve af raffineret Svovel, med General-Commissariaterne corresponderes, for hvad Priis det til Kongens Tjeneste Behövende maatte modtages: ligesom og Interessentskabet sig da med nærmere Forslag om det derpaa forlangte Privilegium havde meldet. — Ligeledes findes Intet derimod at erindre, om Interessentskabet, efter den 7de Post, maatte fremfor andre være privilegeret til at opsöge og til rette gjöre Metaller og Mineralia, være sig den saakaldede Porcellins-Jord, Victriol eller andet, saavel som Agater, saasom Compagniet, efter dets Octroy og især dens 16. Post, ingen Rettighed dertil haver; dog, hvor noget saadant befindes paa en eller andens Grund, at da dets Udgravning eller andet der foretagende Arbeide skeer med Grundeiernes Minde, saa og at Interessentskabet, saasnart noget saadant Værk maatte optages, det indberetter, og nærmere Privilegium derpaa allerund. söger. — Den 8de Post, om at paalægge Landets Indvaanere noget vist, til de herfra didsendte

1753. 20. Marts.

1753. Bönderfolks Etablissement og Underholdning, kan vel være
20. Marts. Indvaanerne til Byrde; dog, som det er til deres almindelige Bedste, at de udi Plöining og anden Jordens Dyrkning undervises, synes det ikke ubilligt, at de dertil contribuere; alene, som Landfogden udi sit gjorde Forslag om dette Paalæg saavel paa Jordegodset som Lösefæ overalt i Landet (der skal belöbe tilsammen omtrent 3000 Rd., og hvilke han siger nödvendig dertil behöves) viger fra hvad af den constituerede Amtmand i saa Maade er proponeret; saa eragtes, at dertil af Landet kunde udskrives den Summa 3000 Rd., men samme af Amtmanden, Laugmændene og Landfogden conjunctim paa Indvaanerne, være sig saavel dem, der yde Tiende af Lösefæ, som de der eie, have i Forpagtning, eller ere benaadede med Jordegods, paa billigste og retteste Maade reparteres og derefter indsöges, imod at Interessentskabet derfor og hvorledes samme til det destinerede Brug vorder anvendt, behörig Regning til Kammeret indsender. — Endeligen, som efter den 9de Post vel kan behöves, at bemeldte Bönderfolk til det paa Jordernes Forbedring, og især med Korn-Sæd, der gjörende Forsög, forundes de bekvemmeste Jorder, saa findes ikke heller Noget derimod at erindre, at enhver af disse Familier anvises paa Kongens Gods udi Sysselerne saadan en Jord, som af Landfogden foreslaaes, og at de af samme Jords hidindtil sædvanlige Afgifter udi de 10 förste Aar ikkun svare den ½ eller de ⅔ Dele; dog, hvor nogen af disse Jorder med Beboere er forsynet, at da derhen sees, at samme Beboere nyder, i dets Sted, anden Jord i Brug; da det for det Övrige derpaa vil ankomme, om Ombudsholderne, som nu have disse Jorder i Forpagtning, lade det, efter Landfogdens Formening, derved forblive, uden noget Afslag derfor i deres Afgifter at paastaae, eller og de sig derom med Ansögning maatte melde, udi hvilket sidste Fald saadant Afslag dog ikke skal kunne blive höiere end omtrent 40 Rd. aarlig, og hvorimod Jorderne, naar samme ved disse nye Beboere var bleven forbedret, vel, efter de 10 Aars Forlöb, for större Afgift end tilforn, til Kongens Interesse, kunde være at skyldsætte.

Efter foranförte Omstændigheder ville Vi: 1) af særdeles Naade og höikongelig Omhu for Vore paa Island boende kjære og troe Undersaatters Velfærd og Opkomst at befordre, samt til deres fremdeles Opmuntring, som udi indbemeldte Indretninger, efter den af

Os under 4. Januarii 1752 allern. confirmerede Convention, som Interessenter allerede have taget eller herefter ville tage Deel, allern. dertil, saavel som til de didsendte jydske og norske Bönderfolks Etablissement og Underholdning, endnu skjenke, ikke alene de dette Interessentskab, efter Vores allern. Resolution af 8. Maji samme Aar, forestrakte 4000 Rd., men endog derforuden tolv Tusinde Rigsdaler, som af Zahlcassen anvises; dog at deraf Intet bruges til nogen Strömpevæver-Fabrique, og ikke heller anvendes saameget paa den der indrettede Klæde-Fabrique (hvilken for det förste ikke maa extenderes videre end til hvad i Landet kan benyttes), som meget mere til andet saadant nyttigt Brug, der kan være Indbyggerne i Almindelighed til Underviisning og Opkomst, saavel med Fiskeriet bedre, end hidindtil skeet er, at söge, som deres uldene Vare, især ved Spinden og Væven, paa en lettere og bedre Maade end tilforn, at forfærdige, med videre, som til Landets almindelige Bedste henhörer. Og haver Interessentskabet saavel for bemeldte 16000 Rd., som de udi sidstafvigte Aar allern. dertil forærte 15000 Rd., behörig af Amtmanden attesteret Regning til Vores Rentekammer at indsende, saaledes indrettet, at deraf kan erfares, hvorledes samme til det destinerede og hver Brug for sig er bleven anvendt. — 2) Til at didföre de til disse Indretninger fornödne og for hvis Vi allern. have skjenket indkjöbende Materialier og Vare, som det islandske Compagnie haver declareret ikke at ville eller kunne ved egne Skibe transportere, maa den herværende Landfoged selv, paa egne og Medinteressenters Vegne, udi indeværende Aar befragte et Skib, og hvad Vare i dette Aar ved det nye Fiskerie tilveiebringes kan, siden ingen Accord derom med Compagniet endnu er truffen, med samme Skib, eller en af Interessentskabets Fiske-Hukkerter, ligesom de det tjenlig befinde, her til Staden föres, og det islandske Compagnie, paa den ved Vores allern. Resolution af 8. Maji sidstafvigte Aar befalede

1753. 20. Marts.

1753. Maade tilbydes; dog at, under Confiscation og anden
20. Marts. vilkaarlig Straf, intet Andet, Compagniets Handel til Fornærmelse, enten til eller fra Landet föres, samt at imod deslige og anden Underslæb tages saadan Præcaution, som af Vores Rentekammer allerund. er forestilt og i saa Maade fornöden eragtes. Og er det ellers, hvad de paa Fabriquerne i Landet til Indvaanernes Brug forarbeidende Klædevare angaaer, vel, at det islandske Compagnie, efter Tilbud, lader samme ved deres Skibe, paa Interessenternes egen Regning og Risico, hidbringe, og naar de paa det almindelige Magazin kjendes dygtige, da deraf modtager hvad som udi deres Handel behöves, for lige Priis som de her gjelder; hvorhos dog ved Varenes Stempling og i anden Maade ligeledes tages al muelig Præcaution imod Underslæb. — 3) Skal Vores Courant-Mynt der i Landet herefter være gangbar, saaledes, at 1 Rd. 12 Sk. Courant gjelder imod 1 Rd. udi Species, og 1 Rd. 6 Sk. Courant imod 1 Rd. udi Croner, til hvilken Ende Compagniet samme Mynt indtil halve Skillinger inclusive til Landet haver at före. Og som den da, istedenfor Species, med bemeldte fastsatte Lage der udgives, saa bliver og Compagniet eller deres Handels-Betjente, ligesaavel som alle Andre udi Landet, pligtige, samme Mynt paa lige Maade at modtage. — 4) Maae Interessenterne, med Hjelp af forbemeldte dem allern. skjenkede Summa, indrette der i Landet et Svovel-Raffinaderie, og, naar de dermed ere komne i Gang, kan de sig med nærmere Forslag om Privilegium derpaa allerund. melde; og imidlertid, efter den indleverte Pröve af raffineret Svovel, med de Deputerede udi Land- og Söe-Etatens General-Commissariater correspondereres, om hvad deraf til Vores Tjeneste, og til hvad Priis, kunde være at modtage. — 5) Ligeledes maa bemeldte Interessentskab være berettiget at nyde og til Rette gjöre alle der i Landet befindende Metaller og Mineralia, som Vietriol, Porcelins-Jord og andet, saavel som Agater,

uden at det islandske Compagnie eller Andre, ved dets Udförsel, eller i anden Maade, derudi gjöre dem Indpas; dog hvor deslige befindes paa En eller Andens særdeles Eiendom, maa dets Udgravning eller andet der foretagende Arbeide skee med Grundeierens Minde, og saasnart noget saadant Værk optages, haver Interessenterne det med sine Omstændigheder at indberette, og derpaa nærmere allernaad. Privilegium allerunderd. at söge; og — 6) kan de til Landet bragte forbemeldte Bönderfolk, hvor samme udi Syslerne bekvemmeligst ere at nedsætte, anvises af Vores Jordegods, hver Familie for sig, saadan en Jord, som af Landfogden er bragt i Forslag, og nyde de, udi de förste 10 Aar, Afslag paa samme Jorders Afgifter for den ½ eller de ⅔ Dele, efter hver Jords Beskaffenhed, men, naar bemeldte 10 Aar ere forlöbne, bliver disse Jorder af Rettens Middel og udmeldte Mænd, at eftersee, dets Forbedring at beskrive og derhos at paaskjönne, om og hvorvidt den deraf gaaende sædvanlige Afgift kunde for den fölgende Tid være at forhöie; saa maae og de Beboere, som paa disse Jorder nu befindes, med andre Steder forsynes. — I det Övrige er det vel, at Vores Rentekammer tilskriver det islandske Compagnie, at samme, ifölge af Octroyen, forsyner Landet med hvad der behöves af stort og Krumtömmer til Jægter, Baade og Vogne, samt Hör og Hamp, saavel som corresponderer med de Deputerede udi General-Oeconomie og Commerce-Collegio, om og hvorvidt Rasker, Sajetter og andre deslige grove Vare fra de islandske Fabriquer, samt i Tiden spundet Uldengarn, her kunde være at modtage og derefter Landfogden herom Efterretning meddeler. Christiansborg Slot den 20. Martii 1753.

1753. 20. Marts.

Over-Secretair U. A. Holsteins Skrivelse til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. den is- 20. Marts

1753. 20. Marts. **landske Lovsamling. Khavn 20. Marts 1753. —** Ober-Secretererens Brevbog 1753, Nr 88, S. 122—123; jevnf. Cancelliets Breve 1753, Nr. 88.

Under den 30. Aprilis 1751 er Herr Greve bleven rescriberet, at alle Island vedkommende Love og Forordninger, samt Reskripter, skulle paa Dansk og Islandsk ved Trykken publiceres; og da der nu i det Danske Cancellie er funden adskillige der indsendte Concepter til en Islandsk Lov, med videre dertil hörende, som synes at kunde tjene Herr Greven til dette anbefalede Værk, saa har jeg den Ære, Herr Greve samme efter den derover forfattede Designation[1] herved at tilsende. Jeg forbliver &c.. Cancelliet den 20. Martii Anno 1753.

26. Marts. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Formildelse af Horstraf. Christiansborg 26. Marts 1753[2]. —** Norske Tegn. XXXIV, 92.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Udi allerund. Memorial til Os, dat. den 21. Septembr. a. p., haver en Mand paa Vort Land Island, af Mule Syssel, ved Navn Jon Steingrimsson, beklaget sig, at han for tvende Gange i sit Ægteskab begangne Horerie med tvende ledige Qvinde-Mennesker, navnlige Sigride Thorlefsdatter og Ingeborg Jonsdatter, er efter Stor-Dommen tilfunden at miste Huden, betale 12 Markers Böder og römme Herredet, med allerund. Begjering, at han, i Henseende

---

[1]) Efter Designationen skulde Fölgende være oversendt: 1) Laugmand Widalins Concept til den islandske Lov. — 2) Sysselmændenes Remarquer over bemeldte Widalins Concept. — 3) Laugmand Beckers Concept til den islandske Lov. — 4) Endnu nogle Remarquer over Conceptet til den islandske Lov. — 5) Laugmand Magnus Gislesens Concept paa Dansk til den islandske Lovs 1ste, 3die, 4de, 5te og 6te Bog. — 6) Designation over vedlagte kongelige Reskripter og Anordninger, fra Nr. 1 til 19.

[2]) jevnf. Reskr. 17. Febr. 1769.

til hans Fattigdom maatte allern. befries for den idömte Straf, og at han maatte blive i det Herred eller Landfjerding, hvori han opholder sig. Som det da af den fra dig over denne Supplicantens allerund. Ansögning, med den af Laugmanden Magnus Gislesen ham paa Suppliquen meddelte Attest, indkomne Erklæring fornemmes, at han er ung og stærk, at han kan rydde et Stykke Vei, hvorved Publici Bedste kunde fremmes: saa give Vi dig tilkjende, at Vi, efter forne Jon Steingrimsens herom allerund. gjorte Ansögning og Begjering, allern. have bevilget, at forne Jon Steingrimsen maa for den tildömte Straf være befriet, men derimod skal det Sted og Distance, som han skal være pligtig at rydde, hannem ei alene af Amtmanden og Sysselmanden anvises, men endog af dennem paaagtes, af hannem at være inden en vis forelagt Tid efterkommet. Derefter du dig allerund. haver at rette og de Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 26. Martii 1753. 1753. 26. Marts.

Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Reduction af Skorrastad Kirkes Qvilder. Christiansborg 30. Marts 1753. — Norske Tegn. XXXIV, 103—104. 30. Marts.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Under den 27. Junii udi næstafvigte Aar haver Præsten i Thvottaae Præstegjeld udi Mule Syssel paa Vort Land Island, Hr. Eirik Bjarneson, udi allerund. Memorial til Os klagelig andraget: hvorledes han, da han var Præst paa Skorestads Beneficium paa bemeldte Island, udi Aaret 1751 i den der da værende haarde Hungersnöd, skal have været nödsaget til at anvende nogle af bemeldte Skorestads Beneficii Qvilder, som i alt skal have belöbet sig til 5 Hundrede og 15 Alen, efter islandsk Taxt, eller 20½ Rdlrs Værdie, til hans, samt hans Hustrues og spæde Börns Underholdning, saasom han ikke skal have kun-

1753. det nyde ringeste Assistence af sine Naboer, siden de
30. Marts. selv havde deres eget nödig, og som denne dyre Tid saaledes skal have ruineret ham, at han ikke skal kunne see noget Middel til, nogensinde at kunne restituere Skorestads Beneficium disse Qvilder, eller 20½ Rd., hvorom han beraaber sig paa Herredsdommens Things-Act af den 10. Junii a. p. og Herreds-Provstens Visitats af den 17. Junii Anno 1751, det han og saa meget mindre venter at kunde formaae, som det ham nu confererede Præstekald Thvottaae, dets Indkomster, ikke skal overgaae 4 Rdlrs Værdie, saa haver han derhos allerund. begjert, at Vi allern. ville befrie ham for ermeldte Qvilders Restitution i Fremtiden, hvilke Qvilder, efter Biskoppens over Skalholts Stift Os elskel. Herr Oluf Gislesens herover givne Paategning, er 5 i Tallet, hvorhos Biskoppen tillige beretter, at forskrevne Ansögning medförer Sandhed, samt at der endnu er 11 Qvilder tilbage ved Skorestad Kirke, og at der ikke behöves flere. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter saadan forne Herr Eirik Bjarnesons allerund. gjorte Ansögning og Begjering, samt efter din herover indhentede Erklæring, allern. have bevilget, at han for at restituere Skorestad Kirke forberörte 5 Qvilder allern. maa være befriet. Derefter du dig allerund. haver at rette, og de Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 30. Martii 1753.

3. April. **Kongelig Resolution ang. Forhandling af det islandske Interessentskabs Kjöd- og Fiske-Varer. Christiansborg 3. April 1753.** — Da den de islandske Interessenter tilhörende Hukkert, som havde ligget Vinteren over i Norge, var ankommen til Kjöbenhavn den 15. Marts, havde Landfogden Skuli Magnusson strax tilbudt Compagniet de medbragte Varer for fölgende Priser: 1 Tönde saltet Torsk og Sundemaver 4 Rd.; Langer, Helleflynder, Steenbidere og Rokker 3 Rd. og Tran 10 Rd.; fremdeles 72 Tönder saltet

Lammekjöd, ¼ Tönde Tunger og 8 Tönder Talg for 568 Rd. 34 Sk., beregnet efter Qvægpriserne og Saltet, med Tillæg af 136 Rd. 12 Sk. for Fragt og Assurance; efter Landfogdens Beregning kunde Compagniet vinde derpaa omtrent 250 Rd. — Landfogden meldte tillige, at Kjödet var tilveiebragt ved et Slagterie, som Interessenterne havde været nödte til at foretage for at skaffe raa Skind til deres Feldberederie, da Skind dertil ikke kunde faaes hos Compagniet, hvorimod dette paastod, at saadanne Skind ikke vare forlangte, og iövrigt paastod, at den hele Kjödhandel stred imod Octroyen, hvorfor det fordrede Erstatning, men med Hensyn til Fiskevarene forbeholdt det sig at give Svar, indtil de vare efterseete paa Vragerboden. Rentekammeret gjorde sig forgjæves Umage at faa Compagniet til at give efter for denne Gang og indstiller derfor, da Tiden allerede var langt fremrykket, og den islandske Hukkert skulde saa snart som muligt gaae tilbage til Island, at Sagen maatte afgjöres (Forestill. 26. Marts). Rentek Norske Relat. og Resol Prot. 34, Nr 42.

1753.
3. April.

Ihvorvel det ikke haver været Landfoged Skule Magnusen og Medinteressenter udi de islandske Indretninger tilladt, indbemeldte Kjödvare fra Landet at före, saa dog, siden det er ingen i Landet formeent at lade slagte Qvæg, dette Slagterie er og ikke foretaget for dermed at drive Handel, men af Nödvendighed, for at faae de til Feldberederiet behövende Skind, og berörte Kjödvare ere tilbudne det islandske Compagnie for saadan Priis, som det kjöbes i Landet, med paagaaende Omkostninger, men Directeurerne dog ikke har villet erklære sig til samme at modtage; saa tillade Vi allern., at disse Vare maa paa anden Maade, og uden at lade dem, mere end andre islandske Vare, paa Stadens Vragerbod vrage, her forhandles; dog erindres bemeldte Interessenter, efterdags at entholde sig fra saadanne Vare, som er udenfor det Bevilgede, fra Landet at före, hvorimod Vi allern. ikke paatvivle, at Compagniet overlader berörte Interessenter de i Landet til det ommeldte Feldberederie herefter behövende raae Skind, imod billig Betaling. Og betræffende Fiskevarene, da, omendskjöndt samme allerede nogle Gange er tilbuden Compagniet,

1753. uden at erholde deres positive Svar om dets Modtagelse,
3 April. endog efter at en Deel deraf var bleven efterseet og Compagniet forud bekjendtgjort, at de samme Besigtelse kunde lade bivaane, saa ville Vi dog allern. at disse Vare (undtagen 10 Tönder, som Landfogden til egen Forhandling overlades) endnu bemeldte Compagnie skal tilbydes, men med Vilkaar, at de straxen og uden mindste Ophold erklære sig, hvad enten de samme, eller hvad deraf efter saadanne Vares Beskaffenhed ufordærvet befindes, for den af Landfogden derpaa satte Priis ville modtage, eller ikke, og bliver det da i förste Fald, naar de det ville modtage, dem uformeent, saa mange Foustager, som de fornöden eragte, dog paa Stedet hvor de nu befindes, saa og uden nogen Ophold eller Udgift for Landfogden eller hans Interessenter, at lade eftersee, men i sidste Fald, naar de sig dertil ikke erklære, tillades det ligeledes Landfogden meerbemeldte Vare, eller hvad Compagniet ikke modtager, paa anden Maade og uden at före det til Vragerboden, at forhandle. Christiansborg Slot den 3. Aprilis 1753.

6. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Suppliquer fra den islandske Almue. Christiansborg den 6. April 1753.** — Publiceret paa Althinget 1753 (Althingsb. Nr. XVIII, 2); jevnf. Amtmands Bekjendtgjörelse 15. Juli 1755 (Althingsb. s. A. Nr. XXVI, 2. 1); Norske Tegn. XXXIV, 110b—112; Fogtm. V. 1, 439.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Det er bleven Os af en til Os fra Jon Paulsen Bergmann, boende paa Ildjernstader udi Vort Land Island, under den 20. Sept. a. p. indkommen allerund. Memorial forestilt, at han haver begjært, at det maatte allern. tillades ham, saa vel som andre Bönder der i Landet, at fremföre deres Sager og fornödne Anliggende i deres eget, nemlig det islandske Sprog, og det af den Aarsag, at han, eller andre Bönder, ei selv kunde skrive eller stile i det danske Sprog, og altsaa dertil maa udbede sig Hjelp

hos deres Övrighedspersoner og Sysselmænd, som haver sin Vanskelighed, naar det angaaer kongelige Embedspersoners Forretninger. Iligemaade haver fornævnte Jon Paulsen Bergmann allerund. været begjærendes, at hans saavel som Almuens Breve til Os maatte være forseglede, paa det de ei skulle komme for Alles og Enhvers Öine. — Som Vi da over Supplikantens allerund. Ansögning have ladet Os referere din Erklæring, og deraf fornummen, at det er saadanne Sager Supplikanten paa egne og Almuens Vegne söger Tilladelse at andrage i det islandske Sprog, som ere Vore Betjenteres Embedsforretninger vedkommende, samt hvad de kunde have at klage, saa, paa det ikke Nogen der paa Landet formedelst den Aarsag skulde formene sig at blive forurettet, er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du föier den Anstalt, at det paa Althinget paa Island bliver bekjendtgjort, at hvad som Almuen der paa Landet i slige Tilfælde kunde have at andrage, maa de selv forfatte i det islandske Sprog, og, i Anledning af Vores Norske Lovs 1. B. 24. Cap. 3. Art., uden at forevises Övrigheden, under Vedkommendes Forsegling direete til det Sted, hvorhen de ere addresserede, forsendes. Men saafremt der med deslige Ansögninger, til Beviis og Oplysning, bliver fremsendt Thingsvidner eller andre publique Aeter, da skal der over fölge Translationer. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vor kongel. Residentsstad Kjöbenhavn den 6. April 1753.

1753. 6. April.

Kongelig Resolution ang. Compagniets og det islandske Interessentskabs Tvistighed. Christiansborg den 10. April 1753. — I Anledning af Compagniets Andragende om, at istedenfor de tilsigtede Fordele ved Oprettelsen af de nye Indretninger i Island, var allerede Compagniet derved i mange Maader præjudiceret, og hvis de islandske Interessenters Planer skulde nyde Fremgang, vilde ikke alene Compagniet, men endog Landets Indbyggere i Almindelighed derved tilsidst ruineres; Compagniet andrager derfor paa, at

10. April.

1753. 10. April. 2 eller flere Commissarier maatte blive udnævnte, til at undersöge og give Beretning om: 1) hvorvidt de islandske Interessenter have handlet imod Compagniets Octroy, Compagniet eller Landets Indbyggere til Fornærmelse og Skade, samt, hvis saa befandtes, hvorledes de derfor vare at ansee. — 2) Hvad Præcautioner herom var at tage for Fremtiden, samt hvad Grændserder var at foreskrive. — 3) Foreslaaes at Compagniet skal herefter höres om de Forslag, som maatte fremkomme med Hensyn til de nye Indretninger i Island. — Rentekammeret derimod anseer Nedsættelsen af en saadan Commission for overflödig (Forest. 2 April). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 34, Nr. 44.

Vi befinde allern. ikke, at den af det islandske Compagnie ansögte Commission til at undersöge de andragne Poster, behöves, men ville allern., at Compagniet straxen, saasnart det mueligt er, saasom Landfoged Skule Magnussens Reise ikke bör opholdes, indberetter til Vores Rentekammer, hvortil Sagen henhörer: 1) hvorudi samme Landfoged og hans Medinteressenter udi de nye Indretninger i Island, eller deres Betjente, skal have handlet imod Compagniets Octroy, den for Interessentskabet allern. confirmerede Convention og Vore derom ergangne allern. Resolutioners Hensigt, Compagniet til Fornærmelse, samt derhos indsender de dertil hörende Beviser. — 2) Hvorudi de Desseins bestaaer, ved hvis Fremgang de befrygte at ikke alene Compagniet, men endog Landets Indbyggere vilde i Tiden ruineres. Og — 3) hvad Præcautioner de eragte tjenlig og fornöden imod al herefter befrygtende Misbrug, eller hvad Grændser bemeldte Interessentskab var at foreskrive, foruden de efter Vore allerede ergangne allern. Resolutioner i saa Maade föiede Anstalter; og naar da fra Parterne er bleven indhentet hvad hver paa sin Side maatte have at andrage, og til Oplysning fornöden eragtes, bliver Sagen af Vores Rentekammer at overveie, og efter Befindende allerund. at forestille til Vores nærmere allern. Resolution. Iövrigt fölger det af sig selv, naar iblandt de herefter gjörende Forslage, bemeldte Indretninger vedkommende,

maatte befindes Noget, hvorover Compagniets Betænkning eragtes fornöden, at da med samme Compagnie derom vorder corresponderet. Christiansborg Slot den 10. Aprilis 1753. 1753. 10. April.

Kongelig Resolution ang. **Understöttelse for nödlidende Egne i Island. Fredensborg 16. April 1753.** — Efter flere haarde Aar, og især en stræng Vinter, 1750—51, vare Indbyggerne i Norder-Mule Syssel geraadede i den yderste Elendighed, saa at 23 Mennesker döde af Hunger og 24 Gaarde bleve öde, idet Beboerne, omtrent 100 Mennesker, vare vandrede til andre Egne for at tigge Föden. En lignende Tilstand fandt Sted i Norder Syssel. Sysselmændene sögte derfor om Eftergivelse af deres Afgifter, hvilket og Amtmanden anbefaler, da Sysselmanden i Mule Syssel skulde have mistet sin hele Indtægt og Sysselmanden i Norder Syssel de ⅔ af sin. Den constituerede Amtmand foreslaaer tillige en Extraskat til Nödlidendes Hjelp (Forest. 9. April). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 34, Nr. 47. — Bekjendtgjort paa Althinget 1753 (Althingsb. s. A. Nr. XVIII, 2). 16. April.

Efter foranförte Omstændigheder approbere Vi allern. 1) at Sysselmændene Peder Thorstensen og Joen Bendixsen maa eftergives, saasom: den Förste de af den norderste Part af Mule Syssel gaaende 20 Rd. Afgift udi 3de Aar, og den Anden af de 32 Rd. Afgift, som svares af Nordre-Syssel, den halve Deel udi tvende Aar, der for dem begge gjör ialt 92 Rd., og — 2) at til Hjelp til de udi bemeldte norderste Part af Mule Syssel i den haarde Vinter af Beboerne forladte 24 Gaardes Istandsættelse, saa at samme Beboere sig der igjen kunde nedsætte, saavel som for at befrie Landet for disse omlöbende Fattiges Betlerie, maa, efter den contituerede Amtmands Forslag, paalægges Indvaanerne udi andre Sysseler, som ingen mærkelig Skade have taget, udi tvende Aar at svare aarligen, nemlig: Enhver som tiender 5 Hundrede: 1 Skilling; 10 Hundrede: 2 Skilling; 15 Hundrede: 3 Skilling, og 20 Hundrede: 4 Skilling, samt de, som besidde större Formue, i Pro-

1753. portion af denne Taxt, dog at, for hvis saaledes ind-
16. April. kommer og hvorledes samme til det destinerede Brug vorder anvendt, behörig Regnskab til Vores Rentekammer aflægges; saa og, at overalt i Landet föies den Anstalt, at Indbyggerne efterdags for Overlöb af Betlere fra fremmede Sysseler vorder forskaanet. Fredensborg Slot den 16. Aprilis 1753.

30. April. **Kongelig Resolution ang. Tilladelse for det islandske Interessentskab at före nogle Varer til Island. Fredensborg den 30. April 1753. —** Landfoged Skule Magnusson havde anholdt «om fri Ordre paa de derhos specificerede Vare og Materialier, som han melder for indeværende Aar behöves til de nye Indretninger i Island, samt med hans og Medinteressenters herværende Fiskehukkert, saavel som det Skib, som dennem allern. er tilladt at befragte, til Landet skulle föres, bestaaende deels udi Materialier og Redskaber til Fabriqverne og andre Indretninger, og deels udi Vare til Provision for Fabriqueurerne og deres Folk, samt de derværende danske og norske Bönder med deres Familier, item de paa Fiskehukkerterne brugende Skibsfolk; saa og af sidste Slags endeel til hans egen Provision, ifölge af det islandske Compagniets Octroyes 15de Post, med den hosföiede, paa hans Samvittighed gjorde Declaration: at det Specificerede behöves altsammen til det anförte Brug, samt at dermed ingen Handel udi Landet drives»; Compagniet yttrede derimod, — at det var imod Compagniets Octroy, saavel som Resolution 4 Jan. 1752, der ikkun tillod saadan Didförsel for den förste Gang, samt Compagniet til Skade, og at det derfor alene kunde tillades Landfogden at före til Landet hvad en af 2de deres farende Kjöbmænd forfattet Specification indeholder, da de paastaae at det Övrige bör bestilles hos Compagniet og af de Vedkommende i Landet betales efter Taxten samt allern. Resolution, og deriblandt Landfogdens Huusfornödenheder.

Rentekammeret kan ikke befinde, «forsaavidt Materialierne og Redskaberne angaaer, at Compagniet kunde have nogen Adgang til at paastaae dets Indkjöb, Didförsel og Forhandling», da Kongen ved Resol. 20. Marts sidstl. havde tilladt Landfogden, paa egne og Medinteressenters Vegne, at befragte saavel i dette som foregaaende Aar et Skib, for at före til Landet

det til Indretningerne Fornödne af Materialier og Vare, «saasom Compagniet, hvad Tömmerlasten angik, forud declarerede, at de samme ikke ved deres Skibe vilde eller kunde didbringe». Iövrigt holder Kammeret for, at det havde været at önske, at Parterne kunde blive enige, men da dette ikke nu var at vente, og Sagen meget beroede paa den nye Taxt, som skulde sættes, da de omtalte Varer ikke vare Handelsvarer i Island, og den yderste Tid for Skibets Afgang var forhaanden, indstilles, at Tilladelsen maa gives for denne Gang, «da allerede er föiet og fremdeles kunde föies al muelig Anstalt til Præcaution imod Underslæb udi Compagniets Handel, som Landfogden desuden forsikkrer hermed ikke at skal befindes». — Med Hensyn til Artiklerne til Landfogdens Huusfornödenhed, indstilles paa samme Maade, at det maa tillades ham, da det er ubetydeligt, at före det over «paa meerbemte hans Declaration, at dermed ingen Handel bruges»; det bemærkes nemlig, at Octroyens 15de Post giver «de mellemreisende Betjente Anledning til at didbringe hvad de til egen Huusfornödenhed bruge» (Forest. 21. April). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 34, Nr. 58. 1753. 30. April.

Efter forbemeldte Omstændigheder tillade Vi allern. for denne Gang, at de til Fabriquerne, Fiske-Hukkerterne og andre Indretninger i Island, samt de derved brugende Folk, behövende Vare, maa, ligesaa vel som Materialierne og Redskaberne, samt det anförte til Landfogdens egen Huusfornödenhed, af ham anskaffes, og med hans og Medinteressenters Hukkert, saavel som det befragtede Skib til Landet sendes, saa at den fornödene Anstalt derom kan föies, dog at, efter Landfogdens Declaration, intet af disse Vare bruges til nogen Handel i Landet; hvorfore og derimod tages al mulig Præcaution. Fredensborg Slot den 30. Aprilis 1753.

Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Opreisning paa og Indstævning af en Dom, m. m. Fredensborg 4. Mai 1753. — Norske Tegn. XXXIV, 140b—143. 4. Mai.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Af en til dig fra en Mand paa Vort Land Island, ved Navn Olaver

1753. 4. Mai. Jonsen, under den 14. Augusti 1751 indkommen Klage, er det fornummen, at der over en Mand paa bemeldte Island, navnlig Gudmund Bjarneson, er den 1. og 2. Junii Anno 1750 paa Tunge Thingsted, af Sysselmanden Erland Olafsen fældet en haard Dom, hvorved Gudmund Bjarnesen uden Beviis skal være dømt skyldig i Tyverie, paa hvilken Dom han skal have baade mundtlig og skriftlig appelleret til Laugthinget, og begjært Processen i Thingsvidnernes Overværelse beskreven, men at, endskjöndt han stillede Caution indtil Sagens endelig Udfald, skal dog Dommen strax være bleven exeqveret og han kagströgen og brændemærket, samt siden af Sysselmanden frataget alt det, han eiede, hvorefter han atter skal have begjært Processen beskreven, som skal være bleven ham nægtet for Mangel af Betaling, da han derefter skal være gaaen 70 Mile til Fods, til Laugthinget, hvor Amtmanden forhjalp ham til den ham fratagne Hest, og efter hans Begjæring constituerede en Laugrettesmand, som Sættedommer, til at afhöre hans paaberaabte Vidner om hans Appel og Execution, hvilken undskyldte sig med Vanvittighed, der foraarsagede, at han maatte reise til Amtmandens Fuldmægtig, Laugmand Magnus Gislesen, som beordrede samme Laugrettesmand, navnlig Joen Joensen, at afhöre Gudmund Bjarnesens Vidner, og beskikkede ham forbemeldte Olaver Joensen som Procurator i Sagen, baade at indstævne Sysselmanden for Sættedommeren, saa og for at före sine i Sagen behövende Vidner; men da Sysselmanden og Vidnerne vare indstævnte til Tunge Thingsted den 19. Aprilis Ao. 1751, skal Vidnerne have undskyldt sig for at vidne, og Sysselmanden ligeledes at svare til Sagen, paa Fundamente af Vores Norske Lovs 1ste Bogs 6te Cap. 10de Art., saa at Interlocutorium blev saaledes, at Vidnerne ikke kunde forpligtes at vidne i denne Sag, hvorefter Gudmund Bjarnesen blev af Sysselmand Erland Olafsen arresteret, og bragt hjem til ham, hvor han skal have siddet i Bolt og Jern fra den 20. Aprilis

1751 til han förte ham med sig til Laugthinget, hvilken Omgang foraarsagede, at Olaver Jonsen indstævnede Sysselmanden til Laugthinget, for at forsvare sin Arrest paa Gudmund Bjarnesen, hvor Olaver Jonsen af Laugmand Svend Sölvesen blev dömt at betale i Mulkt 10 Rd. til Sysselmanden, fordi han ei, formedelst Tidens Korthed og Veiens Længde, fra den 19. Aprilis til den 8. Junii, kunde fremföre de Vidner paa Landsthinget, som kunde vidne om Gudmund Bjarnesens Arrest hjemme i Herredet, endskjöndt han beraabte sig paa de der havende Vidner, det han formener at være imod Vores Norske Lovs 1ste Bogs 13de Cap. 15de Art. — Som Vi da af din ved denne Klage indsendte Erklæring have erfaret, at du, efter at du har indhentet Laugmand Magnus Gislesens Betænkning i denne Sag, ved hvilken han har ladet fölge den ergangne Dom, finder, at Sysselmand Erland Olafsens Forhold herudinden har været lovstridig og uforsvarlig, deels i Henseende til Dommen i sig selv, at Gudmunder Bjarnesen er dömt uden lovlig Beviis, deels i Henseende til at Dommen er strax, da den var afsagt, uanseet at Gudmund Bjarnesen declarerede Appel, bleven exseqvert, foruden at det og af det, som siden i Sagen er passert, synes, at Gudmund Bjarnesen, saavel naar der sees til den brugte Medfart med hans Person, som til hans Sags Procedure, angaaende de Vidner, han har agtet at före, höiligen skal være bleven forurettet; saa, paa det den lovstridige Omgang, som af Sysselmanden er bleven brugt, i Henseende til Dommens Execution, kan blive undersögt, paakjendt og straffet, andre til Exempel, give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for godt, at denne af Sysselmanden afsagde Dom, uanseet at den har overstaaet Fatalia Appellationis, maa for Laugthinget til Paakjendelse indstævnes, ei alene forsaavidt Dommen i sig selv angaaer, og den nu staaer til at forandre, efter at den er exseqvert, samt at Sysselmanden derfor bör staae til Ansvar, uden at nyde godt af Vores

1753. 4. Mai.

1753. 4. Mai. Norske Lovs 1ste Bogs, 6te Cap. 12te Art., men endog i Henseende til den af Sysselmanden derefter foretagne Execution. — Saa skal og den af Sættedommeren Joen Joensen afsagde Interlocutorii Dom, og den derpaa af Laugmand Sölvesen givne Kjendelse, angaaende Vidners Förelse, ikke være til Hinder udi denne Sag, med alle sine Omstændigheders Paakjendelse; til hvilken Ende ogsaa med Vidnerne, ifald de skulde vægre sig for at möde, eller at aflægge deres Vidnesbyrd, skal forholdes efter den kongel. allern. Forordning af den 3. Martii 1741. Og, paa det at Gudmund Bjarnesens Fattigdom ikke skal hindre ham i at udföre sin Sag, og söge sin Ret, saa have Vi allern. bevilget ham Beneficium Paupertatis til Sagens Udförsel, som dig herhos, tilligemed den ergangne Dom, tilsendes, da du haver at beskikke ham en Procurator, som Sagen for ham med det ham allern. forundte Beneficio Paupertatis forsvarligen efter Loven, og uden nogen Betaling, haver at udföre. Derefter du dig allerund. haver at rette, og den fornödne Anstalt at föie, at denne Vores allern. Befaling med allerund. Hörsommelighed vorder efterlevet. Befalendes &c. Fredensborg den 4. Maji 1753[1].

24. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til constitueret Amtmand Magnus Gislason, ang. Skattegravning i Island. Khavn den 24. Mai 1753.** – Publiceret paa Althinget og trykt i Althingsbogen 1753, Nr. xi. Rentek. Isl. og Fær. Copieb. Litr. L, Nr. 182.

Som Hans kongel. Majestæt efter Therkild Joensen og Svend Joenssen Reetz deres allerund. gjorde Ansögning om, udi Island at grave efter Skatter og Pretiosa, som de melde der i Landet at skal befindes, allern. haver behaget at resolvere, at saadan Gravning paa deres egen Bekostning, og uden Nogen derved at fornærme, maa tillades, dog med Vilkaar: 1) at hvor de saadan Gravning paa Nogens Grund og Eiendom agte

[1]) s. D. udfærdiget Benefic. Paupertatis, Norske Reg. 39, 204b.

at foretage, dertil da forud maa söges Grundeierens Minde. — 2) At Interessenterne udi de nye Indretninger i Landet, efter Hans Majts allern. Resolution af 20. Martii indeværende Aar, forbeholdes de Metaller, Mineralia og Agater m. v., som ved Gravningen kunde opdages, og hvilke de alene er berettiget til at maa nyde og til Rette gjöre. — 3) At, naar saadan Gravning foretages, skal samme forud meldes for Districtets Sysselmand, og hvad de kunde opdage hannem behörig tilkjendegives, paa det samme for Amtmanden og her til Kammeret videre kunde indberettes, og — 4) ifald enten gamle Mynter, eller andet af nogen Rarhed maatte befindes, skal samme efter Forordningen af 7. Augusti 1752 her til Rentekammeret indsendes, imod at de kan vente dets Værd af Hans Majts Cassa at blive godtgjort — saa ville vi höistbemte allern. Resol. Hr. Laugmand, som constitueret Amtmand, communicere, paa det samme for Sysselmændene og andre Vedkommende til Efterretning kunde bekjendtgjöres. Vi forblive &c. Rentekammeret 24. Maji 1753[1]. 1753. 24. Mai.

Kongelig Resolution ang. Tilladelse til at opgrave Skatte i Island. Fredensborg 28. Mai 1753. 28. Mai.
— I Anledning af en Memorial, hvorved Supplicanterne Thorkel Jonsson og Reetz «foredrage at være af deres Forfædres og egen Erfaring bekjendt, at paa adskillige Steder i Island skal befindes mange Skatter og Pretiosa nedgravne», hvilke de bede om Tilladelse at maatte paa egen Bekostning «grave og grave lade, uden derved Nogen at fornærme». — Stiftamtmand Grev Rantzau bemærkede kun, at de maatte söge Grundeiernes Samtykke, «ligesom Interessenterne udi de nye Indretninger i Landet i anden Maade er foreskreven, saa og, at det med Metaller, Mineralia og Agater m. v., som ved Gravningen kunde opdages», forbliver ved Resol. af afvigte 20. Marts, som overlod disse Gjenstande til Interessentskabet. — Ansögn. indstilles derfor paa Vilkaar: «at de, hvor saadan Gravning foretages, forud melde det for Districtets Sysselmand, og hvad de opdage hannem behörigen til-

[1]) s. D. Skrivelse af samme Indhold til «Terkild Jonsen og Svend Jonsen Reetz», Copieb. sst. Nr. 183.

1753. kjendegiver, paa det han Amtmanden samme kunde tilmelde,
28. Mai. for det videre her til Kammeret at indberette, saa og, ifald noget deslige som de foredrage, være sig enten gamle Mönter eller andet af nogen Rarhed befandtes, samme da, efter Forordn. af 7. August sidstafvigte Aar, her til Kammeret vorder indsendt, imod at de kunde vente dets Værd af Eders Majts Cassa godtgjort» (Forest. 19. Mai). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 34, Nr. 67.

Vi tillade allern. Supplicanterne Terchel Joensen og Svend Joensen Reetz at maae paa egen Bekostning grave udi Island efter de formeentlig der forborgene Skatter og Pretiosa, dog uden Nogen derved at fornærme, og ellers paa de saavel af Stiftamtmanden eragtede, som af Vores Rentekammer allerunderd. forestilte Vilkaar. Fredensborg Slot den 28. Maji 1753.

6. Oktbr. **Forordning, hvorved forbydes alleslags saa kaldede Hazard-Spil, være sig med Kort eller Tærninger, enten det er udi Værts- og publique, eller udi andre Privat-Huse. Christiansborg 6. Oktobr. 1753**[1]. — Almindelig Lov, men ikke publiceret i Island og saavidt vides aldrig der anvendt. Siell. Reg. 63, 397b—401; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1753, S. 124—130; Schou IV, 362.

27. Novbr. **Kongelig Resolution ang. Forhandling af islandske Fiskevare. Christiansborg 27. Novembr. 1753.** — Landfoged Skuli Magnusson havde indsendt Fortegnelse over nogle med en det islandske Interessentskabs Hukkert ankomne Fiskevarer, med vedföiede Priser, nemlig: 75 Tdr. Torsk à 6 Rd., 845 Stkr. forskjellig Klipfisk à 4—5 Mk. pr. L℔, og 1982 Stkr. Flyndere à 2 Mk. pr. 100, hvilke Varer han tilböd Compagniet, men dette havde erklæret, at det var det umuligt at modtage samme for en saadan Priis, paastaaet Prisens Nedsættelse, og iövrigt henstillet, «hvad Fornærmelse Compagniet forvoldes, naar Landfogden eller Andre tillades at drive Handel med de Vare, hvoraf Compagniet aarligen maa svare en anseelig Afgift til Eders Majts Cassa». — Kammeret finder, at de ved de nye Indretninger forarbeidede

[1] Reskr. 28. Novbr. 1755.

Varer ere af den Beskaffenhed, at Compagniet ikke ifölge de foregaaende Forpagtninger af Handelen kunde gjöre Regning derpaa, men Kammeret finder det önskeligt, om Interessentskabet og Compagniet kunde enes om Priserne, saaledes, at Compagniet kom til at modtage alle Varerne, hvilket og menes at være Hensigten i kgl. Resol. 4. Jan. og 8. Mai 1752 samt 20. Marts 1753. Men da dette ikke kunde opnaaes; Landfogden forsikkrede ikke at kunne slaae af, paa Grund af Fragt og Omkostninger; Qvantiteten var ringe; Boniteten noget bedre end sædvanlig; Forhandlingen af et saa lille Partie ikke kunde være Compagniet til synderlig Hinder; Torsken tog Skade ved at ligge — indstilles, at det saaledes henförte Partie maa sælges (Forestill 19. Novbr.). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 34, Nr. 125. 1753. 27. Novbr.

Som det islandske Compagnie erklærer sig, at kan ikke modtage disse Fiskevare til de derfor anförte Priser, og samme Vare er af ingen synderlig Quantité, saa tillade Vi allern. for denne Gang, at Landfoged Skule Magnusen maa paa egne og Medinteressenters Vegne bemeldte Vare paa anden Maade her forhandle. Christiansborg Slot den 27. Novembr. 1753.

Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Opreisning paa en Dom. Christiansborg 18. Januar 1754. — Norske Tegn. XXXIV, 425—426. 1754. 18. Januar.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Da Vi, saavel i Anledning af Margrethe Thorgeirsdatter af Belgsholt udi Isefjords Syssel paa Vort Land Island, hendes allerund. gjorte Ansögning og Begjering, som og efter den fra dig derover indhentede Erklæring, under denne Dags Dato allern. have forundt hende Beneficium Paupertatis til en Sags Udförsel imod Sysselmanden Erland Olafsen, angaaende, at han den 1. og 2. Junii Anno 1750, uden Beviis eller Tilstaaelse, haver dömt hende, som Tyvs Medvidere, at kagstryges, og samme Dom strax og uden Ophold paa hende exequeret: saa tilskikke Vi dig herhos det hende allern. meddelte Beneficium Paupertatis, og er derhos hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du anordner hende en Procurator,

1754. som samme Sag for hende, uden nogen Betaling, efter
18. Januar. Loven forsvarligen haver at udföre. Ligesom Vi og, efter bemeldte din Erklæring, allern. have funden for godt, at denne af Sysselmanden afsagde Dom, uanseet at den har overstaaet Fatalia Appellationis, maa for Laugthinget til videre Paakjendelse indstævnes, ei alene for saavidt Dommen i sig selv angaaer, og den nu staaer til at forandre, efter at den er exequert, samt at Sysselmanden derfor bör staae til Ansvar, uden at nyde godt af Norske Lovs 1ste Bogs 6te Cap. 12te Art., men endog i Henseende til den af Sysselmanden derefter foretagne Execution. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 18. Januarii 1754 [1].

25. Januar. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Tiden for Laugthingets Holdelse. Christiansborg 25. Januar 1754[2].** — Publiceret paa Althinget og trykt i Althingsbogen 1754, Nr. II, 3; Norske Tegn. XXXIV, 433—434; Uddr. hos Fogtm. V. 1, 495.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Som Os allerund. er bleven forestillet en fra Laugmændene paa Vort Land Island, Svend Sölvesen og Björn Markussen, med flere, indkommen Memorial, hvorudi de allerund. andrage, at, da det aarlig holdende Laugthing ved Öxeraae ikke begyndes förend den 8. Julii, og de derved forefaldende Forretninger, samt Deliberationer over adskillige Vores Tjeneste og andre Landets Velfærd angaaende Ting udfordrer nu længere Tid end tilforne, geraader det mange af deres Embeds- og andre nödvendige Sager hjemme i Herrederne til Ophold, som

[1]) s. D. er udfærdiget Beneficium Paupertatis i denne Sag. Norske Reg. 39, 589.

[2]) Reskr. 28. April 1784.

ved deres sildige Ankomst fra Laugthinget sinkes og forhindres, hvorfore de derhos allerund. have anholdet, at Vi allern. ville anordne og befale, at Laugthinget herefter aarlig maatte tage sin Begyndelse den 3. Julii, som det udi den til den nye islandske Lov forfattede Concept er bleven regleret og fastsat, og jövrigt med Alting saaledes forholdes, som Loven og vedtagen Skik medförer. Thi ville Vi, efter den fra dig herover indhentede allerund. Erklæring, allern. have bevilget og hermed anordnet, at Laugthinget paa Island maa anticiperes, og, istedenfor at samme hidtil skal have været udsat til den 8. Julii, at skal herefter begyndes og holdes den 3. i samme Maaned. Derefter du dig allerunderd. kanst vide at rette, og Vedkommende Sligt til allerund. Efterretning at lade bekjendtgjöre. Dermed &c. Christiansborg Slot den 25. Januarii 1754. 1754. 25. Januar.

Rentekammer-Skrivelse til Geheimeraad Grev Holstein, ang. Saltkogerie i Island. Khavn 2. Februar 1754. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 244. 2. Febr.

Landfoged Schule Magnusen udi Island haver ved Skrivelse af 14. Decembr. 1753 andraget, at efter at han udi nogle Aar havde prövet paa udi Island at koge Salt af det derværende Södvand, dog i en vis Proportion med andet Salt, og deraf erholdet Augmentation, havde han in Anno 1752 her til Staden medbragt noget af det udi Island befindende Södvand, som af Renteskriver Ahlers blev proberet, og befandtes at holde 6 Grad, samt at være mere gehaltig end det ved det norske Saltværk sig befindende Södvand, og derefter udi samme Aar ladet sig her i Staden forfærdige en Salt-Pande, som kostede hannem 26 Rd. — Men da han ingen Fordeel kunde vente sig af deslige Saltkogning med Torf eller Brænde, har han, efter megen Udforskning og Overlæg med Andre, erholdet det Raad, at gjöre en

1754. Pröve med at sætte hans Saltpande med Sövand udi
2. Febr. en af de varme Kilder, for at see, om Vandet ikke ved saadan Varme kunde fordunstes og efterlade sig Saltet; hvorfore han ved sin Ankomst til Landet in Anno 1753 formaaede de tvende Studentere Eggert Olavius og Bjarne Poulsen at forsöge Saltkogeriet paa saadan Maade, og til den Ende givet dem dertil bemeldte Saltpande, som og meddelet dem Underretning, paa hvad Maade det skulde skee. Efter hans Ankomst her til Staden, da han ei kunde oppebie udi Landet den ovenmeldte Pröves Udfald, haver berörte Studentere tilskrevet hannem, at de paa Reichhole, vesten paa Island, have gjort en Pröve med at koge Salt af Sövand, uden Brænde eller Kul, og ved at sætte Saltpanden udi den varme Kilde, som fordunstede Vandet og efterlod Saltet, have de faaet godt Salt, hvorom de deres Relation til eders höigrevelig Excellence og övrige Herrer af det lærde Societet skal have indsendt. Da, som Landfogden, der haver begyndt og foranstaltet, samt bekostet denne Pröve af Saltkogerie, befrygter, at Andre end han og hans Medinteressenter udi de i Island anlagde Fabriquer og nye Indretninger skulle tilvende sig Adgang at anholde om allern. Tilladelse at betjene sig af denne Maade at koge Salt udi Island, og derved betage dem den intenderede Nytte: saa skulle vi tjenstskyldigst anmode eders höigrevelig Excellence, ifald herom fra bemeldte Studentere nogen Relation eller Pröve af Salt til eders höigrevelig Excellence maatte være indkommen, at os samme da behageligst maatte blive communiceret, til videre Overveien, og at hvis i saa Maade til Værkets Befordring udkræves Hans kgl. Maj^t allerunderd. kunde blive forestillet. Vi forblive &c. Rentekammeret den 2. Februarii 1754.

8. Febr. **Reskript til de Tilforordnede i Videnskabernes Societet i Kjöbenhavn, ang. Eggert Olafssons**

og Bjarne Palssons Reise i Island. Christiansborg 8. Februar 1754. — Siell. Tegn. LXXVIII, 759b—761. 1754. 8. Febr.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Os er allerunderd. bleven refereret en eders til Os indgivne Forestilling, dateret den 29. Januarii næstafvigt, hvorudi I, angaaende de tvende islandske Studentere, ved Navn Eggert Olafsen og Bjarne Poulsen, som, efter Vores allern. Befaling, ere oversendte til Vort Land Island, for der at undersöge alleslags Naturalia, som der i Landet findes, og enten kunde være til nogen reel Nytte, eller kunde give Anledning til curieuse Observationer, give dem det Vidnesbyrd, at de sparer ingen Umage for med denne deres Reise at opnaae Vores allern. havende Öiemærke, da de har tilsendt eder deres Journaler og Observationer, samt endeel Jord-Sorter og andre Naturalier, saa og ere i Værk med at undersöge, saavel paa hvad Maade Salt der i Landet kunde kaages til stor Fordeel, som og, om der endnu er at finde Svovl i Landet, foruden at de og have tilsendt eder et Par Tegninger af de curieuseste Prospecter, som de have fundet der i Landet, hvorfore, ligesom I have fundet disse tvende Studentere utrættelige i at undersöge og gjöre Experimenter, I ligeledes have ladet være eders allerund. Pligt, at assistere dem i Alt det, som af eder dependerer, nemlig baade för deres Afreise herfra at lade dem undervise, og præparere til at gjöre der i Landet nyttige Decouverter, saa og siden at sende dem Instrumenter og andet, som kan behöves til at opnaae denne Vores havende allern. Intention; men da I tillige beretter, at forne tvende Studiosi udi en allerund. Memorial til Os andrager, at de udi det haarde Land og disse vanskelige Aaringer ei kan udkomme med de enhver af dem allern. tillagde 160 Rd. aarlig, og det formedelst de en lang Tid om Aaret maa bestandig reise, samt holde Folk og Heste, hvilke sidste de maae föde Vinteren over, saafremt de ellers skal være

1754. 8. Febr. istand til om Foraaret og Sommeren at reise Landet omkring, have I, i Anledning af disse tvende Studenteres allerund. Ansögning, proponeret, om Vi af sær kongelig Naade endnu allern. ville forunde enhver af dem et Tillæg af 40 Rd., saa at hver kunde have 200 Rd. aarlig i den Tid de blive i Landet, som formenes i det höieste ei vil blive længere end 2 Aar. Thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af denne eders Os allerund. gjorte Forestilling, allern. have bevilget, at enhver af disse tvende Studentere maa nyde et aarligt Tillæg af 40 Rd., som skal beregnes dennem fra denne Vores allern. Befalings Dato, saa at enhver af dem skal saaledes herefter nyde aarlig 200 Rd. og continuere for dem indtil de kommer her tilbage igjen, hvorom Vi under denne Dags Dato have tillagt Os elsk. Vores Deputerede for Financerne Vores allern. Ordre, og befalet dem at föie den Anstalt, at dette sidste Tillæg bliver dennem, ligesom de 160 Rd., som hver af dem forhen er aarlig tillagt, af Vore Betjentere der paa Landet betalte. Derefter I eder allerund. have at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 8. Februarii Anno 1754[1].

26 Febr. **Kongelig Resolution ang. Tilskud til de islandske Indretninger m. v. Christiansborg 26. Februar 1754[2].** — Directeurerne for det islandske Interessentskab havde i en Memorial takket for den för modtagne Understöttelse, og Landfoged Skuli Magnusson havde andraget, at ihvorvel Landet, imidlertid disse Indretninger ere anlagde, er bleven hjemsögt med haarde Aaringer, særdeles formedelst Fiskeriets Mislingelse og andre Omstændigheder, som har forvoldet, foruden en snart almindelig Hungersnöd iblandt Indbyggerne, at de til Fabriquerne antagne Arbeidsfolk maatte

[1]) s. D. Ordre til de Deputerede for Financerne, at udbetale de Reisende 200 Rd. aarlig hver, overeensstemmende med foranstaaende Reskript (Siell. Tegn. LXXVIII, 758b—759).

[2]) Rentek. Skriv. 30. Marts 1754 og 12. April 1755.

udi sidstafvigte Aar, i Mangel af Underholdning, derfra gives Afsked, til Værkets store Skade, ligesom og begge Fiske-Hukkerterne gjorde en meget slet og ringe Fangst, saa haver Interessentskabet dog anvendt al mulig Flid til Værkets Befordring, saa at paa Fabriquerne er forarbeidet de paa en hosföiet Specification anförte og nu i Khavn efterseete Klædevare, samt bygget adskillige Huse til Fabriquerne og Svovel-Raffinaderiet, og Agerdyrkningen har vel, formedelst den da indfaldne usædvanlige kolde og vaade Sommer, ikke lykkedes paa alle Steder, dog skal Bygget, tillige med Hör og Hamp, have naaet sin Fuldkommenhed, og udi mildere Sommere formodes at det vil gaae vel for sig, men der skal endnu udfordres anseelige Omkostninger, saa som: til flere Huse for Fabriquerne, saavel som anden Nödvendighed baade dertil og til det der indrettede Svovel-Raffinaderie, item de herfra didsendte Bönderfolkes Istandsættelse, saa og, for videre at undersöge den der begyndte og vel udfaldne Pröve med at koge Salt af Havvand, formedelst de derværende varme Kilder, samt med dertil indrettende Jægter og Baade, tilligemed behövende Folk, at hente fra Nord-Cap det der befindende Drivtömmer til Huse og Baadebygninger, med videre, som et stort og for Landet betydeligt Værk; hvilket Alt han og Medinteressenter ikke af egne Kræfter formaaer at tilveiebringe, da de allerede, formedelst de udi sidste Aaringer indtrufne Vanskeligheder, skal være geraadne udi Gjeld, og dersom Kongen ikke fremdeles rækker dem sin naadefulde Hjelp, staaer det Begyndte Fare for at undergaae, og al den forhen Landet beteede kongelige Gavmildhed at vil blive uden Virkning, hvorfor han paa egne og Medinteressenters Vegne allerund. beder: 1754. 26. Febr.

1) Om videre Hjelp af 10000 Rd. til Fabriquernes og de andre Indretningers Istandsættelse, da de haabe derved at komme i Stand, og udi Eftertiden samme behörig at kan understötte og holde vedlige — 2) Om Tilladelse ved deres tvende Fiskehukkerter at maae indtage og til Landet före, saasom ved den, som ligger ved Frederiksstad i Norge, hvad Tömmer samme kan rumme, og ved den anden, som her i Staden befindes, den övrige Provision som til Fabriquerne behöves. — 3) At det islandske Compagnie maatte tilholdes, saavel udi indeværende som de næstpaafölgende 2de Aar at forsyne især visse Havne med saa meget godt Sædekorn som behöves. — 4) At Kongen ville confirmere og til Landets Indbyggeres Efterlevelse befale fölgende af dette Interessentskab

1754. udi deres generale Forsamling overveiede Poster til Jord- og
26. Febr. Agerdyrkningens Befordring i Landet, saasom: a) at Enhver som beboer 10 Hundr. Jord skulde, det förste muligt var, og i det seneste inden 1756 Aars Udgang have indhegnet, plöiet og med Korn besaaet et Stykke Jord, idetmindste af 45 Alen i Qvadrat, og en Kaalhauge ²/₄ mindre, og de, som beboe större Jord, at gjöre denne Indretning större udi den anförte Proportion, under eet Aars Landskylds Forbrydelse; — b) at Alle og Enhver, under Straf efter Loven, skulle fra 9de til 21de Sommer-Uge have deres Boe-Qvæg ved Sæter og deres Gjeldt-Qvæg udi Afret, undtagen de Heste som til Gaardens Brug behöves, og — c) at Indbyggerne beflitte sig paa at gjöde deres Jorder med Söetang, samt med Vogne og Slæder at lette deres Arbeide, og Ingen være tilladt at bruge Mög til Brændsel, under vilkaarlig Straf for dem, som modtvilligen derimod handle. — 5) At til et Tugthuses Indrettelse for de i Mængde der paa Landet omlöbende unge og friske Betlere maatte skjenkes det Kongen tilhörende Thingöre Kloster, hvilket nu indbringer 178 Rd. Croner, da disse, nu unyttige og skadelige Folk, der kunde oplæres udi deres Christendom, samt ved de nye Indretninger anföres til Spinden og andet Arbeide. — Og 6) At bemeldte Interessentskab maatte, efter nöiere Undersögning af den Pröve, som Landfogden udi forrige Aar haver foranstaltet, alene være berettiget at koge Salt af Havvand, ved de derværende varme Kilder, hvilket haabes at ville blive et fordeelagtigt Værk til de andre Indretningers Understöttelse.

Rentek. bemærker: til 1ste Post, at Kongen havde allerede skjænket 31000 Rd. til disse Indretninger, og befalet derfor et Regnskab aflagt, men endnu var saadan Regning ikke indkommen, da den constituerede Amtmand, Laugmand Magnus Gisleson, tilligemed Sysselmændene Brynjolver Sivertsen og Thorsten Magnussen, som Interessenter udi disse Indretninger, havde berettet, at det formedelst Sagens Vidtlöftighed og fordi de sidste Regninger dem sildig tilkom, haver været dennem umulig at forfærdige det Befalede forinden Skibene i sidstafvigte Aar gik der fra Landet; dog melde de, at Landfogden har til dem aflagt Regninger for de fulde 31000 Rd., og clareret dets Saldo, paa 2000 Rd. nær, som skulde være Bekostninger paa hans tvende forhen her til Staden gjorde Reiser, lovende derhos, at den befalede Regning skal ufeilbar udi indeværende Aar blive hidsendt; ligesom de og forud forsikkre, at det allern. Skjenkede er ikke anvendt til andet end forbemeldte Ind-

retninger, hvilket paa disse Regningers Eftersyn, naar samme erholdes, for det förste ankommer. 1754. 26. Febr.

Naar ellers paa den ene Side hensees til, at den til disse Indretninger allerede skjænkede Summa er over 5 Gange höiere, end den af Interessentskabet i Begyndelsen dertil omsögte Hielp, saa kunde vel synes, at dette Forehavende dermed, og ved Interessenternes eget Indskud, maatte nyde Fremgang, og sig soutinere; men, paa den anden Side er dog ikke ubekant, at Indretningerne ere gaaed videre, og bleven langt mere kostbar, end Interessenterne i Begyndelsen sig forestilte; det er og forhen indberettet, at det Indskud, som de ventede hos en og anden i Landet (da Alle og Enhver af Landets Indbyggere, som kan indskyde 25 Rd., ere, efter Conventionen af 4. Jan. 1752, tilladte udi dette Interessentskab at indtræde) skal have feilet, hvortil er kommen tvende efter hinanden indfaldene haarde Aaringer, da formedelst Fiskeriets Mislingelse ikkun lidet er fanget ved de tvende til det der indrettede nye Fiskerie kjöbte Fiskehukkerter, til at erstatte de derpaa gaaende Omkostninger, og paa de uldne Fabriquer, der ligeledes ere af anseelig Bekostning, er ikke heller meget forarbeidet, efterdi Mangel paa Födevare, som af den constituerede Amtmand iligemaade er indberettet, skal have forvoldet, at Spinde- og Arbeidsfolkene maatte derfra bortgaae, hvilke Omstændigheder vel for en stor Deel kan være Aarsag til, at Interessentskabet nu beklager, at det Begyndte staaer Fare for at undergaae, med mindre Kongen endnu med videre Hjelp samme vilde understötte. Det henstilles derfor, om Kongen, i Henseende til den Nytte, som af disse Indretninger tillige til Landets almindelige Bedste forventes, endnu vilde bevilge de af Interessenterne ansögte 10000 Rd., eller endeel deraf, dog engang for alle og med Vilkaar, at samme anvendes paa den ved Resol. af 20. Martii 1753 befalede Maade, samt at derfor ligeledes behörig attesteret Regning aflægges. — Med Hensyn til 2den Post bemærkes, at det vel var at önske, at det octroyerede islandske Compagnie vilde paa nogen billig Maade forsyne forbemeldte Interessenter med hvad Materialier og andre Vare, som til de nye Indretninger behöves; men Directeurerne have ikke dertil været at formaae, ja den Mangel, som efter den constituerede Amtmands Beretning, saavel som nogle af Landfogden indleverte Thingsvidner haver været hos nogle af Compagniets Kjöbmænd, iblandt andet paa Meel og Bröd, om hvilket med mere man for det förste med Compagniet træder i Correspondence,

1754. skal endog have forvoldet, at en Deel af de til Fabriquerne
26. Febr. antagne Islændere samme i sidstafvigte Aar maatte forlade; og efter Indretningernes nuværende Tilstand kunde det vel desuden være betænkeligt: at betage Interessenterne den Fordeel, med deres her og i Norge værende Fartöier at lade sig tilbringe hvad til Indretningerne behöves, for derved iblandt andet Fragten at spare; hvorfore indstilles, om med bem^te Fartöier maa föres til Landet, saasom: med det i Norge beliggende Tömmer, og med det, som i Khavn befindes, hvad i anden Maade til bemeldte Indretninger behöves, dog at under vilkaarlig Straf intet Andet, Compagniets Handel i nogen Maade til Fornærmelse, til Landet bringes, da til Præcaution imod Underslæb herfra blev at föie behörig Anstalt om Varenes Eftersyn saavel paa de Steder, hvor samme indtages, som ved Udlosningen i Landet, og Compagniet uformeent derved en eller visse Personer paa deres Vegne at committere, ligesom udi lige Tilfælde ved Resolution 20. Marts 1753 er befalet. — Om 3^die Post: at forsyne visse Havne i Landet med Sædekorn, da bliver, efter den nærmere Efterretning, som angaaende de ubenævnte Havne og Qvantiteten af det behövende Sædekorn til hver især fra Landfogden forventes, Compagniet derom tilskreven. — Den 4de Post, om visse Anstalter til at befordre Ager- og Jorddyrkningen i Landet, behöver i visse Maader nærmere Oplysning, helst det, efter Omstændighederne, synes ikke vel gjörligt, som Landfogden og mundtligen tilstaaer, at alle Jordbrugere udi dette store og vidtlöftig bebygte Land kan af de didkomne faae danske og norske Bönderfolk til 1756 Aars Udgang blive i Agerdyrkningen behörigen underviiste; dog kunde Amtmanden tilskrives, for Landets Indbyggere for det förste at lade bekjendtgjöre: a) at holde sig Loven stricte efterretlig, med at have deres Qvæg om Sommeren paa Sætter og udi Afret (hvilket sidste er til Fjelds eller i Udmarker) saasom denne Artikel grunder sig efter Forslaget paa den islandske Lov, og iblandt andet sigter til Græsningens Conservation paa de ved Gaardene værende Enge, som bruges til Höslet. b) At de beflitte sig paa at gjöde deres Jorder med Sötang, og entholde sig fra at brænde Mög, men derimod bruge samme til Jordernes Forbedring; item saavidt mueligt er at anskaffe sig Vogne og Slæder, for dermed deres Arbeide at lette, og c) at hvor det eragtes at være bedst bekvem og gjörligt, maatte enhver, som besidder saadanne Jorder som Forslaget ommelder, lade sig med yderste Flid være angelegen deraf

at indhegne, plöie og besaae saadan et Stykke som anfört er, 1754.
item Kaalhauger anlægge, dog at Interessentskabet lod enhver 26. Febr.
derudi ved de didsendte Bönderfolk eller andre undervise, og
hvis da Nogen, som havde bekommet saadan Underviisning, modtvilligen efterlod samme, til deres eget og Landets Bedste hensigtende, Værk at fuldföre, maatte de vente derfor med vedbörlig Straf at blive anseet. — Den 5te Post, om at indrette et Tugthuus af Thingöre Kloster, kunde vel indtil videre udsættes, thi omendskjöndt saadan en Indretning i sig selv kan være nyttig og tjenlig, og hvorimod paa de 178 Rd. aarlig Afgift vel ikke var at ansee, saa har dog Erfarenheden ved saadanne Indretninger paa andre Steder læret, at der udfordres store Bekostninger til samme at istandsætte og vedligeholde; hvorfor Interessenterne kunde tilskrives nærmere at indberette, hvorledes de eragte at bemeldte Tugthuus, være sig saavel i Henseende til Bygninger, som Betjente og Lemmer, med videre, var at indrette, saavel som ongefehrlig Beregning, hvad til den förste Indretning og dets Vedligeholdelse for et Aar udfordres, item hvad de formene at samme aarligen ved Spinderie eller andet Arbeide vilde indbringe, tilligemed deres Forklaring, hvorfra Udgifterne var at erholde, uden derved formeget at angribe de Midler, som ere destinerede til andre begyndte og til Landets almindelig Bedste hensigtende Indretninger, da denne Post derefter nærmere blev at foretage. — Den 6te Post om Saltkogning, hvilken paa den andragne Maade synes at give Forhaabning til et nyttig og fordeelagtig Værk, beroer for det förste paa den Efterretning, som efter Kammerets Skrivelse til Geheimeraad Holstein forventes fra det lærde Societet, hvor de tvende islandske Studentere, som af Landfogden skal være givet Commission til derpaa at gjöre Pröve efter hans Afreise fra Landet, deres Relation skal have indsendt (Forestill. 18 Februar). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 35, Nr. 34.

Efter foranförte Omstændigheder ville Vi: 1) af fremdeles höikongelig Naade og Omhue for Vore paa Island værende kjære og troe Undersaatters Bedste og Opkomst, som af de der begyndte og videre anlæggende nye Indretninger forventes, endnu til Hjelp til samme Indretningers Istandsættelse skjenke, dog eengang for alle, ti Tusinde Rigsdaler, med Vilkaar, at samme anvendes paa den ved Vores allern. Reso-

1754. lution af 20. Martii 1753, dens 1ste Post, udi lige
26. Febr. Tilfælde foreskrevne Maade, samt at derfor, ligesaavel som for de forhen allern. dertil forærte 31000 Rd., behörig af Amtmanden attesteret Regning til Vores Rentekammer aflægges. Og kan da disse 10000 Rd. den herværende Landfoged Skule Magnussen paa egne og Med-Interessenteres Vegne anvises. — 2) Tillade Vi allern., at bemeldte Interessenter maae med deres Fiskehukkerter lade före til Landet hvad for bemeldte af Os allern. skjenkede Summa til de anförte Indretninger kjöbes, saasom: med den, som ligger i Norge, hvad Tömmer samme kan rumme, og med den her i Staden beliggende hvis ellers dertil behöves; dog at under Confiscation og anden vilkaarlig Straf intet Andet, det octroyerede islandske Compagnies Handel til Fornærmelse, til Landet bringes. Og til Præcaution imod saadan Underslæb föies af Vores Rentekammer ligesaadan Anstalt, som ved ovenmeldte Vores allern. forrige Resolutions 2den Post i saa Maade befalet er, og efter Omstændighederne fornöden maatte eragtes. — Betræffende den 3die, 4de og 5te Post, da kan derom, paa den allerund. forestilte Maade, med Vedkommende corresponderes[1], og ellers Landets Indvaanere angaaende Jord- og Agerdyrkningen for det förste til deres Efterretning og Efterlevelse bekjendt gjöres: hvis Kammeret efter 4de Post tjenlig haver eragtet, som Vi for saavidt og indtil videre allern. approbere; og den 6te Post om Saltkogning kan, naar den derom requirerte nærmere Efterretning erholdes, Os allerund. videre forestilles. Christiansborg Slot den 26. Februarii 1754.

12. Marts. **Afhændelses-Brev paa Gaarden Garpsdal som Beneficium.** Međalfell 12. Marts 1754. — Vidimeret Copie i Bispe-Archivet i Island, Nr. 340: «Donationes in usus pios et publicos» efter Garpsdals Kirkes Visitats-Protocol;

[1]) Jevnf. Rentek. Skriv. 30. Marts 1754.

en anden Afskrift af samme Protocol i Sognepræstens Beskrivelse over Garpsdals Præstekald, fra 1839, i Bispe-Archivet. 1754. 12. Marts.

Veleðla og velbyrdige kongel. Majts constituerede amtmann á Íslandi, Herra Magnús Gíslason. — Háttvirðandi Herra! — Eptir því að sá sálugi og sæli Herra, veleðla og háehreverdugi Herra biskup Skálholts stiptis, Magister Jón Árnason, hefir með sínum eigin peníngum innkeypt sèr til eignar jörðina Garpsdal, liggjandi við Gilsfjörð og (í) Barðastrandar sýslu, 40 hundruð að kaupahluta, fyrir svo marga peninga sem þar um gjört kaupbrèf útvísar, í því henseende, að hann vildi með framtíð gjöra nefnda jörð að einu beneficio, þeim fátækum prestum til undirholdníngar og viðhalds, sem Garpsdals þíngum þjónuðu, uppá það, að þeir því heldur stunduðu sitt embætti með trú og dygð, guðs kristni til eflíngar og hans dýrð til víðfrægðar; hverjum sínum ásetníngi honum að guðs vilja hlotnaðist ekki, lífsstundanna vegna, að fullnægja. Hefir því hans hjartkæra eptirþreyjandi, nú hjá guði hvílandi ekkja, veleðla guð og dygðir elskandi hústrú, frú Guðrún Einarsdóttir, þessum síns egtaherra vilja og ásetníngi vel í verk komið, og fullgjört með einu staðfastlega gjörðu testamentis brèfi, af Dato Meðalfelli d. 18. Septembris Anno 1747, hvar inni hún ávísar sinn síðasta vilja og síns hús ráðstöfun, og ámeðal annars skipar hún og fyrir skilur, að eptir síns hjartkæra sonar Mr. Árna Jónssonar dauðlegan afgáng skuli nefnd jörð Garpsdalur, liggjandi við Gilsfjörð, vera eitt æfinlegt beneficium eptir þann dag, með hennar tilheyrandi kúgildum, og öllum þeim herlegheitum sem jörðunni hafa fylgt og hans, herra biskupsins, sál. formaður hafi honum selt og í hendur fengið, og það skuli þeim presti til undirholdníngar tilheyra, sem kallinu þjónar, uppá hvert sitt áður umgetna testament hún öðlaðist kónglegrar Majts allranáð. Confirmation af Dato 16. Februarii 1748. Þó uppá það, að þessu áður áminnstu testamenti verði fullnægt í þessum orðum og articulis, þar sá tími er fullkomnaður, að Monsr Árni, hennar sonur, er fyrir

1754. tímanlegan dauða burtkallaður, þá afhendi eg og afsala,
12. Marts. sem veit mig vera löglogan erfíngja sál. Monsr Árna Jónssonar, frá mèr og mínum örfum opt áminnzta jörð Garpsdal við Gilsfjörð, til að vera eitt ævarandi beneficium hèr eptir, með öllum þeim gögnum og gæðum, sem þeirri jörð fylgir og byrjar að fylgja, bæði til lands og vatns, sömuleiðis jarðarinnar tilheyrandi og meðfylgjandi kúgildi, svo sem í testamenti þeirrar veleðla sál. Frúr er upp sett og fyrir skilið; þarfyrir hefir þar nú þjónandi prestur fullan aðgáng til nefndrar jarðar í næstkomandi fardögum, með herra amtmannsins ráði og samþykki, svo sem til þess beneficii, er honum er af Hans kóngl. Maj[tt] náð eptirlátið að njóta. Þetta mitt afsalsbrèf, með þeim Documentis er jörðunni kunna að þèna og undir mínar hendur komið hafa með hennar kaupbrèfi, afhendi eg nú undir umsjón veleðla og velbyrðugs amtmannsins herra Magnúsar Gíslasonar, sem næst guði og kóngl. Majestati bezta landsins föður nú í þessari tíð, með eitt vakandi auga því til velferðar, hvarfyrir honum af mèr þetta efni framar recommenderast til hins bezta. Þessu mínu framan og ofanskrifuðu afsalsbrèfi til staðféstu skrifa eg mitt nafn hèr undir, með hjáþrykktu signeti. Meðalfelli í Kjós þann 12. Martii Anno 1754. Torfi Gíslason.

(L. S.)

12. Marts. **Afhændelses-Brev paa Gaarden Arnarbæli, til Præstekaldet Mosfell i Grimsnes. Meðalfell i Kjós 12. Marts 1754.** — Efter verificeret Udskrift af Mosfell Kirkes Copiebog, i Bispe-Archivet i Island Nr. 340: «Donationes in usus pios et publicos».

Veleðla og velbyrdige kóngl. Maj[tt] constitueraði amtmann á Íslandi, Herra Magnús Gíslason! — Það gefst til vitundar Hans Nobilitate með þessu brèfi, að eptir testamentisbrèfi veleðla guð- og dygð elskandi hústrúr Frú sál. Guðrúnar Einarsdóttur, af Dato Meðalfelli þann 18. Septembr. 1747, hefir hún svo niður sett og fyrir

skilið, að eptir dauðlegan afgáng síns kæra sonar, Árna Jónssonar, skyldi 18 hundruð i jörðunni Arnarbæli í Grímsnesi til leggjast Mosfells prestakalli í sama hrepp, með þar fylgjandi kúgildum, presti, sem þar þjónar, til underholdníngar. Uppá þetta sitt testament hefir sú sál. frú öðlazt kóngl. Majts allranáðugustu Confirmation, af Dato 10. Februarii 1748; hvarfyrir að fyrnefnd 18 hundruð í jörðunni Arnarbæli, með fylgjandi kúgildum, afhendast nú og afsalast af mèr, lögerfíngja sál. Monsr Árna, sem fyrir dauðlegan afgáng er burt kallaður, eptir testamentisins innihaldi til prestakallsins Mosfells í Grímsnesi, þeim presti sem þar þjónar til ævarandi underholdníngar hèr eptir. Þar fyrir hefir þar nú verandi prestur frían aðgáng til sömu jarðar í næstkomandi far dögum. Þetta mitt afsal gef eg nú undir yðar herra dóms hönd, uppá það að þèr, sem einn vel reyndur landsins faðir, sem hafið vakandi auga á þess velferð, vitið að láta hvern einn hèr viðkomandi skikka sèr með þetta efni rètt sem vera byrjar. Þessu mínu ofanskrifuðu afstaaelsesbrèfi til staðfestíngar skrifa eg mitt nafn hèr undir með hjáþrykktu signeti. Meðalfelli dag 12. Martii Anno 1754. 1754. 12. Marts.

Torfi Gíslason.

(L. S.)

Kongelig Resolution ang. Combination af Gullbríngu og Kjósar Syssel. Christiansborg 19. Marts 1754. — I Anledning af, at Laugsagner (lögsagnari) i Guldbringe Syssel Þorsteinn Hákonarson havde frasagt sig dette Embede, og den constituerede Amtmand, Laugmand Magnus Gislason, foreslaaet at forene det med Kjósar Syssel, under den derværende Sysselmand Gudmund Runolfsson, dog med 14 Rd. Tillæg til den nuværende Laugsagner-Lön, som var 16 Rd., der ikke forslog engang til de nödvendige Omkostninger til Embedsreiser[1]. — Rentek. Norske Relat. og 19. Marts.

[1]) Functionerne vare saaledes fordelte, at Laugsagneren var Dommer og Skriver i Sysselet, og havde derfor fra gam-

1754. Resol. Prot. 35, Nr. 44; communiceret Stiftamtmanden, den constituerede Amtmand, Landfogden og den vedkommende
19. Marts. Sysselmand ved Rentek. Skr. 23. Marts 1754, Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 292—295.

Efter foranförte Omstændigheder accordere Vi allernaad., at de til Laugsagner-Tjenesten i Guldbringe Syssel henlagde 16 Rd. Lön maa med 14 Rd. forbedres, og dette Embede altsaa med 30 Rd. Species aarlig Gage annecteres Sysselmands-Tjenesten udi det derpaa grændsende Kjose Syssel, saa at begge Embeder herefter bestandig tilsammen föiet forbliver, dog at Sysselmanden tager sin Bopæl imellem begge Sysseler, paa et for Almuen beleiligt Sted. Christiansborg Slot den 19. Martii 1754.

30. Marts. **Rentekammer-Skrivelse til Directeurerne for de islandske Indretninger[1], ang. Anlæggene i Island. Khavn 30. Marts 1754.** — Udtog bekjendtgjort paa Althinget ved Amtmandens Bekjendtgjörelse 19. Juli s. A. (Althingsb. Nr. xxiv, 1). Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 296.

Efter Deres, tillige med Landfoged Schule Magnusens, indkomne Memorialer, ang. hvorledes med de udi Island anlagde Fabriquer og övrige nye Indretninger er avanceret, samt den til dessen Understöttelse videre allerunderd. ansögte Hjelp, som tillige med de övrige af Landfogden paa Interessenternes Vegne foreslagne Poster Hans kgl. Majt allerund. er bleven forestillet, haver Hans kgl. Majt under 26. Februarii sidstleden allern. behaget at resolvere saaledes:

---

mel Tid haft 10 Rd. i Lön, indtil kgl Resol. 12. Marts 1736 forögede Lönnen til 16 Rd. — Oppebörselen i Sysselet besörgedes af Landfogden.

[1]) Disse Directeurer vare da for Tiden: Sysselmændene Bjarni Halldórsson (i Húnavatns S.), Brynjólfur Sigurðsson (i Árnes S.) og Þorsteinn Magnússon (i Rángárvalla S.).

„Efter foranförte Omstændigheder ... [o. s. v. see Resol. 27. Februar § 1 og 2, ovenf. S. 185—186] ... fornöden maatte eragtes". — 3) Belangende Sædekornet, som er ansögt at det islandske Compagnie maatte tilholdes saavel udi indeværende som de næst paafölgende tvende Aar til visse Havne at udföre, da er Landfogden her fra Kammeret under 9. Martii næstafvigt bleven tilskrevet, nærmere at indberette baade Havnene, hvortil samme maatte udföres, og Qvantiteten af det Behövende, og hvorefter han under 19de dito er tilholdt, ommeldte Sædekorn at besörge indkjöbt, og med Compagniets Skibe i Aar til Landet udsendt. — 4) Angaaende den ansögte Confirmation paa de udi Interessentskabets Generalforsamling overveiende Poster til Jord- og Agerdyrkningens Befordring i Landet, at Enhver, som beboer 10 Hundr. Jord, inden 1756 Aars Udgang skulde have indhegnet, plöiet og med Korn besaaet et Stykke Jord af 45 Alen i Qvadrat, samt en Kaal-Hauge, 3/4 mindre, og de, som beboe större Jorder, at gjöre denne Indretning större, under et Aars Landskylds Forbrydelse; item at Alle og Enhver, under Straf efter Loven, skulle fra den 9de til 21de Sommer-Uge have deres Boe-Qvæg ved Sæter og deres gjeldt Qvæg udi Afret, saavel som at gjöde Jorderne med Sötang, og ikke at bruge Mög til Brændsel: da, i Henseende at denne Post behöver nærmere Oplysning, og sligt udi den foréslagne Tid ikke heller sjunes vel gjörlig, er det Hans kgl. Majts allern. Villie, at Amtmanden herfra skal tilskrives, for Landets Indbyggere til deres Efterretning og Efterlevelse at bekjendtgjöre[1]: 1) at holde sig Loven striete efterrettelig, med at have deres Qvæg om Sommeren paa Sæter og udi Afret, til Græsningens Conservation paa de ved Gaardene værende Enge, som bruges til Höslet; 2) at de beflitte sig paa at gjöde deres Jorder 1754. 30. Marts.

[1]) Dette er fyldestgjort ved Amtmandens ovenanförte Bekjendtgjörelse 19. Juli 1754, trykt i s. A. Althingsb. Nr. XXIV, 1.

1754. 30. Marts. med Sötang, og entholde sig fra at brænde Mög, men derimod at bruge samme til Jordenes Forbedring, item, saavidt muligt er, at anskaffe sig Vogne og Slæder, for dermed deres Arbeide at lette; og 3) at hvor det eragtes at være bedst bekvem og gjörligt, maatte Enhver, som besidde de foreslagne Jorder, lade sig med yderste Flid være angelegen deraf at indhegne, plöie og besaae saadan et Stykke, som anfört er, item Kaal-Hauger at anlægge, dog at Interessentskabet lod Enhver derudi ved de didsendte Bönderfolk eller Andre undervise, og hvis da Nogen, som havde bekommet saadan Underviisning, modtvilligen efterlod samme til deres eget og Landets Bedste hensigtende Værk at fuldföre, maatte de vente derfor med vedbörlig Straf at blive anseet. — 5) Hvad angaaer det ansögte Tugthuses Indrettelse for de paa Landet omlöbende unge og friske Betlere, og at dertil Hans Majts tilhörende Thingöre Kloster maatte skjænkes: da er det höistbemeldte Hans Majts allern. Villie, at det indtil videre skal udsættes, og at Interessenterne fra Kammeret skal tilskrives, nærmere at indberette, hvorledes de eragte at bemeldte Tugthus, være sig saavel i Henseende til Bygningen, som Betjente og Lemmer, m. v., var at indrette, saavel som ongefærlig Beregning, hvad til den förste Indretning og dens Vedligeholdelse for et Aar udfordres, item hvad de formene at samme aarligen ved Spinderie eller andet Arbeide ville indbringe, tillige med deres Forklaring, hvorfra Udgifterne var at erholde, uden derved formeget at angribe de Midler, som ere destinerede til andre begyndte og til Landets almindelige Bedste hensigtende Indretninger, da denne Post derefter nærmere blev at foretage. — Og 6) i Henseende til den for Interessenterne begjærte Tilladelse til Saltkogning af Havvand, da er Landfogden herfra bleven tilskreven, den derom requirerende nærmere Efterretning at indhente, og til Kammeret indsende, da denne Post derefter, ifölge höistbemts allern. Resolution, videre bliver at forestille.

— Hvilket Dennem, som Directeurer for bemeldte Fabriquer og nye Indretninger, til allerund. Efterretning communiceres; og, som de til disse Indretningers Istandsættelse nu paa ny skjænkede 10,000 Rd. til Landfogden paa egne og Deres, samt övrige Interessenters Vegne, af Hans Maj[ts] Cassa bliver assigneret, for deraf det i saa Maade Behövende videre at anskaffe: saa haver De for disse og de forhen til dette Brug udbetalte 31,000 Rd., der ialt belöber 41,000 Rd., den allern. anbefalede Regning, som ved Directeurerne i Navn af samtlige Interessenter aflægges, af Amtmanden attesteret, med Retour-Skibene til os at indsende, ligesom De og, efter forrige Skrivelser i lige Tilfælde af 31. Martii og 21. Aprilis 1753, hvortil iövrigt refereres, nöie have at iagttage, at den til dette Værks Befordring, hvoraf Landets og Indbyggernes almindelige Bedste og Opkomst forventes, allern. skjænkede anseelige Summa ikke til andet Brug, end allern. er befalet, vorder anvendt, samt at Indbyggerne, baade i Henseende til Jordens Dyrkning og Landets Produkters Tilgodegjörelse m. v., paa det nöieste blive anförte og övede. Udi övrigt have De, saavidt forestaaende 5te Post betræffer, den allern. anbefalede nærmere Forklaring og Beregning til os at indsende, at samme derefter videre kan blive foretaget, og ellers ved Skibenes Afseigling fra Landet dette Aar omstændelig indberette, hvorledes med meerbemeldte Indretninger er avanceret. Gud befalet &c. Rentekammeret den 30. Martii 1754. 1754. 30. Marts.

Forordning ang. Skifte-Forvalteres Salarium. Christiansborg 5. April 1754[1]. — Ikke publiceret i Island. Sjell. Reg. 63, 679—682. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1754, S. 12—16; Schou IV, 375—378. 5. April.

Forordning, anlangende Skifte-Forvalteres Salarium i de Stervboer, hvor den Længstlevende enten efter

[1]) Sportel-Reglement 10. Septembr. 1830; For. 25. Septbr. 1850 § 26 o. s. v.

1754. 5. April. kongel. allern. Tilladelse sidder i uskiftet Boe, eller, efter allern. confirmert Testamente, beholder hele Boen, uden at skifte og dele.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at, da Vi ere komne i Erfaring, hvorledes der daglig existere adskillige Disputer og Processer imellem Rettens Betjente, som det tilfalder at forrette Skifter, og vedkommende Arvinger eller Andre, saavel i de Stervboer, hvor den Afdöde i sit Testamente haver indsat visse Personer til Executores Testamenti, og at forrette Skiftet, som og fornemmelig ved Anledning af de Stervboer, hvor Manden efter Hustruens, eller Hustruen efter Mandens Död, enten ifölge af en dem allern. forundte Bevilling paa at sidde i uskift Boe, eller i Kraft af et mellem dem oprettet, og af Os allern. confirmeret Testamente: beholder den hele Boe uskift og udeelt, ved det at Skifte-Forvalterne i slige Tilfælde paastaaer deres Skifte-Salarium strax udbetalt, ligesaa fuldt, som om de virkelig forrettede Skiftet, hvorimod Vedkommende formene, at de ikke kan paastaae noget Skifte-Salarium, saa længe der ingen Skifte holdes; saa have Vi, til slige Disputer at forekomme, allern. fundet for godt derom at anordne og befale, som fölger:

1) Naar Nogen, som ved Döden afgaaer, i sit efterladte lovgyldige Testamente har indsat visse Personer, som Executores Testamenti, til at forrette Skiftet, uden Övrighedens eller Rettens Middels Assistence, da, som saadanne Personer i sig ikke kan ansees for andet end Skifte-Commissarier, saa skal og Rettens Middel i saadan Boe, efter dens Belöb, nyde deres Skifte- og Skriver-Salarium, ligesaa fuldt, som om de virkelig havde forrettet Skiftet og givet Skifte-Brevet beskreven, saafremt der ellers blandt den Afdödes Arvinger ere nogle Umyndige, saa det efter Loven havde tilfaldet Rettens Middel at forrette Skiftet, om den Afdöde ikke havde indsat Executores Testamenti til at forrette det. Men, dersom alle de, der virkelig arver den Afdöde, ere

myndige, da skal Rettens Middel ikke have noget Skifte- 1754.
eller Skriver-Salarium af saadan Stervboe at fordre, 5. April
hvad enten Skiftet forrettes ved Commissarier eller ved Executores Testamenti, uden for saavidt de dertil kunde være kaldede, eller der have haft Noget at forrette. — 2) Naar den ene blandt tvende Ægtefolk, som have sammenavlede Börn, ved Döden afgaaer, og den Efterlevende da erholder allern. Bevilling paa, at sidde i uskift Boe med sine umyndige Börn, da skal den, som saadan Bevilling erholdet haver, strax til Rettens Middel, som det tilfaldt at forrette Skiftet efter den Afdöde, betale en Recognition, som skal være proportioneret efter Boens Belöb, hvilken Vedkommende selv angive, og maa ikke være ringere end 6, men ikke overgaae 50 Rd., og til Skifte-Skriveren en Trediedeel imod det, som der betales til Skifte-Forvalteren. Dersom den Efterlevende fremdeles bliver siddendes i uskift Boe, indtil samtlig Börnene ere blevne myndige, saa de efter Loven kan skifte og dele imellem sig, da skal Rettens Middel ei have videre Salarium i saadan Boe at paastaae, men nöies med den Recognition, de ifölge Foregaaende have bekommet. Men, dersom den Efterlevende træder til at skifte og dele med Börnene, medens nogle af dem endnu ere umyndige, da, enten Rettens Middel kaldes til at forrette Skiftet, eller de mellem sig skifte og dele med Samfrænder, saa skal dog Rettens Middel nyde deres fulde Skifte- og Skriver-Salarium, efter Boens Belöb og Skifte-Brevets Vidtlöftighed, dog saa, at derudi afkortes det, de tilforn i Recognition havde bekommet; hvilken Afkortning og skal have Sted, omendskjöndt det tilfalder en anden Skifte-Forvalter at forrette Skiftet, end den, der havde oppebaaret Recognition. Dersom og den længstlevende Ægtefælle ved Döden afgaaer, förend der er holdet Skifte efter den först afdöde, da skal med dens efterladte Stervboe forholdes efter Loven, og Rettens Middel, om det tilfalder dem at forrette Skiftet, oppebære Salarium, efter

1754. 5. April. Boens Belöb, for et Skifte alene og ei videre, dog uden at dem udi deres Skifte- eller Skriver-Salario noget afkortes, i Henseende til den Recognition, de tilforn af samme Boe havde bekommet. — 3) Naar een ved Döden afgaaer af tvende Ægtefælle, som ikke efterlade sig Livs-Arvinger, og ved et mellem dem oprettet, og af Os allern. confirmeret Testamente, have bebrevet hinanden, at den Længstlevende skal beholde hele Boen uskift og udeelt, da skal Rettens Middel ei have noget af den Længstlevende, enten som Salarium eller Recognition at paastaae, förend samme Længstlevende ved Döden afgaaer, da med dens efterladte Stervboe forholdes efter Loven, og Rettens Middel, om det tilfalder dem at forrette Skiftet, oppebærer Salarium efter hele Boens Belöb for et Skifte alene, og ei videre; dog at det, med de i virkelig Krigstjeneste ved Döden afgangne militaire Personers Enker, forholdes efter Vores derom udgangne allern. Forordning af 12. Junii 1750. — Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette og derover alvorligen at holde. Og byde og befale Vi hermed Vores Vice-Statholder i Vort Rige Norge, Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn den 5. Aprilis Anno 1754.

13. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Mageskifte af Jorden Laugardælum mod Hraungerði. Christiansborg den 13. April 1754.** — Norske Tegn. XXXIV, 527—528.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Eftersom Hr.

Haldor Brynjolvsen, Sognepræst til Laugardælum[1] i Skalholt Stift paa Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, hvorledes det skal falde ham meget besværligt, at söge hans Annexkirker Hraungerdi og Oddgeirsholum, efterdi Præstegaarden Laugardælum er beliggende ved de ham betroede Sogners og Annexers yderste Kant, og Veien til bemeldte Annexer, saavel Vinter som Sommer, er igjennem sumpige og moratsige Steder, saa at han ikke, uden med stor Besværlighed, særdeles om Vinteren, kan komme til dem fra sit Hjem paa samme Dag, Gudstjeneste paa ethvert Sted at forrette, og at det endnu vil falde ham besværligere, at komme til den ny indrettende Hjalmholts Kirke, som skal være överst i Sognet, hvorfore han, paa det saavel han som Sognefolket kunde herudinden skee al mulig Lettelse, derhos allerund. haver anholdet, at Vi allern. ville tillade, at der maatte gjöres Mageskifte paa Præstegaarden Laugardælum med Annexgaarden Hraungerdi, som er Skalholts Bispestols Eiendom, hvorved hverken han eller hans Efterkommere, ei heller Bispestolen, kan tage nogen Skade. — Thi have Vi, efter saadan bemeldte Herr Haldor Brynjolvsens herom allerund. gjorte Ansögning og Begjering, samt den fra dig herover indhentede allerund. Erklæring, allern. bevilget, at ovenmeldte Præstegaard Laugardælum maa mageskiftes med Annexgaarden Hraungerdi, dog med de Vilkaar, at saa mange af de ved Laugardælum værende Qvilder, som ikke uden Bispestolens Skade ved Laugardælum kan forblive, skal transporteres til Hraungerdi[2]. — Derefter du dig allerund. kan vide at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at lade kundgjöre. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 13. Aprilis 1754.

1754. 13. April.

---

[1]) I Reskriptet synes at have staaet urigtig «Laugardalen» og paa andre Steder «Laugardalum».

[2]) I Reskriptet synes at have staaet urigtig: Hraumgarde.

1754. 19. April. **Confirmation paa Fundatz for Kirken paa Hliðarenda. Christiansborg den 19. April 1754. —** Norske Reg. 39, 698[b]—699.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at eftersom hos Os allerunderd. er bleven ansögt og begjert Vores allern. Confirmation paa efterskrevne Fundatz, lydende Ord efter andet, som fölger:

„Eftersom min höie Alder og medfölgende Legemets Svaghed erindrer mig dagligen om min övrige Livstids Korthed, og fölgelig tænker nödvendigt, ikke alene at beskikke mit eget Huus, men tillige gjöre nogen Anstalt for det Guds Huus, som kongelig Majestet allern. har forundt mig at holde vedlige min Livstid, min Sjæl til Fornöielse, formedelst Guds hellige Ord (som der handthæves) dets gudfrygtige Betragtning, begynder jeg denne min Fundatz saaledes (betænkende den vise Kong Salomons Formaning, der han siger, Prov. 3: Ær Herren af dit Gods og af al din Indkommes förste Frugt) i en vis Forhaabning, at min gode Gud ikke er ubehagelig mit ringe Forsæt, samt at min allern. Arve-Konge, af sin höikongelig Mildhed og Naade, confirmerer Efterskrevne, opretter jeg denne Fundatz og Anordning, angaaende Kirken her ved Stedet Hlyderende, som Kong Friderich den 4de, höilovlig Ihukommelse, af sin höikongelig Mildhed, ved allern. Privilegio, dat. Kjöbenhavn den 6. Maji 1729, allern. bevilgede, at til hellig Guds Ords Tjeneste maatte bruges hver tredie Helligdag, til Jævnet med Teigs og Eyvindermule Kirker, min Livstid: at saafremt Hans kgl. Maj[t] allern. tillader og bevilger, at for[ne] Hlyderende Kirke maa ligesom hidindtil bruges til Guds Ords Tjenestes Forretninger, til Jævnet med de andre Kirker, efter min Dag, saa længe Nogen af min Afkom eller Posteritet er bosiddendes her paa Hlyderende; da: 1) skal den samme Proprietarius til Hlyderende holde vedlige denne Kirke i samme Stand hun nu er (saa sömmeligen som Huset vel anstaaer) paa

sin egen Bekostning. — 2) Skal han aarligen betale til Sognepræsten til Teigs og Eyvindermule Menigheder hans sædvanlige Salarium. — 3) Skal han holde vedlige Kirkens Ornamenter og Instrumenter, som jeg har tillagt, og herefter tillægger Kirken, nemlig: Prædikestol, Altar, Daabe-Bækken, 4 Klokker, 2 store og 2 mindre, tvende Messeklæder, Sölvkalk med Patina, tvende Lysestager, Lysekrone, 4 Lyseplader, med andre Kirkens Utensilier, item Stoler og Bænker &c., som ved Eiermændenes Forandring skal udtages i forsvarlig Stand af Herreds-Provsten, og overleveres til Efterkommeren. Til Bekræftelse mit underskrevet Navn og Signet, Hlyderende den 28. Augusti Anno 1753. 1754. 19. April.

Brynjolfur Thordarson Thorlacius.

(L. S.)"

Da ville Vi forskrevne Fundatz udi alle dens Ord, Clausuler og Punkter, saasom den her oven indfört findes, allern. have confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste. Forbydendes &c. Christiansborg den 19. Aprilis 1754.

Kongelig Resolution ang. aarlig Understöttelse til fattige Præster i Skalholt Stift. Frederiksborg 13. Mai 1754. — I Anledning af et Andragende fra Biskoppen over Skalholt Stift, Finnur Jónsson, om Præsternes trængende Forfatning, da nogle Præstekalde ikke indbragte i gode Aaringer mere end 4 Rd., og de saakaldte Stifts-Jorder, hvis ældre Afgift belöb 62 Rd , saaledes vare forringede, at de i Aaret 1751 kun havde indbragt 57 Rd. 64 Sk. Croner; han ansögte derfor om, at nogle af ham specificerede kongelige Jorder, hvis aarlige Afgift var 284 Rd. 32 Sk., maatte blive henlagte til Præstekaldenes Forbedring, «imod at de, naar Jordegodset kom ved de foranstaltede nye Indretninger og Agerdyrkning udi fuldkommen Stand, betalte deraf en taalelig Afgift». Dette Forslag vilde Rentekammeret dog ikke anbefale, deels paa Grund af Indtægternes Formindskelse, deels for Fölgers Skyld, da Kongens Kasse muligen 13. Mai.

1754. saa maatte komme til at afsee Indtægten af Jordegodset i Holum Stift, som indbragte aarlig 204 Rd. 32 Sk., hvorimod det
13. Mai. raader til at bevilge Præsterne i Skalholt Stift en aarlig Understöttelse, i Lighed med den Holum Stifts Geistlighed fra gammel Tid tillagte 100 Rd. Croner aarlig (Forestill. 11. Mai). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 35, Nr. 64.

Vi finde allern. betænkelig, disse, til det fattige Præsteskab udi Skalholts Stift af Biskop Finnur Joensen omsögte Jorder at afstaae, men ville af særdeles Naade skjenke af Vores Cassa til samme fattige Præsters Indkomsters Forbedring aarlig 200 Rd. Croner, som Biskoppen modtager og imellem dennem uddeler, efter en derover forfattende Repartition og imod deres Quitteringer, som ved Landfogdens Regnskaber aarligen fremlægges. Frederiksborg Slot den 13. Maji 1754.

13. Mai. **Kongelig Resolution ang. Reise-Omkostninger for Landfoged Skuli Magnusson. Frederiksborg 13. Mai 1754.** — I Anledning af Andragende fra Landfogden, at han ved tre Reiser til Khavn, i Anledning af Indretningerne, var kommen i 2400 Rdlrs Gjeld, foruden en aarlig Bekostning af 100 Rd. paa hans 2 Sönners Ophold i Khavn, den enes som Student, den andens i Navigations-Skolen paa Holmen (Forest. 11. Mai). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 35, Nr. 65.

Vi ville allern. skjenke Landfoged Skule Magnusen de omsögte 2400 Rd. for hans Omkostninger paa de fra Island herhid gjorde 3de Reiser med hvad deraf dependerer, hvorimod han til de nye Indretninger der i Landet igjen erstatter de forhen indeholdte 2000 Rd.; ligesom og han, saavel som hans Medinteressenter udi bemeldte Indretninger, for den dertil af Os allern. forærte fulde Summa, 41000 Rd., efter forrige allern. Resolutioner, behörig Regning aflægger, uden derudi noget for detslige Omkostninger at korte, eller til Udgift at beregne. Frederiksborg Slot den 13. Maji 1754.

14. Mai. **Forordning ang. ubillig Aager og Rente. Christiansborg 14. Mai 1754.** — Ikke publiceret i

Island, men optagen her som criminelt Lovbud. Siell. Reg. 63, 756—762; Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1754, S. 29—36; Schou IV, 382—387. 1754. 14. Mai.

Forordning, angaaende Straf for dem, der enten give Umyndige og Mindreaaringe ulovlig Credit, eller oppebære ubillig Aager og Rente.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at, omendskjöndt Vores Lov udtrykkelig befaler, at ingen Forskrivning skal agtes, som gives af en Mindreaaring uden hans Curators Samtykke, og man deraf burde vente, at Umyndige og Mindreaaringe ikke skulde finde saadan Credit, at de kunde være istand til at gjöre nogen anseelig Gjeld: saa have Vi dog ugjerne maat fornemme, hvorledes der skal findes adskillige egennyttige Mennesker og skadelige Aagerkarle, som vise sig ganske villige i at give Credit og laane Penge til de Umyndige eller Mindreaaringe, som have Arvemidler enten i Eie eller i Vente, og det alene for derved at tilbringe sig en ulovlig og utilladelig Fordeel, ved det de ei alene af de Unge, for hver Gang de enten laane dem Penge, eller imodtage Fornyelse af de udgivne Vexel-Obligationer, eller Forandring i andre Gjeldsbreve, fordre anseelige Discretioner, men og tage deres Beviis og Forskrivelse for langt höiere Summa, end de virkelig laane dem; ligesom de og, ved at fordre og imodtage Vexel-Obligationer og andre Gjeldsbreve in blanco, og saaledes lade de Unge være uvidende om, saavel hvem deres Creditorer ere, som naar deres Gjeldsbreve til Betaling ere forfaldne, have sögt saaledes at forvilde og implicere de unge og uerfarne Debitorer, saa at det haver været dem umueligt, naar de engang vare geraadede i nogen Gjeld, sig deraf igjen at udrede, hvorved det og skal være arriveret, at adskillige unge Mennesker i deres umyndige og mindre Aar have fundet saadan Credit, og derved saaledes fordybet sig i Gjeld, at deres endog anseelige Arvemidler have meest været forödde, naar de ere komne til deres myndige Aar,

1754. og de da have piequeret sig af at vise en ilde og slet
14. Mai. anvendt Generosité, i at betale det, de, efter Loven og alle Billigheds Regler, vare befriede for, og ikke burde betale: saa have Vi, af særdeles Omhu for Vores kjære og troe Undersaatters Velgaaende, og deres i Særdeleshed, som ikke selv altid vide at söge deres eget Bedste, og til at hæve saadan skadelig og fordærvelig Misbrug, hvorved ubillig Aager gaaer i Svang, de Unge bringes til Ruin og Velfærds Spilde, men ildesindede Aagerkarle og Bedragere derimod paa en utilladelig Maade beriges, allern. funden for godt, hermed ei alene at igjentage Lovens Bydende, saavel i Henseende til dem, der give Umyndige og Mindreaaringe Credit i Særdeleshed, som og til dem, der oppebære ulovlig Aager og Rente i Almindelighed, men samme endog at skjærpe og derhen extendere, som fölger:

1) Skal det i Almindelighed være Alle og Enhver forbuden, at give nogen Umyndig eller Mindreaarig Credit, eller imodtage deres Forskrivning, uden det skeer med deres Forældres, eller de dem paa lovlig Maade beskikkede Formynderes eller Curatorers Samtykke. Og ligesom de, der handle herimod, alletider præsumeres at söge en utilladelig Fordeel, og at have Intention at bedrage de Unge: saa ville Vi og allern., at de, til velfortjent Straf, ei alene, efter Loven, skulle miste det, de have laant eller taget Forskrivning for, men og at de, efter Forseelsens Beskaffenhed, i Særdeleshed om de Unge have Forældre levende og nærværende, og det er skeet uden deres Villie og Vidende, skulle ansees med anden vilkaarlig Straf af Pengemulct, eller vel, efter Omstændighederne, paa deres Ære — 2) Da det, ifölge foregaaende Articul, skal ansees som en Straf for slige Creditorer, at de ingen Betaling nyde for det, de have laant til Umyndige eller Mindreaaringe, eller taget deres Forskrivning for; og Vi allern. ville, at de virkelig skal lide den Straf, og ikke derfra paa en eller anden Maade befries: saa ville Vi hermed

allern. ei alene have alle Umyndige og Mindreaaringe, ifölge Loven, befriede fra at betale den Gjeld, de i deres umyndige og mindre Aar saaledes have contraheret; men Vi ville end ydermere have saavel de Umyndige og Mindreaaringe selv, naar de ere komne til deres myndige Aar, som deres Forældre og Værger, advarede og befalede, at de ingen saadan Gjeld betale, og derved söge at unddrage Creditorerne fra den dem allern. dicterede og velfortjente Straf. — 3) Ligesom Intet er lettere, end at unge Mennesker kan lade sig forföre til at gjöre Credit, og derved geraade i Gjeld, naar de falde i deres Hænder, som gjöre dem Tingene lette, og for deres egen Fordeels Skyld söge at forlede dem dertil, og Skylden altid i slige Tilfælde bör præsumeres at være ikke saa meget hos de Unge, der have gjort Gjeld, som hos dem, der have givet dem Credit: saa skal det ingenlunde tilregnes, eller i mindste Maade præjudicere Nogen, at han i sine umyndige eller mindre Aar haver paa egen Haand gjort Gjeld, naar han, efter at han er bleven myndig, holder sig denne Vores allern. Forordning efterretlig, og ikke betaler samme Gjeld. Derimod skal de, der tvertimod Vores allern. Befaling, efter at de ere blevne myndige, betale den Gjeld, de i deres umyndige Aar paa egen Haand have gjort, ansees som dem, der intendere at eludere Vores allern. Lov og Forordninger, og söge större Ære udi at vise en utidig, indbildt og i deres egen Hjerne opspunden Generosité, end i at vise den allerund. Lydighed, de ere Os og Vores velmenende samt til deres eget Bedste sigtende allern. Befalinger skyldige. — 4) Skjöndt det af Forordningen om pro forma Vexlers Afskaffelse, af 26. Novembris Anno 1731, saavel som Vexel-Obligations Natur og Beskaffenhed, er klart, at en Vexel-Obligation ikke kan eller bör endosseres, men, ifald den til en Anden skal overdrages, det da maa skee ved lovlig Transport paa lige saa höi stemplet Papir, som Vexel-Obligationen selv er skreven paa, hvoraf fölger, at det

1754. 14. Mai.

1754. ligesaa lidet er tilladt, at lade Creditors Navn, som
14. Mai. Datum, i en Vexel-Obligation in blanco; saa skal det dog være befunden, at Adskillige, enten Creditorer eller Handtlangere, ikke have undseet sig ved, ei alene at imodtage, men og at fordre slige Vexel-Obligationer, i hvilke ei alene Datum, men og Creditors Navn har været ladet in blanco, saasom de have eragtet det tjenlig til at opnaae deres Öiemeed, at hverken Debitor selv eller Andre saa let skulde komme i Erfaring om, hvem den rette Creditor var, der virkelig havde forstrakt Pengene. Da, paa det saadan skadelig Misbrug maatte ophæves, som alene sigter til, med Vore Intraders Formindskelse, at befordre adskillige utilladelige Intriguer, og paa det Ingen i den Henseende sig med Uvidenhed skulle have at undskylde, forbyde Vi hermed Alle og Enhver, enten at udgive eller imodtage nogen saadan Vexel-Obligation eller Transport derpaa, i hvilken enten Datum eller Creditors Navn maatte være ladet in blanco. Skulde Nogen befindes herimod at handle, og at have imodtaget en Vexel-Obligation eller Transport, i hvilken enten Creditors Navn eller Datum, ved dens Modtagelse, ikke tilfulde har været indfört, da skal den Summa, paa hvilken saadan Vexel-Obligation lyder, uden ringeste Forevending, være forfalden, Halvdelen til Vores Fisco, og Halvdelen til den Angivende. Det samme skal og gjelde, om Obligationer, Reverser og andre Gjeldsbreve, saafremt det befindes, at ved deres Udgivelse og Modtagelse Creditors Navn i dem har været ladet in blanco. — 5) Da det og er befunden, at Adskillige, for at befordre deres dermed havende utilladelige Hensigter, have ladet de af dem negocierede Vexel-Obligationer og andre Gjeldsbreve stile paa saadanne Personer, som saa langt fra ikke har fourneret Pengene, at de end ikke have vidst det allermindste af den ganske Handel at sige, og saadan Misbrug kuns tjener til, at gjöre de ved slig Handel foregangne Malversationers og Bedrageriers Opdagelse des vanskeligere;

saa, ifald det skulde befindes, at nogen Vexel-Obligation eller andet Gjeldsbrev, som, efter denne Vores allern. Forordnings Publication er udgivet, er stilet paa nogen Anden end den, som er den rette Creditor, der virkelig har fourneret Pengene, da skal Capitalen, paa hvilken saadan Gjeldsbrev lyder, være forfalden, Halvdelen til Vores Fisco, og Halvdelen til den Angivende. — 6) Skulde det og befindes, enten at nogen Creditor har modtaget Forskrivning for höiere Summa, end den, Debitor mod Forskrivningen af ham virkelig tillaans har bekommet og faaet fuldkommen Valuta for, eller at Debitor af den bekomne Capital har betalt og erlagt mere, end den ordentlige, ifölge af Loven og Forordningerne, tilladte Rente, da, hvad enten saadant kaldes Douceur, Provision, eller hvad andet Navn det maatte tillægges, saa skal det dog ansees som ubillig Aager og Rente, og Capitalen, i Fölge deraf, være forfalden, Halvdelen til Vores Fisco, og Halvdelen til den Angivende. Skulde og det, som saaledes ulovlig er udbetalt i Douceur, Provision, eller paa anden Maade, ikke være imodtaget af Creditor selv, eller kommen ham tilgode, men af Commissionairen eller Mellemhandleren, da, saafremt det er mere, end at det kan ansees for en billig, og, efter hans havde Möie, proportioneret Recognition, som dog ikke maa overgaae en halv pro Cento, om Capitalen er under ti Tusinde Rigsdaler, og en Fjerdendeel pro Cento, om den er over ti Tusinde Rigsdaler, da skal ei alene Alt det, som saaledes er betalt i Douceur eller Recognition, være forfalden til Angiveren, men Commissionairen eller Mellemhandleren, som det haver oppebaaret, skal og desuden betale dobbelt saa meget i Mulct til Vores Fiscum. — 7) De, som i foregaaende Tilfælde af Debitore eller andre Vedkommende sigtes for at have oppebaaret mere, end dem med Rette tilkom, skulle være pligtige, efter at det dennem af vedkommende Dommere er bleven paalagt, ved deres Eed at fralægge sig det. — 8) Som det er

1754. 14. Mai.

1754. 14. Mai. Vores allern. alvorlige Villie og Intention, at see al saadan Misbrug hæmmet og ophævet, saa ville Vi ei alene, at Vores Politiemestere og de, som forrette Politiemesters Embede, dermed skulle have nöie Indseende; hvorfore og de Vedkommende, som paa nogen af forommeldte Maader ere fornærmede, sig til dennem have at addressere, da slige Sager og, som Politie-Sager, skal afhandles, og Vedkommende, saavel Parter som Vidner, sine exceptione fori, og uden at betjene sig af Procurator, være forbunden til, selv personligen for Politieretten at comparere, hvor Sagen, uden Ophold, skal foretages og afgjöres, men Vi ville endog, saa ofte Omstændighederne det maatte udfordre, i Vores kgl. Residentsstad Kjöbenhavn og andre Steder, hvor det maatte eragtes fornöden, allern. anordne en Commission, til at undersöge al den Misbrug, som herimod maatte være foregangen, enten ved at give de Unge utilladelig Credit, eller ved at oppebære ulovlig Aager og Rente. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. have at rette og for Skade tage vare. Thi byde og befale Vi hermed Vores Vice-Statholder i Vort Rige Norge, Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lade læse og forkynde, og siden derover alvorligen holde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn den 14. Maji Anno 1754.

3. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Udförelse af nogle af Amtmandens Functioner under Vacance.** Gottorp den 3. Juni 1754. — Publiceret paa Althinget 1755 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. XXVI; ligeledes publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift

1755; Norske Tegn. XXXIV, 608—610: Uddrag i P. Pèturssons Hist. Eccl. Isl. S. 92; Fogtm. V. 1, 519—521. 1754. 3. Juni.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Ved den Anledning at Os elskel. Herr Finnur Jonssen, Biskop over Skalholts Stift paa Vort Land Island, udi Skrivelse til dig af 4. Aprilis sidstl., haver forespurgt sig, hvorledes der med Consistorial-Rettens Holdelse paa bemeldte Island skulde forholdes, naar Amtmanden, som ellers paa Stiftamtmandens Vegne og i hans Fraværelse præsiderer i Retten, ved Döden maatte afgaae, saa og hvorledes med de Præstekalde, som Amtmanden, efter allern. gjorte Anordning, vocerer Præster til, imidlertid skulde forholdes: haver du udi Forestilling til Os af 22. Aprilis næstefter, med hvilken du haver ladet fölge bemeldte Biskop Jonssens Brev, allerund. andraget, at, naar saadant Dödsfald indtræffer, kan det skee, at et heelt Aar og derover kan bortgaae, inden en anden Amtmand igjen til Landet kan udkomme, og skulde da Vedkommendes Sager derefter for Consistorial-Retten opholdes, vilde det være til stor Uleilighed, saavel for den Ene som for den Anden, hvorved du tillige allerunderd. beretter, at Vores elskelig kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, under 5. Martii 1734 allern. haver anordnet, at, naar Amtmanden, som ellers i den saakaldede Oberret skal præsidere, formedelst en eller anden Aarsag ikke kunde betjene Retten, skal Landfogden, eller i hans Forfald en af Laugmændene, eller, om nogen af disse maatte være lovlig aarsagede, da den ældste af de ved Althinget tilstedeværende Sysselmænd præsidere i bemeldte Oberret; saa, paa det Retten kan have sin Fremgang, og Vedkommende kan blive befordret til deres Sagers Endskab, give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter forbemeldte din allerund. Forestilling, som Vi ialt have approberet, allern. have funden for godt, at, naar Dödsfald med Amtmanden paa meerbemeldte Island indtræffer, eller og Svaghed hindrer ham, da skal Landfogden i hans Sted, paa Stiftamt-

1754. mandens Vegne, sidde i Consistorialretten, men, naar
3. Juni. han ved lovlige og gyldige Aarsager maatte være hindret, skal den ældste Laugmand, og efter ham, om han skulde have lovlig Forfald, den yngste; men saafremt det skulde hænde sig, at ingen af de forbemeldte kan, formedelst lovlige Aarsager, bivaane Consistorial-Retten, da skal den ældste af de ved Althinget tilstedeværende Sysselmænd samme bivaane; og hvad imidlertid af verdslige Forretninger maatte forefalde, som kunde være Amtmands-Chargen vedkommende, og ikke kunde taale nogen Ophold, skal ligeledes af ham forrettes, saaledes, som han derfor i Tiden agter at staae til Ansvar, hvorfore Vi allern. ville, at de övrige Vore Betjente der paa Landet skal bevise ham samme Lydighed, som de en af Os virkelig beskikket Amtmand er skyldig. — Hvad ellers i det övrige de i saadan Tid vacant vordende Præstekalde, som ellers Amtmanden allern. er overladt at kalde Præster til, angaaer, da, naar i ovenmeldte Tilfælde enten ingen virkelig eller af Os allern. constitueret Amtmand er i Landet, maa deslige Kald af den Betjent, som paa foranförte Maade forretter Amtmands-Chargen, tilligemed Biskopperne, hver for sit Stift, conjunctim bortgives. Derefter du dig allerund. haver at rette, og den fornödne Anstalt til denne Vores allern. Resolutions Efterlèvelse at föie. Befalendes &c. Gottorph den 3. Junii 1754.

1755. **Reskript til Stiftamtmændene i Danmark og**
3. Januar. **Norge, ang. Debitorers Tiltale. Christiansborg den 3. Januar 1755.** — Findes ikke at være sendt til Island, og er ikke der publiceret, dog synes det at være blevet der anvendt, og optages her tillige paa Grund af dets almindelige Princip. — Siell. Tegn. LXXIX, 1b—2; Fogtm. V. 2, 1—2.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Af Rettens Betjente paa adskillige Steder er for Os allerund. bleven klaget over, hvorledes det ofte tildrager sig, og er næsten

bleven til en Vedtægt, at Creditorer eller deres Fuldmægtige, naar de foraarsages ved Retten at indtale deres hos een eller flere Gjeldnere tilgodehavende Fordringer, da holde sig berettigede til, under eet Stævnemaal at indkalde saa mange og adskillige Debitorer for separate Forskrivelser, som dennem godt sjunes, til stor Afgang ei alene udi Vores stemplede Papirs Intrader, men endog for Rettens Betjentere udi deres Embeders ringe Indkomster, da Vedkommende ifölge Stævnemaalet paastaae, ikke at ville bruge mere af Vores stemplet Papir, eller betale Rettens Gebyr end for een Sag, endskjöndt Sagens Beskaffenhed og forekommende Omstændigheder udfordrer separate Domme. — Da, saasom slig Sædvane og Brug, at en Creditor ved eet Stævnemaal og under een og den samme Sag indkalder og tiltaler flere og saa mange som han vil af sine Debitorer, strider saavel imod Loven, som imod Stævnings, Processes og Doms Natur og Beskaffenhed, foruden at det ogsaa sigter til at besvige Vores Interesse, og betage Rettens Betjente deres Salarium, samt vilde foraarsage megen Forvirring, saavel under Sagens Drift og ved Doms Afsigelse, som og fornemmelig ved Dommens Appel og Actens Beskrivelse: saa er Vores allern. Villie og Befaling, at du tilkjendegiver vedkommende Rettens Betjentere udi det dig allern. anfortroede Stift, at, da een Stævning og Dom ikkun kan gjelde i een Sag, skjöndt mod flere Personer, som i samme Sag ere implicerede, men ikke i flere Sager, saa skal mange og diverse Debitorer, blandt hvilke hver for sig er noget Vist skyldig, uden at den enes Debet haver nogen Sammenhæng med den andens, ikke ved eet Kald og Varsel eller Stævnemaal indkaldes, og endnu mindre under een Sag tiltales og dömmes. Hvorefter du dig allerund. kanst vide at rette, og Vores Amtmænd [Amtmanden over N. N. Amt] en rigtig Copie af denne Vores allern. Befaling at lade tilstille, for sammes Indhold at lade Rettens Betjente udi de dennem [det ham] allern. anfortroede Amter

1755. 3. Januar.

1755. [Amt] bekjendtgjöre. Dermed &c. Christiansborg Slot
3. Januar. den 3. Januarii 1755.

7. Marts. **Reskript til Geheime-Conferentsraad og Præsident Claus Reventlov, Conferentsraad og Justitiarius Oluf Borch de Schouboe samt Etatsraad og General-Procureur Henrik Stampe, ang. Drabantpenge i Höiesteret. Christiansborg den 7. Marts 1755**[1]. — Siell. Tegn. LXXIX, 124b—126; Fogtm. V. 2, 4—6.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Det er af indkommen Memorial fra Os elskel. Oberst Friderich Gottschalck von Haxthausen, som Ober-Förer af Vores Drabant-Corps, bleven Os allerund. foredraget, at, endskjöndt Vores elskel. kjære Herr Farfader, saavel som Vores elskel. kjære Herr Fader, begge af salig og höilovlig Ihukommelse, ved allern. Reskripter af 19. Aprilis og 27. Maji 1701, af 20. Julii 1708 ag 5. Aprilis 1737, har fastsat og anordnet, at Vores Drabant-Gardes, som have Opvartning ved Vores Höiesteret, skulle af hver Part, som vinde deres Sag for bemeldte Vores Höiesteret, betales 3 Rd., skal bemeldte Vores Drabant-Garde dog have klaget over, at den dem i saa Maade allern. tillagde Gebyr overmaade for dem ere formindskede, helst fra 1751 af at regne, da det, naar alle de imidlertid paakjendte Sager sammenlægges, næppe skal findes, at de for den tredie Deel deraf have nydt Betaling, formedelst de mange udi Vores Höiesteret, foruden Kammer- og Delinquent-Sager, forekommende beneficerede Sager; derfore fornte Oberste Haxthausen paa bemte Drabant-Gardes Vegne hos Os allerund. haver anholdet, at, om dennem ikke allern. maatte vorde bevilget den dennem forundte Gebyr af alle beneficerede Sager i Almindelighed, dennem allern. maatte vorde forundt at nyde de

[1]) Reskr 7. Nov. 1800 og 2. Nov. 1804.

ommeldte 3 Rd. udi de Sager, hvor den Vindende erholdte Kost og Tærings Godtgjörelse. — Da, som foranförte allern. Reskripter, uden nogen Limitation, befale, at der af hver Part eller Procurator, som vinder deres Sager for Höiesteret, skal betales 3 Rd., undtagen af fattige Folk, som dog ei ere befriede, naar dem tilkjendes Kost og Tæring; og det derhos af éders herover indhentede allerund. Erklæring er fornummen, at I og, paa Grund af berörte allern. ergangne Reskripter, ere af allerund. Formening, at Drabanterne burde nyde disse 3 Rd. af alle Sager i Almindelighed, som vindes for Vores Höiesteret, undtagen Fiscal-, Kammer- og Delinquent-Sager; — saa give Vi nu eder og hermed allern. tilkjende, at Vi udi Anledning heraf allern. ville have bevilget, at Vores Drabant-Gardes skulle herefter af alle de Sager i Almindelighed, som vindes i Vores Höiesteret, Fiscal-, Kammer- og Delinquent-Sager undtagne, nyde de for dem fastsatte 3 Rd.; til hvilken Ende Vi, efter eders allerund. Forslag, ville lade det udi Vores Danske Cancellie foranstalte, at det udi Beneficio Paupertatis, som udi deslige Sager udstedes, vorder indfört, at, om han vinder Sagen for Höiesteret, skal han betale til Drabant-Garden 3 Rd., som han har at levere til den antagende eller ham beskikkende Procurator, förend ham vorder tilladt at gaae udi Rette med Sagen for Vores Höiesteret, paa det Drabanterne kunne være sikkre om Betalingen. Og, som I derhos berette, at der undertiden for Vores Höiesteret fremkommer Sager af saadan Vidtlöftighed, at Proceduren alene kan vare 8 Dage og derover, i hvilken Tid Drabanterne stedse maa opvarte, uden at nyde anden Douceur end de 3 Rd. af den vindende Part: saa ville Vi ligeledes herhos allern. have tilladt og bevilget, at Drabanterne, foruden de 3 Rd. af den vindende Part, maa udi slige Sager, for hver Dag samme varer længere for Vores Höiesteret, end de trende förste Dage, nyde en halv Rigsdaler af hver Part, saavel den vindende som tabende, hvilke

1755. 7. Marts.

1755. Penge Procuratorerne bör være Drabanterne ansvarlig
7. Marts. til paa samme Maade, som det ved meerberörte allern. Reskripter om de forhen paabudne 3 Rd. er anordnet og befalet. Hvorefter I eder allerund. kunde vide at rette, og saavel Vores Justits-Secreterer som Vores Höiesterettes Procuratorer Sligt, til allerund. Efterretning og Iagttagelse for Eftertiden og fra dette Vores allern. Reskripts Dato, at lade bekjendtgjöre. Dermed &c. Christiansborg Slot den 7. Martii 1755.

12. April. **Rentekammer-Skrivelse** til constit. Amtmand, Laugmand Magnus Gislason, ang. **Jorddyrkningen i Island.** Khavn 12. April 1755. — Publiceret paa Althinget ved den constituerede Amtmands Bekjendtgjörelse af 15. Juli 1755 (Althingsb. s. A. Nr. XXVI, 2. 5.) — Rentek. Isl: og Fær. Copieb. Litr. L, Nr. 475.

Det er saaledes vel, at vi af Herr Laugmands Skrivelse af 11. Octobr. sidstleden erfare, at Hans Majts allern. Resolution af 26. Februarii 1754, om Jord og Agerdyrkningen, paa Landsthinget og ved Skrivelser til Sysselmændene er bleven publiceret; og paatvivles ikke, at Herr Laugmand jo lader paasee, at samme Værk, som til Landets almindelige Nytte hensigter, af alle Vedkommende bliver efterlevet, samt at de udsendte og udi Sysselerne fordeelte fremmede Bönderfolk eller Andre, derudi giver Vedkommende den fornödne Underviisning, thi om imod Forhaabning endda skulde befindes, at En eller Anden sig ikke höistbemte allern. Resolution med Indhegning, Plöining &c., inden den foreskrevne Tid, holder efterrettelig, maa de vente derfor paa vedbörlig Maade og med Straf at blive anseet, som Herr Laugmand for de Vedkommende ville bekjendtgjöre, efter Vores forrige Skrivelse af 30. Martii 1754. Vi forblive &c. Rentekammeret den 12. April 1755.

26. April. **Forordning** for Norge, ang. **Formildelse af Straf for Lösagtighed.** Christiansborg 26. April

1755[1]. — Ikke publiceret i Island. Med Hensyn til dens Anvendelse see Althingsb. 1767, Nr. IX. — Norske Reg. 40, 145—146 — Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1755, S. 96—98; Schou IV, 411. 1755. 26. April.

Forordning, anlangende, at de Qvindes-Personer, som trende Gange have avlet Börn i Lösagtighed, skal istedenfor den i Loven befalede Straf, at kagstryges, hendömmes til nærmeste Tugthuus.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at, eftersom Vores Norske Lov udi dens 6te Bogs 13de Cap. 9de Artic. befaler, at Qvindes-Personer, som trende Gange have avlet Barn i Lösagtighed, skal straffes til Kagen, men det derhos befindes, at deslige Mennesker, naar de saadan Straf have udstaaet, blive anseete som uærlige og foragtelige, da Ingen vil have dem i Tjeneste, og andre Tjenestefolk ei heller vil forrette Arbeide og söge Spisning med dem, saa at de derover blive Landet til Tyngsel og Besværing; saa byde Vi derfore og anordne, saasom Vi og hermed allern. anordne og befale alle Rettens Betjentere, som noget Dommer-Embede i Vort Rige Norge, saavel i Kjöbstæderne som paa Landet, er betroet, at de, istedenfor ovenmeldte i Loven dicterede Straf til Kagen for saadanne Qvindes-Personer, skal herefter hendömme dennem udi 6 à 8 Aar, efter Forseelsens Beskaffenhed, til det nu værende nærmeste Tugthuus, og siden, naar i Christiansands Stift udi bemeldte Vort Rige Norge noget Tugthuus bliver indrettet, da til Tugthuset i det Stift, hvor Qvindes-Personen sig opholder, og er bleven dömt, da de derefter, tilligemed de over dem i saa Maader ergangne Domme til samme Tugthuus skal henbringes; hvorefter samtlige Rettens Betjentere udi Vort Rige Norge, og alle andre Vedkommende, sig allerund. haver at rette. Bydendes og befalendes hermed Vores Vice-Statholder, Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Laug-

---

[1]) jevnf. For. 19. Marts 1751; Canc. Skr. 6. Aug. 1768.

1755. mænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og
26. April. alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kgl. Residentsstad Kjöbenhavn den 26. Aprilis Anno 1755.

2. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. en Sags Reassumtion. Fredensborg 2. Mai 1755.** — Norske Tegn. XXXV, 144b—147.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Udi allerund. Memorial til Os af den 19. Julii a. p. haver Erland Olafsen, Sysselmand i Isefjords Syssel paa Vort Land Island, andraget, at der til dette Syssel, fremfor andre Sysseler i Landet, skal komme en stor Deel omlöbende Betlere, ja og fra andre Sysseler undvigte Mordere, Tyve og deslige grove Delinquentere, og at der af saadanne Folk er til dette Isefjords Syssel kommen for lang Tid siden Een, ved Navn Gudmunder Bjarnesen, som sig der har nedsat, og blev anseet som en ærlig og uberygtet Mand, men at siden erfaredes at han begyndte at komme i slet Rygte for at holde med Tyve, og at han tilforn i Guldbringe Syssel, formedelst Tyverie, skulde været kagströgen, og da Folk i forne Gudmunder Bjarnesens Nabolaug beklagede sig at være bestaalne, nu Madvare, nu Qvæg og adskilligt Andet, skal Sysselmanden, da han blev vidende at han havde taget i sit Huus trende Omlöbere og Drenge, have ladet dem antaste og examinere, hvilke frivillig skal have bekjendt, at have under Gudmunder Bjarnesens Direction övet forbemeldte Tyverie, baade af Fisk, Smör, samt andre Madvare og Qvæg, hvilket Gudmunder Bjarnesens Husholderske, navnlig Margrethe Torgiersdatter, skal have tillavet for dem; og da Sagen kom for Retten, skal forne Drenge have vedbleven deres Bekjendelse, og udlagt Gudmunder Bjarnesen for Anförere og Margrethe Torgiersdatter for Med-

videre, hvorefter de bleve alle dömte og straffede som Tyve og Tyves Medvidere, og forbudne at opholde sig paa Stedet, og Gudmunder som Fremmed i Sysselet. — Dernæst beretter Sysselmand Erland Olafsen, at Gudmunder Bjarnesen blev af Olafer Jonsen, som Sysselmand Erland Olafsen kalder sin Contrapart og Avindsmand, anmodet, at anklage det Passerede for Övrigheden, som skal have givet Ordre om Sagens Beskaffenhed at inquirere, da bemeldte Olafer Jonsen siden allerund. androg Sagen for Os, hvorved udvirkedes Vores allern. Befaling, at Sagen for höiere Ret skulde indstævnes, hvortil den constituerede Amtmand, Laugmand Magnus Gislesen, skal have föiet Anstalt, og da Erland Olafsen derom blev vidende, skal han have begjert, at nogle Vidner, som, da Dommen blev afsagt, skulde være ham ubevidste, og skulde kunne gjöre fuldstændig Oplysning i Sagen, maatte forhöres, hvorudi den constituerede Amtmand skal have consenteret, med Reservation, at Vores allern. Ordre angaaende forskrevne Sags Drift og Indstævning ikke derved led mindste Hinder eller Ophold, hvilket Thingsvidne, tagen af Sysselmand Schieving, og hvormed Erland Olafsen for Laugthinget ved Sagens Agering vilde bevise, at Gudmunder Bjarnesen var skyldig i Tyveriets Medvidende, og derfor af ham rettelig dömt og straffet, fik intet Medhold af Laugmand Sölvesen, som frikjendte Tyvene og dömte Erland Olafsen til en anseelig Summes Erlæggelse og at miste Emhedet; da han derforuden allerund. beretter, at han atter i næstafvigte Aar er, efter den constituerede Amtmands Resolution og Vores allern. Ordre, sögt paa ovenmeldte Margrethe Torgiersdatters Vegne for Laugthinget i forberörte Sag.. Som Vi da over dette Erland Olafsens allerund. Andragende have ladet indhente din Erklæring, og deraf fornemmes, at Supplicanten, imidlertid denne Sag, efter Vores allern. Befaling af 4. Maji 1753 var incamineret for Laugthinget, har erhvervet det ommeldte Thingsvidne, hvormed han mener at overbevise

1755. 2. Mai.

1755. Gudmunder Bjarnesen, at han rettelig af ham er bleven
2. Mai. dömt og straffet, og at det er dette Thingsvidne, som han nu söger at maa til Paakjendelse produceres for Laugthinget og Oberretten, og hvorom den constituerede Amtmand i sin Paategning paa Supplicantens Memorial melder, at, ifald det blev bevilget, nyder Parterne hvad dem tilkommer. Thi give vi dig hermed tilkjende, at Vi efter Supplicantens Erland Olafsens herom allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, samt efter din Erklæring, allern. have bevilget, at de af Sysselmand David Schieving tagne Thingsvidner om Gudmunder Bjarnesen og Margrethe Torgiersdatter, Medvidere i Bjarne Bjarnesens, Joen Magnussens og Odder Joensens[1] bekjendte Tyve-Sag, maa til Paakjendelse produceres, ifölge Vores Norske Lovs 1ste Bogs 13de Cap. 28de Art., for Laugthinget og Oberretten, Vedkommende til Straf og Undgjeldelse, efter forefindende Beskaffenhed. Derefter du dig allerund. kan vide at rette, og de Vedkommende Sligt til allerund. Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 2. Maji 1755.

7. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til Laugmand Magnus Gislason, ang. Maal og Vægt i Island. Khavn den 7. Mai 1755.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 553.

I Henseende til de udi den islandske Handel indkomne Klager over Fornærmelse udi Vægt og Maal, som Herr Stiftbefalingsmand Grev Rantzau er bleven tilskrevet at undersöge, haver velbem^te Herr Greven udi Skrivelse af 28. Aprilis sidstleden iblandt andet meldet, at det ville have sin Nytte, om enhver Sysselmand var forsjunet med alle i Landet brugelige Sorter Vægt og Maal, hvorefter de, som ved Compagniets Vægt eller Maal fandt sig fornærmede, hos Sysselmanden kunde blive underrettede om, hvorvidt de vare forurettede eller ei, og som vi, efter velbem^te Herr Grevens Skrivelses videre

[1]) *rett.* Oddur Guðmundsson efter Althingsb. 1755, Nr. XXIX.

Formeld, og paa det de hidindtil indlöbne Disputer og Klager kunde forekommes, under Dags Dato have tilskrevet Præses og Directeurerne for det islandske Compagnie, at beordre deres farende Kjöbmænd, ei alene at lade Indbyggerne være overværende ved Vægten af deres indleverende eller udtagende Vare, men endog, at naar om Vægten nogen Tvivl skulde forefalde, da strax, udi tvende uvillige Mænds Overværelse, at lade Varene paa Stedet efterveie, paa det al Vanskelighed derved kunde blive hævet, samt desuden at lade udföre de hidindtil brugelige Alnemaal, at de kunde blive stemplede, eller og andre nye stemplede Alen i dette eller tilkommende Aar til Landet at udsende: saa ville Herr Laugmand paa indeværende Aars Landsthing tilholde samtlig Sysselmændene udi Island, at de, saavidt muligt, seer sig med de i Landet brugelige Sorter Vægt og Maal forsjunede, saavel til deres egen Efterretning, som for derved, uden videre Vidtlöftighed, at forekomme og afgjöre de Tvivlsmaal, som i een eller anden Maade imellem de Trafiquerende og Indbyggerne maatte kunne forefalde. Men hvad Skaalevægten angaaer, som begjeres til Landet at blive udfört, da, som vi allerede under 29. April 1752 have tilskrevet Landfoged Schule Magnusen, at det derudinden, ligesom hidindtil er skeet, fremdeles og indtil videre ville forblive, siden Compagniet ikke kan imponeres samme at udföre, i Henseende at baade Taxten og Octroyen tillader dem store og smaae Bismere at maa bruge, og det ei heller er at formode, at Indbyggerne, enten Bismere eller Skaalevægt bruges, nogen Skade kan tilföies, eller Disputer foraarsages: saa vil vi os dertil have refereret, som Herr Laugmand for Vedkommende ville tilkjendegive. Vi forblive &c. Rentekammeret 7. Maji 1755. 1755. 7. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til Directeurerne for det islandske Compagnie, ang. Justering af is- 7. Mai.

1755. 7. Mai. **landske Alenmaal** m. v. Khavn 7. Mai 1755. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 552.

I Anledning af de fra Island indkomne Klager over Fornærmelse udi Vægt og Maal i Handelen, haver Herr Stiftbefalingsmand Grev Rantzau udi Skrivelse af 28. Aprilis sidstleden, iblandt andet formeent, at deslige Klager kunde være at forekomme, naar det blev foranstaltet, at om Nogen ved Vægten fandt sig bröstholden, de da straxen udi tvende uvillige Mænds Overværelse kunde lade Varene paa Stedet efterveie, og ellers, at Indbyggerne ikke blev nægtet at være overværende ved Vægten, enten Noget leveres eller imodtages, samt at den islandske Alen bör være brændt og stemplet, efter den Længde som hidindtil har været brugelig; da, som dette hensigter baade til almindelig Orden og Regel udi Handelen imellem Compagniet og Indbyggerne i Landet, ligesom og, hvad Disputer derudinden maatte forefalde, uden videre Vidtlöftighed strax kunde afgjöres, paatvivles ikke, at eders höigrevelig Excellence og Directeurerne jo behager at beordre deres farende Kjöbmand, ei alene at lade Indbyggerne være overværende ved Vægten af deres indleverende og imodtagende Vare, men endog, at ifald om i Vægten nogen Tvivl skulde forefalde, Varene da, som för er meldt, strax kunde blive efterveiede, paa det al Vanskelighed derved kunde blive hævet. Og i Henseende til Alnemaalet, da tillader vel den kongel. allern. Forordning af 10. April 1702, at den samme Alen, som hidindtil har været forordnet i Landet, maa bruges, men til desto mere Rigtighed for Compagniet, saavel som Indbyggerne, og paa det stedse udi enhver Handelsbod kunde haves et original og vist Maal, som udi al Handel burde fölges, var det dog fornöden, at bem^te^ Alen her ved Justeerkammeret, efter dens hidindtil brugelig Længde, blev stemplet og brændt; og hvorfore eders höigrevelig Excellence og Directeurerne anmodes, at de ville behage fra Landet at lade udföre de hidindtil brugelige Alne-

maal, at de, som meldt, kunde blive stemplede, eller, om det saa behageligst maatte eragtes, andre nye stemplede Alen i dette eller næstkommende Aar til Landet at udsende. Vi forblive &c. Rentekammeret den 7. Maji 1755. 1755. 7. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til constitueret Amtmand, Laugmand Magnus Gislason, ang. Skovenes Behandling. Kjöbenhavn 10. Mai 1755. — Publiceret paa Althinget ved den constituerede Amtmand Magnus Gislasons Bekjendtgjörelse 15. Juli 1755 (Althingsb. s. A. Nr. xxvi, 2. 3), samt i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1755. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 559. 10. Mai.

Udi indkomne allerund. Supplique af 30. Septembr. 1754 haver Han andraget, at de, som med Hans Majt og det publique Gods ere benaadede, foröde de derved befindende Krat-Skove og den tilvoxende Birke-Riis lader forhugge. Thi ville Herr Laugmand föie den Anstalt, og derover ved Sysselmændene alvorlig lade holde, at ingen, som med Jordegods er benaadet, enten selv eller ved andre forhugger de dertil hörende Krat-Skove, og mindre deraf noget afhænder, men samme langt mere freder og opelsker, saa fremt de ikke derfore Tiltale vil være underkastede.[1] Vi forblive &c. Rentekammeret 10. Mai 1755.

---

[1]) I den ovenanförte Amtmandens Bekjendtgjörelse «advares og forbydes alle og enhver, saavel af den geistlige som verdslige Stand, som med publique Gods ere benaadede, enten selv eller ved anden at forhugge dennem forlenede Krat og Birke-Skove, videre end de til egen Husholdning, saasom Ildebrand og Bygnings-Tömmer, uomgjængelig maatte behöve; til den Ende bör de lade skjære Törve til Ildebrand, hvor det er gjörligt paa deres egen eller dennem forlent Godses Grund, og skulde den ikke være at bekomme, bör de lade forhugge det ældste og forraadnede af Skoven, men det unge og tilvoxende af yderste Flid frede og opelske. Ellers maa ingen Fremmed, efter

1755. 10. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til constit. Amtmand, Laugmand Magnus Gislason, ang. Uldengodsets Behandling.** Khavn 10. Mai 1755. — Publiceret ved den constit. Amtmands Bekjendtgjörelse 15. Juli 1755 (trykt i Althingsb. s. A. Nr. xxvi, 2. 6). — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 558.

Paa det Indbyggerne udi Island desto bedre kunde anföres at gjöre sig Landets egne Produkter, og særdeles Uld, tilgode, baade til deraf at forarbeide Vadmel og Hoser, ville Herr Laugmand paa först holdende Landsthing beordre samtlige tilstedeværende Sysselmænd, at tilholde Almuen udi deres Districter at sortere Ulden, saavel i Henseende til Couleur som Bonité, at enhver Sort til sit Brug kunde vorde anvendt, og at ikke derover skulde blive klaget. Og, som det eragtes til mere Fordeel for Indbyggerne, at ikke saa stor Partie af raa Uld, som hidindtil er skeet, fra Island blev udfört, men at Ulden derimod, naar den var sorteret, udi Landet blev spunden, og deraf spunden Garn udfört, som upaatvivlelig her ville finde Debit: saa ville Herr Laugmand meddele os Hans Betænkning, om det ikke kunde eragtes, at saadan Uldens Spinding kunde være at introducere, samt om ikke en vis Taxt paa slig spunden Garn kunde sættes, og hvad samme efter Proportion af Ulden ansees billigen at kunde være, el-

---

eet Aars Forlöb fra dette Forbuds Publication, understaae sig at forhugge de publique Skove til Kul, men betjene sig til Jern at smede af Steen- og Træ-Kul, som Sysselmændene til den Ende haver i fornöden Qvantité hos Kjöbmændene til Indförsel at requirere. Skulde Nogen imod denne Advarsel og Forbud befindes at forhugge det unge Krat og Birke i de publique Godsers Skove, kan de vente Tiltale og Straf derfore, ligesom de i fremmed og dennem uvedkommende Skov uden Forlov havde hugget, og haver Sysselmændene at forordne paalidelige Bönder, som udi enhver District herom nöie Indseende kunde have.»

ler hvad derimod i en eller anden Maade var at erindre. Vi forblive &c. Rentekammeret den 10. Maji 1755. 1755. 10. Mai.

Kongelig Resolution ang. Understöttelse til Geistligheden i Holum Stift. Fredensborg 19. Mai 1755. — I Anledning af Andragende fra Biskop Gisli Magnusson paa Holum, anbefalet af Stiftamtmanden, samt paa Grund af de i Island indfaldne haarde Aaringer (Forestill. 15. Mai 1755). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 36, Nr. 50. 19. Mai.

Vi have saaledes, i Henseende til de udi Island paa nogen Tid indfaldene haarde Aaringer, allern. skjenket de fattige Præster udi Holums Stift, foruden hvad dem forhen er forundt, aarlig 100 Rd. Croner, dog ikkun udi 2 Aar, hvilket Tillæg Biskoppen modtager og imellem dennem uddeler, efter en derover forfattende Repartition og imod deres Qvitteringer, som ved Landfogdens Regnskaber fremlægges. Fredensborg Slot den 19de Maji 1755.

Reskript hvorved en Commission anordnes til at iværksætte Separation af Bispestolenes og Skolernes Oeconomie. Fredensborg 23. Mai 1755[1]. — Norske Tegn. XXXV, 173b—176. 23. Mai.

Frederik den Femte &c. V. G. T. I Anledning af en Os af Vores General-Kirke-Inspections-Collegio under den 15. hujus gjorte allerund. Forestilling, have Vi allern. funden for godt, at den vidtlöftige Oeconomie, som med hver Bispestol paa Vort Land Island fra de papistiske Tider af er combineret, derfra skal separeres, og til den Ende ville Vi allern. have anordnet en Commission der paa Landet, til denne Separation at iværk-

[1]) Reskr. 29. April 1757; kgl. Approbation paa Separations-Acterne 29. Mai 1767.

1755. sætte, som skal bestaae af Eder[1]; thi er hermed
23. Mai. Vores allern. Villie og Befaling, at I, som bedst kyndige i begge Bispestoles oeconomiske Sager, haver, som Commissarier, at undersöge og specificere baade Skalholt og Holum Bispestols Indkomster, af hvad Slags de ogsaa maatte være, og henvende eders Hoved-Öiemærke til at separere fra Bispestolen og Bispens Forretninger alt det, som kan ansees for at henhöre til Oeconomien, og som Bispeembedet uvedkommende, saasom det hele Skolevæsen og hvad deraf dependerer, Domkirkerne og deres tilhörende Kirker, og hvad ellers af den Beskaffenhed ved hver Bispestol maatte forefindes. — Dernæst haver I at fastsætte, hvad Lön enhver Steds Biskop aarlig kan nyde, hvor meget der bör henlægges til at vedligeholde hver Cathedralskole, efter den sidste Anordning, og at lönne dens Betjentere, bringe nogle suffisante og bekvemme Personer i Forslag til Oeconomi, samt hvad Præcautioner derved er at iagttage, som og et Forslag til Instrux for Oeconomi; at fastsætte hvad Lön Præsterne ved Domkirkerne kan nyde, og om de kan aflægges saaledes, at de kan före deres Huusholdning for sig selv; hvormeget til Domkirkernes og deres tilhörende Kirkers Vedligeholdelse kan henlægges, og hvem deres Reparation kan anbetroes, og ligesaa forholdes med andre Ting af samme Natur. Til enhver af disse Poster ville Vi allern. at skal udlægges visse Indkomster af Bispestolene, være

[1]) De beskikkede Commissarier vare fölgende ni Embedsmænd: Biskop Finnur Jónsson til Skálholt, Biskop Gísli Magnússon paa Hólum; den constituerede Amtmand, Laugmand Magnús Gíslason; Gísli Snorrason, som forrige Officialis i Skalholt; Jón Magnússon, som Officialis i Holum Stift; Laugmand Sveinn Sölvason, som forhen Oeconomus i Skalholt; Vicelaugmand Björn Markússon, som nuværende Oeconomus paa Holum; Landfoged Skúli Magnússon, som forrige Oeconomus paa Holum og Sysselmand Brynjólfur Sigurðsson, som forrige Oeconomus i Skalholt.

sig af Jordegods eller andet, og paa Holum tillægges Bispen, iblandt andet, Bogtrykkeriet, hvis aarlige Gevinst skal anslaaes til noget vist og beregnes ham i hans Indtægt, og haver I ellers allerund. at referere, om ikke de Jorder og Herligheder, som henlægges til Skolens Oeconomie, saa og til de benævnte Kirkers Vedligeholdelse, kunde med mere Fordeel forpagtes, end af en Oeconomo forvaltes, og endeligen haver I at forklare, hvortil det overflödige Inventarium, saa og endeel unyttige Bygninger, som skal findes ved Bispestolene, kan anvendes; men i Almindelighed haver I at regulere og fastsætte Alting efter Landets Beskaffenhed og Sagens Natur, hvilket Vi til eders Skjönsomhed overlade, dog at I indrette eders Eragtning og Forslag saaledes, at, om Vi allern. maatte finde for godt samme at approbere, og som en Regel og Rettesnor for Fremtiden at fastsætte, der da ingen grundige Indvendinger kan gjöres imod, eller være noget til overs, som ikke fuldkommen var reguleret og afgjort; i hvilken Henseende Vi give eder Tid til, den eder her allern. anbefalede Forretning til næstkommende Aar 1756 med eders allerund. Betænkende om enhver Bispestol især, under eders Hænder at indsende, og til Vores General-Kirke-Inspections-Collegium at addressere. Derefter I eder allerund. kunde vide at rette. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 23. Maji 1755.[1] 1755. 23. Mai.

Reskript til constitueret Amtmand, Laugmand Magnus Gislason, ang. Biskoppens Lön paa Holum. Fredensborg Slot 23. Mai 1755. 23. Mai.
— Norske Tegn. XXXV, 176. — **Uddrag.**

Frederik den Femte &c. Vi give dig hermed tilkjende, at Vi ——— allern. have funden for godt, at

[1] Ved et Reskript af s. D. er en Gjenpart heraf communiceret General-Kirke-Inspections-Collegium. Siell. Tegn. LXXIX, 296b—297.

1755. Holum Bispestol skal, under Os elskel. Biskop Gisle
23. Mai. Magnussens og din Direction, forblive under Vice-Laugmand Björn Marcussens Administration og Ansvar, indtil den vidtlöftige Oeconomie, som med hver Bispestol paa Island er combineret, derfra bliver separeret, og at han imidlertid af Bispestolens Indkomster skal lade Biskop Magnussen betale 500 Rd. aarlig, at regne fra hans Bestallings Dato af, samt overlade ham en af Domkirkens Böndergaarde til Græsgang og Höavling for sine Creaturer, saa og Fljote-Ombud, dog dette sidste anslaget til noget vist, og iberegnet i de ommeldte 500 Rdlr. — — — Befalendes &c. Fredensborg Slot den 23. Maji 1755.

18. Juni. **Kongelig Resolution** ang. **fremmed Jerns Tilförsel** til **Island.** Fredensborg 18. Juni 1755. — I Anledning af, at det islandske og finmarkske Compagnie havde forskrevet 240 Skp. fremmed Jern, og Rentek. tilladt Udskibning af Halvdelen deraf til Island og Finmarken, men siden havde Compagniet indberettet, at ingen meldte sig som Leverandeur af indenlandsk Jern, hvorfor det Hele allerede var udskibet og Skibene færdige til Afseiling (Forest. 9. Juni). Rentek. Norske Relat og Resol. Prot. 36, Nr. 58.

Det er, efter foranförte Omstændigheder, saaledes vel, at de 240 Skp. fremmed Jern, som det islandske og finmarkske Compagnie til indeværende Aars Udredning haver ladet hidkomme, for denne Gang passerer, ligesom og Vores Rentekammers derom föiede Anstalt allern. hermed approberes. Fredensborg Slot den 18. Junii 1755.

11. Juli. **Reskript** til **Stiftamtmand Rantzau**, ang. **Boeslods Forbrydelse i Tyvs-Sager.** Fredensborg 11. Juli 1755. — Publiceret paa Althinget 1756 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. I, 1. — Norske Tegn. XXXV, 209b—211; Fogtm. V. 2, 28—29; jevnf. Stampes Erklæringer (Kbhavn 1793. 4.) I, 382.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Udi allerund. 1755.
Memorial til Os af den 15. Septembris a. p. haver Sysselmanden udi Rangervalle Syssel paa Vort Land Island, Thorsten Magnussen, allerund. andraget, at der i Landet forefalder diverse Meninger og Domme, hvad enten Boeslod for förste Gang begangne Smaa-Tyverie bör være forbrudt, eller ei, i Henseende til Vores Norske Lovs 6. Bogs 17. Cap. 33. og 40. Articler, hvorfore og, paa det al Misforstaaelse herom kunde ophæves og i dette Tilfælde haves en Vished og Uniformitet, forne Sysselmand Thorsten Magnussen allerund. haver udbedet Vores allern. Resolution, hvorledes hermed skal forholdes og dömmes. Som Vi da over denne af Sysselmanden i saa Maader allerund. gjorte Forespörgelse have ladet Os referere din Erklæring: saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for godt, at, som der paa Island i Tyvs-Sager bör dömmes efter Vores Norske Lov, og samme Lovs 17. Cap. 40. Articul udtrykkelig og i Almindelighed befaler, at Enhver, som Tyvs-Dom overgaaer, skal have forbrudt sin Hoved-Lod, saa fölger deraf, at Enhver, som dömmes til at lide Straf for begangne Tyverie, enten det er for ringe eller stort Tyverie, enten det er for förste eller anden Gang, bör tillige med dömmes at have sin Boeslod forbrudt, da derimod den, som förste Gang straffes for ringe Tyverie, ikke bör straffes til Kagen, men ifölge Norske Lovs 6. Bogs 17. Cap. 33. Art. alene miste sin Hud, hvilket bör skee ikke offentlig, men i Stilhed udi Fængslet, eller paa det Sted hvor Delinquenten sidder og har været forvaret, alene i Overværelse af Dommeren og Retten, eller Nogle paa Rettens Vegne, paa det der ved dem kan haves Vished om, at Executionen virkelig er skeet, og at den Skyldige har udstaaet sin Straf. Derefter du dig allerund. haver at rette, og samtlige Rettens Betjente dette Vores allern. Reskript til allerund. Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg den 11. Julii 1755.

11. Juli.

1755. 28. Novbr. **Reskript til Over-Præsidenten og Magistraten i Kjöbenhavn, ang. Hazard-Spil. Christiansborg 28. Novembr. 1755.** — I Anledning af en Kjöbenhavnsk Sag, som yderligere Forklaring af For. 6. Oktobr. 1753. — Siell. Tegn. LXXIX, 694b—700; Fogtm. V. 2, 77—81.

30. Decbr. **Kongelig Resolution ang. det islandske Interessentskabs Handel med Fiskevarer. Christiansborg 30. Decembr. 1755.** — Ved Rentekammerets Forestilling 22. Decembr. foredrages, at efter at de to, Interessenterne i Island tilhörende, Hukkerter vare hidkomne i Slutningen af Oktober Maaned, havde Landfoged Skule Magnusson anmeldt, at have medbragt dermed nogle ved det nye Fiskerie virkede Fiskevare o: 86 Tönder Torsk à 6 Rd. Tönde; 4 dito Langer à 4 Rd., 18 Skpd. Klipfisk à 20 Rd., 2 Skpd. Kliplanger à 16 Rd. og 1¾ Td. Tran à 11 Rd., for hvilke Priser disse Varer vare blevne tilbudte Compagniet, ifölge kgl. Resol. 20. Marts 1753. Compagniet tilböd at modtage Varerne forsaavidt de vare gode, men for lavere Priis, hvorfor Landfogden nedsatte Varerne til 5 Rd. pr. Tönde Torsk og Langer, 16 Rd. Skpd. Klipfisk og Langer og 10 Rd. Td. Tran, paa Betingelse, at Varerne modtoges uden Vragning. Compagniet erklærede dog, ikke at ville modtage Varerne for disse Priser, hvorpaa Landfogden end yderligere nedsatte dem til 4½ Rd. Tönden og Skpd. 15 Rd., samt indvilgede i, at Tönderne kunde opslaaes og eftersees, men uden at Varerne beskadigedes Dette vilde Compagniet heller ikke antage, men erklærede, heller at ville indvilge i, at Torsken solgtes til Andre, end at modtage den til saadanne Priser; derimod paastod Compagniet «at nyde Klipfisken og Trannen efter den islandske Landpriis og Taxt, nemlig Fisken à Væt eller 80 Pd. 1 Rd. Species = 5½ Rd. Courant pr. Skpd., og Tran à Tönde 4 Rd. 33 Sk.», da disse Varer formeentlig tilhörte Compagniet som virkede i Landet selv, «uanseet dem herfra er tilmeldet, hvorledes denne Fisk efter Landfogdens Attest, som han og tilbyder at bevise, er ikke alene fanget med Interessentskabets Hukkerter 3, 4 à 5 Mile fra Landet, hvor Indbyggerne ikke fiske, men endog virket efter at Compagniets Skibe derfra var afgaaet, og paa Klipfisken er ikke, som paa andre Landets Vare, sat nogen Taxt ved For-

ordningen om den islandske Handel af 10. Aprilis 1702, ligesom og Trannen, der er af liden eller ingen Betydenhed, skal være af den Fiskelever, som ved dette Fiskerie er falden». — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 36, Nr. 130. 1755. 30. Decbr.

Som det islandske Compagnie har ikke for disse, Interessentskabet udi de nye Indretninger i Landet tilhörende og dem tilbudne, Fiskevare, endnu erklæret sig at betale saadan Priis, som, efter Omstændighederne og Vores allern. Resolution af 4. Januarii 1752, kan være antagelig, og bemeldte Vare ere ikkun af liden Betydenhed: saa, paa det samme Vare ikke længere til Fordærvelse skulde henligge, tillade Vi allern., at ligesaavel de 20 Skippund Klipfisk og Kliplanger, tillige med 1¾ Tönde Tran, som de 90 Tönder indsaltede Torsk og Langer, maae, paa bemeldte Interessenteres Vegne, til Andre her forhandles. Christiansborg Slot den 30. December 1755.

Kongelig Resolution ang. Leiermaals-Böder. Christiansborg 17. Februar 1756. — I Anledning af Andragende fra constit. Amtmand, Laugmand Magnus Gislason, foranlediget ved et, navnlig siden Resol. 26. Marts 1736 opstaaet Spörgsmaal mellem Sysselmændene, om hvem Leiermaalsböder skulde tilfalde, enten den Sysselmand, i hvis Jurisdiction Forseelsen var begaaet, eller der hvor den kom for Dagen, hvilket sidste var Amtmandens Mening, som ogsaa bestyrkedes ved enkelte Exempler fra Praxis i Island, hvorimod man i Danmark havde Exempel paa Bestemmelser i modsat Retning (Forest. 9. Februar). — Denne kgl. Resolution er communiceret Magnus Gislason ved Rentek. Skriv. 16. Marts 1756 (Copieb. Litr. L, Nr. 667) og Stiftamtmand Rantzau s. D. (sst. Nr. 666); den förstanförte Rentek. Skriv. er publiceret paa Althinget 1756 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. I, 4. — Fogtm. V. 2, 99 anförer denne Resol. efter Sv. Sölvesens islandske Jus criminale S. 434, under Datum 16 Marts. nemlig den Rentek. Skriv.* Datum, hvorved den er communiceret. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 37, Nr. 20. 1756. 17. Febr

Efter foranförte Omstændigheder, og til videre Tvistigheder imellem Sysselmændene udi Island om de

1756. dem forundte Leiermaals-Böder at forekomme, ville Vi
17. Febr. allern., at med dets Oppebörsel skal herefter forholdes saaledes: at den Sysselmand, udi hvis Syssel Leiermaalet ved Barnets Födsel bliver aabenbart, og det skyldige Qvindfolk sig da befinder, nyder de af hende forbrydende Böder, og ligeledes den skyldige Mandspersons Böder, naar han der sit Opholdssted haver; men er han udi et andet Syssel, skal hans Böder tilfalde den Sysselmand, under hvis Jurisdiction han haver sit Opholdsted paa den Tid Gjerningen, som meldt er, blev aabenbar. Hvilket de Vedkommende til Efterretning kan bekjendtgjöres. Christiansborg Slot den 17. Februarii 1756.

27. Febr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. afsatte Præsters Opreisning. Christiansborg 27. Februar 1756.** — Publiceret paa Althinget 1756, Althingsb. Nr. 1, 2; ligeledes i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1756. — Norske Tegn. XXXV, 388—389; Uddr. hos Fogtm. V. 2, 94—96.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Det er af Magnus Gislesen, Laugmand for östen og sönden paa Vort Land Island, som constitueret Amtmand paa bemeldte Island, allerund. bleven foredraget, at da han paa Grund af Forordningerne af 1637 og 1696, saavel som den allern. Skoleforordning af 1743, dens 36te Art., har vægret sig for, at meddele Solicitantere af den geistlige Stand, som ved en eller anden Forseelse have forbrudt deres Embeder, andet Beneficium eller Kald, med mindre de först kunde forevise Vores allern. Bevilling, ang. Straffens Eftergivelse, haver Nogle villet forklare Norske Lovs 2den Bogs 11te Capitel 13de Articul derhen, at naar Forseelserne alene strække sig til Embeds-Forbrydelse, skulde det derved dog ikke være forbuden, at de jo maatte stedes til andet Kald, hvorudi de bestyrkes ved forrige Praxin, da nogle af for-

rige Amtmænd ei derpaa have reflecteret, formenende og anförte Forordning af 23. Maji 1696 at være udgiven alene for Vort Rige Danmark; derfore han allerund. haver været begjærendes, at det ved Vores allern. Resolution maatte fastsættes, hvorledes herudinden skulde forholdes, og om de Præster og Degne, som formedelst en og anden Forseelse blive dömte fra det Kald de betjene, maae befordres til andet Kald og geistlig Beneficium, uden allerund. at ansöge Vores allern. Opreisning. Thi give Vi dig herpaa allern. tilkjende, at da Lovens 2den Bogs 2det Capitel 5te Articul ikke tillader en Student, som forseer sig ved Leiermaal, at stedes enten til Degne-, Skole- eller andet præsteligt Embede, uden foregaaende Vores allern. Bevilling, ligesom ei heller nogen Skole-Discipel, der i saa Tilfælde eller anden slige grove Maade sig forseer, maa nyde Skolens Beneficium, saa fölgelig maa ei heller nogen Præst, som falder i saadan grov Forseelse, hvorved han efter Loven og Forordningerne har forbrudt sit Kald, uden Vores ham dertil allern. forundende Opreisning, beskikkes til andet Kald igjen. Derefter du dig allerund. haver at rette, og denne Vores allern. Resolution Vedkommende til allerund. Efterretning at bekjendtgjöre. Dermed &c. Christiansborg Slot den 27. Februarii 1756.

1756. 27. Febr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. nogle Forslag til Fattigvæsenets Ordning. Christiansborg 27. Februar 1756. — Norske Tegn. XXXV, 389—390. 27. Febr.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Da Sysselmanden i Mule Syssel paa Vort Land Island, nåvnlig Peder Thorstensen, udi Memorial til Os af den 20. Januarii udi næstafvigte Aar, allerund. haver andraget, hvorledes der i Mule Syssel ere nogle Steder 3 à 4 Kirke-Sogner, som af Alders Tid til de vanföre Fattiges fælles Underholdning har været henlagt, og kaldes

1756. 27. Febr. Repper, som han formener at foraarsage, at de Fattiges tilbörlige Opsyn i saadanne vidtlöftige Districter ere vanskeligere, end paa de Steder, hvor bemeldte Repper ikke gaaer videre end Kirke-Sognet, hvilket, med mere saadant, Land-Oeconomien og de Fattiges Væsen angaaende, han synes at kunde behöve nogen Forandring, allerhelst nu, da Almuen, formedelst der i Landet indfaldne haarde og dyre Tid, og de Fattiges derved tiltagende Mængde, skal være bragt i yderste Extremiteter, hvorfore han, til Almuens Conservation, og især den tilvoxende Ungdoms christelige Opdragelse, samt til Lösgængerie og Betlerie at forekomme, haver foreslaaet Adskilligt, udi 6 Poster bestaaende[1]. Og, som Vi af-

[1]) Sysselmand Thorsteinsons Forslag (Forestilling 20. Januar 1755) vare fölgende: 1) at hvert Sogn bliver Rep for sig, og hver Fattig henhörer til det Sogn, hvor han er barnfödt; — 2) at Sysselmanden ene anordner 3 Fattigforstandere i hvert Sogn, som aarlig ved Fardag sammenkalde alle tiendepligtige Sognemænd til et Möde paa Præstegaarden, og der i Præstens Overværelse bestemme de Fattiges (hvorunder og forstaaes Tyende, som ikke have fæstet sig) Opholdsteder, samt fordele Fattig-Tienden m. v. — Ingen Lediggang eller Omstrygen skulde taales, eller Adskillelse af Börn og Forældre, men de Forældre, som tjente paa andet Sted, skulde, naar de advaredes inden Kyndelmisse, efter Repstyrernes Anviisning begive sig til de Sogne, hvor deres umyndige Börn underholdes, dog med Undtagelse af dem, som havde ydet 3 eller flere Skatter, kun at de beholdt eet Barn hos dem, eller at deres Husbonde betalte af deres Lön aarlig paa deres Vegne til det Sogn, hvor Börnene underholdtes, for Manden 1½ Rdlrs og for Konen ½ Rdlrs Værdie, samt Forældrene selv hvad andet de uden Föde og Klæder miste kan. — 3) Forhandlingerne i Reppe-Forsamlingen föres skriftlig, og komme i Tilfælde af Paatale under Sysselmandens tilbörlig Ransag. — 4) I en Reps höit trængende Nöd skulle Repstyrerne undersöge hver Families Tilstand i deres Bolig, og naar ikke alle Fattige kan forhjelpes, skulle de sende deres Forretning til Sysselmanden med Forslag paa de mest Nödlidende

den fra dig herover indhentede Erklæring have fornummen, at hvad de 4 förste Poster er angaaende, som handler om de Fattiges Underholdning i Island, og at forekomme Lösgængerie og Betlerie, da finde Vi det, efter dit allerund. Betænkende, at være af större Betydenhed, end at samme efter een Mands Forslag, uden Overlæg med de Andre, vel kunde være at regulere til nogen Bestandighed, men at derom behöves en nöie Conference og Overlæg af samtlige Betjentere. — Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter din Os derhos allerund. gjorte Forestilling, allern. have funden for godt, at du haver at beordre samtlige Sysselmændene, hver for sig nöie at overveie, hvorledes de Fattiges Væsen kunde være at forbedre, imod det, som allerede anordnet er, og derefter saadant, ved deres Samling paa Althinget, med hinanden videre at overlægge, hvorefter de haver at overlevere deres Forslage til Amtmanden, som da samme med sin Paategning til Vores nærmere allern. Resolution haver at indsende. — Men, hvad angaaer den 5te Post i Supplicantens Forslag, om at forbyde Ægteskabs Indtrædelse af Personer, som ere under deres 40de Aar, med mindre deres fælles

1756. 27. Febr.

men tillige rörige og ikke henfalde til Tyverie eller nogen særdeles Last; Sysselmanden kan da fordele disse til andre Sogne paa en Tid indtil 10 Uger, hvorpaa de skal henvises hjem igjen. — 5) Præsterne skulle, under Mulkt til de Fattige, forbydes at holde Trolovelse med saavel Mandssom Qvindes-Personer yngre end 40. Aar, med mindre deres fælles Formue belöber til 10 Hundr., og ligeledes beviislig ældre Personer, naar «al deres Eie og nödvendig Bohave» ikke andrager 5 Hundr.; er Præsten i Tvivl om Formuens Værdie, skulde han henvende sig til Sysselmanden, som skulde foranstalte lovlig Vurdering eller den Paagjeldende tagen i Eed. — 6) At Mule Sysselerne maatte blive fritagne for Contingent til Hospitalerne, da den lange Vei ikke tillod spedalske Personers Transport, og Repperne ikke formaaede at udrede det i Hospitals-Anordningen fastsatte Bidrag.

1756. 27. Febr. Formue belöber til 10 Rd. (*rett.* Hundr.), med videre hans derudinden gjorte Forestilling, da er derpaa intet at reflectere; ligesom det og, hvad den 6te Post er angaaende, der handler om Hospitalerne, da skal samme have sit Forblivende ved Forordningen af 27. Maji Anno 1746. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 27. Februarii Anno 1756.

16. Marts. **Resolution** ang. **Leiermaals-Böder.** 16. Marts 1756. — see under 17. Februar 1756.

30. Marts. **Ordre til fire Commissarier[1], at forhandle Sagen mellem det islandske Compagnie og Interessenter.** Christiansborg 30. Marts 1756[2]. — Rentek. Norske Exped. Prot. 6, 474—477.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Efter at Os allerunderd. er bleven refereret, saavel hvorledes det octroyerede islandske Compagnie, ved adskillige til Vores Rentekammer Tid efter anden indkomne Skrivelser og Deductioner, have anseet de udi Island begyndte nye Indretninger, samt hvad af dets Interessenter derved er foretaget, at skal udi visse Maader være Compagniet til Fornærmelse, foruden hvad ved Indretningerne i sig selv erindres, som hvorledes en Deel af Landets Betjente derimod klage over Compagniet, at samme skal ikke, saaledes som det efter Octroyen eragtes forsvarligt, have forsynet Landet eller visse Districter med dygtige og fornödne Vare, hvorudover Indbyggerne skulle have lidt Skade og Mangel, med

[1]) de udnævnte Commissarier vare: Vice-Admiral Fontenay; Etatsraaderne Friderich Holmsted og Herman Lengerken Klöcher, samt Etatsraad og General-Procureur Henrik Stampe.

[2]) kgl. Resol. 16. Mai 1757.

videre, som den ene Part imod den anden andrager, have Vi allern. for godt befundet, at samme udi en Commission skal foretages, og derefter fölgende Poster overveies og paaskjönnes, saasom: 1756. 30. Marts.

1) Om den, angaaende de nye Indretninger i Island, for de derudi værende Interessenter, den 4. Januarii 1752 allern. confirmerede Convention kan udi nogen, og da hvad Maade, eragtes at være det octroyerede islandske Compagnie til Skade, saavel som om bemeldte Interessenter have, i Henseende til disse Indretninger og hvad deraf dependerer, foretaget Noget Compagniet til Fornærmelse, og i sidste Fald, hvad billig Erstatning samme derfor kunde tilkomme. — 2) Om Compagniet haver forsvarligen og betimeligen forsynet Landet efter den dem allern. meddelte Octroyes Tilhold, eller derimod maatte have handlet, og, i saa Fald, hvorledes samme derfor kunde være at ansee. — 3) Hvorledes I eragte, at Vores allern. Hensigt til Islands Opkomst og det almindelige Bedste kunde, ved forbemeldte nye Indretninger, bedst være at opnaae, samt hvad ellers, til Tvistigheder imellem Compagniet og Interessenterne udi disse Indretninger efterdags at forekomme, var tjenligt at fastsætte, saaledes, at de nyttige Indretninger, paa den ene Side, kan conserveres og nyde Fremgang, og Compagniet paa den anden Side ikke derved skulde fornærmes. — Og 4) hvorledes Interessenternes Fiske-Hukkerter, naar samme ikke, som hidindtil, til Cabillau-Fiskerie var at anvende, efterdags enten til Hvalfiske- og Robbefangst, eller paa anden Maade, til almindelig Bedste for Landet og de nye Indretninger var at bruge. — Thi er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I, som Commissarier, denne Sag udi en samlet Commission haver at foretage, og med alle sine Omstændigheder at overveie; til hvilken Ende eder fra Vores Rentekammer bliver tilstillet, hvad fra begge Parter derom er indkommen, med hvis dertil henhörer, ligesom og eder paa Forlangende derfra meddeles,

1756. hvad videre Efterretning I herudinden maatte behöve;
30. Marts. og dersom I finde fornöden, udi en eller anden Post nogen nærmere Oplysning fra Parterne, være sig enten det islandske Compagnie, eller den herværende Landfoged Skule Magnusen, paa Interessenterne udi de nye Indretninger deres Vegne, at indhente, skal de være forbundne, paa eders Requisition, dermed at gaae eder uden Ophold til Haande. — Naar da Sagen, hvilken jo för jo heller maa til Ende bringes, er med sine Omstændigheder af eder paa det nöieste overveiet, haver I om foranförte Poster, efter Befindende og bedste Skjönnende, eders allerund. Relation og Betænkning, saasnart mueligt er, til Vores Rentekammer at indsende, hvorfra samme Os allerund. bliver at referere til Vores allern. nærmere Resolution. Dermed &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 30. Martii 1756.

26. April. **Kongelig Resolution ang. Udlæg af Gaarden Moar til Mensal-Jord for Sognepræsten paa Kjalarnes. Fredensborg 26. April 1756.** — Communiceret den constit. Amtmand og Landfogden ved Rentek. Skrivelser 30. April s. A. (Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 718—719. — I Anledning af Andragende fra Præsten til Saurbæ og Brautarholt, Þórður Þórhallason, at Mensal-Jorden Skrauthólar har 1748 lidt stor Skade af Fjeldskred, saa at han siden ikke havde turdet boe der, men sögte om at faae Jorden Móar udlagt til fast Mensal-Jord, da denne laae paa mindre farligt Sted og skyldte samme som Skrauthólar (Landskyld 1 Hundr. Qvilder 4). Forest. 17. April 1756. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 37, Nr. 47.

Efter foranförte Omstændigheder ville Vi allern. overlade Supplicanten Thordur Thorhalsen, Sognepræst til Saurbai og Brauterholts Menigheder i Kjose Syssel paa Island, saavel som hans Efterkommere udi samme Kald, den Os der i Syslet tilhörende Gaard, Móar kaldet, til fri Beboelse, paa lige Maade som Skrauthólar

hidindtil til Kaldet har været henlagt, imod at sidstbemeldte Skrautholar Gaard indföres udi Vores Jordebog, og deraf de sædvanlige Rettigheder, som af andet Vores der forbeholdne Gods, herefter svares. Fredensborg Slot den 26. Aprilis 1756. 1756. 26. April.

Kongelig Resolution ang. Leilændingernes Forhold paa Thingöre (Þingeyra) Klosters Godser. Fredensborg 26. April 1756. — I Rentekammerets Forestilling 17. April bemærkes, at fire Bönder af Thingöre Klosters Gods havde forespurgt, og Stiftamtmand Grev Rantzau samt den constituerede Amtmand afgivet Erklæring om fölgende Punkter: 1) om de af Inventarii-Qvilderne eller Köerne, som ikke faae Kalv, samt de som ere gamle, og til hvad Alder, bör agtes som forsvarlige, item hvorledes Köerne skal betales, naar de ere blevne ugilde eller ikke tilbörlige, samt udi hvad Tilfælde Leilændingen dertil bör svare? — Stiftamtm. og Amtm. forklare, at der er baade Praxin og Lov for, hvorledes Köerne bör være, naar de skal agtes forsvarlige, saavel som udi hvad Tilfælde en Leilænding bör være fri for at svare til det udygtig blevne Inventariiqvæg, da en Ko, i hvor gammel den end er, ansees for tilbörlig, saa længe den trives af Foderet og giver forsvarlig Melk, som regnes paa 6 Potter om Dagen i det höieste, og Landets Lovs Kjöbebalks 17. Cap. fritager Leilændingen for at svare til den Ko, som ikke faaer Kalv, naar han har foret den vel og lader den udi rette Tid komme til Tyr; ligesom og Forordningen af 15. Mai 1705 befrier Leilændingen for, og derimod paalægger Jorddrotten, at ersætte Mangelen af de Köer, som enten blive for gamle eller döe af noget saadant Tilfælde, som Leilændingen kan ikke forekomme. — 2) Hvormange Faar der skal regnes mod en Ko, og hvor gamle Faarene da skal være, samt om derpaa skal ligeledes gives Aabod? — Stiftamtm. og Amtm. forklare, at efter bemeldte Kjöbebalks 6te Cap. regnes 6 Faar paa en Ko. Samme Cap. foreskriver og, af hvad Beskaffenhed Faarene skal være, og de eragte, at det fölger af sig selv, at derpaa udi Tilfælde bör gives Aabod. — 3) Hvormange Qvilder eller Köer skal holdes paa en Jord af 20 Hundrede? — Efter Amtmandens Forklaring skal det være der i Landet meget ulige, saa at paa Jorder af eens Skyld haves ikke lige meget Inventarii-Qvæg,

1756. 26. April. og han eragter, at paa en Jord af den anförte Skyld burde billigen ikke være höiere end 5 eller 6 Qvilder. Men Stiftamtmanden melder, at det ankommer paa hvad der i gamle Tider har været sædvanligt, og iövrigt, ligesom og Amtmanden, beraaber sig paa Forordningen af 15. Mai 1705, som forbyder Husbonden under Straf at paalægge sin Bonde nogen Byrde over det, som fra Alders Tid af har været sædvanligt. — Og 4) om ikke Kloster-Böndernes Huse bör bygges og vedligeholdes af det Træ, som af Söen opdriver paa dets egne Forstrande, og hvad Bönderne tilkommer for samme Træ at oppasse? — Stiftamtmanden saavelsom Amtmanden melder, at efter Praxin der i Landet bör Bönderne, saavel paa Klosternes som andet publique Gods, selv skaffe Bygnings-Tömmer til deres Gaarde, hvorimod de ere frie for Tiende deraf at svare; og iövrigt foreskriver Landets Lovs Leiebalks 7de Capitel, at Bönder, som boe paa Gaarde, hvortil Forstrand er, bör, for at oppasse og bjerge det Træ der opdriver, nyde hvad deraf er paa 1 Alen og kortere. — De indstille derfor, at hermed skal forholdes «efter Landets Lov, Forordningerne og Praxis», men meente Bönderne at være forurettede, stod det dem frit for lovligen at paatale deres Ret. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 37, Nr. 51.

Disse Vore Bönder af Tingöre Klosters Gods udi Island kan paa deres Forespörgsel om indbemeldte Poster svares: at dermed bliver at forholde efter Landets Lov, Forordningerne og Praxis, og ifald de formene sig derimod at være fornærmede, staaer det dem frit for saadant lovligen at paatale. Men iövrigt remitteres Sagen til det Danske Cancellie til nærmere Overveiende, om derefter maatte eragtes tjenligt Noget for Landet i Almindelighed, enten ved den forehavende nye islandske Lov eller paa anden Maade, at foranstalte. Fredensborg Slot den 26. Aprilis 1756.

26. April. **Kongelig Resolution ang. Schæfferies Anlæg i Island.** Fredensborg 26. April 1756. — Communiceret Stiftbefalingsmand Rantzau ved Rentek. Skriv. 3. Mai 1756 (Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 721). — I Anledning af at Kongen havde tilladt „den sig fra Sverrig her indfundne Person, ved Navn Hastfer, at maa gaae til Island,

for der at anlægge det foreslagne Schæfferie til Uldens Forbedring". — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 37, Nr. 54. 1756. 26. April.

Vi have allern. saaledes tilladt indbemeldte Hastfer, at maa begive sig til Island, for der at anlægge det foreslagne Schæfferie til Uldens Forbedring, ligesom Vi og allern. bevilge: 1) at ham derved, og for Landets Indbyggere derudi at undervise, maa forundes i 3 Aar aarlig for sig selv 200 Rd., samt paa den Person, han til Brug ved Schæfferiet med sig tager, 100 Rd., foruden fri Transport til Landet for sig, Folk, samt medbringende Værer, og til hans Indretning paa forestaaende Reise, gives ham engang for alle 100 Rd. — og 2) at hannem til Værers Indkjöb maa anvises 200 Rd. og derforuden kjöbes for Vores Regning der i Landet 1 à 200 Faar, hvorimod Indkomsten af Schæfferiet bliver Os forbeholden, saa at derfor, saavel som for Værernes Indkjöb, behörig Regning aflægges. I det Övrige er det vel, at vores Rentekammer tilskriver den constituerede Amtmand, at see berörte Hastfer med en hertil bekvem Jord af Vores der forbeholdne Eiendomme forsynet, og ellers ved denne til Indbyggernes Underviisning og Landets almindelige Bedste hensigtende Indretning, at gaae ham med fornöden Assistence til Haande. Fredensborg Slot den 26. Aprilis 1756.

Kongelig Resolution ang. Prindsesse-Styr. Fredensborg 26. April 1756. — Communiceret Landfogden i Island ved Rentek. Skriv. 30. April 1756 (Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 714), der er publiceret paa Althinget 1756 (Althingsb. s. A. Nr. x, 6). — Uddrag af Resolutionen bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1756. — Efter Landfogdens Beregning skulde denne Skat af Island belöbe omtrent 900 Rd., dog kun ved at beregne af Brutto-Indtægten, men nu paastode Embedsmændene Fradrag af deres fast bestemte Udgifter: Sysselmændene af Landthingsskriver- og Laugrettesmænds Lön, Klosterholdere af Præstens og Degnens Salair, og Præsterne af Contingenter til Pastores Emeritos, Præste-Enker og Studenter, hvori Rentek. og giver 26. April.

1756. 26. April. dem Medhold; desuden havde Nogle sögt om Fritagelse for Skatten, eller Moderation deri: Biskop Olaf Gislasons Enke, Margret Jakobsdatter, af Skalholt Bispestols Indtægter, anslaaede til 2400 Rd. (Skat 240 Rd.); Biskop Haldor Brynjolfssons Enke Þóra Björnsdatter af Holum Bispestols Indtægter, anslaaede til 2140 Rd. (Skat 214 Rd.); Vicelaugmand Björn Markusson, Sysselmand i Skagafjords Syssel, 14 Rd. 72 Sk.; Arnor Jonsson i Borgarfjords Syssel, 12 Rd. 65 Sk.; Erlendur Olafsson i Isafjords Syssel, 11 Rd. 55⅘ Sk., og afg. Guðmund Sigurðssons Stervbo for Snæfellsnes Syssel og Arnarstappens Ombud, 32 Rd. 7 Sk. (Forest. 17. April.). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 37, Nr. 49.

Vi approbere allern: 1) at udi Beregningen over den i Island udskrevne Princessinde-Styr for Sysselmændene, Klosterholderne og Præsterne i Almindelighed, afgaaer de af den constituerede Amtmand anförte faste Udgifter, lige saa vel som de af Sysselmændene og Klosterholderne til Vores Cassa svarende Afgifter, saa at Skatten ikkun af det Övrige, som deres beholdne Indkomster, bliver at beregne. — 2) At de tvende fattige Bispe-Enker aldeles forskaanes for Noget udi dette Paabud at svare. — Og 3) at hvad Sysselmændene Björn Marcusen, Arnor Joensen og Erland Olafsen, samt afg. Sysselmand Gudmunder Sivertsens Stervboe i saa Maade tilkom at betale, modereres til den halve Deel. Fredensborg Slot den 26. Aprilis 1756.

4. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til constit. Amtmand, Laugmand Magnus Gislason, ang. Control med Fiskeriet.** Khavn 4. Mai 1756. — Bekjendtgjort paa Althinget ved const. Amtm. Magnus Gislasons Bekjendtgjörelse til Sysselmændene af 12. Juli 1756, trykt i Althingsb. s. A. Nr. x, 1. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 723.

Da adskillige Gange af det islandske Compagnie er bleven klaget, at Indbyggerne udi Island skal være forfaldne til Efterladenhed og ikke söge Fiskerie, endog naar dertil har været Leilighed, hvilket Vedkommende

er bleven communiceret, men stedse imodsagt, at det sig ikke saaledes forholdte; saa, paa det den rette Beskaffenhed hermed kunde udfindes, og til deslige Klager at forekomme, ville Herr Laugmand paa Althinget foranstalte, at Sysselmændene aarlig indsende lovlige Things vidner hver for sit District, hvorledes Indbyggerne sig udi Fisketiden have forholdet, og om Alle, som dertil havde Kræfter, paa egne eller Andres Baade have sögt Söen for at fiske, samt om Nogen formedelst anden Aarsag end Storm og Uveir derfra vare blevne forhindrede. Og, for desto mere at holde Almuen til denne dem selv nyttige Pligt, skulde vi eragte, at en vis Mulkt kunde fastsættes, som de af Indbyggerne skulle betale, der maatte befindes at have viist sig efterladen udi at fiske, og ikke formedelst tilstrækkelig Aarsag derfra vare forhindrede, hvilken Mulkt da af Herr Laugmand maatte determineres; hvorom, saavel som hvis herudinden til Fiskeriets Forfremmelse videre fornöden eragtes, Herr Laugmands udförlige Relation forventes, som og at det i saa Maade Behövende er vorden reglerет, og tillige for begge Parter i deslige forekommende Klagemaale en vis Orden fastsat. Vi forblive &c. Rentekammeret den 4. Maji 1756. 1756. 4. Mai.

Kongelig Resolution ang. Understöttelse til Töimager-Fabriquen. Fredensborg 10. Mai 1756. 10. Mai.

— I Anledning af, at de ved Resol. 3. Mai 1751 til Væver-Fabrik i Island bevilgede 300 Rd. endnu stode i Bögerne som Forskud, uagtet denne Fabrik senere var indlemmet de i 1752 begyndte nye Indretninger (Forest. 1. Mai). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 37, Nr. 62.

De efter Vores allern. Resolution af 3. Maji 1751 til en Töimager-Fabriques Anlæggelse udi Island forskudte 300 Rd., bliver til samme, de andre nye Indretninger i Landet derefter indlemmede Fabrique, allern. hermed skjenket, saa at dette Forskud udi Bögerne kan afskrives. Fredensborg Slot den 10. Maji 1756.

1756. 10. Mai. **Kongelig Resolution ang. Understöttelse til de nye Indretninger i Island.** Fredensborg 10. Mai 1756. — I Anledning af Andragende fra Landfogden om en ny Understöttelse af 9000 Rd. og Eftergivelse af 1000 Rd., som endnu skyldtes paa et ved Resol. 19. Mai 1755 bevilget Forskud af 3000 Rd., da saavel de af Kongen forhen skjenkede 41000 Rd., som Interessenternes Indskud 2750 Rd. var medgaaet til Anlægget, Bygninger m. v. — Landfogden havde dog endnu indsendt en Beregning over det Manglende, uden hvilket det Hele skulde være udsat for at gaae overstyr, men derimod mentes Indretningerne at kunne bestaae uden yderligere Tilskud (Forestill. 24. April). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 37, Nr. 63.

Vi ville af særdeles Naade endnu forunde Interessenterne udi de nye Indretninger i Island de 4000 Rd., foruden de dennem efter Vores allern. Resolution af 16. Martii indeværende Aar foreskudte 5000 Rd., samt 1000 Rd. af sidstafvigte Aars Forskud, saa at disse 10,000 Rd. til bemeldte Indretningers videre Understöttelse allern. hermed skjenkes, dog at denne Summa til Indretningerne anvendes, og derudi forbliver, ligesom og derover behörig af den constituerede Amtmand attesteret Regning til Vores Rentekammer indsendes. Fredensborg Slot den 10. Maji 1756.

17. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau og Biskop Finnur Jonsson, ang. fire Gaardes Henlæggelse fra Prestbakka Sogn til Stad Sogn i Hrutafjord.** Christiansborg 17. Mai 1756[1]. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1756; Norske Tegn. XXXV, 474—475.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Udi en til Os fra fire Sognemænd af Præstebakke Kald i Skalholt Stift paa Vort Land Island, nemlig Jon Jonsen, boende

[1]) Reskr. 14. April 1758.

paa Melum, Sigmundur Thorvardsson paa Fögrubrekke, 1756.
Thorvardur Magnussen i Fjardarhorne og Illuge Halson, 17. Mai.
boende paa Valdestenstad, indkommen Memorial have de allerund. klaget over den store Uleilighed, som dem paaligger, ved at söge deres Sognekirke Præstebakke, saavel som at faae præstelig Tjeneste i deres Huse, naar behöves, formedelst den lange Vei fra dem til Præstegaarden, henved 4 Mile, hvorudover de i lang Tid skal have maat nödes til at söge Stade Kirke ved Rhutafjord, som ikke skal være een Miil fra hver Gaard, og ladet sig betjene af Stade Præst, men dog betalt fuld Præste- og Kirke-Rettighed til Præstebakke, og ligeledes fornöiet Stade Præst for sin Umage med dem, hvilken dobbelte Udgift de allerund. beretter umulig længere at kunne udstaae, og altsaa i Henseende baade til denne Aarsag, saa og formedelst den lange Vei, allerund. have anholdt, at de med deres Familier og paaboende Gaarder maatte tages med alle fra Præstebakke, og henlægges til det nærmere beliggende Stade Kald. Over denne Supplicanternes allerund. Ansögning have Vi ladet Os referere saavel din, Kammerherre Greve Rantzaus, til Os herom indkomne Erklæring, som og Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Os udi denne Sag gjorte Forestilling. Thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af bemeldte Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Forestilling allern. have funden for godt, at forbemte fire Gaarders Beboere skal være allern. tilladt, herefter bestandig at söge Stade Kirke, og i deres Saligheds Sag at lade sig betjene af Stade Præst, imod at betale til ham Offer og Accidentier, men, at de herefter, som tilforne, skal svare Præsten til Præstebakke de sædvanlige visse Afgifter; dog ville Vi derhos allern., at Præsten til Præstebakke skal, af de 200 Rd., som Vi allern. have skjenket til fattige Præstekalds Forbedring i Skalholt Stift, saa længe han lever, nyde Refusion for de uvisse Indkomster, efter din, Biskop Finnur Joenssens, Sigelse. Derefter I eder

1756. allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg
17. Mai. Slot den 17. Maji 1756.

17. Mai. **Reskript til constit. Amtmand, Laugmand Magnus Gislason, ang. de Skalholtske Leilændingers Afgifter. Christiansborg 17. Mai 1756.** — Norske Tegn. XXXV, 476b—478.

Frederik den Femte &c. Udi en allerunderd. Forestilling til Os af d. 12. Maji næstafvigt haver Vores General-Kirke-Inspections-Collegium andraget, at Biskoppen over Skalholt[1] Stift paa Vort Land Island, Os elskelig Herr Finnur Jonssen, har indberettet, at endeel af Bispestolens Bönder, især de i Grindevig og Krisevig, alt i Vacancens Tid have vægret sig ved at betale deres sædvanlige Landskyld, og at derpaa Sysselmanden Thorsten Haagensen i Guldbringe Syssel, efter deres Begjering, men tvertimod Enke-Bispindens Protest, har foretaget sig ved Dom af 11. Maji 1753 at nedsætte deres Gaarders Landskyld og Afgift, Nogles til en Tredie- og Andres til en Fjerdedeel ringere, end de efter Jordebogen ere pligtige at svare; hvorudover, da saadant var rygtet, skal der i den korte Tid, nuværende Biskop er ved Stiftet, endnu 60 til 70 andre Bispestolens Bönder have sögt lige Afslag i deres Afgift, og langt flere fornemmes at ville efterfölge, om saadant ei i Tide bliver hæmmet og forbudet, saa at Bispestolen saaledes inden 2 à 3 Aars Forlöb vilde miste en tredie Part af sine Indkomster, og derved foraarsages, at det overblevne Inventarium aldeles maatte udgaae, Domkirken, Bispegaarden og Cathedral-Skolen reent forfalde, Oeconomien maatte indskrænkes og Bispen miste det meste af sit Levebröd. Men, da denne Sysselmandens brugte Omgang skal være aldeles stridig imod de gamle islandske Love og senere kongelige Anordninger, som forbyde, at Domkirkerne eller Bispestolene af den verds-

[1]) i Originalen synes at have staaet urigtig: «Holum».

lige Jurisdiction paa deres Gods og Indkomme maa tilföies nogen Skade, saa, siden Dommens Fatalia er overstanden og ikke uden Vores allern. Tilladelse kan appelleres og til Underkjendelse paatales, haver Biskop Hr. Finnur Jonssen i den Henseende allerund. anholdt, at Vi allern. ville anbefale dig, at lade forskrevne Dom for höiere Ret indstævne, examinere og underkjende, og tillige at see derhen, at Geistlighedens Jura og Privilegia ikke i Fremtiden af Sysselmanden vorder svækkede, men meget mere handthævede, hvilket Biskoppens Petitum Vores General-Kirke-Inspections-Collegium, som ikke tilfulde skal være underrettet om, hvad Grund og Anledning Sysselmanden kan have haft til at udstede saadan Dom, har holdt betænkelig til Vores allern. Approbation allerund. at indstille, förend de faaer nærmere Oplysning om Sagen. Da, saasom Bröndernes Omgang, med at nægte den sædvanlige Afgift, synes at drage til Consequence, og i det mindste vil foraarsage, at, om Bönderne herefter blive tilfundne at svare den fulde Afgift, de dog ikke ere istand til at præstere 3 à 4 Aars Restantzer tillige, hvorved da Bispestolen vilde tage anseelig Skade: saa er, efter forberörte Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Os herudinden allerund. gjorte Forslag, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du tilholder alle Skalholts Bispestols og Domkirkens Bönder, at de uveigerlig, indtil Vores nærmere allern. Resolution indlöber, skal betale til Bispestolen hvad de tilforn have svaret, og deraf siden afg. Biskop Herr Oluf Gislesens Tid staaer til Restantz. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og indberettes Os af dig allerund., at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 17. Maji 1756.

1756.
17. Mai.

Kongelig Resolution ang. Omkostningerne ved Delinquenters Transport fra Island. Altona 9. Juni 1756. — Directeurerne for det islandske Compagnie havde forlangt 22 Rd. 64 Sk. for 7 fra Island i Aarene 1753,

9. Juni.

1756. 9. Juni. 54 og 55 til Khavn. förte Delinquenter (4 Mk. ugentlig pro persona), da Sysselmændene nægtede at betale disse Udgifter, og paastod at Compagniet forhen havde besörget Transporten gratis. Stiftamtmanden bemærker dog, at dette ikke er Compagniet paalagt i Octroyen, og at det nu vilde blive mere byrdefuldt, da Antallet af slige Delinquenter meget var tiltaget i Anledning af For. 19. Novbr. 1751, da forhen kun Delinquenter efter 3 Gange begaaet Tyverie bleve sendte til Slaveriet, nu derimod enhver brændemærket Tyv. Ligesaalidt fandtes Udgiften hertil at kunne paalægges Sysselmændene, da Resol. 26. Marts 1736 intet meldte derom. Derimod mente Rentekammeret, at man burde henvende sig til Cancelliet for at bringe Foranstaltninger i Gang for at formindske Udgifter af denne Natur (Forest. 15. Mai). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 37, Nr. 66.

Efter foranförte Omstændigheder bevilge Vi allern., at de 22 Rd. 64 Sk., som det islandske Compagnie forlanger udi Kostpenge for syv der fra Landet til Kjöbenhavn bragte Delinquenter, maa af Vores Cassa betales; og iövrigt kan det Danske Cancellie tilskrives, at overveie, om nogen nærmere Anstalt var at föie til Tyvs-Delinquenters Afstraffelse i Landet, enten paa forhen, förend Anno 1751 forordnet, eller anden Maade, saa at deres Udförsel, hvoraf flere detslige Udgifter kan fölge, sig igjen kunde formindske. Altona den 9. Junii 1756.

30. Juli. **Forordning og Reglement, hvorefter de som bruger Handel og Söfart sig udi Krigs-Tider haver at rette og forholde. Fredensborg 30. Juli 1756**[1]. — Ikke publiceret i Island, men §§ 1—16 trykt som Bilag VI til For. om den Islandske Handel og Skibsfart af 13. Juni 1787, S. 33—44. — General-Lands-Oecon. og Comm. Colleg. «Forordninger B, Anno 1753 til 1770», Nr. 177b S. 197—212. — Emaneret paa Dansk og paa Fransk. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. 1756, S. 72—87; paa Fransk S. 175—190. Schou IV, 497—507.

[1]) Nöiere bestemt ved Iak. 28. Marts 1794.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V. At Vi, udi allern. Henseende til Commerciernes Conservation og Befordring udi Vores Riger og Lande, og paa det at Vores kjære og troe Undersaatter deres Handel og Söfart udi Nord- og Vester-Söen, samt videre andensteds hen udi Krigs-Tider imellem Sö-Magter, med desto större Frihed og Tryghed, efter sluttede og subsisterende Tractater og Neutralitets Ret, ubehindret drive og fortsætte kunde: allern. haver for godt befunden, at lade udgaae efterfölgende Reglement og Anordning, hvorefter Vores Undersaatter, som sig af benævnte Handel og Söfart agte at betjene, udi saadanne Tider sig herefter, og indtil Vi anderledes tilsigendes vorder, allerund. skal rette og forholde, og sig for al Ulempe og Skade tage vare, som dennem ellers kunde hænde, saafremt de imod samme Artikler befindes at handle. 1756. 30. Juli.

1) Alle og enhver af Vores Undersaatter, som fra Vores Riger og Lande til noget Sted udi Nord- og Vester-Söen, eller videre andensteds hen, agte at navigere, det være til de i Krig begrebne Puissancer eller til neutrale Lande og Steder, skulle sig med behörige Certificatzer, at de af Skibene ere Eiere og samme alene tilhörer, og ei have inden Borde forbudne Vare, som ere bestemte til nogen af de i Krig begrebne Parter, tilbörligen forsyne, og derefter, saaledes, som i efterfölgende 13de Post er meldet, söge Vores Sö-Passer til de forehavende Reisers Fortsættelse at erholde.

2) Certificatzerne skulle være indrettede efter den Formular som herhos findes, og trykkes udi det Latinske Sprog med hosföiet Dansk Oversættelse. Og skal med deres Erhvervelse og Udstedelse forholdes, som herefter meldes:

Formular til Certificatzer.

Nos Præses, Consules & Senatores Civitatis — — attestamur & certificamus, quod — — die, mensis	Præsident, Borgemestere og Raad udi — — bevidne og hermed vitterlig gjör, at Aar — — den — —

1756.
30. Juli.

— — Anni — — coram nobis comparuerit — — Civis & incola civitatis — — atque sub juramento, quo Sacræ Regiæ Majestati, Domino nostro Clementissimo, attinctur & obstrictus est, nobis declaraverit, quod navis dicta — — lastarum capax, pertineat ad Portum — — Civitatem — — Oppidum — — in provincia — — quodque dicta navis ei & aliis Sacræ Regiæ Majestatis, Domini nostri Clementissimi, subditis solis titulo justo propria sit, jam vero de Portu — — iter directe destinasse, iis onusta mercibus, quæ Schedulâ, a Vectigalium Officialibus acceptâ continentur; idemque asseveraverit sub juramento prædicto præfatam navem ad Sacræ Regiæ Majestatis subditos tantum pertinere, nullasque merces prohibitas, quæ ad alterutram hoc tempore belligerantium partem spectant vehere; In quorum fidem hanc Certificationem a civitatis hujus Syndico subscribi, & Sigillo nostro muniri curavimus. Dabantur &c. &c.

for os haver mödt — — Borger og Indvaaner udi — — og under den Eed, han Deres kongel. Majestæt Vores allern. Konge og Herre er forpligtet med, for os haver forklaret, at Skibet — — kaldet, — — Læster drægtigt, henhörer til — — Havn, Stad — — By — — udi — — samt at dette Skib er hannem, og andre Deres kongelige Majestæts Vores allernaad. Herres Undersaatter alene, efter lovlige Eiendoms Adkomster, tilhörende; og nu fra dets Havn — — agter at fortsætte sin Reise lige til — — ladt med de Vare, som udi den af vedkommende Betjente udstædde Told-Seddel findes anförte; saa og, at han under ovenmeldte Eed haver forsikkret, at fornævnte Skib tilhörer alene Deres kongel. Majestæts Undersaatter, og ei haver inden Borde forbudne Vare, som ere bestemte til nogen af de for nærværende Tid krigende Parter. Dets til Bekræftelse under Stadens Indseigl og Raadstue-Skriverens Haand. Datum &c. &c.

3) Saadanne Certificatzer maae alene meddeles og udstædes til Vores virkelige Undersaatter, som udi Vore Riger og Lande virkelig bygger og boer, omendskjöndt de for nærværende Tid, naar Certificationer udfærdiges, udi et eller andet Ærende, for deres Personer, kunde være forreist og fraværende. Men ingen Certificatzer maa meddeles enten Redere eller Skippere, som ere af de i Krig begrebne Puissancers Undersaatter, som ikke her til Rigerne ere forflyttede, og deres Troskabs Eed have aflagt, förend da værende Krigs-Declaration: eller naar de ere gangne tilbage til de i Krig begrebne Puissancers Lande, for der Handel at drive, efter at de her have vundet Borgerskab og ere blevne naturaliserede. — 4) De af Vores Undersaatter, som Certificationer söge, have at indfinde sig for det Steds Magistrat, eller, hvor ingen Magistrat er, for den der paa Stedet beskikkede Övrighed, hvor Skibet hjemme hörer, eller de fleste af Rederne ere boende, for enten alle, eller og idetmindste Hoved-Rederne, at aflægge deres enten corporlig eller skriftlig med egen Haand underskreven Eed, at det Skib, hvorpaa begjeres Certificatz — — kaldet, drægtig — — Læster, nu liggende ved — — destineret til — — er ham, eller dem allene og ingen anden, med Rette og i Sandhed tilhörende, med videre efter den förste Postes Formelding, og at derved ingen simuleret Contract eller anden Underfundighed bruges i nogen optænkelig Maade. — 5) Saalænge Krigs-Troubler imellem Sö-Magter vedvarer, maa ingen af Vores Undersaatter kjöbe eller sig directe eller indirecte tilforhandle noget Skib, som er bygget udi de i Krig begrebne Puissancers Lande, eller haver haft nogen af samme Nationers Undersaatter til Eiere, derunder dog ikke forstaaet eller begreben de af saadanne krigende Magter, efter Krigs-Declaration opbragte og for gode Priser declarerede og condemnerede Priis-Skibe, hvilke som sædvanligt offentlig kjöbes i de Lande og Steder, hvor de findes. — 6) Hvert Skib,

1756. 30. Juli.

1756. som Vores Undersaatter sig i Krigstider imellem Sö-
30. Juli. Puissancer paa fremmede Steder tilforhandler eller lader bygge, skal sig til Vores Riger og Lande begive, og sig udi Rigerne med behörige Maale- og Brænde-Breve, og udi Fyrstendömmene med vedkommende Övrigheds Attest, at de der været haver, forsyne, förend dennem Certificatzer maa meddeles, eller Vores Sö-Passer forlenes; eftersom ingen af Delene maa udfærdiges eller udstedes for Skibe, som ikke virkelig findes paa de Steder og udi de Havne, eller paa de Rheder, hvorfra Skibene skal afseile, eller og udi nogen anden Havn udi Vores Riger og Lande. — 7) De Skibe, som af saadanne i Krig begrebne Nationers Undersaatter för Krigs Begyndelse, eller siden som gode Priser ere kjöbte, skulle have deres Kjöbe-Breve eller Skjöder, samt den Dom, hvorefter Skibet er priisdömt, stedse med sig om Borde, hvilke af ethvert Steds Magistrat eller beskikkede Övrighed skal være verificeret og paategnet, at de paa behörige Steder er læst og protocolleret, for dermed tilstrækkelig at kunne bevise: paa hvad Steder, og af hvem, de saadanne Skibe virkeligen för Krigen, eller siden, som gode Priser have kjöbt og sig tilforhandlet, og slige Beviser, naar fornöden gjöres, om Borde kunne producere, eftersom paa intet, der siden kunde tilveiebringes, og ikke om Borde befindes, det ringeste vorder reflecteret. — 8) Alle övrige Skibe, hvad heller de her udi Rigerne eller paa andre Steder ere byggede eller kjöbte, skulle have deres Biil-Breve, Kjöbe-Breve eller Skjöder, naar, hvor, og af hvem de ere kjöbte eller byggede, ligeledes om Borde, af vedkommende Övrighed, som ovenmeldt, attesteret at være læst og protocolleret, for at kunne til samme Ende paa Anfordring produceres, og oprigtig Eiendom dermed bevises. — 9) Capitainen eller Skipperen, som udi Krigstider noget Vores Undersaatter tilhörende Skib paa forbemeldte Steder til Nord- og Vester-Söen, eller videre andensteds hen, vil före, skal

være Vores virkelige Undersaat, udi Vores Riger eller Lande være bosiddende og have vundet Borgerskab, og skal for det Steds Övrighed, hvor han er bosiddende, saafremt han med Skibet der er tilstede, aflægge sin corporlig Eed, efter nedenstaaende Formular, men er han andensteds i Vore Riger og Lande, da skal Rederne tilsende ham Certificatzen, som de af det Steds Övrighed, hvor de ere boende, haver forhvervet, hvilken han for det Steds Övrighed, hvor han med Skibet er beliggende, skal anvise, og for dem saadan edelig Forklaring gjöre. Dog, förend han til Eed maa stedes, skal han sit Borgerskabs Brev, tillige med Certificatzen, fremvise, paa det at bemeldte Övrighed kan erfare, at han er Vores virkelig Undersaat. Og naar saadant er skeet, maa han sin Eed for dennem aflægge, hvilken Eed, hvad heller han skal fare paa nogen af de i Krig begrebne Partiers Havne, eller paa neutrale Pladser, skal lyde saaledes: „Jeg — — Capitain eller Skipper paa ovenmeldte Skib — — (udi Certificatzen benævnt), Deres kongl. Majestæts til Danmark og Norge virkelig Undersaat og eedsoren Borger og Indvaaner her i Staden — — eller udi — —, vedstaaer og bekræfter, ved denne min corporlig Eed, at intet, det jeg veed, imod denne Certificatz, med min Villie, Tilladelse eller Samtykke, enten directe, eller indirecte er skeet, eller af mig skal skee, samt at jeg ikke vil misbruge enten Certificatz eller det kongelig Sö-Pas; saa sandt hjelpe mig Gud" &c. — Naar saadan Eed af Capitainen eller Skipperen er præsteret, attesteres af fornævnte Övrighed neden paa Certificatzen, at Capitainen eller Skipperen den ham af Os allern. anbefalede Eed behörigen haver aflagt. — 10) Ingen maa til Capitain eller Skipper antages, eller for Vores Undersaatter Skib före, som er af de i Krig begrebne Puissancers indfödde Undersaatter, og ikke för Krigens Begyndelse sig her haver nedsat og vundet Borgerskab. — 11) Ingen Capitain eller Skipper, som Vores Under-

1756. 30. Juli.

1756. saatters Skibe at före er anbetroet, maa gaae i Söen
30. Juli. paa Reiser til Nord og Vester-Söen eller videre, uden at have om Borde en Equipage-Rulle over alt sit indehavende Mandskab, med den Forklaring hos hver Person, som nedenstaaende Formular udviser. Hvilken Rulle skal være attesteret og paaskreven, udi Vores kgl. Residents-Stad Kjöbenhavn af Waterschouten, med Sö-Rettens Seigl bekræftet, og udi de övrige Steder, i begge Riger, af hver Steds Magistrat eller beskikket Övrighed, under Stads-Seiglet og Raadstue- eller Byskriverens Underskrift. Af saadant Skibets Mandskab maa ingenlunde være, eller inden Borde findes, nogen Subre-Cargo, Factor, Kjöbmand, Commis eller Sö-Officianter, som ere fra de i Krig begrebne Puissancers Lande eller Steder. Saa maa og Skibets Equipage ikke bestaae, eller inden Borde findes, over en tredie Deel af de i Krig begrebne Puissancers indfödde Undersaatter, om hvilke udi Rullen skal gjöres besynderlig Mention, hvor mange de egentlig ere og fra hvad Steder. Og, om en Capitain eller Skipper blev nöd til, værende Reise, paa fremmede Steder, at antage enten Sö-Officianter eller Matroser, af de i Krig begrebne Puissancers indfödde Undersaatter, i Steden for dem, som af hans Mandskab kunde döe eller desertere, skal han forsyne sig med og have inden Borde authentiqve enten Notarial- eller af Övrigheden, hvor han dem antager, attesteret Beviis, som forklarer Aarsagen, samt deres Antal og Navne. Om nogen Matroser findes, som ikke ere enten indfödde eller naturaliserede, saasom enten ved Borgerskabs Tagelse, kgl. Sötjeneste eller langvarig Bosiddelse i Rigerne, skal derom i Rullen gjöres Mention.

Formular

til Equipage-Ruller, saaledes som de skal findes om Borde, paa Vore Undersaatters Skibe, förend de afseile fra Rheder eller Havne til noget Sted i Nord- og Vester-Söen eller videre:

„Rulle 1756. 30. Juli.

over —— Skibet —— föres af —— drægtig —— Læster, dets Equipage:

Capitain eller Skipper — — föd i — — naturaliseret ved Borgerskabs Tagelse i — — den — —

Subre-Cargo — — föd i — — Kjöbmand — — föd i — —

Commis eller Skibs-Skriver — — föd i — —

Styrmand eller Styrmænd — — föd i — —

Baadsmand — —
Skibsmand — —
Seilmagere — —
Kok — — } föd i — —

og saa fremd. saa mange Officianter, som med Skibet farer.

Navne og Föde-Sted.

Matroser indfödde: Navne og Föde-Sted.

Matroser som ikke ere indfödde eller naturaliserede, men fra neutrale og i Krig begrebne Steder:

Navne og Föde-Sted.

Matroser som ere af de i Krig begrebne Puissancers indfödte Undersaatter:

Navne og Föde-Sted.

Oplöbere
Drenge } med samme Forklaring."

Efter at denne Rulle saaledes omstændelig er forfattet og af Capitainen eller Skipperen underskreven, samt paategnet, paa Stederne i begge Riger uden for Kjöbenhavn saaledes, nemlig: „Præsident, Borgemestere og Raad (eller: jeg kongel. Majestæts Byfoged) udi — — attesterer hermed, at denne ovenstaaende Rulle, efter for os gjorde behörige Forklaring befindes rigtig; til Bekræftelse under Stadens Seigl og Raadstue- eller Byskriverens Underskrift — — den — — Aar — —" saa kan dernæst paa samme Rulle anföres den allern. anbefalede Contract og Accord, som saavel i Freds- som i Krigstider skal forfattes om Mandskabs Hyre eller Maaneds-Penge, hvis som henhörer og er besluttet

1756. til Reisens Begyndelse og Fortsættelse, samt alle Skibs-
30. Juli. folkenes Pligter imod Redere og Skippere værende Reise, som de med Haands Undertegning forbinde sig til paa begge Sider at holde og efterkomme, saaledes som den ved Skipper-Lauget i Kjöbenhavn hos Waterschouten befindende Formular nærmere udviser, og Capitainen eller Skipperen, paa hvert Skib, hver Reise skal have at forevise Vores Consuls, Agenter eller deres Factorer paa fremmede Steder, eller og i behövende Tilfælde for Retterne baade inden- og udenlands. — 12) Enhver Capitain eller Skipper, som nogen af Vores til Nord- og Vester-Söen eller videre hen destineret Skib förer, skal för Afseiling med sig om Borde have: a) Sit Borgerskabs-Brev, fra det Sted hvor han til Borger er bleven antagen. b) Certepartie og Connossement, naar han er befragtet overhovedet, og Connossementer, naar der er adskillige Afladere, for alle de Partier og Vare han indehaver; hvilket Connossement, naar han er befragtet overhovedet, og Connossementer, naar der er flere Afladere, skulle som sædvanligt indeholde Skibets og Capitainens eller Skipperens Navn, hvor Skibet hjemmehörer, paa hvad Sted han Varene indtager og skal afseile fra, af hvem han dennem haver annammet, hvor de skal losses eller leveres, og hvem samme skal imodtage, Varenes Qvantiteter, eller Fustagiers, Pakkers eller anden Emballages Nummer og Mærke, samt hvad Fragt deraf skal betales. Hvilke samtlige Connossementer Capitainen eller Skipperen in triplo underskriver, og deraf eet ved Skibet beholder, hvilket ligesaavel som de övrige tvende Gjenparter af ham, nemlig Capitainen eller Skipperen, egenhændig skal være underskreven, og findes udi hans Forvaring om Borde, för Skibet afseiler eller lægger ud af Havnen, eftersom uunderskrevne Connossementer for intet agtes eller ansees. c) Skal han ligeledes være forsynet og om Borde have saadanne attesterede Biil- og Kjöbe-Breve eller Skjöder, som allern. befales

udi den foregaaende 7de og 8de Post. d) Skibets Maale- eller Brænde-Brev, de paa visse Steder farende, som for Maaling og Brænding ere befriede, alene undtagen. e) De saaledes indrettede Ruller over Skibets Mandskab, som allern. befales udi dette Reglements 11te Post. f) Saadanne Certificatzer, som allern. befales at erhverves og udstedes udi denne Forordnings 1ste og 2den samt 3die og 4de Post. g) Vores Latinske Sö-Pas, som efter de anordnede Certificationers Tilveiebringelse allern. skal vorde meddeelt. h) Og endelig de efter rigtig og forklarlig Angivende fra Vores Toldkammer eller Told-Steder erholdte Told-Seddeler, samt det Öresundske Told-Pas, om Skibet ved Udgaaende Sundet passerer. — 13) Naar nogen af Vores Undersaatter saadanne Certificatzer, som foreskreven staaer, hos Övrigheden paa behörige Steder haver forhvervet og udstedt erholdet, kunne de om Vores Sö-Passer udi Vores Danske Cancellie gjöre allerund. Ansögning, hvilke Vi dennem efter nedenstaaende Formular allern. ville lade meddele. Og ville Vi, til Lettelse for Vedkommende, allern. have tilladt, som Vi og hermed tillade, at saavel Redernes edelige Forklaringer, om deres Andeel og Eiendomme i Skibene, efter dette Reglements 4de Post, som Capitainers eller Skippernes aflæggende Eed efter den 9de item Equipage-Ruller efter den 11te Post, som og Certificatzen selv, maa skrives eller trykkes paa ustemplet Papir, og dog baade inden og uden Retten skal ansees ligesaa gyldige, som om de vare skrevne paa det i Vores Riger og Lande brugelige stemplede Papir. Og eftersom udi de allern. udgangne Forordninger, om Salarier og Skriver-Penge, ikke findes anordnet hvad i slige Tilfælde for Certificatzer og Attester maa tages, og Vi dog allern. ville, at de Trafiquerende ikke ubillig maa besværes, eller at paa et Sted i Provindserne mere tages end paa et andet, saa ville Vi allern. have det reguleret saaledes, at for en Certificatz med tilhörende Attest om Skipperens Eed, paa

1756. 30. Juli.

1756. 30. Juli. et Skib indtil 50 Læster, ei skal betales mere paa de Steder, hvor Magistrat er, end 1 Rdlr., og for et Skib over 50 Læster 1½ Rdlr., samt for en Attest paa Skjöde, Biil-Brev, samt Equipage-Rulle, eller deslige, for et Skib paa 50 Læster 2 Mk., og for et Skib over 50 Læster 3 Mk., og paa de Steder, hvor ingen Magistrat men Byfoged eller anden Övrighed er, en Trediedeel mindre, Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn undtagen, hvor betales en Trediedeel mere.

Formularen til Sö-Passer bliver saaledes:

Nos Fridericus &c. Notum testatumque velimus omnibus & singulis, quibus hæ Nostræ Salvi Conductus Litteræ exhibentur, quod — — Subditus Noster & Civis urbis — — humillime Nobis exponi curaverit, Navim — — Lastarum capacem cui nomen — — ad se (aliosque subditos nostros) pertinere, eique soli propriam, mercibus prohibitis non onustam: seque jam in eo esse ut istam sub ductu naucleri — — vel alius forsan ejus loco substituendi, ex portu — — ubi nunc stationem habuerit in — — aliaque loca, quemadmodum iter & commerciorum utilitas latura esset, vel vecturam adinvenire posset, mitteret. Quod cum prædictus — — subditus Noster juramento

Vi Friderich den Femte &c. Gjöre vitterligt for alle og enhver, som dette Vores Pas maatte blive foreviist; at — — Vores Undersaat og Borger udi — — for Os allerund. haver ladet andrage, at Skibet kaldet — — og — — Læster drægtigt er hannem (og andre Vores Undersaatter) som lovlig Eiendom alene tilhörende, og ei indehaver forbudne Vare, samt at han nu har i Sinde at forsende dette Skib, förendes af Skipper — — eller den som maatte sættes udi sammes Sted, fra — — Havn, hvor det nu er beliggende, til — — og andre Steder, ligesom Omstændighederne og Handelens Fordeel dertil giver Leilighed, samt Fragt er at bekomme. Og da fornævnte Vores Undersaat

1756. 30. Juli.

affirmaverit eundem eum præfata navi hisee Salvi eonduetus Nostri Litteris muniendum censuimus. — Proinde &c.

— — saadant med Eed har bekræftet, have Vi hannem paa bemeldte Skib med dette Vores Pas villet forsyne. Er derfor &c.

14) Intet Sö-Pas maa bruges eller gjelde mere end for een Reise, fra det Passet erholdes og Skibet afseigler, og indtil det til en Havn udi Vores Riger eller Lande igjen tilbage kommer og losses. Hvorfor til al Confusion og Misbrug, saavelsom Ulempe og Skade, som Vores trafiquerende Undersaatter ellers kunde hænde, saavidt mueligt at forekomme, Vi allern. ville og hermed befale, at Vores Undersaatter hver Reise, de i Krigstider imellem Sö-Magter, til de fremmede Steder udi Nord- og Vester-Söen, eller videre hen, Ost- og Vest-Indien samt Guinea med iberegnet, udseile, sig med Vores nye Sö-Passer skulle forsyne, og være forpligtede, de gamle efter fuldendte Reise udi de Departementer, hvor de samme have annammet, og de nye söge, at tilbagelevere, förend de noget nyt erholde. — 15) Og paa det at Vores kjære og troe Undersaatter kunne vide, hvad under forbudne eller Contrebande Vare forstaaes, som ikke maa föres til de i Krig begrebne Puissancers Lande og Steder, efter de imellem Sö-Puissancer indgangne Commeree-Tractater, saa ere under det Navn af Contrebande eller forbudne Vare reputerede og forstandne: Krigsvaaben, Kanoner, Musquetter, Mörsere, Petarder, Bomber, Granader, Soucisser, Beegkrandse, Affuiter, Forquetter, Bandelerer, Kanonkrud, Lunter, Salpeter, Kugler, Piquer, Kaarder, Stormhætter, Kyrasser, Hellebarder og Javeliner, Pistol-Hylster, Gehænger, Heste med deres Hestetöi, og alle andre deslige Slags Krigsvaaben og Instrumenter, som ere til Krigs-Brug. Men de haver ikke begrebne eller forstaaet under forbudne eller Contrebande Vare de fölgende, nemlig: alle Slags Klæde og alle andre Sorter fabriquerede Vare af Uld, Linned, Silke, Bomuld

1756. eller al anden Materie, alle Sorter Habiter og Alt det,
30. Juli. som ordinairement udfordres til sammes Forfærdigelse. Guld og Sölv, myntet og umyntet, Tin, Jern, Bly, Kobber, Messing, Smede-Kul, Hvede og Rug, Byg og alle andre Sorter Korn-Vare og Belle-Korn, Tobak, alle Sorter Specerier, saltet og röget Kjöd, salt Fisk, Ost og Smör, Öl, Olie og Viin, Sukker, alle Sorter Salt, og Provisioner eller Victualier, som tjener til Menneskens Föde og Underholdning, alle Slags Bomuld, Hamp og og Hör, Beeg, Tjære og Harpix, Tougværk, Cabler, Seil og Seildug, Ankere og Anker-Stokke, saadanne som det end kunde være, Master, Planker, Barkholter, Bjelker og Sparrer af alle Slags Træ, og alle andre fornödne Sorter til Skibets Bygning og Reparation. Det ansees ei heller for Contrebande, som endnu ikke haver faaet Form af Instrument eller Rustning til Krigs Brug til Lands eller Vands, mindre det som er præpareret eller forarbeidet til anden Brug. Alle disse Vare ansees for fri Kjöbmands Vare, saavel som alle andre, som ikke ere begrebne og specialiter benævnte her oven i denne Articul; saa at de frit kunde föres af Rigernes Undersaatter, endog til de i Krig begrebne Puissancers Steder, undtagen til de Steder, som ere beleirede, bloquerede og indesluttede eller berendte. — 16) Og som Vi over dette til Vores kjære og troe Undersaatters Negoties og Skibsfartens Sikkerhed udi Krigstider allern. udgivne Reglement og Anordning alvorligen vil have holdet, ikke villende tilstede, at de, som ei ere Vores virkelige og eedsvorne Undersaatter, sig af det Navn til Andres Fornærmelse og Besnigelse, maa betjene, men de, som derimod befindes at handle, uden Anseelse tilbörligen ville straffe, saasom de af Vore Undersaatter, det være sig Redere, Capitainer eller Skippere, som befindes at bruge ældere Passer end de anordnede, enten til de Skibe de ere udstædde paa, eller til andre, eller og understaae sig Vores Passer til andre at overdrage, eller i anden Maade nogen Underfundighed

at begaae, skulle ansees som Vores Mandaters Overtrædere og haardeligen straffes. Övrigheden, som imod disse Artiklers Indhold og Bydende nogen Certificatz eller Attester udstede, skulle betale i Straf, efter Omstændighederne og Skibets Storlighed, förste Gang 1 à 200 Rdlr., anden Gang dobbelt og tredie Gang ikke alene miste deres Bestilling, men endog efter Omstændighederne ansees og straffes paa Ære og Boeslod. Ligesom Vi og allern. ville og hermed befale Capitainer, Skippere og andre Officianter, som med Vores Undersaatters Skibe fare, at de skulle opföre sig höflig, og ikke gjenstridige imod de udi Krig begrebne Puissanceers Armateurer, Krydsere og Commis-Farere, som dennem rencontrere og deres Passer og Beviser see og examinere ville; hvilke de Skibets Documenter forevise og alting vel beskedentlig betyde skulle, ingenlunde sættende sig til Modværge, af hvad Aarsag det være kunde, men forlade sig paa deres Uskyldighed udi Collation med nogen af de i Krig begrebne Puissanceers Undersaatter, og paa de imellem Os og de stridende Magter sluttede Tractater og Foreninger. End mindre maa de begaae den skammelige og suspecte Gjerning, naar de af Armateurer, Krydsere, Commis-Farere eller Capere anraabes, eller om Borde lægges, at kaste nogen Papirer eller Brevskaber over Borde, hvilket ansees for at medföre Skib og Godses Forliis, men de skulle lade alting blive tilstede og naar paaæskes producere. Saa ville Vi ingenlunde paatvivle, at andre Puissancer, endskjöndt de i Krig kunde være begreben, efter de imellem Os og enhver af dennem oprettede Tractater, samt Neutralitets Ret, ikke alene lader Vores kjære og troe Undersaatter overalt nyde en fredelig og ubehindret Handel og Söfart, og til den Ende strængeligen og alvorligen anbefaler deres Krigsskibe, Armateurer, Krydsere og Commis-Farere, og i Almindelighed alle deres Underdaner, ei at tilföie Vores Undersaatter nogen Hinder eller Forurettelse, langt

1756.
30. Juli.

1756. 30. Juli. mindre nogen Overlast mod dennem foröve, helst Vi derimod alle og enhver, som Vores Undersaatter nogen Forseelse lovligen kan overbevise, alt hvad ret og billigt er ville lade vederfare. Hvorefter alle og enhver Vedkommende, saavel Vores octroyerede Compagnier som alle andre Vores Undersaatter, sig allerund. haver at rette og forholde. Thi byde Vi hermed og befale allern. Vores Vice-Statholder udi vort Rige Norge, Grever, Stiftsbefalingsmænd, Friherrer, Ober-Præsident og Præsidenter, Borgemestere og Raad, Byfogder, Toldere, Toldforpagtere og alle andre Vedkommende, som denne Vores allern. Anordning og Reglement under Vores General-Landets-Oeconomie og Commerce-Collegii Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde, og siden derover alvorligen holder. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 30. Julii Anno 1756.

16. August. **Kongelig Resolution ang. Tilförsel af fremmed Rug til Island. Fredensborg 16. August 1756.** — I Anledning af Andragende fra Compagniet, da Prisen i Danmark var stegen til 16—18 Mk. pr. Tönde, og i Henhold til Octroyens § 3 (Forest. 9. August). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 37, Nr. 89.

I Henseende til den Priis, hvorudi indenlandsk Rug er stegen, og efter det islandske Compagnies Octroy, bliver samme Compagnie allern. tilladt, 6 à 8000 Tönder fremmed, dog gammel Rug, til næstkommende Aars Udredning for Island, fri at indföre. Fredensborg Slot den 16. Augusti 1756.

27. Septbr. **Kongelig Resolution ang. Forsendelse af Meel til Island. Fredensborg 27. Septembr. 1756.** — I Anledning af de fra Embedsmændene i Island med Holmens Skib indsendte Beretninger, at Landets Tilstand var i höi Grad fortvivlet, da nogle Hundrede Mennesker baade for Sönden og Norden vare omkomne af Hunger, og andre, der-

iblandt nogle Præster, maattet forlade deres Gaarde; dette tilregne de tildeels mislykket Höavling og Fiskerie, samt den grönlandske Is, der i Juli Maaned laa ved Nordlandet; men ogsaa mangelfuld Forsyning fra Compagniets Side, der ikke vilde tilföre mere Meel end sædvanlig, og ikke efterlade nogen Fisk. Da Compagniet fremdeles undslog sig for at sende Meel, havde Rentek. givet Ordre til at tage 2000 Tönder Rug af Magazinerne i Khavn, lade dem formale og fragte 2 Skibe til deres snarest mulige Forsendelse til Island. (Forest. 11. Septembr.) — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 37, Nr. 101. 1756. 27. Septbr.

Det er efter foranförte Omstændigheder, og i Henseende til den fra Island indberettede Mangel og Nöd, vel, at Vores Rentekammer allerede har besörget, at de 2000 Tönder Rug af Proviantgaarden er modtaget, og det deraf formalende Meel, saasnart mueligt er, ved tvende befragtede Skibe til Landet vorder afsendt[1]. Og som Vi allern. dermed ville komme den trængende Almue i Nödsfald til Hjelp, saa kan Melet ved Ankomsten til Landet oplægges, og til de meest Trængende, saaledes som Fornödenheden det maatte udfordre, uddeles, efter den Anstalt som Kammeret derom nærmere haver at föie. Fredensborg Slot den 27. Septembr. 1756.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Horstrafs Formildelse til Vand og Bröd. Christiansborg 18. Februar 1757. — Norske Tegn. XXXVI, 29b—30. 1757. 18. Febr.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Os er allerund. bleven refereret en fra Joen Joensen fra Barde strands Syssel paa Vort Land Island indkommen Memorial, hvorudi han allerund. haver anholdet, at, som han formedelst begangen Hor med en ledig Qvindesperson

---

[1]) I Virkeligheden synes kun Meel af 1380 Tönder Rug at være blevet sendt til Island (Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. L, Nr. 809).

1757. 18. Febr. har gjort sig skyldig udi saadan Straf, hvorefter han bör römme det Syssel hvorudi han sig har opholdet, Vi af sær kongel. Naade hannem derfor ville forskaane. Thi give Vi dig herpaa tilkjende, at, da den constituerede Amtmand paa bemeldte Island, udi allerund. Vedtegning paa Ansögningen, har berettet, at Supplicanten med sin Sysselmands Attest har beviist, at han for det övrige har fört et skikkeligt Levnet, i hvilken Anledning du udi din herover indhentede allerund. Erklæring haver og indstilt Supplicantens allerund. Begjering til Vores Naade, endskjöndt, siden Supplicanten melder, at han formedelst Hor med et ledigt Qvindmenneske skal römme Sysselet, det formodes at maa være det 4de Leiermaal han har begaaet, i hvilket Tilfælde han, saavel efter Stor-Dommen som Forordn. af 3. Juni 1746 skulde römme Sysselet, Vi, af sær kongl. Naade, ville have formildet Straffen for Supplicanten, for hans begaaede Leiermaals-Forseelse, derhen, at han for at römme Sysselet maa være befriet, imod at han vorder hensat under Arrest paa Vand og Bröd udi 14 Dage. Derefter du dig allerund. kanst vide at rette, og Vedkommende anbefale at Straffen saaledes af Supplicanten vorder fuldbyrdet. Dermed &c. Christiansborg Slot den 18. Februarii 1757.

18. Febr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Hospitalernes Tilstand og Bestyrelse. Christiansborg 18. Februar 1757.** — Norske Tegn. XXXVI, 28—29. Fogtm. V. 2, 160—161; Uddr. i P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 92—93.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. I Anledning af den om Hospitalerne paa Vort Land Island under 27. Maji 1746 udgangne allern. Anordning, haver Os elskel. Herr Finnur Jonsen &c. og Herr Gisle Magnussen &c., med flere Inspecteurer over Hospitalerne paa bemeldte Island, udi Memorial til Os af 22. Julii i

næstafvigte Aar allerund. proponeret, som noget de 1757.
ansee at være, efter Hospitalernes Omstændigheder, 18. Febr.
endnu at reglere, efterskrevne tvende Poster: 1) at, som forbemeldte Hospitaler paa adskillige Steder, besynderlig i Norder- og Sönder-Fjerdingerne af Landet, skal være geraadne i Fattigdom og Pengemangel, som fornemmelig skal være at tilskrive de haarde Aaringer og Fiskeriets Aftagelse paa samme Steder, saa at de ikke længer skal kunne subsistere eller bekoste de syge Lemmers Underholdning uden Hjelp, da andre derimod skal være bedre forsynede, saasom de, foruden de ordinaire Bekostninger, skal kunne oplægge Noget til at forõge Cassen med, om Vi ikke da allern. ville tillade, at for alle fire Hospitaler maatte være en fælles Casse under de fornemste Inspecteurers Direction og Opsigt, for derved at ligne de Syges og Fattiges Underholdning imellem Hospitalerne over hele Landet; og 2) at, siden vederhæftige Mænd ikke alletider skal være at faae til Forstanderskabet for et eller andet Hospital paa de Conditioner, som udi Anordningen er fastsat, fordi de paa visse Steder ikke kan finde deres Regning derved: Vi da allern. ville bevilge, at Inspecteurerne i fornödne Tilfælde, med fælles Raad og Samtykke, maatte accordere Hospitals-Forstanderne nogle smaae Fordele til, ligesom Tidens Leilighed maatte udkræve, paa det de kunde findes desto villigere saadan Onus sig at paatage, at Hospitalerne ikke skulle blive ruinerede eller reent öde af Mangel af dygtige Opsiddere. — Men, som Vi af den fra dig herover indhentede Erklæring have fornummen, at du formener, at det ville blive et og det samme, enten der for alle 4 Hospitaler blev en fælles Casse, eller at de, efter den af den constituerede Amtmand, Laugmand Gislesen, udi hans paa bemeldte Inspecteurers Memorial givne Paategning, gjorte Proposition, blev samlede, saaledes at Norder- og Vesterlandets Hospitaler skulde have en

1757. 18. Febr. Cassa sammen, og Sönder- og Österlandet en anden, saasom Fölgerne ville blive de samme, enten den er en fælles Cassa for alle 4 Hospitaler, eller to og to Casser combineres. — Altsaa, siden Vi holde betænkeligt at gjöre nogen Forandring udi den om Hospitalernes Casser gjorte Anordning, især siden det ikke sees, hvad Nytte det kan före med sig, give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter slig Beskaffenhed, samt efter bemeldte din Erklæring, allern. have funden for godt, at det med Hospitals-Casserne paa forbemeldte Island skal forblive herefter som hidindtil, nemlig, at ethvert Hospitals Cassa skal blive separat for sig selv, dog maa de Hospitaler, som haver-Beholdning i Cassen, komme de andre Hospitaler, som maatte trænge, til Hjelp med Laan, uden Renter, indtil de saaledes trængende Hospitaler, hvis Tilstand dependerer af Fiskeriet, kommer i Stand igjen, samme at kunne erstatte. — Og anlangende de Fordele, som Inspecteurerne anholder om at maatte accordere Hospitals-Forstanderne, da, siden forbemeldte allern. Anordning af 27. Maji 1746, dens 4de §, tilholder, at Inspecteurerne skal slutte tydelig Contract med Hospitals-Forstanderne, saavel om Gaardenes Afgift og Vedligeholdelse, som om de Syges Underholdning, med videre, og derved altsaa gives Inspecteurerne Frihed at accordere Forstanderne saadanne Vilkaar, som de finde at være Hospitalets Bedste, og de for Gud og Os agte at staae til Ansvar for: saa ville Vi allern. at det derved skal have sit Forblivende. Derefter du dig allerund. haver at rette, og de Vedkommende Sligt til allerund. Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 18. Februarii 1757.

18. Febr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau og Biskop Finnur Jonsson, ang. Reduction af**

Kalfafell Kirkes Qvilder. Christiansborg 18. Februar 1757. — Norske Tegn. XXXVI, 25b—26. 1757. 18. Febr.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Udi indkommen Memorial haver Herr Jon Bergsson, Provst i Vester-Delen af Schaftefjelds Syssel og Præst til Kalfefelds[1] Menighed paa Vort Land Island, for Os allerund. andraget, hvorledes hans Præstegaard, formedelst et Jordlldbrud, som skal have begyndt den 17. Octobr. 1755 og en tidlang vedvaret, er næsten ruineret af Aske og Sand, saa og sex Kirke-Qvilder, formedelst Mangel af Foder, ere bortdöde, hvilke, af dertil af Sysselmanden beskikkede uvillige Dannemænd, ere blevne vurderede alle til 2 Rd. 2 Mk. 6 Sk. — anholdende derhos allerund., at han, som en ruineret Mand, maatte allern. befries for at betale disse sex bortdöde Kirke-Qvilder höiere, end som de ere vurderede for, efterdi de ikke af nogen hans Forsömmelse ere bortdöde. Thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter saadan bemeldte Jon Bergssons allerund. gjorte Ansögning, og saavel din, Biskop Jonsson, paa hans Memorial givne Paategning, som din, Kammerherre Grev Rantzau, derover indhentede allerund. Erklæring, allern. have bevilget, at han maa være befriet for at betale disse sex bortdöde Kirke-Qvilder höiere, end som de, som forbemeldt, ere taxerede for. Derefter I eder allerund. kan vide at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at lade kundgjöre. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 18. Februarii 1757.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau og Biskop Finnur Jonsson, ang. Ydelse til Kirken paa Hol i Bolungarvig. Christiansborg 18. Februar 1757. — Norske Tegn. XXXVI, 26b—27. 18. Febr.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Ved Memorial

[1]) d. e. Kálfafell á Síðu eller í Fljótshverfi.

1757. til Os af den 16. Julii a. p. haver Erland Olafsson,
18. Febr. Sysselmand i Isefjords Syssel udi Skalholts Stift paa Vort Land Island, allerund. ladet andrage, hvorledes Kirken paa Hool udi Bolungerviig, hvis Opsyn og Intrader til dens Vedligeholdelse ham er anbetroet, skal være af saa slet Beskaffenhed og saa liden af Bygning, at den ikkun om Sön- og Hellige-Dage kan rumme de til Kirken egentlig hörende og i Sognet bosiddende Folk, saa at de fleste der ved Stedet i Fiske-Tiden sig opholdende fremmede Söfolk, eller de rette Menighedens Lemmer, enten maa staae udenfor Dören, eller være hinanden til Trængsel og Uleilighed, som ofte skal foraarsage Bulder, Stöien og anden Uordentlighed under Prædiken, og derfor beretter, at være nödvendig, at Kirken blev bygt saa stor, at den i det mindste kunde, tillige med Menigheden, rumme den halve Deel af Söfolkene. — Men, da samme Kirke ikke skal have de dertil behövende Indkomster, saa haver han derhos allerund. været begjerende, at der, til denne Kirkes större Bygning, maatte af enhver Fiske-Löt, som de fremmede Söfolk tage, og af Baader og Fiske-Redskab gives i Fiske-Tiden, som roe ved Kalfedal, i Bolungervig og Skaulevig, aarlig gives een Fisk til Kirkens Bygning og Vedligeholdelse, da han formener, at Kirken inden faa Aar, formedelst saadant Tilskud og de sædvanlige Kirke-Tienders Erlæggelse, kunde bygges saa stor som den behöves. Thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan allerund. gjorte Ansögning og Begjering, samt efter den fra dig, Kammerherre Greve Rantzau, herover indhentede Erklæring, allern. have bevilget, at forbem[te] Sysselmand Erland Olafsson maa opbære een Fisk, som er 2 Sk. Danske, af hver af de sig der opholdende fremmede Söfolk, som fiske et Hundrede Fiske paa sin Lod, hvad enten det da er imellem 4. Februarii og 12. Maji, eller imellem 12. Maji og Medio Julii; hvorimod bemeldte Sysselmand skal være forpligtet strax og forud at bygge

Kirken saa stor, som den behöves, da du, Biskop Jonsson, skal have Indseende med, at Kirkens Bygning saaledes strax bliver extenderet; ligesom og du, Kammerherre Greve Rantzau, ogsaa haver med Skibene til Foraaret at give Præsterne til Hvalnes og Utschale Kirker, som under 1. Decembris 1752 allern. er forundt en lige saadan Bevilling til forskrevne tvende Kirkers Udvidelse, behövende Erindring, til sammes allerund. Efterlevelse. Derefter I eder allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 18. Februarii Anno 1757. 1757. 18. Febr.

Bevilling paa Indsamling af en Collect til Holum Bispestols og Skoles Vedligeholdelse. 18. Marts. Christiansborg 18. Marts 1757. — Siell. Reg. 65, 65b—66; P. Péturssons Hist. Eccl. Isl. S. 494, Anm. 202.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at eftersom for Os allerund. er bleven andraget, hvorledes begge Bispestolene paa Vort Land Island have taget stort Tab ved de det ganske Land siden 1754 overgangne vanskelige og haarde Aar, saa at deres meste Jordegods er bleven ruinered, det levende Inventarium af Qvæg, tillige med Qvilderne, uddöd, og Bönderne saa forarmede, at de ei formaaer at betale deres Landskyld, til störste Skade og Hinder udi de adskillige föiede Foranstaltninger, saavel for de latinske Skoler som andre publique Ting, men især Holum Bispestol, som udi forrige Aars Vinter havde lidt meget, nu at trues med aldeles Undergang, deels formedelst Isen udi afvigte Aar havde hindret Fiskeriet i hele Stiftet, deels da den langvarige Kulde havde foraarsaget Mangel paa Græs og Höbjering, hvorover de faa overblevne Creature ere bortdöde, samt mange af Indbyggerne have lidt yderste Trang og Nöd for Livs Ophold; da, paa det at denne saa höit og mest trængende Bispestol kunde nogenledes igjen vorde sat

1757. istand, og befries fra forestaaende Ödelæggelse, have
18. Marts. Vi, foruden den Hjelp og Undsætning, Vi selv allern. maatte vorde betænkte paa at lade Vort Land Island i Almindelighed vederfare, allern. funden for godt at anordne og bevilge, som Vi og hermed anordne og bevilge, at der, til Hjelp for bemeldte Holum Bispestol og Skole, samt derved værende Indretninger, maa, saavel udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn og Christianshavn, som og i alle andre Kjöbstæder udi begge Vore Riger Danmark og Norge, udi Husene ombæres Collect-Böger, for derved at indsamle hvad Enhver, efter Stand og Vilkaar, til dette saa gudelige som nyttige Brug, af en christelig Medlidenhed, maatte finde for godt at ville forunde og give. Til hvilken Ende Vi og allern. ville have anbefalet, at de i saa Maade indrettende Collect-Böger skulle paa ethvert Sted ombæres af anseelige og agtede Borgermænd, samt udi bemeldte Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn og Christianshavn af Os elskelige Vores Ober-Præsident, Borgemestere og Raad sammesteds, og i de andre Stifter udi begge Riger af hver Stifts Stiftbefalingsmand og Biskop, för de ombæres, være igjennemdragne, numererede og forseglede, paa det Enhver, som dermed besögendes vorder, derudi kunde tegne, hvad de til ommeldte gudelige Brug have skjenket og givet. — Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. kunde vide at rette, ei gjörende herudinden Hinder eller Forfang i nogen Maade, under Vor Hyldest og Naade. Givet &c. Christiansborg Slot den 18. Martii 1757.

18. Marts. **Reskript til Stiftbefalingsmanden og Biskoppen i Siællands Stift, ang. Collect for Holum Bispestol og Skole. Christiansborg 18. Marts 1757.** — Siell. Tegn. LXXXI, 103b—105.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Da Os af allerund. Forestilling fra Vores General-Kirke-Inspections-

Collegio er bleven foredraget, hvorledes dennem af adskillige Vores baade geistlige og verdslige Betjentere skal være tilmeldet, at, som begge Bispestole paa Vort Land Island, Skalholt og Holum, ved de Landet i Almindelighed overgangne haarde Aaringer efter hinanden, og især ved forrige Aars usædvanlig strænge Vinter, have taget stor Skade paa tilliggende Jordegods, som skal være bleven ruineret, med mere, hvorudover alle publique Anstalter, og især Cathedral-Skolerne, som ældgamle Seminaria Ecclesiastica, er bleven tilföiet næsten ubodelig Tab, saa og i Særdeleshed bemeldte Holum Stift nu at trues med total Ödelæggelse, idet at Isen, som endnu udi Julii Maaned afvigte Aar havde bedækket det hele Nordreland, har hindret Fiskeriet i det ganske Stift, og den langvarige Kulde tillige foraarsaget Mangel paa Græsgang og Foder, saa at Creaturerne ere bortdöde, og mange Mennesker satte udi yderste Nöd og Trang for Livs-Ophold; og Vi, paa det bem^te Holum Stift for det förste kunde reddes fra sin forestaaende Undergang, samt, forsaavidt muligt, igjen nogenledes vorde sat istand, have allern. funden for godt at bevilge og tillade, at der til den Ende, saavel udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn og Christianshavn, som og ellers udi alle andre Kjöbstæder udi begge Vore Riger Danmark og Norge, maa i Husene ombæres Collectböger, for at indsamle hvad Enhver til dette gudelige Brug ville meddele: saa tilsende Vi eder nu herhos samme Vores allern. Bevilling in Originali, og er derhos Vores allern. Villie og Befaling, at I föier den Anstalt, at de derefter fornödne Collectböger paa den indsamlende Collects Bekostning vorder indrettede, og, naar de af eder ere blevne igjennemdragne, numererede og forseglede, at de af tvende anseelige og agtede Borgere, som du, Geheimeraad Scheel, dertil paa ethvert Sted haver at anordne, udi samtlige Kjöbstæder udi det eder allern. anfortroede Stift overalt i Husene vorder ombaaren til Alle og Enhver, som ville 1757. 18. Marts.

1757. komme dette gudelige Brug til Hjelp med nogen Gave,
18. Marts. hvilken de udi Collect-Bögerne ville indskrive eller lade antegne, da de i saa Maade indkommende Penge uden Ophold skal imodtages af hver Kjöbstæds Magistrat, Byfoged, eller hvemsomhelst I finde for godt dertil at udnævne, som Pengene fra ethvert Sted til eder strax haver at indsende; hvorefter du, Biskop Harboe, den ganske indsamlede Collect saavel fra Sjellands Stift, som og ellers af bemeldte Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, samt fra övrige Stifter udi Vore Riger Danmark og Norge, som den efterhaanden fra ethvert Stift kunde indkomme, med derhos fölgende Collect-Böger, haver at imodtage og derfore quitiere, hvorom Vi ligeledes under denne Dags Dato have ladet samtlige Stiftbefalingsmænd og Biskopper, samt Vores Ober-Præsident, Borgemestere og Raad i meerbemeldte Kjöbenhavn rescribere. Udi Övrigt haver du, Biskop Harboe, Tid efter anden, naar Indsamlingen saaledes fra et eller flere Stifter dig er tilstillet, det da udi Vores General-Kirke-Inspections-Collegio at anmelde, paa det samme derefter kunde foranstalte, hvortil Pengene til bedste Nytte for ommeldte trængende Stift paa Vort Land Island kunde anvendes. Dermed &c. Christiansborg Slot den 18. Martii 1757[1].

---

[1]) s. D. ere emanerede Reskripter til alle Stiftbefalingsmænd og Biskopper i Danmark og Norge, af lignende Indhold, hvorved Copie af Bevillingen oversendes, Collectböger befales indrettede og ombaarne af to af hver Stiftbefalingsmand udnævnte anseelige og agtede Borgere, og det indsamlede Belöb indsendt til Biskop Harboe tillige med Collectbögerne, mod hans Qvittering (Siell. Tegn. LXXXI, 105—106); fremdeles er under s. D. udgaaet Reskript af samme Indhold til Overpræsident, Borgemestere og Raad i Kjöbenhavn, ang. Indsamlingen i Kjöbenhavn og Christianshavn (Siell. Tegn. sst. 107—108) samt General-Kirke-Inspections-Collegium ved Reskr. af s. D. tilstillede Gjenparter af de emanerede Reskripter (Siell. Tegn.

Kongelig Resolution ang. Salair til Præsten for Gufunes Hospital. Christiansborg 29. Marts 1757. — I Anledning af Andragende fra Sognepræsten til Mosfell og Gufunes, Bödvar Högnason, om Erstatning for at de paa Gufunes forhen værende 7 Qvilder «for lang Tid siden vare blevne formindskede til tvende, uden at der vides paa hvad Maade de övrige 5 derfra er afgaaet», og at han fremdeles havde mistet Indkomsten af de to tilbageværende Qvilder siden Hospitalet var flyttet fra Vidö til Gufunes, samt tillige Tiender, Hö-Tolde og Dags-Arbeide af Opsidderne paa Gufunes og Eidi, der vare fritagne for disse Ydelser. Amtmanden anslaaer Indtægten af de 2 Qvilder og Ydelserne til 4 Rd. aarlig. Stiftamtmanden mente, at Erstatning for de 5 Qvilder, som vare frakomne for over 100 Aar siden, ikke kunde gives (Forestill 21. Marts 1757). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 38, Nr. 35. 1757. 29. Marts.

For de fem Qvilder, som for saa lang Tid siden, förend Hospitalets Forflöttelse til Gufenes, fra denne Jord er afgaaet, kan Supplicanten, Præsten Högnesen, ingen Erstatning tilkomme; men for den övrige anförte Afgang udi Kaldets Indkomster ville Vi allern., fra den Tid Hospitalet blev did flöttet, forunde hannem aarlig 2 Rd. Species, som af Islands Jordebogs Indkomster godtgjöres. Christiansborg Slot den 29. Martii 1757.

Rentekammer-Skrivelse til constitueret Amtmand, Laugmand Magnus Gislason, ang. Landthingsskriverens Lön. Khavn 19. April 1757. — Publiceret paa Althinget 1757 og indfört i Althingsbogen s. A. Nr. 2; Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. M, Nr. 59. 19. April.

Landsthingsskriver Sivert Sivertsen haver allerund. ansögt, af Guldbringe og Vestmannöe Sysseler, ligesom

---

sst. 108); Geheimeraad og Over-Hofmester ved Sorö-Academie, Carl Juel, er under 26. Marts s. A. tilskrevet af Over-Secretairen om samme Gjenstand og tilsendt en Collect-Bog (Ober-Secretererens Brevb. 1757, Nr. 104, S. 166—168).

1757. 19. April. af de andre Sysseler, Klostere og Ombudde, at nyde den ham tillagde Landsthingsskriverlön, og at samme af Landfogden maatte oppebærges og derefter til hannem betales. Da, som den indsendte Copie af en kongelig Anordning, dat. 27de Maji 1638 [1], bevilger Landsthingsskriveren den anförte Contingent af hver Sysselmand, Klosterholder og Ombudsmand, uden at excipere derfra enten Guldbringe Syssel eller Vestmannöe, saa bliver og af samme, ligesom af andre, herefter at svare, hvorfore Herr Laugmand og anmodes, bemeldte Anordning til Alles Efterretning paa behörige Steder at lade bekjendtgjöre, eftersom dens Fornyelse eragtes unfornöden, da det ikke findes, at den nogen Tid er bleven tilsidesat. Og da Landfoged Schule Magnusen er bleven beordret, Landsthingsskriverens Contingent herefter at oppebærge og til ham under eet betale, som videre af indlagde Copie erfares: saa ville Herr Laugmand samme for Supplicanten tilkjendegive. Vi forblive &c. Rentekammeret den 19. April 1757 [2].

---

[1]) denne saakaldte Anordning er Resol. 28. April 1638 § 12 (see I. B. S. 221—222).

[2]) s. D. Skrivelse til Landfoged Skule Magnusson, hvorved han beordres til at incassere Landsthingsskriverlönnen af alle Sysseler, af Vestmannöe og Guldbringe Syssel ligesom de övrige, og udbetale den nævnte Embedsmand det samlede Belöb (Copieb. Litr. M, Nr. 60). I Anledning af disse Skrivelser er § 12 af Christian den Fjerdes «Resolution paa adskillige Foregivelser ang. Island» af 28. April 1638 publiceret og indfört i Althingsbogen 1757 Nr 2, som en særegen Anordning (dog ikke uden Feil i formel Henseende, hvoraf med Sandsynlighed kan sluttes, at man selv har tilsat Anordnings-Formen) med Datum «Koldinghus 27. Maji 1638». — Ved Amtmand Magnus Gislasons «Missive» til Laugmænd og Sysselmænd 18. Juli 1757, indfört i Althingsb. s. A. Nr. 30. 3, er Rentekammerets Ordre om Landsthingsskriverlönnen paa ny gjentaget, og der med Paaberaabelse af «Christian den Fjerdes Anordning af 1638, 27. Maji, dens 12te Artic., Bydende».

Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Skuli Magnusson, ang. Mandtalsfiskenes Erlæggelse. Khavn 19. April 1757. — Publiceret ved Amtmand Magnus Gislasons «Missive» til Laugmænd og Sysselmænd, trykt i Althingsb. 1757, Nr. 30. 3, § 3; Rentek. Isl. og Fær. Copieb. Litr. M, Nr. 71 1757. 19. April.

Ved Skrivelse af 19. Decbr. 1755 haver Han til os indsendt Mandtalsbogen for Guldbringe Syssel Anno 1755, og begjert, at den samme Aar brugte Indsamlingsmaade med Hans Majts Mandtalsfisk maatte foranstaltes fremdeles at vedblive, saaledes, at samme inden Retten examineres og derefter, tillige med hvis Hans Majts Bönder og övrige Indbyggere tilfalder at betale, udi vedkommende Handels Havn indleveres; da, som den constituerede Amtmand, Laugmand Magnus Gislesen, udi Skrivelse af 25. Augusti 1756 tilmelder os, at han ikke finder noget imod den gjorde Forestilling at erindre: at hver Bonde udi Guldbringe Syssel, af de Baade, der holdes til Söes paa hans egen eller Leie-Grund, indsamler de Mandtalsfiske, som Fiskerne til Hans Majt bör betale; men til ydermere Rigtighed dog eragter, at hver Bonde aarlig ved Fisketidens Slutning til Herr Landfoged indgiver Fortegnelse paa alle Fiskebaadene, som paa hans Grund har været til Söes, samt hvem derpaa har været Formænd og Fiskere, og hvor enhver af dem hjemme hörer, at ikke noget udi de kongelige Rettigheder skulde afgaae: — saa ville Han derefter Hans Majts Mandtalsfiske besörge indsamlet og til Indtægt beregnet, og paatvivles ikke, at Han jo anvender al Omsorg, at den kongelig Cassa rigtig erholder hvis i saa Maade bör erlægges, uden at derved nogen Afgang skulde forelöbe. Vi forblive &c. Rentekammeret den 19. April 1757.

Rentekammer-Skrivelse til constit. Amtmand, Laugmand Magnus Gislason, ang. Oppebörselen 26. April.

1757. **af de kongelige Afgifter. Khavn 26. April 1757.**
26. April. — Publiceret paa Althinget ved Amtmandens «Missive» af 18. Juli 1757 (Althingsb. s. A Nr. 30. 3, § 4); Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr M, Nr. 83.

Som vi, i Anledning af Hans Skrivelse af 20. Septembr. 1756, under 1. Martii sidstl. have tilskrevet Directeurerne for det islandske Compagnie, at tilholde deres farende Kjöbmænd paa de Havne, hvor kongelige Afgifter udi visse Sorter Vare indleveres, at de, förend Compagniets Gjeld, bör afskrive den kongelige Afgift af det, som enhver Betjent udi de accorderede Sorter leverer, og derfore straxen meddele Vedkommende Qvittering: saa ville Herr Laugmand paa forestaaende Landsthing betyde de kongelige Betjentere ved Varenes Levering forud for Kjöbmændene at tilkjendegive, at deslige Vare ere kongelige Afgifter, paa det sâmme ikke ellers skulle blive usikker eller derom Disputer forefalde. Og da vi desuden under 9de hujus, i Henseende til Restancernes Tiltagelse udi Guldbringe Syssel have tilskrevet bemeldte Directeurer ved Kjöbmanden nöie at iagttage den kongelige allern. Anordning af 23. April 1596, ikke at handle med Bönderne för end de have betalt deres Landskyld og anden Rettighed, ville vi Herr Laugmand Sligt til Efterretning formelde. Vi forblive &c. Rentekammerèt den 26. April 1757.

29. April. **Reskript til Commissarierne[1] ved Bispestolenes Separation, ang. Bestyrelsen af Bispestolenes Oeconomie, m. m. Fredensborg 29. April 1757.** — Norske Tegn. XXXVI, 82–83.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Under 23. Maji 1755 have Vi allern. befalet eder, som Commissarier, at undersöge og specificere baade Skalholt og Holum

[1]) De beskikkede Commissariers Navne ere anförte ved Reskr. 23 Mai 1755.

Bispestole paa Vort Land Island, deres Indkomster, af hvad Slags de ogsaa maatte være, og indrette eders Hoved-Öiemærke derhen, hvorledes fra Bispestolen og Bispens Forretninger kunde separeres alt det, som kan ansees for at henhöre til Oeconomien, og som Bispe-Embedet uvedkommende, med videre samme Vores allern. Befalings Indhold og Formelding. — Og som Vi nu, af indkomne allerund. Forestilling fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegio, dateret den 21. Aprilis næstleden, have ladet Os referere eders til bemeldte Collegium, ifölge bemeldte Vores til eder ergangne allern. Befaling, indsendte Betænkning, hvorledes slig Separation kan gaae for sig, og hvad Indretning i den Henseende ved hver Bispestol vil gjöres, som i formene strax kunde i Værk sættes i Skalholt Stift, men i Holum Stift ville udsættes indtil videre. Altsaa, siden Vi, efter forbemeldte Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Os derhos allerund. gjorte Forslag, allern. have funden for godt, at Separationen, ligesaa vel i Holum som i Skalholt, skal i dette Aar foretages, er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I, i Conformité af eders under 28. Julii 1756 allerund. forfattede og Vores General-Kirke-Inspectoribus tilsendte Act, skal, uden Ophold, foretage Oeconomiernes Separation ved begge Bispestole Skalholt og Holum, og paa ethvert Sted gjöre Indretningen saaledes, som udi Acten er foreslaget; dog haver I derhos at iagttage de Erindringer, eder af Vores General-Kirke-Inspectoribus desangaaende vorder tilskreven, hvilken af Eder saaledes gjörende Indretning Vi allern. ville, at skal staae fast og af Vedkommende efterkommes, indtil Vi Selv allern. maatte finde for godt, et bestandigt Reglement for begge Bispestole at lade udstede; og som det i lige Maade er bleven Os allerund. foredraget, at det er fornödent, at en Oeconomus ved hver Bispestol bliver beskikket, og Vi, i Anledning deraf, under denne Dags Dato allern. have beskikket den af eder for Skalholt Bispestol

1757.
29. April.

1757. foreslagne Landsthingsskriver paa bemeldte Island, Sivert Sivertsen, til at være tilligemed Oeconomus paa Skalholt Bispestol, og at rette sig i samme Embede, indtil videre, efter den Instrux, som af Vores General-Kirke-Inspections-Collegio meddeelt vorder. Saa ville Vi tillige allern., at I for Holum Bispestol ligeledes strax, med din, Biskop Magnussens, Samtykke, antager en duelig og vederhæftig Mand til Oeconomum, som da næst tilstundende Aar dertil af Os allern. kan vorde beskikket, og imidlertid haver at holde sig Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Instrux efterretlig. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 29. April 1757.

29. April.

7. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau og Biskop Finnur Jonsson, ang. Collekt til Kirken paa Söndum. Fredensborg 7. Mai 1757.** — Norske Tegn. XXXVI, 85—86.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Da Os elskel. Vores General-Kirke-Inspectores udi Vore Riger Danmark og Norge, ved indkomne Forestilling for Os allerund. have andraget, hvorledes Sognepræsten til Sande Kald i Skalholts Stift paa Vort Land Island, Provsten Herr Magnus Snæbjörnsen, til dem skal have indberettet og med Thingsvidne beviist, at Overdelen af Sande Kirke, som er en gammel Træbygning, den 21. November 1755 udi en Storm skal være nedblæst, og den övrige Deel af Bygningen saa bedærvet, at det altsammen maa nedrives og Kirken opbygges af ny, hvorfore bemeldte Provst Snæbjörnsen derhos haver begjert, at han, efter Norske Lovs 2den Bogs 12te Capit. 4de Art., samt en kongel. Anordning af 20. Februarii 1717, maatte nyde en Collect af formuende Kirker i Skalholts Stift, saa og at det maatte tillades ham, isteden for en Træ-Kirke, som vilde koste henved 400 Rd., at opbygge den paa saadan Maade, som der i Landet mest brugelig er;

nemlig Muren af Steen og Jord anlagt, og Taget af Törv: og bem^ts Vores General-Kirke-Inspections-Collegium derhos tillige allerund. haver forestillet, at der ei vides nogen Udveie til, hvorfra de 400 Rd. kunde tages, naar Kirken igjen skulde opföres af Tömmer, siden Kirkerne overalt der i Landet skal have liden Evne til at hjelpe sig selv, og mindre at give andre, indstillende det derfor til Vores nærmere allern. Resolution, om ikke denne forfaldne Kirke maatte, saaledes som af Provsten er foreslaaet, istandsættes: — saa give Vi eder nu hermed tilkjende, at Vi allern. have bevilget, at denne forommeldte Sande Kirke maa opföres med en Muur af Steen og Jord, samt Taget af Törv, hvilken Bygning saaledes formenes at kunde sættes istand for henimod 40 Rd., ligesom Vi og derhos allern. ville have bevilget, at Sognepræsten sammesteds, for^ne Provst Snæbjörnsen, maa, til denne Kirkes Opbyggelse, nyde sexten Fiske af hver Hovedkirke udi Skalholts Stift, hvorfore han da skal være pligtig, Kirken, under din, Biskop Finnur Jonsens Direction, at opföre, og i forsvarlig Stand at sætte. Derefter I eder allerund. kan vide at rette, og Supplicanten, Provst Snæbjörnsen, sligt til Efterretning at tilkjendegive, saa og derhen see, at denne Hjelp af Kirkerne i Stiftet vorder til ham udbetalt og erlagt. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 7. Maji Anno 1757. 1757. 7. Mai.

Kongelig Resolution ang. **Forpagtning af Laxefangsten i Elliðaá.** Fredensborg 9. Mai 1757[1]. — 9. Mai.
Laxefiskeriet i Helleraaen (Elliðaá) havde forhen været drevet paa Regning, og saaledes i en Tidlang mislinget, at det i endeel Aar ifölge Regnskaberne ikke havde dækket Omkostningerne ved Laxekisternes Vedligeholdelse, men i Gjennemsnit for 6 Aar var Indtægt aarlig 4 Mk. 8⅚ Sk. — ifölge den constituerede Amtmands Forslag blev derfor dette Fiskerie opbudt til Forpagtning ved Auction, hvorved 2 Bönder, Brödrene Þorbjörn og Haldor Bjarnasönner, bleve höistbydende med 11½ Rd. aarlig

[1]) Kgl. Resol. 27. Januar 1761.

1757. paa 3 Aar, fra 14. Mai d. A til Dat. 1761, blandt andet med Vilkaar, at holde Laxekisterne for egen Regning vedlige; hvil-
9. Mai. ket Bud Amtm. erklærede antageligt. Landfogden ansögte om at indtræde i deres Bud, «saasom ham ellers afgik hvad han ved Fiskeriets Administration, ligesom hans Formænd, skal have nydt af Örter og smaae Fisk, som faldt i Kisterne, samt Hovederne af de indsaltede Lax». Men Rentek. mener, at det vilde være imod Kongens Interesse at tilsidesætte det ved Auctionen gjorte Bud (Forest. 30. April). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 38, Nr. 49.

Vi approbere allern. det paa Vores Laxefiskerie udi Helleraaen i Island af indbemeldte tvende Bönder med 11½ Rd. Croner aarlig Afgift ved Auctionen gjorde Bud, saa at samme Fiskerie dennem derimod, paa de anförte 3 Aar, udi Forpagtning overlades. Fredensborg Slot den 9. Mai Anno 1757.

9. Mai. **Kongelig Resolution ang. Overladelse af Jorden Artun til de nye Indretninger i Island. Fredensborg 9. Mai 1757.** Interessenterne i Island androg, at den dem tilstaaede Kongens Jord Hvalöre, skyldende 7 Vætter Fisk, var brugt til Havn for Fiskehukkerterne, men nu havde de fundet en bekvemmere Havn ved Ártún, hvor Stampemöllen er anlagt og andre flere Indretninger kunde gjöres; den ligger ogsaa nærmere Fabriquerne Om denne Jord, skyldende 6 Vætter, ansöge de istedenfor Hvalöre. Den constituerede Amtmand anbefalede Andragendet, og Rentek. bifaldt det, da denne Jords Afgift var 5 Mk. lavere end Hvalöres (5 Rd., Hvalöre 5 Rd. 5 Mk.) – (Forest. 30. April). Rentek. Norske Relat og Resol. Prot. 38, Nr 50.

Efter foranförte Omstændigheder ville Vi allern. overlade til de nye Indretninger i Island den Os udi Guldbringe Syssel tilhörende Jord Aartun, af 6 Vetter, isteden for den dertil forhen skjenkede Jord Hvalöre, af 7 Vetter, som derimod udi Vores Jordebog igjen indföres. Fredensborg Slot den 9. Maji Anno 1757.

Kongelig Resolution ang. Compagniets Fratrædelse af den islandske Handel m. v. Fredensborg 16. Mai 1757. — Den ved Resol. 30. Marts 1756 nedsatte Commission, for at undersöge og give Beretning om Forholdet mellem de nye Indretninger i Island og Compagniet paa den ene Side og paa den anden om Compagniets hele Handelsförelse i Island, havde indsendt Betænkning[1]. — Med Hensyn til 1) Indretningerne bemærker Commissionen: at den ikke kan skjönne, at den af det islandske Interessentskab oprettede og kongl. confirmerede Convention, og de Interessentskabet derved forundte Friheder (4. Januar 1752) er stridende imod Compagniets Octroy, efter den Beskaffenhed det haver med de derved til Landets Bedste begyndte nye Indretninger, ikke heller, at Compagniet ved de mange förte Klager, ligesaa lidt som ved det i Aaret 1753 i Khavn erhvervede Bythingsvidne, har overbeviist Interessenterne udi disse Indretninger saadan Forbrydelse, som de ere beskyldte for; paa den anden Side kunde heller ikke siges: at Compagniet ved disse Indretninger, i hvor gode og allerhöistfornödne de end ere, hidtil havde kundet profitere, uden det maatte være ved de Fattige og Trængende, der ere brugte ved Fabriquerne, og ellers havde enten lidt Nöd eller været Compagniet til Besværing. Fordelen af de begyndte Indretninger ansaaes at beroe paa: a) Jorddyrkningen, iblandt andet paa at forbedre Enge og Græsgange til flere Creaturers Opfödning m. v., der formodentligen udi Tiden tillige vil blive Compagniet til Bedste; b) Fiskeriernes Forbedring, som dog ikke endnu er gaaet videre, end med at udsende de tvende Hukkerter paa Doggerie, samt med at bygge i Landet et lidet Fartöi og nogle smaae Baade, hvilke, fordi de före Seil, skulle være bekvemmere end de som udi Landet almindeligen bruges, saa at ydermere Forbedring behöves, som de eragte at Compagniet burde ikke unddrage sig for at befordre, eller see befordret, som noget hvorpaa deres egen Fordeel tilligemed Landets Gavn beroer; c) Fabriquerne, som vel uimodsigeligen ere til Landets og Indbyggernes Bedste, med Uldens bedre Brug, Skinds Tilberedning og Huders Barkning m. v., men derimod, saalænge Compagniet ikke forener sig med Interessenterne om at modtage disse Varer for taalelige Priser, er det förste til ingen

1757. 16. Mai.

[1] Stampes særskilte Betænkning i Sagen er trykt i hans «Erklæringer» I, 624—638.

1757. Fordeel, men mere til Afgang udi Handelen, især saavidt det
16. Mai. er de sidste, efter Conventionens 15de Post, tilladt, af disse Varer at sælge til Landets Indbyggere; og d) med Svovel, Victriol og Salpeter m. v., hvoraf Compagniet ikke heller nogen Fortjeneste haver; — Commissionen indstiller derfor Eftergivelse aarlig af en vis Summa af Forpagtnings-Afgiften, saalænge Compagniet beviser sig föieligt og beforderligt af de nye Indretninger, og af alle Kræfter stræber at fremme disse Indretninger, som Kongens videre Hensigt til Landets almindelige Bedste, udi alle mulige Maader, da Commissarierne ikke skjönne, at bemte Indretninger kan være Compagniet udi deres Handel og Fortjeneste til Afgang eller Skade. — 2) Med Hensyn til Compagniets Handelsförelse og Overholdelse af Octroyen finde Commissarierne: at Compagniet haver i adskillige Maader handlet imod Octroyen, og ikke enten i Henseende til Varernes Qvantitet eller Qualitet, forsynet Landet saaledes, som de derefter vare forbundne til. Iblandt de Poster, hvilke herudi lægges dem til Last, eragte de at være den allerbetydeligste, som de og melde tilstrækkeligst er oplyst og beviist, at de ikke, fornemmeligen udi disse sidste fiskelöse og for Indbyggerne særdeles haarde Aaringer, saaledes som skee burde og Landets Tilstand det udfordrede, have forsynet det med Meel og Kornvare, efter Octroyen, men aabenbar handlet derimod. Allerede fra Anno 1744 af er fra Landet klaget over Mangel paa Tilförsel af Meel, samt med Klager over saadan og anden Mangel Aar efter andet continueret, og i Aaret 1755 derpaa erhvervet Thingsvidner over hele Landet; disse Klager ere fra Kammeret bestandigen communicerede Compagniet, og samme derhos tilholdt at efterleve Octroyen, samt alvorligen advaret om det Ansvar og den Ulempe det sig ellers, i Mangel deraf, paadrog; Compagniets Indsigelser imod Thingsvidnerne eragtes tildeels ubeföiet, ja, om end ikke til samme Thingsvidner (som dog i adskillige Maader gyldige) hensees, er alligevel Beviis nok til at fælde Compagniet udi denne Post, da det, omendskjöndt Betjenterne i Landet, efter Directionens eget Forslag, have requireret hvad Kornvare for Aar 1755 behövedes, og disse Requisitioner ere Compagniet fra Kammeret betimeligen tilstillede, dog for samme Aar til adskillige og de störste Havne ikkun haver sendt af det forlangte omtrent de ⅔ Dele; det bemærkes, at herudi bör ikke ankomme paa hvad Compagniet vil skjönne at Indbyggerne behöve, hvortil dets Directeurer sig derefter har villet erklære, efterdi Landet er

forbuden al Handel med andre, og fölgeligen af Compagniet bör forsynes med alt hvad de forlange og kan betale med Penge eller Varer, saasom deres Tilstand var ellers meget beklagelig; og Compagniets Forhold bliver herudi saa meget mere uundskyldeligt, naar betragtes, at det just i den Tid, da der idelig er klaget over Mangel paa Tilförsel af Kornvare, haver, imod Kammerets Erindring og Betjenternes gjorde Protest, fört fra Landet al den Törfisk, Kjöbmændene kunde overkomme, som ellers havde været Indbyggerne til Föde, naar ingen Forraad af Kornvare fandtes i Pakhusene. Udi andre Maader befinder Commissionen og, at de over Compagniet förte Klager deels tilfulde ere beviiste, og deels medföre stor Rimelighed, saasom: — a) at Compagn. i Aarene 1743, 1746, 1748 og 1749 ikke har beseilet Recknefiords (Reykjarfjörð) og i Aarene 1745 og 1746 ikke heller Grindeviks Havn, hvorfor de ere forfaldne udi den ved Octroyens 11te Art. dicterede Mulkt af 400 Rd.; b) at de af Compagniets Varer, hvilke, fordi de ikke have været forsvarlige, ere af Betjenterne i Landet nedsatte til ringere end den i Taxten foreskrevne Priis, dog af deres Kjöbmænd ere solgte for lige Priis med de gode Vare, hvorfor Compagniet er forfalden udi den ved Octroyens 11te Post ansatte Mulkt af 100 Rd.; c) over Compagniets Vægt og Maal er vel klaget, men intet Lovligt beviist; d) at Skibene ere nogle Gange langt sildigere fra Khavn bortseglede end tilforn har været Brug; hvorom Compagniet vel ofte af Kammeret er bleven erindret, men har dog ikke saadant rettet; e) at det meste Jern, som i Aarene 1745 og 1746, saavelsom de Brynestene, der i Aaret 1751 bleve sendte til Island, har været slette og uduelige, kan af Compagniet selv ikke nægtes; f) har Compagniet ikke tilbörligen forsynet Landet med Tömmer, og det af dem udbragte har hverken været tjenligt til store Fiskebaade, ja iblandt end ikke til Aarer; g) har de didbragte Fiskeliner og Angler ikke alletider været saa gode og durable som de pleiede, saa og i Landet været Mangel paa Hör og Hamp til deraf at slaae Fiskeliner og Garn; og h) har undertiden det udförte Meelbröd ikke været saa godt og forsvarligt som det burde. Hvorhos erindres, at dersom det havde forblevet ved den Besigtelse, som efter forrige Octroys 10de Post blev foretaget ved Varenes Udskibning fra Khavn, af visse dertil udmeldte Kjöbmænd, kunde Compagniet i deres Attester haft et betydeligt Instrument imod alle disse Klager. Men denne Besigtelse befindes at være ophævet ved den senere

1757. 16. Mai.

1757. Octroy, — Derefter anförer Commissionen, hvorledes Octroyen er
16. Mai. at ansee som en Contract imellem tvende Parter, indeholdende, som Hovedhensigten, at, imod at Compagniet alene, med alle Andres Udelukkelse, er overdraget Handelen paa Landet, haver det forpligtet sig at forsyne Indbyggerne forsvarligen, hvorfor ingen Mulkt er ansat, siden det udi deslige Tilfælde, naar en Part holder ikke det som lovet er, ankommer paa den anden Part, at paastaae enten Contracten ophævet, eller og dens Holdelse, samt Erstatning for al den Skade, som af dens Misholdelse er forvoldet; og dernæst nogle Neben-Poster, hvorfor er foreskreven vis Mulkt, og naar samme af den skyldige Part betales, kan ikke, imod hans Villie, paastaaes Contracten ophævet. Forsaavidt nu Compagniet er overbeviist at have handlet imod de sidst bemeldte Neben-Poster, eragter Commissarierne, at kan gjöres Paastand til den i saa Fald fastsatte Mulkt. Men som de tillige befinde at være klart, at Compagniet og har handlet imod Hovedhensigten af Contracten, og ikke forsvarligen samt i rette Tid forsynet Landet, saa skjönne de ikke rettere, end at Kongen, ved at anlægge Sag imod dette Compagnie efter Lands Lov og Ret, jo havde Valget, saa at, hvad enten der skeede Paastand over det, til at efterkomme Octroyen og erstatte al den Skade som var forvoldet af dens Misholdelse, eller og der blev gjort Paastand til Octroyens Ophævelse, kunde saadan Paastand udi begge Tilfælde have sin gode Grund i Lands Lov og Ret samt Tingens Beskaffenhed. — 3) Med Hensyn til de nye Indretninger, opstiller Rentek., med stadigt Hensyn til Commissionens Indstillinger, Forslag til fölgende Bestemmelser til deres Fremtarv: a) at det blev Interessenterne fremdeles uformeent, at lade deres tvende Hukkerter gaae imellem Landet og Khavn, saa at dermed ikke alene maatte föres til Khavn og uforhindret forhandles de Fiskevare, som derved fanges, samt hvad ved Fabriquerne bringes tilveie og Compagniet ikke der for billige Priser efter Forening lod modtage, men endog didsendes de her kjöbende Materialier og Vare, som til Fabriquerne og de andre Indretninger, samt for de derved udi bestandig Tjeneste holdende Folk til Provision behöves, dog at intet andet, eller utilladeligt, dermed blev fört, efter den Anstalt som detsangaaende allerede er, og, til Underslæb at forebygge, efter Befindende videre kunde föies; b) at det ligeledes blev Interessentskabet uformeent, med samme Hukkerter, eller andet dertil befragtet Skib, at före fra Norge de til Indretningerne der kjöbende Bygnings-Materialier, samt Korn og Frö til Udsæd; men at

tillade dem at sælge af Tömmeret til Fiskebaades og Fartöiers Bygning holdes betænkeligt, helst det var at befrygte, at Compagniet, som er forbunden at forsyne Indbyggerne med det Fornödne, kunde deraf tage Anledning til at lade samme paa sine Steder mangle; c) at Interessenterne herefter, som forhen, uforhindret ikke alene maatte kjöbe af Landets Indbyggere hvad raae Materialier af Uld, Huder og Skind de til Fabriquerne behöve (hvilket er Landets Indvaanere til deres andet af Commissionen anförte Arbeide uformeent), men endog sælge til Indbyggerne de der fabriquerede Vare, ifölge af deres Conventions 15de Post, som saadant tillader, omendskjöndt ikke da har været henseet paa den siden der anlagde Klædefabrique; d) at Compagniet, naar det behöves, afstod til Fabriquerne af den i Landet kjöbende Uld det Fornödne, indtil 100 Skpd. aarlig, imod at Interessenterne betale hvert Skpd. med 20 Rdl. i Penge, med mindre derfor leveres Platfisk og Tran, da Ulden derimod efter Tilbud overlades for hvad samme koster ved Indkjöbet i Landet; e) at Compagniet fører fragtfri til alle Havne, hvor det forlanges, hvad Sæd, Kaal, saavel som Hampe- Hör- og Haugefrö, som enten hos de farende Kjöbmænd bestilles, eller Interessenterne, saavel som andre, her lod kjöbe og til Compagniet levere; og f) at Interessenterne maatte ikke udi Fisketiderne holde ved Fabriquerne före, stærke, eller nogenlunde til Fiskerie bekvemme Folk af Landets Indfödde, flere end 20 à 30 i det höieste, hvorved dog alene er at forstaae de, som derved ere i bestandig Tjeneste. — Sluttelig indstilles, at Magnus Gislason, som i 5 Aar havde tjent som constit. Amtmand med 400 Rd Gage, maatte ansættes som virkelig. (Forest. 7. Mai). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 38, Nr. 56. 1757. 16. Mai

Omendskjöndt Vi, efter foranförte Omstændigheder, vel havde Aarsag at lade det islandske Compagnie for Octroyens Misholdelse udi adskillige Maader, og især deleshed derudi, at Landet udi de der indfaldne haarde Aaringer er ikke bleven forsynet med Vare til Livsophold, saaledes som skee burde, samt Tilstanden havde udfordret og det var forbunden til, lil Undgjeldelse tiltale; saa dog, naar Compagniet inden 2 Maaneders Forlöb fra denne Vores allern. Resolutions Dato, erklærer sig, at træde ved næstkommende 1758 Aars Udgang fra Octroyen paa Handelen udi Island, tilligemed Finmarken, ville Vi af særdeles Naade, og i Henseende

1757. til bemeldte tillige for Handelen indtrufne besværlige
16. Mai. Tider, ihvorvel Octroyen ingen Anledning til Forlindring derfor giver, saavelsom for hvad Lidet det udi sin Fortjeneste, ved de i Landet anlagde nye Indretninger med hvad deraf dependerer, kunde afgaae, ikke alene fritage dette Compagnie for Tiltale og Straf, i Henseende til Octroyens Misholdelse for den forbigangne Tid, men endog eftergive samme for Aarene 1756, 1757 og 1758 af Forpagtnings-Afgiften den halve Deel, som er aarlig 8050 Rd., og tilsammen 24150 Rd. Croner, med Vilkaar: at det imidlertid: 1) forsyner Landet i alle Maader forsvarligen efter Octroyen; 2) retter sig, saavidt samme vedkommer, efter de angaaende bemeldte Indretninger i Landet af Vores Rentekammer allerund. forestilte 6 Puncter, hvilke Vi, til Efterretning for Compagniet saavelsom Interessenterne udi disse Indretninger, allern. indtil videre hermed approbere, og 3) at den Uld, som falder ved det paa Vores Regning af Friderich Hastfer der anlæggende Schæfferie, bliver udenfor dets Handel, samt naar den af ham behörig er sorteret og indpakket, ved deres Skibe fragtfri at hidföre, hvorimod Faarene, naar Ulden er aftagen, leveres deres Handelsbetjente for Betaling efter Landets Taxt. Men dersom Compagniet, imod Formodning, sig ikke til Octroyens Fratrædelse erklærer, bliver Sagen, forberörte Forbrydelser anlangende, samme aabenstaaende, samt efter Octroyen stricte at forholde, og Afgiften derefter at svare, uden videre Afslag end forsaavidt de bevise, formedelst meerbem" Indretninger, virkeligen at have tabt, og efterdags, efter derom nu föiede Anstalter, hvorved det paa anförte Maade forbliver, udi Handelen kunde tabe. — Betræffende Interessenternes Fiskehukkerter, da kan samme vel, for det förste, bruges til Cabillau-Fangsten; dog maatte dette Interessentskab være betænkt paa, saasnart deres Omstændigheder det tillader, at före Hvalfangsten under Landet i Brug, da Vi forbeholde Os om den derved

faldende Tran, efter Befindende, allern. nærmere at resolvere, hvad enten samme til de Handlende i Landet for en vis billig Priis var at overlade, eller og uforhindret at hidsende; og ligeledes i Fremtiden, paa hvad Maade Skibe derfra til Robbefangsten under Jan-Mayn-Eiland kunde være at udrede. — Iövrigt er det vel, at Vores Rentekammer, naar det kommer til ny Forpagtning, overveier, hvad derved til Handelens og Landets Bedste kan være tjenligt og fornöden at fastsætte, hvorom da nærmere allerund. forestilles. — Endeligen have Vi allern. confereret Supplicanten, Laugmand Magnus Gislesen, Amtmands Tjenesten der i Landet, hvortil han hidtil har været constitueret, samt den for hannem derpaa opsatte Bestalling allern. underskreven. Fredensborg Slot den 16. Maji 1757. 1757. 16. Mai.

Kongelig Resolution ang. Tilskud til Indretningerne i Island. Fredensborg 16. Mai 1757. 16. Mai.
— I Anledning af Landfoged Skule Magnussons Andragende for det islandske Interessentskab, at de besværlige Tider, «da Fiskeriet har slaget feil og Qvæget er bortdöd», have foraarsaget, at Interessentskabet staaer i Gjeld til Kongens Kasse og til Compagniet og Andre, samt mangler det Behövende til Værkets Fortsættelse, hvorfor han beder om 10,000 Rd. Gave «som den sidste Hjelp», hvilket han siger at være det mindste, der behöves til Værkets Istandsættelse og Gjeldens Betaling. Kammeret bemærker, at til Indretningerne og Fabriquerne ere skjenkede (iberegnede de i afvigte Aar skjenkede 10000 Rd.) ialt 51000 Rd., hvilket Alt, foruden Interessenternes Indskud 2750 Rd., var medgaaet, og dog ikke afdraget de 2000 Rd., «som af de Interessenterne, efter Resolution af 19. Mai 1755, af Kassen forskudte 3000 Rd., endnu staaer tilbage». Tillige bemærkes, at de sidstafvigte særdeles haarde Aar har noget hindret disse imidlertid udi Aaret 1752 der begyndte Indretninger, saa at de synes at trænge til Understöttelse (Forest. 7. Mai) — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 38, Nr. 57.

Vi ville af særdeles Naade endnu, dog engang for alle, skjænke til de nye Indretninger i Island de omsögte 10000 Rd., iberegnet de 2000 Rd., som af det i

1757. 16. Mai. Aaret 1755 dertil forundte Forskud ubetalt staaer tilbage, saa at dette Forskud anvises Zahlkassen til Udgift, og de övrige 8000 Rd. betales den herværende Landfoged, paa egne og Medinteressenter udi bemeldte Indretninger deres Vegne, imod at disse 10000 Rd. anvendes til samme Indretningers Istandsættelse og derudi forbliver, samt derfor behörig attesteret Regning til Vores Rentekammer indsendes. Fredensborg Slot den 16. Mai Anno 1757.

20. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau og Biskop Gisli Magnusson paa Holum, ang. Regnskaber for Klosterkirker. Fredensborg 20. Mai 1757**[1]. — Norske Tegn. XXXVI, 95b—96; Fogtm. V. 2, 175.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Os er allerund. bleven refereret en fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegium indkommen Forestilling, hvorudi de allerund. beretter, at du, Biskop Gisle Magnussen, har tilmeldet dem, at Klosterholderne i Holum Stift vægre sig ved at aflægge Kirke-Regnskab ved de sædvanlige Visitatser, paa Fundamente, at de: 1) ikke ere navngivne i Forordningen om Kirke-Stoler af 19. Mai 1747, hvor alene Proprietarii og Beneficiarii nævnes, saa og 2) fordi de holde Kirken vedlige og svare Aabod af deres egne Midler ved deres Forpagtnings Afträdelse. Men, som Klosterholderne indbefattes i bemeldte Forordning under det Navn Proprietarier, og i hvilken Mening det udi Skalholt Stift skal være antagen, hvor alle Klosterholdere aflægge slige Regnskaber efter ordentlig indrettede Kirkestole; det ogsaa befindes, at Klosterholderne ikke har pagtet Kirke-Intraderne, men alene det seculariserede Gods, og saa meget mere bliver fornödent, at en Kloster-Kirke bör have sin egen Fonds at vedligeholdes af, som den ellers, naar Forpagteren kom i slette Omstændigheder eller forgjeldet

[1]) Rentek. Skriv. 12. Juni 1765.

afgik, mistede sin hele Formue: saa er nu hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I tilholder samtlige Klosterholdere i Holum Stift, fra indeværende Aar af og herefter aarlig, at aflægge Regnskab for Klosterkirkernes Indtægter og Udgifter, saa og ved hver Kloster-Kirke at indrette ordentlige Kirke-Stole, ligesom overalt i Landet ved Beneficiariorum og Proprietariorum Kirker er introduceret. Derefter I eder allerund. kan vide at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at lade kundgjöre. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 20. Maji Anno 1757[1]. 1757. 20. Mai.

Kongelig Resolution ang. Tilskud til Schæfferiet i Island. Fredensborg 30. Mai 1757. — 30. Mai.

Frederik Vilhelm Hastfer anholdt om 600 Rd aarlig for sig og den ved Schæfferiet ansatte Karl i 3 Aar, da han ikke kunde komme ud med de ham tilstaaede 300 Rd.; fremdeles bad han om Forskud af 750 Rd., «deels for at kunne indkjöbe fornödne Husholdnings-Meubler, samt Instrumenter til Tobaks og Hör-Plantage, hvormed han tillige der vilde gjöre Begyndelse, og deels til hans Gjelds Betaling her i Staden». Kammeret bemærker, at ifölge Resol. 26. April 1757 skulde H. gaae til Island, for der at indrette Schæfferie paa 1—200 Faar, som skulde kjöbes i Landet m. m., men, efter Amtmandens Beretning var ingen bekvem Jord at erholde, för end til Fardag (1757), da Jorden Vatn er udseet til Schæfferiegaard, og Anstalt föiet til 100 Faars Indkjöb, samt til Faarehuses Opförelse m. v. Imidlertid var Hastfer i Efteraaret 1756 kommen til Kjöbenhavn, og havde fremlagt Amtmandens Attest om «hans gode Forhold og Velvillighed at undervise Indbyggerne», hvorfor han önskedes der tilbage, dog at han blev saa vel lönnet, at han kunde blive til Nytte, men ikke til Byrde. (Forest. 7. Mai). Rentek. Relat. og Resol. Prot. 38, Nr. 69.

Vi ville allern. forunde Supplicanten Friderich Hastfer, imod at han igjen begiver sig til Island og udi

[1]) s. D. Reskript til General-Kirke-Inspections-Collegium, hvorved Copie af foranstaaende Reskript communiceres. Siell. Tegn. LXXXI, 232.

1757. 30. Mai. 3 Aar, fra nærværende Tid at regne, der forbliver, samt efterkommer hvad hannem ved Vores allern. Resolution af 26. April sidstafvigte Aar er, og videre af Vores Rentekammer vorder foreskrevet, ikke alene 100 Rds. Tillæg paa det forhen Bevilgede, saa at han dermed imidlertid nyder for sig selv aarlig 300 Rd., foruden de 100 Rd. paa den didbragte Schæffer, men endog forskyde hannem af Vores Cassa 700 Rd., uden at dette Forskud kortes udi hvis hannem der i Landet saaledes bevilget er. Fredensborg Slot den 30. Mai 1757.

30. Mai. **Instruction for Laugmand Magnus Gislason som Amtmand over Island. Fredensborg 30. Mai 1757.** — Uddrag (§§ 2, 4—7, 9, 11—14 og 17) publiceret paa Althinget 1757 og indført i Althingsb. s. A. Nr. 30, ligeledes ere §§ 6, 8 og 14 bekjendtgjorte i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1757. — Rentek. Norske Instruct. Prot. 3, S. 150—161.

Instruction hvorefter Vi Friderich den Femte p. p. allern. ville, at Os elskel. Magnus Gisleson, Vores Amtmand paa Vort Land Island, sig udi samme hans Amtmands-Forretninger indtil videre allerund. haver at rette og forholde.

§ 1—2 [som i Lafrentz's Instruction 22. Marts 1734]. — § 3) Dernæst skal han . . . [o. s. v. som i Lafrentz's Instruction] . . . hvis hans Formænd udi een eller anden Tilfælde er bleven befalet og ei af dennem er bragt . . . fuldbyrdet. — § 4—10 [som Lafrentz's Instruction]. — § 11) Han skal og have flittig Correspondence . . . [som Lafr. Instruction § 11] . . . ellers efter den det islandske Compagnie paa Handelen udi Landet allern. givne Octroy i alle Maader forholdes; og dersom beviislig Klagemaal hannem i saa Maade forekommer, haver han, hvad Bröst saaledes befindes, efter Loven og Forordningerne tilbörligen at see straffet, og Sagens Beskaffenhed strax til Vores Rentekammer

at indberette. Ligeledes haver han udi andre Maader at holde sig bemeldte Compagnies Octroy, saa vel som hvad om Districternes Inddeling, m. v., foranstaltet er, behörig efterretlig, og dersom af hans Formænd noget herudi maatte være efterladt, da det straxen at fuldbyrde; især deleshed haver han paa hvert Aars Aleller Landsthing nöie at forhöre, hvorledes med Handelen. ... [som Lafr. Instr. § 11]. . . . Rentekammer aarligen indsender. — § 12—14 [som i Lafr. Instr.]. § 15) Og som allern. forlængst er anbefalet Laugmændene, og Biskopperne i Landet (saavidt den anden Bog udi Norske Lov angaaer), den islandske Lov efter samme nye norske Lov saavidt mueligt er at indrette, . . . [som Lafrentz's Instr. § 15] . . . bekomme. — § 16) Have Vi allern. forundt ham til Beboelse Vores Gaard Bessestad, hvilken saavelsom Kirken han med tilbörlig Syn annammer, saa og lovligen lader taxere og beskrive dets Tilstand og Beskaffenhed . . . [som Lafrentz's Instruction § 16] . . . saavelsom og hvad til Vedligeholdelsen fremdeles kunde udfordres ... indsende. — § 17 [som Lafrentz's Instruction § 17]. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 30. Mai 1757. 1757. 30. Mai.

Gavebrev og Fundats paa en Færge paa Floden Blanda. Holum 9. Juli 1757. — Original i Bispe-Archivet i Island: «Brèf frá Hólum» B. Fasc. III, Nr. 10. 9. Juli.

Eg undirskrifaður gjöri hèrmeð vitanlegt, eptir því bóndinn að Vík í Hèðinsfirði, Egill Stephánsson, hefir ánafnað biskupsstólnum hèr að Hólum, uppí sínar skuldir, eina gaflkænu, sem landhlauparnir Egill, Ólafur og Ingimundur, vinnu- og húsmenn nefnds Egils, burt stálu frá honum í fyrra, 1756, og eptir skildu innan Húnavatns sýslu, og nú er í forvaring á [Kald]rana[1] á Skaga:

[1]) De indklamrede Bogstaver ere tilföiede efter Gjætning, da Originalbrevet er noget beskadiget af Fugtighed.

1757. 9. Juli. þá eptirgef eg, svo sem sá, hverjum allranáðugast er eptirlátið að uppbera Reven[üerne] af svo kölluðu Fljóta-umboði, nefnda kænu . . . ríku (?) reisandi fólki yfir svo kallaða Blöndu, [sem rennur] eptir Lángadal, því til lèttis og fararbeina, [sèrdeilis] á vorum og þá vatnavextir eru, uppá það, [að það] fólk, sem nauðsynlega þarf hèr norðan að, að [leita] sèr lífsbjargar við sjóinn á vesturlandinu, [kunni] með því móti spara sitt eigið líf, og koma þr[autalaust] ferð sinni áfram. Þessvegna lofar göfugur h[öfð]íngsmann, Mr. Árni Þorsteinsson, að taka þess[a kænu] undir sína Direction, og láta flytja hana á [einhvern] hentugan ferjustað, hvar almenníngur [plagar] optast um að reisa á vortíma, og til seti einn [ærleg]an og þrifinn mann, sem passi uppá nefn[da ferju], allt uppá billegan betalíng, hvern ferjum[aðurinn] hefir að innkalla af öllum þeim hann yfir ána flytur, fráteknu fátæku fólki, sem yfir þetta vatnsfall þarf að ferðast, þó ei meir en einn fisk undir hvern hest með böggum. Taki ferjumaðurinn fyrir sitt ómak af nefndum ferjutollum, eptir billegu samkomulagi við Mr. Árna, en hvað fram yfir hefir af ferjutollunum gángi til ferjunnar viðhalds, að hún upp hèðan forsvaranlega meðfarin, sè reisandi fólki til þènustu. En að Mr. Árna fráföllnum, þá annaðhvort viðhaldi hans erfingjar nefndri ferju, ef þeir á Bólstaðahlíð eða á Æsustöðum búa, ella svari henni í góðu standi til mín, eður míns eptirkomara hèr á Hólum, Publico framvegis til nytsemdar, einkum stólsins landsetum fyrir vestan Blöndu, sem flytist án betalíngs yfir nefnt vatnsfall í þeirra viðliggjandi nauðsyn. Eru hèr af tveir eins hljóðandi gjen partar, af hverjum sá eini liggur við stiptisins Papirer, en sá annar, Mr. Árna afhentur, auglýsist af honum á þíngi, öllum til eptirrèttíngar. Datum Hólum í Hjaltadal þann 9. Julii 1757. Gísli Magnússon.

(L. S.)

Undirskrifaður inngeng sjálfviljuglega alla framanskrifaða skilmála, ferjunnar Vedligehold og útsvörun

áhrærandi, fyrir mig og mína erfíngja, svo Publicum hafi hèr af hin beztu not nú [og fram] vegis, hverri minni Obligation til merkis [er mín] hönd og signet, að Hólum þann 9. Julii [1757]. 1757. 9. Juli.

Árni Thorste[insson].
(L. S.)

Synodale ang. Lysetold. (Althinget ved Oxaraa) 14. Juli 1757. — Udskrift af Synodalförsamlingens (for Skalholt Stift) Forhandlings-Protokol, i Stephan Eirikssons Samling paa Universitets-Bibliotheket Nr. 2, ad pag. 6; jevnf. M. Stephensens Saml. sammesteds Nr. 35, S. 292. 14. Juli.

Hvað háan ljóstoll prestarnir skuli heimta: a) af giptum og búföstum mönnum; b) ekkjum, sem búa með börnum sínum og c) af lausamönnum? — Hèr uppá fellur svo látandi rèttarins úrskurður: að kvæntra og búfastra manna ljóstollur eigi að vera 6 fiskar að verðaurum, en ekkjumanna, ekkna og lausafólks 3 fiskar, svo framt allir þessir gjöra nokkra tíund. Sè ljóstollurinn goldinn í peníngum, eða gildri kaupstaðarvöru, í fiska-reikníng, þá má presturinn ekki heimta yfir 6 fiska virði; sè hann goldinn í tólg eða smjöri, þá ekki yfir 8 merkur til vigtar, en betalist hann í geldíngamör, þá ekki yfir 10 merkur; ef í ærmör, ekki yfir 12 merkur. Þessi hin sama regla skal validera um hálfan ljóstoll eptir proportion; svo skal og ljóstollur af þeirri tíund, sem til er sagt á haustnóttum á hreppstjórnar þíngi, goldinn innan næst eptirfylgjandi nýárs, undir sektir að lögum.

Kongelig Resolution ang Tilförsel af fremmed Rug. Fredensborg 18. Oktobr. 1757. — I Anledning af Andragende fra Directeurerne for det islandske Compagnie, at maatte före 4000 Tönder fremmed Rug til Island i næstkommende Aar, da indenlandsk Rug var stegen til 20 Mk. og derover pr. Tönde (Forest. 8. Oktbr.). — Rentek. Norske Relat og Resol. Prot. 38, Nr. 116. 18. Oktbr.

Efter foranförte Beskaffenhed kan de 4000 Tönder

1757. 18. Oktbr. fremmed Rug til Islands Udredning for næstkommende Aar frie indpassere. Fredensborg Slot den 18. Octobris Anno 1757.

1758. 31. Januar. **Kongelig Resolution** ang. **Consumtions-Godtgjörelse for Brændeviin.** Christiansborg 31. Januar 1758. — I Rentekammerets Forest. 23. Januar bemærkes, at da man havde erfaret, at det Kornbrændeviin, som af Brændeviinsbrænder-Lauget i Khavn leveres til det octroyerede islandske og finmarkske samt det asiatiske Compagnie, var af ringe Styrke, var der af Kammeret 1756 föiet den Anstalt, at Consumtionen kun godtgjöres af det Korn, som beviisligen var brugt til Leverancen, istedenfor at saadan Godtgjörelse för havde været 4 Sk. pr. Pot Brændeviin, overeensstemmende med Octroy 1. Decbr. 1745, 6te Post 7de Art., og Forr. 5. April 1717 og 10. Januar 1721. Men da Beviset for, hvormeget Korn anvendtes, kun kunde tilveiebringes ved de Paagjeldendes Eed, havde Told-Inspecteurerne forestillet, at Godtgjörelsen skulde nedsættes til 2⅛ eller 2¼ Sk. pr. Pot, og hvem der ikke vare fornöiede hermed skulde skaffe Beviis, eller gjöre Eed for hvad Korn dertil blev anvendt. Compagnierne havde derhos anholdt om den forrige Godtgjörelse af 4 Sk. pr. Pot, og det islandske Compagnie havde indsendt en Bythingsdom af 15. Sept. 1757, hvorved Compagniet var tildömt at betale Brændeviinsbrænderne for Leverancen i dette Aar 4 Sk. pr. Pot Godtgjörelse, tilsammen 1545 Rd. 88 Sk., samt Rente deraf fra 16. Juni, og 8 Rd. i Procesomkostninger. — Rentek. Danske Relat. og Resol. Prot. 125, Nr. 28.

Efter foranförte Omstændigheder bevilge Vi allern., at for det Korn-Brændeviin, som Brændeviinsbrænderne her i Staden til de islandske og finmarkske samt asiatiske Compagnier i Aaret 1756 have levert, og af samme Compagnier herfra er udfört, maa som forhen, isteden for Consumtionsfrihed, godtgjöres à Pot 4 Sk. Men for den fölgende Tid forbliver det ved Vores Rentekammers Foranstaltning, at Consumtionen ikkun godtgjöres af hvis til saadan Brændeviin beviisligen er blevet brugt. Christiansborg Slot den 31. Januarii 1758.

Kongelig Resolution ang. **Foranstaltninger til Fiskeriets Fremme.** Christiansborg 28. Februar 1758. — I Rentekammerets Forestilling af 20. Februar er Amtmand Magnus Gislasons Forslag ordret indrykket (fölgende Reskript med Undtagelse af Intimationen). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 39, Nr. 28. 1758. 28. Febr.

Vi approbere allern. Amtmand Gislasons til Fiskeriets Forbedring i Almindelighed, og især til Havkalvs-Fangstens Opkomst udi Island, gjorte Forslag, og ville allern., at Sysselmændene, hver for sit Distrikt, derover alvorligen skulle holde, samt aarligen med Thingsvidner bevise, hvorledes samme efterleves, og for de derefter faldende Böder behörig Rigtighed aflægge, saaledes som det derom til bemeldte Amtmand opsatte, af Os allern. underskrevne Reskript indeholder. Christiansborg Slot den 28. Februarii 1758.

Reskript til Amtmand Magnus Gislason, ang. Fiskeriets Drift i Island. Christiansborg 28. Februar 1758. — Publiceret paa Althinget 6. Juli 1758 og trykt i Althingsb. s. A Nr. VIII. 4; Rentek. Norske Exped. Prot. 6, 683—688; trykt paa ny (i 14 §§, nemlig §§ 1—12 uforandrede, § 14 som § 13 og § 17 som § 14) som Bilag XVI til Forordn. om den islandske Handel og Skibsfart 13. Juni 1787, S. 78—80, med Titel: «Anordning om Fiskeriets Forbedring i Almindelighed, og især til Haakalle-Fangstens Opkomst i Island», af 28. Febr. 1758, saaledes som den paa ny bekjendtgjöres ved den kongelige Resolution af 13. Juni 1787; ligeledes er det (fuldstændig) trykt i Pontoppidans Samlinger til Handels-Magazin for Island, Khavn 1787—88 8vo. I, 49—56. — Islandsk Oversættelse (14 §§) som Bilag XVI til den islandske Udgave af Forordn. 13. Juni 1787, S. 138—140. 28. Febr.

Frederik den Femte &c. V. N. T. Som Vort Land Islands Opkomst, og Vore der boende kjære og troe Undersaatters Velfærd og Bedste, meget derpaa ankommer, at de paa beleilige Tider flittigen og uden Forsömmelse söge Fiskeriet, tilbörligen virke den fangende Fisk, og tillige, mere end hidtil skal være skeet, lægge

1758. 28. Febr. sig efter Haukalfs-Fangsten, saa have Vi, for samme at befordre, og til Straf for dem, som derudi maatte vise sig efterladne, allern. for godt befundet, at befale, ligesom Vi og allern. hermed byde og befale:

1) Alle Formænd og Hauseter, som have ladet sig leie eller fæste til at före nogen Fiskerbaad udi Værtiden, skal til den betingede visse Tid, uden Forsömmelse, indfinde sig paa det Sted, hvorfra de agte at roe, og det alle paa eengang, under Straf at böde for den Tid, de derover udeblive, nemlig: hver Formand for 8 Dage 2 Mk., 14 Dage 4 Mk. og 3 Uger 1 Rd., samt hver Hauseter Halvdelen imod hvad for Formanden anfört er. — 2) Naar Formanden haver vendt Baaden op, og bekommet alle dertil hörende Redskaber, maa ingen af Hauseterne i mindste Maade hindre ham fra at söge Söen, naar dertil gives Leilighed, men Enhver skal være forbunden, naar han af Formanden paaraabes, sig ved Baaden ufortövet at lade finde, og dermed udroe, under Straf for hver Gang Nogen holder sig tilbage, naar han er tilsagt og flere end en fjerde Part af Baadene fra samme Fiskevær den Dag gaae til Söes, at böde 5 Fiske. — 3) Dersom nogen Hauseter udebliver 1 Time efter at han blev tilsagt, og de Övrige ere til Baaden komne, böder han derfor 3 Fiske, med mindre han kan bevise lovligt Forfald. — 4) Ingen af Fiskerne maa paa Söen i nogen Maade tvinge Formanden til at söge Landet, för end han det selv tilsiger, under Straf for hver, som udlader sig med Knurren over Formandens lange Sidden paa Söen og forleder Andre dertil, at böde hver Gang 2 Fiske. — 5) Den Hauseter, som beteer sig uflittig eller doven i at fiske, og ikke lystrer Formandens ham derom givende Formaning og Befaling, skal böde hver Gang 2 Fiske. — 6) Ligesom Formændene ere forbundne at have Indseende med deres Hauseter, at de virke deres Fangst det bedste muligt er, saa bör de og, naar saadanne Dage indfalder, at ingen Leilighed gives til at roe ud og söge Fiskeriet, tilholde dem

imidlertid at opsætte og forbedre deres Fiske-Gaarde paa de Steder, som her er anviist, og befindes Nogen herudi forsömmelig, samt derudover ved Fisketidens Ende haver slettere virket Fisk end Andre, skal han böde 2 Mk. Ligeledes haver og Formanden nöie at paasee, at hans Hausetere holde deres Söklæder udi god Stand, saa at Ingen, i Mangel deraf, skulde forhindres fra, og være uduelige til, Fiskeriet at söge. — 7) Formanden skal og tilholde sine Hausetere at virke deres Torskehoveder og Ravn vel og reenligen, og hvad de af Ravnen ikke behöve til Spise efterhaanden, skal de nedsalte enten til Forhandling eller eget Brug. — 8) Ingen Hauseter maa forlade den Fiskebaad, hvortil han sig har fæstet, för end Formanden haver opsagt Værtiden, med mindre han dertil, formedelst höivigtige Aarsager, haver erholdet Formandens Tilladelse. Löber derimod Nogen bort uden Formandens Vidende og Minde, skal den Skyldige af Sysselmanden paagribes, og derfor undgjelde med Pengemulkt eller Straf paa Kroppen, efter Sagens Beskaffenhed. — 9) Hver Formand skal flittigen söge Fiskeriet, naar Veirliget og Söen det tillader, og maa ingen af dem blive i Land den Dag ¼ Part af Baadene i det Værsted, hvor han befindes, ere paa Söen, med mindre han kan bevise dertil skjellig Aarsag at have. — 10) Formanden skal og nöie paasee, at hans Fiskerbaad altid holdes i god Stand med Fiskeredskaber og andet Tilhörende, samt at den hvergang optrækkes fra Söen saa höit, og forsynes med Stötter, at den hverken af Sö eller Storm kan komme til Skade; ligesom han og tilholder sine Hauseter at holde den reen. — 11) Han skal og nöie paaagte, at Enhver omgaaes agtsom med Aarene og andre Baadens og Fiskeriets Redskaber, og befindes nogen Hauseter, enten af Uforsigtighed eller med Villie, at bryde Aarene, eller gjöre Skade paa andre Baaden tilhörende Redskaber, skal Formanden tilholde den Skyldige Skaden straxen at erstatte, og derforuden at 1758. 28. Febr.

1758. betale en billig Kjendelse. — 12) Naar Fiskeriet sig
28. Febr. frembyder, skal Formanden med sine Hauseter desto flittigere söge Söen, og maa Enhver bruge de Fiskeredskaber, som han finder tjenligst, hvorpaa Ingen med Forsæt maa gjöre nogen Skade, under Straf som for Vold efter Islands Lov. — 13) Saa ofte Veirliget det tillader, skal Fiskerne overalt söge paa Dybet, og ikke være tilladt at bruge mindre Baade end Firemannefarer; til hvilken Ende hver Söbonde eller Skibseiere, som haver to Tomannefarer, skal være pligtig at tillægge sig tillige een stor Baad, at han kan være i Stand til at söge Söen dybt og grunt, ligesom Fiskeriet det udfordrer. — 14) Hvor Flynderfangst kan haves udi Fjordene, skal Bönderne tillægge sig Flyndergarn, og Fangsten, som de ikke Natten over spise fersk, straxen lægge i Saltlage og siden törre; dog maa ingen Fisk, som saltes, være frossen. — 15) Skal Indbyggerne herefter, mere end hidtil, lægge sig efter Haukalsfangsten, og til den Ende hver Bonde, som holder to Sex- eller Aatæringer til Söes, være pligtig at forsyne een af dem med de saadan Fangst tilhörende og dertil duelige Fiske-Redskaber, samt, naar Veirliget det tillader, dermed gjöre Forsög, saa og udföre paa deres Fiskemeed dertil brugelige Bed. Befindes Nogen herudi forsömmelig, skal samme, for hvert Aar han ikke med Haukalve-Fiskeredskaber er forsynet, böde 1 Rd. Croner. — 16) Naar Fiskeriet sig ved Værtidens Ende frembyder, maa Fiskerne, som udi Oplandet hjemme höre, ikke forlade deres Baade, men skal være forbundne Fiskeriet fremdeles at söge, saa længe de, uden deres höieste Skade, kan være fra deres Huus og Hjem, under Straf for hver, som uden höieste Aarsag begiver sig fra Fiskeriet, at böde 3 Mark. — Og 17) Alle udi foranförte Tilfælde faldende Böder lader hvert Steds Sysselmand, i Mangel af mindelig Betaling, ved Repstjorene inddrive, og udi en dertil indrettet Cassa forvare, hvorefter samme deles saaledes: at Angiveren deraf nyder

¼ Deel, Sysselmanden ¼ Deel, og den övrige halve Deel tilfalder flittige stræbsomme Fiskere, som forliserderes Baade, saavel som deres Enker og Börn, som ved Fiskeriet maatte forulykkes, naar de befindes dertil nödtrængende; og ligesom Sysselmanden for samme Cassa skal være ansvarlig, saa holder han og saavel over Indlægt som Udgift behörig Rigtighed, samt derfor hvert Aar paa Althinget Regnskab aflægger. 1758. 28. Febr.

Thi er hermed Vores allern. Villie, at du foranförte Vores Befaling paa alle behörige Steder udi Landet, til Alles og Enhvers Advarsel og Efterretning, lader bekjendtgjöre, og i Særdeleshed tilholder Sysselmændene, hver for sit Distrikt, ikke alene derover alvorligen at holde, men endog aarligen med Thingsvidner at bevise, hvorledes samme efterleves, hvilke Thingsvidner, tillige med de for Böderne efter 17de Post aflæggende Regninger, ved Landfogdens aarlige Regnskaber til Vores Rentekammer til Efterretning indsendes, ligesom du og al behörig Indseende hermed haver. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residencestad Kjöbenhavn den 28. Februarii 1758[1].

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Beregningen af Pensioner for Præste-Enker. 3. Marts.
Christiansborg 3. Marts 1758. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1758; Norske Tegn. XXXVI, 241—242.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Ved Memorial til Os af 23. Septembris a. p. haver Margrethe Jons-

[1]) Ved Rentekammer-Skrivelser 6. Mai 1758 er Copie af foranstaaende Reskript tilstillet Stiftamtmanden, Grev Rantzau, og Landfoged Skule Magnusson beordret til aarlig at indsende Regnskab over de i Anledning af Reskriptet faldende Böder (Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. M, Nr. 231 og 232).

1758. datter fra Auðsholt udi Arnes Syssel paa Vort Land
3. Marts. Island allerund. andraget, hvorledes hendes afgangne Mands Successor udi Gaulveriebæes Kald i Skalholts Stift paa bem^te Island, Herr Jon Teitsen, skal vægre sig ved at give hende en saa höi Pension, som hun, ifölge Vores om Præste-Enkernes Pensioner paa Island den 5. Junii 1750 ergangen allern. Befaling, formener sig at være berettiget til, nemlig den 10de Deel af Præstekaldets hele Intrader, saasom det beregnes blandt de bedste middelmaadige Kald der paa Landet, og udi den af afgangne Biskop Arnesen i Aaret 1736 forfærdigede og indsendte Specification over Beneficia er anslaget for at indbringe aarlig 83 Rd., hvorfore hun, siden bem^te Herr Jon Teitsen skal paastaae, at hun ikke bör nyde noget af de saa kaldede Hötolder, Löse-Öres Tiender og Dagsværker, men alene den 10de Deel af Landskylder, Smörleier og Tiender af Jordegods, som da kunde belöbe sig til 5 Rd. 1 Mk. 6 Sk., istedenfor hun burde nyde 8 Rd., som den forrige Præste-Enke i Kaldet, afgangne Gudrun Johansdatter, uden Modsigelse skal have nydt, allerund. haver begjert, at hun, ligesom den forrige Præste-Enke, herefter hendes Livstid, saa længe hun sidder i et uberygtet Enke-Sæde, maatte upaaanket nyde og oppebærge den 10de Deel af forbem^te Gaulveriebæes Præstekalds samtlige Indkomster. — Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter saadan for^ne Margrete Jonsdatters allerund. gjorte Ansögning og Begjering, samt efter den fra dig herover indhentede Erklæring, allern. have funden for godt, at hun, ifölge bem^te Vores allern. Befaling af 5. Junii 1750, af dette Gaulveriebæes Kald, der, som meldt, er anslaget for at indbringe aarlig 83 Rd., skal nyde den 10de Deel af bem^te 83 Rd., ligesom Vi og allern. ville, at de Pensioner, som efter forbem^te Vores allern. Befalings 1ste og 2^den § skal gives til Præste-Enkerne paa Island, skal i Almindelighed regnes efter det, som Kaldene udi de forlængst fra Bisperne paa Island indsendte Specifica-

tioner findes anført for. aarlig at rendere. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til allerund. Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 3. Martii 1758. 1758. 3. Marts.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Reduction af Þykkvabæ Kloster-Kalds Qvilder. Christiansborg 3. Marts 1758. — Norske Tegn. XXXVI, 240ᵇ—241. 3. Marts.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Eftersom Jon Jonsen, Sognepræst til Thykkebay Kloster paa Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, at da hans Præstegaard, formedelst et ildsprudende Bjerg og deraf flydende Askefald, er bleven ganske ruineret, har han af Mangel paa Foder, og den store Hungersnöd, som var der i Landet, maattet slagte fire af Gaardens Qvilder til hans fattige Börns og Tjeneres Underhold, efter at han iforveien havde forsögt alle de Udveie, der kunde haves til disse Qvilders Conservation, og til Thinge ladet dem opbyde, anholdende derhos allerunderd., at som han ikke formaaer at betale dem, Vi allern. ville befrie ham for samme igjen at anskaffe. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter den fra dig herover indhentede allerund. Erklæring, allern. have bevilget, at Supplicanten for bemᵗᵉ 4 Qvilders Anskaffelse eller Betaling maa være befriet. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at lade kundgjöre. Befalendes &c. Christiansborg den 3. Martii 1758.

Reskript til Amtmand Magnus Gislason, ang. Forbud mod Prang. Christiansborg 14. Marts 1758[1]. — Publiceret paa Althinget 1758, og trykt i Al- 14. Marts.

---

[1]) indskjærpet ved Plak. 13. Juni 1787 (Bilag til Handels-Forordn. 13. Juni 1787, Nr. VIII, S. 49).

1758. thingsb. s. A. Nr. VIII. 3; ligeledes i Synodalforsamlingen for
14. Marts. Skalholt Stift 1758. Rentek. Norske Exped. Prot. 6, 690—692.

Frederik den Femte &c. V. N. T. Som Os allerund. er foredraget, hvorledes endeel formuende Bönder, saavel som Andre, udi Vort Land Island, skal af de til Handelen Privilegerede kjöbe langt större Qvantitéter Meel og andre Vare, end til egen Fornödenhed behöves, for samme om Vinteren, naar Skibene ere borte, igjen at udprange til Trængende, med ubillig Fordeel: saa have Vi, til saadant baade for de Handlende og Landets fattige Indbyggere skadeligt Prangerie efterdags at hæmme og afskaffe, allern. for godt befundet, at befale, ligesom Vi og allern. hermed byde og befale, at Ingen der paa Landet, være sig hvem det være kunde, maa drive nogen Handel med anden Priis, end ved Forordningen om den islandske Taxt og Handel, saavel som Landets Lov, er foreskreven, saa at de, som have Vare til Andre at sælge eller overlade, derfor ingen Tid maa fordre eller modtage mere end bemeldte derpaa satte Taxt, undtagen hvad Omkostninger Sælgeren paa Varenes Transport billigen kunde have anvendt, hvilke Omkostninger den Kjöbende tillige betaler. Befindes Nogen derimod at handle, og sine Vare höiere at udprange, skal den Skyldige, dersom han intet Embede betjener, have de saaledes med utilladelig Fordeel udprangede Vare, eller dets Værdie, forbrudt, og derforuden være forfalden udi anden vilkaarlig Straf, efter Sagens Beskaffenhed; og skulde nogen Betjent, være sig enten verdslig eller geistlig, samt Kloster- eller Ombudsholder, udi saadan ulovlig Handel betrædes, forbryder han ikke alene Varene eller dets Værdie paa anförte Maade, men skal endog tiltales paa sit Embede og Ombuds Forbrydelse. — I det Övrige ville Vi allern., at de Confiscationer og Böder, som udi anförte Tilfælde maatte falde, skal deles saaledes, at Vores Cassa deraf tilkommer den halve Deel, Angiveren en Fjerdedeel, og det Sogns Fattige, hvor den Skyldige boer, den

övrige Fjerdedeel, samt at Sysselmændene, hver for sit Distrikt, aarligen erhverve Thingsvidner om hvad i saa Maade maatte forefalde, hvorfor de paa hvert Aars Althing behörig Regning og Rigtighed aflægge, hvilke Regninger, saavel som Thingsvidner, ved Landfogdens aarlige Regnskaber til Vores Rentekammer indsendes. Thi er hermed Vores allern. Villie, at du foranförte Vores Befaling paa alle behörige Steder udi Landet, til Alles og Enhvers Advarsel og Efterretning, lader bekjendtgjöre, og i Særdeleshed tilholder Sysselmændene, hver for sit Distrikt, derover alvorligen at holde, ligesom du og al behörig Indseende hermed haver. Dermed &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongel. Residencestad Kjöbenhavn den 14. Martii Anno 1758[1]. 1758. 14. Marts.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau og Biskop Finnur Jonsson, ang. Fordelingen af Sognene mellem Kaldene Prestbakki og Stað i Hrutafjord. Christiansborg 14. April 1758. — Norske Tegn. XXXVI, 261—262. 14. April.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Efter at Vi ved allern. Reskript til eder under 17. Maji 1756 allern. haver bevilget, at fire Sognemænd af Præstebache Kald udi Skalholts Stift paa Vort Land Island, navnlig Joen Joensen, boende paa Melum, Sigmundur Thorvardsön paa Fögrubreche, Thorvardur Magnussen paa Fjardarhorne og Illuge Halson paa Waldestenstad maatte, i Henseende til den lange Vei de havde til Kirken, herefter bestandig söge Stade Kirke, og af Præsten der

[1]) Ved Rentekammerets Skrivelser 6. Mai 1758 er Copie af foranstaaende Reskript tilstillet Stiftamtmanden, Grev Rantzau, og Landfoged Skule Magnusson beordret til aarlig at modtage Thingsvidner og Regnskaber af Sysselmændene i Anledning af de faldende Böder (Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. M, Nr. 233 og 234).

1758. at lade sig betjene udi deres Saligheds Sag, imod at
14. April. betale til ham Offer og Accidentier, men derimod at svare til Sognepræsten for forbemeldte Præstebache Kald de sædvanlige visse Afgifter, med videre: — har forskrevne fire Beboere nu, ved indkommen Memorial, allerund. andraget, hvorledes de hidindtil har ydet deres Tiender og videre, som sædvanligt, til Præsten for Præstebache Kald, men at derimod Præsten til Stade Intet nyder eller oppebærer for sin dem gjörende Tjeneste, hvorover han haver udladt sig med enslags Fortrydelse, men, da de ikke formaaer, eller aldrig har været bebyrdede med, at erlægge andet end den sædvanlige Tiende til Præsten, saa haver de derhos allerund. anholdet, at Vi allern. ville fritage dem for, til Præsten udi Præstebache Kald at erlægge Noget af de Rettigheder, en Præst der i Landet er tillagt, og at de derimod maatte erlægge samme til Præsten paa Stade, som de nyder præstelig Tjeneste af. Thi give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter saadan herom allerund. gjorte Ansögning og Begjering, samt de fra eder, saavel som fra Biskoppen over Holum Stift, Os elskelig Herr Gisle Magnussen, og Amtmanden paa Vort Land Island, Os elskel. Magnus Gisleson, derover indkomne allerund. Erklæringer, allern. ville have bevilget og hermed finde for godt, at for[ne] fire Beboere og deres Efterkommere skal her efterdags yde og erlægge deres Tiende og al anden tilkommende Rettighed til forskrevne Stade Kirke og Præst, som de er tilladt at söge og lade sig betjene af, men at derimod nuværende og efterkommende Præster til Præstebache Kald, som de forhen har været henlagde til, for saadan Afgang aarlig skal nyde 4 Rd. 3 Mk. 3 Sk. Croner af de 200 Rd., som Vi allern. haver skjenket til de fattige Præstekalds Forbedring udi Skalholts Stift. Derefter I eder allerund. kunde vide at rette, og herom den fornödne Anstalt at lade gjöre. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 14. Aprilis 1758.

Kongelig Resolution ang. nyt Opbud af og Forandringer ved den islandske Handel. Christiansborg 18. April 1758. — I Forestilling 20. Febr. beretter Rentekammeret, at Interessenterne udi det islandske og finmarkske Compagnie havde, ifölge af kgl. Resol. 16. Mai 1757, erklæret sig, at træde ved indeværende Aars Udgang fra Oetroyen paa Handelen i begge Lande, endskjöndt i Begyndelsen med visse Vilkaar, som Kongen ikke vilde tilstaae; det blev derpaa af Rentekammeret taget under Overveielse, hvorledes denne Handel for den fölgende Tid paa bedste Maade kunde være at bortforpagte, og i den Anledning undersögtes paa ny deels Octroyerne, deels de «fra den igjen hidkomne islandske Landfoged Skule Magnusson, dette Land angaaende, indleverte Forslage, sigtende deels og fornemmeligen til at indrette 5 Handelssteder eller Hovedhavne, hvor Landets Handel kunde drives, og af de andre 19 ikkun de 13 at bruges som Udhavne; at tillade Landets Indbyggere at interessere udi Handelen til deres og Landets Bedste, samt de nye Indretningers Understöttelse», hvortil dog forlanges Forskud af Kongens Kasse, m. v., deels endelig Forslag, fremsatte af en paa Althinget valgt Comité af Embedsmænd. —. Rentekammeret anseer vel en Deel af disse Forslag for ikke utjenlige; men, efter nærværende Omstændigheder, og den Tilstand, udi hvilken Landet, efter saa mange paa hinanden fulgte haarde Aaringer, samt Qvægets Död, særdeles udi de nordre og östre Districter, sig befinder, sees ikke, at nu for Tiden var at skride enten til nogen ny Indretning af Handelssteder, der ligeledes i forrige Tider, saa og udi Aaret 1756 har været bragt i Forslag, da det ei uden stort Forskud eller Bekostning lod sig gjöre, ikke at melde om, hvorvidt Indbyggerne i Almindelighed vare tjente med Havnenes Indskrænkelse, saasom deraf maatte fölge, at endeel fik længere Reiser til Handelsstederne end de nu have, eller til at gjöre nogen stor eller betydelig Forandring udi den Taxt og Handelsmaade, som efter forbemeldte Forordning nu over 50 à 60 Aar har været brugelig i Landet, efterdi det befrygteligen vilde afskrække dem, som ellers havde Lyst til denne Handel, fra derudi sig at indlade. Ikke heller vilde Rentekammeret tilraade for nærværende Tid at forbinde de Handlende til at have Forraad af Kornvare udi Handelshusene i Landet efterliggende, men mener, at det ved den sædvanlige Forbindtlighed: at forsyne Landet til Fornödenhed, for det

1758. 18. April.

1758. förste vilde have sit Forblivende; og ihvorvel iövrigt Intet der-
18. April. imod kunde være at erindre, at Landets Indbyggere, forsaavidt de ikke ere Övrighedspersoner, Dommere og saadanne Betjente, som efter deres Embeds Medför tilkomme at have Indseende med Handelen, derudi tage Deel, saa ankom det dog derpaa, om de maatte besidde den i saa Maade fornödne Formue, uden dertil at behöve Forskud eller Laan af Kongens Kasse, som ikke findes tilraadeligt. — Derimod ansees det nu for tjenligst, at Handelen for Island og Finmarken, som Anno 1746 blev sammenföiet, nu opbydes til Forpagtning hver for sig, og Havnene udi Island adskilte, saaledes som de forhen, indtil Anno 1733, have været forpagtede, og ellers, i Henseende til Slagteriets slette Beskaffenhed, ligesaavel östen som norden paa Landet, paa den Maade, at Slagterhavnene ikke alene for Norden lægges til de Fiskerhavne for Sönden, hvormed de da have været sammenföiede, men endog de for Östen til Fiskerhavnene Vestmannöe, Boesand og Stappen, deels sönden og deels vesten paa Landet, efter hosföiet Forslag, samt Forpagtningen ikkun at være paa 5 Aar, inden hvilken Tid man skulde haabe, at Tilstanden i Landet vilde forbedre sig; dog at Holmen og den dermed forbundne Husevig Havn ikke bleve opbudne, men Handelen der indtil videre fört for kongelig Regning, for at undgaae de mellem Handelen og de nye Indretninger formentlig uundgaaelige Collisioner, da man paa den anden Side dog ikke turde overlade disse Havne til det islandske Interessentskab, som tilböd sig at modtage dem. — Conditionerne til foranförte Forpagtning, hvorefter ogsaa Handelen paa Holmen og Husevig blev at drive, formenes at kunde udi de 5 Aar forblive ligesom de hidtil have været, undtagen udi efterskrevne Poster, som deels fölge af Forandringen fra Compagnie- til Separat-Handel, deels forhen ere befalede eller foranstaltede, og ellers efter Omstændighederne eragtes fornödne, samt ikke skjönnes at være af den Beskaffenhed, at de til Handelen Lysthavende derved kunde afskrækkes fra derpaa at byde, nemlig: 1) at hvad Octroyen af 1. Decembr. 1745 § 2 melder om Press-Tobak fra fremmede Steder, udgaaer, efter Resol. 21. Januar 1749, og denne Tobak fremdeles blev at tage fra den i Khavn anlagde Fabrique. — 2) At Tilförsel af fremmed Jern retter sig efter Resol. 4. Juli 1747, saaledes: at det ikke maatte overgaae Halvdelen af hvis til hver Havn paa Island udfordres. — 3) At Consumtionen af Brændeviin, naar det tages i Khavn, godtgjöres af dertil beviisligen brugte Vare,

efter Resol. 31. Januar indeværende Aar, istedenfor at saadan Godtgjörelse ved bemeldte Octroyes 6te Post 7de Art. var ansat à Pot 4 Skilling. — 4) At de Höistbydende, hver for sin Havn, stille tilstrækkelig Caution, saavel for Districtets behörige Forsyning efter Conditionerne, som den udlovende aarlige Afgift og hvad af Jordebogs-Indkomster i Landet, imod sædvanlig àparte Betaling, modtages, istedenfor Octroyens 27de Post, hvorimod Bestemmelsen i Resol. 23. Sept. 1748 maatte bortfalde. — 5) At det blev de Pagtende uformeent at afstaae den eller de dem overdragende Havne til andre Kongens Undersaatter, som ere bosiddende i Khavn, paa lige Maade og med samme Vilkaar, som det ved forrige separate Handel har været tilladt, saa at det for Kammeret anmeldes, og den Fratrædende tilligemed hans Cautionist dog bliver ansvarlig for Afgiften og hvad af Handelen dependerer. — 6) At den 2den Post i Octroyen forklares derhen: at de Handlende kunde fragte enten kjöbenhavnske eller andre indlændske, danske, norske og slesvigske Skippere og Skibe, hvilket udi Compagniets Tid skeet er, og under separat Handel ligeledes har været sædvanligt, da de Handlende efter Octroyen var tilladt at betjene sig af de saavel her i Riget, som i Norge, samt Flensborg og Sönderborg hjemmehörende Skippere og Skibe. — 7) At hvad 3die Post melder om Indberetning fra Stæderne udi Sædland, Fyen og Jylland, aarligen udi Julii Maaned, angaaende hvad Quantum Rug derfra var at erholde under 16 Mk. à Tönde, maa forbigaaes, efterdi hvad derom fra Stæderne indkom har ikke været til nogen Efterretning, som ikke heller efter Omstændighederne derfra var at vente. — 8) At 4de Post, hvor befales at svare 1 pCt. Told af de herfra til fremmede Steder udskibende islandske Vare, efter Resol. 25. Julii 1743 derhen forklares, at samme Told ligeledes bliver at betale af disse fra Glückstad, eller andensteds udi Kongens Riger og Lande udskibende Vare. — 9) Hvor Landets Indbyggere udi 5te Post i Almindelighed forbydes at handle udi Landet: at undtage Interessenterne udi de nye Indretninger, forsaavidt dem er tilladt at kjöbe raae Materialier af Uld, Huder og Skind til Fabriquernes Fornödenhed af, og igjen at sælge de der forarbeidende Vare til Landets Indbyggere. — 10) At 9de Post, om at bruge rigtig Vægt og Maal, tilföies, overeensstemmende med den af Rentekammeret ved Skrivelse 7. Mai 1755 gjorte Foranstaltning: at de Handlende lader Landets Indbyggere være tilstede, ikke alene ved Vægten men endog ved Maalet, paa de af dem

1758. saavel leverende som modtagende Varer. Og dersom nogen
18. April. Tvivl paa dets Rigtighed maatte være, da Varene strax udi tvende uvillige Mænds Overværelse at lade efterveie og maale, hvorved og Sysselmanden kunde forbindes udi fornödent og gjörligt Fald at være tilstede, og Sagen derefter paa Stedet afgjöres. — 11) Af 10de Post at udgaae den ved Resol. 25. Mai 1746 ophævede Artikul, om at lade de til Landet sendende Vare, förend de udskibes, ved tvende dertil udmeldte Mænd besigtige i Khavn, eftersom denne Besigtelse befandtes ikke at medföre den agtede Nytte, og siden det, hvorvidt Varene ere forsvarlige eller ikke, paa den desuden udi samme Post befalede Besigtelse i Landet egentligen ankommer — 12) Hvor udi 13de Post tillades i Nödsfald, efter Kjöbmændenes Afseiling fra Landet, at aabne Handelshusene, for deraf at udtage hvad de Trængende til Nödtörftighed behöve, at tilföie: at hver farende Kjöbmand til den Ende aarligen ved Skibets Bortgang fra Landet tilsender Sysselmanden en rigtig Specification, under sin Haand, over alle i Handelshusene efterliggende Vare, og han af samme Specification at tilstille Amtmanden en Gjenpart, til Efterretning udi paakommende Tilfælde. — 13) At den Frihed, Landets Indbyggere havde udi Compagniets Tid, efter Octroyens 22de Post, med at handle paa hvilken Havn de fandt for godt og forud anmeldte, ophörer, og hver Havns Handels-District derimod at forblive som samme forhen, förend Compagniets Indrettelse, haver været, samt Indbyggerne, ligesom da, ikkun i de Tilfælde, naar Havnens Skib udeblev, eller de begjerte Vare enten ikke der var at bekomme, eller og ikke kunde erholdes forsvarlige, at være tilladte at söge anden Havn, samt ellers, til at forekomme Fornærmelse af den ene Handlende mod den anden og hvis dertil hörer, at foreskrive Alt hvad ved den separate Handel i saa Maade har været befalet. — 14) At de Handlende, efter Resol. 11. Mai 1750, forbindes, for de sig ved Academiet her i Staden opholdende islandske Studenter, imod billig Fragt og andre Omkostninger at före de Vare, som i Landet forlanges dem tilsendt, indtil for 8 Rd. inclus efter Landtaxten for hver Student om Aaret; dog at Varene overlades Eierne til fri Raadighed, saasom den Condition, at overdrage samme til de Handlende og ingen Anden, for hvad de paa den Tid gjelde her i Staden, som Compagniet sig havde betinget, og ved bemeldte Resolution er tilstaaet, synes efter Omstændighederne, og til Lettelse for disse i Almindelighed fattige Studenter, vel

at kunde bortfalde. — 15) At Forordn. om Taxten i fölgende Punkter nærmere forklares, saasom: a) hvor anföres Melet, samt at det skal veie med Træet neml. 1 Tde 12 Lpd.; ½ Tde 6 Lpd. og ¼ Tde 3 Lpd., dog uden at enten Varenes Egenskab eller Træets Vægt derhos beskrives: at fastsætte til Efterretning paa begge Sider, at Melet, som det altid er holdt for at burde være, skal bestaae af forsvarligt Rugmeel, og at for Træets Vægt regnes: paa 1 Tde 1 Lpd. 4 Pd. til 1 Lpd. 8 Pd. i det höieste, paa ½ Tde 14—16 Pd., og ¼ Tde 7 à 8 Pd., saa at, dersom Træet var tungere, maatte dog derfor ikke fattes noget udi Melet. — b) Hvor der er sat Taxt paa Skonrogen og Skibsbröd, Töndeviis, uden derhos at melde, hvad Brödet udi hver heel eller halv Tönde skulde veie; ligeledes at fastsætte Brödets Vægt efter gjörende Prövebagning af 7 Skjepper Rug til en Tönde Skonrogen, og 5 Skjepper til en Tönde Skibsbröd, hvorpaa de Handlende dertil nyde Consumtionsfrihed. — 16) At, som den Fordeel, de Handlende hidtil have haft paa didförende Kornbrændeviin, da Forordningen beskriver ikke af hvad Styrke det skulde være, og Taxten à Pot, som betales med Fisk og Tran, 5, og med andre Vare 6 Fiske, eller 10 à 12 Sk. Species, langt overstiger hvad saadant Brændeviin, der ikkun haver holdt omtrent 4 Grader, særdeles udi gode Kornaaringer samt med den bevilgede Frihed for Consumtion og anden Afgift, koster her eller i Flensborg, synes at have givet Anledning til, at Indbyggerne skal ikke alene være animerede, men endog i visse Maader formaaede til at kjöbe disse Vare, foruden at over dets ringe Styrke er ført Klage: Forordningen da derhen maatte forklares, at saadant Brændeviin skulde holde 6 Grader, samt Taxten derpaa nedsættes paa Fiskerhavnene til 4 og Slagterhavnene 5 Fiske, som var paa hver Pot 2 Sk. Species mindre; dog de Handlende derimod ikke at være forbundne at före til Landet eller hver Havn mere end en Trediedeel imod hvis udi et proportioneret Aar af de sidste 3 har været didbragt, hvortil Amtmanden, Biskoppen for Holum Stift, begge Laugmændene og nogle Sysselmænd i Aaret 1756 iblandt Andet have forlanget, at Tilförselen norden paa Landet maatte indskrænkes, udfaldende for alle Havne til omtrent 82000 Potter; og behövede da hver Sysselmand, for ved Besigtelsen at erfare om Brændevinet holdt de anförte Grader, samt udi paakommende Tvistigheder Parterne derudi at adskille, at være forsynet med en Brændeviinsprövег, hvilken, som af liden Betydenhed, for 1758. 18. April.

1758. kongelig Regning kunde bekostes og didsendes, thi vel giver
18. April. Landfogden Anledning til at forbyde denne Driks· Didförsel, men omendskjöndt samme, som han andrager, af en Deel kan misbruges, og Landets nærværende Omstændigheder kunde udfordre, saavidt mueligt er, at forebygge Overdaad, saa synes dog betænkeligt Indbyggerne paa dette Land, mere end andensteds, dets Brug aldeles at betage. — 17) Derimod kunde det vel, saavidt fransk Brændeviin angaaer, fremdeles forblive ved Taxten à Pot paa Fiskerhavnene 12 og Slagterhavnene 14 Fiske, eller 24 og 28 Skilling Species; dog at deraf ikke didföres mere, end hvad Landets geistlige og verdslige Betjente, samt Kloster- og Ombudsholdere selv forlange og behöve til eget Brug, paa det ikke disse fremmede Vares Brug, fremfor de indlændske, skullei Landet indföres. — 18) At af de paa Fabriquerne i Landet til Indvaanernes Brug forarbeidende og her til Staden förende Klædevare, naar samme paa det almindelige Klædemagazin kjendes dygtige, modtages af de Handlende, ligesom Compagniet dertil ved Resol 20. Marts 1753 har været forbunden, hvad til Handelen i Landet behöves, og at Prisen derpaa imidlertid forblev saaledes, som udi sidstafvigte Aar af Compagniet og Interessenterne udi bemeldte Fabriquer er indgaaet. — 19) At det til Landet sendende Tömmer holder saadant Maal, som en derover af nogle Tömmermestere her i Staden Anno 1734 forfattet og vedkommende Betjente i Landet til Efterretning ved Handelen herfra communiceret Forretning det beskriver. — 20) At dansk Courant-Mynt fremdeles, efter Resol. 20. Marts 1753, bliver gangbar i Landet, og ligesaavel af de Handlende, som alle Andre, der udgives og modtages paa derhos foreskreven Maade, nemlig 1 Rd. 12 Sk. Courant mod 1 Rd. Species, og 1 Rd. 6 Sk. Courant mod 1 Rd. Croner; dog at forholdes efter Octroyens 11te Post, saa at Betalingen til de Handlende skeer ikke med Penge, naar Indbyggerne have Vare at levere. — 21) For desto bedre at holde over, at Intet föres til Landet, som kunde give Anledning til Pragt og Overdaadighed, hvorom Compagniet ved Resol. 11. Mai 1750 er bleven erindret, herefter aldeles at forbyde de Handlende nogen Vare, som ikke udi Taxten ere navngivne, saavel som fransk Brændeviin, hvorom udi foregaaende 17de Post er meldet, under dets Confiscation, derhen at före, med mindre Indbyggerne saadant forud bestille, og det fra Kammeret blev tilladt dennem dermed at forsyne; til hvilken Ende de Handlende hvert Aar kunde indsende Speci-

fication over dem, som i saa Maade noget, og hvad hver især, havde bestilt, til nærmere derom föiende Anstalt. Og for hvis da af de bestilte Vare tillades at didföre, nyde de Handlende, istedenfor de 3 Fiske paa hver Rigsdalers Penges Forskud i Croner, hvorom Forordningen melder, imod hver derfor i Khavn udlæggende Rigsdaler Penges Forskud i Courant, efter bemeldte Resol., 48 Fiske eller 1 Rd. Species Betaling i Landet, undtagen for det franske Brændeviin, som betales efter Taxten. — 22) At som det ligesaavel for de Handlende som Landets Indbyggere kan være nyttigt og fornöden, at den Fisk, som fanges om Foraaret eller ved Sommerens Begyndelse, förend Skibenes Ankomst til Landet, og ikke lader sig virke til saadan Törfisk, der enten til de Handlende kunde afsættes, eller til Indbyggernes Föde udi Landet var at bruge, virkes til Klipfisk, for dens Fordærvelse at forekomme: saa havde de Handlende saadan Fiskevirkning til begge Parters fælles Bedste at befordre, og Indbyggerne for hvis de deraf kunde levere billigen at behandle. Thi vel er bragt i Forslag, at sætte paa denne udi Taxten ikke benævnte Fisk en vis Priis, men som Kjöbmændene eragte det af Landfogden Foreslagne, nemlig: à Væt Kliptorsk 48, og Kliplanger, Kolier og Rokker 45 Fiske, at være for höit, og hvad de derimod proponere, saasom for Kliptorsk 45, Langer 40 og Rokker 35 Fiske, synes at være for ringe, helst Törfisk gjelder efter Taxten à Væt 40 Fiske, og den anden at tillave dog udfordrer baade mere Arbeide, samt tillige Salt, saa formenes, udi saadan Henseende og da Klipfisken skal i almindelig Handel ikke være saa afsættelig som den törre, at ikkun forbemeldte Condition for det förste derom var at tilföre. — 23) At det forblev ved den paa Tran satte Taxt: à Tönde 1 stort Hundrede og 60 Fiske, eller 3 Rd. 72 Sk. Species, forsaavidt den haves af Torskelever: men Havkalvs og Sælhundetran, for at opmuntre Indbyggerne denne Fangst, til deres og de Handlendes Fordeel, mere end hidtil at söge, og i Henseende til den gode Priis, hvorudi disse Vare i Khavn befindes, at forhöies efter Landfogdens Forslag à Tönde til 2 Hundrede og 30 Fiske eller 5 Rd. 60 Sk. Species. — 24) At med den ferske Fisk, Blödfisken kaldet, som de Handlende modtage til Indsaltning og Klipfisk-Virkning, havde de at behandle Indbyggerne i alle Maader efter Taxten og Billighed, samt saaledes, at de Fiskende derved mere opmuntres til at söge end at efterlade Fiskeriet. Thi omendskjöndt denne Post udi Taxten, hvor anföres, at 40 gode gilde Blödfiske gjelde

1758. 18. April.

1758. en Væt eller 40 Fiske, vel synes at kunde behöve nærmere
18. April. Forklaring efter Vægten, hvortil Landfogden og ved sit Forslag giver Anledning, helst den af de Farende paa et Sted ikke, som paa et andet, skal være modtaget, og saadan Ulighed har givet Aarsag til adskillige Tvistigheder; saa dog, da forbemeldte Kjöbmænd derimod forestille, at det vilde medföre stor Uleilighed udi Handelen, især fordi Fisken, naar den er flækket og Rygbenet frataget, skal ikke uden Skade taale saadan Behandling, som dermed maatte foretages, naar den skulde veies, formenes, helst efter Handelens nærværende Omstændigheder, at for det förste ikkun foranförte Erindring derom var at gjöre. — 25) At i Henseende til Faarenes Död fast overalt paa Landet forbydes Indbyggerne og de Handlende, under vilkaarlig Straf, udi de förste 2 Aar at levere og modtage udi Handelen Gimmerlam og Faar, som ikke ere 2 Aar og derover, ligesom 1755 i Haabsaas (Hofsós) og Skagestrands Distrikter med Compagniets Samtykke skeet er: og saadant Forbud holdes ligeledes fornöden for indeværende Aar, da Beseiglingen af Compagniet besörges, omendskjöndt deraf nogen Afgang udi dets Handel maatte fölge, helst Tabet dog ikke var at ligne imod hvad Skade det vilde være for Landet og efterkommende Handlende, dersom de Creature, som behöves til Forplantelsen, bleve ödelagte, eller for meget medtagne. — 26) At udi samme Henseende, og paa det Indbyggerne i Almindelighed, for de Tider de ikke kunde fiske, samt de der værende Fabriquer, ikke skulde mangle hvad til Forarbeidelse behöves, ligeledes paa 2 Aar at forbyde Ulds Udförsel der af Landet, helst det deraf hidbragte har, særdeles udi de sidste Aaringer, ikke været af stor Betydenhed. — 27) At samtlige Pagtende, efter indbyrdes Forening, træde for denne Forpagtnings Tid i Compagniets Sted udi de Contracter, samme til Fiskehandelens Bedste med visse Fiskehandlere i Dantzig og Altona allerede i Aarene 1748 og 1757 have oprettet, og hvorom dem, paa Forlangende, Efterretning meddeles, saa at de, imod disse Contracter paa deres Side at opfylde, nyde de deraf fölgende Fordele. Thi vel er Compagniets Directeurer, da de paa Interessenternes Vegne erklærede sig at træde fra Octroyen ved dette Aars Udgang, iblandt Andet paa denne Condition saavel om bemeldte som andre mindre betydelige Contracter, hvorom herefter videre meldes, svaret fra Rentekammeret, at det ankom paa dem selv, denne Sag med dem, til hvilke Handelen igjen blev overdraget, at afgjöre. Men det foregives nu, at Compagniet skal staae Fare for, at

geraade med disse Contrahenter, og især de udi Altona, i Proces og Vidtlöftighed, med mindre de tiltrædende Handlende forbindes samme Contracter at opfylde. Og omendskjöndt det vel havde været bedre, at den med Altonaerne under 22. Aprilis sidstafvigte Aar, og altsaa ikkun 3 à 4 Uger förend den kongelige Resolution om Octroyens Ophævelse blev meddeelt, af Compagniets Directeurer indgangne Forening var bleven udsat, indtil de erfarede Udfaldet paa samme Sag, der længe tilforn havde været under Behandling og da stod under Afgjörelse, saa dog, siden den for Fisken ved begge Contracter betingede Betaling, nemlig for 1000 Skpd. og mere til Dantzig, à Skpd. 28 til 34 Gylden Preussisk, eller omtrent 8 à 10 Rd. Dansk Courant, og for 4000 Skpd. til Altona à 16 Rd. Croner, synes for nærværende Tid ikke at være ufordeelagtig, skulde man formode det hos de til Handelen Lysthavende vilde ikke give nogen synderlig Betænkning: foranförte Condition, særdeles paa saa faa Aar som til Forpagtningen er forestilt, derved at indgaae. Men hvad de andre Contracter betræffer, saasom med Brand- og Vand-Commissionen, om et Qvantum Tran aarligen til denne Stads Gadelögter for betinget Priis at levere, og med en her boende Isenkræmmer, om Jernkram hos ham for visse Priser at kjöbe, da formodes, at de ved Compagniets Ophævelse af sig selv bortfaldt, med mindre de tiltrædende Handlende fandt sig tjent med samme at indgaae, som dog vel var bedst til vedkommende Parter at overlade. — 28) Dersom den 27de Post i Octroyen, hvor de Pagtende forbindes at svare den udlovede aarlige Afgift, uden nogen Befrielse for Misfangst paa Fiskeriet, eller Vanheld med Qvægets Död, eller i andre Maader, maatte derhen formildes: at naar den eller de Pagtende befandtes at have forsynet sin Havn eller Handels-District i alle Maader forsvarlig efter Octroyen, og han dog udi nogle Aar efter hinanden, formedelst de anförte Tilfælde, tog ved Handelen nogen betydelig stor Skade, kunde han vente, at samme blev tagen i Betragtning til Forlindring i Forpagtnings-Afgiften, vilde det formodentlig betage en og anden den Frygt, de ellers nu kan have, for at byde paa denne Handel, særdeles efter Landets nærværende Tilstand. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 39, Nr. 52 a.

1758. 18. April.

Vi approbere allern., at Handelen paa Island og Finmarken fra næstkommende 1759 Aars Begyndelse, de tvende islandske Havne Holmen og Husevig undtagne,

1758. opbydes ved offentlig Auction til Forpagtning, dog paa
18. April. 6 Aar og först under eet, men derefter separat, nemlig: de islandske Havne inddelte paa den foreslagne Maade, samt Handelen paa Finmarken for sig, alt med de Conditioner, som af Vores Rentekammer allerund. er forestilt, undtagen 16de Post, forsaavidt Brændeviins-Taxtens Nedsættelse angaaer, da det ved nuværende Taxt for det Förste kan forblive; dog at deraf ikkun föres en Trediedeel til Landet imod hvis forhen didbragt er, og 27de Post, om de med Compagniet oprettede Contracter: at de Tiltrædende forbindes at holde ligesaavel de tvende: om Tran til denne Stads Gadelögter at levere og den til Island behövende Isenkram, som de andre tvende om Fiskehandelen, dog at Isenkræmmeren leverer for Landet forsvarlige Vare. Og kan Directeurerne for bemeldte nuværende Compagnie tilskrives: at som Vi, i Henseende til dets Declaration, ei længer at kunne svare den udlovede Afgift, samt andre bevægende Aarsager, allern. have entlediget samme fra Octroyen ved dette Aars Udgang, samt ladet forfatte de Conditioner, som efter Landets nuværende Beskaffenhed eragtes tjenlige, og hvormed Handelen paa anförte Maade baade under eet og separat bliver opbuden: saa blev det dem tilkjendegivet, ifald Compagniet skulde for sig eragte tjenligt, paa disse Conditioner ved Auctionen at lade byde. — Iövrigt ville Vi allern. lade bemeldte tvende Havne, Holmen og Husevig, for det Förste udi et Par Aar paa Vores Regning beseigle, med lige Conditioner i Henseende til Handelen, som for de andre Landets Havne fastsat er. Og kan Kammeret allerund. nærmere forestille, saavel om det Fornödne ved denne Beseigling, som angaaende de udi den förste Havns District anlagte nye Indretninger, om eller hvorvidt, til Landets almindelige Bedste, tjenligt eragtes, samme at vedligeholde, eller at forandre og forbedre, samt om ikke herfra var at beskikke en Person, som dermed kunde have Opsigt, med videre;

ligesom og, imedens forbemeldte Forpagtning varer, kan corresponderes med Vedkommende, angaaende den islandske Landfogeds og de övrige dette Lands Betjentes Forslage, om videre Forandring udi Taxten, og nye Indretning udi Beseiglingen, med videre, og samme derefter nærmere foretages. Christiansborg Slot den 18. Aprilis 1758. 1758. 18. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Dödsdommes Execution. Fredensborg 22. April 1758. — Publiceret paa Althinget 1758 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. VIII, 2, jevnf. *Amtmands-Missive til Laugmændene og Sysselmændene* 12. Juli s. A., sst Nr. XXVI. Siell. Tegn. LXXXII, 133—134; Fogtm. V. 2, 222. 22. April.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Det er ved allern. ergangne Reskript af 28. Maji 1735 i Vore Riger Danmark og Norge bleven anordnet og befalet, at med Delinquenters Execution, som ere dömte fra Livet, være sig enten i Oberretterne, eller og udi Vores Höiesteret, endskjöndt de ergangne Domme kunde være vedkommende Övrighed til Hænde komne, for derefter at lade Executionen fuldbyrde, ikke maatte fortfares, eller saadanne Domme paa Delinquenterne exequeres, för end vedkommende Övrighed, som Executionen skulde foranstalte, först til Vores Danske Cancellie havde indberettet de ellers ved Sagerne og de ergangne Dödsdomme værende Omstændigheder og derpaa erholdet videre allern. Resolution. Men, som det fornemmes, at der paa et og andet Sted er taget Anledning af den, angaaende hvilke Delinquent-Sagers Bekostninger bör lignes paa Almuen udi Vore Riger Danmark og Norge den 13. Januarii 1747 allern. udgivne Forordning, dens 3die Artikul, at lade slige Domme, naar Misdæderen ved Dommens Afsigelse for Oberretten ikke haver forlangt eller begjert Sagen til höiere Ret indstævnt, paa Delinquenten fuldföre: — thi have Vi allern. funden for godt, forberörte allern. Reskript af 28. Maji 1735 herved at

1758. igjentage, og ville allern. have befalet, at Domme paa
22. April. Livet ikke maa exequeres för end de Os allerund. ere blevne refererede. Hvorefter du dig, forsaavidt Vore Lande Island og Færöe angaaer, allerund. haver at rette, og saavel Amtmanden som andre Vedkommende paa bem^te Vore Lande Island og Færöe Sligt at bekjendtgjöre, og dennem af denne Vores allern. Befaling en rigtig Gjenpart til deres allerund. Efterretning at meddele. Udi övrigt vente Vi din allerund. Indberetning, at du samme Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Fredensborg den 22. Aprilis 1758[1].

8. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Indskrænkning i Handelen med Faar.** Khavn 8. Mai 1758. — Bekjendtgjort ved Amtmandens Missive til Laugmændene og Sysselmændene i Island 12. Juli 1758, trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XXVI; Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. M, Nr. 263.

Efter at vi, ifölge Hans kgl. Maj^ts allern. Befaling, havde tilskrevet Directeurerne for det islandske Compagnie: udi dette indeværende Aar ikke udi Handelen at imodtage Gimmerlam og Faar, som ere under 2 Aars Alder, have Directeurerne udi Skrivelse af 27. Aprilis sidstleden meldet, at deres paa Slagter-Havnene farende Kjöbmænd derom Ordre skulde blive tillagt, imod at Indbyggerne igjen levere saa mange Beder af eet Aar og derover, efter Taxten, som de fra deres Husholding kan undvære, samt gjeldë Faar, der ikke kan give Yngel af sig; og da man derimod ikke Noget haver at erindre, saa ville Herr Amtmand ved Sysselmændene lade Indbyggerne tilkjendegive, at ligesom ingen Gimmerlam og Faar under 2 Aars Alder udi Handelen dette Aar maa leveres og imodtages, saa maatte og Indbyggerne derimod til de Handlende indlevere saa mange Beder af eet Aar og derover, som de

[1]) Reskript af samme Indhold s. D. til alle Stiftbefalingsmænd i Danmark og Norge, m. fl. Siell. Tegn. LXXXII, 134^b—137.

fra deres Husholding kan undvære, saavel som gjelde Faar, der ikke kan give Yngel af sig; og vil vi ellers formode, at Herr Amtmand lader paasee, at begge Dele af Vedkommende bliver iagttaget. Vi forblive &c. Rentekammeret 8. Maji 1758. 1758. 8. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til samtlige Sysselmænd i Island, ang. Handels-Restancernes Inddrivelse m. v. Khavn 8. Mai 1758. — Indskjærpet ved Amtmandens Missive til Laugmændene og Sysselmændene i Island d. 12. Juli 1758, trykt i Althingsb. s. A. Nr. XXVI; Rentek. Isl. Færö. Copieb. Litr. M, Nr. 244. 8. Mai.

Som Hans kgl. Majt allern. haver behaget at entledige det nuværende islandske Compagnie fra den dem paa Islands Beseiling meddelte Octroyc ved dette indeværende Aars Udgang, og hvorefter Landets Beseiling til ny Forpagtning fra næstkommende Aars Begyndelse efter de dertil allern. approberede Conditioner vorder opbuden; da, siden Compagniets allern. meddelte Octroyes 24de og 26de Post udtrykkelig foreskriver og befaler, hvorledes de af de udi Handelen tiltrædende for deres udi Landet efterstaaende Vare, Huse, Inventarier og Restancer skal nyde Betaling, saa haver I, paa de farende Kjöbmænds Forlangende, ved Skibenes Ankomst straxen med tiltagende Mænd, efter Octroyens Indhold, at eftersee Handelshusene og hvad Inventarium deraf dependerer, samt derefter taxere og beregne, hvad samme efter nærværende Tilstand udi Penge kan andrage, samt de udestaaende Restancer, saavidt deraf kan ventes at indkomme og for visse ansees, i Anledning af Octroyen og den kgl. allern. Forordn. af 10. April 1702 ved lovlig Adfærd, dog uden Undersaatternes Ruin, at see inddrevne og til Kjöbmændene betalte. Men over de Uformuendes Gjeld forhverves et Thingsvidne, efter allerhöistbemte Octroyes 24de Post, thi hvad de Vare angaaer, som ved enhver Havn befindes, da forholdes dermed imellem de fragaaende og tiltrædende

1758. 8. Mai. Interessenter efter Octroyens 24de og 26de Poster, at samme imellem dem selv vorder afgjort, hvorover da tvende eenslydende speciale og fuldstændige Forretninger udfærdiges, saaledes som 1 med tiltagne uvillige Mænd i fornöden Tilfælde, naar forlanges, agter med Eed at bekræfte og forsvare, af hvilke Forretninger den ene til den farende Kjöbmand paa Havnen vil leveres, og den anden til Rentekammeret med de i Aar afgaaende Skibe indsendes. Gud befalet &c. Rentekammeret den 8. Maji 1758[1].

15. Mai. **Kongelig Resolution** ang. **Forskud til de nye Indretninger i Island.** Fredensborg 15. Mai 1758. — I Anledning af Landfoged Skule Magnussons Andragende om de vedvarende haarde Aaringer, som Aarsag til at Fabriquerne endnu ikke kunde holdes i Drift uden yderligere kongelig Hjælp, hvorfor han anholdt om 8000 Rd., som manglede til dette Aars Udredning. Kammeret bemærker, at Udgifterne til disse Indretninger «löber noget höit,» nemlig 61000 Rd. allerede, for hvilken Sum Landfogden havde leveret Regning; men Kamm. finder rimeligt, at de haarde Tider i Landet, samt den Omstændighed, at Levnetsmidlerne maatte anskaffes fra Khavn til Folkene, var Aarsag i den andragne Mangel. I en ny Memorial havde Landfogden andraget, at naar Interessentskabet fik 5000 Rd. til Laans mod dets i Khavn oplagte Klædevare og Svovl, anslaaet til 4800 Rd., behövedes kun 3000 Rd. som en reen Understöttelse (Forest. 6. Mai). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 39, Nr. 67.

Vi ville allern. forskyde Interessenterne udi de nye Indretninger i Island, til samme Indretningers fremdeles Understöttelse, 5000 Rd., som den herværende Landfoged af Zahlkassen anvises. Hvorimod det, som erholdes for indbemeldte her i Behold havende Klædevare og Svovel, anslagen omtrent til 4800 Rd., kommer derpaa til Afdrag. Fredensborg Slot den 15. Maji 1758.

[1]) Ved Rentek. Skrivelse af s. D. er Amtmand Magnus Gislason sendt en Gjenpart heraf, med Ordre at paasee den givne Befaling udfört. (Copieb. sst. Nr. 243).

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Pligtarbeide til Holum Domkirke. Fredensborg 19. Mai 1758[1]. — Concept i Cancell. Archiv, Islandske &c. Missiver 1751-1799; Norske Tegn. XXXVI, 281-282. 1758. 19. Mai.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Af en fra Vores General - Kirke - Inspections - Collegium indkomne Forestilling er Os allerund. bleven refereret, at til den paa Holum paa Vort Land Island opförende nye Domkirke have de ifjor opsendt en dygtig Muursvend, og forsynet ham med Tegning, Redskaber til Steenbrækning og Forskud paa hans Ugelön, ligesom de og, til bemeldte Domkirkes Bygning, efter Requisition, afsende i Aar et stort Forraad af Bygnings-Materialier og Redskaber; og, som de derhos have berettet, at ved denne Kirkebygning og især ved Steenbrækningen ifjor er indfalden den Omstændighed, at Bönderne ved Holum, som til Haandarbeide har været tilsagte, har paastaaet Betaling for samme deres Arbeide, 2 Mk. hver om Dagen, foruden Skoe, Vanter, Tobak og saadant, hvilket synes at være ubilligt: saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for godt, at Almuen i de nærmeste Sysseler ved Holum skal tilholdes, ligesom det skeer med Almuen i Vore Riger, at forrette sligt publique Arbeide omsonst og uden Betaling, hvorfore du haver at tilkjendegive Amtmanden paa bemeldte Island, at han skal foranstalte, det saa mange Folk daglig ved Holum er tilstede, som til Arbeidets Fortsættelse behöves, og af Biskoppen, som Med-Inspector ved Bygningen, requireres. Derefter du dig allerund. haver at rette, og derom den fornödne Anstalt at lade föie. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 19. Maji 1758.

Kongelig Resolution ang. Forskud til Indretningerne i Island. Fredensborg 5. Juni 1758. 5. Juni.
— I Anledning af Kongens mundtlige Resolution, hvorved

[1]) Reskr. 23. Mai 1760.

1758. 5. Juni. 3000 Rd. yderligere bevilges i Tilskud til de ved Resol. 15. Mai d. A. bevilgede 5000 Rd. (Forest. 3. Juni). Rentek. Norske Relat og Resol. Prot. 39, Nr. 75.

Det er saaledes Vores allern. Villie, at til de nye Indretninger udi Island endnu af Vores Cassa maa forskydes 3000 Rd., og er det vel, at samme den herværende Landfoged Skule Magnusen er anviist. Fredensborg Slot den 5. Junii 1758.

9. Juni. **Reskript til Biskop Finnur Jonsson og Amtmand Magnus Gislason, ang. Kirken paa Dagverðarnes. Fredensborg 9. Juni 1758**[1]. — Concept i Canc. Archiv, Islandske &c. Missiver 1751—1799; Norske Tegn. XXXVI, 290—291.

Frederik den Femte &c. V. G. T. I den Anledning, at Vores General-Kirke-Inspections-Collegium Os allerund. haver forestilt, at Sognepræsten til Skard og Buderdals Kald udi Dale Syssel i Skalholt Stift paa Vort Land Island ikke uden stor Besværlighed, og dog ikkun til liden Nytte, skal kunne betjene endeel Öeboere, som ligge saa langt fra Hovedkirken Skard, at de ikke uden faa Gange om Aaret skal kunne söge den, men at derimod Dagverdarnes Bedehus eller Capel skal være dem meget nærmere beliggende, naar samme maatte indrettes til en ordentlig Sognekirke, hvortil et Par bemidlede Folk, ved Navn Boye Benedixsen paa Rappöe, og Elen Benedixdatter, som skal være Eiere af Gaarden Dagverdarnes, paa hvis Grund Capellet staaer, skal have givet endeel Jordegods og Lösöre, saavel til Kirkens Stiftelse og Vedligeholdelse, som og til Præstens Löns Forbedring, ligesom og andre af Menigheden paa egen Bekostning skal have gjort Begyndelse med at opföre og indrette Bedehuset til en ordentlig Kirke: — have Vi under denne Dags Dato

[1] jevnf. Gavebreve 28 Novbr. og 30. Novbr. 1752.

allern. rescriberet Os elskel. Herr Otto Manderup, Greve af Rantzau &c. og dig, Biskop Jonson, at bemeldte Dagverdarnes Capel eller Bedehus maa herefter være og blive en ordentlig Sognekirke, hvorudi Gudstjenesten med Prædiken og andre Ministerialia maa forrettes, ligesom udi andre Sognekirker, og en Kirkegaard ved Kirken indrettes, samt at Böndergaardene Purköe, Rappöe, Andtöe, den lille og store Langöe, saa og Langöenæs, maa tages fra Hovedkirken Skard, og henlægges til den nye Dagverdarnes Sognekirke, forsaavidt faste og löse Öres Tiender, Leiekjöb, Lysetolder og andre Rettigheder angaaer, paa det af sammes saa kaldede Portion den nye Kirke kan i Stand sættes og i Fremtiden vedligeholdes, saa og at den hele Jord Dagverdarnes, hvorpaa Kirken staaer, maa forblive ved samme Kirke. Thi er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I regulerer denne Indretning, og især lader eder de af forbem[te] Boye Benedixsen og hans Söster Elen Benedixdatter udstædde Gavebreve paa endeel Jordegods og Lösöre til denne Kirkes Istandsættelse in Originali tilstille, for samme i Stiftskisten at henlægge. Derefter I eder allerund. haver at rette, og Os ellers at indberette, at dette Vores allern. Reskript er eder til Hænde kommen. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 9. Junii 1758. 1758. 9. Juni.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau og Biskop Finnur Jonsson, ang. Indrettelsen af en Kirke paa Dagverðarnes. Fredensborg 9. Juni 1758. — Norske Tegn. XXXVI, 289—290. 9. Juni.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Af en til Os fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegio under 18. Maji sidstl. indkommen allerund. Forestilling have Vi ladet Os referere, at Sognepræsten til Skard og Buderdals Kald udi Dale Syssel i Skalholt Stift paa Vort Land Island, Herr Joen Biadnesen, haver indberettet,

1758. 9. Juni. hvorledes han ikke uden stor Besværlighed[1] . . . faa Gange om Aaret til Midsommers Tid skal kunne söge den . . . indrette Bedehuset til en ordentlig Kirke; da, som denne Forandring skal være baade fornöden og gjörlig: saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi, efter bemeldte Vores General-Kirke-Inspections-Collegii Os derhos allerund. gjorte Forslag, allern. have bevilget og fastsat: 1) at bemeldte Dagverdarnes Capel eller Bedehus . . . Kirkegaard ved Kirken indrettes; og 2) at Böndergaardene Purköe ... og i Fremtiden vedligeholdes; saa maa og den hele Jord Dagverdarnes, hvorpaa Kirken staaer, forblive ved samme Kirke. Til hvilken Ende Vi ligeledes under denne Dags Dato allern. have rescriberet dig, Biskop Jonson og Os elskel. Magnus Gislesen, Amtmand paa bemeldte Island, at regulere denne Indretning og at imodtage de af Boye Benedixsen og hans Söster Elen Benedixdatter udstædde Gavebreve . . . i Stiftskisten at henlægge. Derefter I eder allerund. haver at rette, og den fornödne Anstalt til denne Vores allern. Resolutions Efterlevelse at föie. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 9. Junii 1758[2].

23. Juni. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Understöttelse til Kirker og Skoler i Island. Fredensborg 23. Juni 1758[3].** — Norske Tegn. XXXVI, 305—306.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Ved Anledning af en udi en Sag imellem Os elskel. Biskop Nicolai Friis, Sognepræst til Bodöens Præstegjeld i Trundhjems Stift, og Ole Christenssen Söfting fra Wefssen udi Nordlandene, angaaende en fornævnte Biskop Friis fratagen Stud, sem bemeldte Söfting blev beskyldt for

[1]) Det udeladte er ordret som i det næst foregaaende Reskript.
[2]) Ved Reskr. af s. D. er Gjenpart af dette Reskript communiceret General-Kirke-Inspections-Collegium. (Siell. Tegn. LXXXII, 190—191).
[3]) Reskr. 7. Juni 1760.

at hafde ranet, udi Vores Höiesteret den 26. Novembr. 1754 afsagde Dom, hvilken Dom forne Biskop Friis derefter under adskillige mislige, og Vores Höiesteret nærgaaende Beskyldninger havde begjert ophævet og tilsidesat, m. v., have Vi under 9. Junii sidstafv. allern. rescriberet Os elskel. Friderich Rantzau, Vores Stiftsbefalingsmand over Trundhjems Stift og Amtmand over Trundhjems Amt, samt Doctor Friderich Nannestad, Biskop over bemeldte Trundhjems Stift, at forbemeldte Biskop Friis for saadant sit utilbörlige Forhold og Skrivemaade skal, iblandt andet, betale en Mulkt af 500 Rd., hvilke Vi allern. ville have skjenket til at anvendes til gudelig Brug paa Vort Land Island. Thi er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du, angaaende disse Penges Imodtagelse af Biskop Friis, samt videre deres Nedsendelse og Remisse til dig, med forne Stiftbefalingsmand Rantzau og Biskop Nannestad nærmere haver at correspondere, og, naar de ere betalte, Os det allerund. at indberette, da Vi, efter dit udi Promem. til Vores Geheimeraad i Vores Geheime-Conseil og Ober-Secreterer i Vores Danske Cancellie, Os elskel. Herr Johan Ludvig Holstein, Greve til Ledreborg, Ridder p., under 12te hujus allerund. gjorde Forslag, allern. ville have bevilget, at af forskrevne 500 Rd. maa anvendes 300 Rd. til de forfaldne Præstegaardes og Kirkers Opbyggelse og Istandsættelse udi Holum Stift paa bemeldte Island, og de övrige 200 Rd. til de tvende paa Landet værende latinske Skoler. Hvorefter du dig allerund. kan vide at rette, og, naar Pengene saaledes, som forbemeldt, vare indkomne, Os nærmere allerund. at foreslaae, hvorledes de til forskrevne Brug, under Amtmandens og Biskopperne deres Tilsyn, hver udi sit Stift, bedst kunde anvendes. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 23. Junii 1758.

1758. 23. Juni.

Rentekammer - Plakat ang. Opbud af den islandske Handel paa sex Aar. Khavn 21. 21. Oktbr.

1758. 21. Oktbr. **Oktobr. 1758.** — Original-Aftryk paa et Heel-Ark, uden Trykkested.

Plakat. Hans kongel. Majestæts til Danmark og Norge &c. Deputerede for Financerne og Tilforordnede udi Kammer-Collegio, gjöre vitterligt: At, efter Hans kongelig Majestæts allern. Befaling, bliver Handelen paa Island og Findmarchen, de tvende islandske Havne Holmen og Husevig undtagen, udi Kammer-Collegio Onsdagen den 6. Decembris förstk. Kl. 9 Formiddag, til ny og separat Forpagtning udi sex Aar, fra næstk. 1759 Aars Begyndelse til 1764 Aars Udgang, opbuden, paa de af Hans kongel. Majestæt allern. approberede Conditioner, og samme Handel de Höistbydende paa nærmere allern. Approbation tilslagen, nemlig: 1) De udi Island værende Handels Havne saaledes inddelte, som fölger: Westmanöe Fisker-Havn, tilligemed Wapnefjord, Slagter-Havn; Örebach, som er baade Fiske- og Slagter-Havn; Grindevig og Boesand, begge Fisker-Havne, tilligemed Haabsaas (Hofsós), Slagter-Havn; Kieblevig, Fisker-Havn, med Schagestrand og Rechefjord (Reykjarfj.), som ere Slagter-Havne; Haunefjord, Fisker-Havn, med Öefjord, Slagter-Havn; Budenstad, Fisker-Havn, med Rödefjord (Reyðarfj.), Slagter-Havn; Revet og Olufsvig, Fisker-Havne; Grönnefjord (Grundarfj.) og Commervog (Kumbaravogr), Fisker-Havne; Stappen, Fisker-Havn, tilligemed Berrefjord, Slagter-Havn; Stichelsholm, som er baade Fiske- og Slagter-Havn; Patrixfjord, Fisker-Havn; Bildal, Fisker-Havn; Isefjord, Fisker-Havn; og Dyrefjord, Fisker-Havn. og 2) Handelen paa Finmarchen for sig selv. Forbemeldte Forpagtnings-Conditioner kan, forinden Auctionen foretages, erfares her paa Rentekammeret udi Tronhjems Stift, Island og Færöernes, saavelsom Bergens Districts-Contoirer. — Og bliver ellers, til de Lysthavendes Efterretning, bekjendtgjort; 1) At det tillades alle og enhver Hans kongel. Majestæts Undersaatter udi begge Rigerne Danmark og Norge, saavel som Hertugdömmet Slesvig, herpaa at gjöre Bud, og at Udredningen fra de Steder,

hvor de Höistbydende ere bosatte, maa besörges. og 1758.
2) At Hans kongel. Majestæt, til den islandske Handels og 21. Oktbr.
Landets Bedste og Opkomst, allern. udi de trende förste Forpagtnings-Aar vil eftergive Halvdelen af den for bemeldte der værende Havne udlovende Forpagtnings Afgift. Thi ville de Lysthavende med deres Bud til forberörte Tid sig indfinde, og ellers være betænkte paa, for det Bud, som paa Auctions-Stedet gjöres, om det maatte blive forlanget, suffisant Caution at præstere. Rentekammeret den 21. Octobr. Anno 1758.

Conditioner for den islandske Handels Forpagtning. Khavn 21. Oktobr. 1758. — Original-Aftryk 24 Sider i 4. i Stiftamts-Archivet i Island, paategnet at være oplæst for Laugthingsretten den 4. Juli 1759, jevnf. Althingsb. 1759, Nr. 2. — Afskrift af §§ 5, 9–16, 18—21, 23—29, 31—32, 34, samt endeel af §§ 36 og 39 findes i afg. Biskop Steingrim Jonssons Samling paa Stiftsbiblioteket i Reykjavík. 21. Oktbr.

Conditioner, hvorefter Handelen paa Island, de tvende Havne Holmen og Husevig undtagne, til ny Forpagtning udi sex Aar, fra næstkommende 1759 Aars Begyndelse til 1764 Aars Udgang, den 6. Decbr. Anno 1758 bliver opbuden.

1) De Pagtende, hver for sin Havn eller sit Handels-District, stiller tilstrækkelig Caution saavel for Districtets behörige Forsjuning, ifölge efterskrevne Conditioner, som den udlovede aarlige Afgift, og hvad af H. M. Jordebogs-Indkomster i Island imod sædvanlig à parte Betaling undtages; og bliver det de Pagtende uformeent, at afstaae den eller de overdragende Havne til andre H. M. Undersaatter udi begge Rigerne Danmark og Norge, saavel som Hertugdömmet Slesvig, paa lige Maade og med samme Vilkaar, som det ved forrige separate Handel har været tilladt, saa at det for Kammer-Collegio anmeldes, og den Fratrædende tilligemed hans Cautionist dog at blive ansvarlig for Afgiften og hvad af Handelen

1758. 21. Oktbr. dependerer. Og om de Pagtende ikke kunde formaae sine Havne at forsjune, skal Udredningen af Cautionisten besörges, at Indbyggerne forsvarlig kan blive forsjunet og Afgiften erlagt, hvorimod Cautionisten bliver fuldkommen berettiget til Hovedmandens Midler og Effecter, som til den Ende ei heller maa pantsættes, men til hans Sikkerhed forblive. — 2) Udi Fredstider maa ingen andre Skibe til Havnenes Beseiling befragtes, end de, som udi Danmark, Norge og Slesvig hjemme hörer, og hvortil Skipperne og Styrmændene sammesteds ere bosatte, samt holde Dug og Disk, og ere kongelig eedsorne Undersaatter; men om Krig skulde indfalde og Skibene ei her vare at bekomme, da maa det være tilladt at fragte dem fra andre Riger og Republiquer, paa det Landets Beseigling og Providering ei derudover skulle efterlades, dog, saa længe de enten her eller hos andre kongelige Undersaatter kan bekommes, tillades det ikke. — 3) De Vare, hvormed Havnerne skal forsörges og sammesteds forhandles, skal de Pagtende være forpligtede udi H. M. Riger og Lande saavidt skee kan at indkjöbe, Præs-Tobakken iberegnet, som ligeledes her i Staden bliver at tage, efter allern. Resol. af 21. Januar 1749, og det ei være dem tilladt andensteds fra at forskrive noget af hvis her voxer og fabriqueres, Jernet undtagen, hvorom herefter meldes; til hvilken Ende de det Behövende hos Vedkommende Fabriqueurer, eller af det almindelige Magazin, i Tide skulle forlange, thi ifald det udi een eller anden Maade skulde befindes, at Vedkommende imod denne allern. Anordning handler, maa de vente for slig Forhold at vorde ansect efter Sagens Beskaffenhed, hvorimod Fabriquerne her i Staden skal være betænkt paa, at forskaffe deslige Vare, naar de i Tide hos dem bestilles, baade til billige og taalelige Priser, saa og af saa forsvarlig Godhed, at de Pagtende dermed kunne være vel betjent, og at Indbyggerne udi Island intet derover skulde kunne have sig at besværge. Og bliver de Handlende derhos for-

bundne, af de paa Fabriquerne i Island til Indvaaner- 1758.
nes Brug forarbeidende og her til Staden förende Klæde- 21. Oktbr.
Vare, naar samme paa det almindelige Magazin kjendes dygtige, at tage hvad til Handelen i Landet behöves, og hvorpaa Prisen imidlertid forbliver saaledes som udi sidstafvigte Aar af nuværende Compagnie og Interessenterne udi bemeldte Fabriquer er indgaaet. Men betræffende Jernet, da bliver det, efter allern. Resol. af 4 Julii 1747, fremdeles som forhen tilladt, af hvis til hver Havn udfordres at lade komme den halve Deel fra fremmede Steder, imod at det övrige tages af indlandske Værker. Anlangende derimod de Vare, som ikke her vorder gjort eller forarbeidet, maa de, saa længe ingen sig her nedsætter, dennem at forfærdige og levere, forskrive samme fra andre Steder og derpaa nyde fri Indförsel for Told, Consumtion og al anden Besvær, ligeledes nyder de deres Salt, som til Fiskeriet, samt Saltningen og i andre Maader i Landet behöves, samt Meel, Bröd, Gryn, Jern, Viin, Brændeviin, Tobak, Tjære og alt Andet, som til eller fra Landet föres og til Handelen forbruges, enten det her i Staden er at bekomme eller fra andre Steder hidföres, ligesom hidindtil fri for Told, Consumtion og al Paalæg, som enten er eller herefter paabydes kan; dog hvad Consumtionen af det til Landet henförende Brændeviin angaaer, da, naar det tages her i Staden, godtgjöres samme af dertil bevisligen forbrugte Vare, efter allern. Resol. af 31. Januar 1758: saa tillades og, at naar en Tönde indenrigs Rug ikke kan haves for ringere udi den kongelig Residentz-Stad Kjöbenhavn end 16 Mark, maa det være de Pagtende tilladt, den behövende fremmed Rug til Meel og Bröd toldfri at indföre. Ved hvilken forbemeldte Told-Consumtion og anden Frihed dog ingen Underslæb maa begaaes, under 1000 Rds. Straf til H. M• Fiscum og 500 til Qvæsthuset, hvortil de Pagtende, imod Regres til Vedkommende, bör være ansvarlig. — 4) Og, som allern. er bevilget, at denne Handel

1758. maa overlades de af H. M' Undersaatter udi Danmark
21. Oktbr. og Norge, samt Hertugdömmet Slesvig, som derpaa gjöre höieste Bud, saa tillades og, at Udredningen til Havnene maa skee fra de Steder, hvor de Pagtende ere bosatte, og med Retour-Ladningerne efter gammel Skik at henseile, hvor de finde deres Regning, og hvis som da her til Kjöbenhavn eller andre Steder udi H. M' Riger og Lande deraf indkommer og losses, er ligeledes ved Indförselen, som tilforn, for al Told og Besværing befriet; saa skal og de Vare, som fra Island hjemkommer, naar de igjen enten her fra Staden eller fra andre Steder udi H. M' Riger og Lande til fremmede Steder udskibes, imod 1 pCt. Told, ligesom forhen, fri passere; og om paa en eller anden Havn i Island behöves at bygge nye Huse, da skal det være tilladt, saadan dertil behövende norsk Tömmer og Bord i Norge at kjöbe, samt Hus at lade der sammenhugge, og for Told og anden Besværing, Tienden alene undtagen, fri derfra til Island at udföre. — 5) Den eller de Pagtende skal alene være tilladt at handle, sælge og kjöbe, paa de ham udi Forpagtning overdragne Havne, og med de udi samme Havns District og derunder beliggende smaa Havner, Bayer og Öer, boende Indbyggere, hvilken Handel de sig saa nyttig gjöre maa, som de bedst veed og kan, og skal Ingen, det være sig Indlændske eller Fremmede, være tilladt at handle enten paa Landet eller udi Söen paa 4 Mile nær Landet, hvorimod de Pagtendes Kjöbmænd bör, under Skadens Erstattelse og anden vilkaarlig Straf, være forbunden, alle de Vare at imodtage og betale, som Indbyggerne dennem til bringe, al den Stund samme befindes gode og forsvarlige Kjöbmandsvare at være. Men hvad Interessenterne udi de i Island anlagde nye Indretninger angaaer, da bliver det dennem fremdeles som hidtil uformeent, af Indbyggerne at kjöbe hvad raae Materialier af Uld, Huder og Skind, som til Fabriquernes Fornödenhed der behöves. — 6) Saa maa og ingen, hverken Hans Maj'

1758. 21. Oktbr.

egne Undersaatter eller Andre, bruge nogen Doggerie omkring Island, nærmere end 4 Mile runden omkring udenfor Landet, under Skib og Godsets Forbrydelse, hvor det antræffes, ellers hvad Hans Majestæts egne Undersaatter angaaer, som med allernaadigste Tilladelse ville bruge Doggerie 4 Mile fra Landet, dennem skal de Pagtendes Betjentere uden nogen Kjendelse assistere udi Nöd, og med al Iver befordre deres Handtering, saa længe de ingen Handel i Landet eller deromkring imod deres Privilegier foretage, dog maa bemeldte Doggere, som för er meldt, ikke tilhandle sig af Landet eller Fiskebaadene, som ere ude at fiske, nogenslags Fisk eller andet, det være sig hvad det være vil, uden at vil agtes og straffes som andre uprivilegerede Handlere. — 7) Betrædes Nogen udi Havnene, eller nærmere Landet end 4 Mile, at drive nogen forbuden Handel eller Doggerie, da skal deres Vare med Skibene være confisquerede, og, ifölge Forordningen af 13. Mai 1682, til den eller de Pagtende være hjemfalden, at forstaae, naar Opbringelsen og Dom med videre af dem er bekostet, i hvis Mangel de ellers Hans Majestæt reserveres og tildömmes, men Personerne, som derpaa fare, straffes efter Sagens Beskaffenhed paa Kroppen. De Pagtende maa ellers have Magt: saadanne forbudne Handlere og Fiskere, det være sig af hvad Nation det være vil, at lade antaste, tillige med de Vare, som de have med at fare, og sig dennem, saavidt muligt er, at bemægtige og opbringe, og for Retten der i Landet före, at de af Amtmanden eller udi hans Fraværelse af næste Övrighed kan paadömmes. Og hvilken af Parterne med samme Dom ikke er tilfreds, da bevilges hannem at indstævne samme Dom for Ober-Admiralitetet, og det antastede Gods, Skib og Folk at hidföre, hvor de uden ringeste Ophold af Ober-Admiralitetet paadömmes; og skal Sysselmanden, i hvis Syssel saadanne forbudne Handlere antræffes, under Bestillings Fortabelse og anden vilkaarlig Pengestraf efter Sagens Be-

1758. skaffenhed, forpligtet være: med al Magt de Pagtende
21. Oktbr. at være behjelpelig samme Personer eller Skibe at optage eller paakjende, dog paa Sagsögerens Bekostning. — 8) Paa det ellers vedkommende Sysselmænd og Rettens Betjentere, naar det maatte hænde sig, at et eller andet Skib under Island strandede, Vrag udi Söen forefandtes eller til Landet opdrev, ikke skulle have Aarsag sig med Uvidenhed at undskylde, hvorledes de sig dermed skal forholde og hvem samme tilhörer, da bliver det, ifölge kgl. allern. Resolution af 30. Januar 1742, engang for alle anordnet, at saa ofte Noget af deslige forefalder, haver vedkommende Rettens Betjentere samme Hans kgl. Majestæt og ikke de Pagtende at tildömme, saasom Strandrettigheden over hele Landet höistbemeldte Hans Majestæt alene, som en kongelig Regale, tilhörer. — 9) De Pagtende skal og sælge og kjöbe paa de dem forpagtende Havne efter den in Anno 1702 allern. udgangne Taxt, og det med ret Maal og Vægt, og skal de og deres Betjente sig venlig og med god Omgjængelse imod Landets Indbyggere geistlige og verdslige forholde, saa at ingen med Billighed kan have Aarsag sig over dem at besværge; til hvilken Ende, og for Mistanke samt Tvistighed at forekomme, de Handlende lader Landets Indbyggere være tilstede baade ved Vægten og Maalet paa de af dem saavel leverende som imodtagende Vare; og dersom nogen Tvivl paa dets Rigtighed maatte være, da Varene strax udi tvende uvillige Mænds Overværelse at lade efterveie og maale; og skal Sysselmanden i Districtet være forbunden, i fornöden og gjörligt Fald, at være tilstede, og Sagen derefter paa Stedet afgjöre. — Og skulde herefter nogen urigtig Maal eller Vægt findes i nogen Handels-Bod hos Kjöbmanden, skal de Pagtende, imod Regres til deres Fuldmægtiger og Betjentere, være forfalden udi eet Tusinde Rigsdaler Straf, hvilke Böder af Stedets Amtmand eller nærværende Övrighed, under deres Bestillings Fortabelse, skal paaagtes, inddrives og til fat-

tige Indbyggere efter rigtig Beviis uddeles. Hvad ellers 1758.
især deleshed de Vare anbelanger, som ikke udi Taxten 21. Oktbr.
til nogen vis Priis har været at ansætte, da forbindes de Pagtende herudinden saaledes med Indbyggerne at forfare, som Billighed medförer, og de, ifald nogen beföiet Klage desaarsag imod dennem maatte indkomme, ville agte at tilsvare. — 10) Melet, som föres til Landet, skal være forsvarlig Rugmeel, og for Træets Vægt regnes paa 1 Tönde 1 Lpd. 4 Pd. til 1 Lpd. 8 Pd. i det höieste; paa en Halvtönde 14 til 16 Pd., og 1/4 Tönde 7 à 8 Pd., saa at dersom Træet befindes tyngere, maa derfor ikke fattes udi Melet, da hver Fustage bör indeholde reent Meel, nemlig en Tönde 10 Lpd. 12 Pd. til 10 Lpd. 8 Pd. i det mindste, en Halvtönde 5 Lpd. 2 Pd. til 5 Lpd., og en Fjerdedeeltönde 2 Lpd. 9 Pd. til 2 Lpd. 8 Pd., ligeledes i det ringeste. Og belangende Skonrogen og Skibsbröd, hvad hver heel eller halv Tönde deraf skal indeholde, da bliver samme at fastsætte efter gjörende Prövebagning af 7 Skjepper Rug til en Tönde Skonrogen, og 5 Skjepper til en Tönde Skibsbröd, hvorpaa de Handlende dertil nyde Consumtionsfrihed. — 11) Maa de Handlende ikke före til nogen Havn af Korn-Brændeviin mere end 1/3 Deel imod hvis forhen didbragt er; og hvad fransk Brændeviin angaaer, da maa deraf ei mere udföres, end hvad Landets geistlige og verdslige Betjente, samt Kloster- og Ombudsholdere selv forlange og behöve til eget Brug. — 12) Det til Landet udsendende Tömmer skal holde saadant Maal, som en derover af nogle Tömmermestere her i Staden Anno 1734 forfattede og vedkommende Betjente i Landet til Efterretning ved Handelen under 11. Maji 1734 fra Kammeret communicerede Forretning det beskriver. — 13) Dansk Courant-Mynt bliver fremdeles gangbar udi Landet, efter allern. Resol. af 20. Martii 1753, og ligesaa vel af de Handlende som alle Andre der udgives og imodtages paa derhos foreskrevne Maade, nemlig 1 Rd. 12 Sk. Courant imod 1 Rd. Spe-

1758. cies, og 1 Rd. 6 Sk. Courant imod 1 Rd. Croner, dog
21. Oktbr. at Betalingen til de Handlende, efter 16de Post, skeer ikke med Penge, naar Indbyggerne have Vare af levere. — 14) For desto bedre at holde over, at Intet föres til Landet som kunde give Anledning til Pragt og Overdaadighed, forbydes de Handlende nogen Vare, som ei udi Taxten ere navngivne, saa vel som fransk Brændeviin, efter foregaaende 11te Post, under dets Confiscation, derhen at före, med mindre Indbyggerne saadant forud bestille, og det her fra Kammeret blev tilladt dennem dermed at forsjune. Til hvilken Ende de Handlende hvert Aar, ved Skibenes Hjemkomst, her til Kammeret indsender Specification over dem, som i saa Maade noget, og hvad hver især havde bestilt, til nærmere derom föiende Anstalt; og for hvis da af de bestilte Vare tillades at didföre, nyde de Handlende, istedenfor de trende Fiske paa hver Rigsdaler Penges Forskud i Croner, hvorom Forordningen formelder, imod hver derfor her udlæggende Rigsdaler Penges Forskud i Courant, efter allern. Resol. af 11. Maji 1750: 48 Fiske eller 1 Rd. Species Betaling i Landet, undtagen for det franske Brændeviin, som betales efter Taxten. — 15) De Pagtende skal forsjune Havnene med gode, dygtige og uforfalskede Kjöbmandsvare, og det saa rigeligen med de Vare udi Synderlighed, som til Livs Ophold, fornöden Bygning i Landet, samt Fiskeriets og Landets Arbeides Fortsættelse gjöres fornöden, at ingen kan have billig Aarsage sig at besværge, men at Enhver kan for Betaling bekomme det som han behöver, hvorved dog fölgende Anordning ligesom forhen iagttages: at ihvorvel de til Island ankomne Vares Bonité af Sysselmændene og tiltagne eedsorne Mænd bliver besigtigede, saa skal dog paa alle saadanne udsendende Vare, naar först de Pagtende deres generale Angivelse aarlig har forfattet, siden for ethvert Skib især indleveres en special Angivelse over Alt hvad det haver inde, Skibsprovisionen alene undtagen, hvilken Angivelse den paa

Skibet farende Kjöbmand edelig skal paategne, at det 1758.
som derudi er specificeret altsammen for at komme til 21. Oktbr.
Island udgaaer, og ifald mindre skulde befindes end angivet er, skal de Vedkommende, som ommeldte Attest haver udsted, straffes paa deres Livstid udi Fæstningens Slaverie. — 16) Naar der ellers maatte indfalde slette Fiskeaar, eller Indbyggerne lide Skade paa deres Qvæg, at de ikke haver Vare i Betaling at indlevere, maa dem ingenlunde vægres for rede Penge eller anden fornöielig Værdie at nyde Meel, Liner, Baade-Tömmer og fornöden Fiskeredskab til deres Livsophold og Nærings Fortsættelse; ydermere, om Gud straffede Landet med fiskelöse Aar, eller Qvæget maatte bortdöe, saa at Indbyggerne ikke kunde kjöbe det Fornödne, bör og de Pagtende at komme dem til Hjelp med deres Livsophold, indtil de det et andet Aar af Guds Velsignelse kan betale, hvilken Undsætning dog ikke Indbyggerne maa ansee som at de Pagtende skal underholde dem, enten de arbeidede og sögte deres Næring eller ikke, men naar de Pagtende anskaffe hvis de behöver for Betaling efter Taxten, og undsætter dem, bör de og alle arbeide og være flittige, samt ikke understaae sig enten at sælge til ufrie Handlere eller til Skibsfolkene nogen deres Vare imod rede Penge og igjen tilbyde Kjöbmændene samme rede Penge for Vare, men ligesom de Pagtende ere forbundne at handle oprigtig med Indbyggerne, bör de og være forpligtede til det samme imod dennem, under vilkaarlig Straf og deres Midlers Forbrydelse efter Sagens Beskaffenhed, saasom den Ene bör sörge for den Andens Conservation, paa det de alle kan nyde Lykke og Velsignelse; og skulde da de Pagtende, som för er meldt, ikke til Fornödenhed forsjune de dem forpagtede Havne med saa gode og dygtige Kjöbmandsvare som Taxten tilholder, og saadant udi de farende Kjöbmænds og Betjenteres Overværelse lovlig bevises, da skal de Pagtende være forfalden at svare vilkaarlig Pengestraf til 400 Rd., mindre

1758. 21. Oktbr. eller mere, efter Sagens Beskaffenhed, de Fattige og Indbyggerne i Districtet til Deling, at de derfore deres Skade kan opreise. Men skulde det tildrage sig, at nogen af de didbringende Vare udi Skibet paa Henreisen blev ankomne og bedærvede, desligeste de paa Havnerne efterliggende Vare maatte tage Skade, at de ei for gode Kjöbmandsvare kan ansees, skal Indbyggerne ikke paabyrdes samme Vare efter Taxten at antage, til hvilken Ende den næste Sysselmand ved hver Havn bör, tillige med tvende af Districtet dertil aarligen paa Thinge udvalgte eedsorne Mænd, saa snart noget Skib ankommer, strax eftersee alle deri befindende Vare, og om nogle deriblandt maatte findes bedærvede og uforsvarlige, da derpaa at sætte en billig og ringere Priis end den sædvanlige Taxt medförer, hvorved det de Pagtende strængeligen og under 100 Rd. Straf forbydes, enten Noget at sælge för saadan Eftersjun er skeed, eller de uforsvarlige befundne Vare höiere end efter den gjorde Vurdering at afsætte. Skulde og nogen Övrighedsperson herudi med Nogen see igjennem Fingre, bör han derfore, uden ringeste Anseelse i nogen Maade, have sit Embede forbrudt. — 17) De kongelige Jordebogs-Indkomster og Landskyld, Skibs-Abatter og Mandtalsfisk, Smörleier med andre kongelige Rettigheder og Restancer, skal indleveres til den Havn, udi hvis District Jorden ligger og Baadene fiske, som saaledes af de Pagtende til hver Aars 11. Decembr., tillige med den aarlige udlovede Forpagtningssumma, her i Khavn skal betales til den Priis som forhen haver været, nemlig: for hver Skp. Fisk 6 Rd., en Alen Vadmel 12 Sk., et Par Hoser 7 Sk., en Tönde Lax 6 Rd., en Tönde Smör 9 Rd., en Tönde Tran 9 Rd., og det udi danske Croner. Hvad ellers Landskylden paa Westmanöe angaaer, da bliver de kongelige Jordebogs visse og uvisse Indkomster med Skibs-Abatter og Fiskerie paa samme Öe de Pagtende overladt, paa lige Maade, som det tilforn de islandske Interessenter paa samme Havn for

undt været haver, og det udi forommeldte sex Aar, 1758.
imod at deraf aarligen til Hans Majestæts Cassa erlæg- 21. Oktbr.
ges 200 Rd. Croner, samt holder de ved denne Öe befindende 14 Inventarii-Baade i vedbörlig og forsvarlig Stand. — 18) Saa maa ei heller de Pagtende, uden sær Bevilling, nogen Efterliggere om Vinteren lade efterligge, uden alene paa Westmannöe, hvor Efterliggeren, ligesom hidindtil har været Skik, til Baadenes Udgjörsel, med videre, gjöres fornöden, hvorved det og fremdeles forbliver, med mindre de samtlige maatte ansöge paa hver Havn at have en Efterliggere, som da paa nærmere Resolution beroer. Ei heller maa de til nogen Islænder lade udlevere nogen Vare, dennem om Vinteren at forhandle eller udprange, under 1000 Rds. Straf for hver Efterliggere eller Islænder de nogen Vare betroer for sig at forhandle, saasom Sligt ikkun foraarsager Bondens Ruin, hvorfore Övrigheden haver at paasee, at al saadan Misbrug forekommes. Derimod maa og Ingen af Indbyggerne udi Island efter Kjöbmændenes Afseigling fra deres Havne, være sig geistlig eller verdslig Övrighed, eller nogen Anden, understaae sig at aabne eller aabne lade Kjöbmandshusene, og der udtage eller udtage lade enten Vare, Penge eller Penges Værd, under hvad Prætext det være kunde, med mindre saa skeede, at Indbyggerne formedelst en eller anden tilstrækkelig Aarsage, eller Skibes Udeblivelse næste Aar, skulde lide Mangel paa Livets Ophold, og ei anderledes kunde blive hjulpen, i hvilket Tilfælde Indbyggerne haver först at tage et lovskikket Thingsvidne om den nærværende Fornödenhed, og dernæst söge Amtmanden eller Landfogden, og, om disse ere langt fraværende, da andre kongelige Betjentere, for at overvære Aabningen, da de til sig tager 4 af de bedste, vederhæftigste og oprigtigste Mænd i Districtet, som ved rigtig Vægt og Maal Enhver sin Nödtörftighed skulle levere. Kunde da de Trængende, hvis de i saa Maade bekomme, formaae strax at betale, bör bemeldte Be-

1758. 21. Oktbr. tjente og de ham adjungerede Mænd Betalingen til sig annamme, og Kjöbmanden derfor Regnskab svare, hvis ikke, haver de ved Kjöbmandens Ankomst at tilstille hannem Fortegnelse paa Alt, hvis saaledes er udleveret, og det saa nöie og rigtig, som de det med höieste Eed bekræfte kan. Forseer sig Nogen her imod, da betaler den eller de Skyldige 500 Rd. Straf, til lige-Deling imellem de Pagtende og Districtets Fattige, og der foruden betaler alt hvis Kjöbmanden af sine Vare savner, og skal Amtmanden strax skaffe slige Strafböder hos de Skyldige inddrevne. Til den Ende skal de farende Kjöbmænd aarligen ved Skibets Bortgang fra Landet tilsende vedkommende Sysselmand en rigtig Specification under sin Haand over alle i Handelshusene efterliggende Vare, og han af berörte Specification at tilstille Amtmanden en Gjenpart til Efterretning i paakommende. Tilfælde. — 19) De Pagtende maa ingen Fiskebaade holde udi Landet, ei heller leie nogen af Landfolket til at fiske for dennem, ikke heller maa de nedsætte nogen Lodder udi Stranden, Landfolket til Skade, men med deres eget Folk og Joller maa de ubehindret fiske udi deres District, hvor det ikke skeer Indbyggerne til Indpas. — 20) De som paa H. k. M^s Vegne at befale haver, være sig Amtmand, Foged eller Andre, som eragtes allern. fornöden til samme Land at hensende, skal de Pagtende være forpligtet at lade före frem og tilbage, foruden nogen Vederlag, desligeste og Landets Indbyggere, som ville her til Riget hidreise, dog bör de, enten kongelige Betjente eller Andre, som saaledes reise her imellem, selv forskaffe deres Underholdning, og maa de ingen Vare til eller fra Landet före, uden til deres egen Husholdnings Fornödenhed, langt mindre nogen Handel der udi Landet drive, under samme Vares Forbrydelse og den Straf, som andre uprivilegerede Handlere ere underkastede. — 21) De Pagtende forpligtes indtil videre uden Betaling fra Island at udföre de Delinquenter, som der udi Landet formedelst be

gangne Misgjerning dömmes til Tugthus- eller Fæstnings- 1758.
Arbeide. — 22) Hvad Mineralier og andre Rariteter af 21. Oktbr.
Fiske, Fugle eller Dyr, som der udi Landet findes, skal de Pagtende og deres Betjentere, hvor det dennem forekommer, holde Hans Majestæt til Bedste, og slige Ting med deres Skibe lade hidföre til den kongelig Residentsstad Kjöbenhavn. — 23) Islænderne skal, som meldt er, ei med nogen Anden, hvem det og være maa, enten paa Landet eller udenfor Landet i Söen, Havner eller Fjorder, eller nogen andensteds, være tilladt at handle, kjöbe eller sælge, uden alene med de Pagtendes Kjöbmænd og Fuldmægtiger udi forne Districter, eller nogen Fisk af deres Baade at sælge, naar de med dennem ere ude at fiske, under Straf som Taxten tilholder; men om det hænder sig, at et Skib ikke kommer paa sin Havn i rette Tid, eller Varene, som begjertes, enten ikke vare at bekomme paa Havnen, eller og ikke vare saa gode, at Indbyggerne udi bemeldte District dermed kunde være fornöiede, hvilke begge Dele de Pagtende dog af yderste Evne skal stræbe at forekomme, da maa Indbyggerne söge de andre næst hos liggende Havners Beseglere og af dennem kjöbe deres Nödtörft, og skal Sysselmanden af yderste Magt holde herover, at ingen Handel skeer med Fremmede, og ikke dölge nogen ulovlig Handel med Almuen, under hans Bestillings Fortabelse. Skulde han og selv herimod drive nogen ulovlig Handel, da skal han derforuden være undergiven en vilkaarlig Pengestraf, efter Sagens Beskaffenhed, hvoraf den halve Deel til Angiveren skal være forfalden, og den anden Halvdeel til de Pagtende. — 24) Som det efter Omstændighederne ligesaa vel for de Handlende som Landets Indbyggere kan være nyttigt og fornöden, at den Fisk, som fanges om Foraaret eller ved Sommerens Begyndelse, förend Skibenes Ankomst til Landet, og ikke lader sig virke til saadan Törfisk, der enten til de Handlende kunde afsættes, eller til Indbyggernes Föde i Landet var at

1758. bruge, virkes til Klipfisk, for dens Fordærvelse at fore-
21. Oktbr. komme: saa have de Handlende saadan Fiskevirkning til begge Parters fælles Bedste at befordre, og Indbyggerne, for hvis de deraf kunde levere, billigen at behandle. — 25) Med den ferske Fisk, Blödfisken kaldet, som de Handlende imodtage til Indsaltning og Klipfiskvirkning, have de at behandle Indbyggerne i alle Maader efter Taxten og Billighed, samt saaledes, at de Fiskende derved mere opmuntres til at söge end efterlade Fiskeriet. — 26) De Vare, som Islænderne udi Havnenes Krambod indlevere, skal være gode og dygtige Kjöbmandsvare, nemlig: reen, ukasten, umalt og ufrossen Fisk, som Blodbenene ere vel afskaarne tre Led nedenfor Navlen, reen og klar Tran, gode Mandshoser og Vanter, Hoserne een Sjellands Alen lange og deres Vide derefter, Vadmelet to Islands Alen bred, og andre Vare i lige Maade gode og dygtige; hvis Varene anderledes befindes, skal de Handlende ei pligtig være dennem at annamme, og ellers til Handelens Befordring skal Indvaanerne udi Island fremdeles vorde tilholdt at forarbeide deres Uldengods vel, efter det af Kammer-Collegio approberede Maal og Model, og levere de 4 Parter af deres Enkelbaands Gods udi Hoser og en 5te Part udi Vanter, alt dygtig og vel conditioneret, og derfor betales efter Taxten. — 27) Med Betalingen for Tran forbliver det ved den derpaa satte Taxt, saavidt den haves af Torskelever, men for Havkalvs- eller Selhundetran, som er bedre, forhöies den à Tönde fra et Hundrede og 60 til to Hundrede og 30 Fisk, for at animere Indbyggerne til herefter mere end tilforn at lægge sig efter denne Fangst, og i Henseende til den Fordeel de Handlende derved tilflyde. — 28) Bliver de Handlende fremdeles forbunden, for de sig ved Academiet her i Staden opholdende islandske Studentere, imod billig Fragt og andre Omkostninger, at hidföre de Vare, som i Landet forlanges dem tilsendt, indtil for 8 Rd. inclus. efter Land-Taxten for hver Student om Aa-

ret, hvilke Vare Eierne til fri Raadighed overlades. — 1758.
29) I Henseende til Faarenes Död fast overalt paa Lan- 21. Oktbr.
det forbydes Indbyggerne og de Handlende, under vilkaarlig Straf, udi de förste to Aar at levere og imodtage udi Handelen Gimmer-Lam og Faar, som ikke ere 2 Aar og derover. Udi samme Henseende, samt paa det ikke Landets Indbyggere for de Tider af Aaret de ikke kunde fiske, saa vel som de i Landet værende Fabriquer, skulle mangle hvad til Forarbeidelse behöves, bliver ligeledes paa 2 Aar forbuden Uld fra Landet at udföre. — 30) De samtlige Pagtende træde, efter indbyrdes Forening, for denne Forpagtnings Tid udi de Contracter: nuværende Compagnie allerede have oprettet, deels til Fiskehandelens Bedste med visse Fiskehandlere i Altona og Dantzig om et vis Qvantum Fisk aarlig at levere, og deels med Brand- og Vand-Commissionen om et Qvantum Tran til denne Stads Gadelögter, samt ellers om Leverance af Isenkram, der dog forsvarlig skal leveres, og hvorom dem paa Forlangende Efterretning meddeles, saa at de, imod disse Contracter paa deres Side at opfylde, nyde de deraf fölgende Fordele. — 31) Paa det de Handlende og deres Betjentere ei over deres rette Tid udi Island skal opholdes, og blive beliggende, sig til Skade og Forsömmelse, da skal Indbyggerne og Almuen paa Landet pligtig være til Kjöbmændene hvis de skyldig bliver udi betimelig Tid at betale, nemlig paa Fiskerhavnerne inden 20. Julii, og paa Slagterhavnerne inden 22. Augusti, eller og i det allerseneste 8 Dage efter fornævnte Termin. — 32) Naar de Pagtende eller nogen af deres Betjente Nogen udi Island kan have at tiltale, enten for Gjeldssag eller andet, da skal saadant skee efter Lands Lov og Ret, og ikke anderledes, og det uden lang og ubillig Ophold, hvormed Övrigheden udi Landet skal have Indseende, som de agter at svare, om nogen Klagemaal derover paakommer. — 33) De Handlende tilsiges at blive allern. handthævet og forsvaret udi deres Handel, saa at

1758. dennem hverken af andre Hans Maj' Undersaatter eller
21. Oktbr. Fremmede nogen Indpas skee skal. — 34) Forpagteren maa ei handle med nogen de andre Districts Indbyggere, eller tilföie de andre Participanter nogen Indpas eller Skade paa de dem overladte Havne og Districter, under hvad Navn det være kan, især maa de ikke opseile nye Havne eller Bayer nær ved de andre Districter, der at handle, eller skikke nogen Folk med Vare bort fra sine Havne hen udi Districtet at forhandle, hvormed Handelen kunde drages fra nærliggende Districter; ikke heller maa de forsætligviis indlöbe paa nogen Havn udi de andre Participanters Districter, uden de af Storm og Uveir eller anden ulykkelig Hændelse dertil tvinges, da de dog ikke maa bryde Lasten eller handle med Nogen, men det snareste mueligt at de bliver hjulpen, igjen udlöbe, under 1000 Rigsdalers Straf til den, som samme Havn er bevilget at beseile, og 500 Rigsd. til Qvæsthuset. — 35) Naar det efter foregaaende 29de Post ommeldte Forbud paa Ulds Udförsel fra Landet i tvende Aar er udlöben, og de Pagtende igjen derfra Uld bekomme, maa samme ikke til fremmede Steder udföres förend det H. Maj' allerund. er tilbuden, om samme til de kgl. Manufacturer kunde behöves. — 36) De fragaaende Forpagtere skal, saasnart skee kan og uden Ophold, levere de tiltrædende Pagtere en rigtig og special Forklaring over deres paa Havnene efterliggende Gods, hvilke de udi Handelen Tiltrædende skal imodtage efter den Priis, som samme Vare efter deres sandfærdige Regninger og Böger ere indkjöbte for, og med paagaaende Omkostninger og Fragt haver kostet dem der i Landet, undtagen Kornvarene, hvilke, i Henseende til den Forskjel paa Prisen, hvorfore de ere indkjöbte, og nu derpaa her i Staden kan befindes, skal betales efter Prisen, som har været de tre sidste af de fragaaende Forpagteres og det förste af de Tiltrædendes Forpagtnings-Aar, hvilke 4 Aars Köb skal sammenlægges, og derefter for at see

begge Parter, saavel fragaaende som tiltrædende, nogenledes holden, anslaaes til en fjerde Part imod alle 4 Aars Kjöb, hvorefter de Pagtende samme Korn- eller Meel-Vare antager, og skal saaledes være tiltænkt foreskrevne efterliggende Gods at betale udi tvende Terminer, saasom den förste til 1. Mai eller förend Skibene afseiler Anno 1759, og den anden Termin eller sidste halve Part, som skal staae til Securitet for Varenes Dygtighed, at betales til den 1. Mai eller förend Skibene afseiler Anno 1760. Iligemaade beholder de Pagtende de paa Havnene befindende Kjöbmandshuse og Inventarium, efter den derpaa i Island indeværende Aar tagende Vurdering og sættende Priis, hvilke ligeledes til foreskrevne Terminer betales, og for Betalingen at stille det nuværende Compagnie vedbörlig Forsikkring. Men skulde de tiltrædende Forpagtere ikke finde samme Huse og Inventarier af Værdie efter Taxeringen, og de efterliggende Vare ved Bonité, Tal og Vægt, samt Maal, saa rigtig, som de dennem bliver anfört, og de derved finder sig fornærmet, da staaer det dennem frit for ved Amtmanden eller den der ved Stedet beskikkede Övrighed at lade udnævne 8 ærlige, forstandige og uvillige Mænd, hvilke udi Sysselmandens Overværelse skal saaledes, som de med en god Samvittighed vil bekræfte, vurdere Husene og Inventarierne, samt taxere hvad de efterliggende Vare kan være mindre værd end de ere anfört til, eller forringet udi Boniteten imod lovlig Kjöbmandsvare, og den derpaa satte Priis, som da udi den sidste Termin af Betalingen skal komme til Afslag; saa skal og de fratrædende Interessenter indlevere til de Pagtende rigtig Restance-Roulle over deres udi Havnernes Districter udestaaende Restancer, af hvilke Restancer, saavidt deraf det sidste Aar til visse Folk er betroet, skal betales til 1. Mai 1759 en tredie Part, og det övrige, som deraf ved Skibenes Ankomst vorder inddrevet, til den 11. Decembr. næstefter. Hvad sig de övrige Restancer angaaer, da skal de Pagtende 1758. 21. Oktbr.

1758. gjöre deres Flid, at samme inden 6 Ugers Forlöb efter
21. Oktbr. Skibenes Ankomst paa Havnen kan blive betalt, og hvis ikke det skeer, skal Kjöbmanden, som Havnen beseiler, strax give en Liste til Sysselmanden, med vedbörlig Beviis derpaa, hvor efter Sysselmanden uden Ophold, efter allern. udgangne Forordn. af 10. Aprilis 1702, samme ved lovlig Adfærd og paa de Skyldiges Bekostning hos de Formuende skal indsöge, og hvis betales til Kjöbmanden leveres, men over de Uformuendes Gjeld forhverver han til en Rigtighed for sig, paa de fragaaende Forpagteres Bekostning, lovlig Thingsvidne, til Beviis at Intet er at faae; skulde ellers de Pagtendes Kjöbmænd forsömme Restancerne saaledes at inddrive, og ikke dermed lovlig omgaaes, at forskaffe Beviis for Misbetalingen, bör de at gjöre fuld Betaling til den 11. Decbr. 1759, og hvis at Sysselmanden skulde findes uvillig herudi, straffes han efter forberörte Forordning. — 37) For den efterstaaende Fisk eller andre islandske Vare, saavidt for gode Kjöbmands vare kan antages, nyder de fragaaende Interessenter af de Pagtende billig Betaling, saaledes som de bedst kunne enes om. Men hvis de ikke skulde kunne forenes, bör de tiltrædende Forpagtere före samme efterstaaende Fisk for de fragaaende Forpagtere for samme Fragt, som de for Aaret 1759 betinger for sit eget, dog at det ei overgaaer en fjerde Part af en Skibsladning. — 38) Og ligesom de Pagtende nu, efter foregaaende 36te Post, skal fornöie og afbetale de fratrædende Interessentere deres udi Island efterliggende Huse, Vare, Inventarier og Restancer, saa skal og Efterkommerne, naar Forpagtningen ophörer og de Pagtende fratræder Handelen, betale dem forbemeldte Huse, Inventarier, efterliggende Gods og Restancer, paa samme Maade som bemeldte 36te Post tilholder og forklarer. — 39) Den udlovende Forpagtnings eller Beseilings Afgift, tillige med Jordebogens Indkomster, betales til hver Aars 11. Decembr. udi det kongelige Zahlkammer i danske Croner,

og det uden Befrielse enten for Misfangst af Fiskerie, den grönlandske Ises Forhindring eller Vanheld med Qvægets Död, eller i andre Maader. Og naar den eller de Paglende befandtes at have forsynet Landet eller Havnenes Districter i alle Maader forsvarlig efter Octroyen, og dog udi nogle Aar efter hinanden, formedelst saadan Misfangst paa Fiskeriet, Qvægets Död, eller i andre Maader, tog ved Handelen nogen betydelig stor Skade, kan Vedkommende vente at H. M. vil allern. tage samme udi Betragtning til Forlindring udi Forpagtnings-Afgiften. Desligeste om Krig skulde indfalde, at deres Skibe af Fjenden blev borttagen eller ruineret, og sligt noksom bliver bevisligt gjort, kan Vedkommende, som Ulykken i saa Maade træffer, sig Moderation i Forpagtningen efter Sagens Beskaffenhed have at forvente. — Endelig forsikkres de Pagtende, at, dersom Krig skulde paakomme, deres Skibe da med Convoy til og fra Island i rette Tid i Mai Maaned skal vorde forsynet, til hvilken Tid de da skal være færdig, eller betale Omkostningerne, om Convoyen sig længere efter dennem maatte opholde. Rentekammeret den 21. Oktobr. 1758.

1758. 21. Oktbr.

Kongelig Resolution ang. gjentaget Opbud af den islandske Handel. Christiansborg 28. Oktbr. 1758. — I Forestill. 25. Oktbr. beretter Rentekammeret, at ingen af Khavns Indvaanere, ved den over den islandske og finmarkske Handel den sidstafvigte 10. Mai holdte Auction, derpaa enten under eet eller separat gjorde noget Bud, og de af dem, som derefter sig herom have meldet, forlangede derhos saadanne Vilkaar, som ikke for Hans kongelige Majts Interesse og til Islands Bedste har været at indgaae, hvorfor Kongen befalede at bemte Handel skulde opbydes til separat Forpagtning paa kongel. Approbation under de i Resol. anförte Betingelser 1 og 2. Ifölge heraf indsendte Kammeret en i Overeensstemmelse dermed udstedt Plakat 21. Okt. 1758, (see ovenfor S. 319—321), som berammede Auctionen til næstk. 28. Oktbr.

1758. 6. December, og anholder om Kongens Approbation paa denne
28. Oktbr. Foranstaltning. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 39, Nr. 132.

Det er saaledes efter Vores allern. Befaling, at Islands og Finmarkens Beseiling atter, paa Vores allern. nærmere Approbation, opbydes til separat Forpagtning udi næstkommende 6 Aar, paa allern. forhen approberede Conditioner, og saaledes: 1) At det bliver alle og enhver Vores Undersaatter udi begge Rigerne Danmark og Norge, samt Hertugdömmet Slesvig, tilladt, derpaa at gjöre Bud, og Udredningen at maa skee fra de Steder, hvor de, som deraf blive Forpagtere, der ere bosatte; og 2) at til den islandske Handels og Landets Bedste og Opkomst maa udi de 3 förste Forpagtnings-Aar eftergives Halvdelen af de for de derværende Havne udlovende Forpagtnings-Afgift, ligesom og den derom bekjendtgjorte Auctions-Plakat allern. hermed approberes. Christiansborg Slot den 28. Oktobris 1758.

22. Decbr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. grove Morderes Straf.** Christiansborg 22. Decembr. 1758. — Publiceret paa Althinget 1759 og indfört i s. A. Althingsb. Nr 2. 4. — Norske Tegn. XXXVI, 376b—377; Fogtm. V. 2, 256 257.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Da Vi ved Vores den 7. Februarii 1749 udgangne Forordning have fastsat Straffen for grove Mordere, til Skræk og Afsky for andre Ligesindede, saaledes, at de af Skarpretteren skal knibes med gloende Tænger, först udenfor det Huus eller ved det Sted, hvor Mordet er begaaet, siden paa alle Byens Torve eller offentlige Steder, og, om det er paa Landet, da trende Gange imellem Gjerningsstedet og Retterstedet, og allersidst paa Rettersledet, m. v., og det paa adskillige Steder, især paa Landet, skal indtræffe, at Gjerningsstedet er 1 à 2 Mile, og undertiden længere, fra Retterstedet, hvorudover skal möde adskillige Vanskeligheder, saavel i Henseende til

de af Skarpretteren dertil behövende Instrumenters Fremførsel, som og, naar Misgjerningen maatte være begaaet enten paa Söen eller paa en Öe, og Delinquenten der skulle knibes, hvilket formedelst indfaldende haardt Veir kunde foraarsage Executionens Udsættelse og forlænge Tiden, ligesom og Straffen i saadanne Tilfælde, for en og den samme Misgjerning, kunde synes haardere for slige Delinquenter, naar Rettersledet er saa langt fraliggende; saa, endskjöndt Vi ikke udi Straffen i sig selv ville have gjort nogen Forandring, ville Vi dog hermed allern. have anordnet og befalet, at, naar deslige Delinquenter paa Vort Land Island ere dömte at knibes med gloende Tænger, og Rettersledet er saa langt, eller længere end sædvanligt, fra Gjerningsstedet beliggende, hvor Delinquenten förste Gang skulde knibes, eller der desformedelst skulle gjöres Sö-Reiser, maa det være Amtmanden tilladt, naar Executionen skal skee, til slige Vanskeligheder at forekomme, at forandre og determinere Stedet, da Delinquenten paa samme Sted fem Gange skal knibes, ligesom det i Forordningen er fastsat, og Dommen tilholder; hvilket du Amtmanden paa bemeldte Island til allerund. Efterretning haver at bekjendtgjöre. Dermed &c. Christiansborg Slot den 22. Decembris 1758. 1758. 22. Decbr.

Kongelig Resolution ang. Handelens Overtagelse for kongelig Regning. Christiansborg 9. Januar 1759. — Rentekammeret melder i Forestilling 30. Decembr. 1758, at ved den under 6. i samme M. afholdte Auction over den islandske og finmarkske Handel paa 13 af de islandske Havne er gjort nogle, dog, imod forrige Afgifter og efter den for de förste 3 Aar til Halvdelen bevilgede Moderation, ikkun ringe Bud, tilsammen aarlig 3320 Rd , men til de övrige 12 Havne, saavel som Finmarken, har ingen Lysthavende meldet sig. — Derimod var der indkomne tre, tildeels anonyme Forslag, om Overtagelse af Handelen uden de i kgl. Resol. 18. April 1758 fastsatte Indskrænkninger i Octroyen, dog paa 10 à 12 Aar og for en lavere Afgift. — Landfoged 1759. 9. Januar.

1759. 9. Januar. Skule Magnusson havde paa den anden Side bragt i Forslag, hvormed og Marcus Pahl, en af de paa Landet farende Kjöbmænd, tildeels stemte overeens: at lade Island, som hidtil har været beseilet med 20 Skibe, 23 Oberkjöbmænd, ligesaa mange Underkjöbmænd og 161 andre ved Handelen brugte Folk, for det förste udi eet eller to Aar befare (som Landfogden eragter for Indbyggerne ei at være skadeligt, men mere tjenligt) ikkun med 6 Skibe, tilligemed de Interessenterne udi de nye Indretninger tilhörende 2 Fiskerhukkerter, 6 Overkjöbmænd, 5 Underkjöbmænd og 29 andre Folk, af Arbeidskarle, Bödkere, Kokke og Drenge, hvorefter Udredningen for et Aar anslaaes af den förste til 60,391 Rd., men af den anden til 67,120 Rd. Hvorimod gjöres Regning paa, at fra Landet kunde erholdes Vare for over 70 til 90000 Rd., og altsaa over de beregnede Udgifter vindes paa et Aar over 10 eller 20000 Rd. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 40, Nr. 6.

Efter anförte Omstændigheder approbere Vi aller naad., at Island tilligemed Finmarken, indtil samme med bedre og antagelige Vilkaar kan blive at bortforpagte, beseiles for Vores Regning, paa de dertil approberede og bekjendtgjorte Conditioner, dog Island for det Förste ikkun med 6 Skibe, tilligemed de Indretningerne i Landet tilhörende Hukkerter, 6 Ober- og 5 Under-Kjöbmænd, 24 Arbeidskarle, Bödkere og Kokke, samt 5 Drenge, men Finmarken, som forhen, med 8 Skibe og sædvanlige Handelsbetjente og Folk; og ligesom det er vel, at Vores Rentekammer, paa det Rugen betimeligen kan blive formalet, allerede af herværende Magazin haver requireret det hertil Fornödne, om hvis Udlevering Landetatens General-Commissariat, paa nærmere Forlangende, föier fornöden Anstalt, imod at samme med förste erstattes: saa haver og Kammeret om hvad iövrigt til Udredningen udfordres, samt Skibenes Befragtning, m. v., at föie saadanne Anstalter, som til Vores Tjeneste og Interesse, samt Landenes Bedste, eragtes tjenligst at være, og hvorhos især derhen sees, at af indlændske Vare tages alt hvad gjörligt og tjenligt er, samt at Indbyggerne med hvis til Fiskeriets Fortsættelse behöves vorde tilstrækkeligen forsynede.

Og hvad angaaer Betalingen for det forrige Compagnies i Landene efterliggende Vare, med videre, som efter Octroyen modtages, da bliver samme, naar Efterretning derom erholdes, nærmere at afgjöre. — Imidlertid accordere Vi allern.: 1) at Ober-Krigs-Commissarius Stephen Hansen, Kjöbmand for den færöeske Handel, tillige förer Inspectionen over Handelen paa bemeldte Lande, saa at han, efter Kammerets Foranstaltning, indkjöber og anskaffer de dertil behövende Vare, besörger Skibenes Befragtning, og de af Retourladningerne, som ikke her i Staden forblive, andensteds forhandlede, derom förer Correspondencen, og derfor Regnskab aflægger, hvorfor han nyder fra dette Aars Begyndelse aarligen 700 Rd. — 2) At her i Staden holdes en Pakhusforvalter, som med Hjelp af to under hans Ansvar staaende Pakhusskrivere, een ved hver Handel, modtager saavel alle til Udredningen anskaffende Vare, som hvad fra Landene her ankommer, og, forsaavidt af de sidste her i Staden forblive, besörger samme forhandlede, samt derfor Regnskab aflægger, efter den ham af Vores Rentekammer derom tillæggende nærmere Instruction eller Ordre. Og bliver Hans von Eerden til Pakhusforvalter allern. beskikket, med 600 Rd. Lön; men om Pakhusskriverne, og hvad dem var at forunde, kan allerund. nærmere forestilles. — Og 3) at de udi Finmarken ved Handelen værende Betjente og Folk, for det förste og indtil videre, der forblive, med samme Lön, som dem udi forrige Compagnies Tjeneste har været forundt; men foranförte, til Handelen udi Island behövende, antager Vores Rentekammer af de udi Compagniets Tjeneste vaarne Betjente og Folk, som dertil maatte eragtes dueligst og bekvemmest, hvilke nyde udi Lön, nemlig: Kjöbmanden eller Efterliggeren paa Vestmannöe for sig og en Arbeidskarl 300 Rd. aarlig, og de andre 5 Kjöbmænd, i Henseende til at de besörge Handelen paa flere Havne end tilforne, for Reisen hver 400 Rd., de 5 Underkjöbmænd hver 150 Rd.,

1759. 9. Januar.

1759. hver af de 24 Arbeidskarle, Bödkere og Kokke, 66⅔
9. Januar. Rd., og hver af de 5 Drenge 40 Rd., foruden deres Kost paa Reisen og i Landet. Og kan, angaaende Marcus Pahl, som beskikkes til Kjöbmand paa de 6 Havne, Holmen, Örebach, Grindevig, Boesand, Kieblevig og Havnefjord, allerund. nærmere forestilles, om han ikke der i Landet kunde forblive, for tillige at have Indseende med de derværende Indretninger, og hvad ham da derfor var at tillægge. Christiansborg Slot den 9. Januarii 1759.

2. Marts. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Reduction af Inventarii-Qvilder ved Kirken paa Asum. Christiansborg 2. Marts 1759.** — Norske Tegn. XXXVI, 424ᵇ–425.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Ved Memorial til Os af 12. Julii a. p. haver Herr Sivert Högnesen, Sognepræst til Asum og annecterede Menigheder udi Skaftefjelds Syssel paa Vort Land Island, allerund. andraget, at Kaldets Jorder, ved den saa kaldede Jökels Ilds og derved foraarsagede Sands Overgang, saaledes ere blevne fordærvede, at Kirkens Qvæg og Qvilder ikke længere derpaa kunde födes, hvorover samme, efter Os elskelig Magnus Gislesen, Amtmand paa bemeldte Island, hans Ordre, skal ved offentlig Auction være blevne bortsolgte for 11 Rd. 2 Mk., og Pengene til bemeldte Herr Högnesen leverte; men da han i Aaret 1757 blev svag og sengeliggende, og derover, siden hans Indkomme ikke var tilstrækkelig, har været nödsaget til at betale de for hans Embede at forestaae, samt for hans Underholdning og Opvartning i hans Svaghed, paagaaende Omkostninger, med bemeldte 11 Rd. 2 Mk.; saa, da han, formedelst Fattigdom, ikke skal være i Stand til igjen at betale disse Penge, haver han allerund. begjert, at maatte fritages for igjen at erlægge disse 11 Rd. 2 Mk. — Thi give Vi dig hermed tilkjende,

at Vi, efter den fra dig herover indhentede Erklæring, allern. have bevilget, at forne Herr Sivert Högnesen maa af de 7½ Qvilde, som fölger forbemeldte Præstekald, eftergives 4, og at han altsaa alene til de övrige 3½ Qvilde skal blive sin Eftermand ansvarlig. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 2. Martii 1759. 1759. 2. Marts.

Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Inddigning af Floderne Holtsá og Markarfljót. Christiansborg 16. Marts 1759. — Norske Tegn. XXXVI, 436—437. 16. Marts.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Da du ved allerund. Forestilling af 24. Februarii sidstleden haver indsendt en allerund. Ansögning fra Herr Sigurdur Jonsen, Provst over Rangervalde Syssel og Sognepræst til Holts Kirkes Menighed paa Vort Land Island, hvorudi han har beklaget den hans Kald saavel paafalden som overhængende Skade og Ruin, som foraarsages af det der i Landet bekjendte Markeflod, saa og af en Aa, kaldet Holtsaa, dens Oversvömmelse, hvorved ei alene paa Præstegaardens, men endog paa mangfoldige af Nabolaugets Böndergaarders Enge og Bedeland stor Skade tilföies, som ikke har kundet raades Bod paa, endskjöndt han med Bönderne derimod har brugt al optænkelig Middel, dog forgjæves, da dertil vilde udfordres hele Sysselets Indbyggere, for ved Gröft og Gjærder om mulig at afvende Skaden, og desaarsag allerund. anholdet om allern. Befaling til Stedets Sysselmand, herudinden at kunde föie tjenligst eragtende Foranstaltning. — Thi er, i Anledning af dit derhos allerund. gjorte Forslag, samt Amtmandens paa bemeldte Island, Os elskelig Magnus Gislesens, paa Ansögningen tegnede Erklæring, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du lader Sysselmanden over forne Rangervalde Syssel be-

1759. ordre, i fornödne Tilfælde at sammenkalde saa mange
16. Marts. af Thinglaugets Bönder, som kunde gjöres fornöden til at indgröfte og gjærde for Aaens eller Elvens Holtsaaes Oversvömmelse, for derved at afvende den Skade, som Jorderne ellers kunde tilföies, og hvilket Arbeide de skulle være pligtige uden nogen Betaling at forrette. Derefter du dig allerund. kan vide at rette, og herom fornöden Anstalt at lade gjöre. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 16. Martii 1759.

20. Marts. **Kongelig Resolution ang. Delinquent-Omkostninger samt Tugthusets Oprettelse, m. v. Christiansborg 20. Marts 1759.** — I Rentekammerets Forestilling 9. Marts bemærkes, at nogle Sysselmænd i Island havde andraget, at deres Udgifter ved Delinquenters Underholdning vare meget blevne forögede ved den i 1750 gjorte Anordning, at de, som dömmes til Kagstrygning og Brændemærke, skulde tillige gaae i Slaverie paa Livstid, da Delinquenterne saa maa underholdes til de afgaae fra Landet, fordi intet Tugthus eller Varetægtsanstalt der findes; endmere stige disse Udgifter ved Reskript 22. April 1758, som befaler, at Domme paa Livsstraf maa ikke exequeres förend de ere refererede til Kongen og han har resolveret derpaa, «da detslige Delinquenter, hvis Execution tilforn er besörget efter Laugthingsdomme og Amtmandens Paategning, nu maa hensidde 1 à 2 Aar længere» indtil kgl. Resolution falder. Disse forögede Omkostninger erklærede Sysselmændene ikke at kunne bære, hvorfor de anholde om, ifald dette Forhold ikke igjen maa sættes paa forrige Fod, da at Omkostningerne for alle, der enten dömmes fra Livet eller i Slaverie paa Livstid, maa, forsaavidt deres egne Midler ikke strække til, «enten reparteres paa det Syssels Indbyggere, hvor Sagen forfölges, eller og Udgiften först og fremmest gaae paa Sagefalds-Afgiften, og naar den ei var tilstrækkelig, da paa Afgiften af Sysselet, og tilsidst paa Sysselets Indbyggere, efter derover af Amtmanden approberet Ligning». — Amtmand Magnus Gislason meente, at Sysselmændene maatte selv, som forhen, bestride alle Omkostninger paa Delinquenter, saavidt disses Boeslod ikke tilstrækker, f. Ex. deres som dömmes til Slaverie og Tugthus, «indtil de fra Landet udskibes, og deres, der kjendes fra Livet,

indtil Laugthingsdom er falden, samt begge Deles Execution i Landet», derimod mener han, at Underholdnings- og Varetægts-Omkostninger fra Laugthingsdommens Dato og til den kongel. Resolutions Afsigelse burde godtgjöres Sysselmændene, naar de ikke selv havde forhalet Sagen, og «naar disse Udgifter af Landet skulde udredes, foreslaaer han, at Jordegodseiere, hvis Indkomst var 10 Rd. og derover, maatte paalægges i 10 Aar deraf aarligen hertil at svare»: Bönder 10 pCt. men geistlige og verdslige Embedsmænd 5 pCt., «fordi de gjöre mere end dobbelte Bekostninger imod Andre paa Fattiges Underholdning, fri Gjestgiverie m. v.» Tillige bemærker han og forestiller i en særlig Memorial, hvor vigtigt det var, at et Tugthus blev oprettet, saavel til at holde Betlere i Ave som til Delinquenters Forvaring, og mener han, at Jordegodseierne «dertil den halve Deel af det Foreslagne kunde contribuere». Stiftamtmand Rantzau var enig med Hensyn til Godtgjörelse af Omkostningerne fra Laugthingsdommens Afsigelse; men til disse Udgifter, «der anslaaes aarlig til 100 Rd.», samt til at erholde Fond til et Tugthuses Opförelse, om hvis «höie Fornödenhed og Nytte for Landet» han var enig med Amtmanden, foreslaaer han (istedenfor hvad Amtmanden havde proponeret) «efter dertil af den her tilstedeværende Landfoged ham given Anledning»: 1) At Kongen vilde dertil henlægge det aarlige Sagefald, 131 Rd. Species, og 2) at en Ydelse blev lagt paa alt Jordegods i Landet, uden Forskjel, efter Landskylden, hvilken Ydelse Eierne og ikke Leilændingerne skulde betale, saaledes, at af 30 Al. eller 48 Fiske Landskyld betaltes 2 Sk. og for hver Qvilde 1⅓ Sk. Courant, «beregnet til omtrent 300 Rd.», hvoraf 51–52 Rd. faldt paa Kongens Godser; hvilken Skat menes at Indbyggerne med Glæde vil bære, da Indrettelsen af et Tugthus vilde befrie dem fra Insolentier af omstreifende Betlere, og endog lettede med Hensyn til Fattigbidrag. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 40, Nr. 40. — General-Procureur Stampes Betænkning i denne Sag, af 2. Juni 1758, findes i hans «Erklæringer» II, 269—288. — Resolutionens Indhold er bekjendtgjort paa Althinget 1759, Althingsb. s. A., Nr. 25.

1759. 20. Marts.

Vi approbere, efter Omstændighederne, allernaad., 1) at de paa Island fra Livet dömte Delinquenters Underholdning og Varetægt, som ikke af deres Boeslod kan erstattes, maa for hver fra Laugthingsdommens Dato, og indtil Vores allern. Resolution derpaa bliver

1759. der bekjendtgjort, godtgjöres vedkommende Sysselmænd,
20. Marts. efter Billighed og nærmere derom indhentende Efterretning, naar befindes, at de ikke selv have været Aarsag til disse Sagers Langdrag, hvis Belöb betales til sidstafvigte Aars Udgang af Vores Cassa, og for den fölgende Tid paa herefter anförte Maade; og 2) at til et Tugthuses Indrettelse der paa Landet maa, fra indeværende Aars Begyndelse og indtil videre, ei alene henlægges Afgifterne af Sagefaldet, belöbende 131 Rd. Species aarlig, men endog oppebærges af alt der befindende Jordegods, være sig saavel Vores eget samt det Geistligheden og andre Beneficerede, som Proprietarii og Selveiergods, efter den deraf gaaende Landskyld, som Eierne eller de der oppebærge denne Rettighed, og ikke Leilændingeine, betale, aarligen af hver 30 Alen eller 48 Fiskes Landskyld, 2 Skilling, og for hver Qvilde 1⅓ Skilling Courant; dog at af begge Dele, baade Sagefaldet og Paalægget, betales Sysselmændene hvad dennem for Delinquenters Underholdning og Varetægt efter 1ste Post kan tilkomme, fra dette Aars Begyndelse og indtil Tugthuset bliver indrettet og kommer udi den Stand, at saadanne Forbrydere der kan modtages og behörigen forvares, da det Övrige bliver at samle indtil erholdes saadant Fond, som til denne Indretning eragtes fornödent, saaledes som det derom til Stiftamtm. opsatte, af Os allern. underskrevne Reskript videre indeholder. Christiansborg Slot d. 20. Martii 1759.

20. Marts. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Oprettelse af Tugthus i Island, m. v. Christiansborg 20. Marts 1759**[1]. — Publiceret paa Althinget 1759 og indfört i Althingsb. s. A. Nr. 2. 1; ligeledes i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1759. — Rentek. Norske Exped. Prot. 7, S. 19-23.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Som Vi, efter

[1]) kgl Resol. 4. Juni 1764; Reskr. 6. Febr. 1767.

din til Vores Rentekammer indkomne Betænkning og Forslag, allern. for godt befinde, at udi Vort Land Island skal, til det almindelige Bedste, og for tillige at have Delinquenter udi bedre og nöiere Forvaring end hidtil, indrettes et Tugthus, naar det behövende Fond dertil kan blive samlet, og vi til denne Indretning indtil videre ei alene af særdeles Naade have skjenket og henlagt de til Vores Cassa af Sagefaldet der i Landet hidtil svarede 131 Rd. Species aarlige Afgifter, at regne fra indeværende Aars Begyndelse, men endog allern. ville, at ligesom derforuden af Vores forbeholdne Landskyld endeel paa efterskrevne Maade hertil bliver at erlægge, saa skal og andre Jordegodseiere, og de, som Landskylden af saadant Gods oppebære, til bemeldte for Landet nyttige Indretning ligeledes contribuere, saa er til den Ende hermed Vores allern. Villie og Befaling, som du der i Landet paa alle behörige Steder lader bekjendtgjöre, at af alt Jordegods, være sig saavel Vores eget forbeholdne og det Geistligheden og andre Beneficerede som Proprietarii- og Selveiergods, skal, efter den deraf gaaende Landskyld, som Eierne eller de, der oppebære denne Rettighed, og ikke Leilændingerne, have at udrede, hertil fra indeværende Aars Begyndelse og fremdeles aarligen svares, nemlig af hver 30 Alen eller 48 Fiskes Landskyld, 2 Skilling, og for hver Qvilde 1⅓ Skilling Courant. Dog, som det med Delinquenters Forvaring og Underholdning, indtil det hermed kommer i Stand, paa nuværende Fod forbliver, og Vi, forsaavidt angaaer de Delinquenter, som dömmes fra Livet, og over hvilke Dommene ikke maae exequeres förend Vores allern. Resolution derom er meddeelt, allern. have resolveret, at deres Underholdning og Varetægt, som ikke af de Skyldiges Boeslod kan erstattes, maa for hver, fra Laugthingsdommens Dato og indtil Vores allern. Resolution derpaa bliver der bekjendtgjort, godtgjöres vedkommende Sysselmænd, naar de ikke befindes selv at være Aarsag til Sagernes Langdrag, saa

1759. 20. Marts.

1759. 20. Marts. bliver det, som Sysselmændene i saa Maade kan tilkomme fra indeværende Aars Begyndelse og indtil Tugthuset er kommen i den Stand, at saadanne Forbrydere derudi tillige kunne modtages og behörigen forvares, dennem efter Billighed, og nærmere til Vores Rentekammer derom meddelende Efterretning, af foranförte saavel Sagefald som Paalæg at betale, men det Overskydende samles, indtil deraf erholdes saadant Fond, som til meerbemeldte Indretning eragtes fornöden, og om Oppebörselen, Pengenes Forvaring og Rigtighed derover at holde, föies fra Vores Rentekammer den fornödne videre Anstalt; imidlertid haver du, efter hvis angaaende saadant Tugthus forhen er indkommen, og dig fra Vores Rentekammer vorder tilstillet, saavel som efter nærmere Correspondence med Vores paa Landet værende Amtmand, at overveie, hvad til Indretningen og Vedligeholdelsen, m. v., kan udfordres, og derom i Tiden dit Forslag til Vores allern. nærmere Resolution at indsende. Dermed &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 20. Martii Anno 1759.

27. Marts. **Rentekammer-Skrivelse** til Landfoged Skuli Magnusson, ang. **Tugthus-Contributionen,** m. v. Khavn 27. Marts 1759. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb Litr. M, Nr. 47. — Uddrag.

Udi Anledning af de indkomne Ansögninger om Godtgjörelse for de Delinquenters Underholdning og Varetægt, som dömmes fra Livet, og over hvilke Dommene ei maae exequeres förend kongelig Resolution derover erholdes, samt det udi Island ansögte Tugthuses Indrettelse, haver Hans kgl. Maj' under 20. Martii sidstl. allern. behaget at resolvere ... [Resol. see ovenf. S. 346—348]... I Henseende tilommeldte allern. Paabuds Oppebörsel, Pengenes Bevaring og Rigtighed derover at holde, vil for det förste efterfölgende Anordning iagt-

tages, saasom: 1) at alle Jordegodseiere aarlig paa Mandtals Thingene til det Steds Sysselmænd, hvor de ere boende eller deres Gods beliggende, under sin Haand og Segl levere en Specification paa det Gods, han er Eiere af, hvor höi Landskyld af hver Gaard betales og hvor mange Qvilder derved befindes, som inden Retten examineres, og derefter det Paabudne uden Restance at betale, men hvis i saa Maade af Hans Majts forbeholdene Landskyld bliver at erlægge, udbetales af Herr Landfoged og udi Jordebogs Regnskabet efter Beviis til Afgang beregnes. Og, om Nogen ved deres Angivelse befindes at begaao noget Underslæb, böder han derfore engang saa meget som ellers af det Fordölgede burde været betalt. — 2) At Sysselmændene for den ganske Indkomst aarlig paa Landsthinget til Herr Landfoged aflægger rigtig Regnskab, tilligemed Pengene, udi Amtmandens og begge Laugmændenes Overværelse, og deres Regninger der paa Stedet af dennem at examineres, afgjöres og attesteres, samt Hannem til Belæg ved det forfattende generale Regnskab leveres, samt at Capitalen for hver Syssel anföres udi tvende dertil indrettende Protocoller, hvoraf den ene forbliver hos Amtmanden og den anden under Hans Bevaring. — 3) Af de saaledes indkommende Penge, tillige med Sagefaldet, udbetales til Sysselmændene hvad enhver kunde tilkomme, efter at derom först fra Kammeret Resolution er erholdet; dog at dennem imidlertid paa Forskudet til saadan Underholdning noget kunde avanceres; men det, som deraf fra Delinquenters Underholdning maatte overskyde, nedlægges udi en dertil indrettet Cassa, under Amtmandens og begge Laugmændenes Forsegling, som derefter af dennem hver Aar eftertælles, og forbliver under Herr Landfogeds Bevaring og Ansvar. — Og 4) over den ganske Indlægt og Udgift forfatter han aarlig et Special-Regnskab, som af Amtmanden attesteres, baade i Henseende til dets Riglighed, og at Beholdningen virkelig er udi

1759. Kassen, og derefter til Rentekammeret indsendes. Vi
27. Marts. forblive &c. Rentekammeret den 27. Martii 1759[1].

3. April. **Rektor Jon Thorkelssons (Thorchilii Chrysorini) Testament til Stiftelse for fattige Börn i Kjalarnes Thing (Thorchilii Legat).** Khavn 3. April 1759. — see ved den kongelige Confirmation 20. April 1759.

14. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Laugmandstoldens Oppebörselsmaade.** Christiansborg 14. April 1759. — Publiceret paa Althinget 1759 og indfört i Althingsb. s. A Nr. 2. 3; Norske Tegn. XXXVI, 477ᵇ—478; Fogtm. V. 2, 276—277.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Vi have ladet Os allerund. referere en fra Svend Sölvesen, Laugmand for norden og vesten, og Björn Marcussen, Laugmand for östen og sönden paa Vort Land Island, indkomne Memorial, hvorudi de, paa det de kunde komme til at nyde den Lön og Accidentzier, som Vores allern. Lov og Forordninger tillægge Laugmændene i Almindelighed, eller dem der i Landet i Særdeleshed, allerund. haver anholdet: 1) at Sysselmændene maatte befales, hver udi sit Syssel, over hele Landet, gratis og uden Betaling paa Skatte-Thingene at indkræve Laugmandstoldene, som ved en Anordning af 1688 allern. ere paabudne, og derefter, uden Afkortning, at gjöre Rede og Rigtighed for samme hos vedkommende Laugmand paa hvert Aars Landsthing. — 2) At Vi allern. ville tillade dem, at nyde Forseglingspenge for Stevninger og Domme. efter Vores Norske Lov, udi alle civile Sager, saa og udi de criminelle Sager, hvor Delinquenterne have nogen

[1]) s D. Skrivelse fra Rentekammeret til Amtmand M. Gislason og Stiftamtmand Rantzau ang. samme Gjenstand, Rentek. Isl. og Færö. Copieb. sst. Nr. 469 og 470.

Boeslod, og at de samme Forseglingspenge, ifölge Lov og Forordninger, forud maatte annamme. — Og 3) at de for alle Slags Kjöbe-, Pante-, Gave-Breves, Testamenters og Obligationers Publication og Paategning ved Laugthinget maatte nyde lige efter Vores Norske Lovs 1. Bogs 23. Capitel 12. Articul. — Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af den fra dig herover indhentede Erklæring, i Henseende til den 1ste Post i Supplicanternes allerund. Ansögning, allern. have funden for godt, at Sysselmændene, istedenfor de hidindtil skal have haft 4de Delen for Laugmandstoldens Indcassering, skal de herefter lade sig nöie med en Sjettedeel; og angaaende den 3die Post, da ville Vi allern. have bevilget, at Laugmændene paa Island maa for Kjöbe-, Pante- og Gave-Breve, med videre, som til Laugthinget blive læste og publicerede, nyde en halv Rigsdaler for hver, isteden for der i saa Maade efter Norske Lov betales 1 Rd. — Men betræffende den 2den Post, da, som det er et nyt Paalæg, hvorfor Indbyggerne hidindtil har været forskaanede, saa ville Vi og allern. ikke, at Landet dermed maa bebyrdes. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 14. Aprilis Anno 1759. 1759. 14. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, at Domme til Kagstrygning og Brændemærke indstilles til kongelig Resolution. Christiansborg 14. April 1759[1]. — Publiceret paa Althinget 1759 og indfört i Althingsb. s. A. Nr. 2. 2; Siell. Tegn. LXXXII, 578—579; Rubr. i Norske Tegn XXXVI, 464; Fogtm. V. 2, 277—278. 14 April.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Omendskjöndt Vi ved Vores den 13. Januarii Anno 1747 udg. Forordning,

[1]) For. 27. April 1771, jevnf. Reskr. 22. April 1758.

1759. ang. naar Execution efter Domme i Delinquent-Sager
14. April. maa skee, udi dens 3[die] Articul allern. have anordnet, at udi de Sager, hvor Nogen ved Oberretten er dömt at lide Straf efter Loven for groft Tyverie, og Delinquenten efter Tilspörgelse ei forlanger Sagen til höiere Ret indstævnt, skal han, efter den faldne Oberrets-Dom, strax udstaae sin Straf: saa have Vi dog nu allern. funden for godt hermed at anordne og befale, at naar nogen Delinquent er dömt at kagstryges og brændemærkes, det være sig enten udi Oberretterne eller Vores Höiesteret, maa saadan Dom dog ikke exequeres för end vedkommende Övrighed, som Executionen skulde lade foranstalte, först til Vores Danske Cancellie, ligesom angaaende Domme i Livs-Sager allern. er anbefalet, have indberettet de ellers ved Sagen og de ergangne Domme værende Omstændigheder, og derpaa erholdet Vores endelige allern. Resolution, enten til Dommens Formildelse eller Execution. Derefter du dig allerund. haver at rette, og saavel Amtmanden som andre Vedkommende paa Vore Lande Island og Færöe Sligt til allerund. Efterretning at bekjendtgjöre. Befalendes &c. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 14. Aprilis Anno 1759.

17. April. **Kongelig Resolution** ang. **Douceur af Handelen for Amtmanden og Landfogden.** Christiansborg 17. April 1759. — I Anledning af Amtmand Magnus Gislasons Andragende 1758, om Tilladelse til aarlig frit at udföre saamegen islandsk Vare, at han derfor kunde forsyne sig fra Khavn med den nödvendige Provision; derefter bad han om at maatte levere i Handelen i Island Varer til höiere Priser end Landtaxten, til Belöb 103 Rd. 2 Mk., og at det Fornödne derfor maatte tilsendes ham. Ligeledes sögte Landf. Skuli Magnusson, at maatte sende til Forhandling islandske Varer indtil for 50 Rd. efter Landtaxten, for derfor at anskaffe sig Provision. Landfogden berettede, at de nævnte Embedsmænds Formænd i Embederne havde af de Pagtende faaet Lov til fri at hidföre visse Vare, for ved dets Forhandling sig det herfra

Behövende at anskaffe», og da Compagniet ophævede Föringen for dets egne Handelsbetjente, fik Amtm. og Landf., imod at deres Föring ligeledes ophörte, respect omtrent 80 og 50 Rd. Douceur aarlig, men kun paa nogen Tid, da de Handlende ikke vare forbundne dertil, og siden kunde det, uagtet Klager, ikke erholdes. Kammeret anbefaler heller at tilstaae dem Douceur «imod at de lod sig med al Flid være angelegen at befordre Handelens Bedste og Opkomst», og foreslaaer resp. 80 og 50 Rd. (Forest. 30. Marts). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 40, Nr. 48. 1759. 17. April.

Vi ville allern. forunde Supplicanterne, Amtmanden og Landfogden paa Island, isteden for den omsögte frie Hid- og Henförsel af Vare, imedens Handelen der paa Landet drives for Vores Regning, udi Douceur, den förste 80 og den anden 50 Rd. aarlig. Christiansborg Slot den 17. Aprilis 1759.

Kongelig Resolution ang. Böndernes Fritagelse for Hoverie til Schæfferiet. Christiansborg 17. April 1759. — I Anledning af Andragende fra Bönderne paa Kongens Jorder i Mosfellsveit, om, hvor besværligt det var for dem «at gjöre Hoverie med Höslet og videre» til Schæfferiet paa Elliðavatn, især da de vare blevne forarmede ved haarde Aar, men selv i bedre Tider vilde en saadan Byrde være deres Ruin, hvorfor de anholdt om Fritagelse derfor. — Amtm. havde erklæret, at Bönderne «efter gammel Sædvane vare pligtige at forrette hvad Egt og Arbeide som til Kongens Tjeneste forefalder. Dog, dersom Supplicanterne, i Henseende til deres Fattigdom, og siden saadant Hoverie er ikke brugeligt paa andre Steder i Landet, herefter maatte fritages for at besörge Hösletten til Schæffergaarden, og derimod bevilges 2 Karle ved Stedet, eragter han, at Höavlingen blev ved dem bedre, end af saa mange uvillige og ikke lige duelige Bönder, besörget». — Kammeret indstiller efter saadan Beskaffenhed, og siden Hösletten til Schæfferiet, som en ny Indretning, er for Bönderne et forhen usædvanligt Arbeide, at Bönderne maa for Hoveriet fritages, og 2 duelige Karle antages, som holdes begge for 40 Rd. 44 Sk. Croner aarlig, dog at de, ligesom de 2 andre derværende, tillige roe paa Inventariibaadene i 17. April.

1759. Fisketiden, «hvortil ellers andre Folk leies» (Forest. 30. Marts).

17. April. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 40, Nr. 51.

Vi ville allern. herefter fritage indbemeldte Vore Bönder udi Island for at gjöre Hoverie med Höslet til det der anlagte nye Schæfferie. Og kan derimod endnu 2 duelige Karle ved Schæffer-Gaarden antages og lönnes; dog at de, ligesom de andre der holdende, tillige udi Værtiden roe paa Vore Inventarii-Baade. Christiansborg Slot den 17. Aprilis 1759.

20. April. **Kongelig Confirmation paa Rektor Jon Thorkelssons (Thorchilii) Testament og det derved stiftede Legat.** Fredensborg 20. April 1759. — Afskrift efter Originalen i Stiftamts-Archivet i Island, paategnet at være oplæst i Consistorial-Retten for Skalholt Stift d. 11. Juli 1759 (Proclama i Boet see Althingsb. 1759, Nr. 22); en anden verificeret Afskrift i Bispe-Archivet i Island: Donationes in usus pios et publicos, Nr. 340. — Norske Reg. 41, 637ᵇ—639. — [Om Thorchilii Legat findes nogle korte Oplysninger i Biskop Balles «Pligtanker» 1793. 8ᵛᵒ. samt i hans «Fortegnelse over offentlige Stiftelsers Capitaler» o. s. v. Khavn 1802, 1806 S. 22, og 1807; M. Stephensen Island i det attende Aarhundrede, Khavn 1808, 8ᵛᵒ, S. 149—151, og Eptirmæli átjándu aldar Leirárg 1806, 16ᵐᵒ. S 145—146; P. Pétursson Hist. Eccl. Isl. S. 342—344; Ný Félagsrit x, 67—69. — Ved Slutningen af Aaret 1852 var Legatets Formue omtrent 18,600 Rbd.]

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at eftersom hos Os allerund. er bleven ansögt og begjert Vores allern. Confirmation paa efterskrevne Forskrivelse, lydendes Ord efter andet som fölger:

„Jeg Underskrevne gjör saadant et Testament, og det er min sidste Villie, som her fölger, nemlig: at Alt, hvis jeg mig efterlader af nogen Værdie her i Kjöbenhavn, eller i mit Fædreneland Island [1], skal, naar jeg er död

[1]) Thorchilii Formue i Lösegods udbragtes oprindelig til omtrent 4000 Rd. Dansk Courant, foruden Böger og Manuskripter, som sendtes til Island, men ere siden tabte. Det

og al beviislig Gjeld efter mig er betalt, være givet og testamenteret til gudelig Brug, og en Stiftelse til de allermest trængende og fattigste Börns christelige Opdragelse i Kjalarnes Thing i Island, saa at Alt, hvis af min Formue kan sammenbringes efter min Död, skal anvendes til en staaende Summa, hvoraf aarlig Interesse 1759. 20. April.

---

legerede Jordegods i Island var fölgende: 1) Kalmanstjörn með Júnkæragerði i Guldbringe Syssel, 20 Hundr., Landsk. 6 Vætt. (Johnsens Jarðatal, S. 85); solgt ifölge kgl. Resol. 21. Dec. 1836 (Canc. Skr. 27. Dec. 1836) for 933 Rbd. — 2) Andeel i Kirkjuvogúr (neml. Miðbær) i samme Syssel, 14 Hundr., Landsk. forhen 10 Vætt. 7 Fjerd.; solgt ifölge kgl. Resol. 16. Febr. 1848 (Canc. Skr. 24. Febr. 1848) for 500 Rbd., dog, som der antages, uden Iberegning af Öde-Jorden «Gamli Kirkjuvogur» eller «Djúpivogur». — 3) Litla-Höfn, i samme Syssel, gammel Ödejord af det kongelige Jordegods, 8⅓ Hundr., kjöbt for Legatets Penge for 36 Rd. ifölge kgl. Resol. 31. Marts 1785, solgt igjen for 300 Rbd. ifölge kgl. Resol. 8 August 1838 (Canc. Skr. 14. August 1838). — 4) Drángshlíð i Rángárvalla Syssel, 40 Hundr., Landsk. 2 Hundr. 80 Al., Qvild. 4 (Johnsens Jarðat. S. 23); solgt med Qvilderne for 1682 Rbd. 28 Sk. ifölge kgl. Resol. 30 Januar 1839 (Canc. Skr. 9. Febr. 1839). — 5) Halv Kjalardalur (den hele Gaard 20 Hundr., Landsk. 90 Al., Qvild. 4, Johnsens Jarðat. S 109); solgt ifölge kgl. Resol. 4. Mai 1836 for 330 Rbd. (Canc. Skr. 10. Mai 1836) — 6) Halv Vestari-Leirárgarðar (den hele Gaard 12 Hundr., Landsk. 80 Al. Qvild. 4, Johnsens Jarðat. S. 110); solgt ifölge kgl. Resol. 4. Mai 1836 for 336 Rbd. (Canc. Skr. 10. Mai 1836). — 7) Andeel i Eystri Leirárgarðar (6 Hundr.; den hele Gaard 24 Hundr., Johnsens Jarðat. S. 110); solgt ifölge kgl. Resol. 4. Mai 1836 for 160 eller 180 Rbd. (Canc. Skr. 10. Mai 1836). — 8) Halv Daðastaðir i Skagafjords Syssel (hele Gaarden 20 Hundr., Landsk. 80 Al., Qvild. 2; Johnsens Jarðat. S. 255) — og 9) Halv Ingveldarstaðir i samme Syssel (hele Gaarden 52 Hundr., Landsk. 2 Hdr., Qvild. 4; Johnsens Jarðat. S. 255). — Disse Jorder Nr. 8 og 9, samt Sveinskot, ere solgte ifölge kgl. Resol. 15. Decembr. 1837 for 1139 Rbd. (Canc. Skr. 30. Januar 1838).

1759. 20. April. skal gaae til ermeldte gudelig Brug og en fattig Börneskole i forberörte Land og Herred, hvorhos de samme fattige Börn skal nyde af den Stiftelse fornöden Ophold, med Huslye, Klæder og Föde, til Reenlighed og Tarvelighed, indtil de selv kan forhverve sig Sligt hos Andre. — Mine islandske Böger, trykte og skrevne, af theologisk Indhold, testamenterer jeg ogsaa hermed til forberörte Stiftelse, saa at de ikke skal sælges, men tilskikkes Provsten i Kjalarnes Thing, for at lade dem komme i Forvaring ved Indre-Njardvigs Kirke, hvor de, under Provstens Opsigt i dette Herred, conserveres til deres Sjæle-Nytte og Opbyggelse, som forlange dem til den Ende derfra. Dog skal der gives Revers af dem, som de laanes ud til, paa den Maade, at de Böger, som der udlaanes til saadan christelig Övelse, skal efter vis Tid leveres ubeskadigede igjen til dette Sted og Kirke. Forlanger Nogen af mine skrevne Böger, som her omtales, et Manuskript, for at udgive det i Trykken, da skal det tilstaaes; men den, som lader det Slags Böger trykke, og siden lader dem sælge, skal give nogle Exemplarer deraf indbundne til Indre-Njardvigs Kirke, uden nogen videre Betaling derfor. Til denne min sidste Villies og dette mit Testamentes Executores udvælges hermed Stiftbefalingsmanden over Island og Superintendenten over Siellands Stift, bedende og formodende, at de tillige besörger paa bedste Maade Guds Æres Fremvæxt i den islandske Kirke, og her omtalte Börns Velfærd, saavidt det kan skee ved dette Testament, som af mig er underskrevet og forseglet i tvende brave borgerlige Mænds Overværelse, hvilke jeg har ombedet at skrive deres Navne og sætte deres Signeter derunder til Vitterlighed og Bekræftelse. Kjöbenhavn den 3. Aprilis Anno 1759.

Johannes Thorchilius. (L. S.)

Sander Eschelsen Berth, Skræder. (L. S.)

Erich Burchhardt, Maler. (L. S.)" —

Da, saafremt forne Johannes Thorchilius, forhen Rector ved Skalholt Skole paa Vort Land Island, men nu opholdende sig i Vores kongel. Residencestad Kjöbenhavn, sig ingen Livsarvinger efterlader, ville Vi forskrevne Forskrivelse udi dens Ord, Clausuler og Punkter, saasom samme her oven indfört findes, allern. have confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste; dog Sjette- og Tiende-Penge, saml al anden Os tilkommende Arvefalds-Rettighed i alle Maader uforkrænket, saa og at med Odels-Rettigheden efter Landsloven forholdes. Forbydendes Alle og Enhver herimod, eftersom foreskrevet staaer, at hindre, eller udi nogen Maade Forfang at gjöre, under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 20. Aprilis 1759. 1759. 20. April.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Haandværkeres Oplærelse. Khavn 1. Mai 1759. — Bekjendtgjort paa Althinget ved Amtmandens Bekjendtgjörelse 16. Juli 1759, Althingsb. s. A. Nr. 25. 2; Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. M, Nr. 601. 1. Mai.

Ligesom Kjöbmand Marcus Pahl og medfarende Folk nu indtil videre udi Island forbliver, for at drive Handelen Aaret igjennem, er det Hans kgl. Majts allern. Intention, at paa de övrige Handelspladser udi Landet ligeledes nogle Kjöbmænd og Folk bestandig skulle forblive, som videre bliver at reglere. Men forinden saadant kan skee, maatte först fornödne Bygninger i Landet for dennem opsættes, hvorudi de kunde have Tilhold, og, da samme vilde falde altfor bekosteligt, om dertil herfra skulde udsendes Muur- eller Steenhuggere, saa ville Herr Amtmand med de övrige Betjentere overlægge, hvorledes saadanne Bygninger af Landets egne Folk med mindst Bekostning kunde opsættes, og derom Hans Relation med Retour-Skibene os tilsende. Imidlertid, og da man forlængst havde önsket, at Landets Indfödte havde kundet bleven oplært udi saadanne

1759. Professioner og Arbeide, som udi denne og andre Til-
1. Mai. fælde, uden dertil Fremmede at udsende, kunde opföre fornödne Bygninger af de i Landet faldene Brudsteen og i andre Maader, som ellers med stor Bekostning maa skee: have vi, til samme for Eftertiden at see fuldbyrdet, herved tillige skullet anmode Herr Amtmand, at Han med Skibene dette Aar her til Staden ville udsende nogle unge bekvemme Islændere, som kunde hensættes til at lære Tömmer- og Muur- samt Steenhugger-Professionen, og derefter vide en Bygning at opföre, hvilke, naar de her den fornödne Kundskab og Erfarenhed have erholdet, maa forpligtes, sig igjen til Island at begive, for videre at give Indbyggerne den fornödne Underviisning, saa at de, uden fremmed Hjelp, ei alene kunde forrette det i Landet faldende Arbeide til Nationens Forbedring og Landets Nytte, men endog at de Bekostninger herefter tildeels kunde spares, som ellers ved udbetalte store Arbeidslön hidtil er medgaaet. Vi formode, siden dette alene hensigter til Landets og dets Indbyggeres almindelige Opkomst, at Herr Amtmand det Fornödne iagttager og foranstalter, at Hans Majts allern. Öiemeed kunde opnaaes. Vi forblive &c. Rentekammeret den 1. Maji 1759[1].

4. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Contribution til Opbyggelse af Præstegaarden Asar i Skaptartungu.** Fredensborg 4. Mai 1759. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1759. Norske Tegn. XXXVI, 497—498.

Frederik den Femte &c. V. S. B. T. Os er allerunderd. bleven refereret en fra Herr Sivert Högnesen,

---

[1]) I Anledning heraf ere i Efteraaret 1759 sendte til Kjöbenhavn 6 Drenge fra Holmen eller Reykjavík (Copieb. Nr. 658) og nogle fra Stykkesholm (Copieb. Nr. 719), som skulde anbringes i Lære ved Tömmer-, Muur-, Steenbrækker-, Smede-, Skomager- eller Skræder-Haandværk.

Sognepræst til Ausum og annecterede Kirker i Skalholts Stift paa Vort Land Island, indkomne Memorial, hvorudi han allerund. haver beklaget sig, at hans Præstegaard er af Jökelbjerget Kotlugjau, dets Ild-, Vand- og Gruus-Spruden, bleven fast total ruineret, anholdende derhos allerund., at Præstegaarden maatte repareres af Stiftets Kirker; thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter den fra dig herover indhentede Erklæring, og siden Supplicanten skal være fattig og ikke af egne Kræfter kan contribuere Noget til Præstegaardens Opbyggelse, allern. have funden for godt, at til forbemeldte Præstegaards Reparation skal af hver Præstegaard i Skalholts Stift betales 4 Skilling Courant. Derefter du dig allerunderd. haver at rette, og derom den fornödne Anstalt at lade föie. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 4. Maji 1759.

1759. 4. Mai.

Reskript til Biskop Finnur Jonsson i Skalholt Stift, ang. islandske Disciples Udsendelse til danske Skoler. Fredensborg 4. Mai 1759[1]. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1759. Norske Tegn. XXXVI, 498—501; Uddr. i P. Pètursson Hist. Eccl. Isl. S. 93—94; Fogtm. V. 2, 283—286.

4. Mai.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Som Os allerunderd. er bleven forestillet, at det vilde være til stor Nytte for den studerende Ungdom udi Vort Land Island, om der havdes Leilighed for nogle af de skikkeligste og med gode Ingeniis begavede, betids at komme over til Vort Rige Danmark, for der at undervises i de Latinske Skoler, hvorved forhaabentlig Guds Kirke i Fremtiden og kunde tilflyde nogen Fordeel: saa er det i saadan Henseende, og til nyttige Studeringers desto bedre Forfremmelse paa bemeldte Vort Land Island,

[1]) Octroy 15. Aug. 1763 § 36; Rentek. Skr. 17. Mai 1764; Reglement 30. Juli 1818 og 11. Febr. 1848.

1759. 4. Mai. Vi allern. ville have anordnet, og dig, samt efterfölgende Biskopper over Skalholts Stift, herved allern. anbefalet:

1) At du og efterkommende Biskopper udi meerbemeldte Skalholt Stift drager vedbörlig Omsorg for, og den Anstalt gjör, aarlig at oversende een ung studerende Person, og samme til Biskoppen over Siellands Stift at addressere, for at sættes udi en af de i Vort Land Sielland værende Latinske Skoler. — 2) Den saaledes oversendende Person maa ei være under 13 og ei over 16 Aar, og skal være udsögt af de bedste og dueligste Hoveder, som have exstantiora ingenia der i Landet, derhos Lyst til at studere, og ere af et böieligt Gemytte og skikkelig Forhold; om hvilket Biskoppens Attest skal medsendes, som bör være saa tilforladelig, at der paa samme kan fideres, og, ifald det skulde finde sig anderledes, at det ikke skulde blive fornödent efter 2 Aars Prövetid at tilbagesende dig en saadan Person paa dit eller dens Ansvar og Bekostning, som hannem har recommenderet. — 3) Aldeles fattige Discipler bör ikke bid oversendes, hvis deres Duelighed, Profeet og Skikkelighed, efter deres Alders Maade, ikke er særdeles ypperligt; men der bör vælges saadanne, som aarlig kunne have en liden Tilstöd af deres Forældre eller Paarörende. Dog at derhos fornemmelig sees paa deres Capaeité og Duelighed. — 4) De, som skal antages i en af de Latinske Skoler i Siellands Stift, bör være saa vidt avancerede i deres Christendom, at de kan gjöre Rede for deres Catechismo og Forklaring derover, saa skal de og skikkelig kunne skrive. I Latinen maa de, foruden deres Grammatica, have lært at explicere en Author, og nogenledes at skrive en latinsk Stiil uden store Vildelser; saa bör og det Subjectum, der haves særdeles godt Haab om, i Tide vænnes til at lære det danske Sprog, paa det han ei, naar han kommer her over, derudi skal være ganske ukyndig. Og skal den Biskop, fra hvis Stift eller Skole saadan

en Discipel sendes, give en udförlig Beretning under sin Haand, hvad han har lært og hvorvidt han er avanceret. — 5) For disse, som ifölge ovenstaaende Vores allern. Anordning aarlig fra Vort Land Island udsendes, for at studere i de latinske Skoler her i Landet, ville Vi allern. have bevilget, at de skulle nyde fri Transport for sig og et medhavende Skriin eller Coffert, saa og fri Kost, saa længe de ere paa Skibet og indtil de ere komne til Vores kgl. Residenceestad Kjöbenhavn, hvorom Vi igjennem Vores Rentekammer det videre Fornödne ville lade foranstalte. — 6) Saasnart de til bemeldte Kjöbenhavn ankomme, have de at melde sig hos Biskoppen over Siellands Stift, som sender dem til een af de fire latinske Skoler: Kjöbenhavn, Roeskilde, Helsingör og Slagelse, hvilke hver efter deres Orden, og altsaa hvert andet Aar, modtager saadan en Discipel; og skal den Rektor, til hvilken de med Skrivelse fra Biskoppen her vorde forsendte, være pligtige strax at modtage dem, bære Omsorg for at de faae Værelse, og Betinges i Kost, saa og lade dem, uden at udholde den ellers sædvanlige Prövetid efter Skole-Forordningen af 17. Aprilis 1739, nyde (foruden en skikkelig Klædning, ligesom andre Disciple bære) af Skolens Beneficiis 30 Rd. aarlig. Hvad ellers Disciplen mere kan vorde tillagt, efter at han er kommen i de överste Classer, bör gjemmes for ham til Hjelp ved Academiet. — 7) Skjöndt disse Disciple vorde dimitterede fra en latinsk Skole i Siellands Stift, ville Vi dog allern. have bevilget, at de, naar de blive Studentere, skulle have samme Rettighed til Klosteret og Regentzen ved Vores Universitet, som andre Studentere, der komme fra Island. — 8) De, som saaledes ere informerede udi Vort Rige Danmark, skulle være forpligtede til i Særdeleshed at studere Theologien og attestere, paa det de til sin Tid kunde være Guds Kirke i deres Fæderneland til Nytte, hvorhen de uvægerlig bör retournere, naar de have absolveret deres Studia academica. Dog, om Nogen af disse

1759.
4. Mai.

1759. 4. Mai. Studerende, isteden for Theologien, ville vælge et andet Studium, skal det dem ei heller være formeent; men skulde de, ved deres Tilbagekomst, udvælge at leve som blotte private Personer, og ikke enten i Betjeninger eller paa anden Maade söge at være deres Fædreneland udi de Studiis, som de have lagt sig efter, til virkelig Nytte, skulle de, eller deres Forældre og Formyndere, hvis de ere dem behjelpelige dertil, være pligtige, igjen at betale til den Latinske Skole, som de have frequenteret, Alt det, som de derudi have oppebaaret, og haver du det allerund. at anmelde, paa det den eller de, som herimod handler, kunde vorde tilholdte at erstatte det Oppebaarne. — 9) Skulde det hænde sig, at en af disse Discipler döer, imens han gaaer i Skolen, begraves han paa Skolens Bekostning paa det tarveligste, og Rektor tager til sig hvad han har efterladt, at det enten kan gjöres i Penge, eller og sendes til Island, hvorom han i saa Fald haver at correspondere med den Biskop, af hvis Stift Disciplen har været; dog skal det, som for ham kan være oplagt til academisk Brug, ikke komme andre til Nytte end dem, som af samme Skole, han har frequenteret, ere dimitterede, og det bedst kan meritere. — Hvorefter du og efterkommende Biskopper udi Skalholt Stift, saavidt dennem heraf angaaer og kan vedkomme, sig allerund. have at rette, og derhen see, at det hermed, saaledes som allern. foreskrevet er, vorder forholdet, til hvilken Ende Vi og allern. ville, at du denne Vores allern. Anordning og Befaling til Bevaring, og Efterretning nu og i Fremtiden, udi Stiftskisten lader henlægge, indberettende udi övrigt, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Dermed &c. Fredensborg den 4. Maji 1759[1].

---

[1]) Ligelydende Reskript mut. mut. til Biskop Gisle Magnusson paa Holum er udgaaet under samme Datum.

Reskript til Biskoppen i Siellands Stift, Ludvig Harboe, ang. islandske Disciples Udsendelse til Danmark. Fredensborg 4. Mai 1759. — 1759. 4. Mai.
Siell. Tegn. LXXXII, 625–626.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Din til Vores Geheimeraad i Vores Geheime-Conseil og Ober-Secreterer i Vores Danske Cancellie, Os elskelig Herr Johan Ludvig Holstein, Greve til Ledreborg, Ridder p. p., under 5. Aprilis sidstleden afladte Skrivelse, og derved af dig indgivne Forslag, om to unge Personer aarlig fra Vort Land Island til Vores kongelige Residentzstad Kjöbenhavn at oversendes, for at studere ved de Latinske Skoler udi Vort Land Sielland, have Vi ladet Os allerunderd. referere. Og, som Vi da dette dit allerund. Forslag saaledes allern. have approberet, som du af hosfölgende Gjenpart af Vores herom til Biskopperne paa bemeldte Island under denne Dags Dato allern. ergangne Befaling nærmere kan erfare: saa er tillige Vores allern. Villie og Befaling, at du dig derefter, forsaavidt dig angaaer og kan vedkomme, allerund. retter og forholder, da Vi, angaaende hvis du udi bemeldte Forslags 7de Post haver proponeret, om de Discipler fra Island, som fra de Latinske Skoler udi Vort Land Sielland dimitteres, at maatte forundes samme Rettighed til Klosteret og Regentzen ved Universitetet, som andre Studentere, der komme fra Island, ville i sin Tid, naar det kommer dertil, at nogen af disse fra Island oversendende Discipler fra Skolerne udi Sielland til Universitetet kunde vorde dimitterede, og det af dig anmeldes, lade Professores Theologiæ herom fornöden Ordre tillægge. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 4. Maji 1759.

Reskript til de Deputerede for Financerne og *Tilforordnede i Kammer-Collegio*, ang. islandske Disciples Udsendelse til Danmark. 4. Mai.

1759. 4. Mai. **Fredensborg 4. Mai 1759.** — Siell. Tegn. LXXXII, 624ᵇ—625.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Som Vi allern. have funden for godt at anordne og befale, at Biskopperne over Skalholt og Holum Stifter paa Vort Land Island skulle aarlig, hver fra sit Stift, af de der ved Skolerne studerende unge Personer, udsende en af de bedste og dueligste, og som derhos fandtes at have Lyst til Studeringer, til Vores kongelige Residentzstad Kjöbenhavn, som Biskoppen over Siellands Stift derefter havde at besörge hensat til at nyde fri Underviisning og Underholdning ved en af de i bemeldte Vort Land Sielland værende Latinske Skoler; og Vi derhos allern. ville, at disse tvende saaledes aarlig oversendende unge Mennesker skulle nyde saavel fri Transport for sig og et med sig havende Skriin eller Coffert, som og fri Kost saa længe de ere paa Skibet og til de ere komne til bemeldte Kjöbenhavn, hvor de ved deres Ankomst sig til Biskoppen strax havde at addressere, som for dennem videre Omsorg haver at drage. Saa ville Vi eder nu Sligt til den Ende herved allern. have tilkjendegivet, for, angaaende deres frie Transport og Underholdning paa Reisen, i saa Maade videre behövende Anstalt at lade föie. Dermed &c. Fredensborg Slot den 4. Maji 1759.

25. Mai. **Forordning angaaende Confirmationen. Fredensborg 25. Mai 1759.** — Publiceret paa Althinget 1781 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. xxx, jevnf. Canc. Skr. 26. Mai 1781. Siell. Reg. 65, 885—889. Original-Aftryk hos Höpffner: Qvart-Forr. 1759, S. 92—96; Schou IV, 596—599; P. Pèturssons Hist. Eccl. Isl. S. 95—98.

Forordning, angaaende i hvad Alder Ungdommen maa antages til Confirmation, hvorlænge Confirmationen med Nogle maa udsættes, og hvor snart de, som ere confirmerede, derefter bör söge Herrens Bord.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at, da ved den allern. udgivne Forordning af 13. Januarii 1736, angaaende den tilvoxende Ungdoms Confirmation og Bekræftelse udi deres Daabes Naade, er befalet, hvorledes med Ungdommens Confirmation og Confirmations-Forretningen selv skal forholdes, men derhos ikke er bleven fastsat, enten hvor tidlig Ungdommen bör antages til Confirmation, eller hvorlænge det dermed kunde udsættes, ei heller hvor snart de saaledes Confirmerede förste Gang bör söge Herrens Bord: saa, paa det Vedkommende kunde vide, hvorefter de sig i disse Stykker havde at forholde, og at al Uorden, som desangaaende paa et eller andet Sted maatte have indsneget sig, eller herefter kunde entstaae, kunde forebygges, have Vi allern. funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed alvorligen byde og befale: 1) At i Almindelighed maa ingen Börn, som skulle til Confirmation, af Præsterne antages til Confirmation, förend de have opnaaet deres 14de eller 15de Aar, efterdi Börn under saadan Alder dog sjelden tilbörligen vide at skjönne paa, eller gjöre sig Eftertanke om at före sig til Nytte, hvis dennem af deres Lærere foreholdes og indskjærpes, eller hvor vigtig den Pagt er, de ved deres Confirmation igjen stadfæste og fornye; hvorhos, i Henseende til den saaledes foreskrevne Tid, dog kunde iagttages, at de Börn, som skulle ud paa lange Reiser, saasom til Ost- eller Vestindien, kunde antages et halv Aars Tid eller noget længere tilforn, förend de ommeldte Alder havde opnaaet; desligeste, om det skulde hænde sig, at et Barn, der ei endnu havde fyldt sit 14de Aar, blev farlig syg, og paa sin Sotteseng begjærede og inderlig længtes efter at nyde det hellige Sacramente, det vel og maa Præsten tillades, om han ellers finder Barnet vel oplyst, at deelagtiggjöre det i dette Saligheds Middel; dog, saafremt Barnet kommer sig igjen, at det da ved förste Leilighed alligevel skal fremstille sig for Menigheden i Kirken, og der tilligemed

1759. 25. Mai.

1759. 25. Mai. andre Confirmations-Börn offentlig overhöres og confirmeres. Hvad de Börn angaaer, som enten ere eller skulle gaae i Tjeneste, eller lære Haandværk, da ville Vi alvorligen have forbuden, at Hosbönderne eller Mesterne maa korte saadanne Börn noget i deres Lön, eller lade dem blive længere i Lære, end ellers skee skulde, fordi til deres Præparation og Underviisning til Confirmation medgaaer nogen Tid. Mens endskjöndt Vi saaledes allern. ville have fastsat, at Börn i Almindelighed ikke skulle confirmeres, förend de ere 14 til 15 Aar gamle, ville Vi dog, at Vedkommende ikke skulle hentyde dette til en Ret og Skyldighed, at Præsterne skulle være pligtige at antage dem, fordi de ere af saadan Alder, enten de havde fornöden Kundskab eller ikke; men at det skal komme an paa vedkommende Lærers Undersögning og Ansvar, om saadant et Barn er tilbörlig underviist og vel skikket til at antages til Confirmation. — 2) Ville Vi allern., at Ungdommen i Almindelighed skal være confirmeret, inden de fylde deres nittende Aar, om de dertil findes bekvemme i Henseende til deres Kundskab og övrige Forhold. Gaaer Nogen hen over den Tid, skal vedkommende Præst anmelde det for Provsten, og denne det igjen for Biskoppen, samt tilkjendegive Aarsagen, hvorfore Præsten ikke understaaer sig saadant ungt Menneske at confirmere; ligesom og Provsten skal lade saadant Menneske komme til sig, og selv overhöre samme, desligeste ogsaa Biskoppen haver at meddele sit Raad, hvorledes Præsten videre bör behandle Sagen. Men, ifald Nogen skulde herudinden finde sig fornærmet over Præstens Omgang, staaer det ham frit for at andrage det for Præstens foresatte Övrighed, Provst eller Biskop. — 3) For og at forekomme al utilbörlig Forhaling og Opsættelse med Ungdommens Confirmation, hvorved kan forvoldes, at endeel Börn opvoxe i Vankundighed, og omsider blive efterladne og ubekvemme til alvorlig Eftertanke, saa at det maa blive tungt og vanskeligt for

en Lærere at bringe dem til Opmærksomhed, og faae dem nogenledes underviiste til at kunne blive confirmerede, saa ville Vi hermed allern. have anbefalet: a) at Forældre, Formyndere og Hosbonder sende deres Ungdom herefter betids og flittig til Skole, om ikke alle paa eengang af et Huus, saa dog, efter Skole-Instruxens 6te Articul, nogle af dem een Dag, og nogle af dem en anden Dag, og dette ei alene om Vinteren, men endog om Sommeren, saalænge de ei i deres travle Plöie- og Höste-Tid nödvendig forhindres derudi. — b) Udi den Henseende og Skoleholderne og de Degne som holde Skole, skulle være pligtige, og af Vedkommende alvorligen tilholdes, at læse for dem, som indfinde sig i Skole, i hvor faae de end maatte være, og hver Löverdag eller Söndag at levere Præsten Fortegnelse paa dem, som have sögt Skolen i den Uge, og hvor ofte. Befindes da Forsömmelse, advarer Præsten Vedkommende en og anden Gang derom; hjelper det ikke, andrager han det skriftlig for Hosbonden eller Forvalteren, og i Mangel deraf for Regimentsskriveren eller Fogden; hjelper det endda ikke, anmelder han det for Amtmanden, som i saa Fald uden Ophold haver at assistere Præsten i saa magtpaaliggende Sag, og ikke see igjennem Fingre med de herudi befindende Forsömmelige, saasom det er Vores allern. og alvorlige Villie, at Forældre, og de, som ere i Forældres Sted, skulle drage Omsorg for, at deres Underhavende maa föres paa Veien at forarbeide ikke alene deres timelige, men endog særdeles evige Velfærd. — c) At Præsterne flittelig, efter Skole-Forordningens Tilhold, skulle besöge Skolerne, for at see, hvorledes Skoleholderne efterkomme deres Pligt, og om Ungdommen flittig söger Skolen; ligeledes at de, ved alvorligen at drive paa den anbefalede Repetition og Catechisation i Kirkerne Sön- og Hellige Dage, holde sig den 37te Articul i den allern. udgangne Skole-Forordning nöie efterretlig, og naar Börn og Ungdom ikke möde i Catechisation, da at forfare, som om Bör-

1759. 25. Mai.

1759. nenes Forsömmelse med Skolegang befalet er. — d) Om
25. Mai. det herefter skulde hænde sig, som paa nogle Steder skal være skeet, at, naar en Præst med Alvor har villet holde over, at Börn, som præpareres til Confirmation, skulle lære at læse i Bog, og forstaae Christendommens Hoved-Stykker, hver efter sit Begreb, skikke somme Forældre deres Börn paa et halv Aars Tid hen til et andet Sogn, hvor de veed, at Præsten er mindre nidkjær, og nöies med, naar Börn veed ikkun noget lidet udenad, uden at efterforske, hvad Overbeviisning og Fölelse de maatte have deraf: saa ville Vi nu herved allern. have anordnet, at hvilken Præst ikke med tilbörlig Iver behandler denne saa höifornödne Sag, men beviislig tracterer den skjödeslös og uforsvarlig, skal böde een Sletdaler til Skole-Cassen for hvert Barn han saaledes antager til Confirmation, og desuden sættes til rette, ja og, efter Befindende, tiltales for Provste-Retten. Saa skal og saadant et Barn, naar det kommer tilbage til det förste Sogn, og befindes vankundig, ikke antages til Guds Bord, förend det paa ny er gaaet til Præparation, og har naaet den fornödne Kundskab. — Som det og 4) befindes, at endeel af den Ungdom, som er bleven confirmeret, undertiden længe hengaae, förend de förste Gang söge Herrens Bord, og derover blive lunkne igjen til det Gode, de have hört og lært tilforn: saa ville Vi allern., at, naar Börn ere blevne confirmerede, de strax næste Söndag efter deres Confirmation söge Alterens Sacramente, da vedkommende Præster skulle til den Ende lade saadanne unge Mennesker Dagen tilforn komme til sig, holde en Opmuntringstale for dem, og paa ny indskjærpe dem den vigtige Pagt, de saa nylig have fornyet med Gud, samt tillige forklare for dem, hvorledes de værdeligen maa berede sig til det store Saligheds-Middel, de Dagen efter skulle gjöres deelagtige udi. — 5) Til at forekomme den Vanskelighed, som herved maatte möde, i Henseende til Flyttetiden for Tjenestefolk, som indfalder just

Ugen efter Söndagen Qvasimodogeniti, og Söndagen efter Michels-Dag, da den confirmerede Ungdom skulle præparere sig til, værdeligen at gaae til Herrens Bord: saa, til al Hindring saavidt mueligt herudi at see afværget, ville Vi end ydermere allern. have befalet, at slige Confirmations-Börn skulle herefter ikke gaae i Tjeneste förend Tirsdagen efter Söndagen Misericordias Domini ved Paaske Tider, og Torsdagen efter den anden Söndag efter Michels-Dag. — Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vores Vice-Statholder i Vort Rige Norge, Greyer, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, saavel som og af Prædikestolene, til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 25. Maji Anno 1759. 1759. 25. Mai.

Anordning ang. Böder ifölge Commissions-Domme. Fredensborg 28. Septembr. 1759. — Denne Anordning, hvis fuldstændige Titel er: „Anordning at, naar Nogen ved Commissions-Dom bliver dömt til at betale Böder, som tilfalde H. Maj[ts] eller publique Casser, da skal Commissarierne til vedkommende Stiftamtmænd indsende en Gjenpart af Domslutningen, med Designation over Böderne, for at besörge samme inddrevne, saafremt Dommen ikke til höiere Ret indstævnes og der bliver underkjendt eller forandret" — er ikke publiceret i Island, og saavidt vides heller ikke der kommen til Anvendelse. — Siell. Reg 65, 1007—1008 Qvart. Forr. 1759, S. 114—116; Schou IV, 604—605. 28. Septbr.

Forordning ang. det oprettede vestindiske Rente- samt General-Toldkammer. Christiansborg 7. Januar 1760[1]. — Hvorved de hidtil under Rentekam- 1760. 7. Januar.

[1]) Forordn. 15. Februar 1768.

1760. 7. Januar. meret henhörende amerikanske og guineiske Sager, samt Toldvæsenet i Almindelighed, henlægges under dette nye Collegium fra Medio Februarii 1760. — Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 66, 2ᵇ—6; Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1760, S 3—8; Schou IV, 607—610.

18. Januar. **Fundation for det Arna-Magnæanske Legat.** Christiansborg 18. Januar 1760[1]. — Concept i Cancell. Arch., Siell. aabne Breve 1759-1760; Siell. Reg. 66, 20-30. Trykt i Hofmans Fundatser X B. Appendix, S 2—11; særskilt Aftryk paa det Arna-Magn. Legats Bekostning, Khavn 1813. 8ᵛᵒ.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V. at som Os allerund. er bleven foredraget, hvorledes afgangne Arnas Magnussen, fordum Assessor i Consistorio og Professor publicus ordinarius Historiarum et Antiquitatum ved Vort kongel. Universitet i Vores kongel. Residentzstad Kjöbenhavn, tilligemed sin Hustrue Mette Magnussen, i Kraft af det dennem allern. forundte Facultas testandi, have ved det af dennem den 6. Januarii 1730 oprettede Testamente iblandt andet anordnet, at deres fælles Midler efter den Længstlevendes Död, subtracto subtrahendo, skulle anvendes til een eller to Studentere fra Island, hvis Indrettelse aldeles overlodes til daværende Justitsraad og Professor philosophiæ ved bemeldte Vores Universitet Thomas Bartholin, samt Assessor og Professor græcæ linguæ sammesteds Hans Gram, som de, der bedst vidste hvorledes afgangne Arnas Magnussen helst önskede, at dermed til Fædernelandets og Publici Nytte maatte blive forholdet; hvorfor og den Fundats, som de tvende gode Mænd over dette Legato indrettede, skulde være af samme Kraft, som om den af bemeldte afg. Arnas Magnussen og Hustrue var underskrevet. Men, som det efter begge Testatorum dödelig Afgang var befundet, at den Matricul eller Jordebog, hvilken Vores Hr. Farfader, af salig og höilovlig

[1]) Reskr. 24. Sept. 1772.

Ihukommelse, allern. havde befalet bemeldte Arnas Magnussen, tilligemed afgangne Laugmand Poul Jonssen Vidalin, over hele Island at forfatte, endnu ikke var bragt i den Stand, at den af Vores Rentekammer kunde imodtages, og den behörige Afregning, i Henseende til de afgangne Arnas Magnussen under samme Forretning allern. bevilgede Diætpenge, tillige bringes i Rigtighed; saa skal dette fornemmelig have været Aarsag til, at forbemeldte afg. Etatsraader, Thomas Bartholin og Hans Gram, ikke i deres levende Live have kunnet bringe den dennem ved forberörte Testamente anfortroede Fundatses Indrettelse til Fuldkommenhed, men at de alene, hver for sig, have efterladt et egenhændigt Udkast til samme, hvilke begge dog ei alene i de fleste og vigtigste Poster ere overeensstemmende, men endog tydeligen forklare, hvorledes de, efter daværende Omstændigheder, have formeent, at der med dette Legato kunde forholdes, naar det först var afgjort, hvor stor Capital de dertil legerede Midler egentlig sig maatte belöbe. Og som Vi da tillige have ladet Os allerund. forestille: saavel, at den Jordebogen over Island betræffende Post er gjennem Vores Rentekammer aldeles bragt i Rigtighed, saa at Vi ingen videre Fordring desangaaende til afg. Arnas Magnussens Stervboe have; som og: at baade Midlerne ved Guds Forsyn, og de saavel forhen som nu værende Curatorum troe og vindskibelige Husholdning, anseelig skal være formerede, saavelsom ogsaa med det Arbeide, hvortil samme skal anvendes, tillige være gjort god Fremgang: Thi have Vi, til ydermere at forfremme Testatorum saa priselige Öiemærke, af de tvende foranförte Udkaster ladet uddrage, og efter de nuværende Curatorum, Os elskel. Johan Christian Kall, Vores Justitsraad og Professor hebrææ linguæ, og Bernhard Möllmann, Vores Justitsraad og Professor antiquitatum patriæ ved forbemeldte Vores Universitet i Vores kongel. Residentzstad Khavn, samt Vores Historiographus og Bibliothecarius, deres

1760. 18. Januar.

1760. 18. Januar. tillige herover indhentede allerund. Betænkning, ladet forfatte en saadan Fundats over meeromrörte afg. Arnas Magnussens Legato, som ei alene med de forommeldte Udkaster i alle Ting er overeensstemmende, men endog med flere Poster i Henseende til Legati Tilvæxt og Tidernes Omstændigheder foröget, hvilken Vi hermed i alle sine Ord, Puncter og Clausuler allern. ville have confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste, lydende Ord til andet som fölger: 1) Legatum beati Arnæ Magnæi, som bestaaer udi de af den salig Mand dertil skjænkede: a) rede Midler, hvilke for nærværende Tid belöber sig til Capital tretten Tusende, tre Hundrede, Halvtrediesindstyve og sex Rigsdaler, een Mark, sex Skilling; b) islandske og andre haandskrevne, og for den störste Deel utrykte Böger, efter den derover for sig selv forfattede Catalogus; og c) trykte Böger, hvilke udi Catalogo over Universitetets Bibliothek, hver paa sit behörige Sted, ere anförte; skal til evig Tid være bestemmet og henlagt til at oplyse, forbedre og til Trykken at befordre lade, alt hvad der angaaer de nordiske, nemlig Danmarks, Norges og underliggende Landes Historier, Sprog og Antiquiteter, hvorunder de ældre Tider i Norden. deres Geographie, Love, Skikke og Sædvaner, Levemaade, Kunster og Videnskaber, Myntvæsen, Monumenter, og alt andet deslige skal forstaaes. Og skal derudi visse Stipendiarii og Haandskrivere, under Opsigt og Bestyrelse af tvende Ephoris, bestandig arbeide paa den Maade, som herefter nærmere foreskrives. — 2) Legati Capital skal altid staae udsat paa Rente iblandt de andre Universitetets Midler, og med dens Forvaltning i saa Fald forholdes paa samme Maade som med disses. — 3) Til aarlig Belönning for Stipendiarii anvendes Renterne af den Summa 6000 Rd., saaledes at den ældste Stipendiarius Jon Olufssen nyder aarlig Renten af 3000 Rd., og de tvende andre, nemlig Eggert Olufssen og Biarne Poulsen, hver Renten af 1500

Rd.; men naar nogen af nuværende Stipendiariis enten ved Döden afgaaer, eller i andre Maader forfremmes, da fastsættes Stipendiariorum Tal derefter til tvende, hvoraf den ældste nyder aarlig Rente af 3600 Rd. og den anden af 2400 Rd. — 4) Ved dette Legatum skal efterdags være et Incrementum af 2000 Rd., hvis Rente aarlig lægges til Capital (ligesom med Incrementis ved Walchendorfs og Borchens Collegier forholdes); og hver Gang de ere opstegne til den Capital 1000 Rd., da adskilles bemeldte Capital fra Incremento, for til sit visse Brug at anvendes. Renterne af det förste eet Tusende Rd. anvendes til en Haandskrivers aarlige Lönning. De af det næste Tusende Rd. deles aarlig imellem de tvende Stipendiarios, saa at den ældste faaer $^3/_5$ Parter og den anden $^2/_5$ Parter. De af det tredie Tusende Rd. tillægges endnu en Haandskriver. De af det fjerde og fölgende Tusende Rd. bruges igjen til Stipendiariorum Löns Forbedring, indtil den ældste kan faae 300 Rd. og den anden 200 Rd. aarlig, da det ikke maa stige höiere; ligesom og Haandskrivernes Tal ikke maa overgaae tvende, eller deres Lön 50 Rd. for hver, aarlig. — 5) Af den övrige Capitals 5356 Rd. 1 Mk. 6 Sk,, dens Renter, nyde de tvende Ephori hver aarlig 25 Rd. Saa betales og til nuværende Famulo Bibliothecæ, for hans Opsigt med Manuscripterne, hvert Nyaar 40 Rd., og til hans Successor 20 Rd. Alle de övrige Renter af denne sidste Capital anvendes til Bögernes Trykning, de dertil udfordrende Kobber- eller Træpladers Udstikning, og hvad andre Bekostninger til saadan Oplag kan udfordres. Til samme Brug skal og Renterne af de Capitaler anvendes, hvilke Incrementum föder af sig, efter at Stipendiarii og Haandskriverne, efter den foregaaende 4de Postes Tilhold, först ere forsynede. — 6) Manuscripterne overleveres Famulo Bibliothecæ, efter den derover forfattede Catalogus, samt hvad Pergaments og andre enkelte Breve og Documenter tillige forefindes, efter en à parte Fortegnelse, og

1760. 18. Januar.

1760. forvares begge Dele paa Universitetets Bibliothek udi
18. Januar. visse Skabe for sig selv, til hvilke Famulus Bibliothecæ alene skal have Nöglen, og ellers ingen anden. — 7) Famulus Bibliothecæ skal have disse Manuscripta og Documenter under Opsigt og Ansvar, og ikke tilstede Stipendiariis, mindre nogen Fremmed, at udlaane eller tage hjem med sig noget original Skrift eller Document, med mindre een af Ephororum skriftlige Tilladelse ham derfor leveres, hvilken dog ei uden vigtige Aarsager, samt al muelig tagen Sikkerhed, og ikkun til en vis bestemt Tid, inden hvilken det Udlaante ufeilbarlig skal tilbage leveres, maa udgives, og saasnart den bestemte Tid er forlöben, og det Udlaante ei endnu leveret tilbage, da skal Famulus Bibliothecæ strax kræve det igjen, og, i behövende Fald, derudinden söge vedkommende Ephori Assistence, eller siden selv staae til Ansvar for hvad som maatte blive. borte. — 8) Derimod bör Famulus, naar det af hannem forlanges, være tilstæde at aabne for Stipendiariis, endog paa de Tider, naar Bibliotheket ellers pleier at være tillukt, paa det at dennem ingen Hinder eller Ophold i deres Arbeide, formedelst hans Fraværelse, skal foraarsages; dog at sligt ikke paastaaes uden Nödvendighed, og paa alt for ubeleilige Tider, men at den ene i saa Fald, saavidt mueligt, retter sig efter den andens Leilighed. — 9) Stipendiarii skulle vælges af Ephoris, naar de ved foregaaende Tentamen dertil have befundet dennem dygtige; dog maae ingen andre dertil antages, end indfödte islandske Studiosi, og de iblandt dennem have Fortrin dertil fremfor andre, som fra deres Ungdom af grundig have lagt sig efter deres Fædernelands Sprog, og nogenledes ere bevandrede i dets Historie og Antiquiteter. — 10) Deres Bestilling skal fornemmelig være, nöie at conferere de gamle Codices med hverandre, paa det at den ene af den anden kan suppleres og rettes; at forfærdige gode og rigtige Oversættelser af de utrykte Skrifter, saaledes at de, uden at blive mörke og ufor-

staaelige, nærme sig saavidt muneligt til Textens Ord og Mening; at udarbeide tydelige Conspectus over Manuscripterne, af hvilke saavel deres Ælde og Troværdighed kan erfares, som hvad Sammenhæng den deri afhandlede Materie, naar den er historisk, haver med den almindelige nordiske Historie, og dertil föie de chronologiske og genealogiske Tabeller, andre Anmærkninger og Glossarier over de ældste og sjelden forekommende Ord, samt intet i nogen Maade at forbigaae, som ad illustrationem Manuscriptorum Magnæanorum promovendam maatte tjenligt eragtes. Ikke mindre skulle de nöie efterforske, hvad der i Manuscripterne maatte findes at være taget eller oversat af fremmede Scriptoribus coævis, for deraf at erfare, om og hvorvidt disse kunde forbedres af hine. Ligeledes bör de söge at samle, bringe i Orden og oplyse b. Arnæ Magnæi og andre lærde Mænds her og der adspredte Optegnelser og Anmærkninger; samt endelig ved Bögernes Trykning have et vaaget Öie med Correcturen og i andre Maader; dog at alt dette skeer efter foregaaende enten Anviisning af Ephoris, eller Forespörgsel hos dennem og deres Raadförelse. — 11) De maae aldeles ikke paa egen Haand lade noget komme for Lyset udi disse Materier, men alting skal först af Ephoris være efterseet, censureret og approberet, förend det til Trykken maae befordres. — 12) De beholde dette Stipendium saalænge de opföre sig upaaklagelig, og arbeide ved dette Værk, og maa ingen, som i sine unge og friske Dage haver paa lang Tid viist særdeles Flittighed og gjort betydelig Tjeneste ved dette Arbeide, derfra paa sin Alderdom forskydes, saalænge han endnu vil og kan gjöre nogen Slags Hjelp derved, skjöndt den, formedelst Kræfternes Aftagelse, ei maatte befindes saa tilstrækkelig som tilforn. — 13) Skulde de selv godvilligen forlange fra Stipendio at entlediges, eller og, imedens de oppebære samme, ved Döden afgaae, da udbetales 3 Maaneders Stipendium over Tiden, til Reise-

1760. 18. Januar.

1760. penge for dem som tage Afsked, og til de Afdödes
18. Januar. Begravelse. — 14) Alt hvad de for sig selv kunde have udarbeidet ved Hjelp af Legati utrykte Sager, tilhörer Legatum alene, og bör af de Fratrædende afleveres til Ephoris, med mindre disse, imod deres Beviis, betroe dennem det, indtil det er bragt i fuldkommen Stand; men af de Bortdödes Stervboer skal saadant uden Vægring eller Vederlag strax til Ephoris udleveres, enten Dödsfaldet er skeet imedens de vare Stipendiarii, eller efter den Tid. — 15) Skulde de befindes i kjendelig Egensindighed og Ulydighed, eller med virkelig Utroskab at omgaaes Legati Sager, saa at alt sligt befrygtelig maatte blive dets Öiemærke til Hinder og Skade; eller og, saafremt de til nogen uordentlig og lastværdig Levemaade skulde henfalde, da, naar de ikke adlyde de Advarseler og Paamindelser, som Ephori dennem give, og derefter vise kjendelig Bedring, skal Consistorium Magt have, uden Lovmaal og Dom, efter Sagens og Forseelsens Beskaffenhed, enten paa kort eller lang Tid at tage Stipendium fra dem, eller og dennem derfra aldeles at udelukke. — 16) Haandskriverne, som ogsaa bör være islandske Studentere, skulle fornemmelig bruges til at afcopiere de originale Manuscripter, og derfore være vel övede i at læse den gamle Skrift og dens Ligaturer. De maae ikke skrive nogen Copie ud efter en anden Copie, med mindre denne er skrevet enten med b. Arnæ Magnæi egen, eller med en anden lærd og tilforladelig Mands Haand, eller og saa nöie confereret, at den efter Ephororum Paategning kan ansees som en Original. Og skal der fornemmelig sees derhen, at der af hvert original Manuscript haves tvende tilforladelige Afskrifter, det ene som Stipendiarii undertiden kan have hos sig til Brug, og det andet til at staae paa Bibliotheket hos Originalen, og at bruges i sin Tid til at trykke efter. Naar saadan Forraad af Copier er erhvervet, kunne de siden afskrive hvis Manuscripter Fædernelandets Historie og Antiquiteter an-

gaaende, der enten med allern. Bevilling af det kongélige, eller med Consistorii Tilladelse af Universitetets, eller formedelst Andres Velvillighed af Privates Bibliotheker kunde udsöges; hvilke Afskrifter altid iblandt Manuscripta Magnæana hensættes. Endelig, naar intet mere af det Slags Arbeide er forhaanden, kan de, efter Ephororum Anviisning, gjöre nyttige Excerpta af Scriptoribus antiquis, medii ævi & novis, som höre til den nordiske Historie og Antiquiteter, eller gode Anvisninger og Indices over de fremmede Skribentere, i hvilke noget desangaaende forefindes. — 17) Til den offentlige Bekjendtgjörelse ved Trykken udvælges först de troværdigste, bedste og nyttigste Skrifter, og dernæst de, som ere af ringere Værdie. Men hvad som maatte befindes at være til störste Delen fabelagtig, efter mange gamle Skribenteres Maade, og saaledes ei til synderlig Nytte, deraf alene uddrages hvis i Almindelighed kunde tjene til at oplyse de gamle Leges, Mores, Ritus et Consuetudines &c., som da udi Anmærkninger til andre Skrifter kan anbringes. — 18) Omendskjöndt Ephori ingenlunde ere forbundne til selv her udi at arbeide, saa dog, i Fald nogen af dem godvillig paatager sig et eller andet af disse Skrifter at udgive, forstaaer det sig selv, at Sligt, hvorved Stiftelsen vinder saa meget större Anseelse, fremfor noget andet i Trykken bör udkomme. — 19) Alt hvad som udgives i Trykken af b. Arnæ Magnæi Skrifter, eller af hans efterladte Bibliothek, maa stedse bære en Erindring af hans Navn, og saavel paa Titulen som i Fortalen med Taknemmelighed ihukommes; og maa det altid nöie iagttages, at der ved ethvert Skrifts Edition gjöres tydelig Forskjel imellem hvad der er b. Magnæi eget, eller andre lærde Mænds, og hvad der er Stipendiariorum Arbeide. — 20) Naar intet mere iblandt b. Arnæ Magnæi Samling findes, som er tjenligt til at komme for Lyset, da udvælger Ephori i dets Sted andre gamle Manuscripta eller gode Skrifter, saafremt de ellers angaaer de nor-

1760.
18. Januar.

1760. diske Antiquiteter; Historie-eller Sprog; i hvilket Fald
18. Januar. der sættes paa Titulbladet: „Editum sumptibus e Legato b. Arnæ Magnæi factis". Men ingen Skrifter udi andre Faculteter, eller om andre Materier end forhen meldet er, maae af dette Legato til Trykken bekostes. — 21) De Böger, som saaledes af Legato oplægges, skulle alle trykkes paa godt hvidt Papir, samt med nye, rene og ziirlige Typis. Ethvert Exemplar maa heftes för end det sælges, paa det at Publicum kan vide sig sikker for Defecter. Prisen ansættes saa taalelig, som skee kan, da det er nok, naar Legatum omtrent bliver skadeslös. Alt hvad der ellers paa saadanne Oplag vindes, det lægges til den Capital, som til Omkostningerne paa Trykningen er bestemmet. Saasnart en Bog af Legati Oplag fra Trykken er bleven færdig, skal Ephori være bemyndigede og forpligtede, dog med Consistorii Samtykke, til at handle med visse Boghandlere eller andre dertil bekvemme Personer, til hvilke Ephori kunde aflevere Exemplarerne, for samme paa Legati Regning at udsælge, imod at nyde visse Procento i Provision af hvad de sælge, hvorover de hvert Qvartal skulle indgive en Extract, og hver 11. Juni og 11. Decembris levere til Ephoros hvad Penge de bortsolgte Exemplarer belöbe sig til, at samme da strax ved förste Leilighed paa Rente kunde vorde udsatte. Saa skal der og stikkes en vis Vignette til de Böger, som fra Legato udkomme, hvilken skal trykkes paa den anden Side af Titulbladet og Ephororum egenhændige Navne der undertegnes, hvorfore og Titularket altid skal være Skrivpapir. — 22) Skulde det, især i Begyndelsen, holdes fornödent, noget Oplag enten per viam subscriptionis eller ved Accord med en Boghandler at bestride, kan der, for saa vidt, ikke være noget derimod at erindre; dog, hvad det sidste Tilfælde angaaer, da, som ingen Boghandler er at fortænke, at han fornemmelig seer paa sin egen Fordeel, hvori hans Levebröd bestaaer, saa maa derimod intet sluttes derom med Nogen, med

mindre han forpligter sig til at gjöre Oplaget paa samme Maade, som om Stiftelsen det selv havde besörget, paa det at Stifteren ikke skal beröves den udvortes Anseelse, hvilken saavel Legati Værdighed, som Materiernes Vigtighed med Rette udkræver. Fornemmelig maa intet trykkes uden Riget, eller andensteds end der, hvor Stipendiarii kunne være tilstede og selv besörge Correcturen. — 23) Af Alt, hvad der oplægges, gives Stiftsbefalingsmanden, Amtmanden og begge Biskopperne over Island, samt de tvende Ephoris og Stipendiariis hver sit Exemplar for intet. Saa kan der og paa lige Maade propter affinitatem sendes Exemplarer til visse Universiteter og lærde corpora i Sverrig, Tydskland og Engelland, naar de findes disponerede til at gjöre Gjengjeld i lige Tilfælde, saavidt deres Historier og Antiquiteter angaaer, paa det at èt saadant Commercium kan tjene til saa megen mere Oplysning paa alle Sider. — 24) De nuværende Ephoris bliver det forbeholden at nævne og beskikke dem, som de ville have til Successores i deres Sted, efter deres Afgang, og dette deres Valg skriftlig at efterlade under deres Haand udi en forseiglet Couvert, som indlægges i Rectoris Kiste i Consistorio, og ikke maa aabnes uden af dem selv, saalænge de forblive in Ephoria. Siden, naar een er afgangen, aabnes Seddelen, og da sees hvem den Afgaaende haver nævnt til ham at succedere. Det samme overlades til enhver efterkommende Ephoro at gjöre, hvis de skulde finde det behageligt og tjenligt. — 25) Ephori skulle annamme og igjen udtælle de aarlige Renter, og i Almindelighed forestaae Legati ganske Administration, for hvilket de aflægge vedbörlig Regnskab til Consistorium hvert Aar paa den förste Consistorii-Dag efter Michelsdag. — 26) Ved samme Tider skulle de eftersee Legati Manuscripter, Breve og Documenter, (men de trykte Böger ikkun hvert tredie Aar, og naar det da falder beleiligst), samt tillige imellem sig selv og med Consistorio overlægge, hvad der först kan be-

1760. 18. Januar

1760. fordres til Trykken, samt paa hvad Maade sligt bedst
18. Januar. kan skee. Og maa derved endelig paasees, at der, om ikke hvert, saa dog idetmindste hver andet Aar, noget kommer fra Pressen, da enten store Værker i visse Tomer kunne afdeles, og Aar efter andet ud komme, eller og, imedens disse ere i Arbeide, mindre Skrifter paa nogle Ark, som man lettest kunde komme afsted med, udgives. Hvad i saa Fald bliver besluttet at skal publiceres, og naar det kan ventes, gjöres offentlig bekjendt inden Aarets Udgang. — 27) I övrigt har Ephori at bruge og udvise saadan Troskab, Omhyggelighed og Forsorg, at denne Fundation i alle sine Artikler og Punkter nöie og flitteligen bliver efterlevet, og intet, enten af Capitalerne eller Bögernes, især de skrevnes, Collection, ved deres Skyld og Forseelse forkommer eller formindskes, men alting til den destinerede Brug anvendes, som de for Gud, Os, Fædernelandet og det kongel. Universitets Patroner og Forsvar, ville være ansvarlige. Skulde, imod Forhaabning, anderledes af Ephoris, paa deres egen Haand og ved deres egen Skyld blive handlet, da staaer det ei alene Enhver, som kan gjöre det beviisligt, frit for, derover at klage, og Forseelsen paa behörige Steder at angive og bekjendtgjöre, men endogsaa især den verdslige og geistlige Övrighed i Island, deres Besværinger og Desideria at anmelde til Universitetet, som derpaa haver at raade Bod, og ved alle Middel at tilholde Ephoros, Fundationen upaaklageligen at efterleve, og Skaden, om nogen maatte befindes ved deres Skyld at være skeet, ex proprio at restituere. — Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. have at rette, og stedse derhen at see, at denne Fundation, udi alle Poster og Punkter, saaledes som foreskrevet er, nöie vorder iagttaget og efterlevet. Givet paa Vort kongelige Slot Christiansborg, udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 18. Januarii 1760.

Kongelig Resolution ang. nogle Foranstaltninger ved den islandske Handel. Christiansborg 5. Februar 1760. 1760. 5. Febr. — I Anledning af Rentekammerets Forestilling 25. Januar, hvori Over-Krigscommissair Stephen Hansen, ifölge Ansögning, indstilles til Entledigelse fra Bestyrelsen af den islandske og finmarkske Handel, hvilken Bestyrelse man havde formaaet Hofagent Ryberg til at overtage, og indstilles saaledes hans Forslag til Foranstaltninger Handelen vedkommende. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 41, Nr. 6.

Vi approbere allernaadigst: 1) At Hofagent Ryberg fra indeværende Aars Begyndelse förer Inspectionen over den for Vores Regning drivende Handel paa Island og Finmarken, hvorfor han nyder, ligesom Formanden har været bevilget, 700 Rd. aarlig, og bliver ham derom Instruction fra Vort Rentekammer at tillægge; 2) At han, efter Omstændighederne, for Caution at stille bliver befriet, hvorimod Pakhusforvalter von Erden stiller saadan Forsikkring for 2000 Rd.; 3) At Island udi indeværende Aar maa beseiles med anförte 19 Skibe, og Handelen besörges ved 19 Ober- og 22 Under-Kjöbmænd, 82 Arbeidskarle, Bödkere og Kokke, samt 21 Drenge, eller af Skibe og Folk saamange, som Vort Rentekammer, til Landets og Handelens Bedste, fornödent og tjenligt befinder; 4) At til Opmuntring for Landets Indbyggere, saavel i at söge Fiskeriet som Ræve at skyde, maa godtgjöres udi Præmier, nemlig, for hver Fiskebaad, som der bygges af ny og udredes til Fiskerie, efter dens Störrelse og Godhed, 4, 6 à 8 Rd., og hver som udi Handelen leverer et Degger Ræveskind, 1 Rd. Og er det derhos vel, at her og i Norge vorder forfærdiget, og, som Modeller, didsendt nogle Baade, hvilke til Brug ved Fiskeriet kan være tjenligere og bedre end de hidtil der havende, ligesom man og maatte være betænkt paa, at lade didgaae een eller to Baadbyggere, som Indbyggerne udi denne Bygningsmaade kunde undervise; og 5) At paa hver Fiskerhavn forbliver efterliggende en Arbeidskarl udi 1 à 2 Aar, for-

1760. at lære Indbyggerne at virke Klipfisk, med videre, paa
5. Febr. den ved Handelen brugende Maade. Christiansborg Slot den 5. Februar 1760.

26. Febr. **Kongelig Resolution ang. Pensioner for Enker efter Betjentene ved den islandske Handel.** Christiansborg 26. Februar 1760. — I Anledning af Hofagent Rybergs Forslag, som var bifaldet af Kongen (Forestill. 25. Februar). Rentek. Norske Relat og Resol. Prot. 41, Nr. 19.

Vi have saaledes af særdeles Naade tillagt Enkerne af de Betjente, som ved Handelen paa Island enten allerede ere eller herefter blive antagne, og imidlertid ved Döden afgaae, udi aarlig Pension, saalænge denne Handel for Vores Regning drives, saasom en Kjöbmands 30 Rd., en Under-Kjöbmands 20 Rd., og en Arbeidskarls, Bödkers eller Koks 10 Rd., hvorefter og den allerede afgangne Under-Kjöbmand Gerdt Michelsens og Arbeidskarl Jens Jacobsen Lohmans Enker aarligen bliver at godtgjöre: den förste 20 Rd. og den sidste 10 Rd. Christiansborg Slot den 26. Februarii 1760.

18. Marts. **Kongelig Resolution ang. Ansættelse af en Landphysicus paa Island.** Christiansborg 18. Marts 1760. — I Anledning af, at Kongen paa Stiftamtmand Rantzaus Forslag om en Landphysici Ansættelse paa Island havde beskikket dertil Student Bjarni Pálsson, som efter Justitsraad og Professor Buchwalds til Videnskabernes Societet indkomne Promemoria „har studeret Medicinen og naaet en temmelig Fremgang i Chirurgie.“ — under de i Resolutionen anförte Betingelser (Forest. 17. Marts). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 41, Nr. 33.

Vi have allern. saaledes beskikket Studiosus Biarne Poulsen til at være Landphysicus paa Vort Land Island med 300 Rd. aarlig Gage, hvoraf de 100 Rd. udredes af de derpaa Handlende, naar dermed Forandring i Tiden maatte forefalde, samt derhos tillige allern. be-

vilget, at hannem, til Benyttelse ved denne Tjeneste, maa udvises en af de Os paa Sydlandet tilhörende Jorder, saa og, at til et Huses Opbyggelse med Kjelder under, et lidet Laboratorium og en Afdeling til et Apothek, som han og Efterkommerne i Tjenesten derefter ialt paa egen Bekostning skal holde behörigen vedlige, maa godtgjöres af Vores Cassa, efter indkommende behörige attesterede Regninger, 800 Rd., saafremt Intet deraf var at spare, item til Medicamenters Indkjöb ved Tjenestens Tiltrædelse 249 Rd. 82 Sk., og derefter aarligen 200 Rd., imod at de Fattige, saavel af Almuen som Andre, nyde af hannem det deraf Behövende fri og uden Betaling, saa og til chirurgiske og chymiske Instrumenter, der, som et Inventarium, ved Tjenesten forblive, eengang for Alle 150 Rd. Christiansborg Slot den 18. Martii 1760. 1760. 18. Marts.

Bestalling for Bjarni Palsson som Landphysicus paa Island. Christiansborg 18. Marts 1760. — Publiceret paa Althinget 1760 og anmeldt i Althingsb. s. A. Nr. 29. — Rentek. Norske Bestall. Prot. 6, S. 467—468. 18. Marts.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V. at Vi allern. have antaget og bestilt, saa og hermed antager og bestiller Bjarne Poulsen til at være Landphysicus paa Vort Land Island. Thi skal han være Os, som sin absolute og souveraine Arvekonge og Herre, efter derforuden hans allerund. Pligt og Skyldighed, lydig, huld og tro, Vores og Vores kongel Arvehuses Gavn og Bedste med störste Flid söge, vide og ramme, al Utroskab, Skade og Fordærv derimod af yderste Magt og Formue hindre, forekomme og afværge, som og hvis han fornemmer at skee til Vores Præjudice Os straxen, uden nogen Undseelse, tilbörligen aabenbare, og give tilkjende. Særdeles skal han samme Bestilling troligen og flittigen forestaae og betjene, samt sig derudi i alle

1760. 18. Marts. Maader saaledes skikke og forholde, som det en ærlig og erfaren Landphysicus, samt tro Tjener, vel egner og anstaaer, og han agter at forsvare og vil være bekjendt, efter den allerund. Troskabs-Eed han Os derpaa gjort og aflagt haver. For hvilken hans Tjeneste Vi allern. have bevilget hannem at maa nyde det som hannem tillagt er eller vorder, som saaledes skal continuere, indtil Vi anderledes derom tilsigendes vorder. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongel. Residentsstad Khavn den 18. Martii 1760.

19. Marts. **Rentekammer-Skrivelse til Sysselmændene i Island, ang. Foranstaltninger ved Handelen m. v. Khavn 19. Marts 1760.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 102.

Som Hans kongel. Majt i Anledning af de over Handelen paa Island Anno 1759 indkomne Relationer, og videre gjorde Forslag, allern. haver resolveret, at dette Aar til de islandske Havnes Beseiling for höistbemte Hans Majts Regning skal udsendes saadan et Antal Skibe med Kjöbmænd og Folk, som Indbyggerne deres behövende Vare tilstrækkelig kan tilföre og igjen i Handelen imodtage hvis Vare de kunde have at indlevere, hvorefter og derom den fornödne Anstalt er bleven föiet, saa bliver Eder samme herved formeldet, med Erindring, at I de farende Kjöbmænd beviser al Assistence udi hvis Eder vedkommer, eller maatte blive begjert, at den kongel. Cassa ved denne Handel, som nu med saa anseelig Bekostning föres, ei noget Tab skulle tilföies. Ellers bliver Handelen udi alt efter de forhen bekjendtgjorte Conditioner dreven, undtagen saavidt efterfölgende Poster vedkommer, som herved saaledes til videre Iagttagelse formeldes, nemlig: 1) Efter kongel. allern. Resol. af 5. Febr. 1760 haver Hs. Majt allern. bevilget, at til Opmuntring for Landets Ind-

byggere, saavel i at söge Fiskeriet, som Ræve at skyde, maa godtgjöres udi Præmier; nemlig: for hver Fiskerbaad, som der bygges af ny og udredes til Fiskeri, efter dens Störrelse og Godhed, 4, 6 à 8 Rd., og hver som udi Handelen leverer et Degger Ræveskind, 1 Rd. — hvilke Præmier Hofagent Ryberg under 9. Februar sidstl. er bleven tilskrevet at foranstalte ved de til Handelen antagne Kjöbmænd til Vedkommende udbetalt. — 2) Ifölge höistbem^te^ allern. Resolution have vi foranstaltet, ei alene at dette Aar vorder forfærdiget og som Modeller til Island udsendt nogle Baade efter dansk og norsk Bygningsmaade, hvilke til Brug ved Fiskeriet kan være tjenligere og bedre, end de hidindtil der havende, samt at de til saadanne Baades Bygning i Landet behövende Materialier ligeledes blive anskaffede og oversendte, saavel som at een eller to Baadbyggere til Landet udgaaer, som udi denne Bygningsmaade Indbyggerne kan give Underviisning. — 3) Til Fiskeriets Befordring, og paa det Indbyggerne desto bedre kunde vide at omgaaes med Fiskens Virkning, er efter allerhöistbemeldte allern. Resolution bleven foranstaltet, at paa hver Fisker-Havn een Arbeidskarl udi 1 à 2 Aar bliver efterliggende, for at lære Indbyggerne at virke Klipfisk, m. vid., paa den ved Handelen brugende Maade. — 4) Befries Kjöbmændene for: special at forklare hvorudi den til Landet overbringende Ladning bestaaer, hvorimod det, i Henseende til Varenes Besigtelse i Landet, og det deraf ved Handelens Slutning i Handelshusene efterstaaende Gods forholdes efter de publicerede Conditioners 16de og 18de Post. — 5) Som det er befunden, at Kjöbmands-Boderne i Island paa adskillige Steder, kort Tid efter at Skibene vare fra Landet afseilede, ere blevne aabnede, og deraf endeel Vare til en og anden udleveret, da saadant dog ikke uden i yderste Fornödenhed maa foretages, siden Indbyggerne, medens Kjöbmændene ere nærværende i Landet, bör see sig med det Behövende forsjunet: saa haver I paa det

1760. 19. Marts.

1760. allernöieste herover at holde, og at ei nogen Aabning
19. Marts. foretages uden i de Tilfælde som Handels-Conditionernes 18de Post tillader, som ialt stricte vil efterleves. — 6 Haver I ei alene, ifölge For. af 10. April 1702 og forbemte Handels-Conditioner, udi alt at assistere Kjöbmændene til Restancernes Inddrivelse, at den kongel. Cassa derfore vedbörlig Fornöielse kan erholde, men endog alvorlig tilholde Indbyggerne at være arbeidsom og flittige, baade i Henseende til Fiskeriet og deres övrige Arbeide, at de derved kunde befordre deres egen Velfærd, og fölgelig erhverve sig det, hvorfore de igjen kunde erholde det som til Nödsjun behöves, uden at paadrage sig Restancer. — 7) Paa det Kjöbmændene om alle Ting kan have fornöden Underretning, og derefter lade Enhver bekomme hvad de til Livs Ophold behöve, haver I, tilligemed saa mange Mænd som Kjöbmanden eragter bekvem, at indfinde Eder hos Kjöbmanden, naar han det begjærer, for under Eders Hænder, udi dertil indrettede Rubriquer, skriftlig at give fuldstændig Oplysning om efterfölgende Poster under Handels-Districtet, saasom: a) alle Udrednings-Steders Navne, hvorfra og for hvem dette Aar er bleven fisket; b) Mændenes Navne, som Baadene der ved Stedet eie eller have; c) hvor mange Baade hver Mand tilhörer; d) hvor mange Aarer og hvor mange Mand paa hver Baad fare; e) hvad for Folk derpaa have roet; f) Skibs- eller Baade-Hlöttens Deling; g) hvor mange Fisk enhver i Værtiden pr. Lod er tilfalden; h) Vaartidens Fiskning; i) Torsk, Havkaller og alle andre diverse Sorter Trän. Om hvilket alt De i Forveien nöie maa have erkyndiget sig. — Og 8) I Henseende at to Tomme Vanterne ikke ere afsætlige, og den Mængde, som deraf er bleven udsendt, fordærver Priserne paa det övrige Uldengods: haver I straxen nöie at befale Indbyggerne udi det eder anbetroede Syssel, og derover nöie at holde, at de ikke forarbeide flere to Tomme Vanter, end Halvdelen imod hvis forhen er leveret, men der-

imod at anvende Ulden til Hoser, spunden Garn eller Vadmel, som bedre er afsættig. Hvilke foranförte Poster paa det nöieste vil foranstaltes bekjendtgjorte, og ellers, saavidt eder selv deraf vedkommer, vedbörlig iagttages til Hs. kongel. Majts Tjeneste, samt Landets og Indbyggernes Opkomst og Bedste. Gud befalet &c. Rentekammeret den 19. Martii 1760. 1760. 19. Marts.

Bevilling for Laugmand Svein Sölvason paa at være tillige Klosterholder ved Munkathveraa Klosters Halvdeel i Island. Khavn 25. Marts 1760. — Rentek. Norske Exped. Prot. 7, 270—272. 25. Marts.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V. at Vi allern. have forundt og bevilget, ligesom Vi og allern. forunde og bevilge Svend Sölvesen, Laugmand over Norden og Vesten i Vort Land Island, at være tillige Klosterholder over Munkethveraa Klosters halve Deel der paa Landet i hans Livstid, udi afg. Sölve Thomasens Sted, og imidlertid at maa gjöre sig det paa lovlig Maade saa nöttig som han bedst veed og kan, saavel som og oppeberge de samme Klosters Halvedeel underliggende Landsaatters aarlige Landskyld og Leier, med alt hvis videre enhver paa Vore Vegne efter Jordebogen og Landets Lov deraf bör give; hvorimod han haver at betale til Vores Landfoged sammesteds den aarlige visse Afgift 76 Rd. 48 Sk. Species, tillige med den udlovede Fæste, 5 Rd. — Derforuden skal han og, efter Loven og andre Vore allern. Mandater, tillige med Forpagteren af dette Klosters anden halve Part, holde dets Kirke, Huse, Tuner og Tungaarder ved forsvarlig Hævd og Bygning, og ikke selv eller ved Andre tilstede, at noget af samme Klosters eller dessen Jorders tilliggende Land, Skov eller Enge-Pladser vorder formindsket, eller derfra kommer, som nu dertil ligger og af Arrilds Tid tilligget haver, og med Rette tilligge bör, men være pligtig ved Lands Lov og Ret at indtale hvad i saa

1760. Maade derfra ulovligen kommen er. Saa haver han og,
25. Marts. hvis Rariteter der ere Os forbeholdne, som hvide Björnehuder, Hvalstænder, Hvalraf, Hvalamber og andet Sligt, som paa forne Klosters Grund af Söen kunde komme, at fra sig levere, imod Qvittering. Han maa ei heller besværge Jordernes Landsaatter med höiere Leiequilder, Landskyld eller nogen Tynge, end sædvanligt efter Jordebogen været haver, men Enhver paa Vore Vegne at handthæve ved Lov og Ret, og ingen derimod forurette i nogen Maade. Thi haver samtlig Almue og Landsaatter af forne Munchetverau Klosters Halvedeel hannem for deres Klosterholder paa Vore Vegne at antage, og være hannem hörig og lydig udi Alt hvis han dennem paa Vore Vegne billigen tilsiger og befaler, saa og i rette Tide at gjelde og give hannem de samme Skatter, Gieftolder, Landskylder, Leier, Tiender og al anden Rettighed, som de efter Loven og Jordebogen Os pligtige ere. Forbydendes alle og enhver herimod, efter som forskrevet staaer, at hindre, eller udi nogen Maade Forfang at gjöre, under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongel. Residencestad Kjöbenhaufn den 25. Martii 1760.

25. Marts. **Kongelig Resolution** ang. **Steenkulsbrud i Norder-Mule Syssel.** Christiansborg 25. Marts 1760. — I Anledning af, at Kongen havde bevilget 200 Rd. til Forsög ved et Steenkulsbrud i Island, i Mule Syssel, samt tillige befalet at betyde de i Resol. nævnte Personer, enten at benytte det dem under 7. Oktbr. 1758 tilstaaede Privilegium paa Steenkulsbrud i Norge, eller frasige sig samme. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 41, Nr. 37.

Vi bevilge allern., at til Steenkulsbrud udi den nordre Part af Mule Syssel paa Island udi indeværende Aar maa, til et Forsög, godtgjöres 200 Rd. af Vores Cassa[1]. Og er det derhos Vores allern. Villie, at Major

[1]) Ved Rentek. Skriv. 15. April 1760 (Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 190—191) bevilges, at Lars Olsen Hurtifeldt, som

Braun og Christian Tandberg betydes, strax enten at betjene sig af det dem forundte Privilegium paa at söge og bebygge Steenkulsbrud udi Egger og Modums Præstegjeld under Buskerud Amt i Norge, eller og sig samme aldeles at frasige. Christiansborg Slot den 25. Martii 1760. 1760. 25. Marts.

Kongelig Resolution ang. Opförelse af Amtmands-Bolig paa Bessastad. Christiansborg 1. April 1760. — Ifölge Amtmand Magnus Gislasons Andragende, at Bessastad Gaard var aldeles forfalden og ubeboelig, naar den ikke blev ombygget, og at dens Gjenopförelse af Grundmuur vilde være det Bestandigste og i Tiden mindst Bekostelige at vedligeholde, og naar en Muursvend sendtes derover, kunde han antage 3 duelige islandske Karle til Underviisning i slig Bygningsmaade, hvorved mange Udgifter kunde spares, „da Sandsteen findes der i Overflödighed". — Bygning af Grundmuur, efter Amtmandens Tegning 33 Alen lang, 16½ Al. bred og 4¾ Al. höi, ansloges af Bygnings-Commissionen at ville koste „med Tömmer-, Muur-, Snedker-, Smede-, Maler- og Glarmester-Arbeide", saaledes færdig, at den kunde föres til Landet og reises, 1589 Rd. 14 Sk. foruden Muurarbeidslönnen, som vilde komme an paa Accord. — Kammeret bemærker, at Gaarden Bessastad har fra Arildstid været forundt Amtmanden og Landfogden til fri Beboelse, indtil den sidste ved Resol. 24. Mai 1751 erholdt en à parte Vaaning; det anföres og som det „eneste hekvemme Sted, hvor Stiftamtmanden ved Nærværelse udi Landet sig kan opholde". I Aaret 1721 blev, da den gamle Bygning befandtes forfalden, en ny opfört af Bindingsværk, for 1034 Rd. 36 Sk. Til Reparation derpaa fra 1748 til 1752 anvendtes 1467 Rd. 52 Sk., men nu var den bleven irreparabel. — Kammeret foreslaaer, som det meest oeconomiske, at opföre Muurbygning, da den var mere durabel; Landfogdens nye grundmurede Bygning havde kostet 3630 Rd. 72 Sk., og denne skulde efter Overslagene kun koste halvt saa meget (Forest. 24. Marts). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 41, Nr. 41. 1. April.

Vi bevilge allern., at denne Os i Island tilhörende

---

skulde „undersöge de i Island befindende Steenkuls-Miner", maa medtage en Jordbor, som befandtes hos Videnskabernes Societet.

1760. 1. April. Bessestad Gaard efter Tegningen af Grundmuur opbygges, og kan dertil godtgjöres: 1) for Materialier, med videre, efter Overslagene, 1589 Rd. 14 Sk., saafremt Intet deraf kunde være at spare; og 2) hvad ellers efter nöieste Betingning udfordres saavel til en derhen sendende Muursvend, der opförer Bygningen, og tillige underviser 2 à 3 islandske Karle i Muurarbeidet og Bygningsmaaden, som for de hertil fornödne Brud- eller Sandsteen der i Landet at bryde, og til Bygningsstedet at före. Christiansborg Slot den 1. Aprilis 1760.

8. April. **Kongelig Resolution ang. Foranstaltninger til Folkemængdens Forögelse, m. m. Christiansborg 8. April 1760**[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget ved Amtmandens „Missive" 16. Juli 1760, indfört i Althingsb. s. A. Nr. 24; ligeledes er Rentek. Skriv. 18. April, som communicerer denne Resolution, bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1760. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 41, Nr. 46.

Vi ville af særdeles Naade: 1) eftergive Supplicanten, Sysselmand Hans Wium, den halve Deel af Mule Syssels Mid- og Syderparts-Afgift udi trende Aar, som er aarlig 24½ Rd. og tilsammen 73½ Rd. Species, imod at han med yderste Flid lader sig være angelegen, at de der ödeblevne Jorder, saasnart muligt er, igjen med Beboere vorde forsynede; og 2) at de ugifte fattige Bönder og Tjenestefolk paa Island, som efter deres Alder og Duelighed ere bekvemme til Ægteskab, maae udi de 3 förste Aar, at regne fra den Tid hver udi Ægteskab indtræder, være frie for at svare Tiende og Skat, hvis Belöb, efter attesterede Thingsvidner, ei alene godtgjöres de Pagtende udi Afgifterne, hvor saadanne Rettigheder ere under Forpagtning, men endog hvor samme for Vores Regning oppebæres, udi Regningerne til Afgang passere; dog at saadan Frihed ei strækker

[1]) kgl. Resol. 14. Marts 1774.

sig videre end til de Steder, som have Mangel paa Folk, ei heller længere continuerer, end saadant, efter Övrighedens Eragtning, maatte være höist fornödent, til Folkeformerelsen der paa Landet at befordre. Christiansborg Slot den 8. Aprilis 1760. 1760. 8. April.

Kongelig Resolution ang. islandske Studenters Föring. Christiansborg 8. April 1760[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget ved Amtmand Magnus Gislasons „Missive" 16. Juli 1760, indfört i Althingsb. s. A. Nr. 24. Rentek. Skriv. 18. April, som communicerer denne kongelige Resolution, bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1760. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 41, Nr. 47. 8. April.

Vi bevilge allern., at de Vare, være sig af hvad Slag være kunde, som Nogen paa Island forlanger at tilsende de sig ved Universitetet her i Staden opholdende islandske Studentere, maae med Handelsskibene hidföres, og Vedkommende fragtfrie udleveres, saalænge saadanne Vare, isteden for de forhen bevilgede 8 Rd., herefter ikke overgaae 20 Rd. efter Landets Taxt for hver Student om Aaret. Christiansborg Slot den 8. Aprilis 1760.

General-Kirke-Inspections-Collegii Skrivelse til Biskop Finnur Jonsson i Skalholt Stift, ang. Confirmanders Kundskabs-Pröver. Khavn 10. April 1760. — Concept blandt Collegiets Papirer (for 1760) i Canc. Archiv, hvorefter Datum maatte antages at have været 29. Mai 1760. I Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1760 er bekjendtgjort Biskop Finnur Jonssons skriftlige Monitum af 11. Juli s. A., «að hver sá prestur, sem tekur ólæst eða lítt læst barn til Confirmation, án biskupsins tilhlutunar, skuli í fyrsta sinn gjalda 4 Rd. fyrir hvert eitt, ef hann er á því ringasta kalli, annars 8, 10, 12 til 16 Rd., en annað sinn missi sitt embætti 10. April.

[1]) Octroy 15. Aug. 1763 § 37; Rentek. Skriv. 26. Apr. 1768; kgl. Resol. 6. Juni 1776.

1760. 10. April. eptir N. L. 2—17—22 og General-Kirkju-Inspectionsbrèfi af 10. April 1760"; hvilket Monitum den i Synodus forsamlede Geistlighed erklærede at ville „sig með undirgefni submittera".

Ved Deres Skrivelse af 1. August 1759 have vi erholdet Tabeller over de, som Aar 1758 ere blevne confirmerede udi Skalholt Stift. Det er fornödent, at E. Höiærv. undersöger Aarsagen, hvorfor de to, som ei har kunnet læse i Bog, ere bleven antagne til Confirmation, for at gjöre Vedkommende opmærksomme derved. Maaskee de have været for gamle til at lære at læse i Bog, 30 Aar og derover, til hvilke E. H[s] Forespörgsel sigter, thi med saadanne, som saa yderlig ere forsömte i deres Ungdom, bliver ikke meget at udrette i den Sag, men de faaer antages til Confirmation, naar de veed deres Börnelærdom udenad, og ellers har den rette Forstand om den saliggjörende Lærdom; unge Mennesker derimod maae absolute tilholdes at læse i Bog, og ikke admitteres til Confirmation, förend de kan det. — Herefter indretter da E. H. for Fremtiden Deres Monita og Resolutioner i Tilfælde af dette Slags. Vi forblive &c. General-Kirke-Inspections-Collegium den 10. April [29. Mai?] 1760.

18. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Odda Kirkes Inventarium. Fredensborg 18. April 1760.** — Norske Tegn. XXXVI, 711.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Os er allerunderd. bleven refereret en fra Herr Gisle Snorresön, Præst til Odde Menighed paa Vort Land Island, indkomne Memorial, hvorudi han allerund. haver beklaget sig, at, formedelst Vinterens og Foraarets extraordinaire Strænghed udi Aaret 1756, er en stor Deel af bemeldte Odde Præstekalds levendes Inventarium af Qvæg, tillige med hans eget, bortdöd, og at derforuden saavel Odde Kirkes Jorder, som Hjemmegaarden selv og hans Udmark og Græsgang, formedelst Sandfog og Vandlöb er

saa ruineret, at derpaa ikke kan underholdes saa meget Qvæg, som Beneficiarii Husholdning nödvendig udfordrer, langt mindre det hele levendes Inventarium, som bestaaer af 12 Stykker Stude, 4 unge Kalve, 60 Stkr. Gjeldfaar og et Antal af Heste og Hopper af 8 Hundreders eller 32 Rdlrs Værdie, desaarsag han derhos allerunderd. haver begjert, at maatte befries for, efterdags at svare til det forberörte afdöde Odde Præstegaards Inventarium, og at det maatte modereres til et mindre Antal: da, som det af den fra dig herover indhentede Erklæring fornemmes, at det af Supplicanten allerund. Ansögte ikke kan geraade Successorerne i Kaldet til Skade, men meget mere formenes at være til deres Bedste, saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allern. have bevilget, at Odde Kirkes Inventarium maa fastsættes at være herefter: 30 Stykker Malkefaar, 10 Stkr. Heste og Hopper, samt 7 Stkr. Kjör, som stedse bör fölge den og til Efterkommerne leveres, da bemeldte Herr Gisle Snorresön for at svare til videre maa allern. være befriet. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 18. Aprilis 1760.

1760. 18. April.

Kongelig Resolution, hvorved Jorderne Skaptafell og Hengigóz tillægges Sandfell Præstekald. Fredensborg 21. April 1760[1]. — I Anledning af Andragende fra Præsterne til Sandfell, först Kolbein Þorsteinsson, kaldet til Præst der 1757, og siden fra Guðmund Bergsson, om at faae Afgifterne af Skaptafell og Hengigózið, anslaaet til 7 Rd. 4 Mk. aarlig, i deres Embedstid, ligesom deres Forgængere havde haft (Forest. 12. April). — Rentek. Norske Relat og Resol Prot. 41, Nr. 55.

21. April.

Vi accordere allern., at Supplicanten Gudmunder Bergson, Præst for Sandefjords[2] og Hofs Menigheder

[1]) kgl. Resol. 20. Febr. 1775.

[2]) skal være: Sandfell.

1760 udi Island, maa, saalænge han udi dette Kald forbliver,
21. April. nyde og benytte sig af de Os der tilhörende tvende Jorder, Skaftefjeld og Henge-Godset kaldet, frie for Afgift deraf at svare, ligesom og hans Formand Kolbein Thorsteinson den af samme Jorder udi hans Betjenings-Tid forfaldne Afgift allern. hermed eftergives, paa lige Maade som det Formændene i dette Kald har været bevilget. Fredensborg Slot den 21. Aprilis 1760.

29. April. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Tilsyn med Medicinalvæsenet.** Khavn 29. April 1760. — Publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1760. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 254. — Uddrag.

Under 18. Martii sidstl. haver Hans kgl. Majt allern. behaget at beskikke Studiosus Bjarne Poulsen til at være Landphysicus udi Island — — [Resolutionen see ovenf. S. 384] — — hvilken höistbemte allern. Resolution Herr Amtmand herved communiceres, hvorefter Han ikke alene ville paasee, at de Fattige nyder hvis de af Medicamenter kunde behöve, fri og uden Betaling, men endog, at Bygningen, naar den er bleven opsat, stedse af Vedkommende bliver holdt udi vedbörlig Stand, ligesom Herr Amtmand og ville have nöie Indseende med forne Bjarne Poulsen, saavel i Henseende til Indretningen i sig selv, hvorledes samme af hannem iagttages, og det dertil Behövende anskaffer og vedligeholder, samt at han sig ellers udi denne Forretning saaledes forholder, at Indbyggerne deelagtiggjöres udi denne höikongelig Naade, og hvorom, saavel som alt andet denne Sag angaaende, Herr Amtmands omstændelige Relation hver Aar til Kammeret vil indsendes. Ellers, som bemeldte Landphysicus allern. er bevilget, til Benyttelse ved Tjenesten at maa anvises en af Hans Majts Jorder paa Sydlandet, hvortil han haver foreslaaet at erholde Jorden Næs, eller trende andre Jorder: Hvalöre, Ause (Ás)

og Ofriderstad: — saa ville Herr Amtmand, paa Bjarne Poulsens Forlangende, foranstalte, at hannem bliver anviist enten foranförte Jord Næs, eller en anden, som han maatte forlange og eragte til Indretningen at være tjenlig, og ellers meddele Landfogden Attest om, hvilken Jord han i saa Maade erholder, og naar den af bemeldte Poulsen tages i Besiddelse, til Efterretning ved hans aflæggende Regnskab. Vi forblive &c. Rentekammeret den 29. Aprilis 1760[1]. 1760. 29. April.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Control med Reisende. Khavn 9. Mai 1760. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 278. 9. Mai.

Da en Islands Bonde, navnlig Magnus Philipsen, nu udi tvende Aar efter hinanden her til Staden er udreist, og det eragtes, at saadan Reise ikke uden desto betydeligere Aarsag bör tillades: saa ville Herr Amtmand foranstalte, at Ingen af Indbyggerne fra Island udreise, uden det först for Hannem er anmeldet, og dennem tillige medgives Herr Amtmands Attest om Udreisens Nödvendighed, og udi hvad Ærende de samme foretage. Vi forblive &c. Rentekammeret den 9. Maji 1760.

Kongelig Resolution ang. Pension for afskedigede Kjöbmænd. Fredensborg 12. Mai 1760. 12. Mai.

---

[1]) Ved Rentek. Skr. 9. Mai 1760 (Isl. og Færö. Copieb Litr. N, Nr. 283) gjentages Collegiets Ordre ang. aarlig Indberetning om hvad der staaer i Forbindelse med Landphysici Forretninger, med Tilföiende, at Amtm. ogsaa skulde have nöie Opsigt med den ansatte Landphysici personlige Færd, og give Beretning derom: „da Bjarne Poulsen — — ikke er os meget bekjendt, hvorimod hans Embede udfordrer en meget ædruelig, forsigtig og fornuftig Levemaade".

1760. — I Anledning af Inspecteuren ved den islandske og færöiske Handel, Hof-Agent Rybergs Indstilling om Pension for 4 forhen for det islandske Compagnie farende Kjöbmænd: Vilhelm Frederik Rosenmeyer, Rasmus Balle, Jens Klog og Tideman Lohman, som alle vare over 70 Aar, og led Trang, da de vare udsatte af Tjenesten. Rentekammeret bemærker, at det vel var usædvanligt i Compagniets Tid at give Pensioner, men dog havde Rasmus Balle, siden hans Afgang fra Tjenesten 1754, faaet 50 Rd. aarlig af Compagniet, indtil dets Ophör (Forest. 26. April). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 41, Nr. 60.

12. Mai.

Vi bevilge af særdeles Naade, at disse fire fra Handelen paa Island afskedigede gamle Kjöbmænd maae, saalænge samme Handel for Vores Regning drives, forundes udi aarlig Pension hver 100 Rd., med Vilkaar, at de derimod, saavidt mueligt er og deres Kræfter tillader, forrette og gaae til Haande i Alt hvis af dennem, bemeldte Handling vedkommende, maatte forlanges. Fredensborg Slot den 12. Maji 1760.

16. Mai. **Ordre og Instruction for Vice-Laugmand Jon Olafsson, ang. Udarbeidelsen af en Lovbog for Island. Fredensborg 16. Mai 1760[1]. —** Bekjendtgjort paa Althinget 1760 (Althingsb. s. A. Nr. 24); Intimationen og § 14 indfört i Althingsb. 1761, Appendix. — Norske Tegn. XXXVI, 723ᵇ—727. Fogtm. V. 2, 350—357. Kriegers Grundlag, S 127—132.

Frederik den Femte &c. Som Vi have ladet Os allerunderd. foredrage, hvorledes ikke alene Kong Magnus Lagebethers islandske Lov, Johnsbogen kaldet, som endnu tildeels bruges paa Vort Land Island, i mange Stykker er uforstaaelig, ufuldstændig og ubrugelig; men at ogsaa de mange danske og norske Forordninger, som i nogle 100 Aar Tid efter anden der til Landet ere hensendte, baade ere skrevne, hvad den störste Deel an-

[1]) Reskr. 31. Decembr. 1762; Reskr. 13. Juli 1764; Canc. Skriv. 12. Mai 1770; kgl. Resol. 6. Juni 1800.

gaaer, i det danske Sprog, og saaledes uforstaaelige 1760.
for de fleste af Landets Indbyggere, saavel som og i 16. Mai.
mange Poster ere bygte paa adskillige og stridige Grunde, og ei passe sig paa Landets, Folkets og Tidernes nærværende Omstændigheder, hvorfor Vi, af höikongelig Omsorg for Vore kjære Undersaatter paa bemeldte Vort Land Island, nu allern. have funden for godt, at der skal forfattes i nu brugelig islandsk Sprog en ny revideret Lovbog, indrettet efter Tidernes og Landets nuværende Tilstand, og saa fuldkommen og fuldstændig, at samme kan være en Stötte for Ret og Retfærdighed i Landet, en Skræk for de Onde og en tryg Beskjærmelse for Vore islandske Undersaatters timelige Velfærd; hvilket vigtige, og for Vort Land Island höist fornödne, Værk Vi hermed allern. ville have anbefalet dig, Vicelaugmand John Olavsen: saa er til den Ende hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du med yderste Flid, nöiagtig Skjönsomhed og al optænkelig Flid og Forsigtighed arbeider paa, det snareste muligt er, at forfærdige et Udkast til en forbedret islandsk Lovbog, som i alle Stykker kan tjene til Landets og Vore kjære Undersaatters Tarv, og at du foretager dig dette Arbeide paa fölgende Maade:

1) Bör Kong Magnus Lagebetters Lov, som den nyeste og i adskillige Stykker den fuldkomneste blandt de islandske Love, lægges til Grund, og ei uden Fornödenhed og sand Nytte viges derfra; hvorfor du har samme Lov fra först til sidst med störste Flid at gjennemgaae, og sammenligne den med senere Forordninger og Vedtægter, for at see, hvorvidt samme endnu enten passer sig paa vore Tider, og fölgelig fremdeles bör staae ved Magt, eller indbefatter visse Stykker, som enten ere komne af Brug eller ved nyere Forordninger ophævede, eller efter nuværende Tiders Omstændigheder ingen Nytte kan have, og derfor af den nye Lovbog bör udgaae. — 2) Da de trykte Exemplarer af bemeldte Lovbog ei skulle være overalt saa ganske

1760. accurate, saa har du dem at sammenligne med de
16. Mai. bedste Haandskrifter, og for at opnaae Lovens rette Forstand, hvorsomhelst noget Uforstaaeligt eller Tvivlsomt maatte forefalde, da har du deri Oplysning at söge: deels ved gamle norske Loves Sammenligning, forsaavidt samme stemmer overeens med de islandske, deels i de af dine Landsmænd over den islandske Lov paa adskillige (Tider) skrevne Commentarier og forfattede Glossarier, dog saaledes, at du selv med egen Skjönsomhed, og ved Hjelp af retskafne Fortolkningsmidler, allevegne eftersöger dens rette Mening, Grund og Hensigt. — 3) Med Magnus Lagebetters Lov bör du og sammenligne de ældste islandske Love, især Graagaasen, deels til Oplysning og Forklaring, forsaavidt den förste har sin Oprindelse af de andre, deels for at pröve, om ikke i de ældre Love maaskee kunde forekomme Et eller Andet bedre eller tjenligere til Landets Tarv, end i Johnsbogen. — 4) Og som Vi allern. ville, at du ei maa vige fra almindelig Brug og Sædvane, forsaavidt samme ikke er ubillig eller ufornuftig, saa bör du og gjöre dig al Flid for at anskaffe dig en [Notitiam practicam plenam[1] om Landets vedtagne Brug, saavel i andre Lovens Poster, som især i Henseende til Rettergangsmaaden. — 5) Endvidere har du at gjennemgaae alle Retteböder, Reeesser, Ordonancer, Forordninger, Reskripter og Befalinger, som enten Kongerne i Norge, eller i Dannemark og Norge tillige, have oversendt til Island, hvilket Vi allern. ville, at de i Loven selv skulle indrykkes, paa det at Vores kjære Undersaatter paa et samlet Sted kunne forefinde Alt, hvad der tilforn har været adspredt i adskillige Love og Forordninger. Af disse Forordninger har du at uddrage alle dem, som i nogen Maade forandre, indskrænke, foröge, eller i andre Maader forklare eller

[1]) Fra [over Linien med anden Haand; oprindelig har staaet, men er nu overstreget: „fuld praktisk Kundskab".

forbedre Loven, og saavidt de komme vel overeens 1760.
med sig selv, samt med Lovens Analogie, og ei stride 16. Mai.
mod Landets eller Vore Tiders Beskaffenhed, en kort Indhold af dem i Lovbogen at indföre. Angaaende især de gamle Retteböder, da bör du forskaffe dig de bedste og nöiagtigste Exemplarer af samme, samt erkyndige dig om, hvilke af Retteböderne ved Brug enten ere vedtagne eller afskaffede. — 6) Da Vi allern. ville, at den islandske Lov skal conformeres efter Christian den Femtes norske, saavidt den ikke strider mod Landets og Folkets Natur, eller mod vedtagen Skik og Brug, og saavidt samme kan föres i et vel sammenhængende System med de övrige islandske Love og Skikke, altsaa skal du og med störste Agtsomhed og nöiagtig Eftertanke gjennemgaae Christian den Femtes norske Lov, sammenligne den i alle sine Dele med de ovenmeldte islandske Love, og nöie overlægge hvad deraf kan passe sig paa den ny reviderede islandske Lovbog, eller ikke. — 7) Som du saaledes i dette dit Lovrevisions Arbeide har at benytte dig af adskillige Tiders og Steders Love, der i Henseende til deres Hensigter og Aarsager i adskillige Stykker meget skilles fra hinanden, saa maa du nöie undersöge Grunden til disse Love, og i slig Betragtning sammenligne dem med hinanden indbyrdes, at du ei i den nyreviderede Lovbog skal antage andre Love end de, som i Henseende til Öiemaalet og Indretningen passe sig paa hinanden, paa det at Lovbogen overalt kan blive fuldkommen overeensstemmende med sig selv, og ei af Uagtsomhed skal indsnige sig Noget, som ikke kan bestaae med Lovens Analogie. — 8) Dog maa du see derhen, at ikke Lovbogen ved altfor stor Vidtlöftighed bliver ubekvem til almindelig Brug og Nytte, og maa ei lade den blive större, end at den bekvemmelig kan læses og vides af Enhver, hvorfor du bör gjöre dig al Umage for at indbefatte Alt, hvad som bör henföres til Landets almindelige Lov, i nogle almindelige Sætninger, saa vel overlagte og saa nöie fast-

1760. satte, at samme kunne tjene til en Regel og Rettesnor
16. Mai. i de fleste forekommende Tilfælde. — 9) De Principia, du lægger til Grund i dette dit Arbeide, maae være gode og nyttige for Landet og dets almindelige Bedste, og bekvemme i alle Ting til at befordre Vores allern. Hensigt; Loven bör paa det nærmeste komme overeens med naturlig Ret og Billighed, i det Ringeste ei stride derimod. Saavidt muligt er bör den tjene til at forfremme Dyd og Gudsfrygt, og ikke indbefatte noget i nogen Maade Forargeligt eller Uanstændigt; ikke understötte Svig, Uret, Synd og Ondskab, men heller hindre og forebygge samme, og betage al Anledning dertil. Den maa i al Ting stemme overeens med Vores kongelige uindskrænkede Magt, og tjene til Stötte for Landets herskende Religion. Den bör passe sig paa Landets besynderlige Natur og Indretning, samt med Folkets Sindsbeskaffenhed, og være indrettet efter nærværende Tids Omstændigheder. Den bör være upartisk og uden Persons-Anseelse, lige billig mod Alle, saa at Enhver deri kan finde Skjærm og sikker Forsvar. Den maa ei i nogen Maade hindre Folkets Brug og Næring, Landvæsenets og Agerdyrkningens, saavel som Fiskeriets Opkomst og Forbedring, men tvertimod tjene til at befordre al lovlig Handtering, og at opmuntre Enhver til Flid og Vindskibelighed, at Enhver frit og uden Hinder kan paa en lovlig Maade erhverve, og tillige være vis paa at beholde hvad han har erhvervet. — 10) I den Bog om Misgjerninger maa især bruges al mulig Forsigtighed, saavel i at gjöre Forskjel paa adskillige Misgjerninger, som i at fastsætte deres Straffe. Straffene bör være passede efter Misgjerningernes Störrelse, dog saaledes, at der ei straffes uden for at hemme det Onde, enten ved Forbedring eller ved Skræk og Afskye. Folkets Sikkerhed og det almindelige Bedste bör være Hensigten i alle Straffe. Straffen bör derfor ikke indbefatte noget meer eller mindre end dette Öiemærke det udkræver. De bör være visse og fastsatte, hvor

ikke Billighed eller Tingens Natur förer det saaledes med sig, at de af Dommere endelig maa fastsættes efter Personens og Gjerningens Omstændighed. De bör og være nöie indrettede efter Folkets Sindsbeskaffenhed, og overalt bekvemme og vel udsögte Midler til at befordre de borgerlige Straffers Hensigt, og tillige maa du see derhen, at ikke Straffene foranledige et större Onde, end det, som Loven sigter til at afværge. — 11) Rettergangsmaaden bör indrettes i Conformité med Christian den Femtes norske Lov, forsaavidt samme der i Landet kan være applicable. I Almindelighed maa det være dig en Regel, at forfatte den saaledes, at den er kort, simpel og i alle Henseender bekvem til Retten og en prompt Justice at befordre. Rettergangs-Formaliteter maa med störste Betænksomhed fastsættes, og indrettes paa den Fod, at de tjene til Forsvar og Rettens Handthævelse for Alle og Enhver. De maa være lige fordeelagtige for Alle, saa at den Forurettede, saavel som Skyldige og Beskyldte, uden ufornöden Vidtlöftighed og Bekostning kan nyde Ret og Forsvar. Trættekjærhed, Chicaner, Udflugter og ufornöden Sags-Ophold maa alvorligen ansees, og i Henseende til dem, der har med Rettens Administration at gjöre, maa du nöie see derhen, hvorledes dem paa bedste Maader kan betages al Leilighed til Partiskhed og Uret. Rettergangs-Beviser skulle bygges, ikke paa blot Mistanke og löse Gisninger, men paa faste Grunde, og en saa stor Grad af Rimelighed og Troværdighed, som haves kan in foro civili, dog saaledes, at ikke Sandhed, naarsomhelst den kan udfindes, mister sin fornödne Oplysning og derved aabnes Dör for Synd og Ondskab. — 12) Saasom det er at formode om de i Vore höilovlige Forfædres Tid allerede forfattede Udkast til en ny forbedret islandsk Lovbog, at Forfatteren maa have iagttaget de fornemste og vigtigste Poster, som ved denne Lovrevision bör tages i Agt, saa har du ogsaa, til Lettelser i dette dit besværlige Arbeide, dem, tillige med Sysselmændenes

1760. 16. Mai.

1760. derover forfattede Commentarier at eftersee, og at be-
16. Mai. nytte dig af samme, saavidt du, i Overeensstemmelse med de dig i denne Vores allern. Instrux foreskrevne Regler, efter bedste Overlæg skjönner, at samme til Landets Tarv kunne agtes nyttige. — 13) Lovens Materier har du nöie at overlægge, hvorledes de paa bedste Maade og ordentligst i Böger, Capitler og Artikler kunne inddeles, og i Lovbogen indlemmes. Alt hvad der henhörer til de almindelige Materier om Personers Ret, Adkomster, Contracter, Misgjerninger og Rettergangsmaaden, bör findes paa eet Sted samlet og, efter Christian den Femtes Lovs Maade, enhver Materie henfört til en Bog for sig selv. Loven skal skrives paa nu brugelig Islandsk, og derefter oversættes i det danske Sprog. Du maa gjöre dig al Umage for, at Loven i Ord og Mening forfattes tydelig og forstaaelig for Alle og Enhver, vel kort og fyndig, saa at ingen unödvendig Omsvöb af Ord og Omstændigheder deri finder Sted, dog saaledes, at Lovens Tydelighed og Fuldstændighed ei Noget fragaaer. Du maa see derhen, at Ordenes Brug, saavidt muligt, bliver noksom indskrænkede, og nöie vogte dig for alle tvetydige, uforstaaelige og ubrugelige Ord og Talemaader. — 14) Paa det du desbedre kan være i Stand til at fuldbyrde denne Vores allern. Befaling, saa har Vi, efter dit allerund. Forslag, allern. befalet, at Sysselmanden paa Island, Bjarne Haldorson, i dette dit Arbeide flittig og uveigerlig skal gaae dig til Haande. Som Vi og have stillet denne fornödne Ordre, at de Vores Stiftamtmænd over Island fra Cancelliet tilstillede Documenter, den islandske Lov vedkommende, til dig blive udleverede, samt at ei alene de fornödne Forordninger og Reskripter, med videre, som heri kunne være til Oplysning, og dig i dit Lovrevisions Arbeide til nogen Nytte, af Amts- og Stiftskisten bliver dig meddeelte, men endog, at Over- og Underrets-Domme, som imidlertid der i Landet vorder afsagte, tilligemed en kort Historie af Sagens Omstæn-

digheder, saavel som udstedte Resolutioner, communiceres dig af vedkommende Övrighed og Rettens Betjente. 1760. 16. Mai.
— 15) Dette dig allern. anbefalede Lovrevisions Arbeide har du, tillige med din Adjungerede, Sysselmand Bjarne Haldorson, strax at foretage dig, og samme med störste Flid og Vindskibelighed at fortsætte, at dette hele Arbeide det snareste muenligt kan blive bragt til Ende. I Concepten skal du ved hver Artikel forklare, hvorfra den er taget, hvad derudi er taget fra eller lagt til, samt Aarsagen hvorfor du agter den gjorte Forandring i forrige Lov og Forordninger fornöden. Saasnart du med en Bog bliver færdig, har du derom at conferere med Amtmanden, begge Laugmændene og Sysselmændene paa Landet, og naar den hele Lovconcept bliver fuldbragt, skal samme, saavel paa Islandsk som i Dansk oversat her indsendes, for nærmere at gjennemgaaes af de til Vores danske og norske Lovs Revision allern. anordnede Commissarier, tilligemed Vores Stiftamtmand over Island, og Os endeligen til allern. Resolution og Stadfæstelse allerund. at forestilles. — Iövrigt have Vi allern. bevilget, at du i Henseende til dette ved den islandske Lovs Revision dig allern. anbefalede Arbeide, maa af Vores Cassa nyde i 4 Aar aarlig 200 Rd., som fra Vores Rentekammer dig skal vorde betalt. — Hvorefter du dig allerund. har at rette, og denne Vores allern. Befaling med allerund. Lydighed at efterkomme. Dermed &c. Fredensborg den 16. Maji 1760[1].

[1]) Hvad der i Anledning af denne Ordre og Instruction er udfört i Aarene 1760—1770 faaer man en temmelig nöiagtig Forestilling om af de i denne Samling optagne Aktstykker, især Reskr. 13. Juli 1764 og 18. Mai 1767, samt to Cancellie-Skrivelser 12. Mai 1770. Man har iövrigt noget afvigende Beretninger om, hvad der ved Vicelaugmand Jon Olafssons Död 1777 var udarbeidet; idet M. Stephensen beretter (Island i det 18de Aarh S. 412—413; den islandske Sedez-Udg. S. 448—49), at 1—5te Bog var udarbeidet, men den 6te kun i löst Udkast, hvorimod det

1760. 16. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Udarbeidelsen af en Lovbog for Island. Fredensborg 16. Mai 1760. — Norske Tegn. XXXVI, 727.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Efter at Vi have ladet Os allerund. foredrage, hvad John Olavsen,

---

i Amtm. Olaf Stephensens Skrivelse til Stiftamtm. Thodal 14. Febr. 1783 (i Stiftamts-Archivet i Island A, Nr. 30) fremstilles, som det var 2den og 3die Bog, der vare efterladte ufuldförte. I det straxnævnte Archiv A, Nr. 30—32, findes iövrigt vigtige og interessante Bidrag til dette Lovarbeides Historie, som det her ikke er Stedet til nærmere at fremstille. Hvad vi nu kjende og kunne henföre til dette Lovbogs-Udkast, er fölgende: **Förste Bog**, „um rèttinn, rèttargángsmátann og rèttarins persónur", 21 Capitler, a) paa Islandsk: 1) i Cancelliets Archiv reenskrevet Udkast; 2) stærkt corrigeret Concept i Stiftamts-Archivet A. 31; 3) Afskrift i M. Stephensens Samling paa Runde-Taarn, Nr. 72. 4to; b) paa Dansk: 1) i Stiftamts-Arch. A. 30, med Angivelse af Kilderne for hver Artikel; 2) Afskrift med samme Indretning i M. Stephensens Samling, Nr. 71. — c) Bemærkninger paa Islandsk til förste Bog af Sysselmand Bjarni Haldórsson, Laugmændene Björn Markusson og Sveinn Sölvason o. fl., ligeledes Bemærkninger, forfattede i den i Aaret 1763 paa Althinget holdte Session til Revision af Lovbogs-Udkastet. — **Anden Bog**, „Um trúarbrögðin og geistlegheitin", 22 Capp. a) paa Islandsk: 1) i Cancelliets Archiv, reenskrevet Udkast; 2) i Stiftamts-Archivet A. 31, lidet corrigeret Concept; 3) et meget corrigeret Udkast eller Afskrift i M. Stephensens Samling Nr. 39. — b) paa Dansk: 1) i Stiftamts-Archivet A. 30; 2) i M. Stephensens Samling Nr. 39 (skrevet paa hver modstaaende Side af den islandske Text); c) en Skrivelse fra Biskop Finnur Jónsson ang. Discussionen om Udkastet til denne Bog paa Althinget 1765 findes i Stiftamts-Archivet A. 30. — **Tredie Bog**, „um veraldlega stètt og bústjórnarháttu" 21 Capp. a) paa Islandsk: 1) i Cancelliets Archiv reenskrevet Udkast; 2) i Stiftamts-Archivet A. 31 kun lidet corrigeret Concept. — b) paa Dansk: i Stiftamts-Archivet A. 30. — c) Anmærkninger

Vice-Laugmand paa Vort Land Island, allerund. har forestillet, angaaende de islandske Loves Revision, som han har tilbudet sig at ville paatage, med videre hans dertil indgivne Forslag: saa give Vi dig nu herved tilkjende, at Vi, i Anledning af din derover givne allerund. Betænkning, og Os af Vore allern. beskikkede 1760. 16. Mai.

---

ved Udkastet til tredie Bog, i Anledning af Laugmændene Svein Sölvasons og Björn Markussons Bemærkninger, paa Islandsk, ved Bjarni Halldórsson, i Stiftamts-Archivet A. 30 — **Fjerde Bog**, „um sjórèttinn", 8 Capp. a) paa Islandsk: 1) i Cancelliets Archiv reenskrevet Udkast; 2) i Stiftamts-Archivet A. 31 Concept; 3) i samme Archiv A. 30, Afskrift af den anförte Concept. — b) paa Dansk: i Stiftamts-Archivet A. 30, med vedtegnet Angivelse af hver Artikels Kilde. — c) Bemærkninger til Udkastet til fjerde Bog af Laugmand Svein Sölvason, Anmærkninger til hans og Laugmand Björn Markussons Bemærkninger af Bjarni Haldórsson, samt Bemærkninger forfattede i den paa Althinget holdte Session om Lovudkastet i Aaret 1766, i Stiftamts-Archivet A. 30, paa Islandsk. — **Femte Bog**, „um eignar feng, góz og skuldir", 13 Capp. a) paa Islandsk: 1) i Cancelliets Archiv reenskrevet Udkast; 2) i Stiftamts-Archivet A. 31 Concept; 3) i samme Archiv A. 30 Afskrift af den anförte Concept. — b) paa Dansk: i Stiftamts-Archivet A. 30, med vedtegnet Angivelse af hver Artikels Kilde. — c) Bemærkninger til Udkastet til femte Bog af Laugmændene Svein Sölvason og Björn Markusson; ligeledes Bemærkninger forfattede i de til Revision af Lovbogs-Udkastet paa Althinget 1767 og 1768 afholdte Sessioner, i Stiftamts-Archivet A. 30, paa Islandsk. — **Sjette Bog**, „um misgjörnínga", 22 Capp. a) paa Islandsk: 1) i Cancelliets Archiv reenskrevet Udkast; 2) i Stiftamts-Archivet A. 31 et temmelig stærkt corrigeret Concept. — b) paa Dansk: i Stiftamts-Archivet A. 30, med vedföiet Angivelse af Kilden for hver Artikel. — c) Bemærkninger til Udkastet af Laugmændene Björn Markusson og Svein Sölvason, Anmærkninger til de af dem gjorte Bemærkninger, ved Sysselmand Bjarni Halldórsson, samt Bemærkninger forfattede i de paa Althinget 1767 og 1768 til Revision af Udkastet afholdte Sessioner, i Stiftamts Archivet A. 30, paa Islandsk.

1760. 16. Mai. Commissarier ved Lovens Revision herom gjorte nærmere allerund. Forestilling, have under denne Dags Dato allern. rescriberet forne Vice-Laugmand Olavsen saaledes, som du af hosföiede Gjenpart deraf nærmere haver at erfare; og som Vi derved, iblandt andet, allern. have anbefalet, at Sysselmand Bjarne Haldorsen paa bemeldte Island i det forne Vice-Laugmand Olavsen i saa Maade anbefalede Arbeide flittig og uveigerlig skal gaae ham til Haande, ligesom Vi og i den Henseende allern. have bevilget, ei alene, at de dig fra Vores Danske Cancellie tilstillede Documenter, den islandske Lov vedkommende, maa til ham udleveres, men endog, at saavel de fornödne Forordninger og Reskripter, med videre, som heri kunne være ham til Oplysning, og ham i bemeldte Lovrevisions Arbeide til nogen Nytte, maatte ham af Amts- og Stiftskisten blive meddeelte; desligeste at vedkommende Övrigheder og Rettens Betjente i Island skulle være pligtige de imidlertid for Ober- og Underretterne der i Landet afsagde Domme, tillige med en kort Historie om Sagernes Omstændigheder, saavel som udstedte Resolutioner ham aarlig paa Landsthinget at meddele; og endelig, at forne Vice-Laugmand Olavsen, saasnart han med en Lovens Bog blev færdig, han da derom med Vores Amtmand, samt begge Laugmænden og Sysselmændene, har at conferere. Saa er nu tillige Vores allern. Villie og Befaling, at du herom fornöden Anstalt lader stille, og samtlige Vedkommende saadan Vores allern. Resolution til allerund. Efterlevelse at lade bekjendtgjöre, ligesom og du, forsaavidt dig kunde vedkomme, efter forberörte Vores allern. Befaling dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Fredensborg den 16. Maji 1760.

16. Mai. **Reskript til Commissarierne ved Lovens Revision for Danmark og Norge, ang. Udarbeidelsen af**

den islandske Lovbog. Fredensborg 16. Mai 1760. 1760. 16. Mai.
— Siell. Tegn. LXXXIII, 197b—198.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Eders til Vores Geheimeraad i Vores Geheime-Conseil og Ober-Secretarer i Vores Danske Cancellie, Os elskelig Herr Johan Ludvig Holstein, Greve til Ledreborg, Ridder p. p., indgivne Forslag til en Instrux for Vice-Laugmand John Olavssen, hvorefter han haver at paatage sig de islandske Loves Revision, og til sammes Forbedring et Udkast at forfatte, m. vid., have Vi ladet Os allerund. forestille. Og som Vi da dette eders allerund. Forslag i alt allern. have approberet, saa have Vi nu, i Anledning deraf, saavel Vores Geheimeraad og Stiftbefalingsmand over Vort Land Island, Os elskelig Herr Otto Mandrup, Greve af Rantzau, Ridder p. p., som forne Vice-Laugmand Olavssen, under denne Dags Dato ladet reseribere. som Vi. eder til allerund. Efterretning herved ville have tilkjendegivet. Befalendes &c. Fredensborg den 16. Maji 1760.

Instruction for Bjarni Pálsson som Landphysicus paa Island. Fredensborg 19. Mai 1760[1]. 19. Mai.
— Publiceret paa Althinget 1760 og indført i Althingsb. s. A. Nr. 29. Gjenpart, parapheret af Rentekammeret, i Cancelliets Archiv: „Instructioner for Collegier og Betjente". Rentek. Norske Instruct. Prot. 3, 205—217.

Instruction, hvorefter Vi Frederik den Femte &c. allern. ville at Bjarne Poulsen, Vores Landphysicus paa Vort Land Island, sig indtil videre allerund. haver at rette og forholde: 1) Skal han være pligtig at antage sig alle de Syge, som maatte forlange hans Hjelp, og gaae dem tilhaande det snareste muligt med gode Raad og Hjelpemidler, de Rige for sömmelig Betaling, hvilken i det mindste maa være som i den 12te Art. er anført, de Fattige, som ingen Vederlag kan give, for

[1]) Instruction 21. Septembr. 1787.

1760. Intet, dog uden at bebyrdes med Befordring og Un-
19. Mai. derholdnings-Bekostninger. — 2) Naar smitsomme og stærk grasserende Sygdomme indfinde sig i Landet, skal han, saavidt muligt, ved Luftens Renselse, fornuftig Separation i mellem de Syge og Friske, og andre solide Raad, söge at dæmpe saadanne, hvortil ethvert Steds Övrighed bör vise ham al muelig Assistence, naar og hvor han det i fornöden Tilfælde skulde forlange. Dersom det og skeete, at han udfandt i disse eller andre farlige Sygdomme nogle sikkre Raad og Midler, da skal han være pligtig, til alm'ndelig Brug og Nytte, saadanne paa vedkommende Steder at bekjendtgjöre, eller ved Trykken i Holums Bogtrykkerie at publicere, hvortil Bispen ingenlunde bör nægte ham den fornödne Assistence, dog mod billig Betaling. — 3) Skulde nogen langt Fraværende consulere Provincial-Physicum, da skal han ei være pligtig, sine övrige Embedets Forretninger til Forsömmelse og de Forlangende til Bekostning, at paatage sig saadanne lange Reiser, med mindre han seer at hans Nærværelse uomgjængelig behöves, da han ei maa glemme sine Kjærligheds og Samvittigheds Pligter. — 4) Saasom Landet er vidtlöftig, og paa de fleste Steder meget besværlig at reise igjennem fra et Sted til et andet, formedelst Fjelde, Elver og andre Forhindringer, især om Vinteren, og Landet ei endnu er i saadanne Omstændigheder, at det formaaer selv at holde sig een eller flere Provincial-Physicos, saa have Vi af særdeles kongl. Mildhed og faderlig Omhue for det förste beskikket denne forhen benævnte Bjarne Poulsen, som skal være pligtig at udsee og antage saasnart mueligt een eller flere unge, vittige, lærvillige og skikkelige Personer, især og först for de længst fra Physico bortliggende Steder, og give samme fornöden Undervisning i Anatomien, Chirurgien, Botaniquen, materia medica, samt arte obstetricandi, med videre, som Nödvendigheden og Landets Omstændigheder synes at udfordre, hvilke, naar de

fandtes saavidt oplyste, at de kunde tjene deres Næste med gode Raad og Hjelpemidler, kunde i Övrighedens Nærværelse examineres, og efter Beskaffenheden henvises til et vist District som Chirurgi practici, dog at de idelig correspondere og consulere med Provincial-Physicus, og indhenter hans Correction eller Approbation. Da det nu eragtes höiest nyttig, at til saadant Brug kunde efterhaanden beskikkes i det mindste 4 slige Personer, hvoraf enhver burde forsyne den fjerde Part af Landet, saa maa ei heller nogen dertil antages uden saadanne, som: a) befindes at være kommet af ærlige og brave Folk, tegner til noget godt, ere skikkelige, unge og lærvillige; b) ere begavede med gode Hoveder, og har lært saa meget, at de ere næsten færdige til at demitteres af Skolerne; c) besidder nogle Midler til at anskaffe sig selv de nödvendigste Böger og Instrumenter, samt andre fornödne Ting, saa og til at betale noget taaleligt, efter Övrighedens Skjönsomhed, for Underholdning og Underviisning til Provincial-Physico; d) eragtes ærlige og bekvemme til at forestaae et Hospital som Forstandere, hvilke Embeder med deraf flydende Fordele ved forefaldende Vacancer kunde tillægges dem, naar de af Hospitals-Inspecteurerne i det Övrige befandtes at have de Requisita, som Forordningen om Hospitalerne i Island, af dato 27. Maji 1746, foreskriver, hvilken Tjeneste dem da, som en liden Belönning for deres Möie og Umage ved Syge og Skröbelige, kunde tillægges, da Vi og gjerne saae, om Övrigheden kunde udfinde nogen Maade til en liden aarlig Belönning for disse 4 Personer, hver af sit District, hvorimod ingen Omlöbere med Medicamenter, Qvaksalvere eller Ukyndige, efterdags maa tillades at befatte sig med ind- eller udvortes Praxis, med mindre de af Provincial-Physico ere examinerede, og har dertil faaet hans Tilladelse. Betræffes nogen ukyndig og uexamineret at befatte sig med Curer, eller at sælge Medicamenter, da actioneres og straffes han ifölge den 30te

1760.
19. Mai.

1760. Art. udi Forordningen om Medicis og Apothequer af 4.
19. Mai. Decbr. 1672. — 5) Ved de der i Landet værende Hospitaler, saavel som Tugthuset, naar det kommer i Stand, skal han have nöie Opsigt og Tilsyn, saavel i Henseende til Oeconomia medica som Levemaaden og Medicinen; desaarsag bör Amtmanden (som i Stiftamtmandens Fraværelse iagttager hans Partes), Bisperne og Hospitals-Inspecteurer og Forstandere ingenlunde vægre sig for at give ham efter Forlangende den fornödne Oplysning om Hospitalernes Indretninger, forsaavidt han kunde behöve, for at sættes i Stand til at conferere med Amtmanden og övrige Hospitals-Inspecteurer, om nogen Forandring til Forbedring og flere Lemmers Antagelse kunde have Sted, saavel som et nyt Reglement til de Syges Forpflegning; han skal og være forbunden aarlig engang at visitere et Hospital paa sin egen Bekostning, og da selv tale med de Syge, samt nöie undersöge, om de alle ere efter Angivelsen incurable, da han imidlertid nyder fri Underholdning af Hospitalet. Skulde det hænde sig, at et saadant Menneske blev ved hans Anordning og Hjelp cureret, da bör hannem, for den Lettelse af Byrden han ved sin Möie og Flid har forskaffet Hospitalet, godtgjöres saa meget som for et Halvaar pleier at beregnes til Underholdning for sligt et Menneske, desuden bör han aarlig til Hospitalsforstanderen levere nogle mest nödvendige Medicamenter, tillige med en Efterretning om deres Brug til Lægedom for de syge Lemmer. — 6) De som söge om at komme i Hospitalerne, og befindes saa nær ved det Sted, hvor Landphysicus opholder sig, at han kan have Leilighed at undersöge deres Tilstand, bör, for saavidt muligt er at forekomme alle falske Angivelser om incurable Svagheder og Skröbeligheder, producere hans Attest, at de ere hospitalsmæssige Lemmer, förend de i Hospitalet indtages, hvilke Attester, som han gratis bör meddele, fölger med hvert Aars Regnskab over Hospitalernes Indtægt og Udgift. — 7) Saasom Provincial-Physicus

efter ovenmeldte vorder endeel bebyrdet med adskillige Forretninger ved Hospitalerne, som tildeels ei kan skee uden Bekostning, da, paa det han med desto större Iver og Nidkjerhed maa paatage sig alt dette, og tillige holdes skadeslös, maa hannem ved sin Visitats i Hospitalet gives en Doueeur, proportioneret efter Hospitalets Formue, som af Inspeeteurerne maa determineres. — 8) Naar et ungt fattigt Menneske ved ulykkelig Hændelse kommer saaledes til Skade paa sin Helbred, at han ei mere kan vente at fortjene sin Föde, da bör det ham ei tillades, som hidtil skeet er, at betle eller nyde sin Underholdning paa Livstid af den Sveite, eller Bygdelav, hvor samme har sit Tilholdsted, mens Övrigheden skal være forbunden, det snareste skee kan og saavidt mueligt, at bringe et saadant lemlæstet Menneske til Landphysicum, eller, hvor det formedelst Veiens Længde, Vanskelighed eller andet, ei var gjörligt, da ved Skrivelse berette alle för, i og efter Skaden forefaldne Omstændigheder, samt den Syges Alder, Levemaade m. v., og derefter bör Provincial-Physicus anvende al muelig Flid og Eftertanke til at curere et saadant Menneske, og saavidt gjörligt afhjelpe og forekomme ovenmeldte almindelig Byrde; skulde da et saaledes beskadiget Menneske saa fuldkommen vorde cureret, at han med sine Hænders Arbeide kunde tjene sit Bröd, og Böygdelavet derved blive lettet fra den Byrde at underholde samme, saa bör Landphysicus af Böygdelauget nyde saa meget for sin Umage og Bekostning, som et halv Aars Underholdning og Forpflegning kan beregnes at skulle have kostet, hvorimod det vorder Övrigheden tilladt at anvise denne Restituerede et Sted i samme Böygdelav, hvor han kunde aftjene Sligt igjen, mens kan Böygdelauget ei for Fattigdoms Skyld udrede ovenmeldte Betaling, da staaer det Provincial-Physico frit for at forlange den Restituerede Tjeneste paa nogen Tid, efter Övrighedens Skjönnende, uden Lön, dog forsyne ham med fornöden Föde og Klæde. — 9) De

1760. 19. Mai.

1760. 19. Mai. Fattige og Syge, som medbringer tilforladelige og troværdige Attester om deres Fattigdom og skikkelige Forhold, forsyner han med frie Medicamenter og Cuur uden Betaling. — 10) Mod de fattige Disciple udi de tvende latinske Skoler forholder Landsphysicus sig lige ledes som om andre Fattige meldt er, naar nogen af Bisperne hans Hielp maatte forlange, hvorimod hannem Reise-Bekostninger efter den 12te Artikels Formelding godtgjöres, og desforuden, imedens han opholder sig hos Patienten paa Bispestolen, at nyde fri Underholdning og Natteleie der, mens de bemidlede Discipler, som selv koster deres Skolegang, bör efter Billighed betale som andre. — 11) Efterdi det endnu ei har været gjörligt at faae et ordentlig Apothek indrettet udi Island, da skal det være Landphysico tilladt, efter at han nu i Sommer har opholdt sig nogen Tid i Island og faaet de fornödne Indretninger i Stand, og gjort sit Overslag, hvad omtrent af adskillige Ting til de Syges Bedste kunde udfordres, at gjöre en Reise herover til Vinters, og da forsyne sig med de fornödne Materialier og Medicamenter til de Syges Hjelp og Frelse, saaledes, at de meget Fattige nyder dem gratis, de Velhavende for billig Betaling, hvorved ham tillades at indrette og holde et lidet Apothek, hvorfore hans iboende Gaard bör være fri for alleslags Onera og Paalæg. — 12) Endskjöndt Vi ingenlunde paatvivle, at jo de Formuende og Retsindige noksom skjönner, hvorledes en udi sine Videnskaber vel oplyst Landphysicus bör lönnes for sine Reiser og anden Umage, saa dog, for at forekomme adskillige af Vrangvillige paakommende Disputer, ville Vi allern. fastsætte fölgende Taxt, som hannem for hans Reiser især bör godtgjöres: a) naar han paa sin egen Bekostning reiser, da betales ham for hver Dags Reise fra sit Hjem til Patienten 3 Mk., dog at han paa sin Side ikke maa anvende længere Tid til Reisen end fornöden gjöres, saa at han daglig i det mindste lægger een Thingmanneleid, det er

saameget som en Thingmand reiser og bliver 5 à 6 Mile, 1760.
tilbage; b) for hver Dag han opholder sig hos Patienten 2 Mk., foruden anstændig fri Underholdning; c) bör Patienten betale de af hannem brugte Medicamenter. — 13) Paa det Vore kjære Undersaatter i Island og kunde vorde forsynede med gode og oplyste Jordemödre til mange Menneskers Frelse, da skal det og være Landphysici Pligt at antage, det forderligste skee kan, een eller flere skikkelige Koner, og give dem vedbörlig Underviisning udi Jordemoderkunsten og Videnskab, samt ved forefaldende Leiligheder paa Reiser kalde nogle af de nuværende Jordemödre til sig, og undervise dem udi de vigtigste Poster, om vanskelige Forlösninger, Vendinger og deslige; det var vel og meget nyttigt, dersom Övrigheden med Tiden kunde udfinde Raad og Midler til at holde og lönne een ved Vores her allern. anordnede Jordemoder-Commission grundig oplyst og examineret Jordemoder. — 14) Hvad Landphysicus in physico-oeconomicis ex triplici regno naturæ, efter fuldstændige Pröver og Undersögninger, til speciel eller almindelig Nytte opdager, bör han paa behörige Steder til Alles Efterretning og Nytte bekjendtgjöre. — 15) Hvad Curiosa hannem maatte forekomme in historia naturali, derom skal han aarlig correspondere med Vores her allern. stiftede lærde Selskab, og derhos give sine egne Betænkninger, samt alle til Oplysning fornödne Omstændigheder, nöiagtig tilkjende, og selv holde en rigtig Journal over det han sender, saavel som og over de Anmærkninger og Besvaringer han faaer tilbage. — 16) Naar smitsomme og andre epidemice grasserende Sygdomme, eller Morbi chronici, indfinder sig, maa han nöie observere deres principium, incrementum, statum et declinationem, med alle dertil hörende critiske Omstændigheder, saa og hvad Remedia han derimod bruger, og hvilke han har fundet at være nyttigst og sikkrest, og annotere alt saadant udi en dertil indrettet Bog, til Nytte for Efterkommerne, des-

19. Mai.

1760. uden skal og Landphysicus om alt dette aarlig corre
19. Mai. spondere med Decano Facultatis ex Collegio medico, som bör saasnart mueligt communicere Sligt de övrige Membris collegii medici, og Secretarius meddele ham deres Betænkning, hvilket Alt udi den ommeldte Bog bör indföres. — 17) Den ham allern. forundte frie Jord, med Huus og endnu tillæggende Inventarium, bör han at holde ved lige, saaledes at han stedse derfore kan gjöre Rede og Rigtighed, naar paaæskes. — 18) At Landphysicus allerund. efterlever denne ham meddeelte Instruction, derom skal Amtmanden (paa Stiftamtmandens Vegne) tillige med Biskopperne, hver i sit Stift, have tilbörlig og nöie Indseende, og ifald Nogen skulde have billig Aarsage, sig over hannem, enten for Efterladenhed eller i andre Maade, at besvære, da saadant for dennem at andrage, som skal være pligtig, forsaavidt mueligt er, derpaa strax at raade Bod; men skulde Klagemaal være af Betydenhed, haver de saadant for Stiftamtmanden at indberette, som efter befindende Omstændigheder saadant for Os allerund. andrager. — 19) Ved Ankomsten der til Landet overleverer han til Amtmanden en rigtig Specification paa de Instrumenter, til hvis Indkjöb Vi allern. har skjænket ham 150 Rd.; og som samme skal stedse blive et Inventarium for ham og Efterkommere, samt holdes i forsvarlig Stand, saa haver Amtmanden at jagttage, at det skeer, samt ved forefaldende Forandring, af Dödsfald eller andre Tilfælde, til hans Successor vorder overleveret. — 20) Iövrigt forholder han sig som en ærekjær Land- og Provincial-Physicus og en tro Undersaat egner og anstaaer, samt retter sig efter Vores kongelige Lov og Forordninger. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 19. Maji 1760.

23. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Almuens Pligtarbeide ved Holum Domkirkes Byg-**

ning. Fredensborg 23. Mai 1760. — Concept i Canc. Archiv; Norske Tegn. XXXVI, 731. (Communication til General-Kirke-Inspect.-Coll. i Siell. Tegn. LXXXIII, 203b—204). 1760. 23. Mai.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Af en fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegio til Os indkomne Forestilling er Os allerund. bleven refereret, at, endskjöndt Vi under den 19. Maji 1758 allern. have rescriberet dig, at Almuen i de nærmeste Sysseler ved Holum paa Vort Land Island skulde tilholdes, at forrette det ved Holum Domkirkes Bygning udfordrende Pligts-Arbeide uden Betaling, og at Amtmanden skulde foranstalte: det saa mange Folk daglig ved Holum er tilstede, som til Arbeidets Fortsættelse behöves, og af Biskoppen, som Med-Inspector ved Bygningen, requireres; ja, endskjöndt Amtmanden som oftest skal have igjentaget denne Ordre til vedkommende Sysselmænd, saa skal dog ifjor de bitterste Klager fra Biskoppen og den for Arbeidet staaende Muursvend være indlöbne, at det dagligen og i god betids af vedkommende Sysselmand requirerte Mandskab aldrig rigtig er tilstede, men sommetider ikkun Halvparten, andre Dage ikkun et Par, og sommetider slet ingen; i Særdeleshed klager baade Biskoppen og Amtmanden meget over, at, endskjöndt Sysselmanden i Hunevands Syssel Bjarne Haldorsen udi Junii Maaned sidstafvigte Aar er bleven tilsagt at forskaffe 14 Mand til den 4. Julii, kom der dog ingen förend den 4. Augusti, hvorudover Arbeidet maatte saa godt som standse en heel Maaned i den bedste Sommers Tid. Samme Beskaffenhed skal det og have med de herfra opsendende Bygnings - Materialiers Transport fra Havnen til Domkirken, hvilken aldrig skeer i rette Tid og under Tilsyn, men efter eget Behag, nu af et, nu af et andet Partie Bönder, der slæbe af med saameget som dem lyster, fare uforsigtigen afsted dermed, og slænge det siden hen hvor de först kan komme til, hvorover en heel Deel Tönder Kalk skal være bleven spildt og forkommet, og det

1760. meste blevet efterstaaende et Halvaar og længere ved
23. Mai. Havnen, og været exponeret for Regn og Slud. Thi er, til slig egenraadig Omgang at hæmme, og til videre Skade og Ophold med Domkirkens Bygning at forekomme, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du selv directe (og ikke ved Amtmanden, som er for langt fraværende) i Vores allerhöieste Navn tilholder de 4 Sysselmænd i Holum Stift, at forskaffe det af Biskoppen, Os elskelig Herr Gisle Magnussen, til Domkirkens Arbeide Tid efter anden requirerende Pligts-Folk og Haandlangere i rette Tid tilstede, eller selv at staae til Ansvar for deres Udeblivelse, og af egne Midler at erstatte den Skade, som deraf maatte flyde; ligeledes haver du og at lade foranstalte, at, naar Materialierne skal transporteres fra Havnen til Kirken, hvilket igjen vil skee i Aar, det bestilte Mandskab da ei alene indfinder sig i den foreskrevne Tid, men og, at enten vedkommende Sysselmand selv, eller en paa hans Vegne, er tilstede ved Transporten, og staaer til Ansvar for, at Materialierne ubeskadigede og i god Behold blive hjembragte. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 23. Maji 1760.

7. Juni. **Forordning ang. Delinquentsagers Indstævning for Höiesteret, m. v. Flensborg 7. Juni 1760.** — Sendt til Amtmand Magnus Gislason ved Stiftamtmand Rantzaus Skrivelse 18. Juni 1762, med Befaling at holde sig den efterrettelig „i Henseende til de Sager, som enten af Delinquenterne begjæres indstævnte til Höiesteret, eller som ere af den Beskaffenhed, at de, förend Executionen efter Dommen maa skee, först skal refereres til det kgl. Danske Cancellie". Som Fölge heraf er denne Forordning tilföiet Althingsbogen 1762 som Tillæg, og publiceret paa Althinget 1763 (Althingsb. s. A. Nr. 7). Ved Reskript 10. Februar 1764 er dens partielle Gyldighed for Island bekræftet. Siell. Reg. 66, 206ᵇ—208. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. 1760, S. 95—98; Schou IV, 620—622.

Forordning, angaaende hvorledes der med Delin-

quent-Sagers Indstævning for Höiesteret og Over-Hofretten i Norge herefter skal forholdes. 1760. 7. Juni.

Frederik den Femte &c. G. A. V. at, som Os allerund. er bleven forestillet, hvorledes Delinquent-Sagers Udförsel, saavel for Vores Over-Hofret, som for Vores Höiesteret, ofte længe maa opholdes, hvorover Delinquenterne imidlertid maa hensidde Almuen til Byrde med fornöden Varetægt og Underholdnings Bekostninger, da de endog, ved den lange Tid de maa holdes under Arrest, undertiden faae Leilighed til at undvige: men at saadan Ophold fornemmelig skal foraarsages ved den lange Tid, som Stævningernes lovlige Forkyndelse efter Loven udfordrer: saa have Vi, til de heraf flydende Uleiligheder at forekomme, nu allern. funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed allern. anordne og befale: 1) At naar Overretsdom er bleven afsagt udi en Delinquent-Sag, og Delinquenten begjærer Sagen indstævnt for Vores Höiesteret eller Over-Hofretten udi Vort Rige Norge, da skal vedkommende Övrighed, Vore Stiftamtmænd, eller Amtmænd, strax, saasnart Acten er dem tilstillet, derpaa skrive en Paategning af fölgende Indhold: At, da Delinquenten har begjært denne Dom indstævnt for Höiesteret (eller Over-Hofretten) saa tilkjendegives ham herved, ifölge denne Vores allern. Forordning, at samme Dom nu indstævnes for indeværende Aars Höiesteret, eller Over-Hofretten, og der strax bliver foretagen, til hvilken Tid han eller de, om der ere flere implicerede, herved og uden at kunne vente anden eller videre Kald og Varsel, indkaldes til Sagen at svare og Dom at lide; ligeledes og til samme Tid indkaldes herved N. N. og N. N., som i Sagen dömt haver, deres Dom at forsvare. — 2) Saadan Paategning skal Övrigheden lovlig lade forkynde for Delinquenten og alle Paagjeldende, saavel som de foregaaende Dommere og andre Vedkommende. Og, paa det Övrigheden desbedre kan vide, hvem Forkyndelsen bör skee for, da skal den,

1760. 7. Juni. som har været Actor i Sagen for Over-Retten, til dennem indlevere en Fortegnelse paa de Personer, som bör stævnes, og derhos melde, hvorledes enhver efter hans Formening bör indkaldes. — 3) Saasnart denne Forkyndelse er skeet, haver Övrigheden at indsende Acten med Paategnelsen og dens Forkyndelse til Vores Danske Cancellie, eller Præsidem udi Vores Over-Hofret, at Actor og Defensor strax kan beskikkes, da Actor, i Conformité af Sagen og det allerede givne Kald og Varsel, uden Ophold, udtager Stævning og lader samme med otte Dages Kald og Varsel forkynde for Defensor, hvorpaa Sagen uden videre Forkyndelse, og saasnart mueligt er, foretages og paakjendes; paa samme Maade forholdes og, naar Delinquenten begjærer Over-Hofrettes Dommen indstævnt for Vores Höiesteret. — 4) Dersom Delinquenten ikke begjærer Overrets Dommen indstævnt for Vores Höiesteret eller Over-Hofretten, men Sagen er dog af den Beskaffenhed, at Dommen maa Os allerund. refereres; da skal Övrigheden, saasnart Acten er dem tilstillet, derpaa tegne, at, som Sagen bliver Os allerund. refereret, saa bliver sligt herved bekjendtgjort for Delinquenten og alle Paagjældende, paa det de kunde vide at rette sig derefter, i Fald Vi allern. maatte finde for godt at befale, at den afsagde Dom skulde indstævnes for Vores Höiesteret eller Over-Hofretten, da de i saa Fald ikke kunde vente anden eller videre Kald og Varsel. — 5) Denne Paategning lader Övrigheden, ligesom forhen udi 2den Articul meldt er, forkynde for alle Vedkommende og indsender den derpaa med Acten til Vores Danske Cancellie. Skulde Vi da allern. finde for godt, at Sagen skal indstævnes, ville Vi, at der strax beskikkes Actor og Defensor, da Actor paa samme Maade, som i foregaaende Tilfælde, udtager Stævning, og lader samme alene forkynde for Defensor, hvorpaa Sagen uden videre Ophold skal foretages og paakjendes. — 6) Skulde Actor eller Defensor i nogen af foregaaende Tilfælde befinde,

at der nödvendig behövedes ny og videre Oplysning og Forklaring, som dog ikke var af den Beskaffenhed, at Sagen derfor burde hjemvises, da skal det være dem tilladt at gjöre allerund. Ansögning om Sagens Udsættelse paa nogen Tid; men skulde det siden befindes, at de, uden gyldig Aarsag, havde begjært saadan Udsættelse, da skulle de derfor, ved endelig Dom i Sagen, ansees og mulcteres. Thi byde og befale Vi hermed Vores Viee-Statholder i Vort Rige Norge, Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre, som denne Vores Forordning under Vores Caneellie-Seigl tilskikket vorder, at de den til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet udi Vor Stad Flensborg den 7. Junii Anno 1760. 1760. 7. Juni.

Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Understöttelse til Holum Domkirke, m. m. Flensborg 7. Juni 1760. — Norske Tegn. XXXVI, 735. 7. Juni.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Eftersom Vi under 23. Junii 1758 allern. have reseriberet dig, at Os elskelig Biskop Herr Nieolai Friis, Sognepræst til Bodöens Præstegjeld i Trundhjems Stift, skulde iblandt andet betale en Mulkt af 500 Rd. til gudelig Brug paa Vort Land Island; og du nu i en til Os under 16. Apr. sidstleden indgivne Memorial haver indberettet, at bemeldte Biskop Friis har ladet disse 500 Rd. til dig betale, indstillende allerund., hvorledes bemeldte Penge skal distribueres: da, som Vi allern. have bevilget, at forskrevne 500 Rd. maa i Særdeleshed anvendes til at bestride de store Udgifter med, som den nye Domkirkes Bygning paa Holum, og de övrige derværende publique Anstalters Conservation udkræve, saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du med forderligste forbemeldte 500 Rd. til Os elskel. Herr Ludvig Harboe &c. imod

1760. hans Qvittering udbetaler. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Flensborg den 7. Junii 1760.
7. Juni.

7. Juni. **Reskript til Biskopperne i Island, ang. Jubelfestens Höitideligholdelse.** Flensborg 7. Juni 1760. — Concept i Canc. Archiv; Norske Tegn. XXXVI, 734b—735.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Saasom Vi allern. have funden for godt, at overalt udi Vore Riger og Lande næstkommende 16. Octobris og följende tvende Dage skal holdes en almindelig Jubel- og Taksigelsesfest, den Allerhöieste til Ære. for hans beviste særdeles naadige Beskjermelse over Os og fremfarne Konger, Vore Forfædre, med samtlige Vore kjære og troe Undersaatter, nu udi hundrede Aar, efter den udi Vore Arveriger og Lande indförte Enevolds-Magt og Herredömme: og Vi allern. ville, at den förste Jubel-Dag, som er den forbemeldte 16. Octobris, skal helligholdes med Prædiken og Gudstjeneste, saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling:

1) At du overalt i det dig allern. anbetroede Stift den Anstalt gjör, at Söndagen næst forhen, som er den 12. Octobris, strax efter at Prædiken til Höimesse er endt, i alle Kirkerne ved Præsterne vorder intimeret til denne Festes Helligholdelse, med Bön til Gud om sin fremdeles naadige Beskjermelse og Velsignelse over Os og Vores kongelig Arvehuus og Regjering til Verdens Ende. — 2) Haver du at lade foranstalte, at næste Dagen forhen, den 15. Octobris, vorder overalt, hvor Klokker ved Kirkerne ere, ringet en Time fra 4 til 5 Slet Eftermiddag. — 3) Paa den förste Jubelfestes Dag, nemlig den 16. Octobris, ville Vi, at det med Kimen og Ringen, hvor det skee kan, skal i Alt forholdes som det skeer paa en af de trende store Fester, og forretter du selv Höimesse-Prædiken udi Stiftets Cathedral-Kirke, og ellers Sognepræsterne hver udi sin Sognekirke, men de andre

Prædikener, hvor flere holdes, forrettes som sædvanligt, og skal da forhandles og forklares de af Os dertil approberede Texter, som dig, tillige med Collect og Bön, samt hvad Psalmer dertil ere forordnede at bruges, hermed tilsendes, hvilke du samtlige Præsteskabet i det dig allern. anbetroede Stift haver at meddele. — 4) De andre tvende Dage helligholdes ei videre, men Vi ville dog, at anden og tredie Dag udi Skalholts (Holums) Cathedral-Skole af Rectore og Conrectore skal holdes en latinsk Tale. — Derefter du dig allerund. haver at rette, og Os ellers at indberette, at du denne Vores allern. Ordre haver bekommet. Befalendes &c. Flensborg d. 7. Junii 1760. 1760. 7. Juni.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Indsendelse af Thingsvidner om adskillige Poster. Khavn 20. Decbr. 1760. — 20. Decbr.
Bekjendtgjort paa Althinget ved Amtmandens Skrivelse 11. Juli 1761, trykt i Althingsb. s. A. Nr. 19; Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 379. — Indskjærpet ved Landfogdens Bekjendtgjörelse, trykt i Althingsb. 1777, S. 52.

Da en og anden af Sysselmændene udi Island ikke til Landfogden udi betimelig Tid indlevere de til hans Regnskabs-Belæg erfordrende og anbefalede Beviser, angaaende Fiskeriet, m. v., og Herr Amtmand derom udi Landfogdens 1758 Aars Regnskab melder, at saadan Forsömmelse ikke ophörer, med mindre Vedkommende for Udeblivelsen dicteres en taalelig Mulkt af 1 til 2 Rd., saa, paa det den herudinden fornödne Rigtighed kan erholdes, ville Herr Amtmand anbefale samtlige Sysselmænd, at de, enhver for det dem anbetroede Syssel, aarlig forskaffer og paa Althinget til Landfogden indsender et fuldkommen og rigtig Mandtals-Thingsvidne over fölgende Poster, saasom:

1) Om forbrudte Boeslodder, arvelös Gods og strandede Skibe er falden. — 2) Hvorledes Fiskeriet er bleven sögt, og om Nogen for dets Forsömmelse udi

1760. 20. Decbr. Mulkt er forfalden, iflge kongel. allern. Reskript af 28. Februarii 1758. — 3) Om Meel og andre Vares Udprangen og derfore ansatte Mulkt, efter kongel. allern. Reskript af 14. Martii 1758. — Og 4) Ligeledes om Nogen er befunden udi Aager med Tobak og Brændeviin. — Hvilke Thingsvidner, til desto mere Lettelse for Sysselmændene, kunde tages fra Aarets Begyndelse eller 1. Januar til ultim. Decbr., og ikke fra det ene Thing til det andet, og derefter, som meldt, paa Althinget, tillige med à parte Rigtighed for hvis som udi foranförte Tilfælde maatte være falden, in duplo, enten paa Dansk forfattet, eller med Translation, til Landfogden hver for sit District leverer; men om Nogen med slig Rigtighed udebliver, maatte dennem foranförte Mulkt af 1 til 2 Rd., efter Herr Amtmands Befindende, dieteres, som Vedkommende straxen erlægger, og af Landfogden til Indtægt beregnes, ligesom Herr Amtmand og herom, og hvis i saa Maade maatte falde at beregne, Landfogden hans Attest til Regnskabets Belæg ville meddele. Vi forblive &c. Rentekammeret den 20. Decembr. 1760.

1761. 27. Januar. **Kongelig Resolution** ang. **Forpagtning af Laxefangsten i Helleraaen** (Elliðaá). Jægersborg **27. Januar 1761.** — I Anledning af Amtmandens Indstilling, at Auctionsbud paa bemeldte Fiskerie i 3 Aar, à 13 Rd. Croner aarlig, fra 14. Mai indeværende Aar til Aarsdagen 1764, maatte blive approberet. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 42, Nr. 8.

Vi approbere allern. det paa Vores Laxefiskerie udi Helleraaen i Island af Jon Gudmundsen med 13 Rd. Croner aarlig Afgift ved Auctionen gjorte Bud, saa at samme Fiskerie hannem derimod paa de anförte 3 Aar udi Forpagtning overlades. Jægersborg Slot den 27. Januarii 1761.

Rentekammer-Skrivelse til Landfogden. ang. de kongelige Restancers Inddrivelse. Khavn 11. Marts 1761. — Bekjendtgjort paa Althinget ved Amtmand Magnus Gislasons Kundgjörelse til Sysselmænd og Forpagtere 14. Juli 1761, see Althingsb. s. A. Nr. 19; Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 467; jevnf. Thorsteinson, Om kgl. Afgifter m. m. S. 89. 1761. 11. Marts.

I Henseende til hvis Han udi Skrivelse af 24. Oktbr. 1759 haver andraget, angaaende de kongelige Afgifters' prompte Betaling, samt efter derover indhentede Erklæring, bliver Hannem herved formeldet:

1) At Han over dem, som med deres contante Afgifter udebliver, der ellers paa Landsthinget burde været erlagt, betimelig, og för end Landsthingets Slutning, til Amtmanden indsender en Specification, at han derefter om dets Inddrivelse hos de Skyldige kan föie den fornödne Anstalt, og 2) angaaende de Afgifter, som til Handelsstederne in natura udi Fisk, Vadmel eller Hoser leveres, da bör Kjöbmændenes Qvitteringer derfore inden den 1. Septembr.[1] Hannem være tilstillet, for derefter Hans Regninger videre at forfatte og indsende; men over dem, som til foranförte Tid dermed udebliver, tilsendes Amtmanden ligeledes Fortegnelse, til videre Foranstaltning om dets Inddrivelse. — 3) Da deslige Afgifters Inddrivelse, i Mangel af Betaling eller Qvitteringers Indsendelse til rette Tid, ikke kan skee ved Andre end den nærmeste Sysselmand, som for Forretningen bör nyde billig Betaling: saa haves derimod ei Noget at erindre, at de af Amtmanden proponerede Reise-Omkostninger for den Sysselmand, der skal gjöre Executionen, bliver godtgjort, nemlig: for hver 5 Mile 1 Rd., samt for Forretningen i sig selv 2 Rd., item Vurderingsmændene 10 Fiske pro persona daglig, dog at Sysselmanden, som bliver beordret til

[1]) i Althingsbogen staaer ved en Feiltagelse 11. Septbr., som berigtiges i Althingsbog 1774, Nr. XXVII, 7.

1761. Executionen, ikke, under vilkaarlig Straf, maa oppebære
11. Marts. mere end foranfört, og ei heller paa Forretningen have mere end tvende Vurderingsmænd med sig. — Hvilket saaledes til Efterretning formeldes, og hvorefter Han sig til Amtmanden, som er bleven tilskrevet foranförte for Betjenterne at lade bekjendtgjöre, addresserer, paa det de kongelige Afgifter i rette Tid kan vorde betalte og Restancer saavidt mueligt forekommes. Vi forblive &c. Rentekammeret den 11. Martii 1761.[1]

13. Marts. **Forordning ang. Delinquenters Underviisning.** Jægersborg 13. Marts 1761. — Publiceret paa Althinget og indfört i Althingsb. 1761 Nr. 11; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1761. — Siell. Reg. 66, 426b—431. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1761, S. 46—52; Schou IV, 664—669.

Forordning, anlangende hvorledes med Delinquenters Underviisning af Præsterne i deres Christendom og Saligheds Sag, imedens de sidde arresterede, skal forholdes.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at, da Vi ere komne i Erfaring, at de Besögelser, som Vores allern. Lovs 2den Bogs 7de Capitel, 7de og 8de Artikler befale Præsterne at gjöre hos de Misdædere, som sidde paa Livet, enten ikke saa betimelig ere begyndte eller saa jævnlig drevne, som skee burde, efterdi denne Befaling i Almindelighed har været forstaaet om den Præst alene, af hvis Menighed Misdæderen har været, da dog saadan Præst ofte kan boe langt fra det Sted, hvor Delinquenten sidder fængslet, og derfor mange Gange, endog mod sin Villie, har maat opsætte sine Besögelser, deels i Mangel af Leilighed selv at komme,

[1]) Ved Rentekammer-Skrivelser af samme Dato ere Gjenparter heraf tilstillede Stiftamtmanden Grev Rantzau og Amtmanden Magnus Gislason, Copieb. Litr N, Nr. 465 og 466.

deels af Mangel paa Evne at betale en Anden i sit Sted; 1761.
disse Lovens Artikler desuden fornemmelig ere blevne 13. Marts.
hentydede paa de Misdædere alene, som for en eller anden grov Misgjerning kunde vente at blive straffede paa Livet, men ikke til saadanne, der, om de end bleve benaadede med Livet, dog kunde vente med anden haard legemlig Straf (som evigt Fængsel, Kagstrygen og Brændemærke) at blive anseete, da dog saadan en Misdæder ofte kan hensidde et halvt og undertiden et heelt Aar, inden der i sidste Instantz gaaer Dom i Sagen, hvilken Tid, naar den blev anvendt til Synderens Underviisning og Formaning, kunde ved Guds Naade bringe ham paa Omvendelsens og Troens Vei, istedenfor at nogle hidindtil, endogsaa under Fængslet, have forøget sine Misgjerninger: — saa have Vi, til saadant i Fremtiden at forekomme, og til at see den saa höit fornödne Underviisning med mere Alvorlighed, med mere Bekvemmelighed og til större Nytte for saadanne Delinquenter dreven, allern. funden for godt derom saaledes at anordne og befale:

1) Da det hænder sig, at en Delinquent har havt sin Bopæl i et Sogn, sidder fængslet i et andet, og skal henrettes i det tredie Sogn, saa skulde det vel fornemmelig tilkomme den Præst, som sidste Gang har været Misdæderens Skriftefader, at drage Omsorg for hans Beredelse til Döden, saafremt ellers denne hans Sjælesörger er i Herredet; men, efterdi han ei saa ofte, som behöves, eller saa jævnlig, som skee burde, har kunnet eller kan besöge ham, saa skal herefter fornemmelig den Præst, som boer nærmest ved Fængslet, og i hvis Menighed Fængslet er, antage sig Delinquentens Underviisning, saaledes: Er det i en Kjöbstæd (Vores kongelig Residentzstad Kjöbenhavn undtagen, hvor det indtil videre skal forblive ved den forrige Indretning) og sammesteds findes mere end een Præst, da bör de skiftes til at besöge Misdæderen i det mindste tre Gange om Ugen, fra den Tid af han bliver bragt i

1761. Fængsel; ligesaa skal og Catecheten, Chordegnen eller
13. Marts. Skoleholderne, som ere i Kjöbsteden, være forbundne at gaae til ham, saa ofte de derom blive tilsagte af Præsterne. Sidder Misdæderen fængslet paa Landet, da skal Præsten i den Menighed, hvor Fængslet er, vel altid, saa ofte Misdæderens Tarv og særdeles Omstændigheder det udkræver, eller Præstens Nærværelse vorder forlanget, indfinde sig hos Delinquenten, men ellers sædvanlig og i det mindste engang om Ugen tiltale og undervise ham af Guds Ord. Men paa det at Arbeidet i saa lang en Tid, som en Delinquent ofte hensidder, ikke maa falde en Præst i Kjöbsteden, naar sammesteds ikke ere flere end een, eller en Præst paa Landet, i hvis Menighed Fængslet er, altfor tungt, saa skal de andre Herreds-Præster, efter den Orden, som Provsten derom har at gjöre, gaae ham til Haande, saa at Misdæderen hver anden Dag, om ikke af en Præst, da af en Degn eller Skoleholder, kan have Leilighed at höre Guds Ord, og det som tjener til hans Oplysning. Dog, naar Fængslet enten skulde være paa en Öe eller et andet ubeleiligt Sted ved Sökanten, eller og Herreds-Præsterne være altfor langt bortliggende, saa at de enten aldeles ikke, eller ei uden allerstörste Besvær, kunde efter sin Tour komme til det Sted, hvor Delinquenten sidder, skal Biskoppen eller Provsten föie saadanne Anstalter, som efter hvert Steds Leilighed kunde findes meest bekvemme, ikkun at der for alle Ting sees derhen, at Misdæderens Underviisning ei bliver forsömt. — 2) Degnene i Herredet (hvor det findes gjörligt) og især den Menigheds Degn, hvor Misdæderen sidder, skal, naar det dem af Provsten eller Præsten vorder anbefalet, uvægerlig indfinde sig hos Misdæderen, og saavel med Underviisning, som Sang og Bön, söge at opvække og veilede ham. Ligeledes skal de Catecheter, Chordegne, Skoleholdere og Studentere, som opholde sig i den Kjöbsted eller det Sogn, hvor Misdæderen sidder fængslet, efter Præstens

Anviisning, undertiden, naar deres andre Forretninger det tillade, besöge ham, paa det de i Tide kunde vænnes til at omgaaes med slige Sjæle; og bör de alle trolig melde for deres Sognepræst, i hvad Sjæletilstand de have fundet Misdæderen. — 3) Naar nogen Misdæder, være sig Mands- eller Qvindes-Person, for saadan grov Misgjerning, som kan drage Livs- eller anden haard legemlig Straf efter sig, bliver fængslig anholdt, har den Byes, om det er i Kjöbsteden, eller Districts, om det er paa Landet, vedkommende Övrighed strax at anmelde det for Herreds-Provsten, hvor og naar, samt for hvad Sags Skyld, han er bleven fast sat, derhos og at föie de fornödne Anstalter, at Præsterne, som skal besöge Delinquenten, kunde, saa ofte de indfinde sig, komme ham i Tale, og i fornödne Tilfælde handle med ham i Eenrum, og paa et dertil bekvemt Sted, angaaende de Ting, som henhöre til hans Sjæls Velfærd. — 4) Saasnart saadan Anmeldelse for Provsten er skeet, skal han ikke alene strax befale den Præst, i hvis Menighed Delinquenten sidder arresteret, at besöge ham, og tillige foreskrive de övrige Præster den Tour og Orden, i hvilken det efter Herredets og Stedets Leilighed kan tilfalde enhver af dem at indfinde sig hos den Fængslede; men han har og at andrage det for Biskoppen, som fra det Steds eller Sogns Præst, hvor Delinquenten sidder, nöie, og saa omstændelig, som mueligt er, lader sig underrette om Fangens Tilstand, saavel i Henseende til Forstanden som Villien, og om den af ham begangne Misgjerning ikke maaskee ligesaa meget kan komme af en tyk Vankundighed om Pligterne mod Gud og Næsten, som af Villiens Fordærvelse og Tilböielighed til det Onde, om han finder nogen Bodfærdighed hos den Fangne, ikke saameget over den Straf, hans forövede Misgjerning har i Fölge med sig, som derover, at han ved sin Misgjerning har forspildt Guds Naade, forarget og bedrövet Næsten, med videre; og naar Biskoppen saaledes er bleven

1761. 13. Marts.

1761. underrettet, haver han derefter, saavidt det maatte findes
13. Marts. fornödent, at foranstalte Underviisningens Maade af Herreds-Præsterne indrettet efter Synderens Tilstand, Alt til at opnaae det Öiemeed, hvortil fornemmelig sigtes, nemlig: Synderens Omvendelse og Salighed, hvilket idelig og bestandig bör drives paa, saa længe han bliver i Arresten. Skulde og en eller anden Vanskelighed möde Præsterne ved slig Forretning, have de derom at correspondere enten med Provsten, eller i særdeles Tilfælde med Biskoppen, hvis Raad de i saa Fald bör fölge. — 5) Da der vel og kan forekomme saadanne grove og vankundige Misdædere, som ikke alene plat ingen Kundskab have om de allervigtigste og eenfoldigste Christendommens Hovedstykker, ja ikke engang kunne læse i Bog, men ere og derhos af saa slet Begreb, at de allereenfoldigste Sandheder synes dem uforstaaelige, saa bör saadanne Mennesker varlig omgaaes, og ikke bebyrdes med lange Haranguer, af hvilke de ingen Nytte kan have, eller med vidtlöftigere Taler, end nödvendig udkræves til at bringe dem i deres Synds Kundskab, til Anger og Fortrydelse over Synden, og til at söge Naaden i Christo, hvilket bestandig bör foreholdes dem paa den lemfældigste og eenfoldigste Maade, paa det de ved altfor vidtlöftig Underviisning ikke mere skulle forvirres end forbedres, og deroyer komme deslængere fra Maalet. — 6) Paa det at de Fanger, som enten allerede kan læse i Bog, eller, medens de sidde i Fængslet, maatte have Lyst til at lære det, kunde have Leilighed til at læse og öve sig i Læsningen til deres Opvækkelse og Andagt, skal der i hvert Fængsel eller Arresthuus være en Bibel, en Catechismus med dens Forklaring, en Psalmebog, og Arndts sande Christendom med Paradises Urtegaard, hvoraf Præsterne skulle give Arrestanterne især de Capitler eller Materier til Gjennemlæsning, som de i Henseende til deres Omstændigheder kan finde at være dem meest tjenlige, og hvoraf de siden kan tage Anledning at

examinere og videre indskjærpe Delinquenten det han 1761.
har læst. Disse Böger skal, saafremt Övrigheden ingen 13. Marts.
anden Udvei dertil veed, bekostes af Herredets Fattiges Kasse, og bör Arrestforvareren have Tilsyn med, at de sömmelig blive medhandlede. — 7) Naar Delinquenten bliver dömt til at miste Livet, da skal hans forrige Skriftefader, om han boer i Herredet, berede ham til Döden, og være hos ham paa Retterstedet, uden saa er, at Delinquenten skulde forlange en anden Præst i Herredet, som han havde mere Fortrolighed til, hvilken da skal være pligtig at tjene ham med sin Tiltale paa Retterstedet, og bör ei forlade ham, förend han er henrettet. Men er Misdæderen fra et andet nær eller langt fra beliggende Herred, da er hans forrige Sjælesörger fri for ham, og den Præst, i hvis Sogn Fængslet er, skal, om Delinquenten ingen anden Præst i Herredet forlanger, drage Omsorg for hans sidste Beredelse til Döden, betjene ham med Sacramentet, og være hos ham paa Retterstedet. — 8) Efterdi det (foruden den Umag, som en Delinquent paa denne Maade vil foraarsage Herredspræsterne og Degnene) vilde falde dem heel bekosteligt og besværligt, om de selv hver Gang skulde skaffe sig Befordring til Lands eller Vands hen til det Sted, hvor Misdæderen sidder arresteret, saa skal Övrigheden paa ethvert Sted foranstalte, at Sognemændene efter en vis Tour forsyne Præst og Degn med Vogn og Heste eller Baad, naar de ville besöge Delinquenten. — Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vores Vice-Statholder udi Vort Rige Norge, Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Jægersborg den 13. Martii Anno 1761:

1761. 25. Marts. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Tienden paa Vestmannöe, m. v. Khavn 25. Marts 1761**[1]. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 519.

I Henseende til Fisketienden paa Vestmannöe, saavel som de der faldende uvisse Indkomster af Vrag, Drivtömmer og andet, forbliver det ligesom hidindtil, at samme Hans kgl. Majt, eller hvem Landet udi Forpagtning maatte blive overladt, beregnes; hvilket vi Herr Amtmand udi Anledning af Hans Skrivelser af 28. og 29. Aug. 1760 ville formelde, ligesom Han det og for Sysselmanden der paa Öen ville tilkjendegive. Vi forblive &c. Rentekammeret den 25. Martii 1761[2].

25. Marts. **Rentekammer-Skrivelse til Hof-Agent Ryberg, ang. Forholdene paa Vestmannöerne. Khavn 25. Marts 1761.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 518.

Det er bleven andraget, at Indbyggerne paa Vestmannöe vare bebyrdede med större Udgifter end andre Landets Beboere, hvilket vi ved Amtmanden have ladet undersöge; og som han udi Skrivelse af 6. Septembr. 1760 iblandt andet melder, at det uden Præjudice for Vedkommende vilde være til Indbyggernes Fordeel og Opkomst, om fölgende Poster bleve foranstaltede, hvorimod vi ikke heller, i Henseende til det almindelige Bedste, Noget finde at erindre, saasom:

1) At Havsætterne hverken betale Hlönnene, eller de Træer, hvorpaa Baadene af Söen optrækkes, ei heller Undergjerderne, men at samme af Baadseieren bekostes. — 2) At Indbyggerne beholde deres sædvanlige Rettighed, at virke Hans Majts Hlötter, eftersom Enhver kan overkomme, imod sædvanlig Betaling. — 3) At de fattigste Bönder nyde Fortjeneste ved Handelen, frem

[1]) Reskr. 25. Marts 1778.

[2]) Rentek. Skr. af samme Indhold til Agent Ryberg, Copieb. Litr. N, Nr. 520.

for de formuende, og Efterliggeren i den Henseende 1761.
ikkun at holde faa Tjenestefolk, at Indbyggerne ikke 25. Marts.
derved Noget skulde betages. — og 4) at bosiddende Indbyggere paa Vestmannöe, og ikke Fremmede fra Fastelandet, maatte bygge Fiskebaadene, paa det Baadebyggere altid kunde haves der paa Öen. — Saa ville Herr Agent derefter om forestaaende Poster den paa Vestmannöe farende Kjöbmand, tilligemed Efterliggeren sammesteds, den fornödne Ordre tillægge, at samme af dennem behörig vorder iagttaget, da vi og under D. D. have tilskrevet Amtmanden[1], at lade dette til Vedkommendes Efterretning der paa Öen bekjendtgjöre. Vi forblive &c. Rentekammeret den 25. Martii 1761.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Schæfferiet paa Ellidavatn. Khavn 25. Marts 1761. — Bekjendtgjort paa Althinget ved Amtmandens Skrivelse til Laugmænd og Sysselmænd 18. Juli 1761, see Althingsb. 1761, Nr. 19; Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 515. 25. Marts.

Udi Gjensvar paa Herr Amtmands næstafvigte Aar til os indkomne Skrivelser, angaaende det udi Island for kongelig Regning anlagde Schæfferie, ville vi udi Gjensvar formelde:

1) At det saaledes er vel, at Herr Amtmand haver efterseet Schæfferiet og befunden det i god Tilstand, hvilken Tilsjun vi fremdeles formode at Han derved iagttager, at Værket kunde erholde Fuldkommenhed, og den intenderede almindelige Nytte derved opnaaes, samt at alle Ting derved saaledes blive behandlede og foretagne, som kunde komme overeens med Landets Beskaffenhed, og ikke Noget være hinderlig udi hvis som til en bestandig Indretning tjenligst maatte eragtes. — 2) Haves ikke derimod Noget at erindre, at 4 Faarehuse paa Is-

[1]) Copieb. Litr. N, Nr. 517.

1761. 25. Marts. lands Maade blive opsatte, og med mindst Bekostning fuldförte, imod at Gaarden Holm, som ellers Schæffergaarden Vatne skulde combineres, derfra exciperes, samt at de ved den à parte antagne Person, imod tilsagde Lön af 8 Rd., blive istandsatte, som Herr Amtmand videre ville foranstalte; og da Materialierne allerede udi Holmens Kràmbod ere udtagne, som efter indsendte Regning andrager 6 Hundr. 102½ Fiske: saa have vi under D. D. beordret Landfoged Schule Magnussen, dets Belöb, tillige med den forommeldte Persons tilsagde Lön, saavel som hvad den til Hyrde ved Lammene antagne Dreng, der anföres at være umistelig, er tilsagt, at udbetale, og udi hans aflæggende Regnskab til Udgift beregne, som af indsluttede Copie videre maatte erfares. — 3) Hvad de ved Schæfferiet befindende islandske Faar, samt Bederne af förste Generation, item Værlammene angaaer, da ville Herr Amtmand derudinden, efter nöieste Overlæg med Hastfer og Vedkommende, det tjenligste til Hans Maj^ts Interesse iagttage foranstaltet, saa at de, efter Landtaxten, enten til Kjöbmændene forhandles, eller de sidste til Indbyggerne til Faareavlingens Forbedring afstaaes, imod at dets Belöb til Landfogden betales, og efter Herr Amtmands ham derom meddelende Attest den kongelig Cassa til Indtægt beregnes; dog maa til os med Landfogdens Qvittering indberettes, hvad i saa Maade bliver betalt. — 4) Er Fr. W. Hastfer herfra udi Anledning af Herr Amtmands Forlangende bleven tilskrevet, at forfatte en skriftlig Underretning, hvorledes Schæfferiets Indretning i Landet kan gjöres almindelig, og at samme udi det islandske Sprog trykket endnu i Aar med Skibene udsendes; hvilket og forventes at blive fuldbyrdet, og hvorefter videre Omsorg maatte haves, at Indbyggerne deraf den behövende Underviisning erholder, samt at tillige dermed af Sysselmændene tilbörlig Opsjun haves. — Og da ikke paatvivles, at Herr Amtmand jo herudinden de fornödne Ordres udfærdiger, og ellers baade

Hastfer og andre Vedkommende behövende Communication meddeler: saa kan Herr Amtmand og forvente Hans herudinden havende Möie udi höikongelig Naade at blive anseet. Vi forblive &c. Rentekammeret den 25. Martii 1761 [1].

1761.
25. Marts.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Landthingsskriverlön fra Vestmannöe. Khavn 25. Marts 1761. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 521.

25. Marts.

Som Han udi Skriv. af 1. Sept. 1760 melder, at Sysselmanden paa Vestmannöe ikke kan paalægges at svare det fordrende Landsthingsskriver-Salarium, men at samme som et Onus maa fölge Sysselets Oppebörsel, hvoraf han Intet nyder, og Landsthingsskriveren, efter citerede kongelig Anordning, hans Salarium af Vestmannöe saavel som de övrige Sysseler tilkommer: saa have vi under D. D. tilskrevet Hof-Agent Ryberg [2], at beordre den paa Öen værende Efterliggere: til Landsthingsskriveren at betale det ham tilkommende Salarium fra Anno 1759, og saa længe Handelen for kongelig Regning vorder dreven; hvilket vi Herr Amtmand til Efterretning ville formelde. Vi forblive &c. Rentekammeret den 25. Martii 1761.

Rentekammer-Skrivelse til Landfogden, ang. Beregning af Lagen ved Pengebetalinger. Khavn 3. April 1761. — Publiceret paa Althinget 1774 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. xxvii, S. 27—28; Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 551.

3. April.

Med de Afgifter udi Island, som efter Jordebogen er ansat contant at skal betales, forholdes ligesom hid-

[1]) Rentekammerets Skrivelse til Landfogden s. D., Copieb. Litr. N, Nr. 516.

[2]) Copieb. sst. Nr. 522.

1761. indtil skeet er, i Henseende til Lagens Beregning, at
3. April. derudi ikke nogen Afgang tilföies, siden den kgl. allern. Resol. af 20. Martii 1753 om Courant-Myntens Indförsel og Brug i Landet, og derved gjorde Tillæg til Croners og Species Betaling, ikke samme kan vedkomme. Hvilket vi udi Gjensvar paa Hans Skrivelse af 4. Novbr. 1760 ville formelde. Vi forblive &c. Rentekammeret den 3. Aprilis 1761.

18. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Udlæg af Brugsjord til Præster. Jægersborg 18. April 1761.** — Publiceret paa Althinget 1761 og indfört i Althingsb. s. A. Nr. 11; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1761. — Norske Tegn. XXXVI, 834ᵇ—835. Uddr. i P. Pèturss. Hist. Eccl. Island. S. 98; Fogtm. V. 2, 411—412.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Eftersom Os elskel. Herr Gisle Magnussen, Biskop over Holum Stift paa Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, hvorledes de fattige Præster paa Island, som ikke ere forsynede med Boe-Jorder inden deres Præstegjelder, have megen Besværlighed for at forskaffe sig bekvemme Gaarder til Beboelse, saasom ingen vil afstaae sin Leiegaard, om den duer noget, hvorover Præsterne maa lade sig nöie med en af de baade i Henseende til Grunden og Distancen fra Kirkerne allersletteste og ubeleiligste Gaarde, og undertiden saadan en, som ligger i Annexet. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af bemᵗᵉ Biskop Gisle Magnussens derhos allerund. gjorte Forslag, hvorover Vi have ladet indhente din allerund. Erklæring, allern. have funden for godt, at det i Almindelighed paa Island maa være tilladt de Præster, som ikke selv eie nogen Jord i Sognet at boe paa, ved Herredsprovsten, Sysselmanden og tvende bekjendte redelige Mænd, at udvælge sig en Jord til Beboelse, naar samme ikke enten af Eieren, Sysselmanden, eller af den, som over 20 Aar havde

besiddet den og holdt Gaarden i god Stand, blev beboet, eller Nogen dermed var beneficeret, hvorimod Præsten skal betale Fæstet til Opsidderen, som skal være pligtig strax at flytte, og af Sysselmanden forsynes med en anden bekvem Jord, ligesom han og til Eieren af Jorden skal betale hvad hannem med Rette tilkommer. Dog skal deslige Gaarde, naar de engang til Præstebolig ere udviste, til samme Brug bestandig forblive, saa længe Præsterne selv ikke eie Jord, men naar der kommer en Præst, som selv eier Jord i Sognet, skal den Jord, som Præsten tilforn har boet paa, fæstes bort til andre; Og, om Præsten, imidlertid han beboer Stedet, skulde opföre flere og bedre Huse, end Bonden behöver, bör samme ved hans Fratrædelse höre hannem til, og hvis Jordeieren ikke samme for lovlig Værd vil kjöbe, maa det være Præsten eller hans Arvinger tilladt, samme at bortföre eller til Andre at afhænde efter eget Godtbefindende. Og paa det Disputer saavidt muligt kunde forekommes, skal, naar saadan Jord til Beboelse af Præsten antages, af Sysselmanden og Mænd skee en lovlig Besigtelses-Forretning, som i sin Tid kan udvise, hvad Huse og i hvad Tilstand Præsten har imodtaget dem, hvilke da i samme Stand igjen til Eiermanden bör leveres. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Jægersborg Slot den 18. Aprilis Anno 1761. 1761. 18. April.

Reskript til Stiftbefalingsmand Geheimeraad Greve af Rantzau, ang. Leilændingers Flytningsret. Jægersborg 18. April 1761. — Norske Tegn. XXXVI, 835b–836; Fogtm. V. 2, 412–413. 18. April.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Da Amtmanden paa Vort Land Island, Os elskelig Magnus Gislesen, har forestillet, hvorledes i Almindelighed endeel Gaarde paa Island blive beskadigede ved det, at Leilændin-

1761. gerne uden Aarsag flytte fra en Gaard til en anden, 18. April. og derfor allerund. haver begjært, at det ved en allern. Forordning maatte forbydes Leilændingerne der paa Landet ikke uden skjællige Aarsager at flytte fra de Gaarder, de engang have fæstet, ligesom det ved For. af 15. Mai 1705 er Jordegodseierne forbuden at udvise Nogen af de Jorder, de engang have leiet, saa længe de samme lovligen besidder: og Vi af den fra dig herover indhentede Erklæring have fornummet, at det, efter det andet Capitel udi den saakaldede Landsleiebalken, er tilladt Leilændingerne at opsige den Jord de have leiet: saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter forbem^{te} din Erklæring, allern. have funden for godt, at forberörte Amtmandens Forslag skal henvises til dem, som af Os allern. ere befalede til at samle den under Arbeide værende nye islandske Lov, og efter Befindende enten samme der, paa sit behörig Sted, til Vores nærmere allern. Approbation at indföre, eller og, ifald de ikke skulde finde samme tjenligt til Landets almindelige Bedste, da allerund. at indberette hvad de derimod kunde have at erindre og indvende, og imidlertid ville Vi allern., at det herudinden skal have sit Forblivende ved det, som allerede derom ved Loven er anordnet. Derefter du dig allerund. haver at rette og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Jægersborg Slot den 18. Aprilis Anno 1761.

25. April. **Rentekammer-Skrivelse til Kjöbenhavns Magistrat, ang. det islandske Alenmaal.** Khavn 25. April 1761. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 598.

Da Forordn. af 10. Aprilis 1702 tillader, at udi Island den samme Alen maa bruges, som hidindtil der i Landet har været forordnet, og til al Rigtigheds Erholdelse, samt Disputer imellem de Handlende og Ind-

byggerne at forekomme, nödvendig behöves, at de af Hof-Agent Ryberg begjerte justerede islandske Alen erholdes, for derefter til Landet at udsendes: saa maa vi tjenstbered- og tjenstvilligst have Ed. Excell. höitærede og gode Herrer anmodet, at De ville behage at lade foranstalte, at ommeldte Alnemaal saasnart muenligt maatte blive forfærdigede, da vi ikke derimod Noget finde at erindre, at samme paa foreslagne Maade gjöres af Jern, og derpaa slaaes disse Ord: „Islandsch alen paa 21⁹/₁₁ danske Tomme". Hvilket vi udi Gjensvar paa Ed. Excell. höitærede og gode Herrers Skrivelse af 23. hujus ville formelde. Vi forblive &c. Rentekammeret den 25. Aprilis 1761. 1761. 25. April.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Fiskerie og Have-Anlæg m. v. 30. April. Khavn 30 April 1761[1]. — Ved Amtmand Magnus Gislasons Skrivelse til Laugmænd og Sysselmænd af 14. Juli 1761 bekjendtgjort og indskjærpet paa Althinget, see Althingsb. 1761, Nr 19; Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 606.

Det er atter bleven andraget, at Indbyggerne ikke i Værtiden have sögt Fiskeriet, og at endeel Fiskebaade desformedelst have staaet paa Land, samt iblandt andet, at af Hunevatns Syssels Indbyggere ikkun et ganske lidet Antal næstafvigte Aar har været paa Fiskerie. Da, endskjöndt Fiskeriets Sögning til Indbyggernes og Landets egen deraf flydende Fordeel, baade ved kongel. allern. Anordning af 28. Februarii 1758 er befalet, og ved Vores saa ofte ergangne Skrivelser igjentaget: saa maae vi endnu have Herr Amtmand anmodet, at Han paa dette indeværende Aars Landsthing ville tillægge samtlig Sysselmændene alvorlig Ordre, herom udi det Enhver anbetroede District at have nöie Indseende, og tilholde Indbyggerne at være flittige og arbeidsomme,

[1]) Rentek. Skr. 20. Marts 1762.

1761. at ikke derover videre beföiet Klage skulle indkomme,
30. April. men endog selv lade holde behövende Tilsjun, at samme af Sysselmændene og alle Vedkommende bliver iagttaget. — Ellers, som Kaal og Urte-Hauger i Landet var Indbyggerne til störste Fordeel, ligesom de og allerede paa endeel Steder med Nytte ere anlagde, men tillige er bleven proponeret, at Laugmænd, Sysselmænd, Præster og de bedste Bönder maatte befales at anlægge deslige Hauger ved deres Gaarde[1], og de som havde Formue dertil, og det forsömte, at mulcteres til Tugthuset, de fornemste 3 Vætter Fisk og de andre 2 Vætter det förste Aar, og siden dobbelt aarlig, indtil samme blev efterkommet: saa ville Herr Amtmand herom, efter Befindende, os Hans Erklæring meddele, og imidlertid paa först holdende Landsthing tilholde Vedkommende: denne Sag, saa vidt mueligt er, at iværksætte. Vi forblive &c. Rentekammeret den 30. April 1761.

1762.
15. Januar.

Reskript til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Revisionen af den islandske Lov. Christiansborg den 15. Januar 1762. — Norske Tegn. XXXVII, 7b—8.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Eftersom John Olavsön, Vice-Laugmand for Synden og Östen paa Vort Land Island, som Vi allern. have befalet at paatage sig de islandske Loves Revision, og til sammes Forbedring et Udkast at forfatte, med videre, for Os allerund. haver andraget, at der ikkun endeel Artikler af de til sine Tider Amtmanden, saavel som Landfogden paa bemeldte Island, samt Biskopperne udi Skalholt og Holum Stifter allern. meddeelte Instruxer, ere Publico bekjendtgjorte; hvorfore han derhos allerund. haver begjert, at bemte Instructioner maatte ham in extenso, og i authentique Form udstedde, af Vedkommende meddeles, for deraf at uddrage og udi den nye under

[1]) Rentek. Skr. 20. Marts 1762.

Revision værende islandske Lov at indlemme Alt, hvis der i Henseende til bemeldte Vore Betjenteres Officialia og Embeders Forretninger maatte eragtes at kunne finde Sted; saa er, efter den fra dig herover indhentede allerund. Erklæring, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du tilkjendegiver saavel Amtmanden, som Biskopperne og Landfogden paa meerbemeldte Island, at de haver at meddele forbemte Vice-Laugmand John Olavsson rigtige verificerede Gjenparter af de dem meddelte Instructioner, for sig deraf ved den islandske Lovs Revision at kunne betjene. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 15. Januarii 1762. 1762. 15. Januar.

Kongelig Resolution ang. **Indretning af et Spil til at trække Baade paa Land paa Vestmannöerne.** Christiansborg 9. Februar 1762. — I Forestill. 29. Januar bemærker Rentek., at Amtmand Magnus Gislason havde indberettet, at de paa Vestmannöerne brugelige, især de Kongen tilhörende, Fiskebaade vare större end de sædvanlige andre Stæder, hvorfor han foreslog, at en Havn maatte blive indrettet der, for at Baadene kunde ligge sikkre og ikke behöve at trækkes paa Land. Anmodet af Rentek. om, at indsende Overslag over Bekostningerne herved, sendte han et Forslag fra «en udi Fiskeriet kyndig Person», som gik ud paa, at «en udi Havnevæsenet erfaren Mand maatte oversendes, for der at indrette saadan en Havn, ved at udgrave Sanden og sprænge de derudi værende Klipper, samt paa visse beskrevne Distancer at sætte tvende Gjerder», «det ene 6 Alen höit, 9 Alen tyk og 60 Alen lang». Overslag over Bekostningen fulgte ikke, og Amtm. meente at derpaa var der ikke at see, da en saadan Indretning vilde trække mange dygtige Söefolk fra Fastlandet til det paa Öerne faldende «allerbedste Fiskerie». Derimod meente Hof-Agent Ryberg, at saadan en Havn ikke kunde indrettes der til nogen Nytte, „formedelst Grundens Beskaffenhed, og den der værende Ebbe og Flod — men om det endog var gjörligt, vilde dertil ei alene medgaae anseelig Bekostning, men endog foraarsage, at ingen Skipper, som kjendte dens Beskaffenhed, lod sig fragte til at beseile Öen;" han 9. Febr.

1762. 9. Febr. proponerer derfor at lade gjöre 5 Stkr. Spil med Tougværk, samt sende 2 Tylter 18 Al. Træer, og Bögebrænde til Lönner, som alt vilde koste 614 Rd. 1 Mk.. foruden den aarlige Vedligeholdelse. Ved dette meente han Baadene kunde vindes op, ligesom för. Kammeret „seer ikke heller, at den foreslagne Havn var til nogen Nytte at indrette, men befrygteligen til mere Skade for Handelen," hvorfor det foreslaaer Indrettelsen af et af de af Ryberg foreslaaede Spil, som efter Overslaget skulde koste 122 Rd. 5 Mk. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 43, Nr. 15.

Vi finde efter Omstændighederne allern. ikke tjenlig, saadan Havn ved Vestmannöe under Island at lade indrette, men for desto bedre at conservere Indbyggernes Baade, og opmuntre dem til herefter desto mere at söge Fiskeriet, ville Vi allern. for dem lade bekoste et af de proponerede Spil, hvortil 122 Rd. 80 Sk. af Vores Cassa kan godtgjöres, og samme derefter med det udi indeværende Aar til Öen afgaaende Skib oversendes, hvorimod vedkommende Almue, dersom de ved denne Machine finde den intenderede Nytte, selv have at holde samme ved lige, saa og, om de flere maatte behöve, sig dermed for egen Regning at forsjune. Christiansborg Slot den 9. Februar 1762.

9. Marts. **Kongelig Resolution ang. Lov-Revisionens Fremme.** Christiansborg 9. Marts 1762. — I Forestill. 12. Febr. beretter Rentekammeret, at Geheimeraad og Over-Sekretair Holstein havde indsendt Vicelaugmand Jon Olafssons Ansögning om, at vorde forsynet med et Exemplar af alle siden Lovenes Publikation udkomne kongl. Forordninger, til Brug ved Udarbeidelsen af den nye islandske Lov; tillige havde Holstein indsendt en anden Ansögning fra Bjarne Haldorsson, om 100 Rds. Belönning for at gaae Laugmanden tilhaande ved dette Arbeide. Fremdeles indsendte Holstein Stiftamtm. Rantzaus Erklæring om bemeldte Andragender: at det af Laugmanden ansögte var ham höist nödvendig, „i Særdeleshed for analogiam juris", hvorfor han indstiller, at det vorder indkjöbt for kongelig Regning og efter Afbenyttelsen leveret til Landfogden som bestandigt Inventarium; med Hensyn til B. Haldorsson foreslaaer han ligeledes det i Resol. anförte.

Rentek. bemærker, at Jon Olafss. er befalet til denne Lovrevision gjennem Cancelliet, og havde efter Holsteins Forslag ved Resol. 18. Marts (*rett.* 16. Mai) 1760 faaet aarlig 200 Rd. paa en ubestemt Tid. Kammeret mener derfor, at det er Anledning til at tilstaae B. Haldorsson en Godtgjörelse, samt at foranstalte et Exemplar af Forordningerne indkjöbt til deres Brug, „hvilke omtrent kan koste 30 Rd." — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 43, Nr. 22. 1762. 9. Marts.

Vi accordere allern. 1) at et Exemplar af alle siden Lovenes Publication udgangne Forordninger maae for Vores Regning indkjöbes, og Vice-Laugmand Joen Olafsen leveres, til Brug ved den ham allern. befalede Forretning om en ny islandsk Lov at forfatte, dog at han efter dets Brug igjen afleverer samme til Landfogden, hvor det som et bestandig Inventarium ved Tjenesten forbliver, og 2) at Sysselmand Bjarne Haldorsen, som gaaer Laugmanden i denne Forretning tilhaande, maa derfor godtgjöres aarlig 100 Rd., dog ikkun i 4 Aar, fra den Tid han virkelig dermed har gjort Begyndelse, imod at han, saafremt Forretningen længere skulde vare, fremdeles derved uden videre Belönning gaaer til haande. Christiansborg Slot d. 9. Martii 1762.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Have-Anlæg i Island. Khavn 20. Marts 1762. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 823. 20. Marts.

Af Herr Amtmands Skrivelse under 22. Septembr. a. p. have vi erfaret, at Laugmænd, Sysselmænd, Præster og de meest formuende Bönder, efter vores Skrivelse af 30. April s. A., ved Landsthinget er bleven tilholdt: saavidt muligt er at anlægge Kaal- og Urte-Hauger ved deres Gaarder, samt at Herr Amtmand eragter det tjenligere, at den Mulkt, som de sig dermed visende forsömmelige blev at ansee med, heller betales med Penge end Fisk. Da nu ved Hof-Agent Ryberg under D. D. er bleven foranstaltet, at det fornödne Frö dette

1762. Aar til alle Havnene vorder udsendt, saa ville Herr
20. Marts. Amtmand Sligt ved Landsthinget til Alles Efterretning bekjendtgjöre, samt tillige erindre Enhver, som dertil have Evne, slige Hauger uden Ophold at anlægge, da de, som herudi vise sig forsömmelige, og efter tvende Aars Forlöb samme ei have anlagt, efter befindende Omstændigheder mulkteres med 1, 2 à 3 Vætter Fisk det förste Aar, og siden dobbelt aarlig, indtil samme af dennem ere bleven anlagde, hvilken Mulkt til Tugthuset erlægges, enten udi Fisk eller Penge, ligesom Enhver det maatte forlange. Iövrigt paatvivles ikke, at Herr Amtmand jo hermed haver al muelig Indseende, og herom hos Vedkommende föier den fornödne Anstalt, samt til os indberetter hvorledes dermed aarlig avanceres. Vi forblive &c. Rentekammeret den 20. Martii 1762.

2. April. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Fritagelse for Leiermaalsböder i Tilfælde af Ægteskab. Christiansborg Slot den 2. April 1762.** — Publiceret paa Althinget 1765, og trykt i Althingsb. s. A. Nr. XIX. Uddr. i Ussings Hoved-Register til den Fogtmanske Reskriptsamling, s. u. Island. Norske Tegn. XXXVII, 39.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Ved Memorial til Os af 17. Septembr. a. p. haver Sigurdur Ögmundsen af Skeggestödum paa Vort Land Island allerund. andraget, at da han ifölge Vores allern. meddelte Bevilling har ægtet Gudrider Runnulfsdatter, som skal være ham i andet Led beslægtet, men hun 12 Uger efter deres Bryllup skal være kommen i Barselseng, saa har Sysselmanden derfor krævet Böder af dem, efter den saa kaldede Store-Dom, hvilke Böder de ikke, formedelst Fattigdom, skal kunne betale uden deres Skade. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at som de have ægtet hinanden för end hun har födt

Barn til Verden, saa kan ovenmeldte Böder efter Store-Dommen ikke i dette Tilfælde have Sted, men de bör for Bödernes Betaling være befriet. Derefter du dig allerund. kan vide at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 2. April 1762. 1762. 2. April.

Kongelig Resolution ang. Ansættelse af en Inspecteur ved Fiskeriet i Island. Fredensborg 3. Mai 1762. — I Rentekammerets Forestill. 23. April berettes, at Hof-Agent Ryberg havde foreslaaet, at en af de paa Island farende Kjöbmænd maatte ansættes som Inspecteur over Fiskeriet der i Landet, „som han anförte at af Indbyggerne lidet eller intet blev lagt Fliid paa, til Tab udi Negotien;" Kammeret anmodede ham om nærmere Forslag, og han yttrede da, at „ifald nogen forönskende Forbedring udi Fiskerierne skulde kunne opnaaes" maatte Kjöbmanden paa Budenstad og Stappen, Johan Haagen, sættes som Inspecteur med 300 Rd. aarlig Gage for det förste, samt fri Reiseomkostninger, naar han reiste i Landet „for at undersöge Fiskeriet og Landvæsenets Beskaffenhed," desuden foreslog han: „1) At Oplandsfolkene maatte forbydes at kjöbe eller tilbytte sig Fisk og Tran hos Söstædernes Beboere, og befales i dets Sted selv at fiske[1]. 2) At Sysselmændene, tilligemed Repstjorerne og nogle af de bedste Bönder udi ethvert Syssel, maatte ei alene befales, straxen efter Skibenes Ankomst til Landet udi indeværende Aar, men endog herefter om Foraaret, saasnart Værtiden er forbi, nöie at undersöge Fiskeriets Beskaffenhed, og med den störste Accuratesse paa Mandtalsthingene antegne samme udi de herfra til den Ende dennem tilsendende, og af bannem rubriqueviis indrettende trykte Tabeller, saa at de dem endeligen kunde bekræfte, samt naar Kjöbmændene til Landet ankommer, da at levere samme Tabeller til dennem, som igjen her kunde aflevere dem til bemeldte Inspecteur ved Fiskerierne. 3) At Præsterne ligeledes maatte beordres, udi de dennem tilsendende Tabeller hver 3. eller 4. Aar at antegne udi trende Mænds Overværelse i ethvert Sogn, hvor mange Communicanter der i Sognet af begge Kjön befindes, og især de saa kal- 3. Mai.

[1]) Rentek. Skriv. 31. Mai 1763.

1762. dede Löse- eller Fri-Mænd, for dermed at forholdes paa lige
3. Mai. Maade som i Slutningen af foregaaende Post er meldet, naar enhver Tabel af Præsten og de trende Mænd ere underskrevne. Og 4) skulde Sysselmændene ved Skibenes Ankomst udi dette Aar straxen erkyndige sig: om Söstædernes Beboere ere med Folk til anstundende 1763 Aars Værtid forsynede, og i Mangel deraf, da paa förstkommende Landsthing tilkjendegive de Manglende, saavel til Indbyggernes som de E. M. tilhörende Inventarii-Baade, for Amtmanden, som kunde foranstalte, at af andre bekvemme Sysseler bleve afgivne de fornödne Mænd til Baadenes Besætning, under Straf for hver, som ikke mödte, eller handlede imod anförte 1ste Post, at böde til vedkommende Sysselmand 48 Fiske, og ligesaa meget til Sognets Fattige; og paa det at Oplandsfolkene ikke skulde have Aarsag at undskylde dem, förmedelst Veienes Besværligheder paa nogle faa Steder at reise, for derved som hidtil at undslaae sig for Fiskeriet, saa formener han, at Sysselmændene kunde omstændeligen indberette, hvorledes det bekvemmeligst var at afhjælpe". Rentek. mener, at disse Forslag „ei alene vilde blive til E. M.s Interesses Befordring", da Handelen förtes for kongel. Regning, „men endog til Indbyggernes Conservation og Fordeel, om Fiskeriet paa en bedre og flittigere Maade blev sögt af Indbyggerne, end hidtil skeet er", og erklærer, ikke at kunne have noget imod Rybergs Forslag at erindre. Det indstiller derfor: 1) At Haagen maa blive antaget til Inspecteur over Fiskerierne i Island. 2) At Amtmanden beordres „at foranstalte for det förste de udi berörte 4 Poster proponerede Anstalter til Fiskeriets Befordring og Istandsættelse". — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 43, Nr. 50.

Vi approbere allern. Agent Rybergs indbemeldte Forslag til Fiskeriets Forbedring og Opkomst udi Island, og kan den foreslagne Kjöbmand Haagen til Inspecteur ved Fiskeriet antages, med 300 Rd. aarlig Gage, foruden fri Reise-Omkostninger, naar han udi denne Forretning maatte reise omkring i Landet, ligesom og Amtmanden fra Kammeret beordres at föie, samt alvorlig at holde over, de efter Forslaget fornödne Anstalter med videre, til Fiskeriets Opkomst; og have Vi den for bemeldte Kjöbmand Haagen, som Inspecteur, opsatte

Restalling allern. underskrevet. Fredensborg Slot den 3. Maji 1762[1]. 1762. 3. Mai.

Kongelig Resolution ang. Medicinalvæsenet. Fredensborg 10. Mai 1762. — I Forestill. 30. April bemærker Rentekammeret, at Landphysicus Bjarne Paulsson havde, i Anledning af, at det var ham paalagt i hans Instruct. 4de Post, at oplære 4 bekvemme Personer i Anatomie, Chirurgie, Botanik, Materia medica og arte obstetricandi, indsendt et vidtlöftigt Forslag om „Fjerdingschirurgorum Antagelse", hvad dem kunde tillægges i 2—4 Læreaar, samt hvorledes de som Distriktschirurger skulde lönnes. Amtm. Magnus Gislason foreslog, at disse Elever i Læretiden maa faae en Discipels Almisse fra hver Bispestol, Degnekostpenge fra Skrede Kloster, samt Eleemosynarii Kost fra Skalholts Bispestol, tilsammen aarlig for 4 Personer i det mindste 64 Rd., som kunde betales Physicus, for deres Underviisning og Ophold, men til Klæders og Bögers Anskaffelse foreslaaes 10 Rd. til hver af Kongens Cassa, „eftersom det ikke er mueligt at erholde andre Personer til detslige Poster uden ganske Fattige, som imidlertid de blive informerede ikke kan fortjene sig noget". — Stiftamtmand Rantzau og Kammeret fandt Intet derimod at erindre, „i Henseende til den Nytte, Landet i Tiden kunde vente af disse Chirurgis", og indstiller det derfor til at bevilges. — „Derforuden androg iblandt andet Videnskabernes Societet, at Landphysicus, som for sine Reiser, Curer og Medicamenter nyder Intet, endog af de faae formuende Indvaanere i Landet, uden Vare, maatte: 1) nyde fri Transport paa saamange Vare, som kunde belöbe sig til 150 à 200 Rd., for derfor i Khavn at tilhandle sig det Behövende af Böger, Instrumenter, Medicamenter og detslige, til at sætte sig istand til at forrette sit Landphysici Embede med desto större Nytte for Landet og Indvaanerne; og 2) at den til Landet sendte Jordemoder maatte forundes 60 Rd. aarlig Lön, efterdi hun uden saadan Assistence ikke kan eller vil blive der længere, saa det er 10. Mai.

---

[1]) Denne kgl. Resol. samt de 4 derved bifaldte Forslags-Punkter ere communicerede Amtmanden, Stiftamtmanden, Landfogden og samtlige Sysselmænd, ved Rentekammerets Skrivelser 11. Mai 1762, Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 911—933.

1762. at befrygte, om hun, som efter Facultatis medicæ Beretning
10. Mai. er ganske habil udi sit Metier, i Mangel deraf skulde forlade Landet, og denne til mange Livs Conservation nyttige Indretning derved gaae under". Kammeret bemærker, at den begjerte frie Udförsel af Vare „kunde vel være betænkelig", da ingen nöd et saadant Privilegium, med Undtagelse af de ved Universitetet Studerende (Resol. 8. April 1760), men i Henseende til, at Landphysicus var forpligtet til at forsyne de Fattige, hvoraf der vare mange i Landet, med fri Medicamenter, at de Formuende betalte mest i Vare, og at det derfor uden saadan Tilladelse kunde falde ham vanskeligt at forsyne sig fra Danmark, meente Kammeret, at han kunde tillades fragtfri Udförsel til Danmark af alleslags Varer for 150 Rd. efter Landtaxten, med Undtagelse af Tran, „i Henseende til dens ringe Priis i Island og derimod höie Priis her", hvorfor han kun skulde have Tilladelse at före 5—6 Tönder af denne Varesort. Dog alt dette med Vilkaar, at leveres i Khavn i Handelen, mod Betaling til den han ordinerer at indkjöbe „Medicamenter og andet, til Brug i sit Embede". Med Hensyn til Jordemoderens foreslaaede Lön henstilles Forslaget, „i Henseende til den Nytte hendes Tjeneste kan medbringe, og det gode Vidnesbyrd hun af Facultate Medica er givet", dog under Betingelse: at hun gratis betjener de Fattige og adlyder Landphysicus. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 43, Nr, 55.

Vi accordere allern.: 1) at de af Landphysico Paulsen, ifölge hans Instructions 4de Post til Underviisning udi Anatomien, Chirurgien og Botaniquen, m. v., antagne 4 Personer, nyde, saalænge de hos hannem saadan Underviisning behöve, aarlig af Vores Cassa hver 10 Rd. til Hjelp til Klæders og Bögers Anskaffelse, samt en Discipels Almisse af hver Bispestol, og Degne-Kostpenge af Skrede Klosters Sogn, imod at ingen Degn der holdes, saa og Eleemosynarii Kost eller Almisse af Skalholts Bispestol, som til bemeldte Landphysico for hans Umage og deres Underholding betales. 2) At samme Landphysicus aarlig der fra Landet fragtfri maa lade hidföre af Landets Vare for 150 Rd. efter Landtaxten, dog derunder af Tran ei mere end 5 à 6 Tönder i det Höieste, med Vilkaar: at samtlig Varene leveres udi Handelen, og den derfor udkommende

Summa derfra betales til den, som han paa sine Vegne her ordonnerer til at indkjöbe hvad Medicamenter med videre han til Brug i sit Embede behöver, samt at han derimod betjener de fattige Syge i Landet, og forsjuner dem med behövende Medicamenter, alt uden Betaling; og 3) at den til Landet oversendte Jordemoder forundes fra dette Aars Begyndelse 60 Rd. aarlig, saalænge hun der forbliver, hvorimod hun ligeledes betjener de Fattige gratis, samt holder sig, hvis hende af Landphysicus udi hendes Metier befales, efterretlig. Fredensborg Slot den 10. Maji 1762[1]. 1762. 10. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Præmier for Baadebygning. Khavn 25. Mai 1762. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 972. 25. Mai.

Da vi ere blevne underrettede, at nogle af de farende Kjöbmænd til Indbyggerne, ifölge af den kongl. allern. Resol. dat. 5. Februarii 1760, har betalt Præmier af alle de afvigte Aar bygte nye Baade, nogle derimod har nægtet samme at betale, siden deslige Baade ei ere blevne bygte efter de til Landet oversendte Modeller; saa, siden det er Hans Majts allern. Hensigt med disse Præmiers Betaling og de til Landet udsendte Modeller, at Indbyggerne deraf maatte encourageres til at bygge deres Baade större og bedre, samt söge Fiskeriet mere end forhen, have vi, for at see regleret disse Præmiers Udbetaling paa een Maade over hele Landet, under D. D. tilskrevet Hof-Agent Ryberg, at tilholde Kjöbmændene overalt herved at iagttage, at ingen Præmier udbetales til Andre end dem, som bygge

[1]) Denne Resol. er communiceret Videnskabernes Selskab, Stiftbefalingsmanden og Amtmanden, Landphysicus, samt Landfogden, ved Rentek. Skrivelser 15. Mai 1762, Isl. og Færö. Copieb. Litr. N, Nr. 947—951.

1762. deslige Baade af forsvarlig Godhed og saavidt muueligt
25. Mai. efter de oversendte Modeller: for Synden af Eeg, og for Vesten, Norden og Östen af halv Fyr og halv Eeg, samt ommeldte Præmier, saavel af de Baade afvigte Aar ere bygte og Vedkommende ei endnu godtgjorte, som og af de Baade herefter bygges, ei anderledes at udbetale, end for saadan en forsvarlig nybygt Baad af Störrelse 6 Ring[1]: 4 Rd., 8 Ring: 6 Rd., samt 10 og 12 Ringe: 8 Rd., hvorhos tillige er foranstaltet, at Kjöbmanden Jörgen Thoager de af ham til Indbyggerne udi Havnefjords District afvigte Aar for 14 to-Ringe Baade urettelig udbetalte 4 Rd. à Stykket, samt for een fire-Ring formeget 2 Rd., tilsammen 58 Rd., igjen hos Ved kommende paafordrer tilbage betalt. Thi ville Herr Amtmand ommeldte herom föiede Anstalt ved dette indeværende Aars Althing samtlig Sysselmændene tilkjendegive, og derhos tilholde dem: samme for Almuen, enhver i sit District, ufortövet at bekjendtgjöre. Vi forblive &c[2]. Rentekammeret den 25. Maji 1762.

23. Septbr. **Forordning** ang. et **Extra-Paabud i Norge. Fredensborg 23. Septbr. 1762[3].** — Denne For. er ikke publiceret i Island, men dog kommen der til Anvendelse ifölge kongelige Resolutioner og collegiale Foranstaltninger; Skatten kom kun til at paahvile en vis Classe Embedsmænd. — Rentek. Norske Exped. Prot. 7, 483—488; Qvart-Forr. for 1762, S. 72—77; Rubrum hos Schou IV, 701 (sst. S. 697—701 findes udförligt Udtog af den, iövrigt i Redaktionen meget forskjellige, For. om Extra-Paabud i Danmark af s. D.).

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., hvorledes Vi, til Vore Rigers og Landes Sikkerhed, og for at beskytte

---

[1]) her menes naturligviis: *Sexæring, áttæring*, o. s. v.

[2]) Rentek. Skriv. s. D. til Hof-Agent Ryberg om samme Gjenstand, Copieb. sst Nr. 973.

[3]) For. 7. Februar 1764; kgl. Resol. 12. Juli 1765; For. 14. Mai 1768.

Vore kjære og troe Undersaatter, have paa Vores Krigsmagts Udrustning og Forstærkning, baade til Lands og Vands, saavel som andre for Staten uomgjængelig erfordrende Nödvendigheder, allerede i nogle Aar efter hinanden, maattet anvende saa anseelige Omkostninger, at de sædvanlige Indkomster, til samme at afholde, ikke nær have været tilstrækkelige; desaarsag Vi og ikke have kunnet undgaae, dertil klækkelige Summer udi Vores Cassa, imod Rente, at optage, som Vi nu, ved nærværende roligere Tider og Omstændigheder, af landsfaderlig Ombu og uafladelig Iver for det almindelige Bedste, alvorligen have besluttet, for at spare de deraf aarligen betalende Renter, efterhaanden igjen at afdrage. Og ihvorvel Vi derhos, efter Vores sædvanlige Mildhed og uophörlige Kjærlighed og Naade for bemeldte Vore kjære og troe Undersaatter, intet heller havde önsket, end fremdeles, som hidindtil, dennem for extraordinaire Paalæg at forskaane: saa have Vi dog ikke kunnet forbigaae, til Erstatning og Afdrag af anförte til deres egen Velstand anvendte Penge, at paabyde efterskrevne, som den, efter nöie Overlæg af Os, af Kjærlighed til meerbemeldte Vore Undersaatter, lettest og taaleligst eragtede Extra-Skat; ligesom Vi og, for at naae Vores herunder til det almindelige Bedste hensigtende Öiemærke, allern. hermed alvorligen byde og befale, at ligesom udi Vort Rige Danmark, samt Vore Hertugdömme og Grevskaber, ved Vores à parte Forordninger er udskreven, skal og udi Vort Rige Norge fölgende, paa derhos foreskrevne Maade, indtil videre, udredes, nemlig: 1762. 23. Septbr.

1) Skal Alle og Enhver, i Kjöbstæderne og paa Landet, være sig af geistlig eller verdslig Stand, af Mand- eller Qvindekjön, Ingen undtagen, som allerede haver opnaaet deres fulde tolvte Aars Alder, uden Forskjel, og uden Hensigt til nogen Slags Omstændigheder, maanedlig betale otte Skilling Danske i Kjöbstæderne; men paa Landet, hvor Districterne ere vidtlöftige, erlægges den samme Afgift quartaliter, eller saa ofte de alminde-

1762. lige Thing holdes, 8 Skilling for hver Person, maaned-
23. Septbr. lig beregnet, og bliver herfra Ingen, i hvad Tilstand og Omstændigheder de end maatte befindes, at undtage, med mindre de endnu ikke have fyldt deres tolvte Aar. — 2) Skal disse 8 Skilling i Kjöbstæderne ved næstanstundende Oktober Maaneds Udgang for förste Gang, og siden for November medio samme Maaned, og December ligeledes medio den Maaned indeværende Aar, men derefter hvergang den förste Dag i hver Maaned forud erlægges, og saaledes dermed fremdeles fortfares, indtil Vores nærmere allern. Anordning. Paa Landet bliver denne Skat ligeledes for næstanstundende Oktober Maaned og saa fremdeles paa den i.1ste Post ommeldte Maade at beregne. Og ligesom 3) enhver Husfader eller Hosbond skal være ansvarlig til, at denne Skat for hans Kone og hos sig havende Börn, hans Tjenestetyende og Husfolk rigtig indkommer. Saa er og enhver Kjöbstæd, enhver Proprietair og Alle, som Jordegods eier, eller med Jordegods beneficeret ere, hvorunder tillige forstaaes Kirker, Skoler og Hospitaler &c., ja ethvert Sogn især: skyldig at indestaae for denne Skats rigtige Betaling til rette Tid af den hele Kjöbsted, det hele Gods og det ganske Sogn, ligesom alle Bergværks-Proprietairer og Interessenter blive ansvarlig for hvad deres Betjentere, Arbeids- og Værkes-Folk bör betale; dog er enhver Person, det være sig Tjeneste tyende eller andre, selv forbunden denne Skat at betale. Saa skal for det 4) Magistraten og Byfogderne i Kjöbstæderne, ved Rodemesterne, nogle af de 16 Mænd, eller andre Borgere, Huus fra Huus lade efterspörge og undersöge, hvor mange Personer af 12 Aars Alder og derover sig i ethvert Huus befinde, da enhver Husfader eller Hosbond, paa en ham dertil forelagt Formular, Antallet af de i Huset hos sig havende Personer, med Forklaring: om det er Koner, Börn, Tjenestefolk eller andre, selv antegner, eller antegne lader. Skulde derved Nogen forsætlig blive dulgt eller forbigaaet at

antegnes, skal for enhver urigtig Angivelse, uden Eftergivelse eller Moderation, betales ti Rigsdaler Böder, og Skatten desuden dog for de fordulgte Personer at erlægges. Imidlertid haver Magistraterne af de til dennem indleverede Angivelser et fuldstændig, af dennem paa Eed og Samvittighed efterseet og approberet Skatte-Register at forfatte, og dernæst om Skattens Belöb uopholdelig Vores Rentekammer den fornödne Efterretning meddele. — 5) Paa Landet skal derimod enhver Sognepræst med Medhjelpere, Rodemestere og Lehnsmænd uopholdelig sogneviis forfatte, og Fogden tilstille, et rigtig Mandtal over alle de Mennesker, som findes i deres Sogner, der ere over 12 Aar gamle, uanseet alle deres övrige Omstændigheder; og haver Fogderne af disse specielle Sogne-Mandtaller et Hoved-Mandtal for deres hele Fogderie strax at forfærdige og Amtmanden til Attestation at overgive, hvorefter Belöbet, efter disse approberede Mandtaller, Vores Rentekammer indberettes. — 6) De, som ere saa uformuende og fattige, at de ikke kan tilveiebringe Skatten, skal dog derfor ikke i Mandtallerne forbigaaes, men meget mere udtrykkelig, under Forklaring om deres Tilstand og bekjendte Fattigdom, deri anföres, paa det at udi Belöbet efter Mandtallerne ikke nogen Afgang, som noget Vi ved en saa moderate Skat overalt ikke kunne tillade, deraf maatte entstaae, saasom Vi allern. ville, at enhver Kjöbsted og ethvert Sogn det Manglende for dem, der befindes saa fattige, at de Intet kan erlægge, skal tilveiebringe og betale. Til hvilken Ende vedkommende Magistrater og Byfogder i Stederne, samt Fogderne paa Landet, den i ethvert Steds Mandtal om de Fattige gjorte Forklaring skulle undersöge, og Belöbet for de virkelige Arme paa de mere Formuende i enhver Kjöbsted og Sogn efter Mandtal repartere, og naar deres Hoved-Mandtal med denne Forklaring og Repartition saaledes er indrettet, sendes samme paa forommeldte Maade til Approbation. I denne Henseende ville Vi ikke heller, som forhen ved

1762. 23. Septbr.

1762. extraordinaire Skatter skeet er, paabyde, hvad af dem
23. Septbr. i Rangen, og Vore Betjentere, formuende Kjöbmænd og andre, efter visse Classer haver været udskreven, eftersom de tillige, som anfört er, blive forbundne, for de Uformuendes Skat at indestaae og svare. Dog hvor en Proprietair, som besidder een eller flere complette Sædegaarde, befindes udi Kjöbstederne, svare samme ikkun Skatten for sig og hos sig havende Familie, Tjeneste- og andre Folk, men tager ingen Deel udi hvad Stedets Indbyggere for de Uformuende paalignes, saasom han, efter foregaaende 3die. Post, staaer til Ansvar for hvad af hans Jordegods bliver at udrede. — Da og for det 7) Mandtallerne ved Dödsfald, Forandring af Vaaning, det tolvte Aars Opnaaelse, en bestandig Af- og Tilgang er underkast: saa skal de, som det paaligger Mandtallerne at forfærdige, maanedlig nöie erkyndige sig om de forefaldne Af- og Tilgange, og Forandringerne imod enhver Maaneds Slutning vedkommende Oppebörsels-Betjente behörig tilkjendegive, paa det at ved hver Maaneds Begyndelse Oppebörselen derefter kan forandres. — 8) Naar Mandtallerne af vedkommende Stift- og Amtmænd ere approberede, bliver Oppebörselen af denne Skat forrettet i Kjöbstederne af Magistraten, eller visse af de med Stiftamtmandens Samtykke dertil udnævnte vederhæftige Borgermænd, som for Skattens Erlæggelse i særdeles dertil paa slet Papir indrettede Qvitterings-Böger qvitterer Enhver, og maanedlig, i de söndenfjeldske Kjöbsteder, leverer i Vores Zahl-Cassa i Christiania de af denne Contribution indkomne Penge, og det i samme Myntsorter, som de ere imodtagne, men i de nordenfjeldske til vedkommende Stiftamtstuer i Bergen eller Trundhjem. Paa Landet derimod skeer Oppebörselen af Vore Fogder, som Belöbet heraf i deres Extracter og allerund. Regnskaber til Indtægt beregner, og Vedkommende for denne Skats Erlæggelse i en à parte dertil paa slet Papir indrettet og af Amtmanden authoriseret Bog qvitterer, uden derfor at

maatte, under Generalfiscalens Tiltale og anden haard Straf, fordre eller tage Noget af Nogen, under Navn af Skriver-Penge, eller anden Douceur. — Og 9) Vores Militair-Etat til Vands og til Lands skal udi Mandtallerne aldeles forbigaaes, siden Vi ved Vores Land- og Söe-Etats General-Commissariater det i saa Fald Fornödne à parte lader besörge; dog ere de dimitterede Ober- og Underofficiers, samt de Gemene, herunder ikke tillige at forstaae, men disse skulle udi Mandtallerne til Skattens Betaling paa anförte Maade tillige anföres. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Alle og Enhver, som denne Forordning under Vort Kammer-Segl tilskikket vorder, at de den straxen, til Alles Efterretning, paa behörige Steder lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 23. Septembris Anno 1762.

1762. 23. Septbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Tugthusarbeide i Island. Fredensborg 15. Oktbr. 1762[1]. — Publiceret paa Althinget 1763 og indfört i Althingsb. Nr. 2. — Norske Tegn. XXXVII, 128—129; Fogtm. V. 2, 486—488. — General-Procureur Stampes Betænkning 9. Aug. 1762 i Stampes Erklæringer III, 583—585.

15. Oktbr.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Udi Memorial til Os af 27. Februarii a. c. haver du allerund. forestillet, at Laugmanden paa Vort Land Island, Björn Marcussen, har forespurgt sig: 1) om ikke de Delinquenter, som hidindtil for Lösgængerie og andet lastefuldt Levnet ere dömte til Tugthuset i Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn, skal herefter saavel for Hjem- som Laugthinget dömmes til det islandske Tugthus-Arbeide? — 2) om de Laugthingsdomme, som over saadanne Tugthus-Delinquenter blive afsagde, maa strax exequeres, för end

[1]) Reskr. 9. Marts 1775; Fundats for Tugthuset 3. Marts 1784.

1762. derpaa indhentes Vores allern. Approbation? — 3) om
15. Oktbr. de grove Delinquenter, som sædvanlig hidindtil ere dömte til Fæstningsarbeide i Kjöbenhavn, skal herefter dömmes til det islandske Tugthus? — Ligeledes at Amtmanden, Os elskelig Magnus Gislesen, har forespurgt sig: 1) om de af Tugthuslemmerne, som löbe bort, skal, naar de igjen attraperes, sluttes i Jern, og derudi paa nogen Tid arbeide, til Skræk for de andre? — 2) om de, som gjöre sig opsætsige, og ikke efter Tampen vil forbedre sig, ikke ligeledes maa sluttes og arbeide i Jern? — og 3) om der skal tages Dom over slige Folk, förend de sluttes i Jern? — Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for godt, at, hvad sig den förste af de af Laugm. gjorte Forespörgseler angaaer, da, som de Domme, der lyder paa Tugthus-Arbeide, gjerne nævner det nærmeste Tugthus, saa forstaaer det sig selv, at naar Nogen i Island dömmes til Tugthus-Arbeide, det da maa være at forstaae om det i Island værende Tugthus, og ikke om noget andet. Ligeledes skal detslags Delinquenter, som Laugmanden i det tredie Spörgsmaal melder om, hidindtil at være dömte til Fæstningsarbeide i Kjöbenhavn, herefter dömmes til Arbeide i Jern i det islandske Tugthus. — I Henseende til det andet Spörgsmaal, om Laugthingsdommenes Execution, da, naar Nogen er dömt til at kagstryges og brændemærkes, maa Dommen, ifölge Vores forhen ergangne allern. Reskript, ikke exequeres, förend Sagen först med sine Omstændigheder til Vores Danske Cancellie er indberettet; men, naar Forseelsen skulde være af den Beskaffenhed, at de alene bliver dömte til Tugthus-Arbeide, da, naar der er gaaet Laugthingsdom i Sagen, kan samme uden videre Ophold exequeres, saafremt den Skyldige ikke forlanger at appellere. — Betræffende de af Amtmand Gislesen gjorte Spörgsmaale, da skal saavel de af Tugthuslemmerne, som löbe bort, naar de igjen attraperes, som de der fremture i Opsætsighed, til Skræk for Andre, uden videre foregaaende Dom, paa nogen Tid, kortere

eller længere, efter Omstændighederne og deres Skjönnende, som have Directionen og Inspectionen over Tugthuset, sluttes og arbeide i Jern paa samme Maade, som de, der udtrykkelig ere dömte til at arbeide i Jern. — Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalen des &c. Fredensborg Slot den 15. Octobris 1762. 1762. 15. Oktbr.

Kongelig Resolution ang. Douceurer af den islandske Handel. Christiansborg 7. Decembr. 1762. — Ifölge Kongens mundtlige Resolution (Forestill. 3. Decbr.). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 43, Nr. 139. 7. Decbr.

Vi have saaledes allern. bevilget, at af den islandske og finmarkske Handel maa for indeværende Aar og fremdeles aarlig forundes: 1) Enhver af Vore Deputerede for Financerne og Tilforordnede udi Kammer-Collegio udi islandske Vare, som nu ere bidkomne og herefter aarlig, ligesom de hidkomme: tvende halve Tönder smaahuggen Lammekjöd, ½ Tönde saltet Middel-Torsk, 4 Lpd. Klipfisk og 4 Lpd. Stokfisk; og 2) Amtmanden udi Finmarken tilligemed Renteskriverne for de Bergenhusiske og Trundhjemske, samt Islandske Contoirer, hver 40 Rd., og Fuldmægtigerne udi bemeldte tvende Contoirer, hver 20 Rd. Christiansborg Slot den 7. Decembris 1762.

Reskript til Biskopperne i Island, ang. Revision af Lovens anden Bog. Christiansborg 31. Decembr. 1762. — Norske Tegn. XXXVII, 171b—172; Fogtm. V. 2, 507. 31. Decbr.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Da John Olavsön, Vice-Laugmand for Synden og Östen paa Vort Land Island, hvem Vi allern. have befalet at paatage sig de islandske Loves Revision, for Os allerund. haver andraget, at den förste Bog af den nye islandske Lov

1762. 31. Decbr. paa næstkommende 1763 Aars Laugthing bliver til nærmere Revision af Vore civile Betjentere der paa Landet foretagen, og at den anden Bog af Loven dernæst bliver forfærdiget, hvilken eragtes fornödent ligeledes af nogle af Geistligheden, tilligemed dem af den verdslige Stand, at blive efterseet og censureret: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du, tillige med tvende af de fornuftigste Provster i Skalholts (Holum) Stift, hvilke du haver at udnævne, sammentræder med de verdslige Betjentere det forderligste, og saasnart Udkast til bemeldte anden Bog af Loven, angaaende Religionen og Geistligheden, er bleven færdig, og da dens Revision paa General-Laugthinget, ligesom de övrige Lovens Böger, uden Ophold foretager. Derefter du dig alleruud. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 31. Decembris 1762[1].

1763. 8. April. **Reskript til Biskopperne i Island, ang. Afholdelse af en Taksigelsesfest. Christiansborg 8. April 1763.** — Norske Tegn. XXXVII, 212ᵇ-213.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Da Vi allern. have anordnet en almindelig Taksigelsesfest overalt i Vore Riger og Lande at skal holdes den 28. Junii förstkommende, for at takke Gud for den nu overalt i Europa sluttede önskelig Fred, og især for den Velgjerning, at have naadelig sparet Vore Riger og Lande fra den imellem andre Riger i saa mange Aar vedvarende for dærvelige Krig og deraf fölgende Onde, baade for Lande og Folk; men Vi, i Henseende til, at saadan Vores allern. Villie ikke saa betids paa Vort Land Island kan blive bekjendtgjort, allern. have funden for godt, at denne Taksigelsesfest skal holdes der paa Landet den

[1]) s. D. Reskr. til Stiftbefalingsmand Greve af Rantzau, hvorved Efterretning om ovenstaaende Ordre meddeles. — Norske Tegn. sst. 172—173.

2. Augusti udi indeværende Aar: saa tilskikke Vi dig herhos Exemplarer af de Texter, med Collect, Bön og Psalmer, som Vi allern. have approberet at skal forklares og bruges forbemte den 2. Augusti; — og er tillige Vores allern. Villie og Befaling, at du, udi det dig allern. anbetroede Stift, lader Sligt ved Præsterne af Prædikestolene Söndagen forher for Menighederne kundgjöre, saa og erindrer dennem, alvorligen at formane hver sin Menighed og opmuntre dem til, med inderlig Taksigelse at love og prise Gud for saadan hans Velgjerning og naadige Varetægt over Vore Riger og Lande. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot d. 8. Aprilis 1763. 1763. 8. April.

Kongelig Resolution ang. Anskaffelse af Maskiner til at trække Baade paa Land paa Vestmannöerne. Fredensborg 9. Mai 1763. — Ifölge Rentek. Forestill. 28. April havde Hofagent Ryberg anmeldt, at det i afvigte Aar for kongelig Regning anskaffede Spil paa Vestmannöerne var befundet „baade for bekosteligt for Indbyggerne, og umuelig at bringe an til at kunde opvinde alle Baadene derved. Og da Skibstömmermanden der paa Öen, ved Raadförsel af nu afg. Kjöbmand Dreyer, har opfunden en anden Machine, hvorved berörte Baade med mindre Bekostning kunde rulles op paa Landet", indstillede Ryberg, at saadanne to maatte anskaffes for ialt 40 Rd., hvilke Agenten allerede havde indkjöbt. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 44, Nr. 47. 9. Mai.

Indbemeldte tvende Machiner eller Spil, til dermed desto bedre at sætte paa Land de Os paa Vestmannöe under Island tilhörende Inventarii-Baade; kan forfærdiges, og derfor godtgjöres 40 Rd., imod at samme tvende Spil, som Inventarium, ved Baadene forbliver og istandholdes. Fredensborg Slot den 9de Maji 1763.

Kongelig Resolution ang. islandske Slavers Oversendelse til Finmarken. Fredensborg 9. Mai 9. Mai.

1763. 9. Mai. **1763**[1]. — Ifölge Kongens mundtlige Meddelelse til Kammerpræsidenten Geheimeraad Alefeldt, at 5 islandske Qvindespersoner af Börnehuset og 6 Mandspersoner af Slaveriet maatte sendes til Finmarken, til Amtmand Hammers Disposition, for at formere Befolkningen. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 44, Nr. 48.

Det er saaledes Vores allern. Villie, at indbemeldte elleve islandske Mands- og Qvindes-personer maa, naar de selv dermed ere tilfreds og fornöiede, af Slaveriet og Spindehuset udtages, og med de udi denne Sommer til Finmarken afgaaende Skibe overföres til Landet, for der af Amtmanden at distribueres paa de Steder, hvor han til Landets Peuplering finder det fornöden. Fredensborg Slot den 9. Maji 1763.

10. Mai. **Gavebrev og Fundats** af **Sysselmand Bjarni Halldórsson paa Gaarden Meðalheim til Fattige. Þingeyra Kloster 10. Mai 1763.** — Originalen er nu ikke at finde, men Brevet er her aftrykt efter to Afskrifter, den ene i Hunavatns Syssels Archiv, den anden i Bispe-Archivet i Island: „Bréf frá Hólum Fasc. III, Nr. 11." — Begge Afskrifter ere vedföiede Paategninger om at være thinglæste paa ialt syv Thingsteder i Hunavatns Syssel den 11. til 30. Mai 1763, og ere verificerede af den i sin Tid constituerede Sysselmand (lögsagnari) i Hunavatns Syssel, Arngrímur Jónsson, paa Stóra-Ásgeirsá den 20. Mai 1775. — Gavebrevet er bekjendtgjort paa Althinget 1763, see Althingsb. s. A. Nr. 20, 11.

Vitanlegt gjöri eg undirskrifaður, að eg með þessu bréfi gef og heimila til fullkomins eigindóms fátækum í Húnavatns sýslu eignarjörð mína Meðalheim, 24 hundr. að dýrleika, liggjandi í Torfalækjar hrepp í sömu sýslu, sem nú byggist með hundraðs landskuld og fjórum kúgildum, svo að sú jörð með sínum kúgildum skal hèreptir vera kristfjárjörð æfinlega, og afgjald hennar, leigur og landskuld, skiptist jafnt í alla tólf hreppa

[1]) jfr. kgl. Resol. 30. Mai 1763.

sýslunnar. — Tilskil eg, að sá hreppstjóri í Torfalækjar hrepp og tveimur næstliggjandi hreppum, sem sýslumanni þykir bezt tilfallinn, hafi byggíngarráð yfir jörðinni, undir hans tilsjón, og kostgæfi, að jörð og kúgildi haldist jafnan í góðu standi. En hreppstjórar í hinum öðrum sveitum láti vitja gjaldsins til þess er byggir, eður leiguliðans, svo ei gjörist kostnaður af þess flutníngi. Þessu til staðfestu er mitt undirskrifað nafn og áþrykkt signet. Þíngeyra klaustri dag 10. Maji 1763. 1763. 10. Mai.

Bjarni Halldórsson.

(L. S.)

Kongelig Resolution ang. islandske Fruentimmers Oversendelse fra Spindehuset til Finmarken. Fredensborg 30. Mai 1763. — Ifölge Kongens mundtlige Meddelelse til Geheimeraad Alefeldt, at de 5 islandske Fruentimmer, som ifölge Resol. 9. Mai d. A. skulde sendes til Finmarken hvis de ikke havde derimod, nu, omendskjöndt de havde erklæret ikke at ville reise derhen, dog, hvad enten de vilde eller ei, skulde sendes derop. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 44, Nr. 57. 30. Mai.

Det er saaledes Vores allern. Villie, at indbemeldte fem Qvindespersoner skal af Spindehuset udtages, for paa den ved Vores forrige allern. Resolution af 9. hujus befalede Maade at overföres til Finmarken med de udi denne Sommer til Landet afgaaende Skibe. Fredensborg Slot den 30. Maji 1763.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. den indenlandske Handel i Island m. v. Khavn 31. Mai 1763. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 175. 31. Mai.

Af Herr Amtmands Skrivelse under 31. Augusti a. p., saavel som hvis fra en Deel af Sysselmændene for os er andraget, have vi erfaret, at det ville være Indbyggerne udi Island til stor Skade, i Fald, efter den

1763. kgl. allern. Resol. af 3. Mai 1762 al Handel imellem Oplands
31. Mai. Bönderne og Söstædernes Beboere skal formenes. Og da Herr Stiftbefalingsm. Grev Rantzau, udi derom under 28. hujus meddelte Betænkning, er af lige Tanker, saa ville Herr Amtmand for samtlig Sysselmændene ved indeværende Aars Althing bekjendtgjöre[1], at det fremdeles, som forhen, bliver Oplands-Almuen uformeent med Söstedernes Beboere at bruge indbyrdes Handel med de til deres Ophold behövende Vare af Udkast-Fisk og videre, som ei udi Handelen vorder modtaget, men ingenlunde Kjöbmands-Fisk, som i Handelen kunde indleveres, uden i höieste Nödstilfælde, saa vidt samme til Almuens Nödsjun og Livs Ophold uforbigjængelig maatte eragtes fornöden, dog at Sysselmændene derhos tilholder Almuen, ifölge det kgl. allern. Reskr. af 28. Februar. 1758, flittig at söge Fiskeriet og Fisken forsvarlig at see virket, samt til Kjöbmændene udi Handelen at levere alle de Vare, som af dennem kan tilveiebringes. — Hvad ellers angaaer den Oplysning og Forklaring, som Sysselmændene tilligemed Repstjorerne og tiltagende Mænd ved höistbem^{te} allern. Resolution af 3. Mai 1762 er anbefalet om Fiskeriets Bekaffenhed aarlig at indhente, og udi de dertil indrettede trykte Tabeller at meddele, da kan det, i Henseende til de Besværligheder og Vanskeligheder, som Herr Amtmand melder samme for Sysselmændene vil foraarsage, dermed for dette Aar og indtil videre udsættes og have sit Forblivende, og paatvivle vi ikke, at Herr Amtmand jo ved Sysselmændene föier den fornödne Anstalt, i Henseende til at see saavel H.s Maj.ts Inventarii-Baade, som Indbyggernes, med det fornödne Mandskab til Fiskeriets Fortsættelse behörig forsjunet. — Iövrigt ville Herr Amtmand af indsluttede Inspecteur Haagens til os under 18. April sidstl. indgivne Relation angaaende Fi-

---

[1]) Bekjendtgjörelse heraf findes dog ikke anmeldt i Althingsbögerne.

skeriet udi Island, erfare, hvorledes han formener at saavel Herr Amtmand, som nogle af Sysselmændene, ei haver viist den fornödne Assistence til den derudi behövende Oplysning at meddele. Thi ville Herr Amtmand derover os sin Erklæring meddele, samt derved lade bemeldte Inspecteurens Skrivelse og Relation igjen tilbage fölge. Vi forblive &c. Rentekammeret den 31. Maji 1763[1]. 1763. 31. Mai.

Reskript til Biskoppen over Holum Stift, Gisli Magnusson, ang. gifte Koners Kirkegang m. v. Fredensborg 3. Juni 1763. — Norske Tegn. XXXVII, 237ᵇ—238; Uddr. hos Fogtm. V. 2, S. 524 Anm. *u*. 3. Juni.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Af en fra Vores General-Kirke-Inspections Collegio til Os indkomne Forestilling er Os allerund. bleven refereret, at Præsten for Miklebai og Hæle[2] Menigheder paa Vort Land Island, Herr Benedict Poulsen, har vægret sig ved at indlede en Kirkegangs-Kone, ved Navn Helge Jonsdatter af Lilledal, fordi hun er kommen i Barselseng omtrent 5 Maaneder efter at hun var bleven ægteviet til sin Mand, uagtet han ei alene ved Provstens og din Resolution, men endog ved en Provsterets Kjendelse er bleven tilfunden at introducere hende som en Ægtekone, og efter den sidste tillige, for udviste Gjenstridighed imod sin foresatte Övrigheds Befaling, at betale 8 Rd. Mulkt til fattige Præste-Enker; hvorhos de melder, at Præsten, efter indhentet nærmere Oplysning om Sagen, grunder sin Paastand paa Kirke-Ordinaneen, Ritualets pag. 113[3] og Norske Lovs 2. Bogs 8. Cap., 6. og 9. Artic., samt 3. Bogs 18. Cap. 12. Art., og den derefter vedtagne

[1]) Gjenparter af denne Skrivelse er under s. D. tilsendte Stiftbefalingsmand Rantzau og Agent Ryberg. Copieb sst. Nr. 174 og 176.

[2]) skal være Mikligarð og Hólar i Öefjords Syssel.

[3]) urigt. citeret, istedenfor pag. 119.

1763. almindelig Skik i Landet. Da, som de anförte Steder
3. Juni. i Loven ikke hörer til denne Sag, efterdi i samme alene tales om Horer og Skjöger, hvoriblandt Ægte-Koner ikke kan regnes: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at forne Hr. Benedict Poulsen for sin udviste Gjenstridighed og Ulydighed imod sin foresatte Övrigheds Befaling, og Provste-Rettens Kjendelse, skal betale en Mulkt af 12 Rd. til fattige Præste-Enker. Og haver du ellers, til slige Disputer for Fremtiden at forekomme, at tilkjendegive Præsteskabet i det dig allern. anbetroede Stift, at alle de Ægte-Koner, som gjöre Barsel efter at de ere ægteviede, være sig kort eller lang Tid derefter, skal uden Forskjel i Fremtiden med sædvanlige Ceremonier af Præsterne introduceres. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Fredensborg den 3. Juni 1763[1].

3. Juni. **Reskript til Biskoppen over Skalholt Stift, Finnur Jonsson, ang. Kirkegang for gifte Koner. Fredensborg 3. Juni 1763.** — Norske Tegn. XXXVII, 238b—239. P. Pèturss. Hist. Eccl. Island. S. 98—99; Uddr. hos Fogtm. V. 2, 524.

Frederik den Femte, &c. V. G. T. Saasom Vi ere komne i Erfaring, at nogle Præster paa Vort Land Island skal vægre sig ved at indlede de Kirkegangs-Koner, som ere komne i Barselseng efter deres Bryllup nogle Maaneder for Tiden, grundende saadan deres Paastand paa Kirke-Ordinancen, Ritualets pag 113 (*rett.* 119) og Norske Lovs 2. Bogs 8. Cap., 6. og 9. Art., samt 3. Bogs 18. Cap. 12. Art., og den derefter vedtagne almindelige Skik i Landet. Da, som disse Steder

---

[1]) Ved Reskr. af s. D. til General-Kirke-Inspections-Collegium meddeles dette Indholdet af foranförte og de to fölgende Reskripter, i Anledning af bemeldte Collegiums Forestilling i Sagen af 26. Mai 1763. Siell. Tegn. LXXXIV, 394b—395.

i Loven alene taler om Horer og Skjöger, hvoriblandt Ægte-Koner ikke kan regnes: saa er, til slige Disputer for Fremtiden at forekomme, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du tilkjendegiver Præsteskabet i det dig allern. anbetroede Stift, at alle de Ægte-Koner, som gjöre Barsel efter at de ere ægteviede, være sig kort eller lang Tid derefter, skal uden Forskjel i Fremtiden med sædvanlige Ceremonier af Præsterne introdueeres. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Fredensborg den 3. Junii 1763.

1763. 3. Juni.

Reskript til Stiftbefalingsmand Greve Rantzau, ang. at Bestemmelsen om Kirkegang for gifte Koner skal optages i den nye Lovbog. Fredensborg 3. Juni 1763. — Norske Tegn. XXXVII, 239; Rubr. hos Fogtm. V. 2, 524.

3. Juni.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Da Vi ere komne i Erfaring, at nogle Præster paa Vort Land Island skal vægre sig ved at indlede de Kirkegangs-Koner, som ere komne for tidlig i Barselseng efter deres Bryllup, grundende saadan deres Paastand paa Kirke-Ordinaneen og Ritualets pag. 113[1], og Norske Lovs 2. Bogs 8. Cap., 6. og 9. Art., samt 3. Bogs 18. Cap. 12. Art., og den derefter vedtagne almindelige Skik i Landet; og Vi, da disse Steder i Loven alene taler om Horer og Skjöger, hvoriblandt Ægte-Koner ikke kan regnes, til slige Disputer i Fremtiden at forekomme, under denne D. D. allern. have reseriberet Biskopperne i Skalholt og Holum Stifter paa Island, at tilkjendegive Præsteskabet, at alle de Ægte-Koner, som gjöre Barsel efter at de ere ægteviede, være sig kort eller lang Tid derefter, skal uden Forskjel i Fremtiden med sædvanlige Ceremonier af Præsterne introdueeres: saa haver du saadan Vores allern. Befaling Vice-Laugmand John Olavson at bekjendtgjöre,

[1]) *rett.* 119.

1763. for sig derefter ved den islandske Lovs Revision allerund. at kunde vide at rette. Dermed skeer Vor Villie.
3. Juni. Befalendes &c. Fredensborg den 3. Junii 1763.

17. Juni. **Kongelig Bevilling, ang. Opreisning paa Æren *for en til Finmarken opsendt islandsk Slave.* Fredensborg 17. Juni 1763.** — Norske Reg. 43, 118.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V. Saasom Vi allern. have funden for godt, at Forleber Joensen[1] fra Vort Land Island, som for begangne Tyverie er kagströgen og brændemærket, samt indsat til Fæstnings-Arbeide paa Livstid, maa nu af Slaveriet löslades, for at forsendes til Vort Land Finmarken, der paa lovlig Maade, enten ved Fiskeriet eller anden Haandtering at vinde sit fornödne Ophold: saa ville Vi ved dette Vores aabet Brev af sær kongelig Mildhed allern. have skjænket og givet, ligesom Vi og hermed skjænker og giver bemeldte Forleber Joensen igjen hans Ære, som han ved den over ham ergangne Dom og ovenmeldte udstandne Straf er frakjendt, saa at samme Dom og Straf ikke skal komme ham paa ærlige Navn og Rygte til Forkleinelse eller Præjudice i nogen Maade; hvorfore Vi hermed forbyde Alle og Enhver, hannem eller hans Familie denne Sag, eller den derfor udstandne Straf at bebreide og forekaste, eller i andre Maader, imod hvis som forskrevet staaer, nogen Hinder eller Forfang at gjöre, under Vor Hyldest og Naade. Skrevet &c. Fredensborg den 17. Junii 1763[2].

15. August. **Octroy paa Islands Beseiling i tyve Aar *for* det almindelige Handels-Compagnie. Fredens-**

---

[1]) skal udentvivl være Þorleifr Jónsson.

[2]) sammeslags Opreisning blev under s. D. udfærdiget for Slaverne: Björn Guðmundsson, Jón Guðmundsson, Jón Benediktsson, Haldór Thómasson og Jón Gunnarsson.

borg den 15. August 1763[1]. — Publiceret paa Althinget 1764, Althingsb. s. A. Nr. 3. Trykt som Original i Khavn hos T. L. Borup paa 44 S. i 4to med latinske Typer og Rubra i Margen, uden Trykke-Aar. — Islandsk Oversættelse, hvoraf Intimationen er forfattet af Amtmand Magnus Gislason, det övrige af en islandsk Student, trykt i Khavn med danske Typer hos Berlingerne 1764, 48 Sider i 8vo med fölgende Titel: «Octroy, eður kauphöndlunar skilmáli, eptir hverjum kaupfarir til Íslands leyfast þeim almenniliga kaupa-selskap um tuttugu ára frest. Telst sá tími frá uppbyrjan ársins 1764, til þess 1783 árs endalyktar. Þessi konúngliga tilskipan er útlögð úr dönsku máli á íslenzkt, og með konúnglegu allranáðugasta leyfi á prent útgefin af Eiríki Guðmundssyni Hoff.» 1763. 15. August.

Octroy hvorefter Islands Beseiling overdrages det almindelige Handels-Compagnie udi tyve Aar, beregnet fra 1764 Aars Bégyndelse til 1783 Aars Udgang.

Vi Friderich den Femte &c. G. V. At Vi efter Præses og Directeurerne for det almindelige Handels-Compagnie, deres allerund. Ansögning af 4. April sidstleden, ved Vores allern. Resolution under 13. Junii 1763, haver overdraget til Handels-Compagniet og dets Interessentere paa 20 Aar, fra 1764 Aars Begyndelse at regne, og til Aarets Udgang 1783, den for Vores Regning paa nogle Aar förte islandske og findmarkske Handel, hvortil Octroyerne for Island af 13. Julii 1742, samt for Findmarken under 1. December 1745 lægges til Grund, for saavidt denne Vores allern. Octroye for Island, og den à parte for Findmarken udfærdigede i Conformitet med Præses og Directeurerne for Handels-Compagniet deres allerund. Propositioner, samt hvis de efter deres Erklæring af 26. April indeværende Aar, som til Vores Rentekammer er bleven indsendt, haver indgaaet, og af Os ved Resolution af 13. Junii h. a. allern. er bleven approberet, ei derudi har gjort Forandring, ligesom Vi endog herved til Handels-Compag-

[1]) Rentek. Circul. 28. April 1764.

1763. niet og dets Interessentere fra 1764 Aars Begyndelse
15. August. til 1783 Aars Udgang, udi tyve Aar overlader Handelen paa Island, med saadanne Vilkaar: at Handels-Compagniet for begge Handlerne, saa vel paa Island som Findmarken, udi forbemeldte tyve Aar, til Vores Casse aarlig erlægger udi Afgift syv Tusinde Rigsdaler, som liquideres og indeholdes udi de 7000 Rigsdlr., som Vi ved Vores allern. Resolution af 13. Junii sidstleden har bevilget, at Handels-Compagniet for Grönlands Beseiling og Missionens Underholdning i Strat David udi forbemeldte tyve Aar, fra 1764 Aars Begyndelse til 1783 Aars Udgang, af Vores Casse aarlig maa godtgjöres, samt paa fölgende Conditioner:

1) Handels-Compagniet, tilligemed deres Interessentere, og samtlige deres Arvinger, skulle være pligtige i forbemeldte tyve Aar, paa deres egen Risico at continuere og före den islandske Handel fra Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn, efter denne Octroy, og for dens allerund. Efterlevelse være ansvarlig. — 2) Udi Fredstider maa til Islands Beseiling ingen andre Skibe befragtes, end de, Vores egne bosatte Undersaatter udi Dannemark og Norge, Flensborg, Sönderborg, Apenrade og andre i Hertugdommet Slesvig beliggende Söstæder eie og före, ikke heller fra anden Sted end her fra Kjöbenhavn udskibes de til Islands Fornödenhed didsendende Vare. Men ifald Vi med andre Potentater udi Krig skulde geraade, og sligt derudi nogen Hinder skulde foraarsage, da kan Compagniet paa betidelig derom til Vores Rentekammer gjörende Ansögning forvente at tillades, sig imidlertid af fremmede Skibe og Skippere at betjene, saavel som fra andre indeneller udenrigs Stæder didhen at forskaffe sig de Vare, som de ikke paa anden Maade formedelst Krigen kunde bekomme. — 3) Saavel Press-Tobakken som Rull-Tobakken, der aarlig udfordres ved denne Handel til Landets Udredning, skal efter Vores allern. Resolution af 21. Januarii 1749 tages af de her i Staden anlagte Fa-

briquer, og ei fra fremmede Steder maa forskrives eller til Landet henföres. — 4) Naar Handels Compagniet for Vores Rentekammer beviser, at Prisen paa indenlandsk Rug ved Paasketider her udi Kjöbenhavn er over tretten Mark, og Bygget i Proportion, bliver det Compagniet allern. tilladt, til Udredningen for det derpaa næstfölgende Aar, at lade Rug og Byg til Meel og Bröd for Handelen fra fremmede Steder frie indföre. Hvorom da fra Vores vestindiske og guineiske Rente- samt General-Toldkammer-Collegium den fornödne Anstalt skal blive föiet. — 5) Af det Jern, som Compagniet til Udredningen aarlig behöver at indkjöbe, ville Vi allern. tillade at det halve, efter Vores allern. Resolution, fra fremmede Stæder maa indföres, og Compagniet fri Ordre fra Vores vestindiske og guineiske Rente- samt General-Toldkammer-Collegium derpaa forundes; til hvilken Ende Vores Told-Inspecteurer nöie iagttager, at saadant fremmed Jern rigtig igjen herfra til Landet udgaaer, og indtil det skeer udi Toldbodens Pakhuus under sikker Forvaring forbliver, den anden halve Deel af Jernet tages af indenlandske Værker. — 6) Istedenfor Consumptions Frihed paa de Kornvare, som medgaaer til det til Landet udskibende Korn-Brændeviin, godtgjöres Compagniet, ifölge Vores allern. Resolution af 6. Junii h. a.[1] udi Consumption, for hver Pot Korn-Brændeviin, som beviislig til Landet udföres, nemlig af det som holder 4 Grader, 4 Skilling, og 1 Skilling mindre for hver Grad som samme holder ringere. Men ifald Compagniet til saadant Brug skulde lade bringe Korn-Brændeviin fra Flensborg, eller andre indenrigs Stæder, maa benævnte Brændeviin, til at forekomme Underslæb, ei holde over 4 Grader; saa maa endog af Compagniet nöie iagttages, at ei videre Brændeviin til Island aarlig henföres, end Nödvendigheden udkræver, paa det Almuen formedelst Drik og Fylderie ikke skulde gives Leilighed til deres Nærings Forsömmelse, og de derudover omsider blive Handelen til Last og Skade. — 7) Hvad ellers angaaer de Vare, hvormed

1763. 15. August.

[1]) jfr. kgl. Resol. 31. Januar 1758.

1763. Havnerne skal forsynes og sammesteds forhandles, da
15 August. skal Compagniet være forpligtet samme udi Vores Riger og Lande, saavidt skee kan, at indkjöbe, og det ei være dem tilladt andensteds fra at forskrive noget af hvis her voxer og fabriqueres; til hvilken Ende Compagniet det i saa Maade Behövende hos vedkommende Fabriqueurer eller af det almindelige Magazin i Tide skulle forlange; thi ifald det udi en eller anden Maade skulde befindes, at Compagniet imod denne Vores allern. Anordning handler, maa det vente for slig Forhold at vorde anseet efter Sagens Beskaffenhed; hvorimod Fabriqueurerne skal være betænkte paa at forskaffe deslige Vare, naar de i Tide hos dem bestilles, baade til billige og taalelige Priser, saa og af saa forsvarlig Godhed, at Compagniet dermed kunde være vel betjent, og at Indbyggerne udi Island intet derover skulle kunne have sig at besværge; saa bliver og Compagniet forbunden: af de paa Fabriquerne i Island forarbeidende og her til Staden förende Klædevare, at tage hvad til Handelen i Landet behöves, naar de paa det almindelige Magazin kjendes dygtige, og hvorpaa Prisen forbliver ad interim saaledes som Anno 1757 af daværende Interessentere udi bemeldte Fabriquer er indgaaet; men hvad Vare, som ikke her vorder gjort eller forarbeidet, maa de, saa længe Ingen sig her nedsætter, dennem at forfærdige og levere, forskrive fra andre Steder, og derpaa nyde fri Indförsel for Told, Consumption og al anden Besvær; ligeledes nyder Compagniet det Salt, som til Fiskeriet samt Saltningen og i andre Maader i Landet behöves, samt Meel, Bröd, Gryn, Jern, Viin, Brændeviin, Tobak, Tjære, og alt andet, som til eller fra Landet föres, og til Handelen forbruges, enten det her i Staden er at bekomme, eller fra andre Steder hidföres, ligesom hidindtil, fri for Told, Consumption og al Paalæg, som enten er eller herefter vorder paabuden, saa og for Accise efter den under 17. Mai 1762 om Toldvæsenet udgangne Forordning dens 26. Capituls

2. Articuls 3. §. Ved hvilken Told, Consumption og 1763.
anden Frihed, dog ingen Underslæb maa begaaes, under 15. August.
et Tusinde Rigsdalers Straf til Vores kongelige Fiscum, og fem Hundrede Rigsdaler til Qvæsthuset, hvortil Compagniet imod Regres til Vedkommende bör være ansvarlig. — 8) Saaledes som i foregaaende förste og anden Poster er meldet, bliver, saa længe Gud forunder Freden, al Udskibning til Island fra Kjöbenhavn, og ingen andensteds at besörge; men med Retour-Ladningerne maa de efter gammel Skik henseile, hvor de finder deres Regning, og hvis som da her til Kjöbenhavn eller andre Steder udi Vores Riger og Lande deraf indkommer og losses, er ligeledes ved Indförselen, som tilforn, for al Told og Besværing samt Accise befriet; saa skal og de Vare, som fra Island hjemkommer, naar de igjen enten her fra Staden eller fra andre Stæder udi Vores Riger og Lande til fremmede Stæder udskibes, imod 1 pro Cento Told, ligesom forhen fri passere; og om paa en eller anden Havn i Island behöves at bygge nye Huse, da skal det være tilladt, saadant dertil behövende norsk Tömmer og Bord i Norge at kjöbe, samt Huus der at lade sammenhugge, og for Told og anden Besværing, Tienden alene undtagen, fri derfra til Island at udföre. — 9) De ved den islandske Handel saavel her i Staden som udi Island værende Betjentere og Folk, hvorunder og de ved Handelen paa Elven værende tvende Factores, Agent Key Agersehov og Jörgen Meyen, saavelsom den ved Fiskeriet udi Island afvigte Aar allern. beskikkede Inspecteur Johan Haagen ere forstandene, antages af Compagniet, og udi deres Tjeneste forbliver, naar de dertil findes duelige og bekvemme, og Handelens Nödvendighed samme udfordrer; ligesom og efterskrevne forhen ved Handelen værende Betjente, og deres efterladte Enker, af Compagniet fremdeles godtgjöres og udbetales den Pension, enhver af dennem hidindtil aarlig har været tillagt, nemlig: Ober-Kjöbmand Friderich Rosenmeyer 100 Rd.; Jens Klog 100 Rd.; Thomas Brun 60

1763. 15. August. Rd.; Ober-Kjöbmand Lohmans Enke 100 Rd.; Geert Michelsens Enke 30 Rd.; Arbeidskarl Johannes Berrings Enke 10 Rd. og Bödker Jens Christensen 20 Rd.; saalænge Pensionisterne ere uden Employ eller Enkerne ugifte, dog, at de derunder værende Handelsbetjente blive forbundne, efter deres Omstændigheder og Kræfter, at være Compagniet i et og andet Behövende, paa Forlangende, saa vidt muligt er, til Tjeneste. — 10) De Deputater af islandske Producter, som enhver af Vores Deputerede for Financerne, og Tilforordnede udi Kammer-Collegio, ved Vores allern. Resolution af 7. December 1762 aarlig er tillagt, nemlig: to halve Tönder smaahuggen Lammekjöd, en halv Tönde saltet Middel-Torsk, 4 Lispund Klipfisk og 4 Lispund Stokfisk, bliver fremdeles af Compagniet aarlig til dennem at levere, ligeledes til Renteskriveren ved Trondhjems Stift, Islands og Færöernes Districts-Contoir, fyrgetyve Rigsdaler, og Fuldmægtigen udi samme Contoir tyve Rigsdaler aarlig at betale, som dennem ved bemeldte Vores allern. Resolution er tillagt, saa og til Amtmanden udi Island firesindstyve Rigsdaler, og Landfogden sammesteds halvtredsindstyve Rigsdaler aarlig, som dennem ved Vores allern. Resolution af 17. April 1759, istedenfor fri Hid- og Tilförsel af Vare til deres Provision, er tilstaaet. — 11) Compagniet træder udi de Contracter, der saavel af forrige Compagnie, deels til Fiskehandelens Bedste med visse Fiskehandlende i Altona og Dantzig, om et vist Qvantum Fisk aarlig at levere, som siden med Brand- og Vand-Commissionen, om et Qvantum Tran til denne Stads Gadelygter, samt ellers om Leverance af Isenkram er indgaaet; saa at de, imod disse Contracter paa deres Side at opfylde, nyde de deraf fölgende Fordele; og bliver ellers aarligen udi denne Forpagtningstid af Compagniet til Vores Sö-Etat at levere 2 à 3000 Tönder islandsk Kjöd paa lige Maade, som derom med forrige islandske Compagnie har været contraheret fra 29. Mai 1752, til Aarsdagen 1758, imod at nyde Beta-

ling för hver Tönde, eller 14 Lispund Kjöd, sex Rigsdaler fire Mark. — 12) Under 23. Aprilis 1596 er allern. befalet, at Landets Indbyggere aldeles ingen Fisk eller andre Vare til de Handlende maatte afsætte, förend Vores aarlige Landskyld först var betalt, hvorved det og udi gode Aaringer, da Indbyggerne kan have Vare til dermed at betale baade deres Afgifter og hvad de af Handelen behöve kunde, forbliver; men naar derimod Fiskeriet mislinger eller Qvæget maatte borfdöe, saa at de nödvendig behöve Credit af Handelen til deres Nödsyn, maa det være Compagniets Kjöbmænd uformeent, naar forud er betalt den halve Landskyld, at tilhandle sig alle övrige Vare, uforhindret af det paa samme Landskyld tilbagestaaende, dog at Islænderne udi saadant Tilfælde ikke overlades eller gives Credit paa andre Vare end de, der nödvendigen udfordres til deres Underholdning og Nærings Fortsættelse, da Vi iövrigt saadan Anstalt saavel ved Amtmanden som Landfogden og samtlig Sysselmændene udi Island lader föie, at de ikke aleneste opmuntrer Almuen til at benytte sig af Fiskeriet, naar samme sig tilbyder, men endog paa det allernöieste derover at holde, og tillige Almuen betyde, at saafremt de ved Ladhed modtvilligen forsömme Fiskeriet, maa de, som saadant overtydes, forvente at vorde nægtet den forlangende Credit, og saaledes selv komme til at lide formedelst deres egen Efterladenhed. — 13) Compagniet skal alene være tilladt at handle, sælge og kjöbe paa alle Havne, og med de udi Landet beliggende smaae Havne, Böyer og Öers Indbyggere; hvilken Handel de sig saa nyttig gjöre maa, som de bedst veed og kan, og skal Ingen, det være sig Indenlandske eller Fremmede, være tilladt at handle enten paa Landet eller udi Söen paa fire Mile nær Landet; hvorimod Compagniets Kjöbmænd, under Skadens Erstattelse og anden vilkaarlig Straf, bör være forbunden alle de Vare at imodtage og betale, som Indbyggerne dennem tilbringe, naar samme befindes gode og forsvar-

1763. 15. August.

1763. lige Kjöbmandsvare at være. — 14) Saa maa og Ingen,
15. August. hverken Vores egne Undersaatter eller andre, bruge nogen Doggerie omkring Island nærmere end 4 Mile rundt omkring uden for Landet, under Skib og Godses Forbrydelse hvor det antræffes; ellers hvad Vore egne Undersaatter angaaer, som med Vores allern. Tilladelse ville bruge Doggerie 4 Mile fra Landet, dennem skal Compagniets Betjentere, uden nogen Kjendelse, assistere udi Nöd, og med al Iver befordre deres Haandtering, saa længe de ingen Handel i Landet eller deromkring imod deres Privilegier foretager; dog maa bemeldte Doggere, som för er meldt, ikke tilhandle sig af Landet eller Fiskebaadene, som ere ude at fiske, nogen Slags Fisk eller andet, det være sig hvad det være vil, uden at vil agtes og straffes som andre uprivilegerede Handlere. — 15) Betrædes nogen udi Havnerne, eller nærmere Landet end 4 Mile, at drive nogen forbuden Handel eller Doggerie, da skal deres Vare med Skibene være confisquerede, og ifölge Forordningen af 13. Mai 1682 til Compagniet være hjemfalden, at forstaae, naar Opbringelsen og Dom med videre af dem er bekostet, i hvis Mangel de ellers bliver Os selv reserverede og Os tildömmes; men Personerne, som derpaa farer, straffes efter Sagens Beskaffenhed paa Kroppen. Compagniet maa og Magt have saadanne forbudne Handlere og Fiskere, de være sig af hvad Nation de være vil, at lade antaste, tilligemed de Vare, som de haver med at fare, og sig dennem, saa vidt mueligt er, bemægtige og opbringe, og for Retten der i Landet före, at de af Amtmanden, eller udi hans Fraværelse af næste Övrighed, uden Ophold kan paadömmes, og hvilken af Parterne med samme Dom ikke er tilfreds, da bevilges hannem, at indstævne samme Dom for Ober-Admiralitetet, og det antastede Gods, Skib og Folk at hidföre, hvor de uden ringeste Ophold af Ober-Admiralitetet skal paadömmes, og skal Sysselmanden, i hvis Syssel saadanne forbudne Handlere antræffes, under deres Bestillings Fortabelse og anden

vilkaarlig Pengestraf efter Sagens Beskaffenhed, forpligtet 1763.
være med al Magt Compagniet at være behjelpelig: samme 15. August.
Personer eller Skibe at optage og paakjende, dog paa Sagsögerens Bekostning. — 16) Paa det ellers vedkommende Sysselmænd og Rettens Betjente, naar det maatte hænde sig, at et eller andet Skib under Island strandede, Vrag udi Söen forefandtes, eller til Landet opdrev, ikke skulle have Aarsag sig med Uvidenhed at undskylde, hvorledes de sig dermed skal forholde, og hvem samme tilhörer, da bliver det herved, iifölge Vores allern. Resolution af 30. Januarii Anno 1742 eengang for alle anordnet, at saa ofte noget af deslige forefalder, haver vedkommende Rettens Betjentere Os (og ikke Compagniet) samme at tildömme, saasom Strandrettigheden over hele Landet Os alene som en kongelig Regale tilhörer. — 17) Compagniet skal og sælge og kjöbe overalt i Landet efter den in Anno 1702 allern. udgangne Taxt, (undtagen saavidt den i Landet faldende Havkalvs eller Sælhunde Tran angaaer, hvormed i Henseende til Betalningen efter paafölgende 29. Post forholdes), og det med ret Alen, Maal og Vægt, og skal de og deres Betjente sig venlig og med god Omgjængelse imod Landets Indbyggere, geistlige og verdslige forholde, saa at Ingen med Billighed kan have Aarsag sig over dem at besværge. Til hvilken Ende, og for Mistanke samt Tvistighed at forekomme, de Handlende lader Landets Indbyggere være tilstede, baade ved Vægten og Maalet paa de af dem saavel leverende som imodtagende Vare; og dersom nogen Tvivl paa dets Rigtighed maatte være, da Varene strax udi tvende uvillige Mænds Overværelse at lade efterveie og maale, og skal Sysselmanden i Districtet være forbunden, i fornöden og gjörlig Fald, at være tilstede, og Sagen derefter paa Stedet afgjöre. Og skulde herefter nogen urigtig Maal eller Vægt findes i nogen Handelsbod hos Kjöbmanden, skal Compagniet, imod Regres til deres Fuldmægtige og Betjentere, være forfalden udi et Tusinde

1763. 15. August. Rigsdalers Straf, hvilke Böder af Stedets Amtmand eller nærværende Övrighed, under deres Bestillings Fortabelse, skal paaagtes, inddrives, og til fattige Indbyggere efter rigtig Beviis uddeles. Hvad ellers i Særdeleshed de Vare anbelanger, som ikke udi Taxten til nogen vis Priis har været at ansætte, da forbindes Compagniet derudinden saaledes med Indbyggerne at forfare, som Billighed medförer, og de, ifald nogen beföiet Klage desaarsag imod dennem maatte indkomme, ville agte at tilsvare. — 18) For desto bedre at holde over, at intet föres til Landet, som kunde give Anledning til Pragt og Overdaadighed, forbydes Compagniet, nogen Vare, som ikke udi Taxten ere navngivne, saavel som fransk Brændevjin, under dets Confiseation, til Landet at henföre, med mindre Indbyggerne saadant forud bestille, og det fra Vores Rentekammer bliver tilladt dennem dermed at forsyne. Til hvilken Ende Compagniet hvert Aar, ved Skibenes Hjemkomst, efter foregaaende nöieste Overlæg med Kjöbmændene, til Vores Rentekammer indsender Speeifieation over dem, som i saa Maade noget, og hvad hver især havde bestilt, til nærmere derom föiende Anstalt; og for hvis da af de bestilte Vare tillades at didföre, nyde de Handlende istedenfor de 3 Fiske paa hver Rigsdaler Penges Forskud i Croner, hvorom Forordningen melder, imod hver derfor her udlæggende Rigsdaler Penges Forskud i Courant, efter Vores allern. Resolution af 11. Mai Anno 1750, 48 Fiske eller een Rigsdaler Speeies Betalning i Landet, undtagen for det franske Brændeviin, som betales efter Taxten. — 19) Melet som föres til Landet skal være forsvarlig Rugmeel, og for Træets Vægt regnes paa en Tönde 1 Lispund 4 Pund til 1 Lispund 8 Pund i det höieste, paa en halv Tönde 14 til 16 Pund, og en fjerdendeel Tönde 7 à 8 Pund; saa at dersom Træet befindes tyngere, maa derfor ikke fattes udi Melet, da hver Foustage bör indeholde reent Meel, nemlig: en Tönde 10 Lispund 12 Pund til 10 Lispund og 8 Pund i det mindste, en

1763.
15. August.

halv Tönde 5 Lispund 2 Pund til 5 Lispund, og en fjerdendeel Tönde 2 Lispund 9 Pund til 2 Lispund 8 Pund ligeledes i det ringeste; og belangende Skonroggen og Skibsbröd, da skal en Tönde Skonroggen indeholde 76 til 80 Pund, og en Tönde Skibsbröd 80 til 85 Pund Nettovægt, hvortil Compagniet godtgjöres den sædvanlige Consumptionsfrihed, nemlig af fire og to Trediendeel Skjepper Hvede, og to en Trediendeel Skjeppe Rug til en Tönde Skonroggen, og af 5 Skjepper Rug til en Tönde Skibsbröd. — 20) Det til Landet udsendende Tömmer skal holde saadant Maal, som en derover af nogle Tömmermestere her i Staden Anno 1734 forfattede, og vedkommende Betjente i Landet til Efterretning ved Handelen under 11. Mai Anno 1734 fra Vores Rentekammer communicerede Forretning det beskriver. — 21) Dansk Courantmynt bliver fremdeles gangbar udi Landet efter Vores allern. Resolution af 20. Mai Anno 1753, og ligesaavel af de Handlende, som alle andre der udgives og modtages paa derhos foreskrevne Maade, nemlig: 1 Rigsdaler 12 Skilling Courant imod 1 Rigsdaler Species, og 1 Rigsdaler 6 Skilling Courant imod 1 Rigsdaler Croner, dog at Betalningen til de Handlende efter 23de Post ikke skeer med Penge, naar Indbyggerne har Vare at levere. — 22) Compagniet skal forsyne Havnerne med gode, dygtige og uforfalskede Kjöbmandsvare, og det saa rigeligen med de Vare udi Synderlighed, som til Livs Ophold, fornöden Bygning udi Landet, samt Fiskeriets og Landets Arbeids Fortsættelse gjöres fornöden, at Ingen kan have billig Aarsag sig at besværge, men at hver og een kan for billig Betalning bekomme det som han behöver, hvorved dog fölgende Anordning ligesom forhen iagttages, at ihvorvel de til Island ankomne Vares Bonité af Sysselmændene og tiltagne eedsvorne Mænd blive besigtede, saa skal dog paa alle saadanne udsendende Vare, naar först Compagniet deres General-Angivelse har forfattet, siden for ethvert Skib især indleveres Special-Angivelse over Alt

1763. hvad det haver inde, Skibs-Provisionen alene undtagen,
15. August. hvilken Angivelse den paa Skibet farende Kjöbmand edelig skal paategne, at det som derudi er specificeret altsammen for at komme til Island udgaaer; og ifald mindre skulle befindes end angivet er, skal de Vedkommende, som ommeldte Attester have udsted, straffes paa deres Livstid udi Fæstningens Slaverie. — 23) Naar der ellers maatte indfalde slette Fiskeaar, eller Indbyggerne lide Skade paa deres Qvæg, at de ikke haver Vare i Betalning at indlevere, maa dem ingenlunde vægres for rede Penge eller anden fornöielig Værdie at nyde Meel, Liner, Baadetömmer og fornöden Fiskeredskab til deres Livs Ophold og Nærings Fortsættelse; ydermere, om Gud straffede Landet med fiskelöse Aar, eller Qvæget maatte bortdöe, saa at Indbyggerne ikke kunde kjöbe det Fornödne, bör og Compagniet at komme dem tilhjelp med deres Livs Ophold, indtil de det et andet Aar af Guds Velsignelse kan betale, hvilken Undsætning dog ikke Indbyggerne maae ansee, som at Compagniet skulde underholde dem, enten de arbeidede og sögte deres Næring eller ikke; men naar Compagniet anskaffer hvis de behöve for Betalning efter Taxten, og undsætter dem, bör de og alle arbeide og være flittige, samt ikke understaae sig enten at sælge til ufrie Handlere eller til Skibsfolkene nogen deres Vare imod rede Penge, og igjen tilbyde Kjöbmændene samme rede Penge for Vare; men ligesom Compagniet er forbunden at handle oprigtig med Indbyggerne, bör de og være forpligtet til det samme imod Compagniet, under vilkaarlig Straf og deres Midlers Forbrydelse efter Sagens Beskaffenhed, saasom den ene bör sörge for den andens Conservation, paa det de alle kan nyde Lykke og Velsignelse. Og skulde Compagniet, som för er meldt, ikke til Fornödenhed forsyne en eller anden Havn med saa gode og dygtige Kjöbmandsvare, som Taxten tilholder, og saadant udi de farende Kjöbmænds og Betjenteres Overværelse lovlig bevises, da skal Compagniet være

forfalden at svare vilkaarlig Pengestraf til fire Hundrede Rigsdaler, mindre eller mere efter Sagens Beskaffenhed, de Fattige og Indbyggerne i Districtet til Deling, at de derfore deres Skade kan opreise; men skulde det tildrage sig, at nogen af de didbringende Vare udi Skibet paa Henreisen blev ankommen og bedærvede, desligeste de paa Havnerne efterliggende Vare maatte tage Skade, at de ei for gode Kjöbmandsvare kan ansees, skal Indbyggerne ikke paabyrdes samme Vare efter Taxten at antage, til hvilken Ende den næste Sysselmand ved hver Havn bör, tilligemed 2 af Districtet dertil aarlig paa Thinget udvalgte eedsvorne Mænd, saasnart noget Skib ankommer, strax eftersee alle derudi befindende Vare, og om nogle deriblandt maatte befindes bedærvede og uforsvarlige, da derpaa sætte en billig og ringere Priis end den sædvanlige Taxt medförer, hvorved det Compagniet strængeligen og under Hundrede Rigsdalers Straf forbydes, enten noget at sælge för saadan Eftersyn er skeet, eller de uforsvarlig befundene Vare höiere end efter den gjorte Vurdering at afsætte. Skulde og nogen Övrighedsperson herudi med Nogen see igjennem Fingre, bör han derfor, uden ringeste Anseelse i nogen Maade, have sit Embede forbrudt. — 24) Vores Jordebogs Indkomster og Landskyld, Skibsabatter og Mandtalsfisk, Smörleier, med andre Vores Rettigheder og Restancer, skal indleveres til den Havn, udi hvis District Jorden ligger og Baadene fisker, som saaledes af Compagniet til hver Aars 11. December her i Kjöbenhavn skal betales, til den Priis som forhen haver været, nemlig: for hver Skippund Fisk 6 Rigsdaler, en Alen Vadmel 12 Skilling, et Par Hoser 7 Skilling, en Tönde Lax 6 Rigsdaler, en Tönde Smör 9 Rigsdaler, en Tönde Tran 9 Rigsdaler, og det udi danske Croner. Hvad ellers Landskylden paa Vestmanöe angaaer, da bevilge Vi allernaadigst, at Vores Jordebogs visse og uvisse Indkomster, med Skibsabatter og Fiskerie paa samme Öe, maa Compagniet overlades paa lige

1763.
15. August.

1763. Maade som det tilforn det forrige islandske Compagnie
15. August. har været forundt, og det udi forommeldte tyve Aar, imod at de deraf aarligen til Vores Casse erlægger to Hundrede Rigsdaler Croner, samt holder de ved denne Öe befindende fjorten Inventarie-Baade i vedbörlig og forsvarlig Stand. — 25) Compagniet tillades at holde Efterliggere i Landet hvor de det fornöden eragter, som ved Vores allern. Resolution af 15. Februarii[1] Ao. 1760 i visse Maader har været befalet, og ellers forhen for Vestmanöe var tilladt, hvilke Efterliggere altid, ligesom ellers i den sædvanlige Kjöbe- eller Handelstid Brug været haver, maa være tilladt at handle med Islænderne for Compagniets Regning, samt at kjöbe og sælge efter Taxten, for saavidt Almuen til deres Ophold og Nærings Fortsættelse nödvendig kunde behöve, og ei som udi foregaaende 6te Post er meldet, i Henseende til Brændevinet, skulde foraarsage Drik og Fylderie, til Almuens Nærings Forsömmelse. Dog maa slige Efterliggere eller Compagniets Kjöbmænd og Betjente ikke til nogen Islænder lade udlevere nogen Vare, for dennem at forhandle eller udprange, under vilkaarlig Straf, saasom sligt ikkun foraarsager Bondens Ruin, hvorfore Övrigheden haver at paasee, at al saadan Misbrug forekommes; og maa Indbyggerne i Island, hvor slige Efterliggere ere, efterdags ei aabne Compagniets tilhörende Huse, ligesom og ellers ingen af Indbyggerne i Island, paa de Havne, hvor ingen slige Efterliggere efter Kjöbmændenes Afseiling forbliver, være sig geistlig eller verdslig Övrighed, eller nogen Anden, maa understaae sig at aabne eller aabne lade Compagniets tilhörende Huse, og der udtage eller udtage lade enten Vare, Penge, eller Penges Værd, under hvad Prætext det være kunde, med mindre saa skeede, at Indbyggerne formedelst en eller anden tilstrækkelig Aarsag, eller Skibets Udeblivelse næste Aar, skulde lide Mangel paa

[1]) *rett.* 5. Febr.

Livets Ophold. og ei anderledes kunde blive hjulpene, i hvilket Tilfælde Indbyggerne haver först at tage et lovskikket Thingsvidne om den nærværende Fornödenhed, og dernæst söge Vores Amtmand eller Landfoged, og om disse ere altfor langt fraværende, da andre Vores Betjentere, for at overvære Aabnelsen, da de til sig tager fire af de bedste, vederhæftigste og oprigtigste Mænd i Districtet, som ved rigtig Vægt og Maal enhver sin Nödtörftighed skulle levere; kunde da de Trængende, hvis de i saa Maade bekomme, formaae strax at betale, bör benævnte Betjente og de dennem adjungerede Mænd Betalningen til sig annamme, og Kjöbmanden derfore Regnskab svare; hvis ikke, haver de ved Kjöbmandens Ankomst at tilstille hannem Fortegnelse paa Alt, hvis saaledes er udleveret, og det saa nöie og rigtig, som de det med höieste Eed bekræfte kan. Forseer sig Nogen herimod, da betaler den eller de Skyldige fem Hundrede Rigsdaler Straf, til lige Deling imellem Compagniet og Districtets Fattige, og derforuden betaler Alt hvis Kjöbmanden af sine Vare savner; og skal Amtmanden strax skaffe slige Strafböder hos de Skyldige inddrevne; til den Ende skal den paa hver Havn farende Kjöbmand, hvor ingen saadan Efterliggere tilbage bliver, aarligen ved Skibets Bortgang fra Landet tilsende vedkommende Sysselmand en rigtig Specification under sin Haand, over alle i Handelshusene efterliggende Vare, og han af berörte Specification at tilstille Amtmanden en Gjenpart, til Efterretning i paakommende Tilfælde. — 26) Udi Landet maa Compagniet ingen Fiskebaade holde, ei heller leie nogen af Folket til at fiske for sig, ikke heller maa de nedsætte nogen Lodder udi Stranden, Landfolket til Skade. Men med deres eget Folk og Joller maae de ubehindret fiske udi deres District, hvor det ikke skeer Indbyggerne til Indpas. — 27) Som det efter Omstændighederne ligesaa vel for de Handlende som Landets Indbyggere kan være nyttigt og fornödent, at den Fisk som fanges om For-

1763. 15. August.

1763. aaret, eller ved Sommerens Begyndelse, förend Skibenes
15. August. Ankomst til Landet, og ikke lader sig virke til saadan tör Fisk, der enten til de Handlende kunde afsættes eller til Indbyggernes Föde i Landet var at bruge, virkes til Klipfisk, for dens Fordærvelse at forekomme: saa haver Compagniet saadan Fiskevirkning til begge Parters fælles Bedste at befordre, og Indbyggerne, for hvis de deraf kunde levere, billigen at behandle. — 28) Med den ferske Fisk, Blödfisken kaldet, som Compagniets Kjöbmænd og Betjente imodtage til Indsaltning og Klipfisk-Virkning, haver de at behandle Indbyggerne i alle Maader efter Taxten og Billighed, samt saaledes, at de Fiskende derved mere opmuntres til at söge end efterlade Fiskeriet. — 29) Med Betalningen for Tran forbliver det ved den derpaa satte Taxt, saa vidt den haves af Torskelever; men for Havkalvs- eller Sælhundetran, som er bedre, forhöies den à Tönden fra et Hundrede og tredsindstyve til to Hundrede og tredive Fisk, for at animere Indbyggerne til herefter mere end tilforn at lægge sig efter denne Fangst, og i Henseende til den Fordeel de Handlende derved tilflyde. — 30) De Vare, som Islænderne udi Havnernes Krambod indlevere, skal være gode og dygtige Kjöbmandsvare, nemlig: reen, ukasten, umalt og ufrossen Fisk, som Blodbenene ere vel afskaarne tre Led neden for Navlen, reen og klar Tran, gode Mandshoser og Vanter, Hoserne en Sjællands Alen lang og deres Vidde derefter, Vadmelet to Islands Alen bred, og andre Vare iligemaade gode og dygtige; hvis Varene anderledes befindes, skal Compagniets Kjöbmænd ei pligtig være dennem at annamme. Og ellers til Handelens Befordring skal Indvaanerne udi Island fremdeles vorde tilholdt, at forarbeide deres ulden Gods vel, efter det af Vores Kammer-Collegio approberede Maal og Model, og levere de fire Parter af deres enkel Baands Gods udi Hoser, og en femte Part udi Vanter, alt dygtig og vel conditioneret, og derfor betales efter Taxten. — 31) Islænderne skal, som

meldt er, ei med nogen Anden, hvem det og være 1763.
maa, enten paa Landet eller uden for Landet i Söen, 15. August.
Havner eller Fjorder, eller nogen anden Steds, være tilladt at handle, kjöbe eller sælge, uden alene med Compagniets Kjöbmænd og Fuldmægtiger, eller nogen Fisk af deres Baade at sælge, naar de med dennem ere ude at fiske, under Straf som Taxten tilholder, men om det hænder sig, at et Skib ikke kommer paa sin Havn i rette Tid, eller Varene som begjertes enten ikke var at bekomme paa Havnen, eller og ikke vare saa gode, at Indbyggerne udi samme District dermed kunde være fornöiede, hvilke begge Dele Compagniet dog af yderste Evne skal stræbe at forekomme, da maa Indbyggerne söge de andre næst hos liggende Havners Beseglere, og af dennem kjöbe deres Nödtörft, og skal Sysselmanden af yderste Magt holde herover, at ingen Handel skeer med Fremmede, og ikke dölge nogen ulovlig Handel med Almuen, under hans Bestillings Fortabelse; skulde han og selv herimod drive nogen ulovlig Handel, da skal han derforuden være undergiven en vilkaarlig Pengestraf efter Sagens Beskaffenhed, hvoraf den halve Deel til Angiveren skal være forfalden, og den anden halve Deel til Compagniet. — 32) Naar Indbyggernes Regninger gaae til et Hundrede Fisk og derover, skal Compagniets Kjöbmænd meddele dennem speciale Regninger, og ellers være forbunden, naar forlanges, at forevise deres holdende Böger, for deraf Rigtigheden at erfare. — 33) Paa det Compagniets Kjöbmænd og Betjentere ei udi Island over deres rette Tid skal opholdes, og blive beliggende, sig til Skade og Forsömmelse, da skal Indbyggerne og Almuen paa Landet pligtig være: til Kjöbmændene, hvis de skyldig bliver, udi betimelig Tid at betale, nemlig paa Fiskehavnerne inden 20. Julii, og paa Slagterhavnene inden 22. Augusti, eller og i det allerseneste otte Dage efter fornævnte Termin. — 34) Hvad Mineralier og andre Rariteter af Fiske, Fugle eller Dyr, som der udi Landet

1763.
15. August.

findes, skal Compagniets Betjentere, hvor det dennem forekommer, holde Os til Bedste, og slige Ting med Skibene lade hidföre til Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn; ligeledes bör Compagniet med deres Skibe de Falke, Vi fra Island lader hidkomme, aarligen uden nogen Betalning fri hidbringe, og ikke alene til dennem skaffe god og beleilig Plads, men endog fornöden Rum til det levende og slagtede Qvæg, saavelsom Sække med Höe, og Andet, som sædvanligen medfölger, og til Falkenes Underholdning og videre Fornödenhed udfordres; saa bör de ogsaa aarligen hen og tilbage bringe en Falkoneermester og to Knegte, og dennem saavel paa Skibet som udi Island, mens de ere paa Reisen, fri Kost at forskaffe, hvilken Falkoneermester og Knegte nyder en billig Föring, dog at samme ikke overgaaer 10 Skippund Fisk og 1 à 2 Tönder saltet Torsk. Det Skib, som Falkene skulle före, bör Compagniet saa betids fra Island at lade afgaae, at samme i rette Tid til Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn kunde ankomme, og Falkene igjen vorde forsendte. — 35) De som paa Vores Vegne at befale haver, være sig Amtmand, Foged eller Andre, som Vi eragte allern. fornöden til samme Land at hensende, skal Compagniet være forpligtet at lade före frem og tilbage, foruden nogen Vederlag; desligeste og Landets Indbyggere, som ville her til Riget hidreise, dog bör de, enten kongelig Betjente eller Andre, som saaledes reise her imellem, selv forskaffe deres Underholdning, og betaler Enhver, ligesom udi forrige Compagniets Tid, for Kosten, udi Kahytten 8 Mark, og under Dækket 4 Mark ugentlig; og maa de ingen Vare til eller fra Landet före, uden til deres egen Husholdnings Fornödenhed, langt mindre nogen Handel der udi Landet drive, under samme Vares Forbrydelse og den Straf, som andre uprivilegerede Handlere ere underkastede. — 36) Compagniet skal og fremdeles som hidindtil uden Betalning fra Island hidföre de Delinquenter, som der udi Landet formedelst begangne Misgjerninger

dömmes til Tugthuset eller Fæstningsarbeide, saa og, efter allern. Reskript af 4. Maji Anno 1759, aarlig tvende af de bedste ved Skolerne i Skalholt og Holum Stifter studerende unge Personer, for at blive hensat af Biskoppen udi de latinske Skoler, hvilke skal nyde fri Transport for sig og et Skrin eller Kuffert, tilligemed fri Kost paa Reisen herhid. Iligemaade efter General-Kirke-Inspections-Collegii Requisition besörge den ved allern. Resolution af 5. Maji Anno 1761 bevilgede frie Transport af Bygningsmaterialier til Holum Domkirkes Bygning, naar samme ikke bliver af saadan Betydenhed, at detsformedelst större Skibe end ellers maatte fragtes, da Compagniet i sidste Fald derfor af General-Kirke-Inspections-Collegio nyder billig Erstatning. — 37) De sig ved Academiet udi Vores kongel. Residentsstad Kjöbenhavn opholdende islandske Studentere tillades fremdeles, som hidtil, efter Vores allern. Resolution af 8. Aprilis Anno 1760, hver fri for Fragt, at hidföre Vare af alle Slags indtil for tyve Rigsdaler efter Landtaxten, dog at de af bemeldte Vare, som de ikke til Klæde og Föde selv behöve, forbliver udi Handelen, og de derfor af Compagniet at nyde betalt hvad de her maatte gjelde. — 38) Til den udi Island beskikkede Landphysicus, Bjarne Paulsen, forbindes Compagniet udi denne Forpagtningstid aarlig at betale et Hundrede Rigsdaler, som hannem ved Vores allern. Resolution af 21. Martii Anno 1760 er tillagt udi Lön af Handelen, foruden hvis han ellers af Vores Casse nyder; saa og, isteden for den hannem ved Vores allern. Resolution af 10. Maji Anno 1762 bevilgede fri Hidförsel af Vare, til Medicamenters Indkjöb, samt derimod uden Betalning de fattige Syge i Landet at betjene, til den som han her paa sine Vegne dertil beskikker, hver Foraar förend Skibenes Afseiling at erlægge to Hundrede Rigsdaler, at han deraf med de behövende Medicamenter kan see sig forsynet. — 39) For at opmuntre Indbyggerne udi Island til Fiskeriet, samt

1763. 15. August.

1763. Ræve at skyde, have Vi ved allern. Resolution af 5. Fe-
15 August. bruarii Anno 1760 bevilget, at dennem maa godtgjöres udi Præmie for hver ny Fiskerbaad, som der bygges efter de anordnede Modeller, paa Syderlandet af Eeg, Vester-, Norder- og Österlandet af halv Fyr og Eeg, nemlig: En sex-Rings Baad fire Rigsdaler, otte-Rings sex Rigsdaler, og en ti- à tolv-Rings Baad otte Rigsdaler, samt Enhver, som leverer udi Handelen et Degger Ræveskind, een Rigsdaler; hvilke Præmier og af Compagniet for det förste til Vedkommende bliver at svare, dog uden dermed at continuere, ifald den forönskte Nytte ikke deraf maatte sees. — 40) Derimod overlades Compagniet det for Vores Regning udi Island indrettede Schæfferie, saaledes at de dermed foretager hvad de til Handelens, Interessentskabets udi de i Landet anlagde nye Indretninger, og Landets Bedste, samt Fabriquernes Understöttelse, selv for godt befinde. — 41) De udi Landet anlagte bemeldte Fabriquer og nye Indretninger[1], saavel som den Interessenterne derudi tilhörende Hukkert, imodtager Compagniet udi Handelen, i fald bemeldte Interessentere derom med dennem vil indgaae taalelige Vilkaar; ligesom det og skal staae dem, saavel som andre Islændere, frit for: at kjöbe sig Actier og participere udi Handels-Compagniet; men om der paa saadan Maade ikke med bemeldte Interessentskab skulde være at convenere, undtages forbemeldte i Island anlagde Fabriquer og andre Indretninger, samt Hukkerten, fra Handelen, paa fölgende Vilkaar: a) at Interessenterne udi disse Indretninger herefter, som forhen, uforhindret ei alene maae kjöbe hvad raae Materi-

[1]) Contract mellem Compagniet og Interessenterne i de islandske nye Indretninger, ang. disses Overdragelse til Compagniet for 50 Actier à 500 Rd., oprettet 2. April 1764 i 6 §§, er publiceret paa Althinget 1764 (Althingsb. s. A. Nr. 9 jevnf. Nr. 15, 7) og findes trykt i Pontoppidans Samlinger til Handels-Magazin for Island II, 87—90.

alier af Uld, Huder og Skind, de til Fabriquerne behöve, men endog sælge til Indbyggerne de der fabriquerende Vare, i Anledning af den for dennem, under 4. Januarii Anno 1752, allern. confirmerede Conventions 15de Post; b) Compagniet overlader til Fabriquerne af den i Landet kjöbende Uld det Behövende, indtil 100 Skippund aarlig, som af Interessenterne betales med 20 Rd. i rede Penge for hver Skippund; men om de leverer Platfisk og Tran derfor, da beregnes Ulden ei til höiere Priis end hvad samme ved Indkjöbet i Landet virkelig har kostet; c) de paa Fabriquerne forarbeidende Vare, som Interessenterne i Landet ikke kan afsætte, lader Compagniet med deres Skibe före fragtfrie til Vores kongl. Residencestad Kjöbenhavn; og d) derimod maa Interessenterne udi Fiske-Tiderne ikke ved Fabriquerne holde mere end 20 à 30 til Fiskeriet nogenlunde bekvemme Folk af Landets Indfödde, hvorved dog alene er at forstaae de, som derved ere i bestandig Tjeneste, og maa Interessenterne ikke af Compagniet begjere mere Meel og Bröd, end til disse i bestandig Tjeneste værende Folkes nödtörftige Underholdning behöves, som skal tages paa det nærmeste ved Fabriquerne værende Handelssted; saa maae de ei heller enten directe eller indirecte melere sig i nogen Handel, uden alene med at kjöbe de forommeldte raae Materialier til Fabriquerne og igjen afsætte i Landet de fabriquerende Vare, fölgelig ikke med Hukkerten indeller udföre nogen Slags Handels-Vare eller islandske Producter, undtagen hvad Vare de, som forbemeldt, selv fabriquere, samt hvad Fisk de ved Doggeriet under Landet fange, Alt under Varenes Forbrydelse og anden vilkaarlig Straf, efter Omstændighederne. — 42) Efter allern. Resolution af 3. Februarii Anno 1721 bliver Compagniet forbuden: nogen Islandsk Uld til fremmede Steder at udföre, förend det Os allerund. er tilbuden, om Vi samme til Vores Manufacturer kunde behöve. — 43) Ville Vi allern. hanthæve og forsvare dette pri-

1763. 15. August.

1763. vilegerede Compagnie og dessen Interessentere udi denne
15. August deres Handel, saa at dennem hverken af andre Vores Undersaattere, eller Fremmede, nogen Indpas skee skal. — 44) Og ihvorvel Vi allern. ville, at alle Havne, ligesom det hidindtil brugelig været haver, aarligen herefter bör beseiles, og at et vist Districet, som tilforn. ved hver Havn skal forblive; saa dog, i Henseende til at Indbyggerne mangesteds derved skal være besværgede, at de ikke til den dennem nærmeste og bekvemmeste Havn ere henlagde, hvilket og stor Dispute, Uroe, Tid- og Penge-Spilde imellem Indbyggerne og Kjöbmændene skal have foraarsaget, tillades det allern., ligesom udi forrige Forpagtnings-Aaringer skeet er, at Indbyggerne udi Landet maa vælge sig hvilken Havn de herefter bekvemmeligst vil og kan söge, dog skal samme, efter offentlig gjorte Advarsel, strax tilkjendegives, hvilken Havn de herefter vil holde sig til, saa vel til Districternes Fastsættelse, som og paa det at Compagniet derefter med Udredning og Skibs Befragtning sig kunde vide at rette. — 45) Compagniet besörger og bekoster al Udredning og Transport til Island for Aaret 1764, og dertil hos Vores Pakhuus-Forvalter imodtager hvad tjenlig Forraad af Fustagier med vid., som til Udredningen samme Aar kunde være indkjöbt eller anskaffet, og hvad de her med Skibene indeværende Aar ankommende islandske Producter angaaer, som ei til dette 1763 Aars Udgang ved Pakhuset er bleven forhandlet, da forholdes dermed, ligesom da Handelen for Vores Regning af forrige Compagnie blev imodtaget, at samme Vare efter Taxten for Vores Regning ved Pakhuset udsælges, indtil at Compagniets Skibe Anno 1764 hjemkommer, da saadan Udsælgning ved Pakhuset aldeles ophörer. — 46) Vores Rentekammer skal, saasnart skee kan, efter at Skibene dette Aar fra Landet ere hjemkomne, tilstille Compagniet en rigtig og special Forklaring over Vores paa Havnene efterliggende Gods og Vare, som Compagniet haver at imodtage efter

den Priis, samme Vare her ere indkjöbte for, og med paagaaende Omkostninger og Fragt haver kostet der i Landet, undtagen Kornvarene, hvilke, i Henseende til den Forskjel paa Prisen, hvorfore de ere indkjöbte og nu derpaa her befindes, skal betales efter Prisen, som haver været de trende sidste Aar, Landet af Os er bleven beseilet, og det förste af Compagniets Forpagtnings Aar, hvilke fire Aars Kjöb skal sammenlægges, og derefter anslaaes til en fjerde Part imod alle fire Aars Kjöb, hvorefter Compagniet samme Korn- eller Meelvare antager, og skal saaledes være tiltænkt foreskrevne efterliggende Gods at betale udi 2 Terminer, saasom: den förste til 1. Mai eller förend Skibene afseiler 1764, og den anden Termin, eller sidste halve Part, som skal staae til Securitet for Varenes Dygtighed, at betales til den 1. Mai eller förend Skibene afseiler Anno 1765. Iligemaade beholder Compagniet de paa Havnerne befindende Kjöbmands - Huse og Inventarium, efter den derpaa i Island indeværende Aar tagende Vurdering og sættende Priis, hvilke ligeledes til foreskrevne Terminer betales, og for al Betalingen bliver det hele Compagniets Interessentere Caution. Men skulde Compagniet ikke finde samme Huse og Inventarium af Værdie efter Taxeringen, og de efterliggende Vare ved Bonité, Tal og Vægt, samt Maal saa rigtig, som de dennem bliver anfört, og de derved finder sig fornærmet, da staaer det dennem frit fore, ved Amtmanden, eller den der ved Stedet beskikkede Övrighed, at lade udnævne otte ærlige, forstandige og uvillige Mænd, hvilke udi Sysselmandens Overværelse skal, saaledes, som de med en god Samvittighed vil bekræfte, vurdere Husene og Inventarierne, samt taxere hvad de efterliggende Vare kan være mindre værd end de ere anförte til, eller forringet udi Boniteten imod lovlige Kjöbmandsvare og den derpaa satte Priis, som da udi den sidste Termin af Betalingen skal komme til Afslag. Saa skal og Vores Rentekammer tilstille Compagniet rigtige Re-

1763.
15. August.

1763. 15. August. stance-Rouller over Vores udi Havnernes Districter udestaaende Restancer, af hvilke Restancer, saavidt deraf det sidste Aar til visse Folk er betroet, skal betales til 1. Maji Anno 1764 en tredie Part, og det Övrige, som deraf ved Skibenes Ankomst vorder inddrevet, til den 11. December næstefter; hvad sig de övrige Restancer angaaer, da skal Compagniet gjöre deres Flid, at samme inden sex Ugers Forlöb efter Skibenes Ankomst til Havnene, kan blive betalt, og hvis det ikke skeer, skal Kjöbmanden, som Havnen beseiler, strax give en Liste til Sysselmanden med vedbörlig Beviis derpaa, hvorefter Sysselmanden uden Ophold, efter allern. udgangne Forordning af 10. Aprilis Anno 1702 samme ved lovlig Adfærd, og paa de Skyldiges Bekostning, hos de Formuende skal indsöge, og hvis betales, til Kjöbmanden leveres; men over de Uformuendes Gjeld forhverver han til en Rigtighed for sig paa Vores Bekostning lovlig Thingsvidne, til Beviis at Intet er at faae. Skulde ellers Compagniets Kjöbmænd forsömme Restancerne saaledes at inddrive, og ikke dermed lovlig omgaaes, at forskaffe Beviis for Misbetalingen, bör de at gjöre fuld Betaling til den 11. December Anno 1764, og hvis Sysselmanden skulde findes uvillig herudi, straffes han efter forberörte Forordning[1]. — 47) For den efterstaaende Fisk, eller andre islandske Vare, saavidt for gode Kjöbmands Vare kan antages, skal Compagniet give Os billig Betaling, saaledes som de med Vores Rentekammer paa Vores Vegne bedst kunde enes om; men hvis de ikke skulde kunne forenes, bör Compagniet

[1]) Ifölge Rentekammerets Skrivelse til Compagniet 8. Mai 1764 (Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 365) var der i Island Beholdning:

af Cargaison-Varer for	34633	Rd	64	Sk.
Huse og Inventarier for	25064	Rd.	12½	Sk.
Restancer udestaaende	5577	Rd.	11¼	Sk.
Ialt Courant	65274	Rd.	87¾	Sk.

for Os at hidföre samme efterstaaende Fisk for samme Fragt, som de for Aaret 1764 betinger for sit eget, dog at det ei overgaaer en fjerde Part af en Skibs-Ladning. — 48) Og ligesom Compagniet nu, efter foregaaende 46de Post, skal fornöie og afbetale Os Vores udi Island efterliggende Vare, Huse, Inventarier og Restancer, saa skal og Compagniet, naar de Handelen fratræder, af efterkommende Forpagtere nyde Betaling for forbemeldte Huse, Inventarier, efterliggende Gods og Restancer, paa samme Maade som bemeldte 46de Post tilholder og forklarer. — 49) Hvad ellers efterskrevne Poster angaaer, som endnu paa nærmere Afgjörelse beroer, nemlig: a) angaaende hvorvidt der blev at reflectere paa de af Indbyggerne udi Island om Maal og Vægt, samt om Varenes forsvarlige Godhed, indgivne Klager, naar de ikke, saaledes som ved denne Vores allern. Octroy og Taxten er fastsat, straxen paa Stedet ved uvillige Mænd sögte at faae jævnet: hvad Difference imellem dem og Kjöbmændene deraf maatte entstaae, eller og Sligt ved Stedets Övrighed strax lod paakjende; b) at naar i deslige eller andre Tilfælde Tvistighed reiser sig imellem Landets Indbyggere og Compagniets Kjöbmænd, eller andre Betjentere, Kjöbsteden da maatte være deres rette Værne-Thing, hvor Sagen kunde orddeles og paakjendes, paa det de farende Kjöbmænd kunde vide, hvad imod dem foretages, og de til deres Befrielse igjen fremföre det Fornödne, for ei i Mangel deraf at tabe deres Ret, eller ved vidtlöftige Thingreiser desformedelst forspilde endeel af den korte Tid de have at være udi Landet, og derover forsömme Handelen[1]; c) at Compagniets Fordringer udi Landet maatte have Præference for alle andre, næst efter Vores egne[1]; d) betræffende det til Handelen behövende Reebslagerarbeide, som Interessenterne udi de i Island

1763.
15. August.

[1]) Kgl. Resol. 29. Aug. 1763.

1763. anlagdé nye Indretninger er tilladt der i Landet til
15. August. visse Havne eller Handels-Districter at lade forfærdige og levere, her af Compagniet at maatte besörges forfærdiget, paa det Compagniet kunde være i Sikkerhed om den dertil forbrugende Hamps Bonitet, og Arbeidets forsvarlige Gjörelse: — da kan Compagniet, naar samme vorder afgjort, sig derom Resolution forvente. — 50) Med foreskrevne Conditioner og Vilkaar maa Compagniet bruge denne Handel udi 20 Aar, at regne fra 1764 Aars Begyndelse til Aarsdagen Anno 1783, imod den deraf aarlig udlovede Forpagtbings-Afgift 7000 Rd., som efter foregaaende 1ste Post liquideres og indeholdes udi de 7000 Rd., dennem udi lige Tid for Grönlands Beseiling og Missionens Underholdning sammesteds, ved Vores allern. Resolution af 13. Junii h. a. er bevilget at maa godtgjöres, samt Vores Falke uden nogen videre Betaling aarligen fra Holmens Havn at hidbringe, og det uden Befrielse for Misfangst af Fiskerie, den Grönlandske Iises Forhindring, eller Vanheld med Qvægets Död, eller i andre Maader; dog, naar det befandtes, at Compagniet havde forsynet enhver Havn eller Handels-District i alle Maader forsvarlig efter denne Octroy, og de dog udi nogle Aar efter hinanden, formedelst de anförte Tilfælde, tog ved Handelen nogen betydelig stor Skade, kan de vente samme at blive taget udi allern. Betragtning til Forlindring udi Forpagtnings-Afgiften; desligeste om Krig skulde indfalde, at deres Skibe af Fjenden blev borttagen eller ruineret, og sligt noksom bliver beviisligt gjort, kan Compagniet i slig Tilfælde sig Moderation udi Forpagtningen, efter Sagens Beskaffenhed, have at forvente. Vi ville og have Compagniet forsikkret, at dersom Krig skulde paakomme, deres Skibe da med Convoy til og fra Island i rette Tid i Maji Maaned skal vorde forsynet, til hvilken Tid de da skal vorde færdig, eller betale Omkostningerne, om Convoyen sig længere efter dennem maatte opholde. Overalt skal det hele Compagnies Interessentere, een for

alle og alle for een, være Os sufîisant og skadeslös 1763.
Caution, saavel for Havnernes Providering, som i fore- 15. August.
staaende 22de Post er meldet, som og for den aarlige Afgift og Forpagtnings-Summa, samt hvis de af Vores Jordebogs-Indkomster i Island have annammet, og efter den 24de Post ere skyldige at svare; derimod skal Compagniet hos den eller de af Interessenterne, som ikke for sig selv kan eller vil svare, udi de Skyldiges Midler og Effecter, saavidt som til denne islandske Handel henhörer, nyde samme Forsikkring og Ret, som Vi selv efter allern. udgangne Forordning for Vores Fordringer bör have. Og som Compagniet Os saaledes, baade for Vores aarlige Afgift og Landets forsvarlige Providering haver forsikkret, og sig til Os forpligtet, saa maa Ingen, uden deres Villie og Samtykke, udi Handelen eller Societetet med dem indlades. Hvad Compagniets Interessentere videre kan finde fornöden til denne Handels Flor og Conservation, og det gemene Bedste, allerund. for Os at söge og andrage, ville Vi allern. efter dessen billige Beskaffenhed see befordret og bevilget; saa tillade Vi og allern., at Compagniets Interessentere saadan Convention, som de for Handelens Opkomst og deres eget Bedste fornöden eragter, saa længe derudi intet findes stridigt imod Vores Lov og Forordninger, og denne dennem allern. meddelte Octroy, imellem sig indbyrdes opretter og efter forefaldende Omstændigheder forandrer, hvilken Forening, naar den af samtlige Interessentere er samtykt og underskrevet, skal være lige saa gyldig og af samme Kraft ansees, som den af Os allern. var confirmeret. Thi forbyde Vi alle og enhver, være sig Vores egne Indbyggere eller Fremmede og Udenlandske, fornævnte Compagnie, og hvem de ellers herefter med sig i Handelen maatte indtage, eller deres Arvinger, som saaledes ere privilegerede, nogen Hinder, Forfang eller Indpas udi denne deres Handel og Trafique i nogen Maade at gjöre, under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Vort Slot Fredensborg d. 15. Augusti 1763.

1763. 29. August. **Kongelig Resolution ang. Compagniets Rettigheder i Gjelds-Sager. Fredensborg 29. August 1763.** — I Anledning af de ved Octroyens § 49 uafgjorte Punkter, hvorom Oversekretairen Geheimeraad Thotts (Cancelliets) Betænkning var indhentet og senere indkommen. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 44, Nr. 88. — Resolutionen er bekjendtgjort ved Vice-Amtmand Olaf Stephensens Brev 14. Juli 1764 paa Althinget, see Althingsb. s. A. Nr. 9; ligeledes er den af Rentekammeret communiceret Handels-Compagniet ved Skrivelse 3. Septbr. 1763 (Isl. og Færö Copieb. Litr. O, Nr. 228), og Amtmanden, Laugmændene samt alle Sysselmænd ved Rentek. Skriv. 28. April 1764 (see nedenfor under dette Datum). General-Procureur Stampes særskilte Betænkninger om begge Punkter i Sagen, dat. 5. og 6. Juli 1763, ere trykte i hans „Erklæringer" IV, 123—125.

Vi approbere allern.: 1) at det almindelige Handelscompagnie maa nyde den omsögte Præference for deres Fordringer i Island, dog at samme ikke tager sin Begyndelse uden fra den Tid, at den dem allern. meddelte Octroy, tilligemed denne Post, i Landet er bleven bekjendtgjort, og saaledes, at det ikke præjudicerer ældre Fordringer, ei heller Panthavere udi deres Ret til deres lovlig tagne Pant fornærmes, og 2) at Sysselmændene befales udi de imellem Compagniets Betjente og Indbyggerne forefaldende Sager at holde Thing paa Havne- eller Handelsstederne, hvor Compagniets Folk og Betjente sig opholde, imod at de nyde billig Betaling for de Omkostninger, som deres Reise didhen kunde foraarsage dem mere, end om Thinget paa ordinaire Steder blev holden. Fredensborg Slot d. 29. Augusti 1763.

14. Oktbr. **Forordning ang. Udredelse af Alimentations-Bidrag til uægte Börn. Fredensborg 14. Oktbr. 1763**[1]. — Publiceret paa Althinget 1766 og trykt i s. A.

[1]) For. 10. Decbr. 1790 og 30. Mai 1794. — Canc. Skriv. 17. Juli 1764 til Stiftbefalingsmanden i Ribe (Fogtm. V. 2, 599—600) erklærer, at denne For. bör gjelde ligesaa

Althingsb. Nr. ii. — Siell. Reg. 67, 648; Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1763, S. 120—122; Schou IV, 734—735. — General-Procureur Stampes Betænkning i Sagen, dat. 9. August 1763, er trykt i hans „Erklæringer" IV, 188—191. 1763. 14. Oktbr.

Forordning, angaaende: at den, som er Fader til et uægte Barn, skal lige med Moderen bære Omsorg for dets Opdragelse, og efter hans Formue erlægge i det mindste Halvdelen af de Omkostninger, som Barnets Underholdning udfordrer, til det er ti Aar gammel.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at som den naturlige Billighed selv tilsiger, at den, som besvangrer et Qvindfolk, og med hende avler et uægte Barn, bör, lige med Moderen, tage Deel i den Byrde og de Omkostninger, som Barnets Underhold og Opdragelse udkræver; men det dog ofte er erfaret, at en og anden saadan Barnefader har sögt at unddrage sig fra at opfylde denne naturlige Pligt, og at kaste al Byrden af Barnets Opdragelse paa Moderen, det besovede Qvindfolk alene, som derved ofte, naar hun er fattig og ellers ingen Tilflugt har, sættes i de allerbe-

vel om de Börn, der ere avlede og födte förend Forordningen udkom, som om dem, der siden maatte avles og födes (jevnf. Stampes Betænkning 10. Juni 1764, trykt i hans „Erklæringer" IV, 313—314). Ved Plakat 6. Decbr. 1839 er den Faderen til et uægte Barn efter For 14. Okt. 1763 paahvilende Forpligtelse til at bidrage til Barnets Underholdning indtil det fyldte 10de Aar udvidet til at gjelde indtil Barnet har opnaaet 14 Aars Alderen. Denne Plakat er vel ikke gjort gjeldende i Island, men forsaavidt sammes § 3 indeholder den almindelige Sætning, at For. 14. Oktbr. 1763 og de nyere Anordninger, der under særdeles Tvangsmidler paalægge Faderen at være Moderen behjelpelig til deres sammenavlede Barns Underholdning, ikke ophæve den Forpligtelse, som ifölge Naturens Bud paaligger Faderen til, under visse Omstændigheder (f. Ex. naar Moderen döer), og forsaavidt han dertil har Evne, i et större Omfang at sörge for sit uægte Barn, vil den ommeldte Plakat kunne tjene som et vigtigt Fortolkningsmiddel ved Forordningens Anvendelse i Island.

1763. 14. Oktbr. dröveligste Omstændigheder, hvilket lettelig kan have adskillige farlige og skadelige Fölger: — saa have Vi, til Saadant at forekomme, og, for at forbinde slige Forældre til at efterkomme de dem paaliggende naturlige Pligter mod de af dem avlede Börn, allern. funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed allern. anordne og befale, at den, som er Fader til et uægte Barn, skal, lige med Moderen, bære Omsorg for dets Opdragelse, og, efter hans Vilkaar og Formue, erlægge i det mindste Halvdelen af de Omkostninger, som Barnets nödtörftige Underholdning, efter Övrighedens Skjönnende, udfordrer, og dermed continuere, til Barnet er 10 Aar gammel. Skulde nogen Barnefader derudi findes vægerlig, skal Övrigheden forhjelpe Moderen, som haver Barnet hos sig, eller besörger dets Opdragelse, til at nyde det af hans Lön eller anden Indkomst, som han saaledes skal være forbunden at betale til Barnets Underholdning og Opdragelse. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. haver at rette. Thi byde Vi hermed og befale Vores Viee-Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 14. Oktobris Anno 1763.

1764. 7. Febr. **Forordning** ang. visse Forandringer udi den under 23. Septbr. 1762 paabudne **Extra-Skat for Norge.** Christiansborg 7. Februar 1764[1]. — Denne Forordning er ikke publiceret i Island, men dog anvendt paa en vis Klasse Embedsmænd fra 1765 Aars Begyndelse, efter de nærmere Bestemmelser, som ere trufne ved adskillige

[1]) Rentek. Skriv. 22. Juni 1765; kgl. Resol. 12. Juli 1765 og 17. Marts 1767.

derom udgivne kongelige Resolutioner og collegiale Skrivelser; jevnf. M. Stephensen Isl. i det 18. Aarh. S. 275 og Sammes Eptirmæli 18. aldar, Leirárg. 1806. 16° S., 582; B. Thorsteinson om de kongelige Afgifter o. s. v. S. 90 anförer den tilsvarende Forordning for Danmark, 17. Januar 1764; begge Forordninger[1] ere iövrigt, forsaavidt Extraskatten — ikke Rangskatten — angaaer, hævede ved Forordn. 14. Novbr. 1772. — Rentek. Norske Exped. Prot. 7, 591—596. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1764, S. 16—21; Rubrum hos Schou IV, 743. 1764. 7. Febr.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at Vi af særdeles höikongelig Naade og uafladelig Omhu for Vores kjære og troe Undersaatter, især til Lettelse for den gemene Almue og de Fattige paa Landet, have for godt befunden, udi den under 23. Septembris 1762, efter Tidernes Omstændigheder, af uomgjængelig Fornödenhed paabudne Extra-Skat, at gjöre fölgende Lindring og Forandring:

1) Ville Vi allern., at alle Leilændinger, Husmænd og Inderster paa Landet, fra næstkommende 1. Aprilis, aldeles skal være befriede fra at svare denne Extra-Skat for deres og andre deslige hos dem værende Börn, hvilke samme ikke bör erlægge, förend de have fuldendt deres Alders 16de Aar, dog at de saaledes befriede Börn fremdeles til Efterretning i Mandtallerne anföres. — 2) Iligemaade ville Vi allern. fritage alle Leilændinger, Husmænd, Inderster og derhen hörende Bönderkarle, paa de samlede Proprietairgodser, for at betale nogen Extra Skat for de Fattige i deres Sogne, eller paa de Godser, hvor de henhöre; men for disse Fattige, hvilke dog herefter, som forhen, i Mandtallerne rigtigen skal anföres, bör enhver Proprietarius og Jordegodses Eiere selv betale, og ligeledes, som hidindtil, derfor indestaae; dog nyde de til Hjelp herudi, först,

[1] I Extra-Skatten i Norge ere nogle Modificationer indtraadte ved For. 2. April 1765 og 2. Decbr. s. A, som ikke vedkomme Island.

1764. 7. Febr. hvad enhver Proprietarius skal svare af sin Charakter, eller, naar han ingen Rang haver, det, hvortil han ansat vorder, efter paafölgende Artikel, hvad enten han opholder sig i nogen Kjöbsted eller paa Landet; og dernæst hvad enhver, Verdslig eller Geistlig, paa Landet, udenfor Bondestanden, i saa Maade bör erlægge efter fölgende Artikel. — 3) Enhver Amtmand, tilligemed Fogden, samt Provsten i Provstiet og tvende udi Amtet bosiddende, og af Amtmanden udnævnte fornuftige og retsindige Proprietarier, bör strax og siden aarligen lade sig give rigtige Mandtaller over de paa ethvert samlet Gods i Amtet værende Fattige, og til Skatten at betale virkelig Uformuende, da de tillige ansætte enhver Proprietarius, som ingen Charakter eller Rang haver, for noget Vist i dets Sted aarligen at svare; og naar det, som enhver Proprietarius erlægger af sin Rang, eller efter denne Ansætning er fradraget fra den Sum, som for hans Godses Fattige skal gives, haver de at ansætte alle Verdslige og Geistlige, være sig Vores egne Betjente, Præster, Degne, Forpagtere, Urtegaardsmænd, Kromænd, eller andre udenfor Fæstebonde-Standen sig der befindende, for noget Vist, hvad Enhver, foruden denne Extra-Skat, for sig og Familie, efter Billighed og deres Omstændigheder, maanedlig kan og bör give, til Hjelp at svare det, som for de Fattige og Uformuende bör erlægges; og ligesom denne Commission herved allern. og udtrykkeligen bliver befuldmægtiget til at forrette denne Ansættelse, saa haver og Alle uveigerligen det, hvorfor han ansat bliver, ligesom Skatten for sig selv, i rette Tider at erlægge. Enhver Proprietarius, der eier noget samlet Jordegods, bliver da fremdeles udi den Sum, som for hans Fattige skal erlægges, godtgjort det, som ifölge af denne Ansætning bör betales af alle paa hans Gaard og Gods værende, og der, udenfor Bondestanden, befindende Personer, samt af Geistligheden ved de Kirker, hvortil han haver Jus Patronatus; men hvad der endda maatte mangle

til at betale det Fulde for de Fattige, det bör enhver Proprietair og Jordegodseier selv erlægge. — 4) Udi Grevskaberne forholdes paa lige Maade, undtagen at Greverne, i Amtmandens Sted, selv med tiltagne Provster besörge Ansætningen. — 5) Ligesom Vi derom allern. gjöre Os forsikkrede, saa er det og hermed Vores alvorlige Villie, at Vores Grever, Amtmænd og alle Andre, som herved ere befalede at forrette denne Ansætning, at de det gjöre efter Samvittighed og bedste Vidende, saa at Ingen skal have Aarsag: sig derover med Föie at kunne besværge. — 6) Endskjöndt det ikke forhaabes, at nogen Jordegodseiere, for Skatten at spare, fra sig skulde udstöde nogen af de Fattige, som hidtil haver været, eller med Rette bör være hos ham, og der nyde nödtörftig Underholdning, ifölge af de om de Fattiges Væsen gjorde Anordninger, saa anbefales dog vedkommende Övrighed hermed alvorligen, paa det nöieste at see derhen, at saadant ikke skeer; men skulde det dog imod Formodning skee, haver en saadan forurettet Fattig strax at melde sig hos den, til Skatten at ligne, paa hvert Sted allern. anbefalede Commission, som ufortövet bör forskaffe hannem Ret, og den ham tilkommende Underholdning, efter forberörte om de Fattiges Væsen allern. gjorte Anordninger. — 7) Og, som det er Vores allern. Villie, at alle Vores kjære og troe Undersaatter, Ingen undtagen, bör bære fælles Byrde, den Ene med den Anden, til mueligste Lettelse for Alle, saa have Vi endvidere allern. for godt befundet, at anordne og paabyde, ligesom Vi og hermed paabyder og befaler, at Alle, som i Rangen ere, eller have Rang og Gang med Nogen af dem, som i sidste om Rangen allern. udgivne Forordning ere anförte, være sig Civil eller Militair, til Lands eller Vands, Verdslig eller Geistlig, skal Enhver, foruden hvis han hidtil har svaret for sig og Familie og de Fattige for sin Person, efter den Classe i bemeldte Rangforordning, hvorudi han har höieste Rang, betale som fölger:

1764.
7. Febr.

1764. 7. Febr.

1. Classe	aarlig	80	Rd.	er maanedlig	6	Rd.	64	Skill.
2. —	—	70	—	—	5	—	80	—
3. —	—	40	—	—	3	—	32	—
4. —	—	24	—	—	2	—	»	—
5. —	—	18	—	—	1	—	48	—
6. —	—	15	—	—	1	—	24	—
7. —	—	12	—	—	1	—	»	—
8. —	—	8	—	—	»	—	64	—
9. —	—	6	—	—	»	—	48	—

Dog undtages herfra subalterne Officerer ved Land- og Söe-Etaten, som ikkun erlægger 24 Skilling maanedlig. — Enker, af hvad Stand og Condition de ere, svarer ikkun det Halve, som forhen ved hver Classe er anfört. Men fattige Enker, som til deres nödtörftige Underholdning nyder nogen Pension af Os, enten fra Post- og Enke-Kasser, eller af de Fattiges Directeurer, der er mindre end den Summa 100 Rd. aarlig, fritages i saa Maade, dog at de i Mandtallerne anföres, og at deres Vilkaar af ethvert Steds Övrighed vorder undersögt og bevidnet. Proprietarier svarer alene paa de Steder, hvor deres Jordegodser ere beliggende. — 8) Ville Vi allern., at denne Indretning og Ligning strax iværksættes, efterdi Oppebörselen paa ovenanförte Maade skal i Alt tage sin Begyndelse fra næstkommende 1. Aprilis. — I det Övrige, saavel i Henseende til Kjöbstederne, som i alt Andet, hvorudi herved ei er gjort nogen Forandring, lade Vi det ved Forordningen af 23. Septembr. 1762 have sit Forblivende. Thi byde og befale Vi hermed Alle og Enhver, som denne Forordning under Vort Kammer-Seigl tilskikket vorder, at de den straxen, til Alles Efterretning, paa behörige Steder lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residencestad Kjöbenhavn den 7. Februarii Anno 1764.

10. Febr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Delinquent-Sagers Indstævning.** Christians-

borg 10. Februar 1764. — Norske Tegn. XXXVII, 329b—330; Fogtm. V. 2, 569—570. 1764. 10. Febr.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Procurator Johan Joachim Anchersen, som under 16. Decembris næstafvigt allern. er bleven befalet for Vores Höiesteret at udföre en Sag imod Delinquent Bjarne Kolbeinsen fra Vort Land Island, haver udi Skrivelse til Vores Geheimeraad i Vores Geheime-Conseil og Ober-Secretair i Vores Danske Cancellie, Os elskelig Herr Otto Thott, Ridder p. indberettet, at han ved de i Sagen passerede Acters Eftersyn har fornummen, at Laugthingsdommen ei er forsynet med saadan Paategning af Övrigheden paa bemeldte Island, som den 4. Artikel udi Vores om Delinquent-Sagers Indstævning for Vores Höiesteret og Ober-Hofretten i Vort Rige Norge under 7. Junii 1760 allern. udgivne Forordning har anbefalet, forespörgende sig desaarsag, hvorledes han med denne Sags Indstævning sig havde at forholde. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af din herover indhentede allerund. Erklæring, ved allern. Befaling til Os elskelig Caspar Christopher Bartholin Eichel, Vores Conferentsraad p., som forretter Justitiarii Vices udi bemeldte Vores Höiesteret, have under denne Dags Dato allern. bevilget, at forskrevne Sag, omendskjöndt det, som ved ommeldte Vores allern. Forordning i saa Tilfælde er befalet, ikke ved forberörte Delinquent-Sag er iagttaget, maa[1] udi Vores Höiesteret til Paakjendelse foretages[2]. Og som Vi derhos allern. finde for godt, at det med slige fra Vore Lande Island og Færöe til Vores allern. Resolution eller til videre Indstævning for Vores Höiesteret indsendende Delinquent-Domme, skal, i Henseende til Forkyndelsen, paa samme Maade forholdes, som det ved ommeldte allern. Forordning er befalet at iagttages ved

[1]) *rettet;* i Protoc. staaer: *men.*

[2]) Reskriptet herom til den constit. Justitiarius i Höiesteret staaer i Siell. Tegn. LXXXV, 21b—22.

1764. 10. Febr. de udi Vore Riger Danmark og Norge i saa Maade forefaldende Delinquent-Sager: saa tilskikke Vi dig af meerbemeldte Vores Forordning herhos nogle Exemplarer, hvorefter du haver at lade foranstalte, at samme udi Vore Lande Island og Færöe paa behörige Steder til Alles Efterretning vorder læst og forkyndet. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 10. Februarii 1764.

28. April. **Rentekammer-Circulaire til Sysselmændene i Island, ang. Handelen og Fiskeriet m. m. Khavn 28. April 1764.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 340—359.

Da det almindelige Handels-Compagnie paa Islands Besegling fra dette indeværende 1764 Aars Begyndelse til 1783 Aars Udgang under 15. Augusti 1763 er meddeelt saadan kongel. allern. Octroye, som indsluttede deraf trykte Exemplair udviser, og det endvidere allern. haver behaget Hans kgl. Maj^t, ang. bem^{te} Octroyes 49. Postes 1. 2. og 3. Punkter, under 29 Aug. næstefter at resolvere: 1) at det almindelige Handels-Compagnie maa nyde den ansögte Præference for deres Fordringer i Island, dog at samme ikke tager sin Begyndelse uden fra den Tid, at ommeldte dem allern. meddelte Octroye tillige med denne Post i Landet er bleven bekjendtgjort, og saaledes, at det ikke præjudicerer ældre Fordringer, ei heller Panthavere udi deres Ret til deres lovlig tagne Pant fornærmes; — og 2) at Sysselmændene befales, udi de imellem Compagniets Betjente og Indbyggerne forefaldende Sager, at holde Thing paa Havne- og Handelsstederne, hvor Compagniets Folk og Betjente sig opholde, imod at de nyde billig Betaling for de Omkostninger, som deres Reise didhen kunde foraarsage dem mere, end om Thinget paa ordinaire Steder blev holden: — saa haver I höistbem^{te} allern. Octroy og Resol. ved förste holdende Thing til Alles

Efterretning at bekjendtgjöre. Og som det, efter bem^te Octroyes 12. Post, i Henseende til hvis under 23. Aprilis 1596 forhen allern. haver været befalet, ang. at Landets Indbyggere aldeles ingen Fisk eller andre Vare til de Handlende maatte afsætte, för end Hans Maj^ts aarlige Landskyld först var betalt, endnu fremdeles haver sit Forblivende udi gode Aaringer, naar Indbyggerne kan have Vare til at afbetale baade deres Afgifter og hvad de af Handelen kunde behöve. Men derimod, naar Fiskeriet maatte mislinge, eller Qvæget bortdöe, saa at Indbyggerne nödvendig behöve Credit af Handelen til deres Nödsjun, det da maa være Compagniets Kjöbmænd uformeent, naar forud den halve Landskyld er betalt, at tilhandle sig alle övrige Vare, uforhindret af det paa samme Landskyld tilbagestaaende, dog at Islænderne udi saadant Tilfælde ikke overlades eller gives Credit paa andre Vare, end de, der nödvendig udfordres til deres Underholding og Nærings Fortsættelse: saa have I udi det eder anfortroede Syssel nöie at paaagte, at ei Nogen af Hans Maj^ts Landsætter eller Ombudsmænd, som ere i Stand til at betale deres fulde Landskyld og Afgifter, vorder tilladt med Compagniets Kjöbmænd at bruge nogen Handel, för end de samme have afclareret, paa det de sig ei Restancer til Tab for den kongelig Cassa skulle paadrage; ligesom I alvorligen have at tilholde og opmuntre Almuen til at benytte sig af Fiskeriet, naar samme sig tilbyder, samt at betyde dem, at saafremt de ved Ladhed modtvilligen forsömme Fiskeriet eller anden deres Næring, maa de, som saadant overtydes, forvente at blive nægtet den forlangende Credit, og saaledes selv komme til at lide formedelst deres egen Efterladenhed.

1764. 28. April.

Da ellers, ifölge Octroyens 23. Post, ligesom forhen med Varenes Besigtelse bliver at forholde, nemlig, at saasnart noget Skib til Landet ankommer, alle de derudi befindende Vare, forinden Noget deraf til Indbyggerne sælges eller forhandles, af nærmeste Sys-

1764. selmand tilligemed tvende dertil paa Thinge udvælte
28. April. eedsvorne Mænd besigtiges, og om nogle bedærvede eller uforsvarlige Vare befindes, da samme efter dessen Værdie at taxeres: saa haver I, saasnart Skibet til (N. N.) Havn ankommer, straxen og uden nogen Ophold, med tiltagende eedsvorne Mænd, eder hos Kjöbmanden at indfinde, og udi hans Overværelse eftersee og special optegne saavel det til Landet henbringende Gods, som hvis udi Kramboden uforhandlet fra forrige Aar maatte være efterliggende, samt de udi Handelen forrige Aar indlöbne og udi Landet efterstaaende Vare, som Compagniet er overdraget, med Forklaring, hvorvidt samme som forsvarlige Kjöbmandsvare befindes, eller ikke, hvorover I da en accurat Specification forfatter, og med förste Skib til os indsender, samt dermed i Henseende til de til Landet hensendende og udi Kramboden fra forrige Aar efterliggende Vare saaledes aarlig continuere, saa længe denne Forpagtning vedvarer, og hvorudi ei allerringeste Forsömmelse maa tages, siden samme fornemmelig hensigter til Undersaatternes og Landets Conservation, at de med hvis de behöve forsvarlig kan blive forsjunet, dog at Almuen derimod med gode og dygtige Kjöbmandsvare til Kramboden fremkommer, og derom, saaledes som ved Octroyens 30. Post foreskreven, vorder erindret. Men om I, formedelst lovlig og bevislig Forfald, ikke selv denne Forretning kan bivaane, haver I straxen en Laugrettesmand udi eders Sted at beskikke, som samme paa eders eget Ansvar kan foretage.

Udi övrigt haver I, ifölge Forordn. af 10. April 1702 og Octroyens 46. Post, behörig at assistere Kjöbmændene til de udestaaende Restancers Inddrivelse, at den kongel. Cassa derfore vedbörlig Fornöielse kan erholde, samt ellers nöie, efter Embedspligt, at observere Alt, hvis eder saavel herom i Særdeleshed, som i andre Maader udi Octroyen i Almindelighed allern. er anbefalet; saafremt I agter at undgaae den Straf,

som Octroyen i saa Maade dicterer, om nogen Efterladenhed herudi skulde fornemmes; ligesom I og, med de fra Landet afgaaende Skibe, eders Relation om Handelen og Landets Tilstand aarlig til os haver at indsende, paa det Kammeret om Alt, hvis i saa Maade passerer, kan have behörig Oplysning. Gud befalet &c. Rentekammeret den 28. Aprilis 1764 [1]. 1764. 28. April.

General-Kirke-Inspections-Collegii-Skrivelse til Biskoppen i Skalholt, Finnur Jonsson, ang. Uconfir- 1. Mai.

[1]) Dette Circulaire afgik til fölgende Sysselmænd: P. Thorsteinsson i Norder-Mule Syssel ang. Vopnafjord; Hans Wium i Mid- og Syder-Mule Syssel ang. Rödefjord (Reyðarfjord); Jon Helgason i Öster-Skaptafells Syssel ang. Berufjord; Brynjolf Sigurdsson i Arnes Syssel ang. Eyrarbakki; Gudmund Runolfsson i Kjosar Syssel ang. Havnefjord; Jon Eggertsson i Borgarfjords Syssel ang. Holmen (Reykjavík); Thorgrim Sigurðsson i Myra Syssel ang. Budenstad (Búðir); Paul Axelsson i Hnappadals Syssel ang. Stappen (Stapi); Jon Árnason i Snæfells Syssel ang. Olafsvig, Commervog (Kumbaravog) og Grönnefjord (Grundarfjord); Magnus Ketilsson i Dala Syssel ang. Stykkisholm; David Scheving i Bardastrands Syssel ang. Patreksfjord og Bildudal; Sigurd Sigurðsson af Vestmannö i Isafjords Syssel, ang. Isafjord og Dyrafjord; Haldor Jakobsen i Stranda Syssel ang. Reykjarfjord; Bjarni Haldorsson i Hunavatns Syssel ang. Skagastrand; Jon Snorrason i Skagafjords Syssel ang. Hofsos; Thorarinn Jonsson i Öefjords Syssel, ang Öefjord (Akureyri); Jon Benediktsson i Norder Syssel ang. Husavig; Thorlak Gudmundsson const. paa Vestmannöe ang. Vestmannöerne. — Amtmanden Magnus Gislason overdrages at foranstalte Besigtigelsen i Grindavig og paa Boesand (Básendar) og Landfogden Skuli Magnusson ligeledes i Keflavig (Copieb. sst. Nr. 360 - 361). I Brevene til to af Sysselmændene, Thorstein Magnusson i Rangarvalla Syssel og Lyd Gudmundsson i Vester-Skaptafells Syssel, udelades den Passus om Besigtigelsen, da der ikke fandtes noget Handelssted.

1764. meredes Altergang i Sygdomstilfælde. Khavn 1. Mai
1. Mai. 1764[1]. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1764; General-Kirke-Inspections-Collegii «Forestillinger og Breve» 1763—1775, S. 70.

Paa Ed. Höiærværd. gjorte Forespörgsel udi Skrivelse af 18. Juli 1763 tjener til tjenstlig Gjensvar: *ad* 1., at et ungt Menneske, som er omtrent af den Alder, at det skulde confirmeres, men falder i en dödelig Sygdom, og begjerer at deelagtiggjöres i Jesu Legeme og Blod, kan og maa meddeles Alterens Sacramente paa sin Sotteseng, naar det ellers er nogenledes oplyst i sin Christendom og kan agtes ikke at være indigne Communicans; men om saadan en Person kommer op igjen, maa den ikke desto mindre offentligen for Menigheden med andre Confirmandis fremstilles, examineres og confirmeres, efter Forordningens Bydende. Derimod falder det *ad* 2. af sig selv, at et Menneske, som hverken kan gaae, staae eller sidde, men maa idelig ligge til Sengs, fölgelig ei kan komme til Kirke, vil examineres og confirmeres hjemme paa Sengen, dog saaledes, at det skeer i et Par fornuftige Folks Overværelse. Vi forblive &c. General-Kirke-Inspections-Collegium den 1. Maji 1764.

14. Mai. **Kongelig Resolution** ang. **Træplantnings og Havedyrknings Forsög i Island. Fredensborg 14. Mai 1764.** — Ifölge Rentek. Forest. 11. Mai havde Kongen mundtligen bevilget, at Jon Grimsson fra Island, som havde lært Gartner-Professionen, maatte reise der til Landet, for at gjöre Forsög med Træplantning og Havedyrkning paa de i Resolutionen bestemte Betingelser. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 45, Nr. 38.

Vi have saaledes allern. accorderet, at Joen Grimsson maa reise til Island, for der at gjöre Forsög med Træers og Haugevæxters Saaning og Plantning paa et

[1]) Reskr. 22. Juni 1792.

hannem dertil af Amtmanden, uden Nogens Fornærmelse, anvisende bekvemt Sted, samt at hannem til Redskaber, Træers og Haugefröes Anskaffelse maa godtgjöres i 4 Aar, fra dette Aars Begyndelse at regne, 80 Rd. aarlig. Fredensborg Slot den 14. Maji 1764. 1764. 14. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Föring for Studerende fra Island. Khavn 17. Mai 1764. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 389. 17. Mai.

Da de Hhrr. Præses og Directeurer for det almindelige Handels-Compagnie udi Skrivelse under 17. Febr. sidstl. haver accorderet, at de ifölge kgl. allern. Resol. af 4. Maji 1759 fra Skolerne i Skalholt og Holum Stifter udi Island aarlig hidsendende tvende studerende unge Personer, i Henseende at de formenentlig ikke længere her ved Academiet holdes end 3 à 4 Aar, inden de blive Studentere, og deres Tal altsaa ei nogen Tid vil blive större end 6 til 8 Personer, naar til deres Studeringers Fremme og Befordring tilstaaes den for dem ansögte Hidförsel af hvad Vare, som deres Forældre og Venner til deres Underholding dennem maatte tilsende, indtil den Summa 10 Rd. Speeie efter Landtaxten, og Varene her at forblive i Handelen, imod at de derfore nyder Betaling efter Pakhusprisen: — saa maatte det behage Herr Amtmand, samme ved Althinget dette Aar til Alles Efterretning at lade bekjendtgjöre. Men i Henseende til den af Præsten Sigurder Jonsen ansögte Godtgjörelse for 2 Skpund Fisk, som han andrager at Kjöbmanden paa Örebachs Havn afvigte Aar skal have nægtet at imodtage, for at udsendes til hans Sön, der som forbemeldt hertil fra Skolen blev udsendt, da, siden det af herom indhentet Efterretning er befunden, at Præsten ei för, end Handelen var sluttet, herom sig hos Kjöbmanden haver anmeldt, og da ei noget Rum udi Skibet befandtes til samme at medtage,

1764. ligesom bemeldte 2 Skpund Fisk ei heller til Kjöbmanden
17. Mai. udi Handelen er bleven leveret: saa har, efter slig Beskaffenhed, den ansögte Godtgjörelse ei været at accordere, hvilket Herr Amtmand bemeldte Sigurder Jonsen ville tilkjendegive. Vi forblive &c. Rentekammeret den 17. Maji 1764[1].

17. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til Landfogden i Island, ang. dennes Ret til Laugrettesmænds Udnævnelse. Khavn 17. Mai 1764.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 397.

Sysselmanden udi Kjose Syssel Gudmunder Runulfsen, der tillige som Laugsagner forretter Jurisdictionen udi Guldbringe Syssel, har udi indgivne Ansögning, dat. 26. Septbr. a. p., besværget sig over, at Han [blandt] Laugrettesmændene, som aarlig udnævnes til Laugthinget, skal have udnævnet tvende Mænd, som ere boende udi Kjose Syssel, samt derhos anholder, at han, som Jurisdictionen udi bemeldte Guldbringe Syssel er anbetroet, for Eftertiden disse Laugrettesmænd maatte udnævne, og imod Qvittering blive udbetalt den dennem aarlig tillagde Lön, for samme igjen til dennem at erlægge; og da vi af Herr Geheimeraad og Stiftbefalingsmand Grev Rantzaus herom indhentede Erklæring erfare, at Landfogderne, som er anbetroet Oppebörselerne udi Guldbringe Syssel, stedse forhen har udnævnet de fra samme Syssel behövende Laugrettesmænd, og udbetalt dem deres derfore tillagde aarlige Lön: — saa er bem^te Gudmunder Runulfsen herom under D. D. tilskrevet, at det dermed herefter ligesom forhen bliver at forholde, dog at ei Andre dertil udnævnes end de, som udi Guldbringe Syssel er boende, hvilket Hannem

[1]) Communication til Stiftbefalingsmand Rantzau, Copieb. sst. Nr. 388.

herved til Efterretning formeldes. Vi forblive &c. Rentekammeret den 17. Maji 1764[1]. 1764. 17. Mai.

Kongelig Resolution ang. Falkefangsten i Island. Fredensborg 4. Juni 1764. — Ifölge Rentekammerets Forestilling 25. Mai havde Geheimeraad Overjægermester Gram foreslaaet, at föie Foranstaltninger til Falkefangstens större Drift i Island, navnlig for at fange hvide og halvhvide Falke, «paa det at fremmede Puissancer, som efter dette slags Falke ere meget begjærlige, kunde desto bedre vorde forsynet»; til Fangsten foreslaaer han at vælge saadanne Mænd, som ere skikkede og oplærte dertil, men ikke Embedsmænd, der tvertimod burde afgive deres Falkebreve. Rentekammeret anförer, at Amtmanden har fra umindelige Tider udstedt Falkebrevene, og slutter sig til dennes Mening, at Laugmænd og Sysselmænd burde som hidtil kunne antages, da de havde större Midler, og Sysselmændene havde endog betalt deres Sysselafgifter med Falke. Prisen for hvide Falke var sædvanlig 15 Rd., og for halvhvide 10 Rd., hvorhos Kammeret foreslaaer en Douceur. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 45, Nr. 44; jevnf. Jacobsen om Falkevæsenet i Nyt Hist. Tidsskrift, udg. af den danske histor. Forening II, 380. Resolutionens Indhold er bekjendtgjort paa Althinget 1765 (Althingsb. s. A Nr. XIX), men saavel der som i haandskrevne Samlinger ved en Feil henfört til 26 Marts, som er Datum paa Amtmand M. Gislasons Betænkning i Sagen til Rentekammeret. Under 30. Mai har Rentek. communiceret Amtmanden og Landfogden Resolutionens Indhold (Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 412—413). 4. Juni.

Vi ville allern. at Amtmanden paa Island fremdeles som tilforn beskikker til Falkefangsten hvem han eragter dertil at være bekvem, være sig ligesaa vel de der værende Embedsmænd som Andre, dog at Falkefangsten efter Overjægermesterens og Amtmandens Forslag udi de længst fraliggende Sysseler indskrænkes saa-

[1]) Svar til Sysselmand Gudmund Runolfsson af samme Indhold, og Communication til Stiftbefalingsmand Rantzau, Copieb. sst. Nr. 398 og 396.

1764. 4. Juni. ledes, at der herefter ikke fanges eller for næstkommende Aar og fremdeles modtages graae, men ikkun hvide og halvhvide Falke, hvorfor Falkefængerne udi disse Sysseler godtgjöres, foruden den sædvanlige Betaling, udi Douceur, istedenfor hvis ved allern. Resol. af 27. Mai 1743 blev bevilget, nemlig for hver hvid 4 Rd., og hver halvhvid 2 Rd., da det iövrigt i Henseende til Falkefængerne udi de andre og nærmeste Sysseler, hvor saavel graae som hvide Falke fanges, forbliver ved det hidtil sædvanlige. Fredensborg Slot den 4. Junii 1764.

4. Juni. **Kongelig Resolution** ang. **Tugthusets Indtægter, Oeconomie m. v.** Fredensborg 4. Juni 1764[1]. — I Forestill. 25. Mai melder Rentekammeret, at det havde været paalagt Stiftamtmand Rantzau den 20. Marts 1759 at correspondere med Amtmand Gislason om Tugthusets Oprettelse i Island. Ved Amtmandens Nærværelse i Khavn i Vinteren 1763—1764 havde Stiftamtm. fremdeles confereret med ham om Sagen. Det havde været dem vanskeligt at udfinde et Fond, hvoraf Bekostningerne kunde tages, da disse vilde löbe temmelig höit, paa Grund af at Maleficanternes Antal, som i Fölge Reskr. 15. Octbr. 1762 skulde sættes i Tugthuset, «aarligen foröges», og en fast Opsynsmand vilde være nödvendig. Stiftamtmanden indstiller derfor fölgende Propositioner af Amtmanden: 1) At Thingöre Klosters Revenüer henlagdes til Tugthuset, saaledes, at medens Bjarni Haldorsson levede skulde Indtægten 178 Rd. 72 Sk. Cr. fra dette Aars Begyndelse og fremdeles erlægges til Tugthuset, men efter hans Död skulde det overlades til Inspectoribus for Tugthuset, at gjöre sig samme saa nyttig som de til Husets Bedste maatte finde for godt, hvorfra da kunde haves fornödene Victualier af Faar og Smör til Tugthuslemmernes Underholdning. 2) At Gaarden Arnehol, hvoraf Kongen havde aarlig 4 Rd. Revenüe, maatte ligeledes til Tugthuset henlægges, for der at have det fornödne Törveskjær, da den i fölgende tredie Post foreslagne Oeconomus kunde nyde Gaardens Græsning, imod at han besörgede det af Gaardens Opsiddere hidtil gjorte Hoverie, med at före Falkekvæg, og

[1]) Reskr. 6. Febr. 1767.

tage imod Höe til Falke-Studenes Underholdning paa Udreisen, o. s. v. — og 3) at det ei alene maatte være Amtmanden tilladt, at antage en bekvem Forstander eller Oeconomus, som i rette Tide kunde besörge den behövende Provision anskaffet og til Vedkommende uddeelt, imod derfor at nyde aarlig 60 Rd., samt en Tugtmester med 45 Rd.s Lön, der kan holde Lemmerne i tilbörlig Lydighed og Arbeide, og straffe dem naar fornöden gjöres, men endog, om de imod Formodning ikke i deres Embeder opförte sig som skee bör, da at dimittere dem, og igjen antage andre udi deres Sted, indtil om det ved Fundatsen, hvortil Projectet endnu ikke er færdigt, herudi maatte blive gjort nogen Forandring. — Kammeret bemærker, at Kongen har erkjendt denne Stiftelses store «Nytte og Fornödenhed for Landet i adskillige Maader», samt hensigtet at spare de Bekostninger for Kongens Kasse, som ellers aarligen medgik paa Delinquenters Transport fra dette saa langt bortliggende Land til Khavn, naar de der ere dömte deels til Slaveriet eller Fæstningsarbeide og deels til Börnehuset paa Christianshavn, og at paa denne Grund ere Stiftelsen ved Resol. 20. Marts 1759 tilstaaede visse Indtægter af Sagefald og Jordskat m. m. — Da desuagtet Stiftamtmanden og Amtmanden erklærede, at Stiftelsen ikke kunde komme istand uden at opoffre Indtægterne samt Fæsten af Thingöre Kloster, meente Kammeret at man dog burde indlade sig paa dette, og indstiller derfor de i Resol. fastsatte Punkter. Rentek. Relat. og Resol. Prot. 45, Nr. 43.

1764. 4. Juni.

Efter anförte Omstændigheder accordere Vi allern., at Thingöre Kloster tilligemed Gaarden Arnehold[1] maa, paa allerund. forestilt Maade, henlægges til Tugthuset paa Island fra indeværende Aars Begyndelse, og indtil samme kommer i den Stand, at det af egne Midler har erholdet et saadan Fond, hvoraf Betjenterne og Lemmerne kan lönnes og underholdes, da Vores Cassa derefter igjen tilfalder Revenüerne af bemeldte Kloster og Gaarden Arnehold[2]; og 2) at det maa være Amtmanden tilladt, med anförte Lönninger af Tugthus-

[1]) d. e. Arnarhóll ved Reykjavík.

[2]) Norske Kammers Skriv. 14. Marts 1772; Toldk. Skriv 5. Novbr. 1774.

1764. 4. Juni. Cassen at antage en Forstander eller Oeconomus, samt en Tugtemester, og naar de i deres Embeder ikke opföre sig som skee bör, da dennem igjen at dimittere, samt Andre i deres Sted beskikke, saalænge indtil Vi anderledes derom allern. befale. Fredensborg Slot den 4. Junii 1764.

29. Juni. **Forordning for Danmark, ang. Fæstningsstraf. Fredensborg 29. Juni 1764**[1]. — Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 68, 140—141. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1764, S. 97—98; Schou IV, 772—773.

Forordning, at Delinquenter udi Danmark, i steden for at dömmes til nærmeste Fæstning, skal herefter dömmes til Arbeide udi Kjöbenhavns Fæstning.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V., at, da Vi, i Henseende til den af Os allern. for godt befundne Forandring og nye Indretning ved endeel af Vore Fæstninger udi Vort Rige Danmark, have ladet anbefale, at alle sammesteds til Arbeide hendömte Slaver skulle herefter, undtagen et vist fastsat Antal, som skal forblive udi Vor Fæstning Cronborg, være samlede udi Vores kongel. Residentz-Stad Kjöbenhavn, for der udi Fæstningen, efter de over dennem ergangne Dommes Tilhold, at arbeide den fastsatte Tid ud, og fölgelig, at ingen saadan Delinquent, som efter Loven, og andre kongel. Forordninger eller Befalinger, ved Retterne blive dömte til Slaveriet, udi andre Fæstninger, end i bemeldte Kjöbenhavn, maa indtages. Saa ville Vi til den Ende allern. have budet og befalet, ligesom Vi og hermed byde og befale samtlige Rettens Betjentere udi bemeldte Vort Rige Danmark, at, naar de efterdags dömme Nogen til at arbeide udi Fæstningen, det da skal være til Fæstnings-Arbeide udi bemeldte Kjöbenhavn, og ikke til at arbeide udi nærmeste Fæstning, som hidindtil

[1]) Plak. 19. Apr. 1826; jevnf. For. 7. Septbr. 1764.

haver været tilladt, ved Forordningen af 27. Novembr. 1739. Og ville Vi derhos have anordnet, at en saadan Slave, naar han udi Fæstningen er indleveret, skal sammesteds nyde daglig til Underhold 2 Skilling, og en Portion Bröd, saalænge han i Slaveriet forbliver. Men, om nogen af Stadens Indvaanere, eller en og anden Particulier udi bemeldte Kjöbenhavn, skulde forlange een eller flere Slaver til et eller andet Arbeide at forrette, da maa det og være tilladt en saadan Slave dertil at afgive, dog at Vedkommende selv besörger Slaven afhentet udi Stokhuset, samt derhen tilbage leveret, imod for hver Slave at erlægge daglig 6 Sk., ved Afleveringen, og iövrigt for ham at være ansvarlig. Skulde og Nogen forlange 10 à 12 Slaver paa eengang til Arbeide, da skal i saa Fald en Gevaldiger fölge med, til havende Opsjun med Slaverne, uden nogen derfor erlæggende Betaling, ligesom og ellers ingen uregjerlig Slave, uden Gevaldigens Opsjun, skal vorde afgivet til Arbeide. Hvorimod, om Nogen befindes at have givet Anledning, eller været behjelpelig til nogen Slaves Forhælelse, eller Bortrömmelse, da skal den Skyldige pligtig være at erlægge en Penge-Mulkt af et Hundrede Rigsdaler for hver i saa Maade undvigte Slave. Thi byde og befale Vi hermed Vores Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Byefogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Fredensborg den 29. Junii Anno 1764.

1764. 29. Juni.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Revisionen af den islandske Lovbog. Fredensborg 13. Juli 1764[1]. — Norske Tegn. XXXVII,

13. Juli.

[1]) Reskr. 7. Marts 1766 og 18. Mai 1767.

1764. 376b—377; Fogtm. V. 2, 597—598. — General-Procureur
13. Juli. Stampes Betænkning i Sagen, dat. 10. Juni 1764, er trykt i hans «Erklæringer» IV, 314—315.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Da Vi under 16. Mai 1760 allern. have befalet John Olavson, Vice-laugmand for Synden og Östen paa Vort Land Island, at forfærdige et Udkast til en forbedret islandsk Lovbog, og naar han med een Bog var bleven færdig, da derom at conferere med Amtmanden, begge Laugmændene og Sysselmændene der paa Landet, saa og allern. bevilget, at han for dette Arbeide maatte af Vores Cassa nyde aarlig udi 4 Aar 200 Rigsdaler; og Os nu af den fra Os elskelig Amtmand Magnus Gislesen til Vores Geheimeraad i Vores Geheime-Conseil og Ober-Secretair i Vores Danske Cancellie, Os elskelig Hr. Otto Thott, Ridder p., indkomne Skrivelse, saavel som af den fra dig herover indhentede Erklæring, er bleven refereret, at med dette Arbeide saa vidt er avanceret, at det forfattede Udkast til den 1. Bog i Loven er paa sidst holdte Landsthing bleven forelagt og oplæst for de tilstedeværende Betjentere, men, som ingen af Betjenterne iforveien var bleven meddeelt bemte Udkast, erklærede de, at de ingenlunde derom kunde give deres Eragtning retskaffen tilkjende; ligesom du og melder, at denne af Vice-Laugmand John Olavson brugte Maade er aldeles utilstrækkelig, i Henseende til den Betydenhed Værket er af, da det vilde falde vanskeligt, endog for det skarpeste Judicium, at bemærke, ved at höre Udkastet oplæse i en Forsamling af Folk, det som han ellers, ved at læse det for sig selv med den fornödne Eftertanke, derved kunde have at erindre: — saa er, efter dit allerund. Forslag, hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du tilkjendegiver Vice-Laugmand Olavson, at han strax og uden Ophold haver at tilstille Laugmand Svend Sölvesen, som skal boe nærmest ved det Sted, hvor Vice-Laugmanden sig opholder, saavel den förste Bog af Loven, som og hvad videre deraf til denne

Tid maatte være færdig, hvorefter han, naar det af ham er bleven igjennemlæst, haver at meddele Laugmand Björn Marcussen samme, tillige med det, som han derved kunde have fundet at erindre, da de ved Correspondence imellem sig, saavel som og med Vice-Laugmand John Olavson, kunde ventilere de Poster, hvorom de maatte have adskilte Meninger, og skal derefter saavel Projectet i sig selv, for saavidt som deraf paa forskrevne Maade til hvert Aars Althing kunde være bleven færdig, som og den imellem dennem förte Correspondence, der i Amtmandens og de övrige Althings-Assessorers Overværelse nærmere foretages og overveies, samt efter Befindende endelig afgjöres. Og, som de 4 Aar, udi hvilke Vi allern. havde forundt Vice-Laugmand John Olavson at maatte nyde af Vores Cassa 200 Rd. aarlig, nu ere udlöbne, saa ville Vi endvidere allern. have bevilget, at endnu udi 2 à 3 Aar fra Vores Rentekammer maa udbetales 200 Rd. aarlig, hvoraf forbem^te Vice-Laugmand John Olavson, som har samlet og fremdeles skal samle Projectet til Loven, maa udi forskrevne Tid nyde 100 Rd. aarlig, og de tvende virkelige Laugmænd, Svend Sölvesen og Björn Marcussen, der, som meldt, skal igjennemlæse Projectet, og correspondere om hvad de derved maatte finde at erindre, hver 50 Rd. aarlig, dog med de Vilkaar, at de i samme Tid bringer dette betydelige Værk i fuldkommen Stand, uden videre Tillæg, efter den Tid, derfor at forvente; ligesom du og haver at tilkjendegive dennem, at de aarligen skal indberette hvorvidt dermed er kommen. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 13. Julii 1764 [1].

1764.
13. Juli.

[1]) Reskr. til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio med Udgifts-Ordre paa ovennævnte 200 Rd. aarlig i 2 à 3 Aar, Siell. Tegn. LXXXV, 143^b—144.

1764. Juli. **Synodale ang. Præsters Syge-Besög og Accidentser. Juli 1764.** — Vedtaget i Consistorial-Retten eller Synodalforsamlingen for Skalholt Stift i Aaret 1764; St. Eirikssons Saml. paa Universitets-Bibl. i Khavn Nr. 2, S. 23; M. Stephensens Saml. sst. Nr. 35, S. 295.

Í hverju fylgð og föruneyti presta, þá þeir vitja sjúkra, bestanda skuli, og hvað þeir með-réttu upp bera eigi fyrir ein og önnur extra-embættisverk? — Hèr uppá fellur svolátandi rèttarins úrskurður: 1) Hvað fylgðinni viðvíkur, þá eiga prestar að hesta sig sjálfir þá þeir vitja sjúkra, en frí fylgðar eiga þeir á meðan að njóta fram og tilbaka, þar sem því verður mögulega við komið. — 2) Fyrir extra-embættisverk eiga prestarnir að uppbera, nefnil. fyrir barnaskírn 8 sk.; fyrir trúlofun og Copulation til samans 3 mk.; kirkju-innleiðslu 8 sk.; fyrir sakramentis-seðil til einnar persónu 2 sk., en þar sem hann er útgefinn fyrir heilt hús eða þess fólk 4 sk.; sjómenn betali sem verið hefir. — Allt þetta greiðist prestinum af þeim sem efnugir eru, og nokkra tíund gjöra, en þeim fátækari beþènar presturinn fyrir ekkert. — Með því það og kostar prestinn stærsta ómak og umhyggju, að præparera úngdóm til Confirmation, þá áminnast allir að gæta sinnar skyldu í því, að láta slíkt ekki ólaunað vera.

17. August. **Kongelig Bevilling, ang. Opreisning paa Ære efter förste Gang begaaet Tyverie. Fredensborg 17. August 1764.** — Ifölge Generalprocureur H. Stampes Betænkning 9. Juni 1764 var Anledningen hertil den, at Stiftamtmanden og Amtmanden i Island önskede det udtrykkelig udtalt ved et Reskript, at en Dom for förste Gang begaaet mindre Tyverie ikke berövede Paagjeldende Æren, eller Competence som Vidne m. m., hvilket dog General-Procureuren fandt betænkeligt ligefrem at udtale som Princip. Stampes «Erklæringer» IV, 309—313. — Norske Reg. 43, 416b—417.

Vi Frederik den Femte &c. Vi have, efter Audun Thorstensön af Westmannöe paa Vort Land Island, hans

herom allerund. gjorte Ansögning og Begjering, samt efter den fra Os elskel. Hr. Otto Manderup, Greve af Rantzau &c. herover indhentede Erklæring, ved dette Vores aabet Brev af sær kongelig Mildhed allern. skjænket og givet, ligesom Vi og hermed skjænke og give bemeldte Audun Thorstensön igjen sin Ære, som han er frakjendt ved den over ham for begangne ringe Tyverie ergangne Dom, saa at samme Dom og den derefter udstandne Straf ikke skal komme ham paa ærlige Navn og Rygte til Forkleinelse eller Præjudice i nogen Maade; hvorfore Vi hermed forbyde Alle og Enhver, hannem eller hans Familie denne Sag at bebreide og forekaste, eller i andre Maader mod hvis som forskrevet staaer nogen Hinder eller Forfang at gjöre. Under Vor Hyldest og Naade. Skrevet &c. Fredensborg den 17. Augusti 1764[1]. 1764. 17. August

Separations-Act mellem Bispestolen og **Oeconomien** ved **Skalholt Bispestol.** Óxeraa 23. August 1764. — see ved den kongelige Confirmation under 29. Mai 1767. 23. August

Forordning for Norge ang. **Fæstningsstraf.** Fredensborg 7. September 1764[2]. — Denne Forordning, hvis fuldstændige Titel er: «Forordning, anlangende til hvilke Fæstninger i Norge Delinquenter herefter skal hendömmes» — er ikke publiceret i Island; den fastsætter, at herefter ingen Slaver i Norge vorder imodtagne uden i Friderichsstad, Kongsvinger, Trundhjem, Aggershuus, Friderichssteen og Vardöehuus, samt at de Delinquenter, som efterdags ifölge For. 27. Novbr. 1739 dömmes til Arbeide i nærmeste Fæstning, skulle gaae til den nærmeste af de ovennævnte sex Fæstninger; iövrigt er denne For. overeensstemmende med den forhen anförte 7. Septbr.

---

[1]) s. D. ere Opreisninger i samme Tilfælde udfærdigede for Þorkel Oddsson af Hvítadal i Dala Syssel og Jón Jónsson af Stokkseyri i Arnes Syssel.

[2]) see For. 29. Juni 1764.

1764. Forordning 29. Juni 1764. — Norske Reg. 43, 425—426. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr for 1764, S. 111—113; Rubr. hos Schou IV, 778.

7. Septbr.

12. Oktbr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Erhvervelse af Ægteskabs-Bevillinger. Fredensborg 12. Oktober 1764.** — Bekjendtgjort paa Althinget 1765 og trykt i s. A. Althingsb. Nr. III; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1765. — Norske Tegn. XXXVII, 404—405; Fogtm. V. 2, 605—606. — General-Procureur Stampes Betænkning 25. Juli 1764 er trykt i hans «Erklæringer» IV, 397—400.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Eftersom du, i Anledning af en fra Amtmanden paa Vort Land Island, Os elskel. Magnus Gislesen, til dig indkomne Skrivelse, allerund. haver forestillet den Vanskelighed, det er for Almuen paa bemeldte Island, naar de, som ere hinanden saa nær paarörende, at de ikke uden Vores foregaaende allern. Bevilling maa komme sammen, ville indtræde i Ægteskab, efterdi saadan Bevilling ikke för end efter 12 Maaneder kan forventes, da de, som saaledes have besluttet at indlade sig i Ægteskab, imidlertid ofte forfalde i Leiermaals-Bröde: saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan din allerund. Forestilling, allern. ville have bevilget og anordnet, saa og hermed bevilge og anordne, at, naar fattige Bönderfolk og andre Uformuende paa bemeldte Vort Land Island, som ville indlade sig i Ægteskab i forbudne Led, paa behörige Steder have beviist, at de hverandre ei nærmere udi Slægt eller Svogerskab paaröre, end i Vores Norske Lovs 3. Bogs, 18. Capitels, 9. Artikels 3. og 5. Post ommeldes [1], saa og for deres Sognepræst fremvise Vedkommendes Qvittering, at de, efter Biskoppens Sigelse, have betalt Noget til næste Hospital, skal vedkommende Sognepræst være

[1]) For. 14. Decbr. 1775.

pligtig (saa fremt ellers Intet befindes, som deres Ægteskab lovligen kunde forhindre) uden videre Vores allern. Bevilling, uagtet saadan deres Slægt eller Svogerskab, at sammenvie dem. Og i Henseende til dem, som have Formue til, og kunne taale i slige Tilfælde at indlöse Vores allern. Bevilling, da, naar de have opfyldt hvis foran for de Uformuende er anbefalet, maa de vel, for at vinde Tiden, ligeledes sammenvies, men de skulle dog med næste Skibsleilighed allerund. söge, og i Vores Cancellie indlöse, Bevilling til saadan deres Ægteskab, hvilken Bevilling, naar den kommer til Island, skal, som ellers sædvanligt, af vedkommende Biskop paategnes; og have Vi herom ligeledes under Dags Dato tillagt begge Biskopperne paa Island Vores allern. Befaling. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Sligt til Vedkommendes Efterretning at lade bekjendtgjöre. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 12. Oktobr. 1764[1]. 1764. 12. Oktbr.

Anordning ang. en Justitskasses Oprettelse i Island. Fredensborg 16. Novembr. 1764. — 16. Novbr.

Publiceret paa Althinget 1765 og trykt i samme Aars Althingsbog, Nr. III; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1765. — Norske Reg. 43, 459ᵇ—462; Fogtm. V. 2, 611—615. — General-Procureur Stampes Betænkning, dat. 5. Juni 1764, er trykt i hans «Erklæringer» IV, 302—304.

Vi Frederik den Femte &c. G. A. V. at, som Vi allern. have funden for godt, en Justitz-Casse udi Vort Land Island, under Navn af den islandske Justitz Casse, at lade oprette, saa ville Vi allern. have anordnet og befalet, ligesom Vi og hermed anordne og befale:

1) Sysselmændene skal aarlig paa Laugthinget, under 2 Rd. Mulkt, betale til Landfogden alle de Laugretsmænds Lön, som enhver af dem, efter den islandske

[1]) Reskr. til begge Biskopperne af samme Indhold, hvoraf Concept findes i «Islandske &c. Missiver 1751—1799» og Rubrum i Norske Tegn. XXXVII, 405.

1764. Lov, Thingfarebalkens 2. Cap., til dennem bör erlægge,
16. Novbr. saaledes, at for hver en Öre svares 18 Sk. Cour. og for hver Mark 1 Rd. 48 Sk. Courant, og skal Landfogden ved Althingets Slutning give Amtmanden Specification paa de Udeblevne med Betalingen, som seer den, tilligemed Böderne, ligesom om Sysselernes Afgifter er allern. befalet, ved Execution inddreven; og som den Lön, de 6 Laugretsmænd udi Guldbringe Syssel, hvis Intrader Vi Selv lader oppebære, hidindtil af Vores Cassa med 16 Rigsdaler 24 Sk. Croner er bleven udbetalt, saa bevilge Vi allern., at disse Penge til den islandske Justitz-Cassa maa henlægges. — 2) Laugretsmændene, som hidindtil har været udnævnte fra hver et Syssel i Landet, at besidde Laugthingsretten, skal herefter ikkun udnævnes fra de ved Laugthinget nærmest liggende Sysseler, nemlig: Arnes Syssel 10, Guldbringe Syssel 8, og Kjose Syssel 2, tilsammen 20, hvoraf 8 skal aarlig betjene Laugthingsretten, men 10 dog indfinde sig, ifald nogen af de til Retten Antagne kunde paakomme Forfald, ved Sygdom eller andet, paa Al thinget, og disse 10 saaledes, hver andet Aar, tilsiges paa Mandtalsthingene inden Mai Maaneds Udgang, af Districternes Sysselmænd, at reise til Althinget. — 3) De skal indfinde dennem ved Laugthingets Begyndelse udi Laugthingsretten, under 2 Rd. Sigt til Justits-Cassen. Paakommer nogen af dem lovlig Forfald, skal de ufortövet melde det for deres Sysselmand, og han være pligtig at tilsige en anden i hans Sted at möde. — 4) Forsömmer Sysselmændene paa Mandtalsthingene at udnævne Laugretsmænd til forestaaende Althingsreise, eller og en i dens Sted som kunde have Forfald, böde 2 Rd. 24 Sk. Courant til Justits-Cassen. — 5) Laugretsmændene skal betjene Laugthings-Retten, og forblive paa Laugthinget, saalænge og indtil Retten bliver opsagt; udebliver nogen af dem, efter at de ere indtegnede i Protocollen, böde 1 Mk. Courant til Justits-Cassen for hver halv Dag de saaledes forsömmer, hvilket udi

Protocollen skal antegnes, og ved Laugthingets Slutning 1764.
af Landsthingsskriveren anmeldes for Landfogden, til Af- 16. Novbr.
kortning udi deres Lön. — 6) Laugretsmændene skal nyde 24 Sk. Courant for hver Dag de besidde Retten, og 2 Rd. for deres Reise til og fra Laugthinget, og, som hidindtil, være frie for Skat og Gjeftold det Aar de möder ved Laugthinget. — 7) De aftrædende Laugretsmænd skal af deres Formue efterdags svare alle kongelige Rettigheder, som andre Bönder, til Sysselmændene, og skal deres Hævelse tage sin Begyndelse udi Aaret 1765, ligesom Sysselmændene da svarer Laugretsmændslönnene til Landfogden. — 8) Af Laugretsmænds-Lönnene og derved forefaldende Böder skal oprettes en Justits-Casse, hvoraf Fölgende skal udbetales: *a*) Laugretsmændslönnene efter foregaaende §. *b*) hvis til Laugthingshusets Reparation aarlig behöves, ligeledes naar det af ny skal opbygges; *c*) hvis uomgjængelig behöves til Sagers Udförsel paa Rettens Vegne, som enten af Vores Stiftamtmand eller Amtmand paa Embeds Vegne anbefales, saaledes, at til uomgjængelige Omkostninger derpaa godtgjöres Actor, efter en af Amtmanden attesteret Regning, mod Refusion af de Omkostninger, Actor, ved Sagernes endelige Udfald, vorder tildömte. — 9) Over foranförte Indtægt og Udgifter skal af Landfogden til hver Nytaar aflægges Special-Regning til Amtmanden, som derefter haver at udnævne en bekvem Mand af Vore Betjente der i Landet, til Regnskabet at revidere, da det siden af Amtmanden skal decideres, samt derpaa af Regnskabet en Gjenpart saavel til Vores danske Cancellie som til Vores Rentekammer til fornöden Underretning aarlig indsendes; men Beholdningen forbliver under Landfogdens ansvarlige Gjemme og aarlig forevises Amtmanden ved Regningens Indlevering. — 10) Til Cassens ydermere Formerelse ville Vi allern. have befalet, at de, som herefter forundes nogen verdslig Betjening i Island, skal betale til bemeldte Justits-Casse, nemlig Amtmanden

1764. 16. Novbr. 4 Rd., Laugmændene hver 2 Rd., Landfogden 4 Rd., Sysselmændene hver 1 Rd., Landsthingsskriveren 4 Mk., hver Klosterholder 3 Mk. og Ombudsholder 2 Mk. — 11) Alle Thingvider, som, for Betjenternes Udeblivelse fra Althinget, tilfalder, og efter Loven bör deles imellem Os og Laugretten, ville Vi allern. at skal henlægges til Justits-Cassen. — 12) Naar Nogen ved Oberretterne i Landet, være sig Geistlige eller Verdslige, ansees som temere litigantes og tabe deres Sager, skal de og med en taalelig Mulkt, fra een til fire Rigsdaler, tilfindes ved Dommene at foröge Justits-Cassen; ligeledes de, som for grove Forseelser i deres Embeder bliver enten dömte til store Böder eller fra deres Embeder, være sig geistlige eller verdslige, tildömmes at betale noget, i Proportion af forbemeldte, til Justits-Cassen. — 13) De, som allern. forundes Commissarier, som af dem Selv bliver udnefnede, skal erlægge 1 Rd. for hver Commissarius, som, förend Commissionen maa begyndes, betales, og med Landfogdens Quittering i Commissionen bevises. — 14) Skulde de farende Kjöbmænd overbevises at udföre Nogen af Landet, som ikke med Amtmandens Pass, ifölge kongelig Forordning, er forsjunet, skal samme betale 4 Rd. til Justits-Cassen. — 15) Underdommere, hvis Domme som lovstridige af deres Overdommere enten hjemvises til lovligere Behandling, eller og som ugrundet, ulovskikket, uretviis, eller med deslige Characterer aldeles frafaldes, skal, pro meliore informatione, betale 1 Rd. Er det Oberret, hvis Dom saaledes frafaldes og underkjendes, betaler hver af dem som Dommen haver undertegnet 4 Rd. til Justits-Cassen. — 16) Landsthingsskriveren skal aarlig, ved Althingets Slutning, indgive til Amtmanden Extract af Laugthings-Protocollen, saavidt nogen af foranförte Böder til Justits-Cassen maatte angaae, og det Aar udi Laugretten være forefaldet, da Amtmanden indsender det til Landfogden. Det samme iagttager han, som Præses saavel udi Consistorial- som Oberretten. —

Hvorefter de Vedkommende sig allerund. haver at rette og forholde. Givet &c. Fredensborg Slot den 16. Novembr. 1764. 1764. 16. Novbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Justitskassens Oprettelse og Anvendelse m. v. Fredensborg 16. Novbr. 1764. — Norske Tegn. XXXVII, 421[b]—422. 16. Novbr.

Frederik den Femte &c. V. S. G. T. Da Vi, i Anledning af Amtmanden paa Vort Land Island, Os elskelig Magnus Gislesens gjorte Forslag, samt din herom indgivne allerund. Forestilling, allern. have funden for godt, en Justits-Casse udi bemeldte Vort Land Island, under Navn af den islandske Justits-Casse, at lade oprette, for deraf at betales: 1) Laugretsmændenes Lön; 2) hvis til Laugthingshusets Reparation eller Opbyggelse behöves, og 3) hvis uomgjængelig behöves til Sagers Udförsel paa Rettens Vegne, som af Vores Stiftamtmand eller Amtmand paa Embedes Vegne anbefales, imod Erstatning af de Omkostninger, Actor ved Sagernes endelig Udfald vorder tildömte: — saa tilskikke Vi dig herhos den Anordning, som Vi angaaende forbemeldte islandske Justits - Casses Oprettelse under denne Dags Dato have ladet udfærdige, hvilken du til alle Vedkommendes Efterretning paa Island haver at lade bekjendtgjöre. — Og hvad angaaer Sysselmanden udi Dale Syssel Magnus Ketilsons allerund. Ansögning, at maatte godtgjöres hans Bekostninger og Möie for de ham af Amtmanden befalede Forretninger, da kan, efter din Forestilling, dermed beroe, indtil den islandske Justits-Cassa om 1 à 2 Aar kunde komme i den Stand, at ham deraf kunde betales hvis ham med Billighed for de ham opdragne Forretninger kunde tilkomme, og hvorfor Cassen igjen af vedkommende Paagjeldende kunde nyde Erstatning; — ligesom Vi og, i Anledning af Laugmand Svend Sölvesens allerund. Ansögning,

1764. samt din gjorte Forestilling, allern. ville have bevilget,
16. Novbr. at, naar den islandske Justits-Casses Tilstand det kan tillade, maa Laugthingshuset af dens Indtægter paa ny af Steen og Kalk opbygges Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 16. Novembr. 1764[1].

1765.
17. Mai.

Reskript til Biskoppen over Skalholt Stift, Finnur Jonsson, ang. nogle Annexkirkers og Capellers Afskaffelse. Fredensborg 17. Mai 1765.

— Norske Tegn. XXXVII, 498b—499. P. Péturss. Hist. Eccl. Isl. S. 100—101; Uddr. i Ussings Hoved-Register til den Fogtm. Reskriptsaml. s. u. **Island**.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Af en fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegio til Os indkomne Forestilling er Os allerund. bleven refereret, at endskjöndt ved sal. og höilovlig Ihukommelse Kong Christian den Fjerdes[2] allern. Befaling af 16. Aprilis 1556 er afskaffet mange af de paa Vort Land Island værende saa kaldede Halvkirker, hvilke ere etslags Bönnehuse eller Capeller, der i de fremfarne Tider af endeel Gaarde-Eiere eller Proprietarier ere oprettede og doterede paa deres Gaarder, for derudi at gaae til Guds Bord og ved samme Leilighed at anhöre en Prædiken nogle faa Gange om Aaret, da de ellers Sön- og Hellige-Dage söge deres rette Hoved-Kirke, — er det dog bragt i Erfaring, at der endnu findes mange saadanne Halvkirker der i Landet, hvilke i Henseende saavel til Tidens som Eiermændenes Forandring ligeledes nu ere blevne ganske unyttige, og derfor ansete for saadanne,

---

[1]) Reskript af s. D. til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio, af samme Indhold som Ovenstaaende. Siell. Tegn. LXXXV, 240.

[2]) saaledes Concept og Registrant; *rett.* Tredies.

der baade burde og uden mindste Vanskelighed kunde afskaffes. — Ligeledes at derforuden og findes paa Island endeel Kirker, der vel, som et Annex til en Hovedkirke, have deres eget Sogn, men, formedelst dette Sogn ikkun bestaaer af omtrent 3 Gaarde, og i samme heller ikke forrettes Gudstjeneste uden nogle faa Gange om Aaret, da Folket ellers hele Aaret igjennem söge Hovedkirken, ansees de i lige Maade for ganske unyttige, og kaldes der i Landet af samme Aarsag overflödige Kirker. — Og, som Vores General-Kirke-Inspections-Collegium, efter indhentede paalideligste Underretninger i denne Sag, nu til Os allerund. have indleveret en Fortegnelse over hvis Annex- og Halvkirker, som i Skalholts Stift paa Vores allern. Behag kunde afskaffes, nemlig: *Annex Kirker:* 1) Tvottaae[1]. — 2) Nupstad. — 3) Midbæle. — 4) Leirubache og 5) Næfurholt. *Capeller:* 1) Bustarfell. — 2) Thorfastade. — 3) Hrafnabjörg. — 4) Horn. — 5) Fell. — 6) Hörgsland. — 7) Fellsmuhle. — 8) Hvallöre. — 9) Engöe. — 10) Recker[2]. — 11) Eyre. — 12) Hvamm. — 13) Kialardalur. — 14) Ytre-Holmur. — 15) Hestur. — 16) Hytarnæs. — 17) Jörve. — 18) Gardardalstunga[3]. — 19) Stora-Holt. — 20) Langàr-Foss. — 21) Alstaros[4], og 22) Svinanes. Saa give Vi dig nu hermed tilkjende, at Vi allern. have funden for godt, at foranförte Annex- og Halvkirker skal, som unyttige og overflödige, nedlægges og afskaffes, og ingen videre Gudstjeneste eller Ministerialia udi samme forrettes; og ville Vi derhos allern., at med disse Kirkers Inventarier, Qvilder og andet, skal forholdes saaledes: 1) at Halvparten af Capellernes Qvilder og alles Messeklæder, Ornamenter og Instrumenter, skal henfalde til nærmeste fattige Præst

1765. 17. Mai.

[1]) d. e. Þvottá.
[2]) d. e. Reykir i Mosfellssveit.
[3]) d. e. Galtardalstúnga í Dölum.
[4]) d. e. Álftárós á Mýrum.

1765. og Kirke, efter din Sigende; men Klokkerne skal sælges paa Auction, for deraf at samle en liden Capital til Hjelp for de fattigste Kald i Stiftet. — 2) At den anden halve Part at Qvilderne og al Eiendom skal tilfalde vedkommende Proprietarier og Eiermænd. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Fredensborg Slot den 17. Maji 1765[1].

17. Mai.

17. Mai. **Reskript til Biskoppen over Holum Stift, Gisli Magnusson, ang. nogle Annexkirkers og Capellers Afskaffelse. Fredensborg 17. Mai 1765.** — Norske Tegn. XXXVII, 499b—501. Uddr. i P. Pèturss. Hist. Eccl. Island. S. 101.

Frederik den Femte &c. V. G. T. Af en fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegio til Os indkomne Forestilling . . . [o. s. v. som i foregaaende Reskript] . . . en Fortegnelse over hvis Annex- og Halv-Kirker, som i Holums Stift paa Vores allern. Behag kunde afskaffes, nemlig: *Annex-Kirker:* 1) Videveller. — 2) Geldingeholt. — 3) Maarstader. — 4) Höfde. *Capeller:* 1) Risöe. — 2) Siglunes. — 3) Gröf. — 4) Hof. — 5) Akrir[2], og 6) Malmöe. Saa give Vi dig nu hermed tilkjende . . . [o. s. v. som i foregaaende Reskript] . . . Befalendes &c. Fredensborg Slot den 17. Maji 1765.

12. Juni. **Rentekammer-Skrivelse til Laugmand Svein Sölvason, ang. Bekostninger ved Reparation af Klosterkirkernes Klokker. Khavn 12. Juni 1765.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 603.

Paa Hr. Laugmands Skrivelse til os under 19. Sep-

[1]) Ved Reskr. af s. D. (Rubr. i Norske Tegn. XXXVII, 501) til Amtmand Magnus Gislason tilstilles ham Gjenpart af ovenstaaende og næstfölgende Reskript til Efterretning.

[2]) d. e. Akrar i Skagafirði.

tembr. a. p. melde vi herved til Underretning og udi Gjensvar, at efter Hans Exc. Hr. Geheimeraad Rantzaus derover indhentede Betænkning er det ved kongelig allern. Reskript til Stiftamtmanden og Biskop Gisle Magnusson af 20. Maji[1] 1757 anordnet, at Klosterholderne i Holum Stift, ligesom det forhen i Skalholt Stift er brugeligt, skal aflægge aarlig Regnskab for Klosterkirkernes Indkomster, saa og ved hver Klosterkirke indrette ordentlige Kirkestole, paa samme Maade som overalt i Landet ved Beneficiariorum og Proprietariorum Kirker er introduceret, og siden Kirke-Intraderne efter höistbemeldte Reskripts ydermere Indhold ikke er begreben under Forpagtningen, men alene de seculariserede Gods(er), er Stiftbefalingsmanden af de Tanker, at Klokkernes Udsendelse og deres Omstöbning for Kirkernes egen Regning og Risico bör skee; hvilket vi Herr Laugmand til Underretning har villet tilmelde. Vi forblive &c. Rentekammeret den 12. Juni 1765.

1765.
12. Juni.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Extra-Skattens Udredelse i Island. Khavn 22. Juni 1765[2]. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 611.

22. Juni.

I Henseende til seneste Extra-Skats Paabud for alle kongelige Undersaatter, efter kongel. allern. Forordning, som herved fölger, og da ingen Anstalt derom hidindtil fra Kammeret for Island er föiet, mens ved kgl. allern. Resol. af 28. Junii 1751 derimod for Princesse-Styren saadan Anordning for Island bleven gjort, at alle Betjentere der udi Landet, hvis aarlige Indkomster ikke var höiere end 100 Rd. aarlig, derfor maatte være befriet, mens at derimod alle andre samme Princesse-Styr havde at betale, saasom: 1) de af Hans

[1]) I Originalen synes at have staaet feilagtig: 26. Maji.
[2]) Resol. 12. Juli 1765 og 17. Marts 1767.

1765. 22. Juni. Maj^ts Betjentere i Landet, som havde i aarlig Gage tilligemed Embedets Accidentier og Sportler over 100 Rd. — 2) De som noget verdslig eller geistlig Embede betjente og ingen vis Gage nöd, mens af Jordegods, Tiender eller i andre Maader havde over 100 Rd. Indkomst, item Kloster og Ombudsholdere, naar Klosteret eller Ombudet foruden den deraf svarende Afgift dennem over 100 Rd. maatte indbringe, desligeste Jordegods eiere, hvis aarlig Revenüe af deres Jordegods oversteg 100 Rd., skulde i lige Maade svare dette Paabud. — Ville Vi allerund. forestille Hans Kgl. Maj^t, om det med seneste Paabud ligeledes maatte forholdes, at de, hvis Indkomster vare over 100 Rd., alene samme Extraskat svarede, men de övrige udi Landet derfor at være befriet, saa og at denne Skat for Island förstmaatte angaae fra indeværende Aars Begyndelse af; imidlertid maatte det behage Hr. Amtmand, al fornöden Anstalt til dets Indfordring for dette Aar 1765 og fremdeles at forföie, at samme af dem, hvis Indkomme var over 100 Rd., blev betalt, der dog alene svarer for dem selv, deres Hustruer og hos sig havende Börn, som havde opfyldt deres 16de Aar, desligeste deres Tjenestefolk, hvorimod enhver Husbond af den Lön, Tjenestefolkene af dem aarlig bekommer, naar de deraf formaaede Skatten at udrede, samme igjen kunde indeholde og Landfogden tillige tilholdes, naar han fra Præsterne havde erholdet deres Angivelser efter den Ordre som Biskopperne efter vores Anmodning dennem derom tillægger, af hvormange Personer Enhvers Familie bestaaer, sit Hoved-Mandtal over Skattens Belöb derefter at forfatte, og ellers et àparte Regnskab derover derfore haver at aflægge, som aarlig her til Kammeret maatte indsendes med en saadan paategnet Attest af Hr. Amtmand, at de derudi anförte Personers Antal var overeensstemmende med Hoved-Mandtallet, samt Præsternes Af- og Tilgangslister, da det endog fölger af sig selv, at de, som have Rang, deres Charakteer-Skat àparte

betaler. Vi forblive &c. Rentekammeret den 22. Junii 1765[1]. 1765. 22. Juni.

Kongelig Resolution ang. Extraskatten i Island. Fredensborg 12. Juli 1765[2]. 12. Juli. — I Forestill. 2. Juli melder Rentekammeret, at det havde föiet Anstalt til, at Almuen i Finmarken som sædvanlig maatte blive fri for den i 1762 paalagte Extraskat, paa Grund af bem^{te} Folks nomadiske Levemaade og Fattigdom, saa at kun verdslige og geistlige Embedsmænd skulde betale denne Skat. — «Udi Island og Færöerne, der og til Norge henhöre», var Skatten heller ikke opkrævet i de foregaaende Aar. «Det har og med Almuen paa disse Öer, hvilke ernære sig deels ved Fiskerie og deels ved Qvægs og især Faars Opdræt, forsaavidt lige Beskaffenhed, at de i Almindelighed ere fattige, og har udi forrige Tider, ved extraordinaire Skatters Paabud, derfor været forskaanede; men derimod befindes dog andre, som ved den Anno 1749 paabudne Princesse-Styr efter allern. Resol. af 28. Juni 1751, have erlagt deres Andeel, nemlig Betjente, baade geistlige og verdslige, samt Kloster- og Ombudsholdere, der ere at ansee som Forpagtere, item Jordegodseiere, hvilke have udi Gage, Embeds-Indkomster eller frie Revenüer af de i Forpagtning overladte eller deres eiende Jordegodser, hver over 100 Rd. aarlig». Med de til disse Lande gaaende Skibe havde Kammeret föiet Anstalt til, at de som hörte til de anförte Classer skulde betale bemeldte Extraskat, «dog ikkun fra dette Aars Begyndelse», for dem selv, deres Hustruer og Börn 16 Aar gamle eller ældre, samt Tjenestefolk, mod Erstatning af disse sidste. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 46, Nr. 58;

---

[1] I Anledning af denne Rentekammerets Skrivelse androg Landfogden paa Althinget 1766, at Intet af denne Skat var indbetalt, hvorpaa samtlige Embedsmænd svarede, at de havde indgivet et allerund. Andragende om dens Eftergivelse paa Grund af de Landet overgaaende Landeplager: Is, Faarepest, Vulkan-Udbrud af Hekla og almindelig Hungersnöd. Althingsb. 1766, Nr. XVI.

[2] Resol. 17. Marts 1767; Rentek. Skr. 17. Januar og 24. Oktbr. 1767.

1765. jevnf. Althingsb. 1767, Nr. xxxi, 1. 3, og 1768, Nr. xxviii, 7. 3.
12. Juli.

At den paabudne Extra-Skat svares udi Finmarken, samt Island og Færöerne, ikkun af de der værende Betjente, samt Andre, som dertil have Formue, saaledes som det af Vores Rentekammer paa hvert Sted er foranstaltet, og at derimod Almuen paa disse Steder fremdeles, som hidindtil, for samme Skat vorder befriet, bliver allern. hermed approberet. Fredensborg Slot den 12. Julii 1765.

27. Juli. **Separations-Act mellem Bispestolen og Oeconomien ved Holum Bispestol. Öxeraa 27. Juli 1765.** — see under den kongelige Confirmation 29. Mai 1767.

1766.
11. Januar. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Benyttelse af Udskuds-Fisk. Khavn 11. Januar 1766.** — Publiceret paa Althinget 1766, Althingsb. s. A. Nr. xvi, og trykt sammest. Nr. xx. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 678.

Det maatte behage Hr. Amtmand, ved Overtalelse at bringe det derhen hos Indbyggerne udi Island, at de til deres egen og Handelens Bedste i gode Fisker-Aaringer i deres egen Oeconomie betjener sig mere af Udskud Fiske, og dermed hos Kjöbmændene udtog saa meget desto mindre Meel og Bröd end i fiskelöse Aaringer maatte skee, naar Sligt nödvendig udfordres, da saadant endog deres egen Velfærd vilde befordre, ved det at Almuen kunde anvende til deres anden Nödvendigheder det, som de ellers ved Handelen udgiver for mere Meel og Bröd i gode Fisker-Aaringer, end de nödvendig behövede, og udi hvis Sted de udskudte Fiske kunde tjene dem til deres nödtörftig Underholdning. Vi forblive &c. Rentekammeret den 11. Januarii 1766.

Reskript til Biskopperne i Danmark og Norge, samt i Island, ang. Forandring i Kirkebönnen, m. m. Christiansborg 14. Januar 1766. — Siell. Tegn. LXXXVI, 1ᵇ—2. 1766. 14. Januar.

Christian den Syvende &c. V. G. T. Saasom Gud allermægtigste haver, efter sin guddommelige Villie og Forsyn, til sit himmelske Riges Herlighed ved den timelige Död bortkaldet Vores elskelig kjære Herr Fader, den stormægtigste Konge og Herre, Herr Friderich den Femte, Konge til Danmark og Norge &c. — saa tilskikke Vi dig herhos en Formular, efter hvis Anledning den sædvanlige Bön efter Prædiken i Kirkerne skal indrettes. Thi er Vores allern. Villie og Befaling, at du strax derom i det dig allern. anbefalede Stift fornöden Anordning lader gjöre, og haver du ellers den Eed, hvortil dig herhos Formular sendes, saaledes allerund. paa slet Papir at forfatte og underskrive, samt Os allerund. at tilsende. Dermed &c. Christiansborg den 14. Januarii 1766.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Hyldingseden. Christiansborg 7. Februar 1766. — Norske Tegn. XXXVIII, 25—27, jevnf. Espól. Árb. X, 81. 7. Febr.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Saasom Gud allermægtigste haver, efter sin guddommelige Villie og Forsyn, fra denne Verden til sit himmelske Riges Herlighed ved den timelig Död bortkaldet Vores elskel. kjære Herr Fader, den stormægtigste Konge og Herre, Herr Friderich den Femte, Konge til Danmark og Norge &c., — da er Vores allern. Villie og Befaling, at du din Eed efter hosfölgende Formular skriftlig paa slet Papir forfatter og underskriver, samt Os tilsender, saa og, at du skriftligen tilkjendegiver Amtmanden paa Vort Land Island, Os elskelig Magnus Gislesen, at han i Vores Navn i dit Sted, saavidt alle civile Betjentere der

1766. 7. Febr. paa Island, saavel som og andre af Indbyggerne, som Jordegods der i Landet eier, angaaer, alene, men alle Præster og andre Geistlige i begge Stifterne der paa Landet, tillige med Biskopperne, som derom allern. ere blevne befalede, enhver udi sit Stift, for sig paa beleilige Tider og Steder med forderligste lader kalde, og paa Vores Vegne forelægger dennem: Os deres allerund. Troskabseed corporlig at gjöre efter hosfölgende Formularer, saasom de sig efter Enhvers Bestilling og Tilstand kan skikke, og derforuden at underskrive Eden efter samme Formularer paa slet Papir, hvilke skriftlige Eder af de civile Betjentere og Indbyggere, naar Amtmanden selv sin Eed ligeledes haver underskreven, han med förste i Aar afgaaende Skib allerund. haver at indsende, af hvilke Regnskabsbetjenternes Eder udi Vores Rentekammer skal leveres. Og som Vi ellers allern. under denne D. D. have anordnet og befalet, at Alle og Enhver af Vore kjære og troe Undersaatter i begge Vore Riger Danmark og Norge, som af höistbem^{te} Vores elskelig kjære Hr. Faders Bestallings- eller Benaadings-Breve, der enten af Cancelliet, Rentekammeret eller nogen andensteds ere udfærdigede, i Hænde haver, saa og alle de, som Privilegier, Exspectansbreve paa Bestillinger, Beneficier eller andet deslige haver, skulle inden en vis foresat Tid om Vores allern. Confirmation og Fornyelse derpaa allerund. Ansögning gjöre, og det paa ethvert Sted, hvorfra saadanne Breve forhen ere udfærdigede: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du saadan Vores allern. Villie og Anordning der paa Island ved Amtmanden lader kundgjöre, og derhos foranstalter, at saavel han selv som andre Vore derværende Betjentere og Undersaatter, som saadanne Breve i Hænde have, om Vores allern. Confirmation derpaa forderligst Ansögning gjör, saafremt de agter samme fremdeles at nyde, saa og tillige lader fölge rigtige Gjenparter, under deres Hænder, af de dem i saa Maade forundte Bestallings- og Benaadings-Breve,

ligesom Vi og, angaaende Præsternes og andre Geistliges Kaldsbreves Confirmation have tillagt begge Biskopperne Vores allernaad. Befaling. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 7. Februarii 1766[1]. 1766. 7. Febr.

Reskript til Biskopperne i Island, ang. Hyldingseden. Christiansborg 7. Februar 1766. — Norske Tegn. XXXVIII, 27—28. 7. Febr.

Christian den Syvende &c. V. G. T. Saasom Gud allermægtigste haver ... [o. s. v. som i foregaaende Reskript] ... da er Vores allern. Villie og Befaling, at du, tillige med Amtmanden, Os elskelig Magnus Gislesen, som fra Vores Stiftbefalingsmand over Vort Land Island derom Vores allern. Villie bliver tilkjendegivet, alle Præster og andre Geistlige i Skalholts Stift for Synden (i Holums Stift for Norden) paa bemeldte Island paa beleilige Tider og Steder med forderligste for eder lader kalde, og paa Vores Vegne dennem forelægger: Os deres allerund. Troskabseed corporlig at gjöre, efter den Formular, som Amtmanden til den Ende tilsendt vorder, saasom den sig efter Enhvers Bestilling kan skikke, og desforuden at underskrive Eden, efter samme Formular, paa slet Papir, hvilke skriftlige Eder, naar du din tilligemed har underskreven, du og Amtmanden Os med förste i Aar afgaaende Skib allerund. haver at tilskikke; og ville Vi i det Övrige, at saavel du selv, som Præsterne og andre Geistlige i det dig allern. anbetroede Stift, hvilke med Vores elskelige kjære Herr Faders Kaldsbreve ere forsynede, skal forderligst derpaa allerund. anholde om Vores allern. Confirmation,

[1]) Ved Reskript 5. Juni 1767 til Stiftamtmand Rantzau er alle civile Embedsmænd i Island meddeelt kongelig Confirmation paa deres Embeder uden Betaling. Norske Tegn. XXXVIII, 352—353; bekjendtgjort paa Althinget 1768, Althingsb. s. A. Nr. xxix, 1.

1766. da de og tillige have at lade fölge rigtige Gjenparter,
7. Febr. under deres Hænder, af de dem allern. forundte Kaldsbreve; hvorhos du haver at indberette, hvilke af Præsterne der kan formaae, og hvilke ikke, samme Vores Confirmationer af Cancelliet at indlöse. Dermed &c. Christiansborg Slot den 7. Februarii 1766[1].

8. Febr. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Skatter af en Sysselmands Brugsjord.** Khavn 8. Februar 1766. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 688.

Sysselmanden Hans Wium har ved Ansögning besværget sig over Sysselmand Peder Torstensen, fordi de tvende Gaarde, som T. beboer, skal ligge udi W.s anfortroede Syssel, hvorudover han ikke heller enten Skat eller Rettighed deraf skal have bekommet. Efter Hans Exc. Hr. Geheimeraad Rantzaus herover indhentede Betænkning, og det Hr. Amtmand derom har anfört, skulde Sysselmand W. af de Gaarde og Jorder, som T. saaledes havde i Brug, aarlig tilkomme to Rigsdaler, naar de af en Bonde blev beboet, detsaarsage H. Exc. Hr. Geheimer. og Stiftamtm. Rantzau er af den Formening, at Sysselmand T. burde betale til W. hvad han kunde have haft deraf, ifald Jorden og Gaarden imidlertid var bleven beboet og brugt af en Bonde, hvilket vi og saaledes bifalder, og altsaa maatte det behage Hr. Amtmand herom at forföie saadan Anstalt, at Sysselmand T. til W. aarlig betaler hvad han i saa Maade rettelig kunde tilkomme. Vi forblive &c. Rentekammeret den 8. Februarii 1766.

---

[1]) Ved Reskripter til begge Biskopperne 5. Juni 1767 er alle geistlige Embedsmænd meddeelt kongelig Confirmation paa deres Embeder uden Betaling. Norske Tegn XXXVIII, 353—354.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Enkesæde for Præste-Enker fra Valthiofstad Præstekald. Christiansborg 21. Febr. 1766. — 1766. 21. Febr.
Bekjendtgjort paa Althinget 1776, see Althingsb. s. A. Nr. xxv, S. 66. Norske Tegn. XXXVIII, 47b—48. P. Pètursson Hist. Eccl. Isl. S. 107—108.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Provsten i Mule Syssel paa Vort Land Island, Herr Hjorleifur Thorderson, haver allerund. andraget, at fast alle Valthiofstad Kirkes Jorder ere deels ruinerede af de farlige Elver, som löbe ned fra Isfjeldene, deels af de höie Bjerges nedfaldende Skreder, saa ingen af dem er af den Beskaffenhed, at en Præste-Enke, efter Præstens dödelig Afgang, kan boe derpaa; men at der i Sognet ligger en af de saa kaldede Christfar-Jorder, Arneidarstader, som i gamle Dage til gudelig Brug har været henlagt, og Opsidderen derpaa altid har underholdt et fattig Menneske, hvilken Gaard skal være meget bekvem for Præste-Enken. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter bemeldte Provst Thordersons derhos allerund. gjorte Ansögning, samt din derover givne Betænkning, allern. have bevilget, at Gaarden Arneidarstader, naar den vorder ledig og der er nogen Præste-Enke i Valthiofstad Kald, maa forundes bemeldte Enke til Beboelse, med de Vilkaar, at hun tilbörlig forsörger den Fattige, ligesom en anden Bonde, samt naar der er ingen Enke i Kaldet, Præsten paa Valthiofstad da selv underholder Christfaarmanden, imod at han tager Landskylden af Gaarden og dens underliggende Hjaleier. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 21. Februarii 1766.

Kongelig Resolution ang. Embedsboligers Vedligeholdelse for Amtmanden og Landfogden i Is- — 25. Febr.

1766. land. Christiansborg 25. Februar 1766[1]. —

25. Febr. I Rentekammerets Forestilling 17. Febr. anföres, at de nye af „de der i Landet befindende saakaldede Broksteen og Grundmuur" opförte Huse paa Bessastad og Vidö, som vare bestemte til Embedsboliger for Amtmanden og Landfogden, havde kostet 7 à 8000 Rd., og Kammeret mener, at hvor nogen Betjent ikke allerede er i Possession af fri Bopæl, bör ham efter Omstændighederne forundes en eller anden kongelig Bygning til Beboelse, men paalægges at holde samme Bygning vedlige; med Hensyn til Amtmanden og Landfogden, foreslaaes, at hver af dem tillægges aarlig 30 Rd. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 47, Nr. 14. – **Uddrag.**

Vi approbere efter anförte Beskaffenhed allern.[2]: — — — 2) at Amtmand Magnus Gisleson og Landfoged Skule Magnusen udi Island, saa længe de udi samme Embeder forblive, maa til de dem bevilgede frie Vaaningers Vedligeholdelse forundes hver 30 Rd. aarlig, saa og det Manglende paa Taget over den Förstes Vaaning for Vores Regning sættes istand, hvorimod disse Betjente selv bekoste Alt hvad til bemeldte Bygningers Reparation udfordres, saa at de eller Arvinger ved Fratrædelsen dertil blive ansvarlige, og Efterkommerne blive pligtige selv og paa egen Bekostning, uden mindste Udgift for Vores Cassa, at holde bemeldte Bygninger udi forsvarlig Stand, saafremt de agte samme at beholde. Christiansborg Slot den 25. Februarii Anno 1766.

7. Marts. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. den islandske Lovs Revision. — Christiansborg 7. Marts 1766.** — Norske Tegn. XXXVIII, 53[b] —54; Rubr. hos Fogtm. VI. 1, S. 11.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Eftersom Os af en fra Sysselmand Bjarne Haldorsen paa Vort

[1]) Instruct. 28. Marts 1769.

[2]) det Övrige af Resolutionen angaaer Amtmands-Boligen i Nordlandene og Finmarken.

Land Island indkomne Memorial allerund. er bleven refereret, at han i Aaret 1760 er bleven befalet, at gaae John Olavsön, Vice-Laugmand for Synden og Östen paa bemeldte Island, tilhaande ved det af ham forfærdigede Udkast til en forbedret islandske Lovbog, og at han derfor har været tillagt udi 4 Aar 100 Rd. aarlig; og som dette Arbeide ikke i de forbemeldte 4 Aar har kundet blive færdig, haver han allerund. begjert, at, ligesom Vores elskelig kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, under 13. Julii 1764 allern. har bevilget, at bemeldte Vice-Laugmand John Olavsen maa endnu i 2 à 3 Aar nyde 100 Rd. aarlig, ham da ligeledes i samme Tid maatte forundes, om ikke det Hele, da det Halve af de ham forhen tillagde 100 Rd. aarlig. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter den fra dig derover indhentede Erklæring, allern. have bevilget, at Sysselmand Bjarne Haldorsen maa i samme Tid, nemlig 2 à 3 Aar, som Vice-Laugmand Olavsen nyder de forbemeldte 100 Rd., ligeledes for sin ved Lovarbeidet havende Möie nyde 50 Rd. aarlig; og haver du at tilkjendegive dennem, at de, ifölge den til dig den 13. Julii 1764 ergangne allern. Befaling, aarligen skal indberette hvorvidt Arbeidet haver Fremgang. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 7. Martii 1766[1]. 1766. 7. Marts.

Reskript til Biskopperne i Island, ang. en almindelig Bededag. Christiansborg 14. Marts 1766. — Norske Tegn. XXXVIII, 57b—58. 14. Marts.

Christian den Syvende &c. V. G. T. Da Vi allern. have anordnet en almindelig Bededag udi Vore Riger

[1] Ved Reskr. af s. D. til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio er given Udgiftsordre paa de ommeldte 50 Rd. aarlig til Bjarni Haldorsson. Siell. Tegn. LXXXVI, 67b—68; jevnf. Fogtm. VI. 1, S. 11.

1766. 14. Marts. og Lande at skal holdes Söndagen den 25. Maji förstkommende, for ved Vore kjære og troe Undersaatters inderlige Forbönner at tilbede Os den Allerhöiestes Velsignelse og kraftige Bistand til Vores Regjerings lykkelige Bestyrelse, til at befordre Guds Ære og Vore Undersaatters sande Velfærd og Bedste; men Vi, i Henseende til at saadan Vores allern. Befaling ikke saa betids paa Vort Land Island kan blive bekjendtgjort, allern. have funden for godt, at denne Bededag der paa Landet Söndagen den ... förstkommende skal holdes: — saa tilskikke Vi dig herhos Exemplarer af de Texter, med Collect, Bön og Psalmer, som Vi allern. have approberet at skal forklares og bruges paa forbemte Bededag; og er tillige Vores allern. Villie og Befaling, at du udi det dig allern. anbetroede Stift lader Sligt ved Præsterne af Prædikestolene Söndagen forher for Menighederne kundgjöre, saa og erindrer dennem ved en alvorlig Formaning, at opmuntre hver sin Menighed til Bön og Guds Paakaldelse, i Anledning af Vores ved denne Bededags Anordning havende christelige og velmenende Hensigt. Derefter du dig allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 14. Martii 1766.

29. Marts. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. en Sysselmands Pligt at boe i Sysselet. Khavn 29. Marts 1766.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 709.

Efter det Sysselmand Hans Wium udi Skrivelse til os under 17. Septbr. a. p. har andraget, har en anden Sysselmand, Peder Thorstensen, sat sig ned og boer udi Wiums Syssel. Da nu det kgl. allern. Reskript af 1. [*rett.* 21.] Maji 1657, hvoraf herved fölger Copie, udtrykkelig befaler, at enhver Sysselmand skal boe i sit eget Syssel, for desto bedre at kunne betjene den gemene Mand ved Lov og Ret, og den kongelige Tjeneste

at befordre, og det under deres Syssels Fortabelse, 1766.
hvem det ikke efterkom, m. v., saa maatte det behage 29. Marts.
Herr Amtmand derefter at foranstalte og lade paasee, at Sysselmand Peder Thorstensen straxen afflytter fra Wiums Syssel og udi sit eget sig nedsætter, og tillige efter Vores Skrivelse under 8. Februarii sidstleden, hvortil vi os vil have refereret, betaler til Sysselmand Wium for de Jorder udi hans Syssel, som Thorst. haver haft udi Brug, hvad Wium deraf efter Billighed kunde og burde tilkomme. Vi forblive &c. Rentekammeret den 29. Martii 1766.

Rentekammer-Skrivelse til Landfogden, ang. Afdrag i Landphysici Gage og Medicament-Penge. 5. April.
Khavn den 5. April 1766. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. O, Nr. 717. Uddrag.

— — —[1] Han vilde endog lade Sig dette være til Efterretning, at af den aarlige Gage, som Landphysicus udi Island er forundt, maa, ligesom det skeer ved alle andre Gager, aarlig decourteres 2⅓ pro Cento, men derimod af det, som hannem til Medicamenters Indkjöb aarlig er tillagt, ikkun 1⅓ pro Cento. — Rentekammeret den 5. April 1766.

Kongelig Resolution ang. Vadmels-Afgiften af Myra og Borgarfjords Sysseler. 22. April.
Christiansborg 22. April 1766[2]. — Sysselmændene i bemeldte Sysseler havde andraget, at ved Faarepesten vare 14 à 15000 Stykker Faar döde i Myra Syssel, og i Borgarfjords Syssel fast alle Faar, som der fandtes, saa at de af den Aarsag ikke kunde præstere den bestemte Leverance af Vadmel, 480 Alen aarlig for hvert Syssel, og da Indtægten, f. Ex. af Borgarf. Syssel, kun

---

[1]) Begyndelsen af Brevet er Udgiftsordre paa det ved kgl. Reskr. 7. Marts 1766 bevilgede Honorar for Lovrevisionen.

[2]) kgl. Reskr. 7. Oktbr. 1837; jevnf. Rentek. Skrivelse 12. Marts 1836 (Isl. Copieb. 11, Nr. 1233).

1766. beregnedes af Sysselmanden til netto mellem 40 og 50 Rd., kunde de ikke uden Tab betale Penge isteden, da de i saa
22. April. Fald maatte betale den kongelige Kasse 12 Sk. Croner for hver Alen, som var Compagniets Priis, men maatte kun tage af Almuen 10 Sk. Species for Alen, efter Taxten af 10. April 1702, hvorved de tabte 1¼ Sk. Croner paa hver Alen, eller hver for sig 6¼ Rd. Croner. Afgiften af hvert Syssel var aarlig 96 Rd. 25⅗ Sk. Croner. Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 47, Nr. 27.

Efter anförte Omstændigheder ville Vi allern. 1) fritage Sysselmændene udi Myre og Borgefjords Sysler paa Island, saa længe de, formedelst Faarenes Död, beviisligen ikke have været eller blive istand til at yde deres Afgifter i Vadmel in natura, for at betale derfor videre end efter Land-Taxten, à Alen 10 Sk. Species, saa at Forskjellen imod de ellers erlæggende 12 Sk. Croner imidlertid bortfalder; og 2) forunde dem paa indeværende Aars Afgifter af bem^te Sysseler Dilation udi 2 Aar, imod at de derefter samme andrage. Christiansborg Slot den 22. Aprilis 1766.

16. Mai. **Reskript til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammercollegio, ang. Fremmedes Handel og Skibsfart paa Island, m. m. Frederiksberg 16. Mai 1766**[1]. — Siell. Tegn. LXXXVI, 104—106. — Pontoppidans Saml. til Handels-Magazin for Island I, 171—176; Rubr. hos Fogtm. VI. 1, 24. — General-Procureur Stampes Betænkning i Sagen, dat. 19. Februar 1766, er trykt i hans „Erklæringer" V, 5—18.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Os er allerund. bleven refereret, at, efter at Vores octroyerede almindelige Handelscompagnie, — i Anledning af den dem igjennem Vores Rentekammer under 15. Augusti 1763 allern. forundte Octroy for Handelen paa Vort Land Island, dens 13. 14. og 15. Art., som grunder sig paa

[1]) Reskr. 20. Juni 1766; For. 1. April 1776.

de Regler, hvilke fra de ældre Tider af i den islandske Handel ere ansete som antagne, i Henseende saavel til Vores egne Undersaatter udenfor Compagniet, som Fremmede, ei at maa handle paa Island, eller drive enten Handel eller Doggerie i Söen eller Havet omkring Island, — havde til bem[te] Island opsendt et armeret Fartöi, og ved samme udi afvigte Aar der ladet opbringe tvende franske Skibe fra Dynkerken, har Vores elskelig kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, paa den kongelig franske Ambassadeur, Herr Præsident Ogiers derom gjorte Forestilling, allern. behaget at resolvere: at begge disse Skibe, som et Venskabs Tegn for det kongelig franske Hof, maatte tilbage leveres, med videre: — Thi have Vi nu, til slig Uleilighed for Fremtiden at forekomme, og paa det Handels-Compagniet kunde vide, hvorledes de, i Henseende saavel til Vore egne Undersaatteres som fremmede under Island sig indfindende Skibe, som der enten ved Fiskerie eller i andre Maader maatte drive utilladelig Handel, sig havde at forholde, allern. funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed anordne og befale: 1766. 16. Mai.

1) At ingen andre Skibe, være sig indenlandske eller fremmede, undtagen de, som tilhöre Compagniet, maa gaae ind udi de islandske Havne, paa dens Rhede eller Kyster, under Straf at blive paagrebne og confisquerede, med mindre de, formedelst Storm og Uveir, eller andre ulykkelige Tilfælde, bleve nödtvungne dertil, for at redde deres Liv, Skib eller Gods, hvilket de strax ved deres Ankomst have at give Vores nærmeste ved Stedet værende Betjent tilkjende; og skal de være forbundne, udi deres Opholdstid der paa Stedet, hvilken maa være saa kort som mueligt, at entholde sig fra al Handel med Indvaanerne paa Island. — 2) Dersom Skibsfolkene blive befundne at drive nogen Handel med deres Lands Vare, hvilken Handel i alle Maader er forbuden og utilladelig, og det ved Skibets Visitation befindes, at Skibet er forsynet med Tobak, Brændeviin eller

1766. 16. Mai. fremmede Vare, paa en Maade, at deraf kan sluttes at Rhederne har haft Hensigt dermed at drive Handel, da skal i dette Tilfælde Skibet og Varene være confisquerede, Compagniet til Fordeel; og naar Skib og Gods saaledes er dömt at være confisqueret, skal Dommeren i Island strax, saasnart Dommen er afsagt, tilkjondegive Skipperen, at det staaer ham frit for at indstævne Dommen for Ober-Admiralitetet, og at han i saa Fald havde at forsyne sig med Ober-Admiralitets-Rets Stævning inden 6 Uger efter hans Ankomst til Kjöbenhavn, da Compagniet imidlertid ei maa sælge saadant Skib. Paa det og Bedragerie kunde forekommes og Varenes Mængde fastsættes, forfatte Rhederne en Specification over de indehavende Vare, og levere den underskreven til Skibs-Capitainen, som skal være pligtig at forevise den til de i Island forordnede Visiterere, for dermed at kunde bevise hvad Slags og hvormange Vare Rhederne i Skibet har ladet indlade, da ved saadan et Skibs Visitation maa sees noget paa den Tid, det allerede har lagt under Landet, og været hjemme fra, for derefter at dömme om, hvorvidt af den dem tilstaaede Provision de allerede maatto ansees at have fortæret, og hvorvidt der rimeligviis kunde være tilbage. — Dersom det derimod af Varenes, Levnetsmidlernes og Drikkevarenes maadelig Mængde, som i et Skib ere fundne, og af hvilket man har truffen Equipagen, eller nogen af dens Folk, at drive Handel, bliver befunden, at Rhederne ikke har Deel udi saadan Handel, men at den alene angaaer Equipagen, eller Nogen af dem som udgjör samme, saa skal i dette Tilfælde de fremmede Vare, der ei ere bestemte til Equipagens Provision og Næring, og som ei udi den af Rhederne forfattede Optegning findes anförte, være confisquerede og borttages, og foruden de anholdte Vares Confiscation betales ligesaa meget udi Told, Consumtion og Accise, som de anholdte og confisquerede Vare ere værd; saa skal og Skipperen for saadanne Vares Udlosning eller Indtagelse paa et ulovlig Sted,

ifald det er en indenrigs Skipper. udstaae de i Toldrullen fastsatte 6 Maaneders Fæstningsarbeide, eller og betale udi Straf 200 Rd., men om det er en fremmed Skipper, som befindes i saadan Forbrydelse, da han betale i Straf 200 Rd., hvilke Pengeböder Skibs-Capitainen og Equipagen uden Ophold, Een for Alle og Alle for Een, skal være pligtige at betale; og skal Skibene selv hæfte for Forbrydelser, som begaaes af Skipperen og Equipagen, for Told, Consumtion og Accise-Afgift, saavel som Strafböder, indtil derfor er gjort Rede, eller og Vedkommende her har stillet antagelig Forsikkring. Og paa det der kunde vides at gjöre Beregning over Provisionen af Tobak, Brændeviin og Viin for en Fiske-Hukkert, ville Vi allern. have fastsat, at 50 Pd. Tobak, et Oxehoved Brændeviin og 2 Oxehoveder Viin skal regnes og ansættes for en Hukkerts Mandskab af 12 Personer, naar derhos supponeres at Reisen frem og tilbage varer 2 Maaneder; hvorefter Quantiteterne for mindre eller mere Mandskab, samt kortere eller længere Reise, bliver at bestemme. — 3) Dersom Skibs-Capitainen eller nogle Matroser blive befundne med Indvaanerne paa Island at handle med islandske Vare, eller dersom, ved den Visitation der gjöres paa et Skib, naar det lander udi Island, findes udi samme af dette Lands Vare, saasom Strömper, Vanter m. v., da skal disse Vare ikke alene være confisquerede, men endog derfor betales ligesaa meget udi Told, Consumtion og Accise, som de anholdte og confisquerede Vare ere værd, samt den forhen fastsatte Straf af 200 Rd., med hvilken Mulkt forholdes paa samme Maade, som i næst foregaaende Artikel om Pengeböder er anordnet. — 4) Som det og ofte hænder sig, at fremmede Nationers Fiskerskibe, naar de mærker at de skal visiteres, kaster over Bord hvis de af forbudne Vare haver inde, hvorved de paa saadan utilladelig Maade söger at dölge og skjule deres Omgang, for at undgaae den deraf flydende Overbeviisning om utilladelig Handel: saa, for at undgaae al

1766.
16. Mai.

1766. 16. Mai. Underfundighed og Bedragerie, ville Vi allern. have befalet, at om Nogen, enten Vore egne Undersaatteres eller Fremmedes Fiskerfartöier, skulde foretage sig at kaste Noget, det allermindste, over Borde, naar enten Compagniets Krydsere eller andre deres Udsendte nærme sig, for at visitere slige Fartöier, da, naar Sligt dennem lovlig overbevises, skal saadant Fartöi og Ladning uden videre Omstændighed anholdes, föres for Retten og Compagniet som hjemfalden tildömmes; dog at med Dommens Indstævning for Ober-Admiralitetet og videre forholdes efter den forestaaende 2. Artikel. — Derefter I eder allerund. kunde vide at rette, og det almindelige Handels-Compagnie Sligt til Efterretning at bekjendtgjöre. Befalendes &c. Frederiksberg Slot den 16. Maji 1766.

30. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Reduction af Qvilder paa Præstekaldet Eyvindarholar. Frederiksberg 30. Mai 1766[1]. —** Norske Tegn. XXXVIII, 106ᵇ—107.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Under 6. Septembris a. p. haver Præsten Herr Halfdan Gislason i Holum Præstekald udi Rangervalle Syssel og Skalholt Stift paa Vort Land Island allerund. andraget, at ved bemte Holum Præstekald skal til Anno 1748 have hæftet 24 Kirkeqvilder, til utaalelig Byrde og Ansvar for den derværende Præst, hvorover den i bemte Skalholt Stift da værende Biskop skal have resolveret, at 12 af bemeldte 24 Qvilder skulde betales af bemeldte Halfdan Gislasons afg. Formands Stervboe til ham med 3 Rd.s Værdie; men, som 4 af de 12 tilbageblevne Kirkeqvilder samme Aar, formedelst Mangel paa Foder, ere bortsolgte, saa at nu ikkun skal være 8 tilbage hos ham indestaaende, det og med Thingsvidne er beviist, at

[1]) Reskr. 30. Marts 1774.

paa Holum Præstegjeld umuligen skal kunne underholdes flere end 6 Qvilder, saa haver fornævnte Halfdan Gislason allerund. begjært, at han og Arvinger maatte fritages for flere end 6 Qvilders Ansvar og Vedligeholdelse, imod at betale de 18 Stykker med 48 Rd. 1 Mk. til Kirken eller Præstegaarden. — Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af saadan allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, samt efter Vores General-Kirke-Inspections-Collegii herover givne Betænkning, allern. have bevilget, at Supplicanten maa fritages for at holde flere end 6 Qvilder, imod at svare 3 Rd. Species for hver af de övrige 18 Qvilder; dog maa samme 18 Qvilders Belöb ei komme Holum Præstegaard alene til Nytte, men skal henföres til de övrige Præstegaarders unyttige Inventariers Summa, som i sin Tid skal reparteres. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Frederiksberg Slot den 30. Maji 1766.

1766.
30. Mai.

Reskript til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio, ang. Fremmedes Skibsfart og Handel paa Island. Frederiksberg 20. Juni 1766[1]. — Siell. Tegn. LXXXVI, 121b—123. Pontoppidans Samlinger til Handels-Magazin for Island I, 176—179; Rubr. hos Fogtm. VI. 1, S. 27.

20. Juni.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Da Vi under den 16. Mai sidstleden allern. have tilkjendegivet eder, hvorledes Vores octroyerede almindelige Handels-Compagnie sig haver at forholde i Henseende til fremmede under Vort Land Island sig indfindende Skibe, som der enten ved Fiskerie eller i andre Maader maatte drive utilladelig Handel; og den ved Vores Hof forhen

[1]) Rentek. Skriv. 14. Febr. og 16. Mai 1767, jevnf. Toldk. Skriv. 20. April 1776.

1766. 20. Juni. værende kongelig franske Ambassadeur, Herr Præsident Ogier, har, förend hans Afreise, i Anledning af saadan Vores allern. Befaling, forestillet, at ifald, ifölge forbemeldte Befalings 2. Post, Skibene selv skulle hæfte for Forbrydelser, som begaaes af Skipperen og Equipagen, for Told, Consumtion og Accise-Afgift, saavel som Strafböder, indtil derfor er gjort Rede, eller og Vedkommende her have stillet antagelig Forsikkring, vilde saadan et Skibs Hæftelse blive et anseeligt Tab for Rhederne, efterdi det ikke vilde blive muеligt for Equipagen at faae de i saa Maade behövende Penge i Island, eller derfor der at kunne stille antagelig Forsikkring, hvorover Skibet for det Aar blev hindret fra at fiske, og de paa dets Udredning anvendte Bekostninger altsaa vare tabte, foruden at det og vilde blive vanskeligt, imidlertid at faae den fornödne Provision der i Landet: — Saa give Vi eder hermed tilkjende, at Vi denne forberörte Post i bemeldte Vores allern. Befaling isaavidt allern. ville have forandret, at, naar nogen af Mandskabet paa fremmede Nationers Skibe, som fiske under Island, maatte befindes i de Tilfælde, hvorudi formedelst utilladelig Handel, Varenes Confiscation med Told og anden Rettighed, saavel som Strafböder, er fastsat, da, isteden for, som meldt, at Skibene derfor skulle hæfte, indtil Betaling skeer, eller derfor er stillet antagelig Forsikkring, skal Skipperen og Mandskabet uden Ophold betale samme, Een for Alle og Alle for Een, eller og for disse Böder udgive en Vexel, stilet paa Skibets Rhedere, som er pligtig den at honorere, imod Regres til Equipagen, hvilken Vexel Vedkommende skal imodtage og lade sig nöie med, alt saa længe slige Vexler prompte blive honorerede og betalte; men ifald det nogensinde i Fremtiden skulde indtræffe, at en saadan Vexel ikke strax og rigtig blev betalt, haver Handels-Compagniet at indberette det, da det derefter skal være dem tilladt, i Henseende til de forberörte Mulkter og Böder m. v., at forholde sig efter forbemeldte Vores

Befaling af 16. Maji sidstafvigt. Ligeledes ville Vi og allern., at istedenfor at, ifölge berörte Befalings 4. Post, et Fartöi skulde dömmes Compagniet hjemfalden, naar det lovlig var beviist, at af samme strax for eller ved Skibets Visitation Noget var kastet over Borde, skal nu, i slig Tilfælde, betales den samme Mulkt af 200 Rd., som efter Told-Ordonancen bör erlægges, naar Vare paa et ulovligt Sted udlosses eller indtages; og skal for saadanne Böder udgives og modtages Vexler, og dermed forholdes paa samme Maade som foranfört. Endelig, som udi Slutningen af bemeldte Befalings 2. Post Provisionen af Tobak, Brændeviin og Viin paa en Fiske-Hukkert er beregnet efter, at en Reise frem og tilbage ikkun skulde vare 2 Maaneder, ville Vi og denne Post, i Anledning af bem[te] Herr Præsident Ogiers derom gjorte Forestilling, derhen have forandret, at Provisionen maa fastsættes paa 4 Maaneder, dog efter den forhen gjorte Beregning og bestemte Regel, i Henseende til saadan en Fiske-Hukkerts mere eller mindre Mandskab, samt kortere eller længere Reise. — Derefter I eder allerund. haver at rette, og det almindelige Handels-Compagnie Sligt til Efterretning at bekjendtgjöre. Befalendes &c. Frederiksberg Slot den 20. Junii 1766. 1766. 20. Juni.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Medicinalvæsenet. Frederiksberg den 20. Juni 1766[1]. — Norske Tegn. XXXVIII, 119—120; Fogtm. VI. 1, S. 26—27. 20. Juni.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Som Os allerund. er bleven refereret det af Landphysicus paa Vort Land Island Bjarne Paulsen indgivne allerunderd. Forslag, saa og de saavel fra Vores Rentekammer som dig derover indhentede Betænkninger; saa give Vi dig nu hermed tilkjende, at Vi, i Anledning deraf, allern. have bevilget:

[1]) jevnf. Reskr. 8. Apr. 1768; kgl. Resol. 12. Mai 1783.

1766. 20. Juni. 1) At der, for det Förste, maa antages tvende Fjerdings-Chirurgi paa Island, nemlig de af Landphysicus dertil i Forslag bragte Magnus Gudmundsen og Halgrim Jonsen Bachman, som begge af ham ere underviste, hvilke nu, ved deres Antagelse, af Vores Cassa begge maa nyde engang for alle 100 Rd. til Instrumenter og Böger, som da, under Landphysici Tilsyn, skal blive et Inventarium for de efterkommende Fjerdingschirurgi; og kunde Biskopperne med Amtmanden nærmere foreslaae Steder til fri Bolig for dem, den ene i Norder- og den anden i Vester-Fjerdingen. Disse forbemeldte tvende Fjerdingschirurgi maa, fra indeværende Aars Begyndelse, tillægges hver 66 Rd. aarlig, nemlig af 2 Degners og 1 Eleemosynarii Underholdning 72 Rd.[1] (hvorom nærmere med Vedkommende skal correspondereres), af Landphysici tillagde Indkomster efter hans eget Tilbud 32 Rd.[2], de dem begge hidtil, imedens de vare under Landphysici Underviisning, af Vores Cassa tillagde 20 Rd. aarlig, som fremdeles maa vedvare, og de endda manglende 8 Rd. maa tages af det islandske Tugthuses Indkomster, som da udgjör for dem begge aarlig 132 Rd. — 2) I Henseende til den af Landphysico foreslagne Forandring med Hospitalerne, da, som du anseer samme for en meget betydelig Sag, haver du at anordne trende geistlige og trende verdslige Embedsmænd der paa Landet, denne Post at undersöge, hvorefter de deres Forretning til begge Biskoppernes og Amtmandens Betænkning haver at indsende; og kunde Landphysicus imidlertid foreskrive de Syge et diætisk Reglement, hvorhos Hospitalsforstanderne kunde paalægges at besörge dem derefter forpflegede, saavelsom og at correspondere med ham aarligen om de Omstændigheder de befinde sig udi. — 3) Som Vi og, i Anledning af bemeldte Bjarne Paulsens gjorte Forslag, angaaende en Indretning

[1]) kgl. Resol. 21. April 1777.
[2]) kgl. Resol. 11. April 1774.

til examinerede Jordemödres Etablissement paa Island, allern. ville skjænke 100 Rd. aarligen, som skal anvendes og uddeles til de paa de fornöden befundne Steder antagende og fordelende islandske Jordemödres Underholdning: saa have Vi ladet befale Amtmanden, Os elskelig Magnus Gislason, at overlægge med Landphysicus og andre Vedkommende, hvorledes denne Indretning til Landets almindelige Nytte bedst kunde iværksættes, saa at paa de fornödenste Steder islandske Jordemödre kunde anvises, hvorefter han derom sit Forslag med de i Aar hjemkommende Skibe haver at indsende. Derefter du dig allerund. haver at rette og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Frederiksberg Slot den 20. Junii 1766[1]. 1766. 20. Juni.

Kongelig Resolution ang. Erstatning til Compagniet for en frigiven Prise. Frederiksborg d. 29. Juli 1766. — Ved kgl Resol. 3. Sept. 1765 frigaves to af det fra det almindelige Handelscompagnie i samme Aar udsendte armerede Fartöi opbragte, og paa Grund af Smuglerie i Island priisdömte Skibe fra Dünkirken, som Venskabstegn imod den franske Regjering (jevnf. Reskr. 16. Mai 1766). Compagniets Præses og Directeurer havde derfor indgivet en igjennem Cancelliet til Kammeret indkommen Ansögning, enten om Erstatning for disse lösgivne Skibes og Ladningers Værdie, beregnet til 7666 Rd. 35 Sk., eller for hvad de have anvendt paa Udrustningen af deres Fartöi, för opgivet til 6679 Rd., senere til 7938 Rd. 14 Sk. — Det sidste mener Rentekammeret ikke at kunne komme i Betragtning, da dette Foretagende er begyndt paa Compagniets „egen Regning og Fare", men derimod at der er gyldig Grund til at söge om Erstatning for de priisdömte Skibes Værdie, som det anslaaer 29. Juli.

[1]) Ved Reskr. af s. D. er de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio meddeelt Indholdet af foranförte Reskript, med Ordre til at foranstalte det Fornödne med Hensyn til Udbetalingerne. Siell. Tegn. LXXXVI, 124, jevnf. Fogtm. VI. 1, 26.

1766. til 6000 Rd. (Forest. 21. Juli). — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 47, Nr. 62.

29. Juli.

Vi ville efter anförte Omstændigheder allern. forunde det almindelige Handels-Compagnie, til Erstatning for deres Rettighed til disse opbragte og siden lösgivne 2 franske Skibe med Ladninger, ialt 6000 Rd., som af Vores Cassa til Betaling anvises. Frederiksberg Slot den 29. Julii 1766.

26. August. **Kongelig Resolution** ang. **Erstatning for opbragte franske Skibe.** Frederiksborg 26. August 1766. — Geheimeraad og Over-Secretair Baron Bernstorf havde meddeelt en kongelig Resolution: „at den Sag om Skadeslösholdelse for Rhederne af de udi sidstafvigte Aar ved det islandske Compagnie opbragte, i Dynkirken hjemmehörende 2 franske Skibe, maa paa den af Justitsraad Hübner forligte, udi derved föiet Note anförte Maade, endes og afgjöres". Ifölge deraf blev Rhederne at godtgjöre: „For Tab paa Udredningen udi Livres tournois (hver Livre à 22 Skilling danske): 16,649 L. 2 Sols 5 Din., og for Tab paa den Fordeel disse Skibe imidlertid kunde have fortjent, 3000 Rd. d. Cour., ansl. til 13,090 L. 19 Sols", hvorfor Kammeret indstiller Godtgjörelsen af disse tilsammen over 6800 Rd., foruden de Compagniet godtgjorte 6000 Rd. (Forest. 14. August). Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 47, Nr. 67.

Det er saaledes Vores allern. Villie, at Rhederne af de udi sidstafvigte Aar under Island opbragte, i Dynkirken hjemmehörende 2 franske Skibe, skal godtgjöres deres havte Tab paa Udredning og Fortjeneste, med anförte 16649 Livres tournois, 2 Sol. 5 Din. og 3000 Rd. dansk Courant, hvorefter den fornödne Anstalt herom föies. Frederiksberg Slot den 26. Augusti 1766.

4. Oktbr. **Rentekammer-Skrivelse** til Amtmand Magnus Gislason, ang. **Extra-Skatten i Island.** Khavn den 4. Oktbr. 1766[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget

[1]) jevnf. kgl. Resol. 12. Juli 1765; Rentek. Skrivelse 17. Januar 1767.

1767 ved Amtmand O. Stephensens Skrivelse 15. Juli s. A., trykt i Althingsbogen Nr. xxxi, 1; jevnf. Althingsbogen 1768, Nr. xxix, 7; Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 49. 1766. 4. Oktbr.

Det maatte behage Hr. Amtmand at lade bekjendtgjöre de aftrædende Laugrettesmænd udi Island, at det uden Forandring vil have sit Forblivende ved den 7. Articul udi Forordn. af 16. Novbr. 1764, at de fra Aarets Begyndelse 1765 svarer alle kongelige Rettigheder som andre Bönder til Sysselmændene, hvorover Hr. Amtmand selv nöie vilde lade overholde, at samme efterkommes; hvilket udi Gjensvar paa Hr. Amtmands Skrivelse herom til os under 5. Augusti sidstl. formeldes. Vi forblive &c. Rentekammeret den 4. Oktbr. 1766.

Over-Secretair Grev Otto Thotts Skrivelse til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Thinglæsning af Pante-, Mageskifte, Skjöde- og Gavebreve paa Island. Khavn 13. Decembr. 1766. 13. Decbr. — Bekjendtgjort ved Amtmand O. Stephensens Brev til Laugmænd og Sysselmænd, trykt i Althingsb. 1767, Nr. xxxi, 2. — Ober-Secretererens Brevb. 1766, Nr. 715, S. 1217—18. — General-Procureur Stampes Betænkning 18. Juli 1766 er trykt i hans „Erklæringer" V, 125—130.

Da det af Landsthings-Skriveren paa Island. Sivert Sivertsen, allerund. er bleven andraget, hvorledes det tilforn over i 30 Aar skal have været Brug i Island, at Vedkommende, ifölge N. L. 1—8—4, have ladet deres Pante-, Mageskifte-, Skjöde- og Gave-Breve læse og protocollere ved Laugthinget, hvilket og i sig er en meget god, nyttig og med Loven overeensstemmende Brug og Skik, da Eierne af slige Breve derved faae vedbörlig Sikkerhed, og Andre, som ville tilforhandle sig eller sætte Penge i Jordegods, Huse eller Gaarde, derved af Protocollen altid kunne faae den behövende og tilstrækkelig Underretning; men det derhos er berettet, at saadant i de sidste 5 à 6 Aar skal tildeels være gaaet af Brug, saa at der i samme Tid kuns er saare

1766. 13. Decbr. faae af slige Breve ved Retten læste og protocollerede, hvilket lettelig kan give Anledning til megen Uorden og Urigtighed, og foraarsage fortrædelige og bekostelige Processer, til Tab og Skade for Vedkommende: — saa ville Deres Excell. behage, overalt i Island at lade bekjendtgjöre, til Advarsel for dem som det maatte angaae, at de lade saavel de forher i forrige Aaringer udstedede, men ikke thinglyste Adkomst- og Pantebreve, som de, der efterdags maatte udgives, for vedkommende Ret behörig læse, paaskrive og protocollere, da de, ifald de det forsömme, have sig selv at tilskrive saavel det Tab og Usikkerhed, de derved underkaste sig, som de övrige Uleiligheder, deraf maatte flyde for dem selv og Andre. Jeg forbliver &c. Cancelliet den 13. Decembr. 1766.

1767. 17. Januar. **Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Skuli Magnusson, ang. Extra-Skatten. Khavn 17. Januar 1767.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 90.

Vi have til Gjensvar paa Hans Skrivelse under 22. Septbr. a. p. ikke villet lade være umeldet, at siden Extra-Skatten betales udi Courant, saa fölger og deraf, at de, hvis Indkomme til 100 Rd. udi Courant og derover kan belöbe, samme efter den kongel. Resolution tilkommer at erlægge, ligesom at de udi Island sig bestandig opholdende Compagniets Betjentere og Handværksfolk, hvis Indkomster ere 100 Rd. og derover, endog denne Extra-Skat tilkommer at udrede, siden de ikke samme andensteds udi Hans Majts Riger betaler; for det Övrige have Vi idag tilskreven Amtmanden, saadan Anstalt hos Sysselmændene at forföie, at de Extra-Skatten, enhver for sit Syssel, indcasserer, og derfor til ham som Landfoged aflægger vedbörlig Rigtighed. Vi forblive &c. Rentekammeret den 17. Januarii 1767.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason[1], ang. Extra-Skattens Inddrivelse. Khavn den 17. Januar 1767. — Bekjendtgjort paa Althinget 1767 ved Amtmand O. Stephensens Skrivelse 15. Juli s. A., trykt i Althingsbogen Nr. xxxi, 1; jevnf Althingsb. 1768, Nr. xxixx, 7. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 83. 1767. 17. Januar.

Saaledes som hosfölgende Copie udviser, er Landfogden Skule Magnusen, paa hans Forespörgsel om Extra-Skatten, herfra i Dag bleven svaret, hvorefter det maatte behage Hr. Amtmand hos Sysselmændene overalt udi Island saadan Anstalt at forföie, det de, enhver for sit Syssel, Extra-Skatten indkræver, og derfor til Landfogden behörig Rigtighed aflægger. Vi forblive &c. Rentekammeret den 17. Januarii 1767.

Reskript til Biskoppen over Skalholt Stift, Amtmanden og Laugmanden for Sönden og Östen paa Island, ang. Tugthusets Indtægter og Bestyrelse. Christiansborg 6. Februar 1767. — Bekjendtgjort paa Althinget 1767, og trykt i Althingsb. s. A. Nr. xxxi. — Norske Tegn. XXXVIII, 244—245. 6. Febr.

Christian den Syvende &c. V. G. T. Da Vores elskelig kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, ved allern. Resolution af 27.[2] Martii 1759, har af de kongelige Revenüer paa Vort Land Island henlagt til et Tugthuses Oprettelse sammesteds, saasom:

1) Afgiften af de til Sysselmændene i Landet bortforpagtede Sagefald, hvis Belöb er aarlig Croner 139 Rd. 70 Sk. — 2) En vis Afgift af den udi Landet oppebærgende Landskyld, neml. 2 Skilling udi Courant af hver 30 Alen eller 48 Fisk, og $1\frac{1}{3}$ Sk. Courant af hver

---

[1]) Amtmandens Dödsfald, 3. Novbr. 1766, har endnu ikke været Rentekammeret bekjendt.

[2]) *rett.* 20. Marts.

1767. 6. Febr. Qvilde, der af Vores forbeholdne Landskyld udfalder udi Croner til 44 Rd. 58 Sk., foruden hvad denne Afgift udgjör af alt andet Gods udi Landet, baade beneficeret og Eiendoms-Gods, der og til Tugthuset er henlagt. — 3) Ved kongelig allern. Resolution af 4. Junii 1764 er endvidere Thingöre Klosters Indkomme fra samme Aars Begyndelse dertil henlagt, hvorfor til den kongelige Cassa er svaret udi aarlig Afgift 178 Rd. 42 Sk. — 4) Videre den Ös tilhörende Gaard Arnestad[1], hvis aarlig Landskyld er 7 Rd. 28 Sk., dog at saavel Klosterets som Gaarden Arnestads Indkomme ikke længere skal följe Tugthuset end til det kommer i den Stand, at det af egne Midler kunde lönne og underholde Betjenterne og Lemmerne, da Revenüerne igjen den kongelige Cassa skal tilfalde[2]; saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I paatager Eder at være Directeurer for bemeldte Tugthuus paa Island, saa og paaseer, at dets Revenüer til det Brug de ere henlagde rettelig vorder anvendte. Derefter I Eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 6. Februarii 1767.[3]

13. Febr. **Forordning ang. Rentefoden i Danmark og Norge. Christiansborg 13. Februar 1767.** — Denne Forordning er, som Overskriften viser, kun bestemt for Danmark og Norge, og er ikke publiceret i Island; derimod er der publiceret saavel For. 23. Januar 1771, ang. dens Ophævelse, som ogsaa For. 12. Novbr. 1772, hvorved den atter er sat i Kraft. — Siell. Reg. 69, 388–389. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for. 1767, S. 11–12; Schou V,

[1]) d. e Arnarhóll ved Reykjavík.

[2]) Norske Kammers Skriv. 14. Marts 1772; Toldkammer Skrivelse 5. Novbr. 1774.

[3]) Ved Over-Secretairen Grev Otto Thotts Skrivelse 7. Febr. 1767 er Gjenpart af dette Reskript tilstillet de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio (Rentekammeret); Ober-Secretererens Brevb. 1767, S. 74—76.

25—26. — General-Procureur Stampes Udkast til denne Forordning er trykt i hans „Erklæringer" V, 235—236. 1767. 13. Febr.

Forordning, at af de Penge, som i Danmark og Norge herefter udsættes, ikke maa tages höiere Rente end Fire af Hundrede aarligen, med videre.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at; som det allerede for endeel Aar siden, ved Forordningen af 17. Martii 1751, er bleven Vedkommende tilladt, at udsætte publique og Umyndiges Midler for fire af Hundrede aarlig Rente; det og, siden den Tid, er kommen dertil, at af de fleste Capitaler, som her i Landet ere udsatte, nu ikke svares höiere Rente; hvilken Renternes Forandring og Nedsættelse ei alene er dem fordeelagtig, som med Besværing besidde faste Eiendomme, men endog nödvendigen meget maa tjene til Handelens Flor og Udvidelse, samt Fabriquers og Manufacturers Istandsættelse og Fremvæxt: — saa have Vi, efter slige Omstændigheder, og for endvidere at befordre disse saa nyttige Hensigter, af særdeles Omhu for Vore kjære og troe Undersaatters sande Bedste og Velstand, allern. funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed allern. anordne og befale, at af de Penge, som, mod aarlig Rente, udi Vore Riger Danmark og Norge herefter udsættes, ikke maa tages höiere Rente, end fire af Hundrede aarligen. Dog, hvad de i Forordningen af 26. Novembris 1731 tilladte, og saa kaldte Vexelobligationer angaaer, da maa af de Penge, som mod slige Vexelobligationer, paa nogen kort Tid udlaanes, tages fem af Hundrede aarlig Rente, Alt under den i Loven fastsatte Straf for dem, som maatte understaae sig, höiere Rente, end her foreskrevet staaer, at tage. Thi byde og befale Vi hermed Vores Vice-Statholder i Vort Rige Norge, Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, samt Fogder og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den

1767. paa behörige Steder lader læse og forkynde. Givet paa
13. Febr. Vort Slot Christiansborg i Vores kongelig Residentzstad Kjöbenhavn den 13. Februarii Anno 1767.

14. Febr. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Indskærpelse af Forbud mod Handel med Fremmede.** Khavn 14. Februar 1767[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget 1767 ved Amtmand O. Stephensens Skrivelse til Laugmænd og Sysselmænd, trykt i Althingsbogen s. A. Nr. xxxi, 1; jevnf. Althingsb. 1768, Nr. xxiix, 7. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 109.

Da vi af Præses og Directeurerne for Handels-Compagniet, deres Indberetning her til Kammeret, og af de Relationer, som fra Compagniets Kjöbmænd til dennem er indlöben, har befunden, at Compagniet skulde blive fornærmet ved forbuden Handel: saa, for saadant saavidt muligt var at blive forekommet, maatte det behage Herr Amtmand alvorlig at tilholde alle Sysselmændene, enhver for sit Syssel, nöie at paasee og forekomme, at ingen Handel med Fremmede og Uvedkommende, af hvem det end være maatte, udi Landet blev foretagen, og at Herr Amtmand for sin Deel selv derover vilde lade holde, for derved at befordre den Rettighed, som Compagniet til Handlen udi Island efter deres Octroy haver. — Rentekammeret den 14. Februarii 1767.

14. Febr. **Rentekammer-Skrivelse til Landphysicus Bjarni Palsson, ang. Landphysici Gageforhold.** Khavn 14. Februar 1767. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 110.

Vi have udi Anledning af Hans allerund. Memorial til H kgl. Majt under 6. Septbr. a. p. Hannem herved skullet tilmelde, at Han ikke mere end alle Andre, —

[1]) jevnf. Rentek. Circ. og Skriv. 16. Mai 1767.

der uden Forskjel af förste Aars Gage, som til Börnehuset er henlagt, maa lade sig decourtere 5 pro Centum, og tillige udi den aarlige Gage de sædvanlige $2\frac{1}{8}$ pro Cento — derfor kan være at fritage, hvorimod Han herved befries for pro Cento Afkortning af de Ham til Medicamenter aarlig tillagde 200 Rd. — Hans tillagde Indkomster bestaaer ellers udi Fölgende: 1767. 14. Febr.

1) aarlig Gage	300 Rd. » Sk.
2) til Medicamenter 200 Rd., hvoraf Han til frie Medicamenter for de Fattige ikkun betaler til de foreslagne fire Fjerdings-Chirurgi, naar de maatte blive antagne, enhver 16 Rd., som da er for dem alle 64 Rd., og saaledes for sig selv har heraf tilbage	136 — » —
3) Efter den 38. Post udi Octroyen betaler Compagniet Ham aarlig . . . uden at Han, efter indhentede Underretning, mindste Fragt til Compagniet har erstattet, mens bleven udbetalt disse 200 Rd. uden nogen Decourt.	200 — » —
4) Ihvorvel det ved Forslaget om Hans Antagelse ei er anført den kongel. Kasse til mindste Udgift Skattefriheden af den Ham til Beboelse anviste Jord Nes, og derfor ei heller ved kgl. allern. Resolution under 18. Martii 1760 Ham er bleven tilstaaet, saa dog, siden Instructionen Ham samme har tillagt, godtgjöres Ham, saa længe Han er Landphysicus, de derfor udi Landfogdens Regnskab til Udgift anförte 44 Rd. Croner, eller Courant	46 — 72 —
	Lateris 682 Rd. 72 Sk.

1767. Transp. 682 Rd. 72 Sk.
14. Febr.

dog uden mindste Fölge for Efterkommerne udi Embedet, siden hverken de, ei heller de foreslagne 4 Fjerdings-Chirurgi eller Andre, i hvem det end være maatte, nogen Skattefrihed, til Afgang udi Landets kongelige Intrader, mere herefter kan forvente sig accorderet.

5) Udi Island er Hans Embede tillagt, som ei de kongelige Intrader vedkommer, 24 Rd. Species, eller Courant . . . . 27 — » —

6) Efter det medicinske Collegii indhentede Betænkning tilbringer de udsælgende Medicamenter Hannem som Apotheker en skikkelig Fordeel.

7) Ved den 12te Post udi Instructionen er Ham tilstaaet for hver Dags Reise Han er fra Hans Huus til Patienter, 48 Sk., og for hver Dag Han opholder sig hos dem, foruden anstændig fri Underholdning, daglig 32 Sk., der og for Ham bliver en nogenledes Fordeel.

8) Til en Bygning for Ham som Landphysicus var bragt udi Anslag 800 Rd., med Forsikkring, at samme ei mere skulde kunne koste, og dog har den kongelige Cassa til 1765 Aars Udgang derfor maattet udbetale, foruden fri Transport for Materialierne, den Summa 3418 Rd. 60 Sk. — Og kan altsaa Hans visse Indkomster ansættes til . . . . . . 709 Rd. 72 Sk.

aarlig, foruden Hans Fortjeneste som Apotheker, og hvad Hans Reiser til Syge og Hans Ophold hos dennem Han-

nem indbringer, hvoraf det befindes, at Han for sit Embede meget vel er bleven aflagt; og uagtet at denne kgl. allern. Resolution under 18. Martii 1760, der er af saadan Indhold, til Medicamenters Indkjöb forunder Ham ved Tjenestens Tiltrædelse 249 Rd. 82 Sk., som Ham og her paa Zahl-Cassen er bleven anviist, og derefter aarlig 200 Rd., saa har Han dog for det förste Aar endvidere tilholdt sig fra Resolutionens Dato 158 Rd. 34 Sk., som Ham endog af Landets kongelige Intrader af Landfogden er bleven udbetalt, og de kongelige Indkomster afgaaet, og fölgelig for det förste Aar bekommet 398 Rd. 20 Sk., da den kongelige Resolution Ham ikkun 249 Rd. 82 Sk. har accorderet, detsaarsage de mere pro 1760, end den kongelige Resolution Ham har tilstaaet, oppebaarne 158 Rd. 34 Sk. igjen den kongelige Cassa af Ham vil blive at erstatte, hvilket til Efterretning formeldes. Vi forblive &c. Rentekammeret den 14. Februarii 1767.

1767. 14. Febr.

Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Horstrafs Formildelse til Vand og Bröd.

27. Febr.

Christiansborg 27. Februar 1767. — Bekjendtgjort paa Althinget 1767, Althingsb. s. A. Nr. xxxi. — Norske Tegn. XXXVIII, 264-265.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Som Os allerund. er bleven refereret din til Os under 22. December sidstl. indkomne allerund. Forestilling, med derhos fra Sivert Jonssen af Bardestrands Syssel og Magnus Einersen fra Myre Syssel paa Vort Land Island indsendte Memorial, hvorved de, som udi deres Ægteskab med ledige Qvindemennesker har begaaet Hoer, og derfor er overgaaet Dom, at römme de Sysseler, hvor de boer, allerund. haver ansögt om allern. Befrielse for at römme Sysselet, hvor de med Hustru og Börn sig i mange Aar have opholdet, og du, saavel som Amtmanden paa bemeldte Island, Os elskelig Magnus Gislesen,

1767. i den Anledning allerund. have indstillet, om ikke
27. Febr. Qvindemenneskerne, som löse og ledige, maatte blive henviste til et andet Syssel at söge deres Ophold. Thi give Vi dig hermed tilkjende, at Vi af sær kongelig Mildhed allern. ville have bevilget, at Supplicanterne, bemeldte Sivert Jonssen og Magnus Einersen, for den tildömte Straf, at römme Sysselet, allern. maa være fritagen og benaadede, imod at hensættes paa Vand og Bröd udi fjorten Dage. Derefter du dig allerund. kan vide at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at lade kundgjöre. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 27. Februarii 1767.

7. Marts. **Over-Secretair Grev Otto Thotts Skrivelse til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Leiermaals-Böder. Khavn 7. Marts 1767.** — Denne Skrivelses Indhold er bekjendtgjort paa Althinget ved Amtmand O. Stephensens Skrivelse til Laugmænd og Sysselmænd den 15. Juli 1767, trykt i Althingsbogen s. A. Nr. XXXI, 2. — Ober-Sekretererens Brevb. 1767, Nr. 108, S. 167—168.

Udi indkommen Memorial haver Sysselmanden i den nordeste Part af Mule Syssel, Peder Thorstensen, allerund. andraget, at tvende Bönderfolk der i Sysselet, Thorder Sigurdsen og Solveig Jonsdatter, som ere hinanden i tredie Led beslægtede, haver i Aaret 1764 avlet Barn sammen, og derefter i Aaret 1765 erholdet kongelig Opreisning for saadan deres Forseelse, og tillige Bevilling at indlade sig i Ægteskab, uagtet bemeldte deres Slægtskab, i hvilken Anledning disse Folk skal formene, at Leiermaals-Böderne, som ellers sædvanlig efter Store-Dommen betales, burde dem eftergives; men da deslige Böder til Supplicanten og andre Sysselmænd, for aarlig Vist at svare, ere bortforpagtede, han forespörger sig, om bemeldte Bönderfolk, ifölge den dem allern. forundte Bevilling, skulle være befriede for de sædvanlige Leiermaals-Böder: thi maatte jeg have D. Exc. tilmeldet, at i deslige Tilfælde bör de Vedkommende

for disse Böder frie at være; hvilket D. Exc. behagelig ville tilkjendegive Vedkommende. Jeg forbliver &c. Cancelliet den 7. Martii 1767. 1767. 7. Marts.

Kongelig Resolution ang. **Eftergivelse af Extraskat.** Christiansborg 17. Marts 1767[1]. — Ifölge Rentekammerets Forestilling 9 Marts havde Nogle fra Island, som ifölge kgl. Resol. 12. Juli 1765 skulde betale Extraskat, klaget over, at de paa Grund af den i nogle Aar der grasserende Faaresyge, og den sig nu mere end tilforn der indfindende grönlandske Driviis, ikke kunde udrede Extraskatten. — Amtm. bevidnede Sandheden heraf, „og at de kongelige Betjente og Forpagtere, som udi forrige Tider have haft 2 à 300 Rd. aarlig Revenue, kan nu ikke regne deres Indtægt til den tredie Deel", og denne vil endmere formindskes, eller snarere forsvinde, naar Faaresygen skulde vedvare, „som det tegner sig til". Kammeret bemærker, at Supplikanterne ikke er paalagt videre end „detslige Betjente samt Andre" paa Færöerne, „der med Island i visse Maader er af samme Beskaffenhed"; heller ikke ere Andre ansatte til denne Skat, end de, som 1749 bleve ansatte til Prindsessestyr. Men i Anledning af den „for nogle Aar siden begyndte, men sig derefter mere og mere udbredte, og, desto beklageligere, endnu vedvarende Faaresyge" mener Kammeret at burde anbefale til Eftergivelse, saalænge Faaresygen varer, dem af de lavere Embedsmænd, Klosterholdere og Jordeiere, som have deres Indkomster af Faareavl, men med Hensyn til de Andre, som „have enten betydelig Indkomst eller vis Gage af den kongelige Cassa", f. Ex. begge Biskopperne, Amtmanden, begge Laugmændene, Landfogden og Landphysicus, skulde det forblive ved det Forrige. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 48, Nr. 22. — Denne Resolution er communiceret Amtmand Magnus Gislason og Landfoged Skuli Magnusson i Island ved Rentek. Skriv. 4. April 1767 (Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 128 og 129), hvis Indhold er bekjendtgjort paa Althinget ved Amtmand O Stephensens Brev til Laugmænd og Sysselmænd, trykt i Althingsb. 1767, Nr. xxxi, 1; jevnf. Althingsb. 1768, Nr. xxiix, 7. — Den 17. Marts.

[1]) Rentek. Skriv 17 Januar og 24. Oktbr. 1767

1767. straxmeldte Rentekammer-Skrivelse af 4. April om Extraskatten er ogsaa bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for
17. Marts. Skalholt Stift 1767.

I Henseende til den udi Island endnu vedvarende Faaresyge ville Vi allern. fritage de Præster og Sysselmænd, samt detslige Betjente, saa og Kloster- og Ombudsholdere, item Jordegodseiere, som have deres fornemste Indkomst af Schæfferie, eller deraf dependerende Rettigheder, imedens denne Syge udi deres Districter haver været, og endnu maatte vedvare, for at svare Extraskat for deres Tjenestefolk; men iövrigt haver det ved forrige Resolution af 12. Julii 1765 sit Forblivende. Christiansborg Slot den 17. Martii 1767.

17. Marts. **Kongelig Resolution ang. Understöttelse til Havedyrkning. Christiansborg 17. Marts 1767.** — Ifölge Rentekammerets Forestilling 9. Marts havde Gartner Jon Grimsson indgivet en Ansögning om fremdeles at maatte nyde den ham ved Resol. 14. Mai 1764 forundte Lön, „paa det han derved kunde blive istand til at reise omkring udi dette vidtlöftige Land, og undervise Indbyggerne udi bemeldte for dem meget nyttige Videnskab (Havedyrkningen), der paa adskillige Steder udi den söndre Deel af Landet, hvor Hauger ere anlagte, tegner sig til god Fremgang". — Efter Amtmandens Erklæring „har det vel ingen Anseelse, at Træer der vil komme til ret Fremvæxt", men han „tilstaaer iövrigt, at Madurter meget vel i Landet kan voxe", og for at deres Dyrkning kunde udbredes, foreslaaer han, og Stiftamtm. anbefaler, at Understöttelsen forlænges paa 3 Aar, hvilket Kammeret ogsaa understötter, dog at han, „ved Omreiser i Landet, seer denne Indretning flere Steder efter Amtmandens Anviisning anbragt, samt til almindelig Efterretning forfatter et Skrift om Haugers Anlæggelse og Dyrkning, med videre, som herudi kan tjene Indvaanerne til Underviisning, da Amtmanden tilbyder at lade samme udi det islandske Sprog paa sin egen Bekostning trykke og udi Landet omdele". — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 48, Nr. 21. — Denne Resolution er communiceret Amtmand Magnus Gislason og Landfoged Skule Magnusson ved

Rentek. Skrivelser 4. April 1767 (Isl. og Færö. Copieb. Litr. P. Nr. 130--131). 1767. 17. Marts.

Efter anförte Omstændigheder bevilge Vi allern., at de Supplikanten Joen Grimsen, Urtegaardsmand i Island, paa 4 Aar aarlig forundte 80 Rd., maa endnu udi 3 Aar, fra næstkommende Aars Begyndelse at regne, godtgjöres, imod at han ved Omreiser i Landet, efter Amtmandens Anviisning, lader sig Haugers Anlæggelse og Dyrkning ligeledes paa andre Steder der være angelegen, samt til almindelig Efterretning herom forfatter et Skrift, som Amtmanden efter sit Tilbud kan lade trykke og i Landet omdele. Christiansborg Slot den 17. Martii 1767.

Rentekammer-Circulaire til Sysselmændene i Island, ang. Fremmedes Handel og Fiskerie. Khavn 16. Mai 1767. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 181—200; Pontoppidans Samlinger til Handels-Magazin for Island, I, 182—183. 16. Mai.

Af de herved (under Nr. 1 og 2) fölgende Copier af de kongelige allern. Reskripter under 16. Maji og 20. Junii 1766 befinder Han, hvorledes de, der maatte understaae sig at foretage den dem ved Octroyen forbudne Handel udi Island, bliver at ansee, og hvad Böder derfor er dicteret, med videre Reskripternes Indhold, som Han nöie holder sig efterretlig. Ligeledes fölger herved Copie af den Instruction, som de duynkirkske Capitains, der udgaae paa Fiskerie under Island, paa Grund af samme kongelige Reskripter, er meddeelt, hvoraf Han tillige erfarer, hvorledes derefter skal forholdes, ifald noget Skib ved Storm eller anden Hændelse skulde blive tvungen til at söge Landet, samt hvad Præcaution derved er taget, til at forekomme al Underslæb og forbuden Handel, desligeste hvad Böder de ere forfaldne udi, som maatte understaae sig nogen utilladelig Handel at foretage, med mere Instructionens

1767. Tilhold, som Han lader sig være til Efterretning, og paa
16. Mai. sin Side, som Sysselmand, det Hans Pligt derudi udfordrer nöie efterkommer, saaledes, at ved Hans Vigilence og Paaseende Compagniet ei ved nogen utilladelig Handel imod Oetroyen skulde blive fornærmet, men de Skyldige, der maatte understaae sig samme at foretage, blive opdaget, og efter det de kongelige Reskripter indeholder komme til at undgjelde. Vi forblive &c. Rentekammeret den 16. Maji 1767.

16. Mai. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Magnus Gislason, ang. Fremmedes Handel og Fiskerie ved Island.** Khavn 16. Mai 1767. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 179; Pontoppid. Samlinger til Handels-Magazin for Island I, 179—180.

Af de herved fölgende tvende Copier, Nr. 1 og 2, af de kongelige allern. Reskripter under 16. Maji og 20. Junii 1766, vilde Hr. Amtmand behagelig befinde, hvad Anordning derved er bleven gjort i Henseende til dem, som mod Oetroyen maatte foretage utilladelig Handel udi Island, samt hvad Böder dets formedelst foruden Varenes Confiscation er bleven dieteret, og hvorledes der skal forholdes, naar Nogen formedelst Storm eller anden Hændelse blev nödtvungen til at söge Landet, med videre Reskripternes Indhold. Ligeledes communicere vi Hr. Amtmand herved, under Nr. 3, ikke alene Copie af den Instruction som de duynkirkske Capitains, der udgaae paa Fiskerie under Island, paa Grund af samme kongelige Reskripter er meddeelt, for deraf dets Indhold at erfare, mens endog Copie af det, som samtlig Sysselmændene udi Island herfra er bleven tilskreven (vide Nr. 4), med Anmodning: det maatte behage Hr. Amtmand derefter at lade paasee, at enhver af Sysselmændene nöie efterkomme og overholde det, deres Pligt derudinden udfordrede. Vi forblive &c. Rentekammeret den 16. Maji 1767.

Instruction for de dynkirkske Skippere, der gaae paa Fiskerie under Island. — Pontoppid. Samlinger til Handels-Magazin for Island I, 180—182.

1767. 16. Mai.

Det er enhver Capitain eller Skipper af de, som med deres Skibe gaae paa Fiskeriet under Island, tilkjendegivet, at det er dem forbuden at lande ved den islandske Kyst, der at indgaae i nogen Havn, eller at sende nogen Chaluppe eller Baad til Landet, med mindre han dertil formedelst Storm eller anden höi Nödvendighed blev nödsaget. — Dersom han er saaledes nödsaget til at gaae ind udi de islandske Havne, eller at sende hans Baad til Landet, maa hans Opholdstid der paa Stedet være saa kort som muligt; og skal altsaa Capitainen eller Skipperen, eller den, som commanderer Baaden, strax forföie sig til det Steds Dommere eller kongelig Betjent, og hannem skriftlig tilkjendegive Nödvendigheden til deres Ankomst, og derefter erholde af samme kongelige Betjent et Beviis, at han har gjort saadan Anmeldelse, hvilket han ved sin Tilbagekomst udi Frankerige udi Admiralitets-Collegio indleverer. — Udi saadan nödtvungen Ophold maa hverken Capitainen eller Skipperen, eller nogen af Equipagen, drive nogen Handling med Islænderne, det maa være enten med Mands- eller Qvindes-Personer, hverken med Salg, Kjöb eller Omsætning af Föde- eller Handels-, samt alle andre Vare uden Forskjel. Men skulde de være nödtvungen til at tilforhandle sig Noget, maa det ei skee, för end de har af vedkommende kongelig danske Betjent dertil erholdet skriftlig Tilladelse, hvilken han ved Tilbagekomsten udi Frankerige indleverer til Admiralitetet. — Han maa ei lade nogen Baad fra Landet ligge til sit Skib, for at drive nogen Handling, hverken i at sælge, kjöbe eller omsætte nogen Slags Vare, i hvad det maatte være. — Han maa ei tage om Bord andre Födevare, Viin eller Brændeviin, Tobak eller andre Effecter, end de, som ere anförte paa den Provisions-Liste, som hans Rhedere har givet ham, og som er af

1767. en Admiralitets-Betjent efterseet. Til hvilken Ende,
16. Mai. saasnart han er gaaet til Seils og taget Coursen til Island, skal han nöie undersöge om Borde, om der findes andre Vare, end de, som paa hans Specification ere anförte, i hvilken Fald han deslige Vare, naar de befandtes, i hvem de endog maatte tilhöre, skal kaste udi Söen. — Dersom den danske kongelige Betjent, det maatte være paa Söen eller Landet, skulde forlange at see ovenmeldte Provisions-Liste paa hans indehavende Födevare m. v., maa han ei vægre sig derfore. — Ligeledes er han advaret, at skulle tilkjendegive sin Equipage eller Skibsfolk, at dersom Nogen maatte drive Handling udi Island, det maatte være Capitainen eller nogen af Skibsfolkene, blive deslige Vare, ifölge det af Hans Kgl. Majt af Danmark ergangne Reskript, confisquerede, og skal Værdien af disse Vare, foruden og 200 Rd. Böder, strax udi Contant betales af Capitainen og Skibsfolkene, eller i dets Sted udgives en Vexel paa Sigt paa Skibets Rhedere, som igjen skal nyde sin Erstatning hos den, som befindes at have begaaet dette Svig, og ifald den Skyldige ei formaaer at betale det, eller og, at det ei er mueligt at faae den Skyldige opdaget, skal Capitainen med enhver af Skibsfolkene, een for alle og alle for een, svare dets fulde Belöb. Men dersom det er befunden, at Handelen er skeet paa Rhedernes Vegne, bliver Skib og Gods confisqueret. — Ligeledes er han tilholdet at betyde alle hans Skibsfolk, at dersom de skulde, imedens at et kongelig dansk Skib eller Baad ville nærme sig til det Sted, hvor de ligge, for at visitere deres Skib, kaste nogle Vare om Bord, og det lovlig kan bevises, saa skulle ligeledes, som ovenmeldt er, betales 200 Rd. udi Böder.

18. Mai. **Reskript til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. Revisionen af den islandske Lov. Frederiks-**

berg 18. Maji 1767[1]. — Norske Tegn. XXXVIII, 321[b] —323; Fogtm. IV. 1, 59—60. 1767. 18. Mai.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Som Os allerund. er bleven refereret en fra Jon Olavssen, Vice-Laugmand for norden og östen paa Vort Land Island, indkomne Memorial, hvorudi han allerund. haver andraget, at, efter at Vores elskelig kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, ved allern. Reskripter af 16. Maji 1760, og 13. Julii 1764, havde befalet ham at forfærdige et Udkast til en ny islandsk Lovbog, haver han med yderste Flid arbeidet paa dette betydelige Værk, hvormed det er bragt saavidt, at de 4 Lovens Böger ere blevne forfattede, og af de dertil allern. beskikkede Laugthings-Assessores, Amtmanden, begge Laugmændene og begge Sysselmændene paa Landet; bleven efterseete, samt deres derved havende Erindringer antegnede i en dertil indrettet àparte Protocolle; og at den 5te Bog kan ligeledes ventes færdig udi indeværende Aar, men at der til hele Arbeidet endnu vil behöves 3 à 4 Aar, anholdende derhos allerund., at da ham for bem[te] Lovrevisionens Arbeide har allern. været tillagt 200 Rd. udi de 4 förste Aar, men de 3 sidste Aar ikkun 100 Rd. aarlig, ham herefter fremdeles for sig og en Haandskriver maatte forundes 200 Rd. aarlig udi den tilbage værende Tid at Lovarbeidet vedvarer: og Os ligeledes allerund. er bleven refereret den fra dig herover indhentede allerund. Erklæring, hvorved du haver indstilt, at da det ved forberörte allern. Reskr. af 13. Julii 1764 er befalet, at ommeldte Tillæg af 200 Rd. alene udi 2 à 3 Aar skulle continuere, og for[ne] Vice-Laugmand Olavssen udi forskrevne Tid deraf at nyde 100 Rd. aarlig, men de tvende Laugmænd, som ere befalede at igjennemgaae og eftersee Lov-Revisionen, hver 50 Rd. aarlig, Vi allern. ville tillade, at de i saa Maade bevilgede 200 Rd. aar-

[1]) Canc. Skriv. 12. Mai 1770.

1767. lig maatte endnu i 2 à 3 Aar vedvare paa samme Maade
18. Mai. som i de sidste 3 Aar, paa det at dette saa nödvendige Værk kunde bringes til Fuldkommenhed: Saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi end ydermere og eengang for alle allern. ville have bevilget, at til forskrevne Brug og efter dit Forslag, til Deling imellem Betjenterne, saaledes som udi de trende forrige Aar er skeet, maa fra Vores Rentekammer endnu udi tvende Aar betales aarlig 200 Rigsdaler, hvorimod Vedkommende alvorligen maa tilholdes med den dem anbefalede Lovrevision til den Tid at være færdige, ligesom de og af ovenmeldte allern. bevilgede Tillæg ikkun skulle nyde den halve Deel saalænge Lovarbeidet varer, og Resten naar det er færdig. Derefter du dig allerund. kan vide at rette og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Frederiksberg den 18. Maji 1767[1].

29. Mai. **Kongelig Confirmation paa Separations-Acten for Skalholt Bispestol.** Frederiksberg 29. Mai 1767. — Publiceret paa Althinget den 7. Juli 1769 (Althingsb. s. A. Nr. vi) og trykt tilligemed Separations-Acten dat. Oxeraae 23. August 1764, som Anhang til Althingsbogen for 1769. Concept i Canc. Arch. «Aabne Brev til Isl. og Færö 175‹-1800»; Norske Reg. 44, 360—367 (med feilagt. Datum: 20. Maji) P. Pèturss. Hist. Eccl. Isl. S. 102, 108—116 (paa sidste Sted ved Trykfeil henfört til 26. Mai 1769). Separations-Acten selv er offentlig bleven oplæst paa Althinget 11. Juli 1767, see Althingsb. s. A. Nr. xxii.

Approbation paa en af den befalede Commission paa Island forfattet Separations-Act, hvorved fra Skalholts Bispestol og Biskoppens Forretninger adskilles alt det, som henhörer til Oeconomien, og er Bispe-Embedet uvedkommende.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At, efter som Vores elskelig kjære Hr. Fader, salig og höi-

[1]) Reskr. af samme Indhold til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio, Siell. Tegn. LXXXVI, 314b—315.

lovlig Ihukommelse, under 23. Maji 1755 allern. har anordnet en Commission paa Vort Land Island, til at undersöge og antegne baade Skalholt og Holum Bispestols Indkomster, af hvad Slags de ogsaa maatte være, saa og henvende deres Hoved-Öiemærke til at separere fra Bispestolens og Bispens Forretninger alt det, som kan ansees for at henhöre til Oeconomien, og som Bispe-Embedet uvedkommende, saa som det hele Skolevæsen og hvad deraf dependerer, Domkirken og dens tilhörende Kirker, og hvad ellers af den Beskaffenhed ved hver Bispestol maatte befindes, med videre samme allern. Befalings Indhold og Formelding; og Vores General-Kirke-Inspections-Collegium nu til Os har indgivet den af de anbefalede Commissarier i saa Maade forfattede, og til dennem nedsendte Separations-Act for Skalholts Bispestol paa Vort Land Island, hvilken bemeldte General-Kirke-Inspections-Collegium allerund. har indstilt til Vores allern. Approbation, og lyder Ord efter andet saaledes: 1767. 29. Mai.

Skalholts Bispestols Indkomster, som belöber, efter Ombudernes Antal af Jordegods og Tiender, saaledes som fölger:

	Qvilder.	Landskyld.		Croner.	
		Hundr.	Al.	Rd.	Sk.
Af Hreppe-Ombud ...	156	36	20	248	60
Floe-Ombud	223½	47	90	340	«
Skeide-Ombud ..	97	14	76	123	18
Tungne-Ombud ..	190	49	20	323	30
Hamre-Ombud ...	245	59	70	401	60
Skambeinstade dito	100¼	25	«	166	75
Stols-Jorder ved Sökant.	22	14	110	74	30
Heynes-Ombud ..	139	26	100	200	«
Bjarnenes dito ..	14	9	119	49	27
Strande-Jorder...	6	2	50	13	60
Östfjorde-Jorder..	«	1	60	6	«
Papöe	«	«	60	2	«
Summa Jordegods	1192¾	288	55	1949	«

1767.
29. Mai.

Tienderne:	Croner. Rd.	Sk.
Af Arnes-Syssel	32	45
Mule-Syssel	20	«
Isefjord-Syssel	33	«
Skaptefjelds-Syssels Österpart	8	«
Dito Vesterpart	12	«
Rangervalle-Syssel	44	«
Bardestrands-Syssel	36	«
Summa Tiender	185	45
Bliver saa Bispestolens hele Indtægt	2134	45

Af denne foreskrevne Jordegodsens Revenüers Summa behöver Oeconomus paa Skalholt til Oeconomiens Fortsættelse, med videre, den Summa, nemlig:

	Rd.	Sk.
Til 2 Rectores i Kost og Lön	150	«
24 Skolediscipler, 18 Rd. hver	432	«
Pastor Cathedralis i Kost og Lön	60	«
Eleemosynarius	24	«
Brite og Smed i Kost og Lön	48	«
7 Vindemænd i Kost og Lön, 20 Rd. hver	140	«
2 Banke- og Færgemænd, hver 13 Rd.	26	«
3 Drenge, à 12 Rd. hver	36	«
1 Brite-Dreng	16	«
1 Huusholderske	20	«
Nok en dito	16	«
2 Skole-Tjenestepiger, à 12 Rd.	24	«
1 Kokkepige	14	«
Til Sengeklæders Vedligeholdelse	15	«
Skole-Husenes Vedligeholdelse	10	«
Til Bispestolens saakaldte Udkirkers Vedligeholdelse aarlig	6	«
Til de Fattige i Reppen, saakaldte Biskopstunge, deres Underholdning	14	«
Summa Lateris	1054	«

1767. 29. Mai.

	Rd.	Sk.
Transp.	1051	«
Til Færge-Baadenes Vedligeholdelse	10	«
Til Bispestolens Huses aarlige Reparation	30	«
Til Domkirkens dito	50	«
Tugthustold	26	«
Til Skole-Bögers Indkjöb, aarlig	4	«
Oplags-Penge	26	87
Ombuds-Lön	14	60
Oeconomi Kost og Lön	200	«
Summa	1412	57

Herpaa udlægges Oeconomo Revenüerne af Skalholts Bispestols efterkrevne i Ombuder og Tiender, saaledes:

	Rd.	Sk.
1. Tiende:		
Af Rangervalle-Syssel	44	«
Bardestrands-Syssel	36	«
Skaptefjelds-Syssel	20	«
2. I Jordegods:		
Hamre-Ombud	252	60
Floe-Ombud	340	«
Tungne-Ombud	323	30
Hreppe-Ombud	248	60
Bjarnenes-Ombud	49	27
Jarngerdestade	24	«
Rön	5	«
Isolfsskaale	1	30
Gaarder, som Bispestolens Kirker staae paa:		
I Skambeinstade-Ombud: Hafur	9	30
Kross	16	«
I Ölves-Ombud: Reiker	14	«
I Heynes-Ombud: Bæ og Kalmanstunge	15	30
Krysevig med Herdisevig Kirkejord	7	60
Stad i Grindevig	6	«
Summa	1412	57

1767. 29. Mai. Foruden den visse Afgift af foreskrevne Gods skal Oeconomus oppebærge de saa kaldede Qvader, nemlig: Mandslaan, Hestelaan og Dagsarbeide, hvorimod hannem intet godtgjöres for Færge-Told, Transport af Födevarer, Ildebrand, eller andet Gods, som til Bispestolen skal hjemföres, ikke heller for Qvildernes Vedligeholdelse; saa skal han og have ²/₃ Dele af Bispegaarden til Besiddelse. — Af alle de Herligheder, som Bispestolen tilhöre, være sig Driv-Fiske eller Driv-Tömmer, oppebærger Oeconomus til Husholdningens Understöttelse ²/₃ Dele, hvorhelst de paa Bispestolens Grund tilfalde. Saa bör og Oeconomus nyde fri Skov til Ildebrand, Kul til Hö - Avlingens Fortsættelse og ikke videre; dog skal han meget nöie i Agt tage, at Skovene ikke forhugges, men paa det muueligste opelskes og fredes; i den Henseende maa ikke Torv-Skjæren, enten hjemme paa Bispestolen, eller andensteds, forsömmes. Saa meget af Bispestolens Inventario, som nödvendig behöves til Skole-Oeconomiens Fortsættelse, beholder Oeconomus fri, efter den Specification, som derpaa er forfærdiget, eller herefter bliver forfærdiget, som alt i god Stand ved hans Afgang til hans Efterkommere restitueres. Det unödvendige Inventarium gjöres til Penge, som forvares i en dertil indrettet og af Inspectoribus forseglet Casse, eller, om mueligt, sættes paa Rente imod fornöielig Underpant. — Imod alt det Foranförte, som Oeconomo er tillagt, bör han forsyne Skolen med god og forsvarlig Föde, Klæder, Lys, Papiir, Skoe og al den Opvartning, som han nödvendig behöver, og de kongelige Anordninger tilholde hannem udi Skoletiden at præstere. Til Rectores og Domkirke-Præsten skal han, foruden vedbörlig Kost, Lys, Værelser og Opvartning, betale deres visse Lön i rette Tider, dog, naar Rectores i Feriis opholde sig andensteds end paa Bispegaarden, saa godtgjöres dem i den Tid intet for deres Kost. Endelig skal Oeconomus holde Domkirken samt andre Bispestolens Kirker, Huse, Gods

og Eiendomme, som hannem ere betroede, udi god og forsvarlig Stand, samt opbygge og forbedre hvad fornöden eragtes. Han skal ingen anden Regning for Oeconomien aflægge, end alene aarlig paa Öxeraae Landthing producere for Inspectoribus Biskoppens, Rectorum og Domkirkepræstens Attest, at Skolen og dens Betjentere have udi Alt nydt, hvis dennem af höikongelig Naade er bleven tillagt; saa skal han og aflægge for dennem en af Biskoppen attesteret Regning, hvorledes den til Domkirken og de övrige Bispestolens Bygninger henlagte Capital er det Aar anvendt, da Overskuddet deraf skal tillige strax udi rede Penge betales og henlægges under tvende Inspectorum Forsegling udi den samme Cassa, som Inventarium forvares udi, hvilken af Inspectoribus og hannem skal forsegles. Og paa det om Bygningernes Vedligeholdelse kan haves sikker og tilforladelig Efterretning, skal en af Amtmanden dertil forordnet Person engang om Aaret besöge Bispestolen, og udi tvende Dannemænds Overværelse oversee Bispestolens Bygninger, og tilholde Oeconomo at reparere Bröstfældighederne, som da maatte forefindes, inden en vis forelagt Tid, over hvilken Forretning en Protokol bör aarlig föres og ved Bispestolen forvares. — Og som Bispestolens Intrader for nærværende Tid ikke strække sig til videre Oplæg eller Nödpenge, end som til 26 Rd. 87 Sk., naar Biskoppens Lön og behövende Udgifter fratrækkes, saa kan Nödpenge udi extraordinaire haarde Aaringer, og anden uformodentlig paakommende Tilfælde, tages af Inventarii Belöb, naar det er bleven anvendt til Contanter. Skulde den foranförte Tugthus-Contribution ophöre, oplægges de dertil lagde 26 Rd. fra Oeconomo, og 13 Rd. 78 Sk. fra Bispens Intrader til Oplagspenge, som udgjör da, tillige med de forbemeldte 26 Rd. 87 Sk., den Summa 66 Rd. 75 Sk. Videre, naar Vacance efter Biskoppens Afgang længere end som Bispe-Enkens Naade-Aar ved varer, da tilfalde de biskoppelige Intrader Bispestolen,

1767. 29. Mai.

1767. 29. Mai. naar Stiftprovstens Lön og paa ham gjörende Udgifter, samt Bispe-Enkens Pension, ere aftrukne, og oplægges ligeledes som Nödpenge. Biskoppen udi Skalholts Stift nyder i sin aarlig Gage 700 Rd., foruden de saakaldte Qvader, nemlig: Mandslaan, Hestelaan, Dagsarbeide, som hænger ved hannem tillagte Jordegods, samt ⅓ Deel af Bispestolens extraordinaire Herligheder, som Driv-Fiske og Driv-Tömmer. Til den hannem tillagte Gage destineres Fölgende:

			Rd.	Sk.
1. Tiender:				
Af Arnes-Syssel			32	45
Mule-Syssel			20	«
Isefjords-Syssel			33	«
2. Jordegods:				
Heynes-Ombud			184	60
Skambeinstade-Ombud			141	45
Ölves-Ombud			135	30
Skeide-Ombud			123	18
Strande-Jorder			13	60
Thorkatlestader			13	30
Thorlakshavn			10	«
Hop			6	60
Östfjorde-Jorder			6	«
Papöe			2	«
Summa			721	78
Herfra trækkes Ombuds-Lön af Heynes-Ombud	8	«		
og Tugthus-Contribution	13	78	21	78
Bliver tilbage			700	«

Hvilket Gods Bispen ved egne Betjentere lader forvalte, og tillige med Qvilder udi forsvarlig Stand holde, at det til Successor i Embedet kan vorde saaledes, eller i forefunden Mangel med Aabod, leveret. Herforuden nyder Biskoppen disse efterskrevne Værelser frie paa Bispegaarden, nemlig: Bispe-Stuen med tilhörende; Spise-Stuen med tilhörende; den saa kaldede Skale-

Skemme; de saa kaldede Herbergedör med Gangene til forbemeldte Huse; det nye Kokke-Huus; Kirke-Boden og Trade-Skemmen; hvilke Værelser staae under Bispens eget Ansvar og Reparation. — Herforuden nyder Bispen ⅓ Del af Bispegaardens Tun og Eng; saa tilkommer hannem og fri Törv-Skjær udi Bispestolens Udmarker, og Skov til Ildebrand udi Bispestolens Skove, med samme Erindring som Oeconomo. — Oeconomus forskaffer Bispen Plads for hans Kjör og Rideheste udi Ko- og Hestestalden, og lader dem, tillige med sine, pleie og oppasse om Vinteren, saavel som om Sommeren drive til og fra Stolen uden nogen Betaling. Saa nyder og Biskoppen fri Drift udi Bispestolens Afretter for sit Qvæg, samt fri Færge paa Brueraae og Hammeren, for det Gods han lader til sin Husholdning der over före; ligeledes Plads og Gjödning til Kjökkenhauge ved Bispegaarden. — Saa skal og Biskoppen staae i fri Villie, at udvælge sig hvilken Gaard han for godt befinder, af Bispestolens Gaarde udi Nærværelsen, til sit Qvæg at underholde, imod deraf at betale til Oeconomum den sædvanlige Afgift. — Naar Biskoppen ved Döden afgaaer, skal hans efterlevende Frue og Börn nyde Naadsens-Aar, som saaledes indrettes: döer Biskoppen imellem Fardage og Michelsdag, nyde Arvingerne Smör-Leier af Godset, som til Michelsdag forefalde, og Landskylderne til næstkommende Fardage, hvorfra Enkens Naadsens-Aar tager sin Begyndelse, til næstkommende Fardag, inclusive. Men er den afdöde Biskop Enkemand, da nyde hans Arvinger ikkun Intraderne til næste Fardage inclusive, efter Biskoppens Död, og da overleverer Bygninger og Godset udi forsvarlig Stand, eller med Aabod, til Oeconomum, efter derom af Amtmanden gjörende Anstalter. Som Stiftprovsten, ved Biskoppens Död, tiltræder sin Betjening, saa bör saa vel Biskoppens Arvinger som Enke-Frue drage Omsorg for, at han nyder af dennem hvis hannem allern. ved kongel. Anordning af 1746 er tillagt,

1767. 29. Mai.

1767. og desuden 100 Rd. Specie aarlig. — Naar Biskoppens
29. Mai. Værelser paa Bispegaarden ere af Enken eller Arvinger til Oeconomum udleverede, bör han besörge deres Vedligeholdelse og Istandsættelse af Aaboden, samt indcassere Afgiften af Godset, og anvende den til rede Penger, som leveres til Stiftprovsten, eller den tilkommende Biskop, udi tvende Inspectorum Overværelse, som samme tage under Forsegling, og foranstalte deres Vedligeholdelse udi en der til forordnet Cassa. — For dette Godses Administration og Afgifternes Anvending nyder Oeconomus $^1/_5$ Deel af hele Beholdningen. — Biskoppens Enke bör nyde til aarlig Pension af det til Biskoppen henlagde Gods saa meget Jordegods, som giver til aarlig Afgift 85 Rd., Qvaderne deri uberegnede; som hende ligeledes med Godset tilfalder, og bör hun holde Godset i forsvarlig Stand, og hendes Arvinger levere det samme ved hendes Död til Biskoppen; og bör dette Gods i en Række, Sogn eller Rep, være beliggende, og ikke udsöges af mange Sveiter. — Det nödvendige Inventarium, som Bispestolen paa Skalholt bör fölge, og alletider holdes i god Stand, hvilket successive bör leveres af en Fratrædende, eller dens Arvinger, til dens Efterkommere, saa vel Biskop som Oeconomus, og til Lettelse og Undsætning ved deres Oeconomies Begyndelse ansees nödvendigt, bör være som fölger: 1) Biskoppen nyder af Inventario til Værdie 100 Rd., som af ham holdes vedlige, og leveres til hans Successor udi Contanter, eller andre hannem tjenlige Landörer. — 2) Til Oeconomiens Fortsættelse leveres Mand fra Mand Oeconomo i Inventarium, som ligeledes af ham i alle paakommende Tilfælde bör vedligeholdes, nemlig:

	Hundr.	Al.
15 duelige Kjör à 1 Hundr.	15	«
120 Lambe-Faar med Lamb à 20 Al. . . .	20	«
Beder.		
40 Stkr. 4 Aar gamle à 25 Al.	8	40
Summa Lat.	43	40

1767. 29. Mai.

	Hdr.	Al.
Transp.	43	40
40 Stkr. 3 Aar gamle à 20 Al.	6	80
40 dito 2 Aar gamle à 15 Al.	5	»
40 dito 1 Aar gamle à 10 Al.	3	40
Stude.		
6 Stkr. 4 Aar gamle à 1 Hundr.	6	»
6 dito 3 Aar gamle à 80 Al.	4	»
6 dito 2 Aar gamle à 60 Al.	3	»
6 dito 1 Aar gamle à 40 Al.	2	»
60 Stkr. tamme og brugelige Heste à 60 Al.	30	»
30 Stkr. brugelige Hopper à 50 Al. . . .	12	60
1 brugbare Skibe	20	»
1 tjenligt Bordtöi af Tin- og Træ-Arbeide .	3	»
10 Stkr. store Kar, hele og madholden, à 60 Al.	5	»
2 store Syre-Kar, hele og madholden, à 1 Hundr.	2	»
20 Stkr. Truger, 20 Stkr. Smaakar og Span, à 3 Al.	1	»
1 tjenligt Kjökkentöi af Kobber og Jern .	7	»
10 Stkr. Klæde-Skrin à 25 Al.	2	10
2 Stkr. Kjærnere, à 20 Al.	»	40
1 Pundert, 2 Stkr. Bismere	2	»
4 Stkr. Reise-Telter à 40 Al.	1	40
Sengeklæder til 20 Senge	20	»
6 Stkr. Bækkener à 10 Al.	»	60
1 Bordduge og Haandklæder	1	»
60 Stkr. Kliv-Sadler med Tilbehör à 4 Al.	2	»
Skind-Reeb til 30 Heste à 10 Al.	2	60
Haar-Reeb til 60 Heste à 5 Al.	2	60
Torv-Reeding til 60 Heste à 1 Al. . . .	»	60
5 Stkr. Orf, 10 Rifer, 10 Vallar-klarar . .	»	10
2 Jernkalle, 4 Paler, 6 Skuffler	»	50
1 fuldkommen Smedelse	1	60
Summa Lat.	190	70

1767.
29. Mai.

	Hdr.	Al.
Transp.	190	70
Hesteskoe til 40 Heste à 3 Al.	1	»
120 Al. Vadmel	3	15
30 Föring Studeskind til Skoe à 30 Al.	7	60
240 Föringer Smör à 10 Al.	20	»
120 Vætter Fisk hjemme paa Bispegaarden 10 Föring à 30 Al.	24	»
3 Tönder Meel a 60 Al.	1	60
1 Tönde Skonrogen	»	60
1 Tönde Skibs-Bröd	»	45
½ Tönde Spansk-Salt	»	40
10 Stkr. Leer, 4 Stkr. Torv-Leer	»	50
1 Slibesteen	«	20
Summa	249	60

Herforuden er de 770 Stkr. Leie - Qvilder, som ifölge denne Separations-Act bör fölge med det til Oeconomum udlagde Jordegods i Ombuderne. Naar den allern. beskikkede Oeconomus afgaaer, bör hans Stervboe ved Rettens Middel strax forsegles, og, i fald Bispestolen har nogle Prætentioner paa Stervboet, nyder han fremfor alle andre Creditorer Prioritet, men Amtmanden beskikker strax, efter Inspectorum til ham gjörende Forestilling, en habil og vederhæftig Person til Oeconomus, hvilken sig samme uveigerlig bör paatage, indtil allern. Resolution erholdes. Og som ingen af de nærværende Commissariis kunde videre erindre, som for nær- eller efterkommende Tid burde ved Separationen i Agt tages, saa indstille vi allerund. denne Separations-Act til Hans kongel. Majts allern. Confirmation, og forblive til Döden, allern. Arve-Konge og Herre! Deres kongel. Majts allerund. Arve-Undersaatter og tropligtskyldigste Tjenere. Ved Öxeraae d. 23. Augusti 1764.

Finnur Jonsson. Magnus Gisleson. O. Stephensen.
(L. S.) (L. S.) (L. S.)
B. Marcussen. S. Magnussen. B. Sivertssen.
(L. S.) (L. S.) (L. S.)

Da ville Vi forskrevne Separations-Act for Skalholts Bispestol udi alle dens Ord, Clausuler og Puncter, saa som den her oven indfört findes, til Efterretning for nærværende og efterkommende Tid, allern. have approberet og stadfæstet, saa og hermed approbere og stadfæste, og haver saa vel Biskoppen som Amtmanden, og Bispestolens anordnede Inspectores, Laugmanden og Landfogden paa Island, samt deres Efterkommere i Embedet, som og p. t. Oeconomi at holde sig denne Separations-Acts Indhold stricte allerund. efterretlig, og især de förste til alle Tider at have alvorlig Indseende med, at den i alle Poster nöie vorder efterlevet, og om, imod Forhaabning, anderledes skulde befindes, da saadant til Vores General-Kirke-Inspections-Collegium at indberette. Forbydendes alle og enhver herimod, efter som foreskrevet staaer, at hindre, eller udi nogen Maade Forfang at gjöre, under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 29. Maji Anno 1767[1]. 1767. 29. Mai.

Kongelig Confirmation paa Separations-Acten for Holum Bispestol. Frederiksberg 29. Mai 1767. — Publiceret paa Althinget den 7. Juli 1769 (Althingsb. s. A. Nr. VI), og trykt tillige med Separations-Acten, dat. Öxeraa 27. Juli 1765, som Anhang til Althingsbogen 1769. Concept i Canc. Archiv. «Aabne Breve til Island og Færöerne 1751-1800»; Norske Reg. 44, 367b-375. P. Pèturss. Hist. Eccl Isl. S. 116—124. — Separations-Acten selv er offentlig bleven oplæst paa Althinget 11. Juli 1767, see Althingsb. s. A Nr. XXII. 29. Mai.

Approbation paa en af den anbefalede Commission paa Island forfattet Separations-Act, hvorved fra Holum Bispestol og Biskoppens Forretninger adskilles alt det,

[1]) Ved Reskr. 29. Mai 1767 er ovenanförte Separations-Act, forsynet med den kongelige Approbation, tilsendt Biskop Finnur Jonsson og Amtmand Magnus Gislason. Norske Tegn. XXXVIII, 346—347.

1767. 29. Mai. som henhörer til Oeconomien og er Bispe-Embedet uvedkommende.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At, eftersom Vores elskelig kjære Herr Fader, salig og höilovlig Ihukommelse, under 23. Mai 1755 allern. har anordnet en Commission paa Vort Land Island, til at undersöge og antegne baade Skalholt og Holum Bispestoles Indkomster, af hvad Slags de ogsaa maatte være, saa og henvende deres Hoved-Öiemærke til, at separere fra Bispestolens og Bispens Forretninger Alt det, som kan ansees for at henhöre til Oeconomien, og som Bispe-Embedet uvedkommende, saasom det hele Skolevæsen og hvad deraf dependerer, Domkirkerne og deres tilhörende Kirker, og hvad ellers af den Beskaffenhed ved hver Bispestol maatte forefindes, med videre samme allern. Befalings Indhold og Formelding; og Vores General-Kirke-Inspections-Collegium nu til Os har indgivet den af de anbefalede Commissarier i saa Maade forfattede, og til dennem nedsendte Separations-Act for Holum Bispestol paa Vort Land Island, hvilken bemeldte General-Kirke-Inspections-Collegium allerund. har indstilt til Vores allern. Approbation, og lyder Ord efter andet saaledes:

Holum Bispestols Indkomster, som belöbe efter Ombudernes Antal af Jordegods og Tiender, saaledes som fölger:

	Landskyld. Hundr.	Al.	Qvild.
Af Langenes-Ombud	12	50	57
Fnjoskedals-Ombud	16	80	60
Hörgardals-Ombud	9	20	38½
Svarfadardals-Ombud	14	58	77
Fljote-Ombud	26	70	72
Slettuhlidar-Ombud	28	10	104½
Hjemme-Ombud	114	46	349
Skage-Ombud	7	70	25½
Svinadals-Ombud	25	100	95½
Summa Lateris	255	24	879

1767.
29. Mai.

	Landskyld. Hundr.	Al.	Qvilder.
Transp.	255	24	879
Lehnsjorde-Ombud	14	80	53
Rectorsjorde-Ombud	9	100	$40^1/_2$
	279	84	$972^1/_2$

	Rd.	Sk.
Gjör til Penge beregnet	1767	12
Fra foranförte Summa bör trækkes de visse staaende Udgifter i Ombuderne, som belöbe sig til	411	48
Remanet til Indtægt	1355	54
Hertil kommer Bispestolens Tiender af Skage- og Öefjords-Sysseler, som aarlig belöbe sig ohngefæhr til	80	»
Bogtrykkeriet paa Holum anslaaes til . .	200	»
Bliver saa Indtægtens hele Summa . . .	1635	54
Fra den ovenstaaende Summa gaae efterfölgende Udgifter:		
Til Skolens 16 Almisse-Disciple ifölge det allern. udgivne Reglement af 10. Juni 1746 for Holum Bispestol, ligesom den anden Skole paa Skalholt, sættes pro Persona 18 Rd., er	288	»
Rectoris Kostpenge	30	»
Hans Lön ydes af det dertil destinerede Jordegods, som tilforn er anfört iblandt Udgifterne, til 16 Hundr. 70 Al. eller 66 Rd. 30 Sk.		
Conrector for Kost og Lön	60	»
Pastor Cathedralis	60	»
De til Holum Skoles Oeconomie behövende Folk ansees fölgende, nemlig:		
En Lade-Foged eller Brite	24	»
En Smed	24	»
Vaage-Mand og Fiske-Banker	13	»
6 Arbeidskarle	140	»
Lateris	639	»

1767.
29. Mai.

	Rd.	Sk.
Transp.	639	»
3 Drenge, à 12 Rd.	36	»
En Husholderske	20	»
En Læste-Mand	24	»
3 Tjenestepiger	38	»
En Kokkepige	14	»
Nok til Skolens og alle forbemeldte Folkes-Sengeklæders Vedligeholdelse . . .	14	»
Til Skolehusenes Vedligeholdelse	9	»

Efter den paa Udkirkernes Antal indgivne Specification, befindes Kirkerne paa Bispestolens Grund efterfölgende, nemlig: Kete, Geldingeholt, Aabay, Flugemyre, Hofstader, Vidvik, Miklebaj, Höfde, Miklegaard, Spaakonefeld og ¼ Flatöe:

Til deres aarlige Vedligeholdelse og behövende Reparation hensættes i alt . .	5	»

Til forbemeldte Kirkers Indkomsters Oppebörsel sættes af Biskoppen og Oeconomo vederhæftige Kirke-Værger, efter som de sortere under deres anfortroede Godses Forvaltning, og indrettes paa bemeldte Kirker overalt Kirkeböger.

Eleemosynarii Kost	24	»

Hvad Bygninger og Huse paa Holum Bispestol angaaer, da, som nogle efter nærværende Tilstand ansees unödvendige, eragtes at de blive Bispestolen alene til Besvær, saa blive de overflödige casserede og Tömmeret deraf efter Vurdering lagt til de övriges Reparation; men de andre blive besigtede og derpaa sat billig Aabod af Stedets Sysselmand, eller anden af Amtmanden beskikket Övrighedsperson. Alene bliver Biskoppen

Lateris .	823	»

	Rd.	Sk.	1767.
Transp.	823	»	29. Mai.
forbeholdne fölgende Værelser, nemlig; Steenstuen, Bispestuen, Fadeburet, Tömmerstuen, Kjökkenet i Gangen, et Gjemmehus eller Skemme, hvilke Værelser staae under Biskoppens eget Ansvar og Reparation, hvorfor hannem godtgjöres 13 Rd. 26 Sk. aarlig.			
Men til de andre Huses Vedligeholdelse, som under Oeconomi Forvaltning blive, henlægges aarlig	20	»	
Til Fattiges Underholdning	14	»	
For Transport af Fisk og Madvare . . .	40	»	
For Bispestolens Qvilders paa Oeconomiens Anpart, deres aarlige Aabod	30	»	
Tugthus-Told, saa længe den bör svares .	19	12	
Domkirkens aarlige Vedligeholdelse . . .	25	»	
Oeconomi aarlige Lön	130	»	
Summa	1101	12	
Herpaa udlægges Oeconomo Revenüerne af Holum Bispestols efterskrevne Ombuder og Tiender, saaledes:			
Af Langenes-Ombud	60	39	
Fnjoskedals-Ombud	89	30	
Svarfadardals-Ombud . . .	97	24	
Hjemme-Ombud	608	45	
Slettuhlidar-Ombud	147	54	
Skage-Ombud	38	»	
Tiende af Öe- og Skagefjords-Sysseler . .	60	»	
Summa	1101	12	

Foruden den visse Afgift af forskrevne Gods skal Oeconomus have Bispe-Gaarden fri til Besiddelse uden nogen Afgift, foruden saa meget af Tun og Enge, Halvparten af hvert, som 6 Kjör og 1 Ride-Hest kan underholde. I lige Maade oppebærer Oeconomus af alle de Herligheder, som Bispestolen tilhöre, ²/₃ Dele, og Biskop-

1767. pen ⅓ Deel. Af Drangöes Avling oppebærer Oeconomus ogsaa ⅔ Dele imod Biskoppen, hvorefter ogsaa
29. Mai. Omkostningerne paa begge Sider og Udredning dertil bör lignes efter advenant. Skovene nyder ogsaa Oeconomus frie til Kul, som forefindes paa Bispestolens Grunde, dog saa, at de ikke forhugges, men paa det muligste opelskes og fredes; Torve-Skjær nyder han ogsaa til Fornödenhed. Oeconomus forskaffer Bispen Plads for hans Kjör og Ride-Hest udi Koe- og Heste-Stalden, og lader dem tillige med sine pleie og oppasse om Vinteren, saa vel som om Sommeren drive til og fra Stol uden nogen Betaling. Saa meget af Bispestolens Inventario, som nödvendig behöves til Skole-Oeconomiens Fortsættelse, beholder Oeconomus fri, efter den Specification, som i denne Act bliver siden indlemmet, hvilket Inventarium bör i god Stand efter Oeconomi Afgang til hans Efterkommere restitueres. Det unödvendige Inventarium gjöres til Penge, som forvares i en dertil indrettet og af Inspectoribus forseglet Cassa, eller, om muligt, sættes paa Rente imod fornöielig Underpant. — Imod alt det Foranförte, som Oeconomo er tillagt, bör han forsyne Skolen med god og forsvarlig Föde, Klæder, Lys, Papir, Skoe og al den Opvartning, som han nödvendig behöver, og de kongel. Anordninger tilholde hannem udi Skole-Tiden at præstere. Til Rectores og Domkirke-Præsten skal han, foruden vedbörlig Kost, Lys, Værelser og Opvartning, betale deres visse Lön i rette Tider. — Finder Rector for godt: ikke selv at trække ham forundte Salarium af ham tilforne udlagde Jordegods og Qvilder, betaler Oeconomus ham 60 Rd. til Specie beregnet i Salarium, men oppebærger derimod Intraderne af de saa kaldte Rectors-Jorde. — Naar Rectores i Feriis opholde dem andensteds end paa Bispegaarden, saa godtgjöres dem i den Tid intet for deres Kost. Endelig skal Oeconomus holde Domkirken, som hannem er anbetroet, udi god og forsvarlig Stand, samt opbygge og forbedre

hvor fornöden eragtes. Han skal ingen anden Regning 1767.
for Oeconomien aflægge, end alene aarlig paa Öxeraae 29. Mai.
Landsthing producere for Inspectoribus Biskoppens, Rectorum og Domkirke-Præstens Attest, at Skolen og dens Betjentere have udi alt nydt, hvis dennem af höikongelig Naade er bleven tillagt. Saa skal han og aflægge for dennem en af Biskoppen attesteret Regning, hvorledes den til Domkirken og den övrige Bispestolens Bygninger henlagde Capital er det Aar anvendt, da Overskuddet deraf skal tillige strax udi rede Penge betales og henlægges under 2de Inspectorum Forsegling udi den samme Cassa, som Inventarium forvares udi, hvilken af Inspectoribus og hannem skal forsegles. — Og paa det om Bygningernes Vedligeholdelse kan haves sikker og tilforladelig Efterretning, skal en af Amtmanden dertil forordnet Person, eengang om Aaret, besöge Bispestolen, og udi 2de Dannemænds Overværelse oversee Bispestolens Bygninger, og tilholde Oeconomo at reparere Bröstfældighederne, som da maatte forefindes, inden en vis forelagt Tid, over hvilken Forretning en Protocol bör aarlig föres og ved Bispestolen forvares. — Videre, naar Vacance efter Biskoppens Afgang længer end som Bispe-Enkens Naadsens-Aar vedvarer, da tilfalde de biskoppelige Intrader Bispestolen, naar Stiftprovstens Lön og paa ham gjörende Udgifter, samt Bispe-Enkens Pension ere aftrukne, [og] oplægges som Nödpenge.

	Rd.	Sk.
Biskoppen udi Holum Stift nyder i sin aarlig Gage, foruden 1/3 Deel af Drangöes Fangst og Bispestolens extraordinaire Herligheder, som Driv- Fiske og Drive-Tömmer, den Summa	500	»
Herforuden godtgjöres for hans Værelsers Reparation aarlig, efter at de ere ham i god og forsvarlig Stand overleveerte .	13	26
Summa Lateris	513	26

1767.
29. Mai.

		Rd.	Sk.
	Transp.	513	26
For Tugthustold efter ham destineret Gods		6	16
Nok for Qvilders Aabod paa ham destineret Jorde-Gods		15	»
	Summa	534	42

Derforuden henfalde til Bispen Afgifterne af de saa kaldede Lehns-Jorder, naar der er ingen Enke-Frue-Pensionist.

Herpaa udlægges Biskoppen Efterfölgende:

		Rd.	Sk.
Hörgardals-Ombud		41	60
Fljote-Ombud		128	42
Svinedals-Ombud		144	30
Af Skagefjords Syssel Tiender		20	»
Bogtrykkeriet		200	»
	Summa	534	42

Foranskrevne Gods lader Biskoppen ved egne Betjentere forvalte, og tillige med Qvilder udi forsvarlig Stand holde, at det til Successor i Embedet kan vorde saaledes, eller i forefunden Mangel med Aabod leveret. Herforuden nyder og Biskoppen fri Drift udi Bispestolens Afrett, for sit Qvæg, samt Höe og Græsgang for 6 Kjör og 1 Ride-Hest efter Foranförte; han nyder ogsaa frie Færge over Herreds-Vandene for det Gods han lader til sin Husholdning der over före; ligeledes Plads og Gjödning til Kjökken-Hauge ved Bispegaarden. Saa skal og Biskoppen staae i fri Villie at udvælge sig hvilken Gaard han for godt befinder, af Bispestolens Gaarde udi Nærværelsen, til sit Qvæg at underholde, imod deraf at betale til Oeconomum den sædvanlige Afgift. — Naar Biskoppen ved Döden afgaaer, skal hans efterlevende Frue og Börn nyde Naadsens Aar, som saaledes indrettes: Döer Biskoppen imellem Fardag og Michelsdag, nyde Arvingerne Smör-Leie af. Godset, som til Michelsdag forefalder, og Landskylderne til næstkommende Fardage, hvorfra Enkens Naadsens-Aar tager

sin Begyndelse, til næstkommende Fardag, inclusive. Men er den afdöde Biskop Enkemand, da nyde hans Arvinger ikkun Intraderne til næste Fardage inclusive, efter Biskoppens Död, og da overleveres Bygninger og Godset udi forsvarlig Stand, eller med Aabod, til Oeconomum, efter derom af Amtmanden gjörende Anstalter. — Som Stiftprovsten, ved Biskoppens Död, tiltræder sin Betjening, saa bör saavel Biskoppens Arvinger, som Enke-Frue drage Omsorg for, at han nyder af dennem hvis hannem allern. ved kongelig Anordning af 1746 er tillagt, og desuden 80 Rd. Specie om Aaret. — Naar Biskoppens Værelser paa Bispegaarden ere af Enken eller Arvinger til Oeconomum overleverede, bör han besörge deres Vedligeholdelse og Istandsættelse af Aaboden, samt indcassere Afgiften af Godset, og anvende den til rede Penge, som leveres til Stiftprovsten, eller den tilkommende Biskop, udi tvende Inspectorum Overværelse, som samme tager under Forsegling, og foranstalter deres Nedlæggelse udi en dertil forordnet Cassa. — For dette Godses Administration, og Afgifternes Anvending, nyder Oeconomus 1/5 Deel af hele Beholdningen. — Bispens Enke nyder til aarlig Pension de saa kaldte Lehns-Jorder, og bör hun holde Godset i forsvarlig Stand, og hendes Arvinger levere det samme ved hendes Död til Biskoppen. — Videre finder Commissionen for godt at eragte, at, naar Tugthus-Tolden ophörer, anvendes de til Oeconomum henlagde 19 Rd. 12 Sk. og Biskoppen i samme Hensigt accorderede 6 Rd. 16 Sk., tilsammen 25 Rd. 28 Sk., til Domkirkens Vedligeholdelse, tillige med de 25 Rd. af Jorde-Gods, Oeconomo til den Ende allerede er udlagt, paa rigtig Regning i en dertil indrettet Kirke Stol, og det af Udgifterne Overblivende indsamles og forvares til manquerende Qvilders Indkjöb. — Kommer Bispestolen endelig i den Stand, at dens Indkomster stige saa höit, at Oeconomus kan opbære af hans Genant efter Separations-Planen af 1756: 1160 Rd., samt Biskoppen for-

1767. 29. Mai.

1767. 29. Mai. uden Lehns-Jordene 640 Rd., og noget siden af Bispestolens Intrader overgaaer sidst bemeldte Summer, oplægges samme som Nödpenge og forvares i dertil indrettet Casse, til Bispestolens Bedste i paakommende Tilfælde. — Det nödvendige Inventarium, som Bispestolen paa Holum bör fölge, og alle Tider holdes i god Stand, bör successive leveres af en Fratrædende, eller dens Arvinger, til dens Efterkommende, saa vel Biskop som Oeconomus, til Lettelse og Undsætning ved deres Oeconomies Begyndelse, og ansees som nödvendigt Efterfölgende: 1) Biskoppen nyder af Inventario til Værdie 40 Rd., som af ham holdes ved lige og leveres til hans Successor udi Contanter, eller andre hannem tjenlige Landöre. — 2) Til Oeconomiens Fortsættelse leveres Mand fra Mand Oeconomo i Inventarium, som ligeledes af ham i alle paakommende Tilfælde bör vedligeholdes, nemlig:

	Hundr.	Al.
12 duelige Kjör, à 1 Hundr.	12	»
180 Lamme-Faar, à 6 Stkr. 1 Hundr. . .	30	»
Beder.		
40 Stkr. 4 Aar gamle, à 25 Al.	8	40
40 do. 3 Aar gamle, à 20 Al.	6	80
40 do. 2 Vinter gamle, à 15 Al. . . .	5	»
40 do. 1 Aar gamle, à 10 Al.	3	40
Stude.		
3 Stkr. 4 Aar gamle, à 1 Hundr. . . .	3	»
3 do. 3 Aar gamle, à 90 Al.	2	30
3 do. 2 Aar gamle, à 60 Al.	1	60
3 do. 1 Aar gamle, à 40 Al.	1	»
3 do. Kalve, à 20 Al.	»	60
50 Stkr. tamme og brugelige Heste, à 60 Al.	25	»
10 do. brugelige Hopper, à 50 Al. . .	4	20
i brugbare Skibe	4	»
Fæste af Skindreb, som behöves til Drangöe	4	»
i tjenligt Bordtöi af Tin- og Træ-Arbeide.	3	»
Summa Lateris	113	90

1767. 29. Mai.

	Hundr.	Al.
Transp.	113	90
Store Kar, hele og madholden, à 40 Td. Rum	6	80
30 Stk. Truger, 30 Stk. Smaakar og Spanner, à 3 Al.	1	60
5 Stkr. Oxehoveder	1	»
i tjenligt Kjökkentöi af Kobber og Jern .	6	»
2 Stkr. Kjærnere, à 20 Al.	»	40
1 Pundert og 1 Bismer	2	»
1 Reisetelt	»	60
Sengeklæder til 16 Senge	16	»
4 Stkr. Bækkener, à 10 Al.	»	40
i Bordduge og Haandklæder	»	100
50 Stkr. Kliv-Sadler med Tilbehör, à 4 Al.	1	80
Skind-Reb til 30 Heste, à 10 Al . . .	2	60
Haar-Reb til 20 Heste, à 5 Al.	»	100
5 Stkr. Orf, 10 Rifer, 10 Valler-Klarar .	»	10
2 Jernkalle, 4 Paler, 6 Skuffler	»	50
1 fuldkommen Smedelse	1	60
Hesteskoe til 40 Heste, à 3 Al.	1	»
60 Al. Vadmel	1	68
20 Föring. Stude-Skind til Skoe, à 30 Al.	5	»
200 Föring. Smör, à 10 Al.	16	80
40 Vætter Fisk, hjemme paa Bispegaarden, à 40 Al.	13	40
2 Tdr. Meel, à 60 Al.	1	»
1 do. Skonrogen	»	60
1 do. Skibsbröd	»	45
½ do. spansk Salt	»	40
10 Stkr. Leer, 2 Stkr. Torv-Leer . . .	»	45
1 Slibesteen	»	20
Summa	196	28

Herforuden er de 713½ Leie-Qvilder, som ifölge denne Separations-Act bör fölge med det til Oeconomum og Rectorem udlagde Jordegods i Ombudene. — Holum Bispestol fölgende Aabods-Jorder: Ingjaldstæder, Kraun i Unedal, halve Mjölbreidestader, halve Rön i

1767. Slettehlid og Hornbrekke, som efter Vurdering beløbe
29. Mai. dem til 46 Hundr. 100 Al., anvendes til de manqverende Qvilders Indkjöb og Etablissement, efter at nu grasserende Faaresyge er overgaaet, og over de solgte Gaardes Valuta föres af Vedkommende en rigtig Regning. Skulde og noget af Bispestolens udestaaende Restancer i Ombudene, eller afg. Biskop Haldor Brynjolfssons fallit Stervboe og Bispestolen tilhörende trykte islandske Böger, kunne gjöres til Penge, oplægges samme og anvendes efter rigtig Regning til Bispestolens Nytte, som Qvilders Indkjöb og Bogtrykkeriets Huses Reparation, hvortil andre Nöd-Penge i denne Separations-Act, formedelst Bispestolens slette Tilstand, ei har været at udfinde. — Naar den allern. beskikkede Oeconomus afgaaer, bör hans Stervboe ved Rettens Middel strax forsegles, og ifald Bispestolen har nogen Prætentioner paa Stervboet, nyder han, fremfor alle andre Creditorer, Prioritet, men Amtmanden beskikker strax, efter Inspectorum til ham gjörende Forestilling, en habil og vederhæftig Person til Oeconomus, hvilken sig samme uveigerlig bör paatage, indtil allern. Resolution erholdes. — Og som ingen af de nærværende Commissariis kunde videre erindre, som for nær- eller efterkommende Tid burde ved Separationen i Agt tages, saa indstille vi allerund. denne Separations-Act til Hans kgl. Majts allern. Confirmation, og forblive til Döden, allern. Arve-Konge og Herre! Deres kongelige Majts allerund. Arve-Undersaatter og tropligtskyldigste Tjenere. Ved Öxeraae den 27. Julii 1765.

Finnur Jonsson.	Gisle Magnusson.	Magnus Gisleson.
(L. S.)	(L. S.)	(L. S.)
O. Stephensen.	J. Vidalin.	Halldor Jonssen.
(L. S.)	(L. S.)	(L. S.)
B. Marcussen.	B. Sivertssen.	S. Sölvesen.
(L. S.)	(L. S.)	(L. S.)

Da ville Vi forskrevne Separations-Act for Holum Bispestol udi alle dens Ord, Clausuler og Punkter, saa

som den her oven indfört findes, til Efterretning for nærværende og efterkommende Tid, allern. have approberet og stadfæstet, saa og hermed approbere og stadfæste; dog skal de udi bemeldte Act til Eleemosynarii Kost udsatte 24 Rd. aarlig herefter henlægges til Domkirkens Reparation. Og haver saavel Biskoppen som Amtmanden og Bispestolens anordnede Inspeetores, Laugmanden og Landfogden paa Island, samt deres Efterkommere i Embedet, som og p. t. Oeconomi, at holde sig denne Separations-Acts Indhold strietc allerund. efterretlig, og især de förste til alle Tider at have alvorlig Indseende med, at den i alle Poster nöie vorder efterlevet, og om, imod Forhaabning, anderledes skulde befindes, da saadant til Vores General-Kirke-Inspections-Collegium at indberette. Forbydendes Alle og Enhver herimod, efter som forskrevet staaer, at hindre, eller udi nogen Maade Forfang at gjöre, under Vor Hyldest og Naade. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 29. Maji Anno 1767[1]. 1767. 29. Mai.

Over-Secretair Grev Otto Thotts Skrivelse til Præses og Directeurer for det almindelige Handels-Compagnie, ang. Grændsen for Fremmedes Fiskerie under Island. Khavn 6. Juni 1767. — Ober-Secretererens Brevb. 1767, Nr. 299, S. 424—425. 6. Juni.

Da det har behaget D. Exc. og höitærede og gode Herrer, i Anledning af Forandringen udi den Distance af 4 Mile, som ved den islandske Octroy er fastsat, inden hvilken ingen Fremmede eller danske Undersaatter er tilladt at bruge Doggerie under Landet, at

[1] Ved Reskr. til Biskop Gisli Magnusson paa Holum og Amtmand Magnus Gislason, 29. Mai 1767, oversendes foranförte Separations-Act, forsynet med den kongelige Approbation. Norske. Tegn. XXXVIII, 347.

1767. 6. Juni. forespörge sig, hvor nær det almindelige Hav skulde forstaaes at strække sig, med eller under Island, for fremmede Fiskere: saa har jeg, i Anledning af det kongel. Rentekammers derover indhentede Betænkning, herpaa udi tjenstligst Gjensvar skullet melde, at det holdes betænkeligt at holde Fremmede fra Fiskerie udi det vilde Hav under Island udi en Fraværelse af 4 Mile, og samme dem at forbyde. Jeg forbliver &c. Cancelliet den 6. Junii 1767.

8. Juni. **Forordning ang. Afskaffelse af aabenbare Skrifte for Leiermaal.** Fredensborg 8. Juni 1767[1]. — Trykt som Anhang til Althingsb. 1771, paa Grund af Canc. Skriv. 22. Mai 1770; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1771 — Siell. Reg. 69, 530—531. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1767, S. 42- 43; Schou V, 73. — General-Procureur Stampes Udkast til denne Forordning er trykt i hans „Erklæringer" V, 251—252, jevnf. 512—517.

Forordning ang. det i Loven for Leiermaal anordnede aabenbare Skriftemaal herefter at skal være ophævet.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At, da Vi ere komne i Erfaring, hvorledes det i Vores Lov for Leiermaal anordnede aabenbare Skriftemaal, isteden for at opnaae den derved havde gode og christelige Hensigt, medförer adskillige Uleiligheder, og ofte giver Anledning til Misbrug og Forargelse; saa have Vi allern. fundet for godt, samme Skriftemaal aldeles at ophæve; ligesom Vi og hermed allern. anordne og befale, at de, der forsee sig med Leiermaal, skulle efterdags være frie for at staae aabenbare Skrifte, imod at de sættes otte Dage paa Vand og Bröd[2], med mindre de vilde erlægge

[1]) Reskr. 4. Apr. 1772; For. 23. Mai 1800.

[2]) Ved en Cancellie-Skrivelse til Stiftbefalingsmændene og Biskopperne i Danmark og Norge, men ikke afgaaet til Is-

og indsende det for de hidtil bekomne Fritagelses-Bevillinger paabudne, da dem fra Vores danske Cancellie meddeles Qvittering derfor paa ti Rigsdalers Papiir, saa og at de herefter, som hidtil, betale de i Loven fastsatte Böder, og saavel Moderen, paa sin Side, bærer al mulig Omsorg for Barnets Opdragelse, som Faderen paa sin Side, efter Vilkaar og Formue, dertil contribuerer, ifölge Vores elskelig kjære Hr. Faders, salig og höilovlig Ihukommelse, allern. udgivne Forordning af 14. Octobris 1763, om uægte Börns Underholdning og Opdragelse. Thi byde og befale Vi hermed Vores 1767. 8. Juni.

land, af 29. Oktbr. 1768 (Ober-Secretererens Brevb. 1768, Nr. 603, S. 836—839, Fogtm. VI. 1, 151—153) bliver forordnet: «At Præsten, naar et uægte Barn döbes, skal lade sig give saavel Faderens, eller den af Moderen udlagde Mandspersons, som Moderens Navn, og indföre samme i Ministerialbogen, samt derpaa angive det for de Ovenommeldte (ɔ: enten de Proprietairer som have Sigt og Sagefalds-Ret paa deres Godser, eller Kongens Foged), som det tilkommer at see Straffen exequeret, da det derefter er Præsten og hans Embede uvedkommende, hvorvidt denne verdslige Straf bliver fuldbyrdet eller ei, saa at han af den Aarsag ikke bör holde Nogen fra Herreus Bord, ligesom han ei heller samme angaaende behöver nogen Attest, da han derimod i det Skudsmaal, han siden, efter Begjæring, giver slige Personer, kan melde den af dem begangne Forseelse. — Iövrigt, ligesom Loven vel i Henseende til Straf paa Penge eller paa Kroppen m. v., men ikke forsaavidt angaaer aabenbare Skriftemaal, gjör Forskjel imellem simple Leiermaal *(stuprum simplex)* förste Gang og oftere, og Hoer *(adulterium)*, saa viser og forbemeldte For. af 8. Juni 1767 og dens Præmissæ tydelig nok, at aabenbare Skriftemaal i alle disse Tilfælde efterdags bör være ophævet . . . . . . Et besvangret Qvindemenneske (maa) hverken medens hun laver til Barsel, eller saa længe hun haver et spædt Barn ved Brysterne, hensættes paa Vand og Bröd; og i Henseende til den, der af Moderen angives at være Fader til et uægte Barn, da supponeres han at være det, indtil han sig samme paa lovlig Maade fralægger.»

1767. Vice-Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Segl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 8. Junii Anno 1767.

8. Juni.

12. Oktbr. **Gavebrev og Fundats af Præsten Thorvard Audunarson paa Jorden Kambshóll til fattige Börns Opdragelse.** Saurbæ den 12. Oktbr. 1767. — Originalen er sandsynligviis opbevaret ved Præstekaldet Saurbæ paa Hvalfjarðarströnd; verificeret Copie i Bispe-Archivet i Island Nr. 340: „Donationes in usus pios et publicos", hvoraf er taget en af Biskoppen over Island den 4. Marts 1822 til Cancelliet sendt Afskrift med Oversættelse. Brevet er paategnet at være læst i Laugthingsretten ved Öxará den 13. Juli 1767, jevnf. Althingsb s. A. Nr. xxxix, 38; Johnsens Jarðatal á Íslandi, S. 106.

Svofellda ráðstöfun gjöri eg undirskrifaður, að eg, til þakklætismerkis við minn góðan guð, sem mig lengi sparað hefir í veikri þjónustu við Saurbæjar kirkju söfnuð, og mèr óverðugum margar sínar gáfur lánað, gef hèrmeð eptir minn dag hans vesælíngum, nefnilega frómum og fátækum börnum hèr í Saurbæjar kirkjusókn, mína fyrstu keypta fasteign með verði, sem er jörðin Kambshóll 10 hundr. að dýrleika, liggjandi í Strandar hrepp og Saurbæjar kirkjusókn, að hennar afgjald árlega og æfinlega hèr eptir skiptist á millum úngmenna hèr í sveit, þeim til uppfræðíngarbótar í þeirra kristindómi. Skeður þessi mín gjöf og ráðstöfun með eptir skrifuðum athuga og skilmálum:

1) Strax eptir mína burtköllun frá þessu lífi, eður í þar næst eptirfylgjandi fardögum, skal þessi jörð Kambshóll og meðfylgjandi 1 kúgildi afhendast til hreppstjóranna í Strandar hrepp af mínum erfíngjum, hverjum

(hreppstjórunum) eg hèrmeð innilega á hendur fel alla 1767.
hennar umsjón og byggíngar ráð, að þeir til hennar veli 12. Oktbr.
þann mann, sem hana vel hirði og ráðvandlega á búi, og að þeir gjöri það allt með ráði og tilhlutun sóknarprestanna í þessu prestakalli. — 2) Svo sem, áður en landplágan felldi vort sauðfè í þessu landi, alltíð hafa verið 2 kúgildi með þessari jörðu, þá skal af mínum erfíngjum ásamt með henni, og því eina nú fylgjanda kúgildi, afhendast til velnefndra hreppstjóra 1 hundr. í landaurum, til að innkaupa ásauðar-kúgildi, eður það sama in natura til látast með tèðri jörðu, svo þau síðan festist tvö við hana. — 3) það sem þarf til húsanna endurbótar, samt kúgildanna viðhalds og uppbyggíngar, á að takast af landskuld og leigum, eptir þörfum og hreppstjóranna sannsýni og tilhlutun. — 4) Er það hèrmeð recommenderað guðrækilegri umsjón sóknarprestanna á Hvalfjarðarströnd, eins eptir annan, að útvelja þau 3 eða mest 4 börn, hèr sveitlæg, sem þessarar litlu gjafar njóti, ein eptir önnur, um 4 eða mest 5 ára tíð, svo lengi þau eru að læra á bók að lesa, og sínar katechismi spurníngar, undir Confirmation, hvar til eg fyrir mæli að helzt velist föðurlaus ekkjubörn, sem einhver leggur góða rækt við, og ef slík börn eru ei til í þessari sveit, þá frómra og fátækra foreldra börn, hlýðin og óknyttalaus; og ef nokkur úngmenni tjá sig treg og nenníngarlaus til lærdómsins, eptir að þeim hefir verið til sleginn þessi lítill peníngastyrkur, þá missi þau hann (fyrir tímann), en tilleggist öðrum úngmennum viljugri til að læra og líklegum til manndómsverka. Hjá þeim sömu virðist drottins náð allt hið góða að ávaxta, sèr til dýrðar, þeim til velferðar. Hans forsjón befel eg mig og öll guðs börn æfinlega. þessu til staðfestíngar er mitt nafn og signet. Að Saurbæ d. 12. Oktobr. 1767.

þorvarður Auðunarson.

(L. S.)

1767. 24. Oktbr. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand O. Stephensen, ang. Extra-Skattens Inddrivelse. Khavn 24. Oktbr. 1767.** — Denne Skrivelses Indhold er bekjendtgjort paa Althinget ved Amtmandens Brev til Sysselmændene 9. Juli 1768, trykt i Althingsb. s. A. Nr. XXIX, 1. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 265.

Vi have til Underretning og Gjensvar paa Hr. Amtmands Skrivelse under 6. Aug. sidstl. ikke villet lade være umeldet, at, siden Ingen udi Island er paalagt Extra-Skatten at svare, uden alene dem, hvis aarlig Indkomster udi Courant var 100 Rd. og derover, saa fölger det endog af sig selv, at hvis En eller Anden skulde udvise sig modtvillig samme at betale, maa Skatten hos dem ved Execution indsöges, hvad enten de vare Geistlige eller Verdslige, saafremt den ikke ellers udi Mindelighed ved Paafordring hos dem paa anden Maade var at erholde. Vi forblive &c. Rentekammeret den 24. Oktobr. 1767.

24. Oktbr. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand O. Stephensen, ang. Exspectancer og Constitutioner i Embeder. Khavn den 24. Oktobr. 1767.** — Rentek. Isl. og Færö Copieb Litr. P., Nr. 264.

Vel har Hr. Amtmand ved sin Paategning paa Sysselmand Brynolf Sivertsens allerund. Memorial, at hans Sön Gudne Brynjulfsen hannem med Succession udi Embedet maatte blive adjungeret, ham dertil recommanderet, men da samme er imod kgl. allern. Befaling, der forbyder, at Ingen maa forundes Exspectancer paa Embeder, der ikke var vacante, saa maatte det behage Hr. Amtmand, at tilkjendegive Sysselmanden, at hans allerund. Ansögning Hans Maj' ei heller kan være at forestille; men naar deslige Vacancer maatte indfalde, kan Hr. Amtmand af de, som allerund. anholdte om saadanne vacante Betjeninger, foreslaae tvende, som Hr. Amtmand dertil befandt meest bekvem, hvorefter det

da ankommer paa H. K. Maj^ts egen allern. velbehagelige Villie, hvem af de Ansögende Tjenesten kan blive accorderet, da det ikke heller holdes tjenlig for Betjeningerne udi Island, at de gjöres arvelige, ved det at Sönnen stedse succederer Faderen, hvorved Andre, der ikke var Sysselmands Sönner, og dertil kunde have Lyst, og befandtes mere bekvem, derfra aldeles maatte blive udelukt. Skulde ellers en eller anden gammel Sysselmand formedelst Alderdom og Svaghed behöve en Medhjelper udi Embedet, vilde Hr. Amtmand udi saadan Tilfælde da constituere ham en paa Sysselmandens egen An- og Tilsvar i Henseende til Embedets Forretninger, dog uden nogen Succession udi Embedet. Vi forblive &c. Rentekammeret den 24. Oktobr. 1767. 1767. 24. Oktbr.

Plakat ang. Indcassatorer i Stervboer. Christiansborg 30. Oktbr. 1767. — Ikke publiceret i Island, men her optaget som hörende til den processuale Lovgivning, Siell. Reg. 69, 671—672. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1767, S. 141—143; Schou V, 63—64. 30. Oktbr.

Plakat anlangende: hvorledes med Stervboers Midlers Indcassering skal forholdes.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At eftersom for Os allerund. er bleven andraget, at Creditorer og Arvinger ofte ved Skifterne maa lide Skade, formedelst at Skifteforvalterne ei alene, uden Arvingernes Samtykke, men endog imod deres Villie, indsætte og antage sig selv eller andre til Indcassatores i Stervboer, og derefter udhale Skiftet, for saa meget desto længere at beholde Pengene. Da have Vi, til slig Skade og Misbrug at forekomme, allern. funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed overalt udi begge Vore Riger Danmark og Norge anordne og befale: at det, ved et Skiftes Begyndelse, skal dependere af Arvingerne, nemlig de Myndige og Nærværende selv, men de Umyndiges og Fraværendes Formyndere og Befuldmægtigede, at antage en god og vederhæftig Mand

1767. til at indcassere Auctions-Pengene, med övrige Boens
30. Oktbr. Midler, og igjen at udtælle dem, efter Anviisning fra rette Vedkommende, alt imod saadan Betalning, som de imellem sig kunde forenes om, dog at han, om det maatte udkræves og fornöden eragtes, stiller Vedkommende vedbörlig Caution for det, han bliver betroet til at indcassere og oppebære; og maa Skifteforvalteren aldeles ikke befatte sig med at antage eller beskikke nogen saadan Indcassator, med mindre det bliver overdraget til ham af samtlige Arvinger, efterat han har erindret dem om, selv at antage Een, da det dog skal ankomme paa Arvingerne, at forenes med ham om hans Betaling; men den, der saaledes er antaget til at indcassere og udtælle Stervboens Penge, og derfor i Skifteretten bör aflægge Regning og Rigtighed, maa ikke til Skifteforvalteren udbetale hans Skifte-Salarium förend ved Skiftets Slutning, og ifald han betaler det forher, bliver det for hans egen Regning og Ansvar. Thi byde Vi og hermed allern. befale Vores Vice-Statholder udi Vort Rige Norge, Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Placat under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den til Alles Efterretning paa behörige Steder lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongel. Residentzstad Kjöbenhavn, den 30. Octobris Anno 1767.

7. Novbr. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand O. Stephensen, ang. Embedsmænds Tiende- og Skatte-Pligt.** Khavn 7. Novbr. 1767[1]. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1768, ligeledes Indholdet deraf ved Amtmandens Brev til Sysselmændene 9. Juli 1768,

[1]) Rentek. Skr. 17. Decbr. 1768 og 9. Febr. 1771; kgl. Resol. 7. Marts 1774.

trykt i Althingsb. s. A. Nr. xxIIx, 1. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 273. 1767. 7. Novbr.

At den ved Hr. Amtmands Skrivelse under 10. Augusti sidstl. til os indsendte Extract at Kong Magnus Lagabæters islandske Lov af Aar 1280, hvis Indhold er, at enhver Bonde er skyldig at betale aarlig Skat og Thingreise-Lön, indseer vi ikke, at deraf kan uddrages den Forstaaelse, at geistlige og verdslige Betjentere, samt Laugrettesmænd og deres Enker, for samme Skat til den kongel. Cassa at betale af deres tilhörende og eiende Gods og Tiende-Capitaler, naar samme var 4 Hundrede eller 10 Rd. Species og derover, formedelst de ikke udi Loven (ere) benævnte, fremfor Bönderne skulle være befriet; da nu denne Lov, eller andre kongel. Anordninger, saavidt os er bekjendt, ei heller Betjenterne af geistlig og verdslig Stand, samt Laugretsmændene og deres Enker, for Skat og Tiende af deres Jordebrug og eiende Tiende-Capitaler, expressis verbis har fritaget, og der er det eneste, som de af deres Eiendoms-Gods og videre Tilhörende til den kongelige Cassa erlægger, mens derfra aleneste ved Lovens og de kongelige Anordningers mislig Udtolkning hidindtil har holdt sig befriet, hvormed vi nu ei længere, da man nu först herom er kommen i Erfaring, kan oversee, detsaarsag Hr. Amtmand vilde behage at forföie saadan Anstalt overalt udi Island, at Betjenterne af geistlig og verdslig Stand, saavel som Laugrettesmænd og deres Enker, fra 1769 Aars Begyndelse og fremdeles, ligesom Bönderne, efter Enhvers rigtig udregnet og sammenskrevet Repstjorernes Tiende-Regning, aarlig for Tiende og Skat bliver ansat, og inddragen udi Mandtalsbogen for ethvert Syssel, som paa Thinget examineres og af Retten bekræftes, og for saavidt Sysselerne findes under Forpagtning, bliver det, som Betjenterne med Laugrettesmændene og deres Enker hidindtil har holdt sig befriet for, men nu herefter af dem maa betales, à parte foruden ethvert Syssels Forpagtnings-Afgift til Landfogden

1767. 7. Novbr. aarlig at erlægge, og derover hannem Udtog af Mandtalsbogen at levere, hvorefter han Belöbet udi sine aarlige Regnskaber til Indtægt beregner. Vi forblive &c. Rentekammeret den 7. Novembr. 1767.

18. Novbr. **Rentekammer-Skrivelse til Sysselmand Wium, ang. Degnepenge og Præste-Salair af Skrida Kloster. Khavn den 18. Novbr. 1767.** — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 278.

Efter det Amtmand Stephensen under 3. Augusti sidstleden os har tilmeldet, kan det ikke tillades, at Degnen paa Schrede Kloster afkortes de forlangte 5 Rd., siden de udi Landet antagne Chirurgis derimod samme 5 Rd. udi deres tillagde Lön vilde afgaae, der ikke maa skee; ligeledes forbliver det som forhen, at den Præst, som tilforn har været ved Schrede Klosters Kirke, og dertil er berettiget og voceret, Kirken fremdeles betjener for den samme Lön, som han af Klosteret forhen nydt haver; hvilket til Gjensvar paa Hans Skrivelser under 20. Septbr. 1766 formeldes. Vi forblive &c. Rentekammeret 18. Novbr. 1767.

25. Novbr. **Rentekammer-Skrivelse til Landfogden, ang. Erstatning af pestdöde Faare-Qvilder. Khavn 25. Novbr. 1767**[1]. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 285. — **Uddrag.**

Over det, som den kongelige Cassa kunde tilkomme at godtgjöre for bortdöde Qvilder paa H. Majts Jorder udi Island, har vi indhentet Amtmandens Betænkning, hvorefter alle Jordegodseiere selv maa tage Skade for de Qvilder, som af Qvægsygen paa deres Jordegods er bortdöde, da Bonden, efter Amtmandens Formening, ei samme kan tilkomme at erstatte, og altsaa vil det

---

[1]) jevnf. Rentek. Skriv. 26. Decbr. 1767.

ligeledes for Hans Maj^ts Jorder være og blive en Fölge. — — Rentekammeret den 25. Novbr. 1767. 1767. 25. Novbr.

Over-Secretair Grev Otto Thotts Skrivelse til Rector og Professorer ved Kjöbenhavns Universitet, ang. Stipendier for islandske studiosi chirurgiæ. Khavn 28. Novbr. 1767[1]. — Ober-Secretererens Brevb. 1767, Nr. 624, S. 855–856. 28. Novbr.

Af de höitærede og gode Herrers Svar paa min til Dem for nogen Tid siden afladte Skrivelse, i Anledning af de Fjerdingschirurgi, som paa Island skal antages, har jeg erfaret, at siden alle de her ved Universitetet oprettede Stipendia skal have været destinerede og henlagde til virkelige cives academicos, som offentligen have deponeret, formentes det, at de chirurgiske Candidater, som fra Island maatte komme herover, for at profitere i deres Videnskaber ved de her föiede Anstalter, ikke, uden at overtræde Stipendiernes Fundationer og Hensigter, kunde tillægges deraf ugentlig 1 Rd. for den Tid de her opholdte sig; men da det formodentlig vil blive Studentere, som skal undervises i Chirurgien, hvilke desuden ere berettigede til at nyde Beneficia ved Academiet, saa synes det i saa Fald ikke at være stridende imod Fundatzerne, om disse, for at ophjelpe dette nyttige Værk, blev tillagt en saadan Portion som de andre Studerende, til hvilken Ende jeg herom vil forvente de höitærede og gode Herrers nærmere Svar, og forbliver med Estime &c. Cancelliet den 28. Novembr. 1767.

Forordning ang. visse Morderes Straf. Christiansborg 18. Decbr. 1767[2]. — Ikke publiceret i Island, men her optaget i Henhold til For. 7. Febr. 1749 og For. 24. Januar 1838. Siell. Reg. 69, 721^b–723. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1767, S. 163—166; Schou V, 18. Decbr.

[1]) Reskr. 8. April 1768.

[2]) For. 20. April 1770 og 4. Oktbr. 1833 § 10.

1767. 71—73. — General-Procureur Stampes Udkast til denne For-
18. Decbr. ordning er trykt i hans „Erklæringer" V, 426—428.

Forordning, angaaende Delinquenters Afstraffelse, som, uden foregaaende Aarsag, alene for at gjöre en Ulykke og derved at miste Livet, ombringe Andre.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, da Vi, i Anledning af de nu paa nogen Tid saa ofte, desto værre, forövede forsætlige Mord paa uskyldige Börn og Andre, allern. have bragt i Erfaring, at Vores höistsalige Herr Faders Forordning af 7. Februarii 1749, som skjærper Straffen for dem, der, uden nogen foregaaende Tvistighed eller dertil given Aarsag, begaae forsætlig Mord paa de dem imödekommende Personer, ikke saa fuldkommelig har opnaaet den derved intenderede Hensigt; ligesom Livs-Straf ei heller synes saa aldeles at passe paa den Misdæder, der önsker sig Döden og er kjed af Livet, og af saadan Kjedsommelighed lader sig forlede til, at begaae et forsætlig Mord paa en uskyldig Person: — saa have Vi allern. funden for godt, for slige melancholiske og tungsindede Mennesker, der dog ikke kunne ansees at være berövet Forstandens Brug (thi i saa Fald omgaaes der med dem efter Danske og Norske Lovs 6te Bogs 6te Cap. 17de Art. og Danske Lovs 1ste Bogs 19de Cap. 7de Art., samt efter Norske Lovs 1ste Bogs 17de Cap. 7de Art.), som maatte begaae saadan forsætlig Mord, at forandre den ved bemeldte Forordning fastsatte Döds-Straf, til en anden daglig og vedvarende Straf, Lidelse og Forhaanelse, som, efter Misdæderens Gemyts Beskaffenhed og Tænkemaade, eragtes mere bekvem til at opnaae Straffens Hensigt, nemlig: Vores kjære og troe Undersaatteres Sikkerhed og Rolighed. Thi byde Vi hermed og allern. befale, at, naar Nogen saadan efterdags maatte befindes, med fri Forsæt og beraad Hu, uden nogen foregaaende dertil af den Dræbte given Aarsag eller Anledning, alene i Tanke at gjöre en Ulykke, og derved at miste sit Liv, at have myrdet eller omkommet nogen mödende eller

forekommende uskyldig Person, voxen Menneske eller 1767.
Barn, da skal saadan grov Misdæder ikke strax miste 18. Decbr.
Livet, men derimod, sig selv til velfortjente Straf, og andre Ligesindede til Skræk og Afskye, straffes paa fölgende Maade, nemlig:

1) Kagstryges og brændemærkes paa Panden, og derefter hensættes til Arbeide i Jern paa Livstid, Mandfolkene i Rasphuset, saafremt og saalænge deres Kræfter det tillader, men ellers og siden i nærmeste Fæstning, og Qvindfolkene i Tugthuset, og der, som de meest udædiske, farligste og foragteligste blandt alle uærlige Slaver og Misdædere, ei alene for sig selv vel forvares, men og daglig bruges, saavel, efter deres Kræfters Beskaffenhed, til det allerstærkeste og haardeste, som til det allerliderligste, haanligste og foragteligste Arbeide. — 2) Skal Misdæderen engang hvert Aar, paa den samme Dag, paa hvilken Mordet var forövet (saafremt den ellers indfalder over 12 Uger efter at den har förste Gang udstaaet sin Straf, thi i vidrig Fald udsættes det til næste Aar) fra Rasp- eller Tugthuset henbringes til det Sted, hvor det var forövet; eller ifald samme maatte være for langt fraliggende, da til Byens offentlige Rettersted, og der atter kagstryges, eller pidskes med 27 Slag af 9 Riis. — 3) Fra Fængselet eller Tugt- og Rasphuset til Retterstedet, eller det Sted, hvor Mordet var forövet, og tilbage igjen, skal Misdæderen, til desto större Forhaanelse, föres paa Natmandens Sluffe, udi gemene og de udi Fængselet eller Rasphuset og Tugthuset brugte daglige Klæder, uden Hat eller Hue, med blottet Hoved, Strikke om Halsen og sammenbundne Hænder. — 4) Naar de udi Fæstningen, Rasp- eller Tugthuset ved Döden afgaae, skal deres Legeme, ved Natmandens Folk, henföres til Retterstedet og Hovedet samt Haanden der afhugges, og Kroppen derefter lægges paa Steile, men Haand og Hovedet sættes paa en Stage. Hvorefter Dommere, saavelsom alle andre Vedkommende, sig allerund. have at rette. Thi byde Vi

1767. og hermed befale Vores Vice-Statholder i Vort Rige
18. Decbr. Norge, Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentzstad Kjöbenhavn den 18. Decembris Anno 1767.

26. Decbr. **Rentekammer-Skrivelse til Landfogden, ang. Erstatning af pestdöde Faare-Qvilder, m. m. Khavn 26. Decbr. 1767**[1]. — Indholdet af denne Skrivelse er bekjendtgjort paa Althinget 1768 ved Amtmand O. Stephensens Brev til de kongel. Klosterholdere og Forpagtere 9. Juli s. A., trykt i Althingsb. Nr. XXIIX, 5. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 296.

Vi have taget udi Overveiende Hans Formeldende udi Skrivelse til os under 9. hujus, og derved befunden Fölgende at erindre, saasom: — 1) Hans Formening, at den kongel. Cassa skulde erstatte alle de paa Kongens bortforpagtede Jorder bortdöde Faar, og der skulde være at ansee som en staaende Capital, der ei kunde frafaldes, kan ingenlunde, som skadelig for de kongel. Intrader, af os finde Bifald, og det saa meget desto mindre, som Ingen derved profiterede og blev bereignet (beriget?) uden alene Ombuds-Forpagterne af Landskylden paa Kongens Gods, hvis Forpagtnings-Afgifter fra gammel Tid af er fastsat, endog for Fremtiden, at være og blive uforanderlig, og siden de kgl. Betjentere udi Landet alletider tilkommer Forpagtningen, er det at formode, at den bestandige Afgift saaledes fra Förstningen af maa være reguleret, at Betjenterne deraf kan have god Fordeel og skikkelig Levebröd. — 2) Da ingen Sygdom eller Död har været imellem Qvilderne, det er

[1]) kgl. Resol. 29. Marts 1779.

Kjörene (Köerne) udi Island, — og af Flöden af Kjörenes Melk er det, at Smöret tilveiebringes — kan Forpagterne ei heller have haft noget Tab udi deres Smörleier, detsaarsag den af Ham ansatte Udgift af den kongelige Cassa for de halve Smörleier, som Ombuds-Forpagterne udi deres Afgifter til 1768 Aars Udgang skulle godtgjöres med 415 Rd. Species, aldeles vil bortfalde og ei kan være at tilstaae. — 3) Det kan ingenlunde være eller blive nogen gyldig og antagelig Aarsag, at fordi Forpagterne af de kongelige Indkomster udi Island, siden Faaresygen udi Landet indfaldt, nu kan have mindre Fordeel af deres Forpagtning, end tilforn, da ingen Faaresyge var, at den kongelige Cassa ved Afgang udi deres Forpagtnings-Afgift derfor skulde erstatte dem Forskjellen imellem deres forrige Fordeel imod den de nu haver; det, som alene kunde berettige dem til Moderation udi deres Afgift til den kongelige Cassa, er, naar det med behörig af Amtmanden attesteret Thingsvidne, i Særdeleshed for Nordre-Landet, hvor Næringsveien for det meste bestaaer af Creaturernes Afföding, kunde bevises, at de bortforpagtede kongelige Indkomster ikke indbragte Forpagterne saa meget, som deres Forpagtnings-Afgift belöber, at Forpagteren da udi Afgiften blev godtgjort saa meget, som fyldestgjorde Forpagtnings-Summen; men saalænge de bortforpagtede kongelige Indkomster indbringe Forpagterne mere end deres Afgifter, kan dennem ingen Moderation, mere end det skeer for alle andre Forpagtere af kongelige Indkomster udi Danmark og Norge, være at tilstaae. — 4) Formedelst det, som udi 1. § er anfört, kan de af Ham til Udgift for den kongelige Cassa ansatte 862 Rd. Species til Erstatning for de paa Kongens Jorder bortdöde Faar ei være at tilstaae, men aldeles vil bortfalde. Skulde ellers paa nogle af Kongens Ombudsjorder Faarene saaledes være bortdöde, at derpaa ikke engang var tilbage den Besætning, som de fra Jorden aftrædende Bönder var pligtig uden Betaling

1767. 26. Decbr.

1767. 26. Decbr. at aflevere den tilkommende, da, forsaavidt saadanne Jorder angaaer, og naar Sligt med behörig af Amtmanden attesteret Thingsvidne blev beviist, kunde for kongelig Regning indkjöbes 3 à 4 Stykker for enhver af deslige Jorder, og Bonden uden Betaling samme leveres, af hvis Affödning han med Tiden kunde samle de til Jorden henhörende Faar. — 5) Efter de fra Island Tid efter anden gjorde Forslag, er de kongelige Indkomster udi Landet fremfor tilforn saaledes aarlig bleven forringet, nemlig:

a) ved de kongelige Rettigheders Mistelse af de til de nye Indretninger og til Landphysicus, samt Gufunes til Hospitalet henlagde Kongens Jorder	127 Rd.	48 Sk.
b) Gage og Medicamentpenge m. v. til Landphysicus	440 —	» —
c) til fattige Præster udi Skalholt Stift	200 —	» —
d) til Tugthuset er af de kongelige Intrader henlagt	342 —	44 —
e) og til en Jordemoder	100 —	» —
tilsammen	1209 Rd.	92 Sk.

Ved denne Intradernes Formindskelse kan de övrige kongelige Indkomster ikke afholde Udgifterne, og altsaa udfordrer Fornödenheden, at videre Afgang udi Intraderne efter Muelighed forekommes, og hvortil Han ikke heller fra sin Side maa give nogen Anledning. Vi forblive &c. Rentekammeret den 26. Decbr. 1767[1].

1768. 15. Januar. **Plakat ang. Slavers Arv.** Christiansborg 15. Januar 1768. — Publiceret paa Althinget 1768 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. XXIX, 2. Siell. Reg. 69, 753—754. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1768, S. 17—19;

[1]) Med Skrivelse til Amtmand O. Stephensen af s. D. (Copieb. sst. Nr. 295) sendes ham en Copie af dette Brev, med Anmodning at bekjendtgjöre det for de paagjeldende Forpagtere.

Schou V, 80—81. — General-Procureur. Stampes Betænkning, dateret 1. Septbr. 1767, er trykt i hans „Erklæringer" V, 362—365. 1768. 15. Januar.

Plakat, anlangende hvorledes med Arv, som nogen der gaaer i Slaverie maatte tilfalde, skal forholdes.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, som Loven ikke udtrykkelig betager Slaver i Almindelighed, mere end Andre, den dem ellers tilkommende Arve-Rettighed, men det dog vilde stride imod den en Slave paalagde og af ham fortjente Strafs Natur, om han, saa længe han gaaer i Slaveriet, skulde have Raadighed over eller nyde Renten af den ham imidlertid tilfaldne Arv: da have Vi, efter slige Omstændigheder, allern. funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed overalt udi begge Vore Riger Danmark og Norge anordne og befale: at, naar Nogen, som gaaer i Slaverie, maatte tilfalde en Arv, da, hvad enten han er dömt til Slaverie paa visse Aar, eller paa Livstid, saa maa han ikke blive raadig over Arven, saalænge han er i Slaveriet, ei heller maa Renten deraf til ham udbetales, men dermed skal omgaaes som med en Arv, der tilfalder en Umyndig, saaledes, at derfor sættes Formynder, som besörger Arven udsat paa Rente, og aarlig oplægger Renten, med mindre Slaven maatte have Hustrue eller Börn, som kunde behöve Renten til Livets Ophold; og naar en saadan Slave siden maatte blive lösladt af Slaveriet, hvad enten hans Tid var ude, eller han af Os allern. maatte være pardonneret, da skal Arven, med hvad der af Renten maatte være oplagt, til ham, saafremt han ellers er myndig, overleveres, som Noget ham tilhörende, og han derfor give lovlig Afkald. Men skulde han i Slaveriet ved Döden afgaae, da skal Arven tilfalde hans Börn og nærmeste Arvinger, alt efter Lovens Forskrift. Thi byde Vi og hermed allernaadigst befale Vores Vice-Statholder udi Vort Rige Norge, Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre,

1768. 15. Januar. som denne Vores Plakat under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den, til Alles Efterretning, paa behörige Steder lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residencestad Kjöbenhavn den 15. Januarii Anno 1768.

15. Febr. **Forordning** ang. **General-Landets Oeconomie og Commerce-Collegii Forening med det vestindiske og guineiske Rente- samt General-Toldkammer, under Navn af General-Toldkammer og Commerce-Collegium.** Christiansborg 15. Februar 1768[1]. — Ikke publiceret i Island. General Landoecon. og Comm. Coll. „Forordninger". B. 1753—1770. 177b, S. 410—412. Original-Aftryk hos Höpffner. Dansk og Tydsk i Qvart-Forr. for 1768, S. 33—38; Schou V, 83—84.

8. April. **Reskript** til Stiftbefalingsmand Grev Rantzau, ang. **Stipendier ved Universitetet for chirurgiske Studenter fra Island.** Christiansborg 8. April 1768[2]. — Bekjendtgjort paa Althinget 1768 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. XXIIX, 2; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1768; — Norske Tegn. XXXVIII, 546b—548; Fogtm. VI. 1, 106—107; jevnf. Erichsens «Forberedelse» til Olavii Reise, S. CLIX.

Christian den Syvende &c. V. S. G. T. Som Vi ved Reskript til dig af 20. Junii 1766 iblandt Andet allern. have bevilget, at der paa Vort Land Island maa antages Fjerdings-Chirurgi, som kunde komme den derværende Landphysicus til Hjelp, og det i den Henseende vilde være nyttigt, saavel for Landets Indbyggere, som for de chirurgiske Candidater, som dertil af Landets Börn skal antages, at de kunde komme herover og opholde sig her ved Academiet i nogen Aar, for at profitere i deres Videnskaber ved de her föiede Anstalter

[1]) Cabinets-Ordre 6. Juni 1771; For. 21. Januar 1773, § 3.
[2]) kgl. Resol. 12. Mai 1783.

til Underviisning in anatomico-chirurgicis, samt imidlertid til deres Underholdning nyde Noget af Academiets Stipendier: — saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter de saavel fra Os elskel. Rector og Professores ved Kjöbenhavns Universitet, som dig, herover indhentede Betænkninger, til den Ende allern. have funden for godt, at dermed skal forholdes paa efterfölgende Maade, nemlig: 1768. 8. April.

1) At de Islændere, som under Titel af chirurgiske Candidater maa nyde Stipendia her ved Universitetet, skal offentligen deponere og sustinere Examen publicum, tillige med andre Candidatis paa Consistorio. — 2) Flere end 4 paa eengang maa ikke under denne Titel nyde Stipendia. — 3) Enhver af dem skal ikke nyde mere, end en anden Student, efter Stipendii Beskaffenhed og Indretning, kan nyde; dog, siden Vi allern. ville, at de i Almindelighed skulle have omtrent 1 Rd. ugentlig, saa maa de iblandt dem, som maatte komme til at nyde 4 Mk. ugentlig paa Communitetet, desforuden være berettigede til at have Plads i Regentsen, paa det de sammesteds kunde have fri Logement, foruden Ligpengene, som der falder. — 4) Ihvorvel disse Stipendia bestandig skal vedvare til saadan Brug, og falde fra en til anden af disse chirurgiske Candidater, saa dog, siden Vi ere komne i Erfaring om, at de Studiosi, som ikke have Baccalaurei-Graden, slet ikke kan faae Sted paa Borchens, Elersens og Walkendorphs Collegier, deels efter disse Collegiers Fundatser, og deels efter et derom ergangen kongelig allern. Reskript, og de ei heller ifölge af Universitetets Fundats kan nyde Stipendium Communitatis Regiæ længere end i 3 Aar, ville Vi allern., at det samme og i Henseende til disse chirurgiske Candidater skal iagttages; — og endelig for det 5) skal de holde sig Communitetets, eller hvis andre Stipendia de maatte nyde, deres Fundatser og Love i alle Maader efterretlige, om hvilket Alt Vi under denne D. D. have tillagt forbemte Rector og Professores ved Kjöbenhavns Universitet fornöden Befaling. Derefter du dig allerund.

1768. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning
8. April. at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 8. Aprilis 1768.

8. April. **Reskript til Rector og Professorer ved Kjöbenhavns Universitet, ang. Stipendier for islandske Candidati Chirurgiæ.** Christiansb. 8. April 1768. — Siell. Tegn. LXXXVI, 563—564, jevnf. Fogtm. VI. 1, 106.

Christian den Syvende &c. V. G. T. Da Vi allern. have funden for godt, at der paa Vort Land Island skal antages Fjerdings-Chirurgi ... [o. s. v. som i foregaaende Reskript] ... Academiets Stipendier: — saa er, efter den fra eder herom indhentede Betænkning, saavel som Os elskelig Geheimeraad og Stiftbefalingsmand Hr. Otto Manderup Greve af Rantzaus derover indkomne Erklæring, hermed Vores allern. Villie og Befaling: — 1) at de Islændere ... [§ 1—5 som i foregaaende Reskript] ... Fundatser og Love i alle Maader efterrettelig. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 8. Aprilis 1768.

8. April. **Forordning ang. Beneficium Inventarii.** Christiansborg 8. April. — Ikke publiceret i Island, men her optaget i Henhold til For. 4. Marts 1690. Siell Reg. 69, 835—837. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1768, S. 38—41; Schou V, 84—86. — General-Procureur Stampes Betænkning i Sagen, dat. 7. Septbr. 1767, er trykt i hans «Erklæringer» V, 365—378.

Forordning, anlangende Arvinger i Stervboer udi Danmark og Norge at maa forundes det saa kaldede Beneficium Inventarii.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, da Os allerund. er forestillet, hvorledes den i Loven tilladte Arv- og Gjælds-Fragaaelse, omendskjöndt Tiden dertil er bleven udsadt og forlænget, ved Forordningerne af 4. Martii 1690 og 19. Augusti 1735[1], langt fra ikke skal

[1]) denne For., hvoraf Uddrag findes i den Schouske Samling, bestemmer Tiden for Arv og Gjælds Frasigelse til

være tilstrækkelig nok til at betrygge vedkommende Arvinger, og at sætte dem i den Stand, at de, uden Hazard og Fare, kunde oppebære hvad dem med Rette kan tilfalde, da det ofte skal hænde sig, at Arvingerne umuelig kunde have tilstrækkelig og paalidelig Kundskab om Stervboens Tilstand og Belöb, med videre, inden den Tid, da de ere forbundne til at declarere Arvs og Gjælds Fragaaelse, hvorved saavel de myndige Arvinger selv, som især de umyndige Arvingers Formyndere, undertiden sættes i stor Forlegenhed, og ikke vide, hvad de torde eller kunde foretage sig, da de paa den ene Side nödig ville, paa deres Myndlingers Vegne, renunceere paa det, dem med Rette kunde tilkomme, og, paa den anden Side, maae frygte at paadrage dem selv og deres Myndlinger et stort og ubestemt Ansvar: — saa have Vi, for at raade Bod paa disse Mangeler, og for at sætte dem blandt Vore kjære og troe Undersaattere, som nogen Arv her i Rigerne maatte tilfalde, i den Stand, at de ikke just inden en vis Tid behöve at gaae fra Arv og Gjæld, men uden Hazard og Frygt for Ruin eller Skadeslidelse, derved kunde modtage hvad dem i Arv tillægges, allern. fundet for godt, i Vore Riger Danmark og Norge at indföre det paa andre Steder brugelige, og i sig heel nyttige og fordeelagtige, saa kaldte Beneficium Inventarii; ligesom Vi og hermed allern. forunde Vore kjære og troe Undersaattere, som nogen Arv i disse Riger maatte tilfalde, dette Beneficium Inventarii, saaledes, at, naar nogen ved Döden afgaaer, og hans rette Arvinger, være sig efter Loven, eller i Fölge et oprettet Testamente, ikke selv paa egen Haand befatte sig med Stervboen og hans Efterladenskab, og dermed skalte og valte, men overlade sammes Behandling til vedkommende Övrighed, som det efter Loven tilfalder at forrette Skiftet,

1768. 8. April.

Aar og Dag, men ansees iövrigt af Schou som betydningslös og ugjældende.

1768. 8. April. eller dem, som saadant in specie allern. vorder anbefalet, hvorhos det dog ikke skal være Arvingerne formeent, som sædvanlig, at være overværende ved Skifte-Behandlingen, og at gaae Skifte-Forvalterne tilhaande med Oplysning og Raadförelse, samt at fremsætte hvad de formene at være til Stervboens Bedste, med videre; da kunde saadanne Arvinger ved Skiftets Slutning modtage, hvad dem, efter foregaaende lovlig Behandling, og efter de i Loven befalede og af Skifte-Forvalterne udstædde og underskrevne klare Lod-Seddeler i Arv tilfalder og tillægges. Skulde og nogen Prætension eller Fordring paa en saadan Stervboe siden vaagne og formeres, da, af hvad Beskaffenhed saadan Fordring end er, og hvor favorable den end maatte være, skal slig en Arving dog ikke være forbunden til videre, end alene at udbetale det han, i Fölge hans Lod-Seddel, i Arv har bekommet, og det uden at svare nogen Rente eller Revenüe deraf, for den Tid han har besiddet det, hvad enten og det, han saaledes tilbage leverer, er tilstrækkelig til at godtgjöre Fordringen, eller ei, bör han dog i den Henseende for videre Tiltale fri være; men dersom det, han har udbetalt, er mere, end ham kunde tilkomme at betale, i Proportion af Fordringens Belöb, Boens Beholdning, og det han har arvet, bör han i denne Tilfælde, saavel som ellers, overalt for det Övrige, have Regres til hans Medarvinger. Dersom der i en saadan Bo intet bliver tilovers at arve, og den Afdödes Efterladenskab ei engang er tilstrækkelig til at betale hans bortskyldige Gjæld, da bör de Arvinger, som intet have arvet, og ei heller have foretaget sig paa egen Haand at skalte og valte over Boen og Effecterne, men overladt sammes Behandling og Administration til vedkommende Skifte-Forvaltere, være aldeles frie for at svare til den Afdödes Gjæld, uden at Creditorerne derfor have nogen Ret eller Tiltale til dem — Thi byde Vi og hermed befale Vores Vice-Statholder i Vort Rige Norge, Grever, Stiftbefalingsmænd

Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle andre, som denne Vores Forordning under Vores Cancellie Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder til Alles Efterretning strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residencestad Kjöbenhavn den 8. Aprilis 1768. 1768. 8. April.

Rentekammer-Circulaire til Sysselmændene, ang. Forarbeidelse af Uldengodset. Khavn 23. April 1768. — Bekjendtgjort og indskjærpet paa Althinget 1768 ved Amtmand O. Stephensens Skrivelse til Sysselmændene 9. Juli s. A., trykt i Althingsb. Nr. XXIIX, 1. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 355. 23. April.

Af Præses og Directeurer for det almindelige Handels-Compagnie er under 17. sidstafvigte Maaned her indberettet, hvorledes Enkeltbaands-Godset over hele Island, undtagen Husevig, Vapnefjord, Rödefjord og Berefjord, af Almuen forarbeides ei alene af meget slet Bonitet, men endog langtfra ikke efter det Maal, som Octroyens 30te Post foreskriver, og til nærmere Underretning herom er tillige indsendt trende Pröver af de sidstleden Aar fra Hofsos Havn hjemkomne Hoser, hvoraf det ene og störste Par anföres at være af forsvarlig Længde, Vide og Godhed, men de tvende övrige Par saa smaae, og af saa ringe Bonitet, at de fast ere usælgelige og ei 1/3 Deel værd af hvis Taxten for gode og fuldkomne Mands-Hoser foreskriver. Compagniet melder da, for deres nogenledes og alt for store Tab paa den ene Side, og Indbyggernes Tarv paa den anden Side, efter hinanden at lempe, at have seet sig nödsagede til, de udi indeværende Aar til Island afgaaende, samt ellers efterliggende Kjöbmænd derhen at instruere, at de iaar intet Uldengods, uden af forsvarlig Maal og Bonitet efter Octroyen, for fuld Betaling antager, men det övrige og ringere, dog alene for denne Gang, for

1768. hvad det kan nogenledes være værd, enten halv, tredie
23. April. eller fjerde Delen imod Taxten, og ellers reent ud at declarere for Indbyggerne, at for Eftertiden intet andet Gods end det Octroyen foreskriver, for hvor ringe Priis det endog maatte være, af dem vorder imodtagen; thi bliver Han, i Anledning heraf, beordret, alvorlig at tilholde Almuen udi det Ham betroede Syssel, at[1] forarbeide Godset af forsvarlig Bonitet, Vide og Længde, efter Octroyen, saafremt de ikke vil vente at samme aldeles bliver casseret, da Compagniet erindrer, at dette Gods er en af de betydeligste Producter, hvorfor Penge fra Fremmede drages her ind i Landet, men at, naar det saa aldeles forfalder, og feiler i Störrelsen og Godhed, vil Prisen ei alene declinere, men endog i Tidens Længde dets Brug udenlands ophöre. Udi övrigt er forberörte indsendte trende Pröver af Hoser Amtmand Stephensen herfra tilsendt, for samme Hannem og de övrige Sysselmænd til videre Efterretning paa Althinget at forevise. Vi forblive &c. Rentekammeret den 23. April 1768[2].

26. April. **Rentekammer - Skrivelse** til Directionen for Handels - Compagniet, ang. **de Islandske Studenters Föring.** Khavn 26. April 1768[3]. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 479[b].

Fra det danske Cancellie er her til Kammeret bleven remitteret ikke alene et Pro-Memoria fra de her i

---

[1]) I de til Sysselmændene i Mula Syssel og Norder Syssel udfærdigede Gjenparter staaer: «fremdeles at forarbeide» o. s. v.

[2]) Ved Skrivelse af s. D. er Landfogden tilsendt Copie af dette Circulaire, med Ordre, at paasee dets Overholdelse i Guldbringe Syssel (Copieb. sst. Nr. 354); ligeledes er Amtmanden ved en Skrivelse tilsendt Copie af samme Circulaire, samt tre Pröver af Hoser, som han skulde forevise Sysselmændene paa Althinget (Copieb. sst. Nr. 353).

[3]) kgl. Resol. 6. Juni 1776.

Staden befindende islandske Studentere, hvorudi de formene sig fornærmede udi det dem forundte Privilegium i deres Föring, men endog E. Exc. og Directeurernes derover indhentede Erklæring, samt H. Exc. Hr. Geheimeraad og Stiftamtmand Rantzaus derom givne Betænkning, og efter at vi det ene med det andet nöie havde taget udi Overveiende, har vi, efter de befundne Omstændigheder funden fornöden herved at anmode i Henseende til: 1) at da E. Exc. og Directeurerne hos Compagniets Kjöbmænd föier den Anstalt, at de ikke paa de herværende islandske Studenteres Vegne udi Landet imodtager andre Vare end det, som for dygtig og forsvarlig Kjöbmandsgods kunde ansees, saa maatte dennem derimod disse Vare her udbetales efter Pakhusprisen. — 2) Da enhver af de sig her ved Academiet opholdende islandske Studentere aarlig ved Octroyens 37te Post er bevilget Föring af 20 Rd. Værdie, saa anseer man det ikke ubilligt, at naar en af Studenternes paarörende Venner udi Landet ikke var af den Formue, at de kunde sende ham for den fulde Summa, det da maatte være andre hans Venner, som boede paa et andet Sted, tilladt, at tilskikke ham saa meget, som kunde supplere det Bevilgede, ligesom og, naar der fra differente Steder var sendt mere til een Person, end hans Föring belöb, han da kunde tillades at assignere det Övrige til Andre, som havde faaet mindre, siden man eragter saadant at kunde være Compagniet ligemeget, enten Studenterne fik det fra eet eller flere Steder, naar ikkun enhver Föring ei overgik det, som dennem var bevilget, og altsaa formode vi, at dette saaledes af E. Exc. og Directeurerne finde Bifald. — 3) Det kan vel ikke tilkomme Compagniet, til de islandske Studentere af deres tillagde Föring at udbetale dem Noget efter de Breve de foreviser, fra een Islænder til en anden, men da det dog alligevel, formedelst en eller anden Omstændighed, kunde feile, at Studenterne ikke her kunde forevise Kjöbmændene originale Qvit-

1768. 26. April.

1768. teringer derfor, formene vi dog, at naar Compagniet
26. April. af deres Kjöbmænds Regninger befandt, at Varene af Studenternes Venner udi Landet rigtig var imodtagen, at Studenterne i saa Tilfælde derfor skeede Refusion, og her nöd Betaling, efter som Varene her gaaer og gjelder. — 4-8) I Henseende til de förste Klager udi disse Poster, da, naar E. Exc. og Directeurerne, efter det som er anfört udi 1ste Post, paalægger Deres Kjöbmænd udi Landet, af den Studenterne forundte Föring ikke at imodtage andre end forsvarlige og dygtige Kjöbmandsvare, blev derved slig Besværing for den fölgende Tid forekommet; men da endeel af de islandske Studenteres Föring for forrige Aar 1767 hos Compagniet skal indestaae, hvorfor de endnu ei skal have faaet Fornöielse, da, i Mangel af nöiagtig Beviis paa Compagniets Side, at Varene ei har været forsvarlig Kjöbmandsgods, formode vi, at Studenterne samme efter Pakhus-Prisen udbetales. — 9) Naar Compagniet hos deres Kjöbmænd, hvis Ladninger bringes til Glückstad, foranstalter, at de ei udi Landet imodtager eller der hensender Noget af de islandske Studenteres Föring, falder derved den förte Klage bort, hvorimod Studenterne for deres Föring maa lade sig nöie med den Priis, som betales her ved Pakhuset, og ei til mere kan være berettiget. — 10-12) De udi disse Poster anförte Besværinger vil aldeles bortfalde, eftersom Compagniet ikke kan være Studenterne ansvarlig for den [Deel] af deres Föring, som med Compagniets Skibe bliver forulykket, og hvad de paa Boesands Havn leverede og i Handelen imodtagne Vare af Studenternes Föring er angaaende, som de supponerer at være indtagen udi det til Glückstad fra samme Havn expederede Skib, som lykkelig havde aflagt Reisen, da, efterdi saadant ikkun er en Gisning af Studenterne, kan ei heller Noget derpaa være at reflectere. — For ellers at forekomme al videre Besværing og Klager fra Studenterne for den fölgende Tid, vilde saadant Middel udi vore

Tanker være det eneste, som dette kunde befordre, om Compagniet efter Studenternes Ansögning overlod dem deres Föring in natura, dog under nöiagtig Opsyn, at den ei befandtes mere end dem bevilget var, og det uden Forskjel, hvad enten samme var Fisk eller andre Vare, og kan vi ikke heller indsee, at Compagniet herved noget kunde præjudiceres, thi enten deslige Vare blev udsolgt af Pakhuset, og igjen af Compagniet udbetalt efter gangbar Priis til Studenterne, eller og at Varene blev overladt dennem selv for at bortsælge, ville i vore Tanker være et og det samme, og formode vi derfor, at dette saaledes af Compagniet bliver indgaaet, men at saavel Tiden som Antallet for de islandske Studentere, efter E. Exc. og Directeurernes Forlangende skulle indskrænkes, holde vi meget betænkelig, eftersom Erfarenhed har lært, at ved det de islandske Studenteres Tid og Antal, for her ved Academiet at studere, hidindtil har været ulimiteret, er der iblandt dem befundne deslige, som har bragt det saavidt, at de ere befundne dygtige til baade Kongens Tjeneste og Landets Nytte. Udi Forventning af E. Exc. og Directeurernes Svar herpaa forblive vi &c. Rentekammeret den 26. April 1768. 1768. 26. April.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand O. Stephensen, ang. Jordebogens Undersögelse og Bekræftelse til Thinge. Khavn 30. April 1768[1]. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 362. 30. April.

Da Landfogden Skule Magnussen haver indsendt hosfölgende af ham forfattede Jordebog over det udi Island forbeholdne kongelige Gods, hvilken i adskillige Tilfælde her ved Rentekammeret eragtes at kan være til Nytte, naar den, for at erholde behörig Fidem, inden Thinge er bleven igjennemgaaet, og dens Rigtighed af

[1]) Rentek. Skr. 20. Mai 1769.

1768. Herr Amtmand og Retten bekræftet: saa ville Herr
30. April. Amtmand foranstalte, at den saaledes vorder examineret, og os samme derefter med behörig Paategning, efter Befindende, igjen tilsende. Vi forblive &c. Rentekammeret den 30. Aprilis 1768[1].

14. Mai. **Forordning ang. Extra-Paabud af Embedsmænd m. v. i Norge, for to Aar. Gottorp 14. Mai 1768[2].** — Publiceret paa Althinget 1769 og trykt i Althingsb. s. A. Nr XXX. 1, med tilföiet Paamindelse af Amtmanden i Skrivelse 17. Juli 1769 til Laugmændene, Sysselmændene og Klosterholderne i Island, trykt i samme Althingsbog under anförte Nr. — Denne For. er ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1769. — Rentek. Norske Exped. Prot. (1768-1771) 10, 32-37. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1768, S. 60—63; Schou V, 97—98.

FORORDNING, ang. Extra-Paabud af geistlige og verdslige Betjentes Gage og anden Embeds Indkomst, saa og af Pensioner og Benaadinger udi Norge, for to Aar.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. at, i hvorvel intet skulde være Os kjærere, end at kunde forskaane ligesaavel Vore Betjente og dennem, hvilke med Pensioner og Benaadinger ere aflagte, som alle övrige Vore kjære og troe Undersaatter for videre extraordinaire Byrder, end den af höieste Nödvendighed, til Landets Gjælds Afbetaling, endnu for en Tid vedvarende Extra-Skat medförer; ligesom Vi og ved Eftergivelsen af de efter Vores Regjerings Tiltrædelse forfaldne adskillige Princesse-Styr, allerede saadan Vo-

[1]) Rentek. Skriv. af s. D. til Landfogden tilmelder ham, at den af ham forfattede og indsendte Jordebog over det kongelige Gods er forelagt Kongen, som har tilkjendegivet, at naar Jordebogen var bleven verificeret til Thinge, og tillige udarbeidet over Selveiergodset, vilde Forfatterens derpaa anvendte Flid og Omkostninger kunne ventes belönnede (Copieb. sst. Nr. 363; jevnf. Resol. 30. Mai 1769).

[2]) For. 12. Juni 1770.

res landsfaderlige Attraae samt kongel. Mildhed og Naade have tilkjendegivet: saa udfordrer dog den uomgjængelige Fornödenhed, at bemeldte Betjente og andre gjöre til det almindelige Bedste end videre Tilskud; og udi saadan Henseende have Vi allern. for godt befunden at befale, ligesom Vi og, saavidt Vort Rige Norge angaaer, hermed befale, og, dog ikkun engang for alle, udi 2 Aar paabyde: 1) Alle af den geistlige Stand, hvorunder Kirke- og Skole-Betjente tillige ere at forstaae, skulle af deres Gage, Emolumenter, Beneficiis og overhovedet alle deres saavel visse som uvisse Indkomster, være sig med hvad Navn nævnes kan, erlægge aarlig, fra næstkommende 1. Julii at regne, til de herefter foreskrevne Terminer, 10 pCt., som svares af dem, hvilke til Forfaldstiden besidde og nyde bemeldte Indkomster. — 2) De af den verdslige Stand, Civile saavel som Militaire, i eller uden Betjening, som nogen Gage eller Pension af Vore Casser, Ingen undtagen, af Os allern. ere tillagte, svare deraf, uanseet af hvad Stand eller Kjön de ere, ligeledes aarlig udi fölgende Proportion, nemlig: 1768. 14. Mai.

De som have aarlig	500 Rd. og derover,			10 pCt.
	450 —	til 500 Rd.		9 —
	400 —	- 450	—	8 —
	350 —	- 400	—	7 —
	300 —	- 350	—	6 —
	250 —	- 300	—	5 —
	200 —	- 250	—	4 —
	150 —	- 200	—	3 —
	100 —	- 150	—	2 —

Og ligesaameget erlægges af Sportler, Accidentier eller andre uvisse Indkomster, hvor samme til et eller andet Embede er henlagt; men de, hvis Lön og Pension er under 100 Rd. aarlig, blive frie for dette Paabud. — 3) Paa lige Maade svare alle udi Kjöbstederne og paa Landet, som noget verdslig Embede besidder, uden at nyde Gage eller Pension af Vore Cas-

1768. ser, men have deres Indkomst af hvad dennem pro
14. Mai. Officio eller ex Gratia udi Jordegods, Tiender eller i andre Maader er tillagt, hver af samme sin Indkomst, naar den indbringer ham aarlig 100 Rd. og derover, hvad næst foregaaende Post tilholder, og ligeledes. — 4) Erlægge de af verdslig Stand, hvilke, uden at have Embede, af Os ere benaadede med nogen Indkomst af Tiender eller i andre Maader, af dens aarlige Belöb hvad udi anden Post foreskrevet er. — 5) Af fölgende Benaadinger svares i lige Maade aarlig, nemlig: a) For de Sauger, som have Tiendefrihed, en tiende Deel af de Bords Værdi, som derpaa til Udförsel er tilladt aarligen at skjære, beregnet efter Markets Priis; og b) af Berg- og andre Værker, som have nogen Remission og Frihed for Told og Tiende, ligeledes en tiende Deel af sammes Belöb. — 6) Dette Paabud erlægges aarlig udi fire Terminer, hvoraf den förste Termin til Ultimum Septembris næstkommende, og de fölgende Terminer ved hvert Qvartals Udgang forfalde, og bliver, saavidt Vedkommendes Gage og Pensioner betræffer, derudi til samme Terminer at korte. — 7) Derimod forskaanes de, baade af geistlig og verdslig Stand, som svare efter 1ste, 2den, 3die og 4de Post, fra næstkommende 1. Julii udi bemeldte 2 Aar, for at erlægge udi den ellers paabudne Extra-Skat hvad efter Ansætning udskrevet er, saa at de imidlertid ikkun erlægge det enkelte Paabud, 8 Sk. pro persona maanedlig, for sig og de til deres Familie og Husholdning henhörende Personer, tilligemed Rangskatten; men de af dem, der besidde Jordegods, indestaae for og svare til bemeldte Extra-Skat af de paa deres Godser sig befindende Personer fremdeles som hidindtil. — Og 8) Saavel de af den verdslige som geistlige Stand, der have Sportler og Accidentier, eller andre uvisse og ikke reglementerte Indkomster samt Benaadinger, hvoraf dette Paabud udredes bör, gjöre over dets ohngeferlige aarlige Belöb, hver for sig, skriftlig og saa nöie Angivelse, som de, naar forlanges,

edelig kunde bekræfte, og rette sig dernæst med Angivelsernes Forsendelse og Betalingens Erlæggelse til sine behörige Steder, med videre, efter den af Vores Rentekammer herom föiende Anstalt. Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed alle og enhver, som denne Forordning, under Vort Kammer-Seigl, tilskikket vorder, at de den straxen, til Alles Efterretning, paa behörige Steder lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Gottorp den 14. Maji 1768. 1768. 14. Mai.

Over-Secretair Greve Otto Thotts Skrivelse til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Fattiges Giftermaal paa Island. Khavn 18. Juni 1768[1]. 18. Juni.

— Ober-Secretererens Brevbog 1768, Nr. 344, S. 485—486.

Som det af en fra det kongelig Rentekammer indkomne Skrivelse fornemmes, at Amtmanden paa Island, i Anledning af Landfogden Skule Magnussens Forslag til Folke-Formerelsen udi Island, i hans Erklæring derover iblandt andet har formeent, at ingen af Fattige i Landet, uden de, som vidste deres Christendom og vare ærlige, flittige og stræbsomme, m. v., kunde tillades at begive sig i Ægteskab: saa skulde jeg tjenstligst have D. Excell. anmodet, at, som det holdes betænkeligt at forbyde fattige Folk i Island at gifte sig, de alene undtagne, som kunde være befængte med nogen saadan Svaghed, som kunde forplantes paa Börnene, De da ved Amtmanden ville foranstalte, at dennem ikke maa nægtes Ægteskab indtil den under Arbeide værende islandske Lov udkommer, og derved bliver afgjort, hvorledes dermed for Eftertiden bör forholdes. Jeg forbliver med megen Höiagtning &c. Cancelliet den 18. Junii 1768.

---

[1]) jevnf. Canc. Skriv. 10. Decbr. 1774.

1768. 6. August. **Over-Secretair Greve Otto Thotts Skrivelse til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. nogle Punkter i Store-Dommen m. m. Khavn 6. August 1768.**
— Ober-Secretererens Brevbog 1768, Nr. 449, S. 623—626. — General-Procureur Stampes Betænkning i Sagen, dat. 10. Juni 1768, er trykt i hans «Erklæringer» V, 471—473.

Som D. Excell. under 9. Novembr. a. p. har indsendt en til Dem fra Laugmanden udi det östre og söndre Laugdömme paa Island, Björn Marcussen, indlöben Skrivelse, hvorudi han, i Betragtning af de ulige Meninger, som Rettens Betjente der i Landet udi visse Tilfælde ere af, iblandt andet har forespurgt sig: 1) om ledige eller ugifte Folk, som begaae Leiermaal med gifte, skal, i Henseende til Straffen, ansees ligesom de, der i Ægteskab bedrive Hor, da det, som derom udi den saakaldede Store-Dom er foreskrevet, ikke skal være saa aldeles tydelig? — 2) om en gift Mand, naar han nægter at være Fader til det Barn hans Kone faaer, kan i saa Fald tillades at aflægge sin Benægtelses-Eed, og saaledes uden videre Beviis beskylde sin Kone for Hor? — og 3) naar en Mandsperson, som udlægges til Barnefader af en gift Kone, fralægger sig saadant med Benægtelses-Eed, om hun da, efter saadan egen Bekjendelse, skal straffes? — Saa skulle jeg, i Anledning af D. Excell. derover forfattede og hosfulgte Forestilling, tjenstligst have formeldet: Forsaavidt den 1. Post angaaer, at da der bör være Forskjel i Straffen, ligesom der ere Grader i Forseelsen, og det er billigt, at den, der begaaer enkelt Horerie, straffes stærkere end den, der alene begaaer Leiermaal, saa formenes, at den ugifte Person i saa Fald ikkun bör betale halv saa mange Böder, som den gifte, saa længe Misgjerningen kan afsones med Pengestraf, hvorhos det dog forstaaer sig selv, at, naar Forseelsen tredie Gang begaaes, bör den Ugifte ansees og dömmes efter For. af 26. Aprilis 1755. — I Henseende til den anden Post eragtes, at

siden det Barn, som födes i Ægteskab, ansees og sluttes at være et Ægte-Barn, saa længe Contrarium ikke bevises, altsaa kan Mandens Eed, at han ikke er Fader til Barnet, ikke antages, langt mindre kan han, paa Grund af en saadan Eed, lægge Sag an imod Konen, til at erholde Skilsmisse; — og betræffende det Tredie, da, om end den Mands-Person, som saadan et gift Qvinde-Menneske har udlagt til Barnefader, maatte være fri for hende, har hun dog, naar hun ikke kan angive sin Mand for Barnefader, haft Omgjængelse med en Anden, og altsaa skjönnes ikke, at Mands-Personens Benægtelse i saa Fald kan være nogen Anledning til Formildelse i den Straf, som hun efter Loven har paadraget sig, saafremt der ikke maatte være Formodning om, at hun skulde have löiet paa sig selv. Jeg forbliver med megen Consideration &c. Cancelliet den 6. Augusti 1768. 1768. 6. August.

Over-Secretair Greve Otto Thotts Skrivelse til Stiftbefalingsmand Rantzau, ang. Arvegangsmaaden i Island. Khavn 3. Septbr. 1768[1]. — 3. Septbr.
Ober-Secretererens Brevb. 1768, Nr. 493, S. 679—680.

Da Boge Bendixen fra Stadefæld under Dale Syssel paa Island har indgivet allerund. Ansögning, at hans trende Börn maatte træde i deres afdöde Moders Sted, og efter hendes Fader arve den Lod, som hende, ifald hun havde været i Live, kunde have tilfaldet; men D. Excell. udi sin herover indhentede Erklæring haver berettet, at det strider aldeles imod den islandske Lov og Praxin, at Börnebörn paa Möderne-Side skulle jure repræsentationis arve deres Farfader eller Mormoder, saa længe der i Successions-Linien ere een Grad nærmere Ægtebörn i Live; — saa, endskjöndt man ikke tvivler om, at Vedkommende, som det er anfortroet at

[1]) Reskr. 17. Februar 1769.

1768. 3. Septbr. forfatte et Udkast til en ny islandsk Lov, jo i den Materie om Arv rette sig efter det, som derom er foreskrevet i Danske og Norske Lov, skulle jeg dog, siden endeel Aar endnu kunde medgaae, inden bemeldte nye islandske Lov udkommer, tjenstlig have D. Excell. anmodet, at meddele mig sin gode Betænkning, om det ikke eragtedes at kunde have sin Nytte, at det, jo för jo hellere, ved en almindelig Forordning for Island blev fastsat, at de i den Materie om Arv, Arvefölge og Arvs-Deling, skulle rette sig efter N. L. 5te Bogs 2det Capitel; — men da en saadan Forordning eller Lov ikke kan gjelde og forbinde til Efterlevelse uden fra den Tid af, at den publiceres, saa forstaaer det sig selv, at den ikke kan appliceres paa nærværende Casum, der er indtruffen saa længe forher, men at det i Henseende til Boge Bendixens Börn og deres Arverettighed maa forholdes efter den nuværende islandske Lov, paa samme Maade som med andre, der ere eller have været i samme Cas og Omstændigheder. Jeg forbliver med megen Consideration &c. Cancelliet den 3. Septbr. 1768.

1. Novbr. **Kongelig Resolution** ang. Baron Pröcks **Udnævnelse til Stiftamtmand** over Island og Færöerne. Paris 1. Novbr. 1768. — Efter Stiftamtmand Rantzaus Död synes det at have været ventileret at lade denne Post gaae ind, for at spare. — I Forestilling om Embedets Besættelse 18. Oktbr. 1768 foredrager Rentekammeret Fölgende: „Dette Embede medförer efter sin Forfatning vel ikke den Nytte af Local-Undersögning og personlig Indsigt med Stiftets Underbetjente og Forretninger, som udfordres af en saadan Övrighedsperson, der boer udi det ham betroede Stift; thi som Stiftamtmanden over bemeldte langt fra hinanden afliggende og udi ingen Correspondence med hinanden staaende Lande, kan ei opholde sig paa det ene Land uden at tilsidesætte de til det andet henhörende Forretninger, er det dermed fra gammel Tid af indrettet saaledes: at han haver sin Bopæl her i Staden, hvor Correspondencen falder til og fra begge Lande, og fölgelig maa besörge visse Forretninger ved Andre

der i Landene, samt grunde sine til de kongelige Collegier givende Betænkninger paa de Efterretninger ham derfra meddeles, hvilke man vel detsuden fra de derværende Betjente her kunde indhente. Men, som dog denne udenfor Stiftet boende Övrighedsperson, for desto paalideligere at indrette sine Erklæringer, formodentlig, hvortil han og ved sin Instruction endvidere kunde forbindes, staaer i Correspondence ei alene med derværende Betjente, men endog med andre af de fornuftigste og bedste Folk i Landene, fra hvilke ellers en og anden Oplysning muligen kunde mangle: saa, ihvor höiligen Eders Majts Cassa end trænger til Udgifternes Indskrænkelse, ere vi dog, efter derom med det danske Cancellie förte Correspondence, endeligen faldne paa de uforgribelige Tanker, at det var betænkeligt at ophæve denne Charge, især nu for Haanden, da Amtmanden paa Island, som udgjör den störste og vigtigste Deel af dette Stift, nyligen har tiltraad Amtet, og vel ikke kan være Tingene saa aldeles bekjendt, og holde derfor raadeligst hellere at söge Udgifternes Indskrænkelse ved en Pensionists Befordring til bemeldte ledige Stift — Iblandt disse befindes da tvende, nemlig Conferenceraad Baron Pröck, forrige Generalgouverneur paa de danske amerikanske Eilande, og Etatsraad Pingel, forrige Amtmand udi Island, som hertil kunde komme i Betragtning; men den sidste, som med Ansögning sig herom haver meldet, nyder ikkun 400 Rd., da derimod den förste haver 1200 Rd. aarlig Pension, og efter Omstændighederne holde vi detsuden for, at Baron Pröck fremfor Etatsraad Pingel til dette Embede var at præferere." — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 49, Nr. 71. — Udtog i Jon Erichsens «Forberedelse» til Olavii Reise (i dette Værks 1te B., Khavn 1780. 4to), S. IV.

1768. 1. Novbr.

Vi have allern. hermed, og formedelst den af Os underskrevne Bestalling, confereret Conferenceraad Baron Pröck denne over Island og Færöerne ledigblevne Stiftamtmands Charge, paa den Maade: 1) At han derved, dog uden nogen Fölge for Efterkommerne, beholder de udi Pension nu havende 1200 Rd. aarlig, hvorimod de til Embedet henlagte 1000 Rd. Gage imidlertid ophörer; 2) at han, for personligen at erkyndige sig om disse Landes, samt de der værende Forfatningers og Indretningers Beskaffenhed og Tilstand, ei alene ved

1768. første Leilighed sig derhen begiver, men endog herefter, saa ofte fornöden eragtes og det af Os, paa Vores
1. Novbr. Rentekammers derom gjörende Forestilling, befales, sig saadan Reise foretager, og 3) at han iövrigt, for desto paalideligere at kunde meddele Vore Collegier sine Erklæringer og Betænkninger udi de Stiftet vedkommende Sager, flittig og idelig corresponderer ei alene med de der værende Betjente, men endog med andre af de kyndigste og bedste Folk i Landene, hvorom det Fornödne udi hans Instruction[1] indföres. Paris den 1. Novembr. Anno 1768.

17. Decbr. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmand O. Stephensen, ang. Embedsmænds og Laugrettesmænds Skatte-Ydelse.** Khavn 17. Decembr. 1768[2]. — Publiceret ved Amtmandens Skrivelse til Laugmænd, Sysselmænd og Klosterholdere 17. Juli 1769 (trykt i Althingsb. s. A. Nr. xxx), hvorved Skat, Tiende og Gjaftold affordres alle Embedsmænd, samt Laugrettesmænd og deres Enker, fra Nytaar 1769 af; denne Rentek. Skriv. er ogsaa bekjendtgjort, saavidt Geistligheden angik, i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1769. — Rentek. Isl. og Fær. Copieb. Litr. P, Nr. 465.

Da Hr. Amtmand ved Skrivelse af 1. August indeværende Aar, i Anledning af den fra Geistligheden udi Skalholt Stift under Dato 13. Julii næstforhen gjorde Ansögning, blandt andet indstiller, om ikke Geistligheden udi Island, imod at erlægge engang for alle 400 Rd., maatte fritages for at svare alle andre nye Skatter: saa skulde vi herved formelde, at de ved ommeldte Memorial alene ansöger Befrielse for at svare Skat og Tiende ligesom Bönderne, beraabende sig her-

[1]) Instruction for Stiftamtmand v. Pröck synes aldrig at have været udstedt; hans Embedstid som Stiftamtmand i Island varede ogsaa kun omtrent 1 Aar, da han i Januar 1770 blev Amtmand i Kjöbenhavns Amt.

[2]) Rentek. Skriv. 9. Febr. 1771; kgl. Resol. 7. Marts 1774.

udi paa deres Privilegier, men da vores under 7. Novembr. sidstafvigte Aar til Hr. Amtmand derom afladte Skrivelse udtrykkelig viser, at samme ikke bliver at fordre (af) Geistligheden for det dem pro officio tillagde Gods, men alene af deres Eiendomsgods og videre Tilhörende, hvorfore de, efter berörte vores Skrivelses videre Indhold, ikke ved nogen kongelig Anordning er befunden at være fritaget, saa haver det derved sit Forblivende, at Betjenterne, saavel af geistlig som verdslig Stand, samt Laugrettesmænd og deres Enker, fra næstkommende 1769 Aars Begyndelse og fremdeles, ligesom Bönderne, bliver at ansætte for Skat, Tiende og Gjeftold; hvilket Hr. Amtmand Vedkommende ville betyde. Vi forblive &c. Rentekammeret den 17. Decembr. 1768[1]. 1768. 17. Decbr.

Reskript til Stiftbefalingsmand v. Pröck, ang. Formildelse af Horstraf. Christiansborg 17. Febr. 1769[2]. — Norske Tegn. XXXIX, 32. 1769. 17. Febr.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Som Os allerund. er bleven refereret en fra Gunlöger Bjarneson af Midsande udi Borgerfjords Syssel paa Vort Land Island indkomne allerund. Ansögning, at maatte befries for idömte Bödes Straf paa Kroppen og at römme Sysselet, for anden Gang i hans Ægteskab begaaede Leiermaals Forseelse; saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, efter den fra dig derhos allerund. gjorte Forestilling, allern. have bevilget, at forne Gunlöger Bjarnesen maa,

[1]) Ved Kammerets Skrivelse til Amtmanden af s. D. (Copieb. sst. Nr. 466) afslaaes ligeledes det af de verdslige Embedsmænd stillede, og af Amtmanden indstillede Forslag, „at disse Betjentere, samt Kloster- og Ombudsholdere, saavel som Selveiere, imod at betale engang for alle 600 Rd., maatte fritages for at svare alle andre nye Skatter."

[2]) jevnf. Reskr. 26. Marts 1753.

1769. 17. Febr. i Henseende at han er meget fattig og har mange Börn, for ovenmeldte Straf være befriet, hvorimod han i 6 Uger skal gjöre en eller anden publique Tjeneste, saasom Vei-Rödning, eller sætte Steengjærder, hvor Söen gjör Indbrud paa Vores Jordegods i Guldbringe Syssel. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 17. Februarii 1769.

17. Febr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Baron v. Pröck, ang. Arverettigheden og Arvedelingen i Island. Christiansborg 17. Februar 1769.** — Publiceret paa Althinget 1769, og trykt i Althingsb. s. A. Nr. xxx, 3; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1769. — Islandsk Oversættelse af Sysselmand Magnus Ketilsson: «Rescript til Stiftamtmanns v. Pröck um erfðir á Íslandi», trykt foran i «Útleggíng yfir Norsku-laga v. bókar II. kapitula um erfðir». Hrappsey 1773. 8vo (selve Oversættelsen af Lov-Capitlet, med M. Ketilssons Anmærkninger, er anden Gang trykt i Oversættelsen af Norske-Lov, Hrappsey 1779. 4to). — General-Procureur Stampes Betænkning om denne Sag, dat. 17. Juni 1768, er trykt i hans «Erklæringer» V. 473—475. — Norske Tegn. XXXIX, 32—33. Uddr. hos Fogtm. VI. 1, 166—167.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da det for Os allerund. er bleven andraget, hvorledes den gamle islandske Lov ikke skal berettige Börnebörn paa möderne Side til at arve deres Morfader eller Mormoder i deres afdöde Moders Sted, saa længe nogen efterladte Ægte-Börn, som i Successions-Linien ere en Grad nærmere, leve, og Vi allern. finde det billigt, at den Arvefölge, som i alle Maader er grundet endog paa den naturlige Lov og Billighed, og indfört i Vores danske og norske Love, ligeledes bör gjelde udi Vort Land Island: saa ville Vi i saadan Henseende hermed allern have anordnet og befalet, at Alle og Enhver paa bemeldte Vort Land Island herefter, og fra Nytaar 1770

af at regne, udi den Materie om Arv, Arvefölge og Arvs Deling, skal allerund. rette sig efter hvis derom udi Vores Norske Lovs 5te Bogs 2det Capitel er foreskrevet og fastsat. Derefter du dig allerund. haver at rette, og denne Vores allern. Anordning for samtlige Ober- og Underretter, samt andre Vedkommende paa bemeldte Island til allerund. Efterretning og Efterlevelse at lade bekjendtgjöre. Befalendes &c. Christiansborg den 17. Februarii 1769. 1769. 17. Febr.

Instruction for Olaf Stephansson som Amtmand i Island. Christiansborg 28. Marts 1769. — 28. Marts.

Publiceret paa Althinget 1769 og med Undtagelse af §§ 15 og 16 trykt i Althingsb. s. A. Nr. xxx, 4. Nogle Artikler ere ogsaa bekjendtgjorte i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1769. — Rentek. Norske Instruct. Prot. 3, S. 250—252.

Instruction, hvorefter Vi Christian den Syvende p. p. allern. ville: at Os elskelig Ole Stephensen, Vores Amtmand paa Vort Land Island, sig udi samme hans Amtmands Forretninger indtil videre allerund. haver at rette og forholde.

§ 1—12 [som i Magnus Gislasons Instruction 30. Mai 1757]. — § 13) Han skal og give nöie Agt paa, at ingen Fremmede, som paa Island at handle ei ere tilladte, der driver nogen Handel med Vore Undersaatter, men samme, om det er mueligt, efter Octroyen og videre derom föiede Anstalt, at anholde og forfölge, paa det Interessenterne kan nyde Handelen ubeskaaren. — § 14—15 [som i Magnus Gislasons Instruction]. — § 16) Have Vi allern. forundt ham til Beboelse Vores Gaard Bessestad, imod at han, ifölge af Vores allern. Resolution af 25. Februarii 1766, selv og paa egen Bekostning, uden mindste Udgift for Vores Cassa, holder den udi forsvarlig Stand, saafremt han agter samme at beholde; hvilken Gaard, saavel som Kirken, han med tilbörlig Syfn annammer, saa og lovligen lader taxere

1769. og beskrive dets Tilstand og Beskaffenhed, samt hvis
28. Marts. derpaa er repareret, og derefter en vidimeret Gjenpart af samme Forretning til Vores Rentekammer indsender. — § 17 [som i Magnus Gislasons Instruction]. — Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn den 28. Martii 1769.

28. Marts. **Kongelig Resolution** ang. **Lön for Sysselmanden paa Vestmannöerne.** Christiansborg 28. Marts 1769[1]. — I Forestill. 20. Marts melder Rentekammeret, at Sysselmanden paa Vestmannöerne, Sivert Sivertsen (Sigurður Sigurðsson), anholdt om at beholde de 10 Rd. Croner, som hans Formand, ifölge Res. 28. Apr. 1734, havde haft som personligt Tillæg. Sysselmanden havde nemlig ikke Jordafgifternes eller andre kongelige Rettigheders Oppebörsel, men alt dette var overdraget de Handlende for 200 Rd. Croner aarlig, hvorimod Sysselmanden havde kun fri Jord og Mandtalsfisken, som ansloges af Amtmanden til 8—10 Rd. aarlig. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 50, Nr. 16.

De 10 Rd. Croner, som forrige Sysselmand paa Vestmannöe under Island, afg. Sigurder Steffensen ved allern. Resolution af 28. Aprilis 1734 af Vores Cassa aarligen har været tillagt, bliver saavel nuværende Sysselmand Sivert Sivertsen for hans Betjeningstid, som Efterkommerne udi dette Embede, efter anförte Beskaffenhed ligeledes hermed tilstaaet. Christiansborg Slot den 28. Martii Anno 1769.

11. April. **Kongelig Resolution** ang. **Stiftbefalingsmandens Reise til Island.** Christiansborg 11. April 1769. — I Forestilling 3. April bemærker Rentekammeret, at det ifölge kongelig Befaling 1. Novbr. f. A. havde skrevet Baron v. Pröck at reise til Island med et af Compagniets Skibe, og lovet „at forsyne ham med Instruction, der kunde give Anledning til at undersöge paa Stedet visse Handelen og

[1] kgl. Resol. 7. Decbr. 1778.

Landets indvortes Oeconomie vedkommende Poster, samt overveie og foreslaae hvad til Rettelse og Forbedring derudi, samt til Indbyggernes Conservation og Opkomst tjenlig maatte eragtes, hvilket udfordrer en saa meget mere alvorlig Betragtning, som dette betydelige Land, formedelst den for rum Tid siden der indfaldne og efter de seneste Beretninger endnu vedvarende Sygdom blandt Faarene, som Indbyggernes fornemste Opdræt, samt andragen Mangel og Mislighed udi Handelen, skal have lidt og lider meget, hvorudover de der værende Undersaatter sig og udi Tallet mærkeligen skal have formindsket". Kammeret forundrede sig over, at han sögte at udsætte Reisen til næste Aar, deels fordi han frygtede for sit Helbred ved at omskifte Vestindiens Clima med Islands, deels fordi han 1) manglede theoretisk Kundskab om Landet, da Stiftets Documenter först nylig vare ham leverede; han troede og, at det var bedre at reise næste Aar og da at forblive Vinteren over der i Landet, „for at see alle Forandringer hele Aaret igjennem, gjöre nogle Experimenter og Reiser i Landet, samt om Vinteren at conferere med de fornuftigste Betjente om hvis til Undersaatternes Bedste henhörer"; — 2) fordi han skulde klarere sin vestindiske Gjeld til Kongens Casse ved et Laan hos Hollænderne, og alle Documenter derom vare sendte til Vestindien, hvorfor hans Reise til Island vilde paaföre ham et uopretteligt Tab. — Kammeret mener, at Reisen er nödvendig og at han er pligtig til at foretage samme, ligeledes at hans Helbred ikke vil være mere udsat i dette end i det fölgende Aar, især da han ikke skulde være der om Vinteren: derimod havde hans Gjeldsafgjörelse noget Vægtigt, hvorfor Kammeret henstiller, om han skulde være fri denne Gang, men dets „uforgribelige" Mening er, at han ufortövet reiste næste Aar „saa kjær som han agtede Eders Majts Naade", og i saa Fald blev der Vinteren over, hvis fornöden skulde gjöres. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 50, Nr. 18; Udtog i Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise (foran i förste Bind. Khavn 1780. 4.) S. IV—V. 1769. 11. April.

Den Stiftamtmand Baron Pröck under 1. Novembris sidstafvigte Aar ved den nu indfaldne förste Leilighed befalede Reise til Island ville Vi for denne Gang udsætte til næstkommende Foraar 1770, dog at samme da ufeilbar og uden nogen Undskyldning foretages, saa kjær som ham er Vores kongelige Naade; ligesom han

1769. og da, saafremt det efter Omstændighederne fornöden
11. April. og tjenlig eragtes, bliver pligtig, efter sit Tilbud, Vinteren over der i Landet at forblive. Christiansborg Slot den 11. Aprilis Anno 1769.

2. Mai. **Kongelig Resolution** ang. **Tiltale mod Handels-Compagniet. Christiansborg 2. Mai 1769[1]. —** I Rentekammerets Forestilling 24. April bemærkes, at for at paasee, at Compagniet efterkom Octroyen (15. Aug. 1763) og leverede gode, dygtige og uforfalskede Vare, havde Kammeret föiet den Anstalt, at förend Handelen begyndte blive Varene efterseete af Sysselmanden og tiltagne Mænd; 1768 blev der endog med Compagniets Samtykke i Khavn udmeldte 2 Mænd for at besigtige Varene ved Udskibningen og paaskjönne, om de vare forsvarlige efter Octroyen. Ved denne sidste Besigtelse fandtes det: „at af det til Landets Provision for samme Aar anskaffede Rugmeel — var en stor Deel bedærvet og usundt"; man tilholdt Compagniet at forsyne Landet med forsvarligt Meel og tilbageholde dette; Directeurerne androg, at det var umueligt at forskaffe andet paa den Tid; Kammeret foreholdt dem deres Pligt efter Octroyen og forbeholdt sig „paa E. M.s og Landets Side" — „lovlig Tiltale til Compagniet, forsaavidt disse uforsvarlige Vare enten allerede var eller blev didskibet". Ikke desto mindre „erfarer man ved Skibenes Tilbagekomst", af de fra Island „indlöbne Beretninger og Beviser", at „dette bedærvede Meel" er sendt til Landet; „hvorhos de derværende Betjente höiligen beklage den Forlegenhed og Fare, Indbyggerne derved ere satte udi, da de ei have bekommet det Nödvendige af godt Meel, men i Mangel deraf og af Nöd have maattet forsyne sig med en Deel af det Bedærvede, der baade er ilde smagende, udröit og befrygtelig skadelig for Helbreden, detsaarsage de forlange Straf over Compagniet og nogenledes Opretning for de Skadelidende efter Octroyen", saaledes som vedlagte Extract af Klagerne yderligere forklarede. — Kammeret yttrer, overeensstemmende med Kammeradvocatens Mening, at man ikke alene kunde tiltale Compagniet paa Octroyens Fortabelse, men og paa Mulkt (400 Rd. for hvert Distrikt) efter Octroyens § 23, men det fandt kun tilraadeligt at gjöre det sidste gjeldende, fordi at, hvis Sagen, „efter For-

[1]) kgl. Resol. 13. April 1773.

modning", faldt ud paa Udsættelse fra Octroyen, hvoraf 14 Aar stod tilbage, „maatte man strax have andre Midler ved Haanden til denne betydelige Handels Fortsættelse", og dette mener Kammeret vilde „for Tiden, og forinden man nöiere haver gjort sig underrettet om alle de Omstændigheder, som ved en saa vigtig Forandring kunde indlöbe", blive meget vanskeligt. — Kammeret anseer derfor tjenligst at tiltale Compagniet alene efter Octroyens 23de §, paa Mulkt, og ved Commissarier, uagtet Sagen, da den angik kgl. Forpagtning, efter Kammerrets-Ordningen sorterede under Kammerretten; men at Commissariernes Dom var appellabel til Höiesteret. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 50, Nr. 23; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. xvi. 1769. 2. Mai.

Efter Omstændighederne approbere Vi allern., saavel at det almindelige Handels Compagnie tiltales for dets mislige Handel paa Island udi sidstafvigte Aar, dog ikkun, efter Octroyens 23. Articul, til Undgjeldelse af den derudi dicterede Pengestraf, som og at denne Sag först udföres for en Commission, og dersom Commissariernes Dom paaankes, samme da indstævnes for Vores Höiesteret til endelig Paakjendelse. Christiansborg Slot den 2. Maji 1769.

Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Skuli Magnusson, ang. Synsforretning over Thykkvabæ Klosters Jordegods. Khavn 6. Mai 1769[1]. — 6. Mai.

Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 564.

Saasom det er fornödent, at der bliver erhvervet en tilforladelig Besigtelses-Forretning over Tychebay Kloster og underliggende Jorder, for derefter at bestemmes: hvad Lettelse de Klosteret underliggende Bönder burde nyde, i Proportion af den Forpagteren af Klosteret forundte Moderation udi tre Aar af 66 Rd. aarlig, formedelst den ved Hekla-Bjergets Spruden foraarsagede Skade, og denne Forretning forventes bedst at erholdes ved Hr. Landfoged, og hvem Han dertil som

[1]) Norske Kamm. Skriv. 11. April 1772.

1769. 6. Mai. Laugretsmænd vil med sig tage, saa haver Han desaarsag samme at foretage, saasnart skee kan, og Aarets Tid det bekvemmeligst tillader, og naar denne Forretning da er sluttet, bliver os ved en Beskrivelse derover om Beskaffenheden at underrette, da det ellers i det Övrige tillades, at de dertil medgaaende billige Omkostninger bliver bestridet af Hans Majts Cassa og Klosterholderen, hver den halve Deel, conform Amtmandens derom givne Betænkning; dog bliver det fornöden, at over Udgifterne, som Hans Majts Cassa bestrider, fremkommer speciel documenteret Regning. Vi forblive &c. Rentekammeret den 6. Maji 1769.

16. Mai. **Kongelig Resolution ang. Deling af Mula Syssel.** Christiansborg 16. Mai 1769[1]. — I Rentekammerets Forestilling 8. Mai berettes, at Sysselmand Hans Wium, som nu paa 25 Aar tjente som Sysselmand i Middel- og Sönder-Mule Syssel, androg, at han ikke var i Stand til længere at betjene Sysselet, og sögte om, at Cand. jur. Jon Arnorsson maatte blive ham adjungeret med Exspectance til Succession. Kammeret gjör ved denne Leilighed den Bemærkning, at Mule Sysselerne vare meget ulige fordeelte, idet Norder-Mule-Syssel kun havde 4 Thinglaug, men Middel- og Sönder-Mule-Syssel 14 Thinglaug, og foreslaaer en mere ligelig Fordeling ved indtrædende Vacance-Tilfælde. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot 50, Nr. 26.

Vi accordere allern., at Jon Arnorsen maa adjungeres Sysselmand Hans Wium udi den hannem betroede Middel- og Söndre-Part af Mule Syssel, men naar Wium ved Döden eller paa anden lovlig Maade fra Embedet afgaaer, deles det hele Mule Syssel udi tvende lige Dele imellem bemeldte Arnorsen, som succederende Sysselmand, og Sysselmanden over den nordre Part af samme Syssel, imod at Afgiften derefter imellem dennem proportioneres, da Arnorsen ved Tjenestens virkelige Tiltrædelse erlægger sædvanlig Fæste, der retter sig efter

[1]) kgl. Resol. 29. Marts 1779.

hans Andeel af Sysselets Afgift, saa og for samme Afgift stiller nöiagtig Caution, og have Vi den for hannem saaledes opsatte Bestalling allern. underskreven. Christiansborg Slot den 16. Maji Anno 1769. 1769. 16. Mai.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmand Olaf Stephansson, ang. den islandske Jordebogs Undersögelse og Bekræftelse inden Thinge. Khavn 20. Mai 1769. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 584. 20. Mai.

Ligesom vi under 30. April sidstafvigte Aar have anmodet Hr. Amtmand at foranstalte, at den af Landfoged Skule Magnusen forfattede og Hr. Amtmand da tilsendte Jordebog over det udi Island forbeholdne kongelige Gods, for at erholde behörig Fidem, inden Thinge blev igjennemgaaet, paa det dens Rigtighed derefter af Hr. Amtmand og Retten kunde vorde bekræftet, ville Hr. Amtmand og angaaende de herved fölgende, ligeledes af bemeldte Landfoged forfattede 4 Jordeböger over det övrige Gods udi Island, föie lige Anstalt til sammes Examination inden Thinge, hvorefter de os med behörig Paategning, efter Befindende, igjen tilsendes. Vi forblive &c. Rentekammeret d. 20. Maji 1769[1].

---

[1]) Ved Kammerets Skrivelse af s. D. er Landfogden underrettet herom, samt om at Kammeret vilde indstille, at ham maatte blive tillagt Honorar for Jordebogs-Arbeidet, Copieb. sst. Nr. 586. — I Henhold til denne Skrivelse er fölgende Erklæring skreven foran i den saakaldte harmoniske Jordebogs eller Jordebogens af 1760 förste Deel, uden dog at være anfört i Althingsbogen for 1769:

„Omendskjöndt denne Jordebog ikke kommer i Alt overeens med det kongelige Jordegodses nærværende Beskaffenhed, hvilket, ligesom det geistlige og Selveiergodset, er aarlig Forandringer underkastet: saa ansees den dog af Amtmanden og Laugthingsretten for at være den fuldstændigste og bedste af sit Slags, saavel i Henseende til dens

1769. 30. Mai. **Kongelig Resolution ang. Honorar for den islandske Jordebog. Frederiksberg 30. Mai 1769[1].** — I Forestilling 22. Mai bemærker Rentekammeret, at den af Landfoged Skuli Magnusson udarbeidede Jordebog bestod af 5 Tomer, hvoraf een omfattede det kongelige Gods, een Bispestolenes og de Fattiges Jorder, een Præstegaardene med Tilliggende og to Selveiergodset; Landfogden havde indberettet, at Reenskrivningen og Indbindingen af disse 5 Tomer, samt de deraf, til Efterretning i Island, forfærdigede Gjenparter, havde kostet ham 400 Rd. — Rentekammeret melder derhos, at det Aaret för havde sendt den ene Tome til Island, og nu sendte de andre fire til Amtmanden, „for samme inden Thinge at undersöge og derefter med hans og Rettens Underskrift at bekræfte", men at en „saadan Undersögning overalt i Landet" vil medtage nogen Tid, saa at det derfor var tilraadeligt nu strax at tilstaae Landfogden noget af hans Forskud. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 50, Nr. 29; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. LXX.

Vi ville allern. tilstaae Landfoged Skule Magnussen, saavel for hans Umage, som Bekostninger paa indbemeldte til Vores Rentekammer nu indleverte Islands Jordebog, ialt 400 Rd., hvoraf, i Henseende til de udlagte Bekostninger, den halve Deel nu for Haanden, men den övrige halve Deel först, naar Jordebogen er undersögt og rigtig befunden, hannem til Betaling anvises. Frederiksberg Slot den 30. Maji Anno 1769.

12. Decbr. **Kongelig Resolution ang. Afskaffelse af de kongelige Inventarii-Baade, m. v. Christiansborg 12. Decembr. 1769.** — I Forestilling 4. Decbr. bemærker Rentekammeret, at medens Amtmanden og Landfogden boede begge paa Bessastad blev der holdt for kgl. Regning: „1 Raadsmand, 1 Smed, 5 Vindemænd, 1 Dreng og 2 Piger",

---

Indretning som Jordenes nöiagtige Beskrivelse, hvilket hermed attesteres for Laugthingsretten ved Öxeraae den 18. Julii 1769.

O. Stephensen. S. Sölvesen. B. Marcusson."

[1]) kgl. Resol. 21. Decbr. 1778.

deels til Tjeneste[1] hjemme paa Gaarden og deels ved de 15 Inventariibaade. Efter at Landfogden havde faaet Vidö ifölge kgl. Resol. 24. Mai 1751, bleve disse Tjenestefolk deelte mellem begge Gaarde. — „Da disse Tjenestefolks Kost, Klæder og Lön, samt bem^te Inventariibaades Vedligeholdelse og Udredning (iberegnet 170 Rd. 51 Sk., som afgaaer udi de forbeholdne Jordebogsrettigheder af Guldbringe Syssel og Mosfell-Sveit i saakaldet Mandslaan, saalænge det derværende Mandskab udi Fisketiden bruges paa anförte Inventariibaade) koster den kongelige Cassa aarlig 239 Rd. 61 Sk. mere, end hvad Fiskeriet ved samme Baade indbringer", var Kammeret, efter Correspondence med vedkommende Embedsmænd, kommet til det Resultat, at Baadene burde afskaffes og Folkene afskediges, og indstiller derfor: 1) at Baadene og 3 Söboder maa sælges for de derfor ved Auction budne 138 Rd. 28 Sk. Croner, som Amtmanden mener er det höieste de kan udbringes til; desuden beholdt Kongens Kasse Indtægt for Mandslaanene og en Forhöielse i Afgiften af Stafnes, da den slap for de med Udredningen forenede Byrder. Art. 2 og 3 som i Resolut. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 50, Nr. 63.

1769. 12. Decbr.

Vi approbere efter anförte Beskaffenhed allern.: 1) at de udi Guldbringe Syssel paa Island for Vores Regning holdte 15 Inventariibaade aldeles afskaffes, og kan samme Baade med dertil hörende 3 Söboder for de ved Auctionen budne 138 Rd. 28 Sk. Croner, de Höistbydende overlades, hvorimod Vores Cassa tilfalder saavel det anförte Mandslaan, som Forhöielse-Afgiften af Gaarden Stafnes. — 2) At de ved Bessestæd og Vidöe hidtil for Vores Regning holdte Tjenestefolk ligeledes afgaae, saa at Udgifterne til deres Lön med videre ved indeværende Aars Udgang aldeles ophörer; — og 3) at nuværende Amtmand og Landfoged der paa Landet, saalænge de udi disse Embeder forblive og uden Fölge for deres Efterkommere, forundes udi Tillæg, for hvis dem herved fragaaer, fra næstkommende 1770 Aars Begyndelse, hver 50 Rd. aarlig. Christiansborg Slot den 12. Decembris Anno 1769.

[1]) Vindemænd = vinnumenn, ɔ: Tjenestekarle; Raadsmand = ráðsmaðr, ɔ: Forvalter.

1770.
23. Januar. **Kongelig Resolution** ang. **Stiftamtmandens Ophold i Island.** Christiansborg 23. Januar 1770. — Da Baron v. Pröck var bleven Amtmand i Kjöbenhavns Amt, havde Kongen bestemt, at Stiftamtskriver i Bergen, Justitsraad Thodal, skulde være Stiftamtmand i Island (Forest. 22. Januar). — Rentek Norske Relat. og Resol. Prot. 51, Nr. 6; Udtog i J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. v.

Vi have allern. confereret Justitsraad Thodal denne over Island og Færöerne ledige Stiftamtmands Charge med 1500 Rd. aarlig Gage, paa den Maade, at han bliver pligtig med förste til Island gaaende Skibe at begive sig til dette Land, og der for det förste udi 5 à 6 Aar at forblive, saa og derefter, saa ofte befales, at gjöre saadan Reise paa ham da foreskrivende Tid, ligesom og den for hannem derpaa opsatte Bestalling af Os allern. er underskreven. Iövrigt tillade Vi allern., at Vores Rentekammer, angaaende hvad for Stiftamtmanden ved hans Ophold udi bemeldte Land kunde udfordres, maa, efter forekommende Omstændigheder og Befindende, gjöre allerund. Forestilling til Vores allern. nærmere Resolution. Christiansborg Slot den 23. Januarii Anno 1770.

6. Febr. **Kongelig Resolution** ang. **Lensjord for Præsten til Kross i Rangarvalla Syssel.** Christiansborg 6. Februar 1770. — I Rentekammerets Forestilling 29. Januar meldes, at Præsten Thorstein Stephansson til Kross og Vomulastad sögte om en Kirkebæ Kloster tilhörende Jord Heiði, aarlig Afgift 3 Rd. Croner. Kaldet anslaaes til 32—33 Rd. aarlig Indkomst. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 51, Nr. 10.

Vi ville allern. forunde nuværende og efterkommende Præster for Kross og Vomulestad Menigheder udi Rangervalle Syssel paa Island, i Henseende til dette Kalds Ringhed, den til Kirkebai Kloster henhörende Jord, Heede kaldet, med Vilkaar, at de svare Afgiften deraf til Klosteret, hvorimod dennem af de ved allern.

Resolution af 13. Maji 1754 til fattige Præster udi Skalholt Stift henlagte 200 Rd. godtgjöres aarlig 3 Rd. Croner. — Christiansborg Slot den 6. Februarii Anno 1770[1]. 1770. 6. Febr.

Commissorium til den islandske Landcommission. Christiansborg 20. Marts 1770. — 20. Marts.
Rentek. Norske Exped. Prot. 10, Nr. 245, S. 366—369. Pontoppidans Magazin for almeennyttige Bidrag, Khavn 1792—93, 8vo. I, 174—176; J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. VI.

Commissorium til Andreas Holt, Ober-Landcommissarius og Vice-Raadmand udi Christiania, Torkild Fjeldsted, Laugmand paa Færöerne, og Thomas Windekilde.

Christian den Syvende &c. V. N. T. Som Vi, af höikongelig Naade og uafladelig landsfaderlig Omhu for Vore paa Vort Land Island boende kjære og troe Undersaatters Velfærds Befordring, have for godt befundet, at ved en der paa Landet holdende Commission skal ei alene undersöges samme Lands og dets Indbyggeres Tilstand, men endog bringes udi Forslag hvad som kan tjene til dets og deres almindelige Bedste og Opkomst; og Vi have udnævnt eder til Commissarier udi denne Commission: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I retter eders Leilighed derefter, med et af de udi indeværende Aar först didgaaende Skibe eder derhen at begive, hvor Commissionen paa et dertil anvisende Sted af eder foretages, ligesom I og, til samme behörig at udföre, der i Landet forbliver, indtil Skibene næstkommende Aar 1771 igjen hidgaae, da Vi, efter eders bekjendte Nidkjærhed samt herudi udvisende utrættelige Flid og Arbeidsomhed, ikke paa-

[1]) Denne Resolution er communiceret Biskoppen over Skalholt Stift, Amtmanden og Landfogden, ved Rentek. Skrivelser 24. Febr. 1770. — Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 716—718.

1770. tvivle, at jo samme i alle Maader og behörigen vorder
20. Marts. fuldfört. — Ved bemeldte Undersögning og gjörende Forslage retter I vel eders Hoved-Öiemærke til de Poster, som Vi, ved den eder med förste givende Instruction, nærmere foreskrive; men I have dog ikke desto mindre at tage alt Andet, som kunde eragtes at være til Landets almindelige Bedste, udi nöie Overveielse, og efter Befindende derom eders Forslage ligeledes at meddele; og omendskjöndt Vore derværende Betjente, saavel som Andre, blive pligtige at gaae eder til Haande med hvis I, til Commissionen behörigen at udföre, behöve og forlange: saa maa det dog herudi paa saadanne enkelte Beretninger ikke alene ankomme, men I have langt mere eder paa anden Maade derom nöie at erkyndige, saa og, saavidt muligt er, ved Omreiser i Landet og local Undersögning, at sætte eder i Stand til at give om alle Ting den tilforladeligste Efterretning og Oplysning, saa at Vores ved denne Commission havende allern. Hensigt i alle Maader og med Sikkerhed kan opnaaes. Naar da Commissions Forretningen saaledes er bragt til Ende og sluttet, indleveres den ved eders Tilbagekomst til Vores Rentekammer, hvorfra samme Os allerund. refereres; men imidlertid have I, ligesom hver Post af denne Forretning færdig bliver, at tilstille Vores i Landet beskikkede og sig der opholdende Stiftbefalingsmand deraf en Udskrift eller Gjenpart, som efter Vores Rentekammers Foranstaltning samme modtager og videre besörger. — Endeligen retter I eder udi de Sager, som Commissionen enten fra bemeldte Vores Rentekammer eller andre Vore Collegier tilstilles, efter derfra föiende Anstalter; — og have Vi iövrigt beskikket Eyolver Jonsonius til Commissions-Skriver udi denne Commission. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn den 20. Martii 1770.

Kongelig Resolution ang. Folketælling i Island. Christiansborg 27. Marts 1770. — I Anledning af Rentekammerets Anmeldelse, i Forestilling 19 Marts, at en summarisk Tabel, med tilhörende 3 generale Tabeller over Folketallet i Norge, som det var den 15. August 1769, vare udarbeidede, med Undtagelse af Tabellerne for Nordlandene, Finmarken og Island, hvormed det beroede paa de endnu tilbagestaaende Efterretninger. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 51, Nr. 26. 1770. 27. Marts.

Den over Folketallet udi Norge, Nordlandene, Finmarken og Island undtagen, forfattede summariske Tabel med hosföiede trende generale Tabeller, have Vi allern. modtaget, og naar de for bemeldte Steder endnu manglende Efterretninger indkommer, kan derover en aparte Tabel, og derefter en Hoved-Tabel over samtlige Vore Stater Os præsenteres. Christiansborg Slot den 27. Martii Anno 1770.

Kongelig Resolution ang. den islandske Landcommission. Christiansborg 27. Marts 1770. — I Rentekammerets Forestill. 19. Marts anföres, at Kongen havde besluttet at en Commission skulde i samme Aar sendes til Island «for at undersöge den derværende Tilstand, samt efter Befindende foreslaae hvad der kan tjene til dette Lands og dets Indbyggeres Bedste og Opkomst.» Kammeret foreslaaer, i Henseende til Commissionens Besværlighed, at dens Medlemmer maatte blive i Landet Vinteren over, indtil Skibenes Retour i Efterhösten 1771. — Rentek. Norske Relat. og Resol Prot. 51, Nr. 27; jevnf. J. Erichsens „Forberedelse" til Olavii Reise, S. VII. 27. Marts.

Det til Ober-Landcommissarius Holt, Laugmand Fjeldsted og Thomas Windekilde, som Commissarier udi anförte, af Os paa Island befalede Commission, opsatte Commissorium have Vi allern. approberet og allerede underskreven; ligesom Vi og bevilge, at disse Commissarier, samt Commissionsskriveren Eyolver Jonsonius, maa forundes, saasom: 1) til deres Udredning hver Commissarius 400 og Commissionsskriveren 300 Rd., saa

1770. 27. Marts. og den sidste til Skrivmaterialier for sig og Commissionen, imedens samme vedvarer, 50 Rd. — 2) fri Transport paa Hen- og Tilbagereisen for dem og Folk, samt Victualier og Andet, som de med sig före og videre herfra imidlertid kunde behöve, og fri Bolig i Landet paa det dem til Commissionens Holdelse anvisende Sted, saa og Betaling for Skyds og Qvarteer paa deres Omreiser i Landet, efter attesteret Regning; — og 3) udi Diætpenge, fra den Dag de gaae om Bord og indtil de fra Landet komme her tilbage, daglig, hver Commissarius 3, samt Commissionsskriveren 2 Rd., og derforuden nyder den sidste paa en Handtlanger, til at före de ham af Videnskabernes Selskab til astronomiske Observationer medgivende Instrumenter, udi bemeldte Tid aarlig 52 Rd. Iövrigt kan baade Commissarierne og Commissionsskriveren gjöre sig forsikkret om Vores Naade, naar ved deres Tilbagekomst befindes at Forretningen af dem med behörig Nöiagtighed og vel er udfört. Christiansborg Slot den 27. Martii Anno 1770.

30. Marts. **Commissorium til Sysselmændene Thorstein Magnusson og Jon Jonsson, at undersöge og dömme i en Sag mod Handels-Compagniet.** Christiansborg 30. Marts 1770. — Norske Tegn. XXXIX, 245—248.

Christian den Syvende &c. Vidé maa I, Torsten Magnussen, Sysselmand udi Rangavelle Syssel paa Vort Land Island, og John Johansen, adjungerede Sysselmand sammesteds, at eftersom Höiesterets-Procurator Peder Uldall for Os allerund. haver andraget, at, da Islands Beseigling ved Octroy af 15. Augusti 1763 er bleven overladt Vores octroyerede almindelige Handels-Compagnie, skal det tillige, for at forekomme Overdaadigheds Indsnigelse der i Landet, være bleven forbudet Compagniet at före nogen Slags Vare derhen, som ei i Taxten af 10. Aprilis 1702 ere navngivne, med mindre Compagniet först saadant for Vores Rentekammer an-

drog, og samme tilladt Indbyggerne dermed at forsyne. 1770.
1 allerund. Fölge heraf skal Compagniets Direction, ef- 30. Marts.
ter foregaaende Overlæg med Kjöbmændene, aarlig til bemte Vores Rentekammer have indleveret Specification paa hvis Vare, som udenfor Taxten enten af visse Indbyggere in specie vare bestilte til deres Brug, eller som i Almindelighed til Landets Nödvendighed efter Kjöbmændenes Requisition behövedes, og, forsaavidt meerbemeldte Vores Rentekammer har tilladt at maatte afsendes, skal derpaa til Kjöbmændene være leveret og til Landet oversendt, hvor dermed skal være omgaaet saaledes, som Octroyen allern. foreskriver, uden at Betjenterne der paa Landet derimod skal have haft Noget at erindre. Men da Compagniets Skibe i afvigte Aar 1769 der til Landet vare ankomne, skal den adjungerede Landfoged John Skulesen, tilligemed Sysselmanden i Kjalarnes Thing, Gudmund Rynolfsen, have indfundet sig paa Bosands og Grindevigs Havne, Landfoged Skule Magnussen og Sysselmanden i Borgerfjords Syssel John Eggertsen paa Holmens Havn, og endelig Sysselmanden Magnus Ketilsen paa Stikkelholms Havn, hvor de skal have optegnet alle Compagniets derværende og i Taxten ubenævnte Vare, som enten fra de forrige Aaringer i Landet vare blevne efterliggende, eller i Aaret 1769 vare didförte, og uagtet Vores Rentekammers til Compagniet om Varenes Overförsel givne Tilladelse, declareret samme confisquerede, paa Grund at de ei i Taxten vare benævnte, hvorefter de deels skal have ladet Varene under Forsegling blive liggende under Kjöbmændenes Bevaring, og deels taget dem bort med sig, ja endog ladet endeel af samme publicere til offentlig Auction. Men endskjöndt Directionen for bemeldte Vores almindelige Handels-Compagnie saa meget mindre skal kunne tie stille til denne Omgang, som samme ei alene skal stride imod Octroyen og Vores Rentekammers Foranstaltninger, da endeel af Varene endog skal være af de Slags, som Compagniet har

1770. 30. Marts. maattet bonificeere Os, og vare i Landet da Handelen til Compagniet blev overdraget, det ogsaa vilde være umuelig for Compagniet at opfylde dets Forbindtlighed i at forsyne Landet med dets behövende Vare, naar Betjenterne, uagtet alle tagne Præcautioner, kunde gjöre Hinder i dets Rettigheder og sætte Compagniet ud af Stand til at sælge Indbyggerne hvad de forlange, og Vores Rentekammer har tilladt at maa sælge, saa skal det dog være saa meget mere vanskelig for Compagniet, paa et saa langt fraliggende Sted, at kunne indtale sin Ret, siden Sagen, som angaaer saa mange differente Personer, ikke udenfor en Commission skal kunne afgjöres, desaarsag fornævnte Procurator Uldall, paa meerbem^{te} Vores octroyerede almindelige Handels-Compagnies Vegne, derhos allerund. haver anholdet, at Vi allern. ville befale eder, som Commissarier, at kjende og dömme: 1) om ikke forbem[te] paa Bosands, Grindevigs, Holmens og Stichelsholm Havne foretagne fire Confiscationer bör som aldeles ulovlig at ansees, og de Rettens Betjente og andre Personer, som deri haver været deelagtige, være pligtige: igjen til Compagniets paa Havnene værende Kjöbmænd at udlevere de anholdte Vare, i samme Stand, som de vare ved Anholdelsen, eller i Mangel deraf at betale sammes Værdie. — 2) Om ikke de Personer, som i bemeldte fire Confiscationer og videre imod Compagniet i Anledning deraf foretagne fornærmelige Ulovligheder haver været deelagtige, bör for den Compagniet derved tilföiede Tort og Skade give samme en convenable Reparation og Erstatning, og desuden for deres Egenraadighed tilstrækkelig ansees; og 3) om de ikke een for alle bör betale saavel Commissarierne deres Salarium, som og Compagniet Processens Omkostning, med videre i saa Maade for[ne] Procurator Uldalls allerund. gjorte Ansögning og Begjering; da, saafremt I dertil godvilligen kan formaaes, er Vores allern. Villie og Befaling, at I retter eders Leilighed efter, tillige med tvende andre Commis-

sarier, som vedkommende Vederparter paa deres Side, om de det efter Tilbud begjerer, strax, og saa snart mueligt være kan, efter at Stævningen lovligen er bleven forkyndt, haver at foreslaae, og gjöre allerund. Ansögning om, saasom Vi, efter saadan Tids Forlöb, ingen Contra-Commissarier ville bevilge Parterne: paa den for dem, og i Særdeleshed for den eller de Indstævnte, beleilig Tid og Sted med forderligste for eder lovligen at lade indkalde, og da dennem om forskrevne deres mellemværende Tvistighed enten udi Mindelighed at forene, eller forsaavidt deraf ei for andre Retter er anhængiggjort og paakjendt, ved endelig Dom og Sententz efter Loven at adskille, alt inden 6 Maaneders Forlöb i det længste, efter at Stævningen med sin lovlig Forkyndelse for eder er kommen i Rette; men skulde nogen betydelig og vigtig Aarsag indlöbe og forefalde, hvorfor Sagen ei saa hastig kunde afgjöres, da haver I derom til Os allerund. at referere, saasom Vi i saadan Tilfælde allern. ville have Os forbeholden Tiden at prolongere, og en længere Termin, efter den anförte Aarsages Beskaffenhed, at sætte. Herhos have Vi og allern. bevilget, at hvis Vidner Parterne til Sagens Oplysning kan have, og ei tilforn for andre Retter eedligen ere afhörte, maa for eder udi Commissionen efter Loven föres og afhöres, hvilken eders Forretning I de Interesserende paa Ansögning under eders Hænder og Signeter beskreven haver at give, som I ville ansvare og bekjendt være. Dersom een af eder, formedelst lovlig Forfald, ei til den berammede Tid og Sted möde kunde, eller og imidlertid, för end Sagens Uddrag og lovlig Paakjendelse, ved Döden skulde afgaae, da skal den tilstede værende hermed Fuldmagt have og anbefalet være, en Anden i den Udeblivendes eller Afdödes Sted til sig at tage, og denne Vores allern. Befaling alligevel at fyldestgjöre og efterkomme; da Vi og hermed allern. ville have befalet, at, den, som saaledes i Commissionen indkommer i den Fratrædendes Sted,

1770.
30. Marts.

1770. skal og træde i hans Rang og Sæde ved Commissionen,
30. Marts. ligesom Vi og allern. ville, at I, saa længe denne Commission varer, og den af eder betjenes, skal i Commissionen uforandret beholde samme Rang og Sæde, som I tage naar I den begynde, uanseet at Nogen af eder i samme Tid med andet Embede eller nogen Characteer kunde blive benaadet, men hvis meerbemeldte Vederparter ei efter Tilbud skulde ville bekvemme sig til, tvende Commissarier paa deres Side, som för er meldt, strax at foreslaae og gjöre allerund. Ansögning om, haver I alene med Commissionen at fortfare, og den uden videre Ophold til forsvarlig Rigtighed og Endskab at befordre. Endeligen haver I og, om der forefalder nogen Tvistighed at kjende paa, alvorligen at tilholde Parterne, at de, uden nogen Undskylding eller Forevending, fremlægger for eder udi Retten alle de Breve og Bevisligheder, som de til Sagens Oplysning og Rettens Bestyrkelse kan have, eller og for eder bevislig gjörer, at de dennem ei haver kunnet i rette Tider bekomme, saa fremt de agter sig deraf at betjene, saasom Vi efterdags ikke ville tillade, at noget Brev eller Beviis, som ei tilforn for andre Retter haver været i Rette, eller ere i de passerede Acter indförte, maa for Vores Höiesteret fremlægges, mindre der antages eller paakjendes, undtagen i de Tilfælde som Loven ommelder, saa haver I og forved eders Domsslutning udi Acterne at indföre, at I Parterne denne Vores allern. Villie haver foreholdt, paa det de sig for bemeldte Vores Höiesteret ei med Noget skal have at undskylde. Christiansborg Slot den 30. Martii Anno 1770.

6. April. **Reskript til Vice-Laugmand Jon Olafsson og Sysselmand Jon Arnorsson, som Contra-Commissarier at deeltage i Behandlingen af Sagen mod Compagniet.** Christiansborg 6. April 1770. — Norske Tegn. XXXIX, 252b—253.

Christian den Syvende &c. Vide maa I, Johan

Olavsson, Viee-Laugmand over Norden og Vesten paa Vort Land Island, og John Arnorsen, Sysselmand i Mule Syssel paa bem^te Island, at eftersom Procurator Peter Uldall, paa Vores octroyerede almindelige Handels-Compagnies Vegne, under 30. Martii næstleden har erholdet Vores allern. Befaling til Sysselmanden udi Rangavelle Syssel, Torsten Magnusen og John Johnsen, adjungerede Sysselmand sammesteds, at de, tilligemed tvende andre Commissarier, som vedkommende Vederparter paa deres Side, om de det efter Tilbud begjærede, strax, og saasnart muelig være kunde, havde at foreslaae og gjöre allerund. Ansögning om, skulle enten udi Mindelighed forene, eller ved endelig Dom adskille fornævnte Parter, om nogen dem imellem værende Tvistighed, ang. en Confiscation, som afvigte Aar af nogen Sysselmænd skal være forrettet paa nogle utaxerede Vare, som til Landet vare henbragte, med videre samme Vores allern. Befalings Indhold, og Skule Magnussen, Landfoged paa bemeldte Island, paa Indbyggernes Vegne sammesteds, nu hos Os om tvende Commissarier paa deres Side allerund. Ansögning haver gjort: da, saafremt I dertil godvilligen kan formaaes, er Vores allern. Villie og Befaling, at I retter eders Leilighed efter, udi forberörte Commission, som Vi allern. ville at skal holdes paa det Sted, hvor samme af forbemeldte Vores octroyerede almindelige Handels-Compagnie erhvervede Hoved-Commissarier er begyndt, til fornævnte Sysselmand Torsten Magnussen og adjungeret Sysselmand John Johnsen strax at træde, og den tillige med dennem, efter berörte Vores allern. ergangne Commissorii Tilhold og Anledning, i alle Maader til forsvarlig Rigtighed og Endskab at befordre. Dersom og een af eder, formedelst lovlig Forfald, ei til den berammede Tid og Sted möde kunde, da skal den, som til stede kommer, hermed Fuldmagt have og anbefalet være, en Anden i den Udeblivendes Sted til sig at tage, og denne Vores allern. Befaling alligevel at fyldest-

1770.
6. April.

1770. gjöre og efterkomme; da Vi og hermed allern. ville
6. April. have befalet, at den, som saaledes udi Commissionen indkommer i den Fratrædendes Sted, skal og træde i hans Rang og Sæde ved Commissionen, ligesom Vi og allern. ville, at I, saalænge denne Commission varer, og den af eder betjenes, skal i Commissionen uforandret beholde samme Rang og Sæde, som I tage naar I den begynde, uanseet at Nogen af eder i samme Tid med andet Embede eller höiere Characteer kunde blive benaadet. Givet &c. Christiansborg den 6. April 1770.

6. April. **Extensions-Commissorium[1] i Sagen mod det almindelige Handels-Compagnie.** Christiansborg 6. April 1770. — Concept i Canc. Archiv. „Missiver til Island, Grönland og Færöerne 1751—1800"; Rubr. i Norske Tegn. XXXIX, 253.

Christian den Syvende &c. Da Vi under 30. Martii næstl. og under denne Dags Dato[2] allern. have befalet eder, som Commissarier, at afhandle en imellem Vores octroyerede almindelige Handels-Compagnie paa den ene og endeel Sysselmænd samt Indbyggere paa Vort Land Island paa den anden Side værende Tvistighed, angaaende en Confiscation, som afvigte Aar af bemeldte Sysselmænd skal være forrettet paa nogle utaxerede Vare, som til Landet vare henbragte, med videre samme Vores allern. Befalingers Indhold og Formeldning; — og Skule Magnussen, Landfoged paa bemeldte Island, nu hos Os paa fornævnte Indbyggeres Vegne allerund. haver anholdet, at Vi allern. ville befale eder at paadömme den Reparation, som Compagniet bör

[1]) som Ordre eller Reskript: til John Olavsson, Vice-Laugmand over Norden og Vesten paa Island, Torsten Magnussen, Sysselmand udi Rangovelle Syssel, John Arnorsen, Sysselmand i Muhle Syssel, og John Johnsen, adjungerede Sysselmand i bemeldte Rangovelle Syssel.

[2]) see næstforegaaende Reskript.

svare til Landet, for den höiere Priis, som de skal have solgt Varene, end Octroyens 18de Artikel tillader, med videre hans i saa Maade allerund. gjorde Ansögning og Begjering; — saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I samtlig under berörte eder allern. anbefalede Commission tilligemed paakjender Indbyggernes paa bemte Vort Land Island af denne Sag lovlig flydende Contra-Prætensioner, men ei videre. Derefter I eder allerund. haver at rette. Befalendes &c. Christiansborg den 6. Aprilis 1770. 1770. 6. April.

Over-Secretair Otto Thotts Skrivelse til de Deputerede for Financerne og Tilforordnede i Kammer-Collegio, ang. Forpagtningen af Sigt og Sagefald i Island. Khavn 7. April 1770. 7. April.

— Ober-Secretererens Brevb. 1770, Nr. 217, S. 267—268.

I den Anledning, at Gunloger Bjarnesen af Borgefjords Syssel paa Island, som, formedelst anden Gang begaaet Leiermaal i sit Ægteskab, var dömt at betale 16 Rd. i Böder, samt straffes paa Kroppen og römme Sysselet, er ved kongl. allern. Resolution[1] derfor befriet, imod at gjöre udi 6 Uger en eller anden publique Tjeneste; og da Sysselernes visse og uvisse Indkomster paa Island er overdraget Sysselmændene i Forpagtning, imod visse svarende aarlige Afgifter, hvilke ikke kan betages deslige Penge-Böder uden derfor i Forpagtnings-Afgiften at nyde Godtgjörelse, har Deres Excell. og höitærede og gode Herrer forlanget, at naar Ansögninger om deslige Penge-Böders Eftergivelse herefter udi Cancelliet maatte indkomme, derom da i Forveien med Rentekammeret maatte corresponderes. Thi skulde jeg herpaa i tjenstligst Gjensvar melde: at man ikke seer, at Sysselmændene kan tilegne sig andre Böder end de, som de Skyldige, efter endelig Dom

[1] d. e. Reskr. 17. Febr. 1769.

1770. eller kongl. Resolution, bör erlægge, ligesom man ogsaa
7. April. skulde holde det betænkeligt, at bortforpagte Sigt og Sagefald til Dommeren selv, hvorfore det henstilles, om ikke den til Island oversendende Commission kunde befales nærmere at undersöge de af saadan Forpagtning flydende Fölger. Jeg forbliver med megen Consideration og Estime &c. Cancelliet den 7. Aprilis 1770.

17. April. **Kongelig Resolution** ang. **den Brændeviin som skulde föres til Island.** Christiansborg 17. April **1770.** — I Forest. 9. Apr. bemærker Rentekammeret, at ifölge Octroyen 15. Aug. 1763 skulde Handelscompagniet forsyne Island og Finmarken med Kornbrændeviin, „men de have dog en og anden Gang didsent Brændeviin, brændt af Sukkervand og Skum, samt Mallast eller ureent Sukker;" denne Brændeviin var prövet og undersögt, saavel af det medicinske Facultet som af Collegio medico, og var „befundet i alle Maader af Kræfter, Styrke og Smag bedre, samt i sig selv sundere, eller i det mindste mindre skadelig, end Kornbrændeviin". Kammeret melder, at have föiet Anstalt til, at dette Slags Brændeviin strax maatte blive indfört i bemeldte Lande „da nu General-Told-Kammer og Commerce-Collegium holder dets Indförsel og Brug udi bemeldte Lande at være til Fordeel for kongelig Interesse, i Henseende til den Consumtion, som erlægges af saadanne dertil brugende Ting, hvoraf tilforn Intet er svaret, samt til Bedste for Sukkerraffinaderierne, der ellers maatte bortkaste detslige Affald; hvortil og kommer, ei alene at bemeldte Slags Brændeviin skal der i Landene være begjerlig, men endog, at formedelst dets Brug spares en ikke liden Deel Korn, der ellers til andet didsendende Brændeviin at brænde medgik, og nu til bedre Brug og Nytte kan anvendes". — Rentek. Relat. og Resol. Prot. 51, Nr. 31.

At Indbyggerne udi Island og Finmarchen herefter forsynes med Brændeviin, brændt af Sukkervand og Skum, samt Mallast, isteden for Kornbrændeviin, finder efter anförte Beskaffenhed hermed Vores allern. Approbation. Christiansborg Slot den 17. Aprilis Anno 1770.

Plakat ang. Udredelse af Omkostningerne ved visse Executioner. Christiansborg 20. April 1770.

1770. 20. April.

— Ikke publiceret i Island. Siell. Reg. 70, 497b—499. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1770, S. 106—108; Schou V, 191—192.

Plakat, at Bekostningerne paa Executionen over de Delinquenter, som, ifölge Forordningen af 18. Decembr. 1767, aarlig skal kagstryges, skal erstattes fra det Sted eller Amt, hvor Misgjerningen er begaaet.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at som der, paa de fleste Steder i Vort Rige Danmark, ikke haves saadanne Tugt- eller Rasphuse, hvor de Delinquenter, som, uden foregaaende Aarsag, alene for at gjöre en Ulykke, og derved at miste Livet, ombringe Andre, kunde hensættes til Arbeide i Jern paa Livstid, efterat de, ifölge Vores allern. Forordning af 18. Decbr. 1767, förste Gang have udstaaet deres Straf, med at kagstryges og brændemærkes paa Panden; hvorfore og deslige Misdædere maa föres til Tugthuset i Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn, for der at sættes til Arbeide i Rasphuset; og det vilde foraarsage anseelige Bekostninger, om deslige Delinquenter skulde föres derfra til det Sted hvor Mordet var forövet, for, ifölge bemeldte Forordnings 2den Articul, at udstaae den aarlige Straf med at kagstryges. — Saa ville Vi hermed allern. have anordnet og befalet, at de Delinquenter, som, efter at de förste Gang have udstaaet den i forberörte Forordning dicterte Straf, med at kagstryges og brændemærkes, blive derefter henbragte til Arbeide udi Rasphuset paa Christianshavn, skal, paa det offentlige Rettersted i bemeldte Kjöbenhavn, efter den forbemeldte 2den Articuls Tilhold, hvert Aar paa den samme Dag, som Mordet var forövet, kagstryges; til hvilken Ende Byfogden i Kjöbenhavn, naar Vedkommende det af ham maatte forlange, haver at foranstalte saadan Execution iværksat; men i Henseende til den derpaa

1770. gaaende Bekostning, da ville Vi allern., at samme skal
20. April. erstattes fra det Sted eller Amt, hvor Misgjerningen er begaaet, og paa samme Maade som andre Delinquent-Omkostninger udredes, hvorfore og vedkommende Övrighed, naar fra Börnehuset, eller dem, som dertil gjör Udlægget, indleveres Regning over Belöbet, uveigerligen haver at give Anviisning til Betalingens prompte Erlæggelse. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette og forholde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, i Vores kongelig Residentsstad Kjöbenhavn, den 20. Aprilis 1770.

8. Mai. **Kongelig Resolution** ang. **Kjöb og Uddeling af et Skrift om Havedyrkning.** Khavn 8. Mai 1770. — I Rentekammerets Forestill. 30. Apr. meldes, at «en sig her i Staden opholdende islandsk Student Olaus Olavius» havde nyligen paa egen Bekostning ladet udgaae et Skrift om Anvisning til Haugedyrkning i Island, i det islandske Sprog. Da dette Skrift tildeels bidrog til at fremme et af Formaalene for Landcommissionen, havde Kammeret ladet bestille 1000 Expl. i Carduspapir indbundne, til Uddeling. Hvert Exemplar beregnedes til 28 Sk., men kunde dog kun betale Omkostningerne, hvorfor Kammeret foreslaaer at Forf. tilstaaes 50 Rd. som Honorar. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 51, Nr. 35. — Resolutionens Indhold er trykt i Isl. Maanedstid. 3. Aarg. (1776) S. 113—114; J. Erichsens «Forberedelse» til Olavii Reise, S. XLIX.

Vi approbere allern., at 1000 Exemplarer af indbemeldte trykte Afhandling, om Kaal og Urtegaarders Anlæg i Island, for de 291 Rd. 64 Sk. anskaffes og der i Landet omdeles; og ville derforuden skjenke Forfatteren, Olaus Olavius, til hans Opmuntring, 50 Rd., som ligeledes til Betaling kan anvises. Christiansborg Slot den 8. Maji Anno 1770.

12. Mai. **Over-Secretair Otto Thotts Skrivelse til Stiftbefalingsmand Thodal,** ang. **den islandske**

Lovrevisions Fremme, m. v. Khavn 12. Mai 1770. — Cancell. Brevb. 1770, Nr. 294, S. 361—364. 1770. 12. Mai.

Efter at jeg i afvigte Aar havde tilskreven da værende Stiftbefalingsmand over Island, Baron von Pröck, hvorvidt med det islandske Lovarbeide var avanceret, har han derpaa meldet, at, efter de fra Amtmand Stephensen og begge de virkelige Laugmænd paa Island indhentede Efterretninger, vare alle Lovens Böger allerede ved Vice-Laugmand John Olavson, som egentlig, med hans Adjuncto Sysselmand Bjarne Haldorsen har været Arbeidet befalet og anbetroet, i Concept forfattede, og hver Bog især af Laugmændene reviderede, og deres Anmærkninger derved udsatte, saa at endnu rester, först at reenskrive den islandske Original, og dernæst at oversætte samme i det danske Sprog og reenskrive, hvilket formeentes at kunne skee af begge de virkelige Laugmænd og Vice-Laugmand John Olavson, naar hver tog sine Böger at oversætte og reenskrive; men at Baron Pröck dog eragter for bedst, at Oversættelsen skeede af Vice-Laugmand John Olavson, som har forfattet Concepten, paa det at eenslags Stiil og Udtryk kunde være overalt i Lovens Böger, ligesom han og har tilbudet sig complet at levere Arbeidet fra sig i Aaret 1772; thi ville Herr Stiftbefalingsmand behage at tilkjendegive bemeldte Vice-Laugmand John Olavsen, at naar han paatager sig at oversætte den islandske originale Lov i det danske Sprog, og samme derefter at reenskrive, saa at den her kunde leveres færdig og fuldkommen tilendebragt i Aaret 1772, hvilket De og selv ville paasee at bliver saaledes efterkommet, skal jeg da gjöre mig Umage for at kunne endvidere for saadant hans havde Arbeide forskaffe ham en billig Belönning; ligesom og de tvende virkelige Laugmænd, i Henseende til deres gjorte Ansögning, at maatte fremdeles beholde de dem for den islandske Lovs Revision tillagde 50 Rd. aarlig, kuude tilkjendegives, at naar

1770. 12. Mai. dette Arbeide er fuldkommen og til Fornöielse tilendebragt, kan de vente derfor eengang for alle at nyde en Gratification i Penge. — Iövrigt ville Herr Stiftbefalingsmand tilkjendegive Amtmand Stephensen, at han, saavidt mueligt, communicerer Vice-Laugmand Olavson Gjenpart af de ved Amtets Contoir forefindende Resolutioner og Brevskaber, som til Lovarbeidet maatte eragtes fornödne. Jeg forbliver med Höiagtning &c. Cancelliet den 12. Maji Anno 1770.

12. Mai. **Over-Secretair Otto Thotts Skrivelse til Vice-Laugmand Jon Olafsson, ang. den islandske Lovrevision. Khavn 12. Mai 1770.** — Cancell. Brevb. 1770, Nr. 295, S. 364.

Paa Deres indgivne allerund. Forestilling, ang. at de ved den forfattede islandske Lovs Revision omtvistede Qvæstioner og Problemata juris igjennem den ene Bog efter den anden maatte tilstilles de anordnede Commissarier ved den Danske Lovs Revision, for af dennem at igjennemgaaes og decideres, skulde jeg have Dennem tilmeldet, at det holdes for bedst, at naar den originale islandske Lov af Dennem i det danske Sprog er oversat, og derefter reenskreven, De da med samme tillige indlevere de omtvistede Qvæstioner og Dubia, med Anviisning paa de Artikler derudi, som bemeldte Qvæstioner og Dubia maatte angaae; og kunde De iövrigt rette Sig efter min til Stiftamtmand Thodal under Dags Dato ergangne Skrivelse. Jeg forbliver &c. Cancelliet den 12. Maji 1770.

15. Mai. **Forordning ang. den islandske Landcommission, Amts-Inddelingen m. v. Christiansborg 15. Mai 1770.** — Af denne Forordning er emaneret en islandsk Original[1], som findes indfört i Rentek. Norske Exped. Prot.

[1]) jevnf. kgl. Resol. 22. Mai 1770.

10, S. 386—388; Original-Aftryk hos Höpffner; ogsaa trykt i Qvart-Forr. for 1770, S. 112—114; Rubr. hos Schou V, 194; den er og publiceret i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1771, men anmærkes derimod ikke i Althingsbögerne som publiceret der[1]. — Den danske Text staaer i Rentek. Norske Exped. Prot. 10, S. 380—383; Original-Aftryk hos Höpffner; P. Pèturss. Hist. Eccl. Island. S. 124—125; Qvart-Forr. for 1770, S. 110—112; Uddr. hos Schou V, 194; jevnf. J. Erichsens «Forberedelse» til Olavii Reise, S. VI. 1770. 15. Mai.

Forordning, áhrærandi þá tilskipuðu Commission á Íslandi, með fleiru öðru. Christiansborgar Sloti þann 15. Maji 1770.

Vèr Christian enn sjöundi, með guðs miskunn konúngur yfir Danmörk og Noregi, þeirra Vinda og Gauta, hertogi í Slesvík, Holstein, Stormarn og Ditmersken, greifi í Oldenborg og Delmenhorst, gjörum öllum vitanlegt: að líka sem Oss, af há-konúnglegri náð og landsföðurlegri umhyggju fyrir Vorum kæru og trúu undirsátum, er búa á Voru landi Íslandi, er án afláts umhugað, að framkvæma þeirra velferð á allan mögulegan hátt: svo höfum Vèr og, í enu sama tilliti, fundið þènanlegt að bjóða Oss elskulegum Andreas Holt, Vorum yfir-landcommissario, Þorkeli Fjeldsted, Vorum lögmanni á Færeyjum, og Thomasi Windekilde, sem tilskipuðum Commissariis, að reisa nú til landsins, og, að undangenginni nákvæmri eptirgrennslan, að leiða fyrir ljós og meðdeila hvað sem álítast kann þènanlegt til ens sama

[1]) Ved Rentek. Skrivelser af 22. Mai 1770 ere oversendte til Island til Publication: til Biskop Finnur Jonsson i Skalholt 650 Expl. af den islandske og 6 af den danske Text, og til Biskop Gisle Magnusson paa Holum, samt Stiftamtmand Thodal og Amtmand Stephensen samme Antal Expl. til hver: hvorhos Biskopperne ere anmodede om at lade den forkynde af Prædikestolene, og Amtmændene: at lade den «ikke alene ved alle Retterne eller Thingene paa Island» oplæse, men ogsaa distribuere overalt i Landet. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 790—793.

1770. lands og þess innbyggjara almennilegs bezta og upp-
15. Mai. reistar. Þessvegna bjóðum Vèr og skipum hèrmeð allranáðugast, bæði Vorum embættismönnum sameiginlega, sem eru á landinu, svo og öllum öðrum, að aðstoða nefnda Commissarios án dvalar og utan minnstu hindranar, með allri þeirri undirrèttíng og upplýsíng sem þeir við þurfa, og af þeim óska til að fullkomna þessa Commission sem byrjar; og það sem einn eður annar af kærleika til föðurlandsins getur ráðlagt á þann hátt, og til nefnds augamiðs, þá gefur hann sig sömuleiðis til kynna fyrir þessari Commission, sem um nokkra hríð staðnæmist í landinu, og hið sama nákvæmlegar yfirvegar. — Jafnframt þessu höfum Vèr fyrst um sinn, bæði til hagkvæmnis, samt gagns og varatektar Vorra þarverandi undirsáta, svo og til því betri framkvæmdar Vorrar þjónustu, ei alleina boðið Vorum stiftbefalningsmanni, Oss elskulegum Lauritz Thodal, er nú á sama hátt reisir til landsins, að dvelja þar nokkur ár, heldur og einnig deilt þessu víðáttusama landi til tveggja amtmanna, svo að stiftbefalningsmaðurinn þjónar ásamt sem amtmaður því amti, sem honum er til skipt í suður og vestur fjórðúngunum, og Vor núverandi amtmaður, Oss elskulegur Ólafur Stephanson, ekki nema norður og austur fjórðúngunum, sem því amti honum er nú afskipt, hvar eptir Vorir undirsátar, í öllum þeim erindagjörðum sem amtmanns-embættunum við víkja, skulu halda sèr til hvers viðkomandi nefndra amtmanna, en að því leyti sem stiftbefalnings embættið áhrærir til hans yfir allt á öllu landinu. — Framar bjóðum Vèr hèrmeð öllum viðkomendum, sem þessi forordning verður tilsend undir Voru Kammer-innsigli, að þeir strax á tilheyrilegum stöðum, og í sama máta á öllum prèdikunarstólum, láti hana lesa og auglýsa, til allra og sèrhvers eptirrèttíngar. Gefið á Voru Sloti Christiansborg í Vorum konúnglega Residentz-stað Kaupmannahöfn, þann 15. Maji Anno 1770. Undir Vorri konúnglegri hönd og innsigli.

Forordning angaaende den paa Island anordnede Commission, med videre. 1770. —15. Mai.

Vi Christian den Syvende &c. G. A V. At ligesom Vi af höi-kongelig Naade og landsfaderlig Omhue for Vore paa Vort Land Island boende kjære og troe Undersaatter, uafladelig er betænkt paa deres Velfert i alle muelige Maader at befordre: Saa have Vi og udi saadan Henseende for godt befundet, at befale Os elskelig Andreas Holt, Vores Ober-Land-Commissarius, Torkild Fjeldsted, Vores Laugmand paa Færöerne, og Thomas Windekilde, som forordnede Commissarier, sig der til Landet nu at begive, og, efter foregaaende nöie Undersögning, at foreslaae: hvad som eragtes tjenlig til samme Lands og dets Indbyggeres almindelige Bedste og Opkomst. Thi byde og befale Vi til den Ende hermed allern. saavel Vore samtlige der paa Landet værende Betjente, som alle Andre, at gaae bemeldte Commissarier med al den Efterretning og Oplysning, som de til denne Commission behörig at fuldföre behöve og af dennem forlange, ufortövet og uden mindste Ophold til Haande; og hvad En eller Anden af Kjærlighed til Fædernelandet i saa Maade og udi anförte Öiemærke haver at bringe udi Forslag, dermed melder han sig ligeledes hos denne paa nogen Tid i Landet forblivende Commission, som tager samme udi behörig Betragtning. — Imidlertid have Vi for det förste baade til Vore der værende Undersaatters Bekvemmelighed, samt Gavn og Sikkerhed, saa og til Vores Tjenestes desto bedre Befordring, ei alene befalet Vores Stiftbefalingsmand, Os elskelig Lauritz Thodal, som nu ligeledes reiser til Landet, sig der udi nogle Aar at opholde, men end og inddeelt dette vidtlöftige Land under 2 Amtmænd, saa at Stiftbefalingsmanden tillige, som Amtmand, betjener det ham udi de söndre og vestre Fjerdinger tildeelte Amt, og Vores nu værende Amtmand, Os elskelig Ole Stephensen, ikkun de nordre og östre Fjerdinger, som det Amt ham nu er tildeelt; hvorefter

1770. 15. Mai. Vore Undersaatter udi alle de Forretninger, som Amtmands-Embederne vedkommer, sig til hver vedkommende bemeldte Amtmand, men saavidt Stiftbefalingsmands-Embedet angaaer, overalt paa det hele Land, til hannem haver at henholde. — Iövrigt befale Vi hermed alle Vedkommende, som denne Forordning under Vort Kammer-Seigl tilskikket vorder, at de den straxen paa behörige Steder og ligeledes af alle Prædikestole, til Alles og Enhvers Efterretning, lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residencestad Kjöbenhavn den 15. Maji Anno 1770.

15. Mai. **Instruction for Justitsraad L. A. Thodal, som Stiftbefalingsmand over Island og Færöerne, samt Amtmand for sönden og vesten paa Island. Christiansborg 15. Mai 1770.** — Rentek. Norske Instructions Prot. 3, S. 253—265.

Instruction, hvorefter Vi Christian den Syvende p. p. allern. ville, at Os elskelig Laurits Thodal sig, som Stiftbefalingsmand over Island og Færöerne, og Amtmand for Sönden og Vesten udi Island, sig indtil videre allerund. haver at rette og forholde:

1) Skal han, efter Vores allern. Resol. af 23. Januarii indeværende Aar, ved förste Leilighed begive sig til Island, og der for det Förste udi 5 à 6 Aar forblive, saa og derefter, saa ofte det af Os befales, gjöre saadan Reise til dette Land paa ham da foreskrivende Tid, og imidlertid constituerer han her, dog med Vores Rentekammers Forevidende og Samtykke, en Fuldmægtig, som paa hans eget Ansvar iagttager hans Vices, saavidt Færöerne angaaer. — 2) Haver han overalt, saavel udi Island som Færöerne, nöie at iagttage Vores kongelige Höiheder . . . [o. s. v. som Gyldencrones Instruction 2. Juli 1728 § 1] . . . forelöber, skal han det allerund. skriftligen tilkjendegive, og Vores allern. Resolution derom forvente. Han skal og alle Tider troligen

og grundig overveie, ja sig yderst lade være angelegen, Alt hvis disse Vore Lande kan komme til Gavn og Bedste, samt Vore Intrader til Forbedring, og derom i behövende Tilfælde med Vores Cancellie og Kammer-Collegio correspondere, saa at Intet efterlades, hvorved bemeldte Landes Opkomst og Velstand, samt Vores Tjeneste og Fordeel kan forbedres, og derimod al Underslæb, Egennyttighed og Utroskab kunde forekommes og afskaffes. — 3) Udi Færöerne constituerer han paa sine Vegne og paa sit eget Ansvar, dog ligeledes med Vores Rentekammers Godtbefindende, en der i Landet boesat, forstandig og vederhæftig Mand, til hvis Troskab og Redelighed han sig kan forlade, som udi hans Fraværelse hans Embede der kunde forrette, og med hannem eller med den paa hans Vegne her i Staden efter foregaaende 1ste Post constituerende Fuldmægtig, saa tidt Leilighed gives, kan correspondere, hvorved han om Landenes Tilstand, Beskaffenhed og indfaldende Forandringer kan vorde underrettet; og naar han i sin Tid begiver sig fra Island (hvilket dog ikke uden Vores foregaaende Tilladelse maa skee) constituerer han og der paa Landet, med Vores Rentekammers Forevidende og Godtbefindende, saadan Person, som udi hans Fraværelse det ham betroede Embede baade som Stiftamtmand og Amtmand behörig og paa hans Ansvar kan besörge. — — 4) Om Vores Intrader[1] . . . hvilke Attester ei maa være tvivlraadig, eller med Reservation indrettede, at dets Rigtighed paa Vedkommendes eget Ansvar skulle komme, men ligesom han Sagerne enten rigtige eller urigtige befinder, skal det paa Regnskabet eller Beviserne nöiagtig af hannem attesteres, til fornöden Efterretning for Vores Rentekammer ved Regnskabernes Revision . . . hidskikkes. Og tjener hannem iövrigt herved til Efterretning, at omendskjöndt Amtmand Ole

1770. 15. Mai.

[1]) det Udeladte i denne § er ordret som i Instruction for Amtmand Lafrentz 22. Marts 1734 § 2.

1770. 15. Mai. Stephensen herom [forud [paa lige Maade er instrueret, saa bliver dog, saalænge han som Stiftbefalingsmand og Amtmand for Sönden og Vesten sig i Landet opholder, denne Post ikke af bemeldte Amtmand, men af hannem alene at besörge, saa at Regnskabet for 1770 bliver det förste som af ham til Attestation antages. Og hvorledes i sin Tid, naar ham tillades at reise fra Landet, hermed udi hans Fraværelse var at forholde, derom kan han, paa gjörende Forslag, nærmere Resolution forvente. — 5) Dernæst bör han . . . [o. s. v. see Rabens Instruction 27. April 1720, § 3] . . . Ligemaade skal han nöie eftersee, at ei alene Amtmanden for Norden og Östen paa Island (som efter Vores Resolution af Dags Dato bliver ham subordineret udi alle Forretninger, der ere betydelige eller angaae Landets almindelige Forfatninger, med videre, saaledes som samme Resolution nærmere bestemmer), men endog andre Vore Betjente, med samtlig Indbyggere paa fornævnte Vore Lande, sig efter anförte Forordninger, Instructioner og Befalinger, udi alle deres Ord, Punkter og Clausuler, tilbörligen retter og forholder. Skulde og nogen Betjent til sit Embeds Efterkommelse hans Assistence forlange, da haver han dertil straxen den fornödne Anstalt at föie; ligeledes haver han nöiagtig at efterkomme Alt, hvis hannem enten fra Vores Rentekammer eller andre Vore Collegier, Vores Tjeneste og Interesse angaaende, vorder tilskreven, ligesom han og, udi de Tilfælde, hvor hans Formænd et eller andet er befalet, som ei af dennem er bragt til Endskab og Rigtighed, paaagter og besörger, at samme uden Ophold vorder efterlevet og fuldbyrdet. — 6) Angaaende Justitien . . . [o. s. v. som Gyldencrones Instruction 2. Juli 1728 § 4] . . . Rettens eller anden Betjent skulde befindes . . . da haver han hannem paa lovlig Maade at lade tiltale, og imidlertid fra Bestillingen efter Sagens Beskaffenhed at suspendere; dog at strax derpaa indberettes hvad saaledes passeret er, enten til Vores danske Cancellie eller Rente-

kammer, hvor Sagen henhörer, til Vores derpaa följende allern. Resolution. — 7) Naar nogen verdslig Bestilling . . . [o. s. v. som Rabens Instr. § 5] . . . afvarter. — 8) Og som ingen paa Island maa være Sysselmand, uden han dertil af Os allern. er beskikket, og derpaa med Vores Bestalling er forsyfnet, saa haver Stiftamtmanden ligeledes derover behörigen at holde. — 9) [som Rabens og Gyldencrones Instr. § 7]. — 10) [som Rabens og Gyldencrones Instr. § 8]. — 11) Med Vore Kirker . . . [o. s. v. som Rabens og Gyldencrones Instr. § 9]. — 12) Hospitals- og Fattige-Huses Forstandere . . . [o. s. v. som bemeldte Instructioner § 10]. — 13) Han skal og tilsee . . . [o. s. v. som fornævnte Instructioner § 11] . . . af Vedkommende betales, og derefter saa rettelig og billig distribueret vorder, at ikke Nogen bliver fornærmet eller forurettet. — 14) Naar Nogen hannem med Vores Höieste-Rettes Domme . . . [o. s. v. som fornævnte Instructioner § 14] . . . Vores Höieste-Rettes Domme uden videre Proces kan vorde efterlevet, og Justitien uden Ophold befordret. — 15) Skal han have flittig Correspondence paa alle Havne i begge Landene, samt nöie informere sig, om og hvorledes med Handelen tilgaaer, og ingenlunde tillade, at Nogen imod den forordnede Taxt sin Vare forhandler, eller falsk Maal og Vægt bruger, men at Vedkommende sig dermed efter udgangne Forordninger og meddeelt Octroy i alle Maader lovligen forholder. Dersom og beviislig Klagemaal hannem i saa Maader forekommer, haver han at see den, hvis Bröst herudi befindes, efter Loven og Forordningerne tilbörligen afstraffet, og Sagens Beskaffenhed ufortövet i Vores Cancellie eller Rentekammer at tilkjendegive, dog bliver Lands Lov og Ret Enhver, som sig derhen skyder, i alle Maader forbeholden. Isærdeleshed haver han paa hvert Aars Al- eller Landsthing nöie at forhöre, hvorledes med Handelen omgaaes, samt om Landet med de fornödne Vare tilbörligen vorder forsyfnet, eller ikke, hvorom han sin udförlige Relation til Vores Rentekammer aarligen ind-

1770. 15. Mai.

1770. sender. — 16) Ligeledes haver han nöie at paa-
15. Mai. see, at de Vare, som ei udi den islandske Taxt og Forordning af 10. Aprilis 1702 til nogen vis Priis ere ansatte, ikke af Handelsbetjenterne, Indbyggerne til Tyngsel, for höit vorder taxerede, men at dermed efter Billighed omgaaes, ifölge af Octroyens og bemeldte Forordnings videre Indhold; og saafremt anderledes skulde fornemmes, det da for Vores Rentekammer at andrage til videre Foranstaltning derudinden. — 17)[1] Han skal og nöie lade paaagte, at ingen Fremmede, som den islandske og færöeske Handel ikke er tilladt, driver nogen Handel med Vore der boende Undersaatter, men, om det er muetigt, skal han saadanne forbudne Handlere lade anholde og forfölge, paa det Interessenterne udi den islandske Handel, og Vores Interesse ved den paa Regning drivende færöeske Handel, ei skal vorde fornærmet, men blive ubeskaaren. — 18) Han skal og tilsee, at Skandserne udi Færöerne vorder holdne i god og forsvarlig Stand, samt lade sig informere, om tilstrækkelig Krud, Lod og andre til Defension fornödne Ting udi Forraad haves . . . [o. s. v. som Rabens Instr. § 15] . . . og endelig om Constablerne og Guarnisonen af Landfogden til Ret og Billighed forhjelpes, samt at dennem deres Lönninger rigtig betales. — 19) Alle Suppliquer om verdslige Sager, som Undersaatterne . . . [Rabens Instr. § 16] . . . hvorefter han dets Beskaffenhed examinerer og samme siden med sin derpaa tegnede Erklæring til Vores Cancellie eller Rentekammer til derpaa forventende Resolution indsender; ligeledes giver han sin Erklæring over hvis hannem fra Vore Collegier tilstilles, og det saa udförlig og tydelig, at ei skulde behöves derom nærmere Efterretning fra hannem at indhente; og hvad angaaer de Geistliges Suppliquer, da skal han derom med Biskopperne conferere, og samme med deres og sin paategnede Erklæring ind-

[1]) jevnf. Rabens Instruction 27. April 1720, § 14.

sende. — 20)[1] Og som saavel Biskopperne som Laugmændene paa Island forlængst allern. ere befalede, hvad den anden Bog udi norske Lov angaaer, den islandske Lov derefter, saavidt mueligt er, at indrette, paa det Uorden og Klagemaal kunde forekommes; saa skal han og flitteligen tilsee, at samme tilbörlig vorder fuldbyrdet, og saa snart skee kan et Project dertil indsende, hvoraf dog först en Copie udi Landet maa forblive, paa det et nyt Exemplar igjen kunde bekommes, ifald det hidskikkede skulde forulykkes. — 21) Have Vi allern. forundt ham til Beboelse Vores Gaard Bessestæd, imod at han, ifölge af Vores allern. Resolution af 25. Februarii 1766, selv og paa egen Bekostning, uden mindste Udgift for Vores Cassa, holder den udi forsvarlig Stand, saafremt han agter samme at beholde, hvilken Gaard, saavel som Kirken, han med tilbörlig Syfn annammer, saa og lovligen lader taxere og beskrive dets Tilstand og Beskaffenhed, samt hvis derpaa er repareret, og derefter en vidimeret Gjenpart af samme Forretning til Vores Rentekammer indsender. — 22) Erkyndiger han sig med al Flid, om nogen Metal eller Mineralier paa disse Vore Lande Island og Færöerne kunde være at finde, og derom til Vores Rentekammer indsender sin udförlige Relation, med hosföiet Forslag, hvorledes samme Os og Landene til Nytte kunde geraade. Iligemaade skal han og indberette, . . . [o. s. v. som Rabens Instr. § 18] . . . tjenligt eragtes, og i Særdeleshed ved hvilke Midler Fiskeriet og Handelen kunde tiltage og forbedres, med videre, som dertil henhörer. Hvorefter og ellers i det övrige efter Loven, udgangne Forordninger og Anordninger fra Vores Cancellie og Kammer-Collegio han og andre Vedkommende sig allerund. haver at rette udi alle de Poster og Tilfælde, som ei særdeles udi denne Instruction ere forklarede. Givet paa Vort Slot Christians-

1770.
15. Mai.

[1]) jevnf. Rabens Instr. § 17.

1770. borg udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn
15. Mai. den 15. Maji 1770.

15. Mai. **Reskript til Amtmand O. Stephensen, ang. Landets Deling i to Amter. Christiansborg 15. Mai 1770.** — Rentek. Norske Exped. Prot. 10, S. 383—385.

Christian den Syvende &c. V. N. T. Hvorledes Vi have for godt befundet at inddele Vort Land Island under 2 Amter, saa at Vores der beskikkede Stiftbefalingsmand, Os elskel. Lauritz Thodal, som tilligemed Amtmand for Sönden og Vesten, betjener dette ham tildeelte Amt, og du ikkun de nordre og östre Fjerdinger af Landet, som dig er tildeelt, erfarer du, med mere, af Vores under Dags Dato udgivne og der paa Landet bekjendtgjörende Forordning, og ifölge deraf er endvidere hermed Vores allern. Villie og Befaling:

1) Haver du, ved bemeldte Stiftbefalingsmand Thodals Ankomst til Landet, til hannem udi behörig Stand at overlevere den Os, udi Guldbringe Syssel tilhörende og dig hidindtil til Beboelse forundte Gaard, Bessestæd Kongsgaard kaldet, som den for ham bestemte Bopæl; hvorimod Vi lade for dig udi Landets nordre eller östre Fjerding, som det dig nu betroede Amt, indrette en bekvem Bolig; og indtil denne Indretning, efter derom fra den paa Landet anordnede Commission forventende Efterretning og Forslag, kan færdig blive og dig vorder anviist, tillades dig hermed at tage Bopæl paa hvad Sted i Landet, endog udenfor bemte dig betroede Amt, som du selv for godt og tjenlig befinder; ligesom Vi og imidlertid ville lade dig godtgjöre billig Husleie efter derom gjörende Ansögning og Forslag, som til bemeldte Vores Stiftbefalingsmand overleveres og af ham, med sin Betænkning, til Vores Rentekammer indsendes. — 2) Udi alle de Forretninger, som ere betydelige eller angaae Landets almindelige Forfatninger, skal du være Stiftamtmanden subordineret, saa at du Intet der-

udi, uden hans foregaaende Samtykke eller Foranstaltning, foretager; ligesom du og udi alle andre Tilfælde, udi hvilke Stiftbefalingsmanden din Erklæring eller Betænkning forlanger, hannem samme meddeler, samt retter dig efter de af ham derudi föiende Anstalter. — 3) Efter 2. Post af den dig under 28. Martii 1769 givne Instruction attesterer du Landfogdens til samme 1769 Aars Udgang aflæggende Regnskaber med tilhörende Documenter, men fra indeværende 1770 Aars Begyndelse og fremdeles bliver det dig uvedkommende, saasom samme er Stiftbefalingsmanden alene overdraget; dog gaaer du hannem, saavidt det dig betroede Amt vedkommer, derudi til Haande med al den Efterretning og Oplysning, han behöver og forlanger. — Og 4) Iövrigt forholder du dig udi bemeldte dig tildeelte Amt efter anförte forrige Instruction, indtil Vi for godt befinde, efter nærværende Forfatning, dig derom anderledes og nærmere at instruere, og hvorom du kan vente at saavel Stiftbefalingsmanden, som de paa Landet forordnede Commissarier, forud med dig correspondere. Dermed skeer Vor Villie. Befalendes dig Gud. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn den 15. Maji 1770. 1770. 15. Mai.

Instruction for den islandske Landcommission. 22. Mai.

Christiansborg 22. Mai 1770[1]. — Rentek. Norske Instruct. Prot. 3, S. 266—282. Approberet ved kgl. Resol. 29. Mai 1770. Ved Rentekammerets Skrivelse til Commissarierne 23. Mai 1770 sendes denne Instruction, med Befaling at publicere samme paa först holdende Althing (Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 796). — Denne Publication er dog ikke bemærket i Althingsbogen, men derimod er en stor Deel af Instructionens Indhold optaget i Amtmand O. Stephensens Bekjendtgjörelse til Sysselmændene om Husholdningsvæsenets Forbedring, dat. 24. Juli 1770 (Althingsb. 1770 Nr. 27). — Et

[1]) kgl. Resol. 21. Marts 1774.

1770. Udtog af Instructionen er og optaget i J. Erichsens «Forberedelse»
22. Mai. til Olavii Reise, S. viii—xiv.

Instruction, hvorefter Vi Christian den Syvende p. p. allern. ville, at Os elskelig Andreas Holt, Vores Ober-Landcommissarius og Vice-Raadmand udi Christiania, Thorkild Fjeldsted, Vores Laugmand paa Færöerne, og Thomas Windekilde, som forordnede Commissarier paa Vort Land Island, saavel til at undersöge samme Lands og dets Indbyggeres Tilstand, som at foreslaae hvad der kan tjene til Landets og disse Vore Undersaatters Bedste og Opkomst, sig udi denne Commission allerunderd. have at rette og forholde.

1) Som Landets Velfert og Opkomst meget derpaa ankommer, at samme er forsyfnet med saa tilstrækkeligt et Antal Indbyggere, der kunde benytte sig af alle baade udi Landet og det paastödende Hav sig tilbydende Fordele, men Folketallet skal dog fra dette Seculi Begyndelse og hidindtil sig meget, og fast til den halve Deel, der have formindsket: saa haver I ei alene at undersöge, om saadan Formindskelse overalt i Landet, eller ikkun udi visse og hvilke Sysseler i Særdeleshed eller fornemmeligen sig haver tildraget, og hvad Aarsager, være sig physiske, politiske eller moralske, dertil haver været, men endog at foreslaae de Midler (foruden de sædvanlige Næringsveie, hvorom herefter videre meldes), hvilke I eragte bekvemme og tjenlige til Folkeformerelsen, som pr. Exempel: a) ved store Jorders eller Gaarders Deling; b) Husmænds Nedsættelse paa Gaardenes Grund, af hvilke Gaard- eller Jordbrugerne, om ikke overalt saa dog paa sine Steder, sig kunde betjene, og derved spare en Deel af de nu holdende mange Tjenestefolk, hvis kostbare Lön samt Underholdning skal falde disse Gaardbrugere til stor Besværing; c) öde Pladsers Bebyggelse og Besætning, hvor samme befindes af saadan Beskaffenhed, at samme kan underholde sine Beboere, og er derunder at forstaae, ei alene enkelte Gaarde eller Husmændspladser, men endog tillige

og fornemmeligen adskillige hele Bygdelaug og Strækninger, som erfares at have været beboede i forrige Tider men ere nu forladte og öde, f. Ex. Langevandsdal, Geitland, det Inderste af Alptefjorden i Sneefjeldsnæs Syssel, saa og især Reykefjord paa Strandene, med adskillige flere nu forladte Steder paa de Kanter, og endelig Hrafnkelsdal, Mödredal og andre nu ligeledes forladte Egne til Fjelds; d) Opmuntring og Lettelse for unge Folk, som ville begive sig udi Ægteskab og paa saadanne forhen ubebygte Steder vilde nedsætte, med videre som til anförte Hensigt henhörer. Og have Vi, til nogen Lettelse udi foranförte Undersögning, ved Vores Rentekammer ladet tilskrive Biskopperne udi Skalholts og Holum Stifter, at de, saasnart mueligt er, tilstille eder verificerede Copier af de udi sidstafvigte Aar befalede Tabeller over Folketallet i Landet, saaledes som samme den 15. Augusti samme Aar befandtes at være. — 2) Saa nyttig som Folkeformerelsen i sig selv er, saa fornöden bliver det og udi paakommende Tilfælde, hvor En og Anden tager Skade paa Lemmer og Helbred, og frugtsommelige Qvinder geraade udi besværlig eller farlig Barnefödsel, at de ere forsyfnede med saadanne Hjelpemidler, hvoraf de sig til deres Helbreds og Livs Conservation kunde benytte. Til den Ende er vel, foruden den der beskikkede Landphysicus, gjort Begyndelse med Antagelsen af nogle faa saa kaldede Fjerdings-Chirurgi og en Jordemoder, hvilken sidste skulde undervise Andre udi sin Videnskab; men, hvad Fremgang det dermed haver haft, og hvorledes saadan Indretning var at udbrede i Landet paa den Maade, at Indbyggerne paa alle Steder og saa betimeligen som Fornödenheden udfordrer, kunde deraf höste Frugt og Nytte, haver I at undersöge, samt efter Befindende at foreslaae: hvad Antal duelige saavel Chirurgi som Jordemödre i Landet nödvendig udfordres, paa hvilket Sted hver sig skulde nedsætte, og hvorledes samme, med mindst Byrde for Landet og Vores Cassa, var at lönne. — 3) Da Fiske-

1770. 22. Mai.

1770. riets Formerelse og Fiskevirkningens Forbedring der i
22. Mai. Landet er ei alene til Indbyggernes Velfærts Befordring, men endog for det almindelige Bedste, meget höit angelegen, saa haver I at undersöge og foreslaae: a) hvorledes den nu der forelöben Uorden, med at bruge flere Folk paa en Fiskerbaad end dertil efter dens Störrelse og til Nytte ved Fiskeriet behöves, kan være at afhjelpe; b) paa hvad Maade derimod Indbyggerne paa de Steder, hvor Fiskerie falder, kunde tilholdes at bygge og vedligeholde et saadant Antal Baade, at derpaa ingen Mangel skulde haves i Værtiden, naar Oplandsfolket og de fra Norderlandet komme til Sökysterne for at betjene sig af Fiskeriet, da saadan Mangel saa meget mindre der burde finde Sted, som det til Landets Beseigling octroyerede Compagnie lador betale Præmier for detslige Baades Bygning; c) paa hvilke Haufne det eragtes tjenligst og fornöden at tilberede eller virke Fisken paa Terraneufs Maade; d) hvorledes man, i Mangel af fornöden Mandskab til Fiskeriet ved Fiskestederne, kunde erholde samme paa bekvemmeste Maade fra Oplandet eller andre Distrikter i Landet; e) som ved Fiskefangsten med Torskegarn kan baade spares Folk og erholdes desto flere Fisk, hvor og paa hvilke Steder da eragtes, at saadanne Torskegarns Brug med Nytte og Fordeel var fornemmeligen at indföre; f) da under Landet til visse Tider skal falde Mængde af Sild, og paa sine Steder meget gode Flyndre, men Indbyggerne dog ikke före sig saadant Fiskerie til den Nytte og Fordeel det kunde blive, hvorledes samme da herefter mere var at söge, samt til Nytte baade i Landets Oeconomie og for Handelen kunde bruges og anvendes; g) imellem Örebakks og Thorlaks Haufne, samt i Borgefjorden, skal befindes store Elve, strækkende sig meget langt op i Landet, hvor god og feed Lax falder, hvilken til Fordeel for saavel Oeconomien som Handelen let var at fange, naar Elvene med behörige Stængsler, som nu mangler, bleve forsyfnede; hvorfor tillige maa tages

under nöie Betragtning, hvorledes dette Fiskerie herefter var at söge, og kunde komme til anförte Brug og Nytte; h) hvor andre fiskerige Elve og ferske Vande der i Landet befindes, maa samme ligeledes beskrives hver af sin Beskaffenhed, samt derhos bringes i Forslag, paa hvad Maade det der faldende Fiskerie kan, til Gavn og Bedste for Indvaanerne og Handelen, föres i behörig Brug. Og da iövrigt kan ventes, at nogle Buyser vil i Tiden udi Island overvintre, saa maa forud ved nærværende Leilighed overveies, om ikke, paa den dertil bekvemmeste Aarets Tid, een af disse Fartöier kunde sendes derfra til Kysten af den östre Side paa Grönland, for at erholde nogen Underretning om dette Land, samt dets Beskaffenhed, hvorover I ligeledes eders Betænkning meddeler. — 4) Det er forlængst bragt i Forslag, som fordeelagtig baade for Landets Indbyggere og Vores Interesse, ligesom det og af Landfoged Skule Magnussen ved hosföiet Plan og Demonstration Litr. A igjentages: at indföre en fri Handel i Landet paa den derhos beskrevne Maade. Saalænge nu den det almindelige Handels-Compagnie forundte Octroy paa nærværende Handel til 1784 Aars Udgang staaer ved Magt, lader sig vel ingen saadan Indretning der foretage, og efter et af Landfogden siden indgivne Promemoria, Litr. B, haves ei heller tilstrækkelig Kundskab om og hvor bekvemme Vinter-Haufne der findes, af hvilke man sig under en fri Handel skulde kunne betjene. Imidlertid ville Vi dog, at Commissionen nöie skal undersöge og overveie: a) hvad enten saadan fri Handel holdes for nyttig eller ikke, i Henseende til ei alene Landet og Vores deraf dependerende Interesse i Særdeleshed, men endog det almindelige Bedste, efter den Indflydelse samme Handel haver paa andre Vore Stater; b) hvorledes den, enten efter dette Forslag eller paa anden Maade, i sin Tid kunde være at anlægge eller indrette, og om endog forud, imedens Octroyen vedvarer, dog uden dens Forkrænkelse, kunde banes Vei til denne

1770. 22. Mai.

1770. 22. Mai. Indretning, samt paa hvilken Maade; og c) hvad dertil udfordres; især haver Commissionen sig paa det nöieste at forespörge, ja endog saavidt muegligt er at lade undersöge i alle Landets Fjerdinger, hvor der maatte befindes brugelige Haufne for store Fartöier, ei alene til Vinterleie, men endog til derudi at indlöbe og ligge paa nogen Tid udi paakommende Storm og Uveir, eller i andre fornödne Tilfælde, samt hvor langt saadanne Haufne ligge fra hinanden, og hvilke af dem især kunde agtes mest bekvemme til at befordre den udi efterfölgende 12te Post videre ommeldende Transport til Söes fra Sted til andet, saasom f. Ex. paa Sönderlandet: Hval fjordsöre paa Nordsiden af Kjalarnæs og Leynevaag, en Miils Vei fra Holmens Haufn; paa Vesterlandet Hvidaaens Udlöb i Borgefjorden, Strömfjord, Bjarnarhöfn eller Kombervaag ved Stickesholm, Hraunhavnsos ved Budenstads Haufn, Eyvindsaae i Strande Syssel, foruden adskillige andre, som Talknefjord, Patrixfjord noget indenfor den nu brugelige Haufn, og Flatöe; paa Nordlandet: Raufarhöfn paa Sletten; paa Österlandet: ei alene de egentlige Östfjorde, men især udi Skaftefjelds Syssel, fornemmeligen ved Dyrhole med flere, som overalt i Landet maatte findes, hvorefter I over hver af disse Punkter især eders Betænkning meddeler. — 5) Efter den Anledning bemeldte Forslag giver til at före uformalet Korn til Landet, kommer og under eders Betragtning, om saadanne smaa Meel og Gryn-Qværner, som Bönderne i Norge bruge, i sin Tid der kunde indrettes. — 6) Som formenes, at de fornemste Aarsager, hvorfore de i Landet til Kornavlingens Indförsel hidindtil gjorde Forsög ere blevne frugteslöse, skal have været deels Mangel af Jordartens Valg og dens samt Sædens vedbörlige Behandling, og deels Mangel af Kyndighed i at benytte og især at törre det avlede Korn; ligesom og erfares, at Landets eget vilde Korns Forplantelse og Dyrkelse endnu ikke er tilstrækkelig prövet: saa have I paa det nöieste at undersöge begge Dele, og

efter befindende Beskaffenhed at foreslaae de Maader og Midler, som kunde agtes bedst bekvemme til at sætte denne Deel af Jorddyrkningen med mindste Bekostning og Besværlighed i Drift til forventende Fordeel for Landets Indbyggere, og da det ligeledes kan formodes, at det gangbare Jordbrug lader sig i andre Maader meget forbedre, saasom: a) ved Engenes Indhegning og deres Rödning fra Tuer og andet, som hindrer Græsvæxten og forvolder at samme ei med bekvemme Redskaber kan höstes; b) ved Jordens Cultur, ved Gjödning, Vanding, med videre; c) de der begyndte Kaal- og Urtehaugers videre og almindelige Udbredelse, samt de af Landets egne vilde Urters Dyrkelse, som maatte findes tjenlige til Spiisning, Farverie eller anden Nytte i Husholdningen; d) ved Potatoes eller Jordæbles og Roers Aufling; e) Tobaksplantning; f) ved Skovplantning af Fyr, Gran, Lerke eller andre saadanne Træer, som der kunde voxe og komme til Nytte, og da först i Særdeleshed de, hvortil man kan faae Planter i Landet selv, f. Ex. Birk, nogle Arter af Piil og Asketræ, som paa sine Steder befindes, og g) Sæterdrifters Anlæg eller Fornyelse, hvor det lod sig gjöre, med videre; og hvad i saa Maade efter nöieste Undersögning tjenligt og gjörligt befindes, haver I at foreslaae, tillige med de Midler, som eragtes bekvemme til samme at iværksætte og med mueligste Sikkerhed at udföre. — 7) Hvad til Qvægauflingens Formerelse og Forbedring henhörer tager I ligeledes under nöieste Betragtning, og iblandt andet: hvorvidt det kunde være gjörligt eller fordeelagtigt at holde og opelske en större Mængde Hornqvæg end nu pleier at skee, saavel som og, hvorledes den paa mange Steder i Landet allerede udi nogle Aar vedvarende Faaresyge kunde være at hæmme, eller dens videre Udbredelse at forebygge, og bringer derefter udi Forslag hvad udi hver af anförte Henseende eragtes nyttig og fornöden. — 8) Haver I fra Landfogden at indhente en fuldstændig Jordebog over det Os

1770. 22. Mai.

1770. overalt der paa Landet forbeholdne Jordegods, være
22. Mai. sig saavel Klostere som Ombuds og andre Jorder, med hostegnet Forklaring: hvad hver især nu indbringer eller kan indbringe Vores Cassa, baade udi Fæste og aarlig Afgift; og som Landgodsets Forbedring og Opkomst kan ventes mere hos Eiere end af Fæstere, saa undersöger I, om eller hvorvidt det kunde være tjenlig, ei alene for Vores Interesse, men endog til almindelig Bedste, at forhandle dette Gods, og derefter bringer udi Forslag: a) hvorledes det til Forhandling var at inddele, tagende derhos i Betragtning saavel hvad om store Jorders eller Gaarders Deling ved denne Instructions 1. Post § a allerede er anmærket, som hvad videre kunde bestemmes for at gjöre det for Bönderne muiligt selv at kjöbe de af dem beboende Steder og brugende Jorder; b) de Conditioner, hvormed Godset til Forhandling var at opbyde, hvorhos I retter eders Öiemærke især derhen, at de Revenüer, Vores Cassa nu deraf haver, kunde fremdeles blive samme forbeholden; og c) paa hvilket Sted eller Steder I eragte at Auctionen derover bedst og bekvemmeligst var at holde, med videre som dertil henhörer. — 9) Ligesom Vi allerede til Landets almindelige Bedste allern. have befalet, at nuværende Stiftbefalingsmand Thodal skal for det Förste udi nogle Aar sig der i Landet opholde, saa finde Vi og baade til Vores Tjenestes Befordring, saa og til Vore der værende Undersaatters Lettelse samt Gavn og Sikkerhed tjenlig og fornöden, at dette vidtlöftige Land inddeles under 2 Amter, nemlig de söndre og vestre Fjerdinger under eet, og de nordre og östre under det andet Amt, paa den Maade, at Stiftbefalingsmanden tilligemed betjener det förste og Amtmanden det andet Amt, dog at den sidste bliver Stiftamtmanden subordineret udi alle Forretninger, som ere betydelige eller angaae Landets almindelige Forfatninger, saa at Amtmanden Intet derudi uden hans foregaaende Samtykke eller Foranstaltning foretager; ligesom han og udi

alle andre Tilfælde, hvorudi Stiftamtmanden hans Erklæring eller Betænkning forlanger, hannem samme meddeler, samt retter sig efter de af ham derudi föiende Anstalter. Til den Ende have I, efter foregaaende Undersögning, at meddele eders Betænkning: a) om Noget videre, end anfört er, i Henseende til Amternes Inddeling holdes fornöden at fastsætte, som f. Ex. om et eller andet af de Sysler, der efter bemeldte Fjerdingers Inddeling ere bestemte at skulle höre til et Amt, kunde maaskee bekvemmere lægges til et andet; b) hvad Sted, eller Os forbeholden Kloster, enten udi Norder- eller Öster-Fjerding, som Amtmanden til Bopæl udi dette ham tildeelte Amt var at anvise, og c) om samme Sted behöver nogen og hvad Forbedring, for at gjöre det, dog paa sparsommeligste Maade, bekvem til saadant Brug, og hvad Bekostning da dertil udfordres. Imidlertid og indtil denne Indretning for ham kan vorde bragt i Stand, bliver ham tilladt at tage sin Bopæl udenfor bemeldte Amt i Landet, hvor han det selv tjenlig befinder, efter hvis Vi hannem detsangaaende med videre allern. rescribere. — 10) Som Landet i forrige Tider paa sine Steder har været hjemsögt og tilföiet stor Skade af Sörövere, det og, efter indkommen Beretning, for kort siden sig haver tildraget, at fremmede Söfarende have indtrænget sig udi en og anden af Indbyggernes Boliger, dem til Uleilighed, og Vi gjerne önske, at disse Vore Undersaatter kunde sættes i Stand til nogenledes at forsvare sig imod saadan Vold og Ulempe: saa tager I ligeledes udi behörig Overveielse og derefter foreslaaer paa hvad Maade det ved nogen Haandsrækning af Skyde- og Sidegevær, samt Krud og Lod, med mindst Bekostning for Vores Cassa, og mindst Byrde for Landet, kan være at indrette, saasom med at inddele det unge Mandskab udi visse Roder, under Anförsel af nogle Formænd, enten syssel- eller distriktviis, hvad Orden ellers derved var at iagttage, hvor

1770. 22. Mai.

1770. 22. Mai. Gevæhrene med Krud og Lod skulle forvares, med videre som hertil henhörer. — 11) Efterat de paa Sönderlandet med stor Bekostning anlagde nye Indretningers eller Fabriquers Tilstand og Beskaffenhed af eder er undersögt, have I at overveie og foreslaae: ei alene om eller hvorvidt dets Fortsættelse kan agtes at være til Nytte og Gavn for Landet og det almindelige Bedste, samt hvorvidt holdes for tjenligt samme til andre Steder i Landet at udbrede, men endog om andre nye og nyttige Indretninger, som Skindberedning, Farverie, Reebslager, Smede og andre Haandværker, bekvemmere end de nu i Landet brugelige Væver-Redskaber til Vadmels Forarbeidelse, med videre, der var at indföre, og overalt Maaden og Midlerne hvorved saadant var at iværksætte. — 12) Af hvad Mineralier, Ertzer samt rare eller kostbare Steenarter, som der i Landet enten er opdaget, eller, imedens I eder der opholde, kunde opdages, lader I eder meddele Pröver, og samme ved eders Tilbagekomst til Vores Rentekammer indleverer, med Beskrivelse saavel over hvert Stykke, som over Stederne, hvor de befindes, samt om Transporten derfra falder let eller vanskelig, med videre som derved var at iagttage; og som det er bekjendt, at der paa sine Steder befindes Steenkul, saa haver I ligeledes derom eder at erkyndige og derefter at bringe udi Forslag, hvorledes de kunde benyttes til Brug i Landet, da det formodentlig falder for kostbart samme derfra at lade transportere; videre have I nöie at udforske, om ikke den saakaldte Surterbrand eller Lignum fossile skulde findes i nogen Mængde paa flere Steder i Landet, end hidtil ere bekjendte, samt undersöge og foreslaae hvorvidt samme kunde baade naaes og benyttes paa bekvemmere og fuldkomnere Maade, end der nu skal være brugelig. Endelig og, om og hvorvidt der maatte findes Leilighed til at virke Salt uden stor Bekostning, deels ved visse varme Bades Hjelp, deels og ved Stranden paa sine Steder, i det mindste til Indbyggernes

Fornödenhed. — 13) Som Mangel paa Communication imellem Landets Indbyggere hindrer ei alene den Understöttelse, den Ene kunde have af den Anden, men endog mauge nyttige Forfatninger og Indretninger til deres fælleds og det almindelige Bedste, samt dertil henhörende Anstalter: saa have I nöie at undersöge og overveie, samt derefter at foreslaae hvorledes denne Mangel kunde være at afhjelpe, og Communicationen imellem Stederne eller Distrikterne i Landet lettes og befordres, saasom: 1) ved Landeveies Indrettelse, hvor man med Vogne, Karrer og Slæder, eller anden, efter Landets Egenskab bekvem Befordringskab, kunde fremkomme, især imellem Bessested Kongsgaard udi Syderfjerding og det Sted udi enten Norder- eller Öster-Fjerding, som til Amtmandens Bopæl, efter foregaaende 9de Post, bringes udi Forslag, samt imellem begge disse Steder og Biskoppernes Residentser paa Skalholt og Holum, item imellem samme 4 Steder og Öxeraae Althing, og saa videre, hvor Landets Beskaffenhed og Mueligheden tillader at gjöre saadan Indretning. Især deleshed efterforskes med al Flid de adskillige Landeveie over de vilde Fjelde tvers og langs igjennem Landet, hvilke i forrige Tider skal have været i Brug, f. Ex.: a) Vonarskard og Bardargate (= Bárðargata) imellem Bardardal i Thingöes Syssel og Fljotshverfe paa Siden i Skaftefjelds Syssel; b) en gammel Landevei fra Sönderlandet, især fra Landsthinget, bag ved Skaftefjelds Syssels og de andre Isbjerge til den överste Bygd i Fljotsdals Herred i Mule Syssel; c) Kjölveien og Vatnehjalle imellem Sönder- og Nordlandet; d) Sprængesand imellem Rangervalle Syssel og Nordlandet, samt Östfjordene; e) Veien bag ved Fjeldene fra Östreparten af Skaftefjelds og den sydligste Part af Mule Syssel til Langenæs, og andre deslige; hvorefter I tage udi Betragtning, hvorvidt enten disse Veie eller andre nye kunde staae til at optage og sættes i brugbar Stand paa den allerletteste, dog bekvem og sikker Maade, enten ved oprettende Sælle-

1770. 22. Mai.

1770. huse (=sæluhús), eller ved andre dertil fornödne Midler;
22. Mai. og bliver derhos tillige at iagttage, hvor Fjorde, Elve eller Strömme falder paa den agtende Vei, paa hvad Maade Transporten derover, enten ved indrettende Broer eller Færger, bedst kunde skee; — og 2) ved bekvemme Fartöiers eller Jagters Anlæggelse paa sine bestemmende Steder, hvorved ei alene Folket, men endog Vare söværts fra et til andet Sted imod billig Fragt kunde transporteres; og paa det Indbyggernes nærværende Ukyndighed udi saadanne Fartöier at före, skulde ikke hindre denne Indretning, ere Vi allern. betænkt paa at forsyfne dem fra Norge med saadan et Antal Lodser, som dertil i Tiden behöves, og hvilke tillige kan undervise og anföre dem udi Söfarten samt Compassets Brug. Iövrigt, da Udförselen af denne Indretning, saavel med Landeveie som Transporten söværts udi dette vidtlöftige Land, vil udfordre sin Tid, haver I tillige at bringe udi Forslag, hvor eller paa hvilke Steder dermed kunde gjöres Begyndelse, og hvorledes samme Aar efter Aar kan nyde sin behörige Fortsættelse og Fremgang; ligesom I og giver eders Betænkning om Midlerne og Maaden, hvorved samme var at udföre. — 14) Ihvorvel Landets Indbyggere ere forbudne at handle med Fremmede, eller saa kaldede Lurendreiere, saa skal dog saadan ulovlig Handel paa et og andet Sted der gaae i Svang; og som Vi ei ville tillade, at de Os og Vore dertil privilegerede Undersaatter af Handelen tilkommende Fordele overdrages Fremmede og dertil Uberettigede, men langt mere see saadant hæmmet: saa haver I at erkyndige eder om denne Snighandels Beskaffenhed, samt hvorledes den drives, og derefter at foreslaae paa hvilken Maade samme var at forebygge. — 15) Hvad videre I ved Undersögning og eders Omreiser udi Landet kunde bringe udi Erfaring, at være til samme Lands og dets Indbyggeres almindelige Bedste og Opkomst, haver I ligeledes at foreslaae. — 16) Haver I ved hver Post af eders gjörende Forslage at overveie,

om og hvorledes den dermed havende Hensigt bedst kan være at opnaae, enten ved Foranstaltninger alene, eller ved tillige udlovende Præmier, og hvor det sidste, efter Tingenes Natur og Beskaffenhed, eragtes tjenlig og fornöden, föier I til hver saadan Post eders Betænkning, hvad i saa Maade derfor kunde være at fastsætte. — 17) Dersom I udi en eller anden vigtig Post skulde være af ulige Meninger, skal den, som ikke med de Andre overeens stemmer, give sin separate Betænkning, indfört udi Forretningen ved samme Post, saasom Vi til Enhver af eder udi denne Forretning have allern. lige Fortrolighed; men udi alle andre Poster, som ikke er af Vigtighed eller af synderlig Betydenhed, indrettes Commissionens Betænkning og Forslage efter de fleste Stemmer; dog bliver det den, som derudi med de Andre ei er af lige Mening, uformeent, saadant, ifald han det for godt finder, derhos at lade annotere. — Og endeligen 18) Saa fornöden som indbyrdes Enighed samt Tillid og Fortrolighed er imellem dem, der med hinanden staae udi en Forretning til at befordre samme Forretnings Fremgang: saa forsikkret gjör Vi Os og om, at Enhver af eder lader sig det til Vores Hensigts og Tjenestes Befordring udi denne Commission være höit angelegen; ligesom Vi og ikke paatvifle, at I jo, ved en fornuftig, oprigtig og venlig Omgang, söge at vinde ei alene Vore der i Landet værende Betjentes men endog andre Indbyggeres Tillid og Fortrolighed, som nödvendig, for at erlange hos dem paalidelige Efterretninger udi de til Commissionen henhörende adskillige Poster. — Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residencestad Kjöbenhavn den 22. Maji Anno 1770. 1770. 22. Mai.

Kongelig Resolution ang. islandske Expeditioner, samt Stiftbefalingsmanden og Landcommissionen. Frederiksberg den 22. Mai 1770. — 22. Mai.

1770. 22. Mai.

I Forest. 14. Mai melder Kammeret, at have nöie overveiet «alt hvis der henhörer til Ed. Majts höistpriselige Omhu for Islands og de derværende Undersaatters Bedste og Opkomst, samt Öiemærket af de til saadan Ende allerede under 23. Januarii og 20. Martii indeværende Aar givne allern. Resolutioner», hvorfor det forelægger til Approbation og Underskrift: 1) Instructionen for Thodal. — 2) Reskr. til Amtmand O. Stephensen om Landets Inddeling i 2 Amter, m. v. — 3) Forordn. i «saavel det islandske som danske Sprog», om Hensigten med de trufne Foranstaltninger: Commissionen, Stiftamtmandens Ophold i Landet og Inddelingen i 2 Amter. — Tillige indstiller Kamm. at Thodal maa eftergives det ham tilstaaede Forskud, 700 Rd., samt Taarnpengene og det stemplede Papir til Bestallingen, som belöb til 200 Rd., m m. som Resol. indeholder (dog meldes her Intet om Commissionen). — Rentek. Norske Relat og Resol. Prot. 51, Nr. 39.

Foranförte Expeditioner Island betræffende, såasom: 1) Instruction for Stiftbefalingsmand Thodal, som baade Stiftamtmand og Amtmand. — 2) Reskript til Amtmand Stephensen om Landets Inddeling under 2 Amter, med videre, og 3) Forordning saavel udi det islandske som danske Sprog, hvorved Vores allern. Hensigt med den til Landet forsendende Commission og anden Anstalt bekjendtgjöres, have Vi allern. i alle Maader approberet og allerede med Vores Underskrift forsyfnet; og iövrigt ville Vi allern.: 1) skjænke Stiftamtmand Thodal, til hans Udredning og Etablissement der i Landet, de til hans Hidreise fra Bergen forstrakte 700 Rd., samt fritage ham for at betale saavel Taarnpengene som det stemplede Papir til hans Bestalling, saa at han derfor ikkun erlægger de sædvanlige Sportler, og derforuden kan hannem forskydes et half Aars Gage, 750 Rd., imod at samme af den ham i Landet tilkommende Lön vorder indeholdt, — og 2) forunde de til Landet gaaende 3 Commissarier og Commissionsskriveren udi Forskud hvad deres Diætpenge for 26 Uger belöber, som ligeledes udi disse Diætpenge liquideres. Friderichsberg Slot den 22. Maji Anno 1770.

Over-Secretair Otto Thotts Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Udvidelse til Island og Publication af Forordn. 8. Juni 1767. Khavn 22. Maji 1770. — Cancelliets Brevb. 1770, Nr. 319. 1770. 22. Mai.

Da Viee-Laugmand Jon Olavson paa Island haver forespurgt sig, om For. af 8. Junii 1767, som ophæver det i Loven for Leiermaal i Almindelighed anordnede Skriftemaal, og i dets Sted sætter en Straf, at sidde paa Vand og Bröd i 8 Dage, skulde indlemmes i Coneepten til den nye islandske Lov, og om Forordningen da ikke tillige maatte extenderes til Island i alle de Tilfælde, hvorom den melder, og det endog för end den islandske Lovs Revision bliver tilendebragt. Da, omendskjöndt forrige Stiftbefalingsmand, afg. Hr. Geheimeraad Grev Rantzau fra Caneelliet, som sædvanligt, af bemeldte For. er bleven tilsendt nogle Exemplarier til Efterretning, og formodentlig af ham besörget til Landet oversendt til Publieation: saa, ifald det formedelst hans nogen Tid derefter paafulgte Död skulde være bleven forsömt, skulde jeg herved af bem^te Forordning have Herr Stiftbefalingsmand tilsendt endeel Exemplarier, som De ved Deres Ankomst til Landet ville behage at foranstalte publieeret paa Thingstederne til Vedkommendes Efterretning, da det forstaaer sig selv, at Forordningens Bydende bör fölges fra dens Bekjendtgjörelse; ligesom ei heller haves Noget imod, at den udi Coneepten til Lov-Revisionen anföres, hvilket De saaledes ville lade Vice-Laugmanden tilkjendegive. Jeg forbliver med Estime &c. Caneelliet den 22. Maji 1770[1].

Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Baadebygning efter Söndmörsk Mönster. 24. Mai.

[1]) Efter en paa Concepten tegnet Notits sendes 2 Exx. med Segl, og 22 Exx. uden Segl.

1770. 24. Mai. Khavn 24. Mai 1770[1]. — Rentek. Isl. og Færö Copieb. Litr. P, Nr. 801.

Efter her fra Kammeret med Handels-Compagniet förte Correspondence, og ifölge derpaa faldene kgl. allern. Resolution, har Compagniet paataget sig ei alene at forsyne Indbyggerne udi Island med alle til Baades Bygning og Fiskeredskaber fornödne Ting, efter Indkjöbsprisen her i Staden, eller, om den islandske Taxt paa nogle af disse Vare var ringere, da Taxten for samme Vare at fölges, saa at alle detslige Sager leveres Landet for ringeste Priser, men endog udi indeværende Aar at sende fra Sundmör i Norge til Island 20 Mand, for der, til Fiskeriets Opkomst, at bygge bekvemme store Fiskerbaade, lære Islænderne Torskegarns Binding og Brug, samt Sömandskab og Kundskab i at regjere deslige Fartöier med Ror og Seil, og ellers at besörge Alt hvad dertil henhörer. Og da Compagniet agter at fordele disse Mand paa Holmens Havn, Grönnefjord, Patriksfjord og Isafjord, hver Sted 5 Mand: saa have vi ikke villet efterlade saadant Hr. Stiftamtmand herved at communicere, med Anmodning: Han ville behage at see besörget, at bemeldte 20 Mand, naar de til Island ankommer, faaer til Hjelp af de bekvemmeste, lærvilligste og bedste Islændere, saa og, til Öiemærkets og Indretningens desto vissere Opnaaelse, at assistere i Alt, hvis som dertil, dog uden nogen Udgift for den kongelige Cassa kan være fornöden, og af Compagniet eller deres Betjente maatte forlanges. Vi forblive &c. Rentekammeret den 24. Maji 1770[2].

---

[1]) Norske Kammers Skriv. 22. Febr. 1772.

[2]) s. D. er en omtrent ligelydende Skrivelse afgaaet til Amtmand O. Stephensen (Copieb. sst. Nr. 802); ligeledes er saavel det islandske Compagnie (sst. Nr. 799) som Admiralitetet (under 18. Mai, Copieb. sst. Nr. 782) tilskrevet om denne Sag, samt vedkommende Amtmand i Norge, Etatsraad Collin, den 29. Mai (Copieb. sst. Nr. 811.

Kongelig Resolution ang. Fiskeriernes Fremme. Frederiksberg den 29. Mai 1770. — I Forestill. 21. Mai beretter Rentekammeret, at Handels-Balance-Commissionen havde foreslaaet, og Handelscompagniet erklæret sig rede til at iværksætte, fölgende Forholdsregler til Fiskeriernes Opkomst i Island: 1) At Compagniet leverer alle til Baade og Fiskeredskaber fornödne Ting til kjöbenhavnske Indkjöbspriser, og skulde den islandske Handelstaxt være endnu lavere, da i saa Tilfælde efter denne. — 2) At samme sender fra Sundmör 20 Mand til Island, som skulde fordeles i Landet for at lære Indbyggerne Sövæsen og Fiskerie m. m., paa samme Fartöi oversendes Skibstömmer, Garn o. s. v. — Den förste Artikel havde Compagn. gaaet ind paa uden al Betingelse, den sidste mod at erholde 5000 Rd. af den kongel. Kasse, som skulde betales i næste 3 Aar, ved hvert Aars Begyndelse. Rentek. indstiller begge Dele til Approbation, paa Grund af de med det sidste Foretagende for Compagniet forbundne Omkostninger. — Rentek. Norske Relat. og Resol. Prot. 51, Nr. 41; J. Erichsens Forberedelse til Olavii Reise, S. xcix. 1770. 29. Mai.

At Handels-Compagniet ei alene forsyfner Indbyggerne udi Island med alle til Baades Bygning og Fiskeredskaber fornödne Ting til anförte letteste og ringeste Priser, men endog udi indeværende Aar sender fra Sundmör til Landet 20 Mand, for der at bygge bekvemme store Fiskerbaade, lære Islænderne Torskegarns Binding og Brug, samt Sömandskab og Kundskab i at regjere deslige Fartöier med Ror og Seil, og efter Tilbud besörger Alt hvad dertil henhörer, finder i alle Maader Vores allerhöieste Bifald; og i Henseende til de Bekostninger, som sidste Foranstaltning med et à parte Skibs Befragtning og Udredning, saa og bemeldte Mandskabs Underholdning paa Reisen og i Landet med videre, udfordrer, ville Vi allern. tilstaae Compagniet de 5000 Rigsdaler, som udi næstkommende 3 Aar, ved hvert Aars Begyndelse med 1/3 Deel, af Vores Cassa betales. Friderichsberg Slot den 29. Maji Anno 1770.

Reskript til Biskopperne i Island, ang. Bön i Kirkerne imod Faaresygen. Frederiksberg d. 1. Juni.

1770. 1. Juni. **1. Juni 1770.** — Norske Tegn. XXXIX, 292ᵇ–293; Rubr. hos Fogtm. VI 1, 237.

Christian den Syvende &c. V. G. T. Da Vi ere komne i Erfaring om, at den fordærvelige Sygdom, som i endeel Aar har grasseret iblandt Faarene paa Vort Land Island, ei alene endnu skal vedvare, men endog i sidstafvigte Vinter paa mange Steder haver været heftigere, end nogensinde forhen: saa er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at du föier den Anstalt hos samtlig Præsteskabet udi det dig allern. anfortroede Stift, at der, saasnart skee kan, og saalænge denne betydelige Landeplage vedvarer, vorder af Prædikestolen paa alle hellige Dage efter Prædiken, naar den sædvanlige Bön holdes, tillige vorder bedet til den Allerhöieste Gud, at samme Landeplage paa de Steder, hvor den er begyndt, maa ophöre, og naadelig afvendes andensteds fra; til hvilken Ende du selv haver at indrette og forfatte en derpaa passelig kort Bön, og derefter at tilsende samtlige Provsterne udi forberörte dig anbetroede Stift en Gjenpart, for samme ligeledes til samtlige Præster udi deres Herreder at sende, til Brug og Afbetjening udi de dem anbetroede Menigheder. Derefter du dig allerund. haver at rette og Os ellers at indberette, at du denne Vores allern. Befaling haver bekommet. Befalendes &c. Frederiksberg 1. Junii 1770.

12. Juni. **Forordning ang. Extra-Skattens Forlængelse i Norge. Frederiksberg d. 12 Juni 1770**[1]. — Publiceret paa Althinget 1772 og indfört i Althingsb. s. A. Nr. 3; jevnf. Althingsb. 1773, Nr. XXXII og islandske Maanedstid. 1. Aarg., S. 46. — Rentek. Norske Exped. Prot. 10, S. 397—399. — Qvart-Forr. for 1770, S. 127–130; Schou V, 199.

Forordning, ang. fremdeles Extra-Paabud af geistlige og verdslige Betjentes Gage og anden Embeds Indkomst, samt af Pensioner og Benaadinger, udi Norge.

[1]) kgl. Resol. 31. Oktbr. 1848.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At ihvor höiligen Vi end havde önsket at forskaane Vore Betjente og Andre for videre Extra-Paabud af Gage og anden Embeds-Indkomst, samt af Pensioner og Benaadinger, end den, som ved For. af 14. Maji 1768 blev udskreven og nu med indeværende Maaned löber til Ende: saa haver dog de sidste Tiders Conjuncturer i Almindelighed, og særdeles de betydelige Omkostninger, som allerede ere anvendte og endnu udfordres til Sö-Udrustninger mod Algiererne, formedelst den af dem uformodentlig brudte Fred, forvoldet, at Vores Cassa ei endnu kan undvære den af saadant Paabud nödvendige Hjelp og Tilskud; hvorfor Vi have fundet Os foraarsaget at befale, ligesom Vi og, saavidt Vort Rige Norge angaaer, hermed befale og paabyde, saasom: 1770. 12. Juni.

1) Alle og Enhver, baade af geistlig og verdslig Stand, være sig saavel militaire som civile, svare fremdeles aarligen, fra næstkommende 1. Julii at regne, bemeldte Paabud paa den Maade, og til de Terminer, som anförte Forordning foreskriver; dog skal Geistligheden herefter nyde ligesaadan Formildelse udi dette Paabud, som de Verdslige hidtil haft have, saa at de, efter Belöbet af deres forskjellige Indkomst, ikkun erlægge hvad samme Forordnings 2den Post paabyder. — 2) Under de udi berörte Forordnings 3die Post benævnte Betjente er herefter, som hidindtil, at forstaae saavel dem, der tjene ved offentlige Stiftelser, Societeter eller andre Communer, hvorfra de have Gage og Accidentier, som Andre, hvilke have deres Indkomst af hvis dennem pro Officio eller ex Gratia udi Jordegods, Tiender eller i andre Maader, tillagt er. — 3) Dette Paabud svares indtil Vi allern. anderledes tilsige, og kan saavel Vore Betjente, som Geistligheden og Andre gjöre sig forsikkret, at Vi, efter Vores landsfaderlige Sindelag og Tilböielighed, saasnart Statens Nödvendigheder det ei længere udkræver, eller andre sig aabnende Udveie det paa nogen Maade tilsteder, dennem for dette Paa-

1770. 12. Juni. læg ville fritage, — og 4) Imidlertid blive de, som svare af Embeds-Indkomst, Pensioner og Benaadinger[1] (hvorunder dog Frihed for Tiende af Sauger, samt for Told og Tiende af Berg- og andre Værker ikke er forstanden) fremdeles, ligesom hidindtil, forskaanede for at svare udi den ellers udskrevne personelle Extra-Skat, hvad efter Ansætning paabudet er; og iövrigt forholdes saavel med Angivelserne til dette Paabud, som udi andre Maader, efter meerbemeldte forrige Forordn. af 14. Maji 1768. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Alle og Enhver, som denne Forordning under Vores Kammer-Seigl tilskikket vorder, at de den strax til Alles Efterretning lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Friderichsberg den 12. Junii Anno 1770.

Juni. **Instruction for Observator Eyjolf Jonsonius, til hans Iagttagelser som Reisende i Island. Khavn i Juni 1770**[2]. — Efter Original-Concept i Cancelliets Archiv: «Cancelliets Breve 1770, Nr. 412». Instruxen er forfattet i Videnskabernes Selskab, men i enkelte Udtryk, især i Intimationen, modificeret og omskrevet i Cancelliet; navnlig er der undladt at nævne Selskabet som det, der havde givet Instructionen og leveret Instrumenterne. Ved Cancellie-Skrivelse 25. Juni 1770 (Brevb. Nr. 412, S. 514–515) sendes Instructionen til Stiftamtmand Thodal for at tilstilles Jonsonius.

Da den anden Observator ved det kongelige Observatorio, Eyolver Jonsonius, er bleven udnævnt til Commissions-Skriver ved den kongelig allern. anordnede Commission, som afgaaer til Island, saa bliver ham i den Anledning given efterskrevne Instrux, som han selv godvillig har paataget sig at udföre, og hvortil han med de fornödne Instrumenter[3] er bleven forsynet.

[1]) For. 14. Novbr. 1772.

[2]) see Instruction 21. Mai 1772.

[3]) Disse Instrumenter vare, efter en opbevaret «Fortegnelse»

1) Tager han Polhöiderne paa alle de Steder, hvor han opholder sig saa længe at dette kan skee. Har han ikke Leilighed at gjöre flere end een Observation af Polhöiden paa eet Sted, saa faaer det dermed være nok, men faaer han Tid at gjöre flere, saa er det godt, at det ikke forsömmes, paa det den ene Observation kunde bestyrke den anden, og man saaledes kan faae desto större Sikkerhed om Observationernes Vished. Da man ikke kjender, og der formodentlig ikke bliver Leilighed at observere Refractionernes Störrelse i Island, saa var det meget nyttigt, naar Polhöiden kunde bestemmes uden at det var nödigt at supponere Refractionerne bekjendte, og vilde man derfor have ham recommenderet, naar Leilighed kunde gives, paa de Steder, hvor han opholder sig om Vinteren, at observère flittigt Solens eller en Stjernes Höide i Sönden, og dernæst en Stjerne paa samme Höide i Norden, for af disse Observationer, sammenlignede med hinanden, at uddrage en Polhöide, i hvis Bestemmelse man ikke havde at befrygte enten Instrumentets Feil eller Uvis-

1770. Juni.

(som det synes med Jonsonii egen Haand) fölgende: 1) en Qvadrant. — 2) tvende Uhrer med simple Penduler. — 3) en Dollontisk 10 Fods Kikkert, uden Mikrometro. — 4) et Misviisnings-Compas i aflangt Træ Foutteral. — 5) et dito i rund Kasse med Dioptrer, til at sættes paa Fod. — 6) et lidet firkantet Bord til Misvisnings-Compasset, samt tvende Coni af Puchenholz, at bruges til Gnomoner. — 7) en Messing Vaterpas — 8) en 3 Fods Kikkert, at skrues fast til en Stötte, at pröve Uhrenes Gang. — 9) tre Stykker Barometra og tre Thermometra. — 10) 3 à 4 Pd. Glasrör. — 11) 3 Pd. Qvægsölv. — 12) et lidet Skruestykke, samt Ambolt, Nippetænger, Skruetrækkere og andre smaa Værktöier; item tyk Messing og Staaltraad; item adskillige Holz-Skruer. — 13) et Telt til at bruge Qvadranten udi paa Reisen. — 14) Hells Ephemerides pro annis 1770 og 1771. — 15) et godt Himmels-Kort. — 16) Kort over den spanske Sö. — 17) en accurat Maalestok efter fransk Maal, af Jern. — 18) en Messing-Stangcirkel.

1770. Juni. heden af Refractionen, som kunde maaskee være anderledes i Island, end paa andre Steder. — Til at gjöre disse Observationer leveres ham fra Observatorio en dertil bekvem Qvadrant, som han igjen ved sin Tilbagekomst afleverer til Observatorium. — 2) Med samme Qvadrant, hvorpaa der er, foruden den faste Kikkert, en bevægelig, forsjunet med den fornödne Indretning, recommenderes ham, saa ofte som muligt er paa Reisen, at maale Vinklerne imellem mærkelige Steder paa Island, som maatte ligge langt fra hinanden og sees langt borte, hvilke skulde egentlig tjene til i Tiden at forbedre Islands Landkort, og var det derfor godt, om han kunde komme til de Stationer, og gjöre der Observationer, hvor han tilforn fra andre Steder havde sigtet til; besynderligt var det til stor Sikkerhed, naar han kunde bestemme en Triangel ved alle tre Vinklernes Observation, men da ved en Reise dette formodentlig ikke ofte vilde lade sig gjöre, ja endogsaa ikke gives Leilighed at komme til flere end een Station i en Triangel, saa faaer man i saa Fald lade sig nöie med hvad en Observator kan præstere, og aleneste at recommendere ham at gjöre Alt, hvad ham paa Reisen muligt er. — 3) Maatte Længderne bestemmes saa ofte som skee kan, men da disse vanskeligere fastsættes end Brederne, saa kan vel ikke faaes saa mange Observationer af hine som af disse; men naar paa de Steder, hvor Observator opholder sig nogen Tid, falder Leilighed, tvivles ikke paa, at han jo paa bedste Maade benytter sig deraf. Til den Ende leverer Professor Astronomiæ ham en Designation med sig paa de Observationer, som ere i Vente, og kunde tjene til den Brug, og til samme Ende leveres ham ogsaa fra Observatorio tvende Uhrværker, og en liden Kikkert, som han kunde gjöre fast hvor han kommer, for ved dem at forsikkre sig om sine Uhrværkers Gang. — Ydermere, for at være vis paa sin Tid, maatte han hver Dag, naar andre Forretninger tillode det, og Veiret föiede, tage Altitudines

correspondentes, og naar da et Phænomenon faldt ind, hvorved Længden skulde bestemmes, maatte han til dets Observation betjene sig af en större Kikkert, hvilken ogsaa til den Brug fourneres ham af det kongelige Observatorio. — 4) Hvad andre nyttige Observationer, som kunde fremdeles gjöres med disse Instrumenter, overlades til Observatoris egen Nidkjærhed og Leilighed, men Videnskabernes Societet har den Tillid til ham, at han, saa meget som muligt, vil gjöre hvad han kan; det tjener altsammen til hans egen Ære og hans Fædernelands Nytte, som han har Leilighed ved sine Observationer at gjöre mere bekjendt og berömmeligt. — 5) Naar Leilighed kunde falde, at maale nogle Linier, som kunde igjen hjelpe til at kjende hans Trianglers Störrelse, saa var det godt, om dette tillige kunde skee, og leveres ham derfor med Maalestokke, Vaterpas og andre fornödne Ting, til slige Opmaalinger at gjöre. Til saadant Arbeide maatte vel behöves flere Folk, men det er ikke at tvivle paa, at han jo maatte vel finde Nogen, som enten af Lyst eller for billig Betaling, som dog ikke skulde gaae paa Observatoris Regning, vilde hjelpe til sligt Arbeides Forfremmelse; ogsaa vil Videnskabernes Societet meget have denne Sag recommenderet til den höikongelige Commission, at den vilde være ham behjelpelig efter Leiligheden, saa meget som muligt. — 6) Fremdeles leveres Observatori endnu tvende Compasser med, eet indrettet til at observere Misviisningen, og et andet indrettet til at observere Vinklerne imellem Stederne, og recommenderes ham, saa ofte Leilighed gives, dermed at bestemme Situationer, saavel indenlands som ved Sökysterne. — 7) Ligeledes leveres ham ogsaa trende Barometra og trende Thermometra, for dermed daglig at observere Luftens Beskaffenhed, og med Barometris anbefales ham ogsaa at bestemme Bjergenes Höide, naar han paa sin Reise maatte komme til nogle, som fremfor andre vare betydelige. — 8) Da Island er som Nordljusets rette Hjem,

1770. Juni.

1770. Juni. ligesaa vel som andre Lande, der nærme sig til Zonam frigidam, saa maatte disse ogsaa flittigen observeres, og i Besynderlighed lægges Mærke til i hvad Kant Buen stod, og ligeledes paa hvad Tid Observationen skeede. Man maatte ikke lade sig nöie med at gjöre denne Observation saa omtrent, men man maatte bruge al den Nöiagtighed, som muelig var. — 9) Alle de Observationer, som kunde foretages, lade sig ikke her bestemme, saasom for Exempel, naar Observator var ved Sökanten, maatte lægges Mærke til Ebbe og Flod, hvor meget Vandene vare höiere een Tid end en anden, item hvor Maanen sidder naar Floden er stærkest; dette og meget mere overlades til Observatoris Skjönnende, som, naar han er paa Stedet, selv bedst kan see hvad der kan foretages. — 10) Men som en Hovedsag paalægges Observatori at holde en ordentlig Protocol over sine Observationer, som han kunde forevise i Videnskabernes Societet naar han kommer tilbage. Den maatte saaledes föres, at Enhver kunde see hvordant enhver Observation var gjort, og hvorvidt den var tilforladelig, og at den kunde af Enhver forstaaes, endog om Observator ikke var tilstede, eller han imidlertid var död. Der maatte i samme indföres en ordentlig Journal over Uhrværkerne paa ethvert Sted, hvor han nogen Tid opholdt sig, paa det man kunde deraf forsikkres om Tiden og Bestemmelsen af Længden, som igjen af Tiden skulde udtrækkes. — 11) For at Observator kunde have Nogen til at gaae sig tilhaande ved sine Observationer, haver Videnskabernes Societetet foranstaltet, at han faaer en bestandig Tjener ved sig, som kan ved sligt Arbeide gjöre nogen Nytte, det skal ogsaa blive besörget, at hans Instrumenter blive transporterede fra Sted til andet, uden nogen hans Bekostning, og endelig vil Videnskabernes Societet have den höikongelige Commission recommenderet at forhjelpe ham saavel her udi som i alt Andet, der kunde tjene til at befordre hans nyttige

Hensigter. — 12) Naar Mr. Johnsen saaledes stræber paa alle mulige Maader ved denne Leilighed at anvende sin Reise til Nytte for Astronomiens, Geographiens og de mathematiske Videnskabers Forfremmelse, saa vil ogsaa Videnskabernes Societet, naar Observator ved sin Tilbagekomst fremviser med sin Protocol sine Observationer og sit Arbeide, see sig forbunden til derom at gjöre allerund. Forestilling til H. kgl. Majt. og allerund. at recommendere ham efter de Fortjenester, som kan skjönnes af hans Protocol at han virkelig haver. 1770. Juni.

Forordning ang. Afskaffelse af nogle Fest- og Helligdage. Hirschholm 26. Oktobr. 1770. — 26. Oktbr.

Publiceret paa Althinget 1771 og trykt i s. A. Althingsb. Nr. x. 1; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1771. — Siell. Reg. 70, 756b—757. Original-Aftryk hos Höpffner; P. Pèturss. Hist. Eccl. Island. S. 125—126; Qvart-Forr. for 1770, S. 165—168; Schou V, 203—204.

Forordning, ang. nogle af de anordnede aarlige Fest- og Hellige-Dage, deels at afskaffes, og deels at henlægges til næst paafölgende Söndage.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at som Vi have ladet tage i grundig og nöie Overveielse, hvorledes nogle af de anordnede aarlige Fest- og Hellige-Dage, efter adskillige andre protestantiske Landes Exempel, deels ganske kunde afskaffes og deels henlægges til næst paafölgende Söndage, efterdi Erfarenhed som oftest viser, at, endskjöndt deres Anordning vel kan have haft et godt og gudeligt Öiemærke, ere deslige Dage dog mere blevne anvendte til Lediggang, og andre deraf flydende Laster, end til en sand og alvorlig Gudsdyrkelse; saa have Vi, til at forekomme saadanne hellige Dages Misbrug, og, paa det de hellere kunde anvendes til Arbeide og nyttig Gjerning, allern. funden for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed anordne og befale, at efterskrevne Fest- og Hellige-Dage skal, for den fölgende Tid, i Vore Riger

1770. og Lande være afskaffede og aldeles ophöre, nemlig: den
26. Oktbr. tredie Festdag af de trende store Höitider, Juul, Paaske og Pintsedag; Hellig Tre-Kongersdag; Mariæ Renselsesdag; St. Hansdag; Mariæ Besögelsesdag; Michelsdag og Alle Helgensdag; dog skal denne sidste Dags Texter, og Bönnen for Reformationen, forklares og læses paa næste Söndag efter den 1. Novembris. Mariæ Bebudelsesdag skal henlægges til den femte Söndag i Fasten, og dens Evangelium samt Text til Aftensang da læses og forklares. Den i Vores kongelig Residentzstad Kjöbenhavn anordnede Bede- og Taksigelses-Fest, den 23. Oktobris, paa hvilken Dag den optændte Ildebrand blev dæmpet, ville Vi og at skal ophöre, hvorimod, til en Erindring af Guds Frelse, næste Söndag efter skal skee Taksigelse af Prædikestolene og den forordnede Bön efter Prædiken læses. Og skal denne Vores allern. Anordning tage sin Begyndelse fra förste Advents Söndag, som indfalder den 2. Decembris förstkommende; da Vi derhos forsee Os til, at Söndagen, og de vedblivende Festdage, med desmere Alvorlighed og gudelig Andagt vorder helligholdte; ligesom og Vedkommende over de derom udgangne Forordninger tilbörligen have at holde. Iövrigt ville Vi allern., at de Tavler og Bekkener, som skulle ombæres eller udsættes paa nogen af de forberörte hellige Dage, som nu ophöre, skal henlægges til næste Söndag efter. Thi byde Vi hermed og befale Vores Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever og Friherrer, Stiftbefalingsmænd, Biskopper, Amtmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og Andre, som denne Vores Forordning, under Vort Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Hirschholm den 26. Oktobris Anno 1770.

22. Decbr. **Cancellie-Circulaire til Stiftamtmænd og Biskopper i Danmark, samt Statholder Benzon i**

Norge, ang. Exspectancer til Embeder m. v. Khavn 22. Decbr. 1770. — Denne Circulair-Skrivelse synes ikke at være sendt til Island, men paaberaabes i Canc. Circul. 30. Juni 1792. Canc. Brevb. 1770, Nr. 776, S. 1035—1039. Fogtm. VI. 1, 281—283. 1770. 22. Decbr.

Pro Mem. Da H. kgl. Majt ved Cabinets-Ordre af 4. hujus, til behörig Orden udi Forretningerne, allern. har funden for godt at befale det danske Cancellie, at Behandlingen af og Decisionen udi de Sager eller Tilfælde, som ved Lov og Forordninger ere bestemte, tillige med den dertil hörende Detail, skal være deres Forretning, som er betroet Ober-Opsigten over hver sit Stift eller District, under General-Opsigt af vedkommende kongel. Collegier og Departements, saa at det paaligger Stiftamtmændene, Biskopper og Amtmændene, hver for sit Stift og Amt, at holde over Forordningernes Iagttagelse og bringe samme, efter al Strænghed og uden nogen Persons-Anseelse, udi behörig Udövelse, da enhver af dem derfor staaer til Ansvar; ligesom H. M. ogsaa allern. vil, at ingen Sag maa hos dem blive efterliggende eller föres i Langdrag, men at langt mere alle Ting udi sin behörige Orden og uden ufornöden Ophold skal bringes til Endskab og udfærdiges, i hvilken Anledning det ogsaa er paalagt Cancelliet, ved hver Aars Udgang at gjöre allerund. Beretning om de under dette Departement henhörende Betjenteres Forhold: — saa har man, efter den derhos föiede udtrykkelige Befaling, saadan H. M. allern. Villie Herr (Tit.) forsaavidt Dem angaaer, herved til Efterretning og Efterlevelse tjenstligst skullet communicere, med Anmodning, at der ved Slutningen af hvert Aar behagelig maatte skee Indberetning hertil om de Dem subordinerede og under Cancelliet henhörende Betjenteres Forhold, hvo af dem som viser besynderlig Flid og Iver udi deres Embeder, og hvo som derudi befindes efterladen eller forsömmelig. — Og som H. Mt desforuden, paa det ikke de Per-

1770. soner, som maatte have erholdet Exspectance pa et
22. Decbr. eller andet Embede, skulle siden blive efterladne, og ingen Flid anvende paa at gjöre sig dertil mere duelige, ligeledes ved Cabinets-Ordre befalet Cancelliet, at der herefter, naar noget Embede, hvorpaa kgl. Exspectance til Nogen er udsted, maatte blive ledig, vel fornemmelig skal reflecteres paa dem, som derom allerede have faaet Forhaabning, men at samme Persons Duelighed og Opförsel tillige paa den Tid skal nöie undersöges, og at den, som enten ikke maatte være vel skikket, eller ved slet Opförsel kunde have gjort sig uværdig dertil, skal aldeles miste den ham i saa Maade forlente kongelig Naade: saa maatte det ikke alene behagelig erindres for Fremtiden, at ifald noget under Cancelliet henhörende Embede, hvorpaa Exspectance var udgiven, skulde blive vacant, saadant da strax udi Cancelliet bliver anmeldet, tillige med den anbefalede Forklaring om den Persons Forhold og Duelighed, som maatte have Löfte derpaa, men endog tillige föies den Anstalt, at samme ikke tiltræder eller befatter sig med Embedet, för end derom erholdes nærmere Resolution. — Endelig maa man til Slutning tjenstligt have (Stiftamtm. Tit.) anmodet, af alt Foranförte at meddele samtlige Amtmænd udi det Dem anbetroede Stift en ligelydende Gjenpart, til Efterretning og Efterlevelse, forsaavidt Enhver af dem kan vedkomme. Cancelliet den 22. Decbr. 1770[1].

27. Decbr. **Forordning ang. Ægteskab i hidtil forbudne Led. Frederiksberg 27. Decbr. 1770[2].** — Publiceret paa Althinget 1771, og trykt i Althingsb. s. A. Nr. x. 2; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift

[1]) I Cancelliets Skrivelse til Statholder Benzon anmodes denne om at sende en Gjenpart af samme til samtlige Stiftbefalingsmænd, Biskopper og Amtmænd overalt udi Norge, til Efterretning og Efterlevelse. Brevb. sst. S. 1038-1039.

[2]) For. 3. April 1771 og 14. Decbr. 1775.

1771. — Siell. Reg. 70, 817—818. Original-Aftryk hos Höpffner; P. Pétursson Hist. Eccl. Isl. S. 126—127; Qvart-Forr. for 1770, S. 201—202; Schou V, 216. 1770. 27. Decbr.

Forordning, ang. almindelig Tilladelse at indgaae Ægteskab i visse af de ved Loven forbudne Led.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At, da Vores danske og norske Lov forbyder dem, som ere Södskende-Börn eller Næst-Södskende-Börn, at indlade sig i Ægteskab med hinanden, og for en Enke-Mand og Enke-Kone strækker samme Forbud til deres afdöde Ægtefælles Södskende-Börn og Næst-Södskende-Börn; men saadant Ægteskab alletider har været tilladt dem, som derom have gjort allerund. Ansögning; saa have Vi, for at spare Vedkommende, som ville indgaae slig Ægteskab, for den Bekostning og Tids Spilde, som Ansögning og Bevillings Indlösning udfordrer, allern. funden for godt, hermed i Almindelighed at tillade Södskende-Börn og Næst-Södskende-Börn at indlade sig i Ægteskab med hinanden, uden dertil at behöve nogen særdeles Bevilling; ligeledes og paa samme Maade, nemlig uden dertil at behöve nogen Bevilling, ville Vi allernaadigst tillade, at en Enke-Mand maa ægte sin afdöde Hustrues Söster eller Söster-Daatter, og saa fremdeles ned ad i samme Linie. I det övrige bör det, i Henseende til de forbudne Led i Ægteskab, have sit Forblivende ved Vores danske og norske Lov. Thi byde Vi hermed og befale Vores Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 27. Decembris Anno 1770.

Kongelig Act, anlangende det Geheime Stats-Conseils Ophævelse. Frederiksberg 27. Decbr. 27. Decbr.

1770. **1770**[1]. — Publiceret paa Althinget 1771 og trykt i s. A.
27. Decbr. Althingsb. Nr. xxiv. — Siell. Reg. 70, 816[b]—817. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1770, S. 249; Schou V, 217.

Vi Christian den Syvende &c. erklære og bekræfte hermed, at eftersom de Staten angaaende Foranstaltninger i en souverain Regjeringsform, ved Mængde af de derudi deeltagende Personer af höi Rang og den af dennem i Tidens Længde erhvervede Anseelse, ikkun gjöres mere besværlige og forvirrede, og deres Udförsel derved forsinkes; og da intet ligger Os mere paa Hjertet, end at det almindelige Bedste med Iver befordres, til hvilken Ende Vi ikke ville være enten opholdte eller forhindrede i at fölge de Regler og föie de Foranstaltninger, som före til dette Maal. Saa have Vi desformedelst funden for godt: det forhenværende Geheime-Stats-Conseil aldeles at ophæve og lade indgaae, hvorved Vores Öiemærke er, at give Vores Regjeringsform sin naturlige og væsentlige Reenhed, og samme derudi at vedligeholde; og skal bemeldte Regjeringsform i alle Stykker saaledes være og forblive, som den Vore kongelige Forfædre höilovlig Ihukommelse af Folket er overdragen, saa at der end ikke bör eller skal være nogen Skin tilovers, at Vi ville fravige den Mening og Hensigt, udi hvilken Undersaatterne sig til Vore Forfædre have overgivet. Til Bekræftelse paa Foranförte have Vi derover ladet forfatte tvende ligelydende Acter, den ene i det danske og den anden i det tydske Sprog, som skal henlægges til Gjemme og Bevaring, den ene udi det danske og den anden udi det tydske Cancellies Archiv. Givet paa Vort Slot Friderichsberg den 27. Decembris Anno 1770.

1771.
14. Januar.

Forordning ang. Odels-Retten i Norge og dens nöiere Bestemmelse. Christiansborg 14. Januar

[1]) For. 13. Febr. 1772.

1771[1]. — Udvidet til Island ved Reskr. 28. Marts 1776, og i Anledning deraf publiceret paa Althinget, samt trykt i Althingsb. 1776, Nr. v, S. 7—14. — Norske Reg. 45, 645ᵇ—649. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1771, S. 3—9; Schou V, 217—221. General-Procureur Stampes Betænkning om Sagen, af 24. August 1770, er trykt i Stampes «Erklæringer» VI, 170—190; en anden Betænkning af Stampe 6. Januar 1771 i Anledning af samme Sag see i «Erklæringer» VI, 246—249. 1771. 14. Januar.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. at for Os allerund. er andraget, hvorledes Almuen paa Landet i Vort Rige Norge meget medtages, ved de der saa jevnlig forekommende vidtlöftige og heel kostbare Odels-Processer, som ofte bringe begge Parter, saavel den, der vil indlöse den Jord en anden har i Besiddelse, som Eieren og Besidderen af Jorden, til Bettelstaven, hvilket tildeels skal have sin Grund derudi, at visse Poster i Vores norske Lov, Odels-Retten angaaende, ikke ere saa nöie og tilfulde bestemte, at jo derom kunde være mere end een Mening; ligeledes skal det ofte indtræffe, at den, som i temmelig lang Tid har eiet og besiddet en Gaard, og imidlertid anseelig forbedret den, naar han siden, for en Odelsbaaren, maa vige samme Gaard, kuns nyder saare liden, eller saa godt som slet ingen Erstatning for de paa Gaardens Forbedring anvendte Bekostninger, hvilket skrækker Andre fra, ligeledes at forbedre den Jord og Gaard, de have i Besiddelse og Eie. Da det nu er Vores allern. Hensigt og Villie, saavel paa den ene Side at handthæve Vore kjære og troe Undersaatter i Vort Rige Norge ved den dem, fra umindelig Tid af, tilkommende Odels- og Aasædes-Ret, som og paa den anden Side, saavidt mueligt, at hæve og forebygge de dermed fölgende, tildeels unyttige og urimelige Processer, og deraf flydende skadelige Uleiligheder, til Hinder for Landvæsenets

[1]) Reskr. 28. Marts 1776; For. 17. April 1833.

1771. Opkomst og Agerdyrkningens Forbedring: saa have Vi
14. Januar. allern. fundet for godt, angaaende Odels-Retten i Vort Rige Norge, allern. at anordne og befale, som fölger:

1) Ligesom Vores Norske Lovs 5te Bogs 5te Capitels 1ste Artikel udtrykkelig fastsætter, at den Jord kaldes Odels-Jord, som haver ligget under et Ættlæg i 20 Vintre eller længere, og at ingen Lov maa söge samme fra den Ætt, som den i saa lang Hævd haver haft, med videre; saa ville Vi ei alene allern., at det derved i alle Maader skal have sit Forblivende, og at dette i den Materie om Odel skal ansees som en almindelig Regel, uden al Undtagelse. Men Vi ville endog, til Fordeel og desto större Sikkerhed for nu værende Eiere, have forkortet den i Loven fastsatte Tid af 20 Aar til 10 Aar, saa at, naar en Person eller Ætt haver i 10 Aar eller længere, som Eier, besiddet en Jord, da bliver samme hans Odels-Jord, som ingen anden kan söge og indlöse fra ham, og det hvad enten den, som vil indlöse Jorden, imidlertid haver været myndig eller umyndig, nærværende eller fraværende, hvad enten han haver lyst Penge-Mangel eller ei, og hvad enten Jorden er solgt i hans umyndige Aar af hans Forældre eller Andre, men Jorden forbliver Eiermanden og hans Afkom til Odel uigjenlöselig. — 2) Ved Odels-Arvinger eller Odelsbaarne, som Loven om formelder, bör alene forstaaes de, som i rette nedstigende Linie stamme fra den eller dem, som have besiddet Jorden med Odels-Ret, men ingenlunde de, som alene i den opstigende Linie, eller i Side-Linien, ere samme beslægtede. — 3) Dersom Odels-Gods har været ude af et Ættlæg i femten Aar eller længere, uden at nogen af Ætten imidlertid haver indtalt og virkelig indlöst det, da bör samme Ætts eller Families Odels- og Lösnings-Ret dertil være aldeles tabt og ophævet, og det hvad enten Godset imidlertid har af Faa eller Mange været eiet og besiddet. — 4) Det Norske Lovs 5te Bogs 3die Capitels 14de Artikel fastsætter, at Börn maa

löse det Odels-Gods, deres Forældre have solgt, bör, efter Lovens Forskrift, alene forstaaes om det Gods, Forældrene have solgt udi deres umyndige Aars Tid, og ikke om det de have solgt för end Börnene bleve födte, ei heller bör det i förste Tilfælde strække sig videre, end for saavidt det kan bestaae med den foregaaende 1ste og 3die Art. i denne Vores allern. Forordning, saa at det ikke kan extenderes til det Gods, som enten imidlertid er bleven en Andens Odels-Gods, eller har været ude af Ættlægget i femten Aar og derover. — 5) Dersom den, der vil sælge sin Odels-Jord, paa ordentlig Maade lovbyder samme, ifölge af Norske Lovs 5te Bogs 3die Capitels 1ste Artikel, da skulle Odels-Arvingerne eller de Odelsbaarne og være forbundne, i Henseende til Indlösning og Penge-Mangels Lysning, med videre, at iagttage det bemeldte Norske Lovs 5te Bogs 3die Capitels förste og fölgende Artikler fastsætte, eller, i Mangel deraf, have tabt deres Lösnings-Ret. — 6) Dersom den, der vil sælge sin Odols-Jord, efter foregaaende ordentlig og sædvanlig Bekjendtgjörelse, stiller samme til offentlig Auction, og der bortsælger den til den Höistbydende, da behöver han ikke at lovbyde den, og dog skulle Odels-Arvingerne være forbundne at iagttage det, som Loven, i Tilfælde af Lovbydelse, fastsætter, eller, i Mangel deraf, have tabt deres Lösnings-Ret. — 7) Naar Een vil indlöse en Odels-Jord, og der i Skjödet ikke findes nogen vis Summa, som den er solgt for, og som Odels-Arvingerne igjen skulle være berettigede til at indlöse den for; da skal den Odelsbaarne, som paastaaer Lösning, derfore betale hvad Jorden er værd paa den Tid, da den löses, efter otte uvillige, kyndige og upartiske Laugretsmænds Sigende, som skulle taxere Jorden, ikke efter Landskylden, men efter dens Godhed og Udsæd med Engbund &c., og de dertil værende Fordele, Bekvemmeligheder og Herligheder, af Bygning, Skov, Fiskerie, med videre. Formener nogen af Parterne sig fornær-

1771. 14. Januar. met ved den saaledes satte Taxt, da tillades det ham, at begjære Omvurdering ved dobbelte Taxationsmænd, hvilke skulle være pligtige til, strax og ved Forretningen, naar enten af Parterne det paastaaer, med Eed at bekræfte, at deres Forretning er skeet efter bedste Skjönsomhed, og at de ikke derved have sögt enten at tjene eller at skade nogen af Parterne, og skal den, som begjærer Taxationen og Mændenes Eed, dertil lovlig varsle Contra-Parten. Udi denne Tilfælde bliver der ikke Spörgsmaal om Gaardens eller Jordens Forbedring eller Forværrelse, siden den, uden nogen Henseende dertil, taxeres efter den Tilstand, den befindes at være udi, paa den Tid da den til Odels - Arvingen skal overleveres, i Forhold af Jordegodsers da værende og gængse Priis i Almindelighed. — 8) Dersom den, der tilforhandler sig en Odels-Jord, agter at forbedre samme, og vil være forvisset om at erholde Erstatning for saadan Forbedring og de derpaa anvendte Bekostninger, i Fald en Odels-Prætendent siden skulde melde sig, og han skulde blive nöd til, for hannem at oplade Jorden, da skal det være ham tilladt, ved uvillige Mænd at tage Syn og Besigtelse over Jorden, med dens Tilliggende, og alt dertilhörende, hvilket Syn og Besigtelse skal eragtes lovlig og staae for fulde, naar han dertil giver samtlige Odelsbaarne, bekjendte og ubekjendte, de, som vides, og de som ikke vides, 6 Ugers Kald og Varsel til det Laugthing, som Jorden sorterer under. Kommer der siden en Odelsbaaren, og vil indlöse Jorden, da kan Eieren atter, ved uvillige Mænd, lade taxere Jorden og dens Tilliggende, med dens Forbedring og de derpaa anvendte Bekostninger, som Lösnings-Manden skal være forbunden til at erstatte. Dersom den fratrædende Eiere og paa Jorden haver opsat visse Huse og Bygninger, og de uvillige Taxationsmænd skjönne samme ved Jorden at være nyttige eller nödvendige, da skal Lösnings - Manden betale dem, efter den Priis, som Taxationsmændene sætte derpaa, og

maa ikke henskyde sig til, at han ei behöver dem, og at den fratrædende Eiere kan tage dem bort med sig. Thi byde Vi og hermed allern. befale Vores Statholder i Vort Rige Norge, samt Grever, Stiftbefalingsmænd, Amtmænd, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder, Sorenskrivere og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vort Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den, paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentzstad Kjöbenhavn den 14. Januarii 1771. 1771. 14. Januar.

Forordning ang. Rentefoden. Christiansborg 23. Januar 1771[1]. — Publiceret paa Althinget 1771 og trykt i Althingsb., s. A. Nr. x, 3. — Siell. Reg. 70, 854b—855. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1771, S.13—14; Rubr. hos Schou V, 222. 23. Januar.

Forordning, hvorved den, den 13. Februarii 1767, ang. Renternes Nedsættelse til 4 pro Cento, udgangne Forordning, igjenkaldes og ophæves.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At som Vi, ved Forordningen af 13. Februarii 1767, have anordnet og befalet, at af de Penge, som, imod aarlig Rente, udi Vore Riger Danmark og Norge, udsættes, ikke maa tages höiere Rente, end Fire af Hundrede aarligen; men Vi ere komne i Erfaring, at Vores, ved saadan Renternes Nedsættelse, havde Hensigt, til Vore kjære og troe Undersaatters Bedste og Velstand, ikke saa aldeles har været opnaaet, da det skal have faldet Adskillige besværligt, paa deres Eiendomme, og til deres Nærings Fortsættelse, at faae de behövende Penge til Laans mod 4 pro Cento: — saa have Vi, efter slige Omstændigheder, allern. funden for godt, forberörte Vores Forordning, af 13. Febr. 1767, herved at igjen-

[1]) ophævet ved For. 12. Novbr. 1772.

1771. kalde og ophæve; saa at det, med Renters Svarelse,
23. Januar. skal forholdes paa samme Maade, som förend bemeldte Forordning udkom. Thi byde og befale Vi hermed Vores Statholder i Vort Rige Norge, Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, samt Fogder og alle andre Vedkommende, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder ladelæse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, i Vores kongelig Residentz-Stad Kjöbenhavn, den 23. Januarii Anno 1771.

9. Febr. **Rentekammer-Skrivelse til Amtmændene i Island, ang. Geistlighedens Fritagelse for Tiende og Skat.** Khavn 9. Febr. 1771. — Bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1771. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb. Litr. P., Nr. 886.

I Anledning af (Stiftamtmandens) under 20. Septbr. afvigte Aar indkomne Skrivelse, og i Henseende til de islandske Præsters almindelige fattige og ringe Omstændigheder, have vi i Dag tilskrevet Landfoged Magnusen, at Præsterne udi Island kan fritages for den Tiende og Skat, som ellers herfra under 7. Novbr. 1767 er foranstaltet af dennem at skulde svares; hvorom (Tit.) ville give saavel Præsterne som Sysselmændene udi Sönder og Vester (Nordre og Östre) Fjerdinger paa Island fornöden Communication. Rentekammeret den 9. Februarii 1771[1].

9. Marts. **Cancellie-Skrivelse til Professor Chr. Horrebow, ang. nogle Forandringer i Almanakken.** Khavn

[1]) Skrivelse til Landfogden af s. D. og samme Indhold, Copieb. sst. Nr. 889.

9. Marts 1771[1]. — Canc. Brevb. 1771 (Januar—April), Nr. 221, S. 231—234. Fogtm. VI. 1, 294—295. 1771. 9. Marts.

P. M. Paa den af Herr Etatsraad gjorte Forespörgsel, ang. nogle Poster, som ved Almanakkerne vil iagttages i Anledning af den om nogle Hellige-Dages Afskaffelse og Henlæggelse til næste Söndag, den 26. Oktbr. 1770 udgangne Forordning, skulde man, efter den fra Herr Biskop Harboe herom indhentede Betænkning, tjenstlig melde:

1) at tredie Paaskedag og tredie Pintsedag kunne af Almanakken ganske udgaae, og i deres Sted andre Navne indföres, og Johannes Evangelist fremdeles blive staaende, endskjöndt den, som tredie Juledag, ikke mere helligholdes. — 2) Kan iligemaade Hellig-Tre-Konger-Dag, skjöndt den ikke helligholdes, i Almanakken blive staaende. — 3) De derefter fölgende Söndage kan fremdeles, ligesom hidindtil, kaldes Söndage efter Hellig-Tre-Konger, da derved haves den Fordeel, at især den gemene Mand desbedre kan finde Psalmer, samt Evangelier og Epistler, som i Psalmebögerne under de Söndage ere anförte. — 4) Skulde det skee, at Hellig-Tre-Konger-Dag indfaldt paa en Söndag, kan den kaldes „Söndag efter Nyaar", og det Evangelium Matth. 2. Cap. v. 19 til Enden, som hörer til den Söndag, i Almanakken anföres, da Hellig-Tre-Konger derimod i Almanakken kunde sættes ved Siden af samme Söndag. — 5) Mariæ Renselses-Dag kunde, ligesom hidindtil er skeet, i Almanakken kaldes Kyndilmesse-Dag, men ikke som en Helligdag anföres. — 6) Mariæ Bebudelses-Dag, som ved Forordningen er henlagt til 5te Söndag i Faste, skal med sit Evangelio altid paa den Dag i Almanakken indföres, og bliver da, ved Siden af Mariæ Bebudelses-Dag, sat 5te Söndag i Faste, ligesom ellers pleier at skee, naar en Söndag gaaer ud. — 7) Sanct Hans-Dag, Mariæ Besögelses-Dag og Michels-Dag kunne fremdeles

[1]) jevnf. Reskr. 24. Mai 1743.

1771. anföres i Almanakken, ligesom det skeer med Mortens-
9. Marts. Dag og andre flere, men ikke som hellige Dage. — 8) Da, efter forbemte Forordning, Alle-Helgens-Dags Text og Bön for Reformationen skal forklares og læses næste Söndag efter 1. Novbr., saa, naar det, som i tilstundende Aar 1772, indtræffer, at Alle-Helgens-Dag, som er den förste Novembr., falder ind paa en Söndag, kan Texten for Alle-Helgens-Dag anföres paa samme Söndag, nemlig den 1. Novembr., og altsaa bemte Söndag, naar saadant indfalder, gaae ud, og sættes, som sædvanligt, ved Siden af den 1. Novembr. 1771. Cancelliet den 9. Martii 1771[1].

23. Marts. **Rentekammer-Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Angivelse af de til de islandske Studenter sendte Varer. Khavn 23. Marts 1771.** — Bekjendtgjort paa Althinget 1771 ved Stiftamtmandens Skriv. 18. Juli s. A., trykt i Althingsb. Nr. XXIV. — Rentek. Isl og Færö. Copieb. Litr. P, Nr. 929.

Det islandske Compagnie haver, i Anledning af indlöbne Irringer med nogle af de til islandske Studentere fra Island hidkomne Vare, under 14. hujus tilmeldet os, at det vil være fornöden, at hvad Vare de sig her opholdende islandske Studentere fra deres Venner i Island tilsendes, bliver leveret til Compagniets Kjöbmænd paa Havnene der i Landet, for at samme kan sættes paa Connossementerne, og Compagniet ved Skibenes Hjemkomst deraf kan have Underretning om, hvad og hvor meget enhver Student tilsendes. — Som vi nu og finder saadant at være til bedre Orden fornödent, saa ville Hr. Stiftamtmand udi Sönder og Vester Fjerdinger

[1]) Ved Canc. Skriv. af s. D. er Sjellands Biskop L. Harboe sendt Gjenpart af denne Skrivelse (Brevb. sst. Nr. 222, S. 234); ligeledes de övrige Biskopper i Danmark og Norge ved Canc. Skriv. 16. Marts s. A. (Brevb. sst. Nr. 251, S. 261 —262), derimod synes den ikke at være sendt til Biskopperne i Island.

af Island lade bekjendtgjöre, at de, som hidsende Vare til de islandske Studentere, have samme Vare til Compagniets Kjöbmænd til Afsendelse at levere. Rentekammeret den 23. Marts 1771[1]. 1771. 23. Marts.

Rentekammer-Skrivelse til Directeurerne for det islandske Compagnie, ang. islandske Studenters Föring. Khavn 30. Marts 1771. — Rentek. Isl. og Færö. Copieb.. Litr. P, Nr. 932. — **Uddrag.** 30. Marts.

Paa Deres under 3. Januar[2] sidstl. indkomne Skrivelse formeldes udi Gjensvar, at det med den de islandske Studentere i Almindelighed bevilgede frie Föring vil have sit Forblivende ved Octroyens 37. Artic., samt Vores til Compagniet den 26. Apr. 1768 afladte Skrivelse, hvorefter samme Frihed hverken til visse Aar, ei heller til vis Antal af Studentere er at indskrænke, siden Octroyen fastsætter, at Friheden er for de sig ved Academiet i Kjöbenhavn opholdende islandske Studentere. — — — Rentekammeret den 30. Martii 1771.

Forordning, ang. Bestemmelsen af Slægtskabs-Grader til Ægteskab. Christiansborg 3. April 3. April.

---

[1]) Ligelydende Skrivelse er under s. D. afgaaet til Amtmand O. Stephensen, samt Underretning til det islandske Compagnie (Copieb. sst. Nr. 930 og 931).

[2]) Denne Skrivelse fra Compagniet er med Rentek. Skriv. 12. Januar 1771 (Copieb. Nr. 867[b]) sendt til daværende Rector Magnificus Etatsraad Kalls Erklæring. De islandske Studenter have i den Anledning til Consistorium indsendt en Promemoria, dat. 22. Februar 1771 med tilföiet Anmærkning af 8. Marts s. A., som haves trykt paa 1 Ark i Fol. Der forudskikkes den 37. Artic. af Octroyen, og derefter vises det Ugrundede og Smaalige i Compagniets Andragende. Der bemærkes, at da for Tiden vare 24 Studenter fra Island ved Universitetet.

1771. 3. April. 1771[1]. — Publiceret paa Althinget 1771 og trykt i samme Aars Althingsbog Nr. x, 4; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1771. — Siell. Reg. 70, 939—940. Original-Aftryk hos Höpffner. P. Péturss. Hist. Eccl. Isl. S. 127. Qvart-Forr. for 1771, S. 49—50; Uddr. hos Schou V, 232.

Forordning, ang. at alle de Ægteskaber iblandt Blods- og Svogerskabs-Forvandte, hvilke ikke i Guds Lov udtrykkelig ere forbudne, maa herefter uden Dispensation være tilladte.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V. At ligesom Vi, af landsfaderlig Godhed og Omhue for at befordre Vores kjære og troe Undersaatters Tarv og Anliggende, saavidt muligt være kan, ved Vores under den 27. Decembr. sidstafvigte Aar udgivne Forordning have forundt dem Tilladelse udi nogle visse af de i Vores Danske og Norske Lov, formedelst Slægt- eller Svogerskab, ellers forbudne Led at indtræde i Ægteskab med hinanden, uden dertil i Forveien at söge eller behöve nogen særdeles Bevilling; saa have Vi nu ydermere funden for godt at lade den derudi beteede Naade endnu gaae videre, og til den Ende hermed bevilge og tillade, at det herefter i Almindelighed skal staae Alle og Enhver af de Blods- eller Svogerskabs-Forvandte, hvis Ægteskab ikke udtrykkelig er forbuden udi Guds Lov, frit for, uden dertil at forskaffe Vores særdeles Tilladelse, at gifte sig tilsammen, og saadant deres Ægteskab, naar foruden Slægtskabet ellers intet andet betydeligt maatte være i Veien, ubehindret at fuldbyrde; og skal altsaa Alt, hvis derimod enten udi Vores Danske og Norske Lov eller andensteds forhen har været anordnet, hermed være aldeles forandret og ophævet. Thi byde Vi hermed og befale Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre,

[1]) For. 14. Decbr. 1775.

som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentz-Stad Kjöbenhavn den 3. Aprilis Anno 1771. 1771. 3. April.

Forordning, ang. Memorialer og deres Paategning, m. v. Christiansborg 3. April 1771[1]. 3. April.

— Publiceret paa Althinget 1771 og trykt i s. A. Althingsbog Nr. x, 5; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1771. — Siell. Reg. 70, 940—943 [uden Schema]. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr for 1771, S. 41-48; Schou V, 228—232.

Forordning, anlangende hvorledes med de af Supplicantere indgivende Memorialer, og deres Paategning af vedkommende Övrighed, herefter skal forholdes.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at Vi, til desbedre Orden, samt til at forebygge, at Vore Departements og Collegier ikke skulle vorde bebyrdede med lovstridige og ugrundede Ansögninger, men at derimod de Supplicantere, som maatte have nogêt velgrundet og beföiet Anliggende at foredrage, kunde desto snarere faae Resolution paa deres Ansögninger, have funden för godt, angaaende de, enten immediate til Os Selv, eller til Vore Departements og Collegier, indsendende Memorialer og Suppliquer, ei alene at igjentage det, som, i den Henseende, findes fastsat i Vores Danske Lovs 1. Bogs 26. Cap. 1. Art., og Norske Lovs 1. Bogs 24. Cap. 1. Art., saavel som Forordningen af 5. Februarii 1685, dens 4. §, men og end videre allern. at anordne og befale:

1) Alle Supplicantere, og de, som for Andre forfatter og skriver Memorialer, skal nöie iagttage det, som i Forordningen om det stemplede Papir, i den Henseende, er anordnet, saa at paa ingen Memorial

[1]) Plak. 30. Septbr. 1785; For. 28. Decbr. 1792.

1771. eller Ansögning, der enten til Os Selv umiddelbar, eller
3. April. til Vore Collegier og Departements, bliver indleveret eller indsendt, skal i mindste Maade blive anseet, eller engang derpaa Svar given, naar til samme ikke er forbrugt den anordnede Sort stemplet Papir [1], med mindre Supplicanten belægger sin Ansögning med en gyldig og troværdig Attest om sin Uformuenhed, hvilken, uden Betaling, skal meddeles. Og skal de Ansögninger, hvortil ikke er forbrugt det anordnede stemplet Papir, eller med ommeldte Attest ere belagte, tilsendes vedkommende Övrigheds-Personer, paa det at de Supplicantere, som skulde og kunde have brugt det behörige stemplet Papir, eller efter Omstændighederne den, som for dem har forfattet og skrevet Memorialen, kunde af dem vorde tilholdte at erlægge en Mulkt, förste Gang af 1 Rd., anden Gang 2 Rd., og saa fremdeles, til de Fattiges Cassa der paa Stedet. — 2) Iligemaade skal alle Memorialer, som, enten til Os Selv, eller Vore Collegier og Departements, indgives, og ere af den Beskaffenhed, at derom behöves nærmere Forklaring fra Övrigheden, först overleveres til vedkommende Övrighed eller Betjente der paa Stedet, hvilke, efter derom at have indhentet den fornödne Efterretning og Oplysning, paa Memorialen, förend den afsendes, skal tegne deres Erklæring, og i Fald nogen Memorial, der ikke, som oven er meldt, med vedkommende Övrigheds Erklæring er forsynet, indkommer, haver Supplicanten sig selv at tilskrive, at hans Ansögning uden Resolution bliver henlagt. — 3) Övrigheden skal være pligtig, paa Supplicanternes Forlangende, uden Forhaling, og uden derfor enten at fordre eller tage hverken Skriver-Penge eller noget andet, at meddele Erklæring paa Suppliquen, efter deres Pligt, og som Sandhed medförer, saaledes,

[1]) jevnf. For. 27. Novbr. 1775, § 8; med Hensyn til Islands Fritagelse for Brugen af stemplet Papir see Resolution 27. Novbr. 1775.

som de altid kan tröste sig til at forsvare, samt paa det korteste og uden Omsvöb, dog tydelig, og med de fornödne Omstændigheder, og overalt saaledes, at det ikke skal findes fornöden, at indhente nærmere Efterretning og Oplysning; hvorefter Supplicanten tilbageleveres Memorialen med saadan Paategning, til Befordring. — 4) Skulde Övrigheden finde en Ausögning ganske lovstridig og ugrundet, skal de fraraade Supplicanten at indlevere eller indsende samme, foreholde ham, at han har Uret, og ved at advare ham om den Uleilighed og Straf, han, efter Sagens Beskaffenhed, kunde paadrage sig, see at formaae ham til at holde sig i Rolighed; bliver Supplicanten desuagtet dog ved sit Forsæt, saa meddeles ham den fornödne Erklæring paa hans eget Ansvar. — 5) Dersom Indholdet af Memorialen er saa beskaffen, at ingen tilstrækkelig eller tilforladelig Erklæring kan meddeles, förend en Under-Betjents Beretning, eller andre Vedkommendes Besvaring, derom er indhentet, da skal Övrigheden være forbunden, först at indhente saadanne Efterretninger, og samme in originali lade fölge med deres Erklæring. — 6) Skulde nogen Memorial, directe eller indirecte, være stilet imod Övrigheden selv, er Supplicanten ikke destomindre pligtig, hos ham at anholde om den paa Memorialen fornödne Erklæring, og dersom samme skulde blive ham nægtet, skal han anföre paa Rubrum af hans Ansögning saadan Övrighedens Vægring, og i dette Fald alene, saavel som og ellers, naar Övrighedens eller anden vedkommende Betjents Erklæring, imod denne Forordnings 2den og 3die §, bliver nægtet, skal det være tilladt uden Erklæring at indgive Memorialer; men den Övrigheds-Person eller Betjent, som det tilkommer at erklære sig paa en Supplique, og saadant nægter, eller Supplicanten dermed utilbörlig opholder, kan vente derfor, efter Fortjeneste, at vorde anseet, ja og, efter Omstændighederne, med Embedes Forbrydelse. —

1771. 3. April.

1771. 7) Paa det og usandfærdige og ærerörige Beskyldninger,
3. April. som i de indlöbende Memorialer maatte forekomme, desto vissere kunde blive afstraffede, og i Almindelighed med tilforladelig Vished kunde vides, fra hvem samme ere indkomne, skal Memorialen af Supplicanten, og, naar han ikke selv har forfattet Suppliquen, af Concipienten, eller, i Fald hiin var fraværende, eller ikke kunde skrive, da af denne, paa egne og Mandants Vegne, egenhændig med hans Navn underskrives. — 8) Memorialerne skal, uden unyttig Vidtlöftighed og Formaliteter, være forfattede saa kort, som muelig, dog deri anfört de fornödne Omstændigheder, saa og være tydelig skrevne, samt. tillige med Övrighedens eller vedkommende Betjents Erklæring, være indrettede efter det denne Forordning vedföiede Schema. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde Vi og hermed allern. befale Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vort Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentz-Stad Kjöbenhavn den 3. Aprilis Anno 1771.

[Schema]:

Stedet hvor Supplicanten hjemme hörer.	Til Kongen!
Datum og Aarstal.	
Supplicantens fulde Navn, Embede, Characteer eller Nærings-Brug, samt kortelig anfört, hvad der egentlig söges.	
Vedkommende kongelig Betjent eller Övrigheds Navn,	Her anföres Memoria-

som paa Ansögningen har . len i sig selv. 1771.
erklæret. 3. April.

Concip. N. N.

Procurator eller By-, Herreds- eller Soren-Skriver der paa Stedet. allerunderdanigst N. N. N. N.

[paa det andet Blad]:
allerunderd. Erklæring!

Her anföres vedkommende Övrigheds Erklæring.
Den . . . . . 1771. N. N.

Plakat ang. Gjeldssagers Behandling. Christiansborg 8. April 1771[1]. — Publiceret paa Althinget 1771 og indfört i Althingsb. s. A. Nr. x, 6. — Siell. Reg. 70, 958b—959. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1771, S. 50—52; Schou V, 233—234. 8. April.

Plakat, ang. at Justitien udi alle Gjelds-Sager, uden Hensigt til Debitors Stand eller personlige Anseelse, prompte skal administreres.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, eftersom Vi af mange paa nogen Tid til Os' indlöbne Ansögninger have fornummet, hvorledes adskillige Creditorer have besværet sig over, at de hos en og anden af deres Debitorer ikke kunde komme til deres tilgode havende Fordringer, efterdi nogle Debitorers Stand eller personlige Anseelse enten ganske betog dem Leilighed til at faae samme deres Fordringer ved Rettens Middel inddrevne, eller i det mindste gjorde dem saadant meget vanskeligt; saa have Vi desaarsag funden for godt hermed at byde og befale, at der udi Gjelds-Sager med Alle og Enhver udi Vore Riger og Lande paa een og samme Maade skal forholdes, og efter Lovens Bydende paa enhver af Vore Undersaatter, fra den Fornemste indtil den Ringeste iblandt dem, uden Forskjel med al Strenghed forfares, saaledes at

[1]) For. 10. Decbr. 1790.

1771. udi dette, ligesaa vel som udi alle övrige Tilfælde, hver-
8. April. ken Gunst eller Persons Anseelse skal have Sted; til hvilken Ende samtlige Rettens Middel og Betjente skulle være pligtige til, uden Hensigt til nogen Debitors Stand eller personlige Anseelse, ikke alene uden Ophold, paa Forlangende, at meddele Enhver, som maatte have noget at fordre hos ham, Stævning til Sags Anlæg og paafölgende Dom, men endog ellers, efter Sagens Beskaffenhed og Lovens Forskrift og Orden, være ham med Rettens Pleie, Beslag, Arrest, Immission og andre anordnede Tvangsmidler behjelpelig, og i alle Henseende prompte administrere Justitien. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Placat under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentz-Stad Kjöbenhavn den 8. Aprilis Anno 1771.

13. April. **Cancellie-Skrivelse til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Thingsvidners Optagelse. Khavn 13. April 1771.** — Indholdet af denne Cancellie-Skrivelse er bekjendtgjort paa Althinget 1771 ved Stiftamtmandens Brev 18. Juli s. A., trykt i Althingsbogen Nr. XXIV. Cancell. Brevb. 1771 (Jan. til Apr.) S. 352–353.

P. M. Som Cancelliet fra det kgl. Rentek. er bleven tilstillet Hr. Stiftbefalingsmandens Betænkning, ang. de ved Landfogdens aarlige Regnskaber paa Island forekommende Thingsvidner, om forbuden Handel med Meel &c., og det deraf fornemmes, at endeel Sysselmænd, naar de forud vide at ingen deslige forbuden Handel i Thinglauget har gaaet i Svang, skal have reenskreven Thingsvidnerne hjemme, for at vinde Tiden, og siden ved Examinationen paa Thinget tilsat Svarene, som, i

Henseende til at de kunde være forskjellige fra de övrige i Blæk og Stiil, kan have givet Anledning til, at de i Kammeret ere holdte mistænkelige for Uefterretlighed: saa skulde man tjenstligst have Hr. Stiftbefalingsmand anmodet, at ville, efter det af Dem gjorte Forslag, tilholde Sysselmændene, saavel nöie og vedbörligen at forrette Examinationen, som og, paa en mere lovformelig Maade end hidindtil, at forfærdige og udstede Thingsvidnerne for Retten. Cancelliet den 13. Aprilis 1771. 1771. 13. April.

Forordning ang. Straf for grove Tyverier. Christiansborg 27. April 1771[1]. — Publiceret paa Althinget 1771 og trykt i Althingsb. s. A. Nr. x, 8. — Siell. Reg. 70, 989½—990. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1771, S. 56—57; Schou V, 236—237. — General-Procureur Stampes Betænkning 3. April 1771, ledsaget af Udkast til Forordningen, er trykt i hans «Erklæringer» VI, 253—255. 27. April.

Forordning, hvorved den for grove Tyverier fastsatte Straf, at miste Livet, forandres til Kagstrygen og Brændemærken, med videre, og saadan Straf, efter Ober-Rets Dommen, strax at exeqveres.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at ligesom Vores Hensigt, til Vore kjære og troe Underdaneres Sikkerhed, gaaer derhen, at Vore Straf-Love nöie maa efterleves, og den derudi for Misgjerninger satte Straf i alle Maader fuldbyrdes, saaledes, at de, der begaaer slige Misgjerninger, ikke skulde have Anledning til, at gjöre sig Haab om Straffens enten Eftergivelse eller Formildelse; saa ville Vi og, at der imellem Straffens Haardhed og Misgjerningens Grovhed skal i Agt tages en billig og rimelig Proportion, og da saadan Proportion eller Forhold just ikke udfordrer, at den, der har begaaet et, skjöndt groft Tyverie, skal straffes paa Livet; saa have Vi allern. funden for godt, i Henseende

[1]) Reskr. 9. Marts 1775; For. 20. Febr. 1789; For. 11. Apr. 1840.

1771. til Straffen for grove og gjentagne Tyverier, at anordne
27. April. og befale: at, i de Tilfælde, hvor de, som have begaaet sær grove og qvalificerede Tyverier. hidindtil, ifölge Vores Lov og Forordninger, ere dömte til at miste Livet, der skulle de efterdags alene dömmes til at kagstryges, have Tyvs-Mærke paa deres Pande, og arbeide i Jern deres Livstid, men i de Tilfælde, hvor de, som have begaaet Tyverie, hidindtil ere dömte til at kagstryges og brændemærkes, der skulle de efterdags alene dömmes til at kagstryges, og arbeide i Jern deres Livstid; hvorimod alle slige Domme, naar de ved Ober-Retten ere stadfæstede, og de Skyldige ikke forlange dem appellerede, skulle af vedkommende Övrighed uopholdelig, og uden Os i Forveien at forestilles, besörges exequerede. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vores Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den, paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lader læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg i Vores kongelig Residentz-Stad Kjöbenhavn den 27. Aprilis Anno 1771.

27. April. **Rentekammer-Skrivelse til Landfoged Skuli Magnusson, ang. Beregning af Mandslaan i Gullbringa- og Kjosar-Syssel. Khavn 27. April 1771**[1]. — Rentek Isl. og Færö. Copieb. Litr. P. Nr. 941.

Ved den udi Hans Skrivelse, dat. 15. Januar 1770, indsendte Specification over de 107 Mandslaan udi Gulbringe Syssel og Mosfeldts Thinglaug, som ifölge kgl. Resol. dat. 12. Decbr. 1769 formedelst Inventarii-Baadenes Afskaffelse fra 1. Januar 1770 tilfalder den kongelige Casse, foreslaaer Han vel, at samme Mands-

[1]) kgl. Resol. 29. Juli 1779.

laan maatte den kongelige Casse til Indtægt beregnes, saasom: 1771. 27. April.

af de 70 Mandslaan udi Gulbr. Syssel efter Fiske-Landskyld à $1\frac{1}{2}$ Rd., er . . . . 105 Rd. « Sk.
og af de 37 Mandslaan udi Mosfeldts Thinglaug efter Fride-Landskyld à 40 Fiske . . . . 32 — $85\frac{1}{2}$ —

tilsammen Croner 137 Rd. $85\frac{1}{2}$ Sk.

Men da de 37 Mandslaan i Mosfeldts Thinglaug ikke vedkommer Fride-Landskyld, men Baadenes Udredning og Fiskeriet i Guldbringe Syssel, samt desaarsag efter Fiske-Landskyld bör betales, saa haver Han for de fulde 107 Mandslaan fra 1. Januarii 1770, og fremdeles aarlig, udi aflæggende Regnskaber til Indtægt at beregne for hver $1\frac{1}{2}$ Rd. Croner, er 160 Rd. 48 Sk. — Skulde ellers til sine Tider fiskelöse Aaringer indtræffe, og Bönderne da med Thingsvidner bevise, at de ei ere istand til at betale Mandslaanet med Fisk, kan Bönderne, som sædvanligt, i saadanne Aaringer, erlægge 1 Rd. Specie pr. Mandslaan, der saaledes udi aflæggende Regnskaber ifölge denne vores Ordre og imod berörte Thingsvidner skal passere. Rentekammeret den 27. April 1771.

Cabinets-Ordre ang. Finants-Collegii og de tre Kamres Oprettelse, m. v. Christiansborg 6. Juni 1771[1]. — Publiceret paa Althinget 1771 og trykt i s. A. Althingsb. Nr. XXIV, 2. — Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1771, S. 71—73 (Tydsk sst. S. 73—75); Schou V, 253. 6. Juni.

Cabinets-Ordre om Indretningen af et Finants-Collegio og trende adskilte Kammere, nemlig: for Danmark, for Norge og for de Tydske Provindser.

[1]) For. 21. Januar 1773.

1771. Da Jeg har fundet for godt at foretage en vis
6. Juni. Forandring i Finantz- og Kameral-Forretningernes Behandling i Mine Riger og Lande, saa har Jeg i denne Henseende gjort fölgende Indretning: först er af Mig oprettet et Finantz-Collegium, som har den almindelige Bestyrelse af alle Finantz-Sager, samt derhos Tilsyn med alle de Personer hvis Forretninger didhen hörer; for det andet, er det hidtil værende Rente- og General-Toldkammer ophævet; hvorimod, for det tredie, trende adskilte Rentekammere ere af Mig oprettede, hvilke paaligger at besörge alle de Ting, der hidtil have været behandlede i formeldte Rente- og General-Toldkammer, saa at et af disse Rentekammere, under Navn af Dansk Kammer, forvalter Kameral-Væsenet i Kongeriget Danmark og Mine uden for Europa liggende Lande; det andet Kammer, under Navn af Norsk Kammer, bestyrer alene Kameral-Væsenet i Kongeriget Norge og Island; det tredie Kammer, under Navn af Tydsk Kammer, har Kameral-Væsenet i Hertugdömmene Slesvig, Holsteen og Grevskaberne Oldenborg og Delmenhorst. Jeg befaler derfor, at Enhver fra nu af skal henvende sig til disse nye oprettede Kammere i alle de til Kameral-Væsenet henhörende Forretninger, og ellers rette sig efter hvad fra disse Kammere i ovenmeldte Henseende maatte vorde befalet. Christiansborg den 6. Junii Anno 1771.

13. Juni. **Forordning ang. Leiermaals-Böders Eftergivelse, m. v. Hirschholm 13. Juni 1771**[1]. — Ikke publiceret i Island, og maaskee ikke dertil sendt, da den allerede er hævet ved For. 27. Febr. 1772. — Canc. Siell. og Fyenske eller det 1. Departem. aabne Breve (1. Mai 1771 til ult. Febr. 1773), Fol. 69ᵇ—70. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1771, S. 75—76; Schou V, 253—254. General-Procureur Stampes Udkast til denne Forordning er trykt i hans «Erklæringer» VI, 260.

[1]) For. 27. Febr. 1772.

Forordning, anlangende Böders og al anden Strafs Eftergivelse for Leiermaal, samt om slige Börns Daab, med videre. 1771. 13. Juni.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, da ledige Personer, som uden for Ægteskab avle Börn sammen, ved de, for saadan Leiermaal, i Loven fastsatte Böder og anden Straf, ofte hindres fra at efterkomme de dem, som Forældre, paaliggende Pligter til Börnenes Opdragelse: saa have Vi, for at sætte dem istand til at opfylde disse Pligter, allern. funden for godt, aldeles at eftergive og ophæve, saavel Leiermaals-Böderne som al anden for Leiermaal fastsatte Straf, og især den, ved Forordningen af 8. Junii 1767, dicterede Straf, af at sidde paa Vand og Bröd. Ligeledes ville Vi og allern., at der ved slige Börns Daab aldeles ikke, enten i Henseende til Tiden, eller det, der erlægges til Præsten og övrige Kirke-Betjentere, eller andre Omstændigheder, maa gjöres nogen Forskjel imellem dem og ægte Börn, og at deres Födsel uden for Ægteskab ingenlunde maa ansees som en Plet, eller dem i nogen Maade forekastes eller bebreides. Naar og en af tvende Ægtefolk maatte forsee sig, og bedrive Hoer, da tilkommer det alene den uskyldige og fornærmede Ægtefælle at klage derover, og saa længe samme tier stille, skal det ikke være nogen Anden tilladt, derpaa at tale. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, samt Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vort Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, saavel som af Prædikestolene, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Hirschholm den 13. Junii 1771.

Cancellie-Plakat, ang. de i Commissoriis hidindtil indförte sædvanlige Clausuler. Khavn 14. 14. Juni.

1771. 14. Juni. Juni 1771. — Publiceret paa Althinget 1772 og indført i Althingsbogen s. A. Nr. III, 2. — Canc. Siell. og Fyenske eller det 1. Departem. aabne Breve (1. Mai 1771 til ult Febr. 1773), 71ᵇ—74. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1771, S. 79—84; Schou V, 255—259.

Hans kongel. Majᵗˢ til Danmark og Norge &c. Deputerede udi det Danske Cancellie-Collegio, gjöre vitterligt: At Hans Majestæt, ved allern. Resol. af Dato 5. hujus, har befalet os at bekjendtgjöre, at udi de, fra det Danske Cancellie, paa Vedkommendes Ansögning, udstædende Commissoria, saavel udi particuliere Tvistigheder, som til Skifters Behandling, for Fremtiden ikke skal indföres, og udi ethvert gjentages, den ellers sædvanlige Clausula, men, naar ikke saadanne særdeles Omstændigheder maatte forefalde, som udfordre nærmere kongl. Resolution, haver saavel Dommere, som Parterne, derved fölgende at iagttage og efterkomme:

1) Naar de, som saaledes bevilges til Commissarier, sig saadant godvilligen ville paatage, skal de være pligtige, tilligemed tvende andre Commissarier, som Vedkommende paa deres Side, om de det efter Tilbud begjære, strax og i det seneste inden 3 Uger i Danmark, og i Norge: 6 Uger Söndenfjelds, og 10 Uger Nordenfjelds, efterat Stævningen lovligen er bleven forkyndt, have at foreslaae og gjöre Ansögning om, saasom, efter saadan Tids Forlöb, ingen Contra-Commissarier bliver bevilget, Parterne paa en for dem, og i Særdeleshed for de Indstævnte, beleilig Tid og Sted, med forderligste for dennem lovligen at indkalde, og da dennem, om deres imellemværende Tvistighed, enten udi Mindelighed at forene, eller, for saavidt deraf ei for andre Retter er anhængig gjort og paakjendt, ved endelig Dom og Sententz efter Loven at adskille; alt inden 6 Maaneder i det længste, efter at Stævningen, med sin lovlig Forkyndelse, for dennem er kommen i Rette. — 2) Skulde nogen betydelig og vigtig Aarsag indlöbe og forefalde, hvorfore Sagen ei, inden berörte 6 Maaneder, kunde afgjöres, da have de derom

til Cancelliet at referere, saasom Hans Majestæt, i saadan Tilfælde, vil have sig forbeholden Tiden at prolongere, og en længere Termin, efter den anförte Aarsags Beskaffenhed, at sætte. — 3) Hvis Commissarierne og i saa Maade forrettendes vorde, have de de Interesserende paa Ansögning, under deres Hænder og Signeter, beskreven at give, som de ville ansvare og bekjendt være. — 4) Dersom og en af Commissarierne, formedelst lovlig Forfald, ei til den berammede Tid og Sted möde kunde, da skal den, som tilstede kommer, Fuldmagt have og anbefalet være, en anden udi den Udeblivendes Sted til sig at tage, og den til dem ergangne Befalning alligevel at fyldestgjöre og efterkomme, da og den, som saaledes indkommer i den Fratrædendes Sted, skal træde i hans Rang og Sæde ved Commissionen[1]; ligesom og Commissarierne skal i Commissionen, saalænge den af dennem betjenes, uforandret beholde samme Rang og Sæde, som de tage naar de den begynde, uanseet at nogen af dem, i samme Tid, med andet Embede eller höiere Characteer kunde blive benaadet. — 5) Skulde Contra-Parterne ei, inden forbemeldte Tid, strax foreslaae og gjöre Ansögning om tvende Commissarier paa deres Side, have Hoved-Commissarierne alene med Commissionen at fortfare, og den, uden videre Ophold, til forsvarlig Rigtighed og Endskab at befordre. — 6) Endeligen haver de og, om der forefalder nogen Tvistighed at kjende paa, alvorligen at tilholde Parterne og deres Procuratores, at de entholde sig fra al ufornöden Vidtlöftighed og Ophold, og alle deres Breve og Beviisligheder, som de til Sagens Oplysning og Rettens Bestyrkelse kan have, saa betimelig for dennem i Retten indlægger, at Sagen inden den foreskrevne Tid kan komme til Ende. Men skulde Parterne eller deres Procuratores herimod handle, have de, naar ei, som tilforn er meldet, nogen saa

1771. 14. Juni.

[1]) Plakat 15. Juli 1808.

1771. viglig og betydelig Aarsag, at de derom til Cancelliet
14. Juni. at referere finde fornöden, indfalder, ikke destomindre med Sagen at fortfare, samme, efter de for dem fremlagde Documenter, til Doms at optage, og den, inden den forskrevne Tid, til forsvarlig Rigtighed og Endskab at befordre, saasom ingenlunde, uden viglig og gyldig Aarsag, derudi kan ventes dispenseret; ligesom og de Tilforordnede i Höieste-Ret, om nogen af Parterne, over uforsvarlig dennem af Commissarierne, imod hvis foreskrevet staaer, forvoldet Ophold, maatte klage, skulle være pligtige derpaa at dömme, og dennem, for saadan befunden Bröst, enten vedbörlig at ansee, eller, om de urigtig beskyldes, derfor at frikjende, og al billig Reparation at give. — 7) Paa samme Maade skal og forholdes, naar nogen bevilges Skifte Commissarier, saavel i Henseende til de af vedkommende Arvinger eller Creditorer ansögende Contra - Commissarier, som og at de, paa hvilken Tid og Sted Skiftet berammet vorder, samtlige vedkommende Arvinger og Creditorer for sig lovligen lade indkalde, og da, saavel med Gjældens Afbetaling, som med Skifte og Deling, sig i alle Maader efter Loven forholde, saa at de Vedkommende paa alle Sider, hvis Ret er, vederfares. — 8) Dersom og imellem Arvingerne indbyrdes, eller imellem Arvingerne og Creditorerne, saadant Skifte angaaende, nogen Tvist og Irring falde kunde, have de dennem derom enten udi Mindelighed at forene, eller, forsaavidt deraf ei for andre Retter er anhængig gjort og paakjendt, ved endelig Dom og Sententz efter Loven at adskille, alt inden 6 Maaneders Forlöb i det længste, efter den Tid som bör ansees for rette Tægte-Dag, nemlig, naar det publicerede Proclama, med sin lovlig Forkyndelse, for dennem er indkommen i Skifte Retten. — 9) De som saadant Skifte forrettendes vorder, skulle og være pligtige: i alle Maader at holde sig den 1. Artikul udi den, om adskilligt Justitien vedkommende, den 31. Martii 1719 udgangne Forordning, efterrettelig, hvilket og

skal skee af den Övrighed og Rettens Betjente, som det ellers kunde tilkomme samme Skifte at forvalte, for saavidt bemeldte Articul dem angaaer, som og at Intet i deres Rettighed skal afgaae. I övrigt skal, i Henseende til Skifte-Commissarier, forholdes ligesom forhen i den 2., 3., 4., 5. og 6. § er anordnet. — 10) Naar Contra-Commissarier bevilges, være sig enten udi particuliere Tvistigheder, eller til Skifters Behandling, skulle de være pligtige at tiltræde Commissionen, som skal holdes paa det Sted, hvor samme af Hoved-Commissarierne er begyndt og den, tilligemed dem, efter det ergangne Commissorii Indhold og Anledning, i alle Maader, til forsvarlig Rigtighed og Endskab befordre, rettende sig i övrigt efter foregaaende 4. §. Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette. Det kongelige Danske Cancellie den 14. Junii 1771. 1771. 14. Juni.

Forordning ang. **det forhenværende General-Commerce-Collegii Ophævelse.** Hirschholm 18. Juli 1771[1]. — De almindelige under dette Collegium forhen sorterende Sager og Beretninger henlægges til Finance-Collegium, de specielle Sager og Ansögninger under Kamrene. — Emaneret igjennem Finance-Collegium. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1771, S. 150—151 (Tydsk 152—153); Schou V, 291—292. 18. Juli.

Forordning anlangende **Börns Hjemmedaab,** m. vid. Hirschholms Slot 27. Juli 1771. — Publiceret paa Althinget 1772 og indfört i Althingsb. s. A. Nr. III; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1772. — Canc. Siell. og Fyenske eller det 1. Departem. aabne Breve (1. Mai 1771 til ult. Febr. 1773), 188. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1771, S. 153—154; Schou V, 293. — General-Procureur Stampes Udkast til denne Forordning er trykt i hans „Erklæringer" VI, 261. 27. Juli.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, da de spæde og nyfödte Börns Helbred ofte maa lide, og

[1]) jevnf. Cabinets-Ordre 19. August 1771.

1771. deres Liv sættes i Fare, ved det, at de, ifölge Forordningen af 19. Martii 1745, ikke, uden under særdeles Vilkaar, maa hjemmedöbes, men strax, eller efter nogle Dages Forlöb, skulle bringes til Kirken, for der offentlig at döbes, og det uden Henseende til Aarets Tid, Veirligets Haardhed og Veiens Længde og Besværlighed, med videre: saa have Vi allern. funden for godt, hermed, for saa vidt, at igjenkalde bemeldte Forordning, og overlade det derimod til Forældrene selv, efter det, Barnets Helbred og Omstændigheder udfordre, saavel at lade det hjemmedöbe, hvilket Præsten, naar det af ham forlanges, ikke maa nægte at forrette, som siden, naar det, uden Fare for Barnets Liv og Helbred, kan skee, at lade det bringe til Kirken; hvilket dog Forældrene ikke skal være forbundne til, inden nogen vis Tid efter Loven at lade skee; hvorimod Vi desto sikkrere forvente, at Ingen, uden Nödvendighed, udsætter deres nyfödde Börns Daab. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, samt Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning under Vort Cancellie-Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, saavelsom af Prædikestolene, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Hirschholm den 27. Julii Anno 1771.

27. Juli.

19. August. **Cabinets-Ordre og Reglement ang. Forretningernes Deling mellem Collegierne. Hirschholm 19. August 1771**[1]. — Publiceret paa Althinget 1772 og indfört i Althingsb. s. A. Nr. IV — Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1771, S. 160—163 (Tydsk sst. S 163 166); Schou V, 294—295.

Cabinets-Ordre og Reglement, de Forretninger angaaende, som fra Cancellie-Collegierne til Finantz-Col-

[1]) For. 20. Oktbr. 1773.

legium overdrages, og Grændsernes nærmere Bestemmelse imellem disse Collegier. 1771. 19. August.

Eftersom Jeg haver fundet for godt, til Min Tjenestes des bedre Befordring, og til des större Orden i de offentlige Sager, saaledes at bestemme de Forretninger, som paaligge Mine förste Collegier og Departements, at ethvert især skal besörge de Sager og Lands-Anliggende, som udgjöre dets væsentlige Gjenstand, eller staae med samme i Forbindelse; og da Jeg har bemærket, hvorledes adskillige hidindtil Cancellierne tillagde Forretninger egentlig henhöre til Finants-Collegii Departements; saa har Jeg efter foregaaende Undersögning besluttet, at fastsætte Fölgende:

1) Forbliver ved begge Cancellie-Collegier, og skal fremdeles henhöre til deres Ressort: a) Expeditionen af alt det, som angaaer Mit kongelige Huus og dets Arve- Regjerings- og Höiheds-Rettigheder, som og Lovenes Bekjendtgjörelse og deres Interpretation, som angaae Undersaatters personlige Rettigheder og Fortrin; fölgelig alle Lehns-Breve, Naturalisations-Breve, Stands- og Rangs-Forhöielser og alle Diplomata, Patenter og Bestallinger, som derover udfærdiges; — b) alle geistlige, Kirke- og Skole-Sager, samt Opsyn over de geistlige Personer, og pia funda med sammes Forvaltning; — c) Justicens Forvaltning in civilibus, ecclesiasticis og criminalibus, saavel i Almindelighed, som og i de Tvistigheder, der opkomme i Cameral- Politie- Oeconomiske- og Commercial-Sager, naar samme tilforn for vedkommende Jurisdiction ere ventilerede, og ei ved Lovene kan decideres; tillige alle Extrajudicial-Sager, Arv- og Successions-Væsen i Stæderne og paa Landet, tilligemed Successionen udi Fæste-Godserne, alle Testamenter, Contracter og Hypotheker, samt Formynder-Væsenet. — Derimod skal 2) herefter af Finantz-Collegio besörges og altsaa fra Cancellierne derhen overdrages: Alt det, som angaaer Kjöbstedernes indvortes Indretning og ei henhörer til

1771. Ecclesiastica, Jurisdictionalia, eller nogen anden af de ovenmeldte Objecta; fölgeligen Landhusholdningen og
19. August. al Næring i Stederne og paa Landet; Kjöhstedernes Contributions- og Regningsvæsen, det hele Oeconomiske og Commercial-Politie, Medicinal- og Jordemödre- samt Pest- og andre Sundheds-Foranstaltninger, Reise- og Söe-Passernes Udfærdigelse. — Og befatte sig Mine Cancellier i Fremtiden ei videre med Handlings-, Fabrique-, Laugs-, Haandværks- og Axeltorvs-Sager, ei med Frugt- og Korn-Politie, ikke heller med Maal, Alen og Vægt, ei med Marsch-, Indqvarterings-, Recrute-, Land-Militz- eller Söe-Enroullerings-Sager; ei med Dige- og Dæmnings-Foranstaltninger, ei heller med Tugthusenes oeconomiske Forfatning; ei med Anordninger om Tjenestefolk og Tyende; ei med nogen Assistenz- eller Laanehuus, eller Lotterier, ei heller med Veie-, Broe- eller Vandlednings-Sager; ei med Enke-Casser (de for Præste-Enker aleneste undtagne), og overalt ikke med nogen Ting, som angaaer Politiet og den oeconomiske Forfatning udi Kjöbstederne og paa Landet, saa længe af Alt dette ei nogen Proces opkommer. — Denne nye Indretning og Affairernes Adskillelse skal tage sin Begyndelse med förste Octobris dette Aar, indtil hvilken Tid disse Sager fremdeles udfærdiges og afgjöres, hvor de hidindtil ere blevne udfærdigede. Men fra anförte Dag af har Enhver sig i disse Sager med sine Forestillinger, Ansögninger, Beretninger &c. til det Collegium at henvende, til hvilket Jeg samme efter dette Reglement henlagt haver, hvorfra han Resolution skal vente. Hirschholm den 19. Augusti 1771.

18. Oktbr. **Reskript til Stiftamtmand Thodal, ang. Collationer til Præstekalde, m. v. Christiansborg 18. Oktbr. 1771.** — Canc. Archiv. 4. Departem. Registrant: „Ost- og Vestindiske med flere Öer, tilligemed Lehn-Sager, eller det 4de Departements lukte og aabne Breve, begyndt

1771 den 1. Mai og endt 1773 ult. Febr.", S. 58–59. — Fogtm. VI. 1, 331. 1771. 18. Oktbr.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da du, under 24. Augusti sidstleden, til Vores Danske Cancellie haver indberettet, hvorledes der ved din Nærværelse paa Vort Land Island skal være nogen Tvivl om, hvem det tilkommer at udstede Collationer til Præstekald, og at præsidere i Oberretten, siden Amtmanden forhen, i Stiftamtmandens Fraværelse, begge Dele haver forrettet: saa give Vi dig, i Anledning heraf, tilkjende, at Vores allern. Villie og Befaling er: at, saalænge du er i Landet, haver du at udstede Collationer til Præstekald, samt at præsidere udi Oberretten, men, i din Fraværelse, Amtmanden. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 18. Oktbr. 1771 [ad mandatum].

Norske Kammers Skrivelse til Handels-Compagniet, ang. islandske Studenters Föring. Khavn 26. Oktbr. 1771. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 24. 26. Oktbr.

Af Clemens Lassen er her under 8. hujus foredraget, hvorledes det almindelige Handels-Compagnie vægrer sig for at udlevere ham nogle fra Island medbragte Varer, som kun skal belöbe sig til 20 Rd. efter Landets Taxt, og det alene paa den Grund, at han er födt af norske Forældre; han har tillige fremlagt ei alene Stiftamtmand Thodals Betænkning, af Indhold, at ham ikke vel kan nægtes det Privilegium, som allern. er forundt de islandske Studentere, efterdi Præsten Hr. Arne Thorarensen haver forklaret, at han har i mange Aar opholdt sig i Island, og er som opdragen der, har nydt der Information, er Landets Sprog mægtig, bevant al Landets Leilighed, bekvem til at tjene Publico der, og desuden fattig og faderlös. Endelig haver og Conrectoren ved Skalholts Skole, Povel Jacobsen, ved-

1771. börligen attesteret, at han efter Skole-Forordningen
26. Oktbr. virkelig er publice examineret til Demiss, og som Demissus gaaet derfra til Universitetet, for sammesteds at deponere. Vi indsee og ei andet, end at jo enhver Hans Majts Undersaat, som er opdragen i Island, samt derfra demitteres, og fölgelig er islandsk Student, bör nyde godt ad det de islandske Studenter i Hensigt til Föringen allern. meddelte Privilegium, hvorfor vi ogsaa haabe, at det almindelige Handels-Compagnie ikke gjör videre Vanskeligheder i at udlevere bemeldte Cl. L. hans foranförte Föring, saavidt samme ikke overgaaer det allern. stipulerede Qvantum; dog ville vi om den i saadan Henseende af Dem gjörende Anstalt forvente Deres behagelige Underretning. Det Norske Kammer den 26. Oktbr. 1771[1].

11. Novbr. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Lönnen for Notarius i Overretten. Christiansborg 11. Novbr. 1771.** — Canc. Arch. 4de Departements Registrant, S. 82—83.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Som Vi, i Anledning af en fra Otto Stephensen indkommen Ansögning, samt efter din derover givne Betænkning, som Os er bleven refereret, under denne Dags Dato have beskikket hannem til at være Notarius ved Overretten paa Vort Land Island, og for saadan sin Tjeneste, foruden de 20 Rd. han hidindtil har nydt af Justits-Cassen,

---

[1]) Ved Kammer-Skriv. til Rektor og Professorer ved Universitetet 6. Novbr. 1771 (Copieb. Q, Nr. 27) sendes Compagniets Svar til Betænkning, og under 23. Novbr. svares Compagniet paa ny (Copieb. Q, Nr. 29), at Universitetet er med Hensyn til Spörgsmaalet af samme Mening som Kammeret, og at den omtalte Student nyder de samme Privilegier ved Universitetet som andre islandske Studenter, saa at, hvis Compagniet ikke maatte give efter, vilde Sagen blive forestillet Kongen.

at tillægges 10 Rd. af hvilken Casse du finder samme bedst kan udrede, og saaledes ialt 30 Rd. aarlig: saa ville Vi dig Sligt hermed have tilkjendegivet, og hvorefter du dig allerund. kunde vide at rette. Befalendes &c. Christiansborg Slot den 11. Novembris 1771. [ad mandatum]. 1771. 11. Novbr.

Instruction for Höieste-Ret. Frederiksberg 7. Decbr. 1771. — Cancelliets Instructions-Bog Nr. 3 (1730—1804), 315—325. Original-Aftryk i Folio: „Instruction, hvorefter Vi Christian den Syvende &c. allern. ville, at alle Vedkommende sig i Vores Höieste-Ret allerund. skulle skikke og forholde". — Schou V, 317—333. — I Instructionen omtales ikke islandske Sager, ligesaa lidt som i de ældre Instructioner for Höiesteret af 14. Februar 1661, 15. April 1690 (der först nævner norske Sager), 9. Marts 1700, 23. Februar 1731 og 23. Februar 1753. 7. Decbr.

Forordning ang. Justits-Cassens Indtægters Forvaltning ved det kongel. Danske og Norske Kammer. Frederiksberg 7. Januar 1772[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget 1772 og indfört i Althingsbogen s. A. Nr. III, 5. — Emaneret gjennem Finants-Collegium. Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1772, S. 3—4; Rubr. hos Schou V, 343. 1772. 7. Januar.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at istedenfor at den om Justits-Cassen udgivne Forordning af 18. April 1738 fastsætter, at Stiftamtmændene og Amtmændene udi begge Rigerne skal indsende Designationerne tilligemed Qvitteringerne for de til Justits-Cassen betalende Penge til Vores Deputerede for Financerne: saa have Vi nu allerhöist funden for godt at byde og befale, ligesom Vi hermed byde og befale, at bemeldte Designationer og Qvitteringer skal fra 1772 Aars Begyndelse af Stiftamtmændene for Kjöbstederne og af Amtmændene for Amterne, for saavidt Danmark angaaer,

[1]) For. 21. Januar 1773.

1772. 7. Januar. indsendes til det Danske, og saavidt Norge angaaer til det Norske Kammer, ligesom og, at de Secrete-Raad paa Vores vestindiske Eilænde have til det Danske Kammer, som og Stiftamtmanden og Amtmanden over Island til det Norske Kammer for Justits-Cassens faldende Penge ligesaadan Rigtighed at aflægge. Hvorefter de Tilforordnede udi bemeldte Kamre have tilbörlig Opsigt, at, om nogen af bemeldte Justits-Cassens Penge skulde, efter de fra Vedkommende indsendende Designationer, ikke befindes ved Regnskabernes aarlige Revision til Indtægt beregnede, at Sligt da af vedkommende Renteskrivere rigtig vorder anmeldet til bemeldte Kamre, hvilke da paaagte, at Restancerne vorde i næste Aar til Indtægt beregnede. Iövrigt forbliver det ved de om Justits-Cassen udgangne Forordninger. Hvorefter de Vedkommende sig med allerund. Hörsommelighed have at forholde. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 7. Januarii 1772.

11. Januar. **Norske Kammers Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Control med Regnskabsvæsenet. Khavn 11. Januar 1772.** — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 44.

For herefter at forekomme de næsten aarligen forefaldende Udsættelser under Revisionen af det islandske Jordebogs-Regnskab, i Henseende til, at for Indfæstningernes eller Forpagtnings-Afgifternes Rigtighed af det Kongen i Island forbeholdne Jordegods ei er vorden bidindtil produceret saa fuldstændigt og paalideligt Beviis, som her behöves: have vi (foruden Mandtalsbogens under Dags Dato foranstaltede Examination og sammes Bekræftelse paa Thingstedet) endnu i denne Henseende fundet fornödent, Hr. Stiftbefalingsmand at anmode, det Laugthingsskriveren maatte vorde beordret, ikke alene, som forhen brugeligt, til Landfogden aarligen at afgive den under sin Haand sædvanlige, skjöndt hidindtil kun

forelöbige Extract over de aarligen med forbemeldte Indfæstninger og Forpagtninger forefaldende Forandringer, men endog videre vorde anbefalet: et af Althingsbogen selv paa sædvanlig Maade attesteret Exemplar, enten skrevet eller trykt, ligesom den udstedes, her til Kammeret aarligen at nedsende, paa det Collegium altid kan have ved Haanden den saa fornödne Underretning om de paa Landsthinget gjörende publique Foranstaltninger, til hvilken Ende vi ikke paatvivle, at jo Hr. Stiftamtmanden behagelig seer derhen, at saa mange som mueligt af dem iblandt disse, som höre under Kammerets Behandling, og allerhelst saadanne, som skulle tjene til noget Regulativ for den fölgende Tid, blive i Landsthings-Acten inddragne. Med Althingsbogens forbemeldte Indsendelse formener man ellers at kunde gjöres Begyndelse i tilkommende Sommer, saa at den for 1771 da bliver nedsendt, den for 1772 i Aaret 1773, og saa fremdeles. Det Norske Kammer den 11. Januarii 1772. 1772. 11. Januar.

Norske Kammers Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Amtmændenes Attestation paa Regnskaber. Khavn 18. Januar 1772. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 57. 18. Januar.

I Hensigt til, at Island nu er deelt i 2 Amter, er af Landfoged Schule Magnussen, til de kongelige Intraders des sikkrere og forderligere Behandling, her under 19. Decembr. a. p. forespurgt, om ikke: 1) vedkommende Betjente med deres Regnskabssagers Attestation bör henvende sig til den Amtmand, under hvis Amt de sortere; og 2) om ikke saadanne Regnskabssager af vedkommende Amtmand bör attesteres, förend de til Landfogden indleveres og inddrages i Jordebogs-Regnskabet. — Da det nu er klart, at Landfogden i Island, i Hensigt til Sysselmænd, Forpagtere og Andre, som have Noget at svare til H. Maj^ts Cassa, er i Grun-

1772. 18. Januar. den at ansees paa selvsamme Maade, som Stiftamtskriverne i Norge i Hensigt til Fogderne, og følgelig at Forslaget aldeles er overeensstemmende med den ved de kgl. Regnskabers Udfærdigelse i Norge allerede fastsatte Orden, ligesom det og i og for sig selv eragtes tjenligt til disses desto hastigere og sikkrere Befordring: saa kunne vi ei andet end bifalde forbemeldte Indretnings Indförsel i Island ved Regnskabssagernes Expedition fra dette Aar at regne, hvilket vi ei have villet undlade Hr. Stiftamtm. til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjörelse i Deres Amt, samt fornöden Overholdelse, herved at communicere; ligesom vi og under D. D. have givet saavel Amtmand Stephensen som Landfogden Communication deraf. Det Norske Kammer den 18. Januarii 1772[1].

8. Febr. **Norske Kammers Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Fremgangsmaaden med Agerdyrknings-Forsög i Island.** Khavn d. 8. Februar 1772. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 74.

Ligesom vi allerede under D. D. have, i Overeensstemmelse med Hr. Stiftamtm. Erklæring af 29. Augusti a. p. betydet Muursvend Joh. Georg Berger, til Svar paa hans Ansögning af 9. Januar e. a., om kongeligt Forskud til Forsög paa Agerdyrknings Indförsel i Island, at samme nu for Tiden ikke kunde være H. Majt allerund. at forestille[2], saa vilde Hr. Stiftamtm. behagelig bekjendtgjöre det i Landet selv i samme Henseende sammentraadte Selskab, til Svar paa den af Hr. Amtmand Stephensen for bemte Selskab indgivne Ansögning

[1]) Kammer-Skrivelser s. D. til Amtmand Stephensen og Landfogden, af samme Indhold, Copieb. sst. Nr. 58 og 59.

[2]) den omtalte Mursvend Berger havde anholdt om «fri Gaard, 50 Rd. Forskud til Materialiers Indkjöb og 100 Rd. aarlig Lön, for i Island at forsöge Agerdyrkningen og deri at oplære Indbyggerne», Copieb. sst. Nr. 73.

af 27. Augusti 1770, at saa önskeligt som det er i og for sig selv, at Agerdyrkningens Indförsel i Island bliver forsögt med al Flid, og saa vist som H. Majt ufeilbarlig vil, ei alene ansee saadanne Forsög med al kongelig Naade, men endog paa alle tjenlige Maader see samme befordrede ved allern. Opmuntring og Understöttelse: saa agte vi dog tjenligst, at disse Forsög for det förste ikkun gjöres ved smaae, og allerhelst saaledes indrettede Anlæg, at derpaa ikke voves betydelig Bekostning, inden det kan erfares hvorvidt de kunne vinde den forönskte Fremgang, i hvilken Henseende vi i Særdeleshed finde Aarsag at bifalde den af Hr. Stiftamtm. selv i forberörte Erklæring foreslagne Omgangsmaade, som den allerbedste i nærværende Omstændigheder, ligesom vi og ikke selv agte det bekvemt, at disse Forsög strax af Begyndelsen skulle indskrænkes til en eller anden vis Gaard især, men derimod langt bedre, at de skee paa saa mange Steder som mueligt er, hvortil Selskabets Interessenteres i adskillige Egne adspredte Bopæle, efter sammes forskjellige Beskaffenhed, ventelig ville give den gunstigste Leilighed, naar kun Selskabet vælger de bekvemmeste iblandt disse til Forsögenes Anlæg. Og da det ikke kan feile, at jo de Erfaringer, som saaledes anstilte og i nogen Tid fortsatte Forsög kunne forskaffe, ville give mange nyttige og fornödne Udsigter til Agerdyrkningens Bedste, som endnu ikke vides, saa eragtes hverken tjenligt eller fornödent allerede i Forveien at forestille Selskabets Statuta til allern. Confirmation, saaledes som de nu befindes affattede, allerhelst da det billig kan ansees for nyttigst, at Selskabet for det förste lades aldeles frie Hænder, til at kunne efterhaanden, i Anledning af de mödende Omstændigheder, endnu nærmere lææmpe og bestemme dets indvortes Forfatning efter den Plan, som Erfarenhed maatte vise at være den bedste. I Særdeleshed finde vi den ansögte Forestilling om forbemte Confirmation altfor meget betænkelig i Hensigt til de i Statuterne foreslagne Besværinger for den

1772. 8. Febr.

1772. kongelige Cassa, ved Afstaaelse af Gaardene Laugafell
8. Febr. (Lágafell) og Blikastade med de omsögte Privilegier, samt Agerdyrknings-Redskaber og Tömmer til Kornloft, m. v., deels fordi kostbare Anlæg til denne Sag ei kunne i Almindelighed agtes at være raadelige, saa længe endnu ikke vides, om Udfaldet kan svare dertil, deels og især, fordi det af Selskabet vedtagne Tilskud befindes at være tilstrækkeligt nok til at gjöre al tjenlig og fornöden Begyndelse hermed. Naar derimod Forsögene ere blevne gjorte, og der haves grundet Haab at Umagen kan lönnes, og allerhelst at Landet kan vente i Tiden at kunne vinde Sædekorn af sin egen Avling, skulle vi alletider findes rede og villige til, efter da befindende Beskaffenhed, paa bedste Maade at forestille H. Majt hvad Selskabet maatte finde nödigt at andrage til Forsögenes billige Understöttelse og videre Udbredelse. Dette gjöre vi os forsikkrede om, som vi herved anmode, at Hr. Stiftamtm. ei alene, som för er meldt, behagelig giver Vedkommende tilkjende, men endog derhos paa alle optænkelige Maader opmuntrer dem til, og saavidt muligt gaaer dem tilhaande med Anvisning i denne vigtige Sag, ligesom vi og under D. D. have givet Amtmand Stephensen Communication af denne vor Skrivelse, med lige Anmodning om, ogsaa paa sin Side at see Sagen opmuntret. — Det Norske Kammer den 8. Februar 1772[1].

13. Febr. **Forordning** anlang. et **Geheime-Statsraads Oprettelse** m. vid. Christiansborg 13 Februar 1772[2]. — Ikke publiceret i Island. — Canc. Siell. og Fyenske eller 1. Departem. aabne Breve (1. Mai 1771—ult. Febr. 1773), 406—407.

---

[1]) Kammerets Skrivelse til Amtmand O. Stephensen af s. D., hvormed sendes Gjenpart af ovenanförte Skrivelse, Copieb. Litr. Q, Nr. 75.

[2]) kgl. Resol. 14. April 1784.

Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1772, S. 20—23 (Tydsk dat. 20. Febr. sst. S. 23—26); Schou V, 347—348. 1772. 13. Febr.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, da Vores allern. Intention og Villie gaaer derhen, at alle de Sager og Ansögninger, hvorudi af Os allern. resolveres, först skulle igjennemgaaes og nöie overveies i det Collegio, hvor Sagen henhörer, og Os derefter forestilles af, og i Overværelse af saadanne Mænd, som Landets Love og Indretninger tilfulde ere bekjendte, og som ere i Stand til at give Os al den Underretning og Oplysning, som Vi, om Sagens Natur og Beskaffenhed, maatte behöve og forlange; saa have Vi allern. funden for godt, at oprette et Geheime-Statsraad, og derom allern. at anordne og befale:

1) Vores Geheime-Statsraad skal, foruden Vores elskelig kjære Hr. Broder, Hans kongel. Höihed Prinz Friderich, bestaae af fölgende Lemmer: Vores Geheimeraad Hr. Otto Greve af Thott, General Hr. Schach Carl Greve af Rantzau-Ascheberg, Geheimeraad Hr. Joachim Otto Schach Rathlau, Admiral Hr. Hans Hinrich Römling, General Hr. Hans Henrich von Eichsted, og Vores Minister ved det udenlandske Departement, Greve Hr. Adolph Siegfred von der Osten, hvilke ugentlig, paa visse dertil fastsatte Dage, skulle forsamle sig hos Os Selv. Og maa intet Lem af dette Vores Geheime-Statsraad tillige være Præses for noget kongelig Collegio, Departementet for de udenlandske Sager alene undtagen. — 2) Alle og Enhver, som have noget at söge eller indberette, skulle dermed melde og vende sig til det Collegium, hvor Sagen henhörer, og ikke directe til Vores Geheime-Statsraad; da samme Collegium, efter at have overveiet Sagen, og indhentet vedbörlig Oplysning om det dertil saaledes Indkomne, gjör allerund. Forestilling, efter Sagens befundne Beskaffenhed. Derhos Vi og allern. ville, at Alting herefter (det alene undtagen, som angaaer Vores tydske Provincer) skal söges, behandles, foredrages og udfærdiges i det danske Sprog. — 3) Alle

1772. 13. Febr. Collegiernes Forestillinger skulle Os, i og igjennem bemeldte Vores Geheime-Statsraad, allerund. foredrages, og Vores allern. Resolution derpaa tages. Saa skulle og alle anbefalede Expeditioner der ligeledes af Os allern. underskrives. — 4) Skulde det dog allern. behage Os, der uden for, nogen Resolution at meddele og underskrive: saa ville Vi dog derhos allern., for at forebygge de Uordener og andre Misligheder, som lettelig ved Sagernes Drift kunne flyde deraf, naar vedkommende Collegium om Sligt er uvidende: at den, som saadan Resolution i Hænde haver, skal være forbunden, strax, og förend han sig deraf i nogen Maade betjener, dermed at melde sig ved det Collegium, hvor Sagen henhörer, hvilket Collegium da gjör allerund. Forestilling derom til formelig Expeditions Erholdelse. Hvorefter Alle og Enhver sig, under Vores Unaade, have at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, samt Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vort Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, saavelsom og af Prædikestolene, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentzstad Kjöbenhavn, den 13. Februarii 1772.

22. Febr. **Norske Kammers Skrivelse til Vice-Laugmand Jon Olafsson, ang. Forslag om Indskrænkninger i Meddelelse af Reisepas fra Island. Khavn 22. Februar 1772.** — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 89.

Angaaende Hr. Vice-Lavmandens Forslag af 18. Januarii 1770, om at indskrænke den Indbyggerne i Island hidindtil allern. forundte Frihed til at maa nyde Reisepas ud af Landet, for enten at lære Haandværker

eller paa anden Maade at forsöge Lykken i andre Lande, have vi indhentet ei alene Amtmand Stephensens Erklæring af 1. Septbr. e. a., men og den retournerede Landcommissions yderligere Betænkning af 23. Decbr. a. p. — Men da vi, ved at tage saavel forbemeldte indlöbne Betænkninger, som alle Sagens övrige Omstændigheder i nöieste Betragtning, ikke have fundet Forslaget saaledes beskaffent, at vi kunne have Aarsag til at forestille Hs. Majt samme til nogen Forandring i de om denne Sag allerede udgangne Anordninger, saa maa det for Fremtiden ved bemeldte Anordninger have sit Forblivende. Det Norske Kammer den 22. Februar 1772. 1772. 22. Febr.

Norske Kammers Skrivelse til Amtmand O. Stephensen, ang. Meddelelse af Reisepas fra Island. Khavn 22. Februar 1772. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 90. 22. Febr.

Af indsluttede Gjenpart af Vores Skrivelse af D. D. til Vice-Lavmand Jon Olafsen vilde Hr. Amtmand erfare vore Tanker betræffende samme Vice-Lavmands Forslag om at indskrænke den Indbyggerne hidindtil allern. forundte Frihed til at nyde Reisepas, for at forsöge Lykken i andre Lande; dog ville vi, i Anledning af de herom fra Hr. Amtmanden indlöbne Skrivelser, af 3. Augusti 1767 og 1. Septbr. 1770, ikke lade umeldet: at, hvad angaaer den Forpligt, som De have taget af saadanne Reisende, at forföie sig til Landet igjen, da kunne vi vel Intet have derimod, saavidt denne Forpligt billig formodes at kunne i Tiden have sin Nytte, til at faae dem tilbage igjen i behövende Tilfælde; men saa længe Landet ikke kan skaffe dem Fortjeneste, kan man ikke uden Ubillighed handthæve med Strænghed Forpligtens Opfyldelse. At forbyde Nogen at reise paa Haandværk, fordi han kunde være 20 Aar eller mere, falder noget betænkeligt, deels saavidt visse Haandværker udfordre fuld Væxt og Legemsstyrke, deels og saavidt

1772. saadanne Fuldvoxne let kunne finde Anledning til at
22. Febr. lære nogen anden Næringsvei, Landbrug, Söfart og deslige, i hvilken Henseende det ikke heller vel kan agtes gjörligt, at udvirke kongeligt Forbud paa saadanne udreiste Islænderes Hverving til Soldater eller Matroser, deels fordi saadant Forbud bliver, om ikke umueligt, dog meget vanskeligt at overholde, deels og fordi saadanne ved Söfarten eller Krigsvæsenet Oplærtes Kundskab kan og maaskee i sin Tid anvendes til Landets Nytte. Det Norske Kammer den 22. Februarii 1772[1].

22. Febr. **Norske Kammers Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang Fiskeriet paa de Söndmörske Baade. Khavn 22. Februar 1772[2].** — Isl. Copieb. Litr.Q, Nr.99.

Da Directeurerne for det almindelige Handels-Compagnie her under 15. hujus have klaget over, at uagtet forrige Rentekammers Skrivelse af 24. Mai 1770 til Hr. Stiftamtm. tilholder, at de bekvemmeste, lærvilligste og bedste Islændere, saa snart de til Landet bestemte 20 Nordmænd, som havde at oplære dem i Baadebyggeriet, Seiladsen og Fiskeriet, sammesteds maatte ankomme, skulde gaae de Sidste tilhaande i Alt, hvis som til Indretningens og Öiemærkets desto vissere Opnaaelse kunde være fornödent, og af Compagniet eller dets Betjente maatte vorde forlangt, skal dog nogle af Landets Indbyggere, ja endog af de bedste, efter de i afvigte Aar hjemkomne Kjöbmænds Beretning, isteden for Assistence have viist Vrangvillighed, og mere hindret end befordret anförte for Landet og Handelen saa nyttige Anlæg: saa ville Hr. Stiftamtm. behagelig nu paa ny, saavel for Indbyggerne i Almindelighed, som især i de Districter, der höre til Havnene Holmen, Grönnefjord, Patriksfjord

[1]) Ved Kammerets Skrivelse af s. D. sendes Stiftamtmand Thodal Gjenparter af denne, samt den til Vicelaugmand Jon Olafsson afgaaede Skrivelse om samme Gjenstand, Copieb. sst. Nr. 91.

[2]) jevnf. Kammer-Skriv. 4. Mai 1774.

og Isefjord, hvor Indretningerne nu ere begyndte, igjentage og indskjærpe forberörte forrige Rentekammers Ordre af 24. Maji 1770, hvilken Indskjærpelse vi ikke paatvivle, at jo Hr. Stiftamtmanden af sig selv geleider med de kraftigste Motiver, saavel af denne Indretnings store Nytte for Landet og dets Indbyggere, som af den Taknemmelighed, disse saa höilig skylde H. kgl. M[t] for den til deres (Velfærd) heri viiste landsfaderlige Omsorg og derpaa anvendte anseelige Forskud; ligesom vi og, for saa meget mere at understötte dette Foretagende, have ved Skriv. af D. D. til Biskop Finnur Jonssen föiet fornöden Anstalt til lige Formaning om det samme af Prædikestolene paa foranförte Steder. Det Norske Kammer den 22. Februarii 1772[1]. 1772. 22. Febr.

Forordning ang. Straf og Böder for Leiermaal. Christiansborg d. 27. Februar 1772. — 27. Febr.
Publiceret paa Althinget 1772 og indfört i Althingsbogen s. A. Nr. III, 6; ligeledes bekjendtgjort i Synodalforsamlingen for Skalholt Stift 1772. — Canc. Siell. og Fyenske eller 1. Departe-

[1]) I Kammerets Skrivelse af s. D. til Biskop Finnur Jonsson (Copieb. sst. Nr. 100) gjentages det samme, og anmodes han om at lade Præsterne i Almindelighed paa Sönder og Vesterlandet, og navnlig i de anförte Districter, oplæse af Prædikestolene Rentekammerets Ordre 24. Mai 1770; derhos tilföies, at Kammeret «ikke paatvivler, at jo Hr. Biskoppen paa bedste Maader formaaer Præsterne til at geleide Oplæsningen med de kraftigste Formaninger om sammes tilbörlige Efterlevelse, ei alene saavidt forbemeldte Indretninger öiensynlig sigte til Landets og Indbyggernes Nytte, men og saavidt H. kgl. M[ts] deri udviiste faderlige Omsorg, og dertil skjænkede anseelige Forskud uomgjængelig fordre, at de heri betee dem föielige og lærvillige, da saadant er det eneste, hvorved de kunne vise deres saa höilig skyldende Taknemmelighed». — Ved en Skrivelse af s. D. (Copieb. sst. Nr. 101) til Compagniet, underrettes dette om, at den sidste Termin, 1666 Rd. 64 Sk., er anviist, til Understöttelse af det ommeldte Baadebyggerie m. v. i Island, hvortil ialt vare bevilgede 5000 Rd.

1772. ments aabne Breve (1. Mai 1771--ult. Febr. 1773), 416. —
27. Febr. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1772, S. 28—29; Schou V, 349.

Forordning, hvorved Forordningen af 13. Junii 1771 anlangende Böders og al anden Strafs Eftergivelse for Leiermaal, med videre, igjenkaldes og ophæves.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, som Vi ved Vores den 13. Junii 1771 udgangne Forordning, anlangende Böders og al anden Strafs Eftergivelse for Leiermaal, med videre, have henseet paa, at Forældre kunde, desformedelst, desto bedre sættes i Stand til at opfylde deres Pligter, ved deslige uden for Ægteskab avlede Börns Opdragelse; men det derimod fornemmes, at denne Forordning, tvert imod saadan Vores allern. Hensigt, har givet Anledning til mange Forargelser, samt Ærbarheds og gode Sæders Overtrædelser, ligesom og, ved saadan Misbrug, lovlige Ægteskaber forhindres[1]; saa have Vi allern. funden for godt at anordne og befale, saa og hermed anordne og befale, at forbemeldte Forordning af 13. Junii 1771 skal, for Fremtiden, være igjenkaldet og ophævet, og dermed at bör forholdes efter Loven, samt andre om deslige Forseelser forhen gjorte Anordninger. Dog, paa det de uden for Ægteskab avlede Börns Födsel ikke skulde være dem til Hinder i deres lovlige Nærings Brug, ville Vi, at det fremdeles derved skal forblive: at saadan deres Födsel ingenlunde maa ansees som en Plet, eller dem i nogen Maade forekastes eller bebreides. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. haver at rette. Thi byde og befale Vi hermed Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, samt Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under

[1]) «og de der udenfor avlede Börn, formedelst deres slette Opdragelse, ikke i sin Tid blive Landet til Nytte, men Publico til Byrde», tilf. Registranten, men udeladt i den trykte Forordning.

Vort Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, saavelsom af Prædikestolene, til Alles Efterretning strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg, udi Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, den 27. Februarii 1772. 1772. 27. Febr.

Kongelig Resolution ang. Brugsjorder og Instrumenterfor Fjerdings-Chirurgerne. Christiansborg 4. Marts 1772[1]. — Rentek. Archiv (Norske Kammers) Rel. og Res. Prot. 53, Nr. 21 (1772), jevnf. Erichsens «Forberedelse» til Olavii Reise (urigtigen henfört til 7. Marts), S CLIX. Ifölge Forestill. 7. Febr. fra Norske Kammers 2det Bureau havde Chirurgus af Vesterfjerdingen i Island, Hallgrim Bachmann, ansögt om, da Gaarden Skálanes[2] i Bardastrands Syssel, som var udseet til Brugsjord for Chirurgen, ikke, efter Sysselmandens Erklæring, var tilstrækkelig «til at huse og underholde de fattige Patienter, som en Chirurgus efter Landets Skik maa have hos sig»: at Gaarden Bjarnarhöfn maatte, «med sine underliggende Husmandspladse og övrige Herligheder, henlægges og perpetueres til bestandig fri Bolig for ham og Eftermænd». — Ligeledes anholdt den for Österfjerdingen beskikkede Chirurgus Brynjolf Pètursson til fri Beboelse om Jorden Brekka, som hörte under Skrida Kloster, samt overeensstemmende med Reskr. 20. Juni 1766 i Forskud til Instrumenters o. s. v. Anskaffelse 50 Rd., og siden aarlig 10 Rd., samt af Publico i Landet 56 Rd. — Afgiften af Bjarnarhöfn var 9 Rd. 28 Sk. Croner, og af Brekka 14 Rd. 64 Sk. Specie, hvoraf dog vedkommende Forpagter ikke ansaaes at kunne godtgjöres mere end ⅔ Dele, da hans Forpagtningssalair var ⅓ Deel. — Kammeret indstiller derfor: 4. Marts.

1) At Gaarderne i Bjarnarhöfn og Brekka kunne overdrages til bestandig fri Bopæl, den förste for nuværende og efterkommende Fjerdings-Chirurgis

[1] Rentek. Skriv. 17. April 1773.

[2] ved Rentek. Skriv. 17. April 1773 tilstaaes Bachmann af Kongens Kasse Æqvivalent for Afgiften af den ham tilstaaede, men aldrig tiltraadte, Brugsjord Skálanes, for Aarene 1767 til 1771, begge inclusive, à 4 Rd. Species aarlig, ialt 20 Rd., Rentek. Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 378—379.

1772. i Landets Vester-Fjerding, og den anden for den
4. Marts. i Öster-Fjerdingen. — 2) At Arnestappens Ombudsholder tilstaaes i hans aarlig ydende Afgift, formedelst Biarnarhöfns Afgang 6 Rd. 19 Sk. Croners Afslag, og Skrede Klosters Forpagter aarlig, formedelst Breches Afgang, 9 Rd. 74 Sk. Species Afslag; og endelig — 3) At Chirurgus Brynjolfer Petersen forundes til fornödne Instrumenters Anskaffelse, og siden til hans aarlige Subsistence, hvad forbemeldte allern. Reskript af 20. Junii 1766 haver tilstaaet de da antagne Fjerdingschirurgis Gudmundsen og Bachmann, som er til Instrumenter og Böger eengang for alle 50 Rd., og siden til aarlig Lön 66 Rd., dog det förste med det Vilkaar, at bemeldte Instrumenter og Böger forblive, under Landphysici Tilsyn, som Inventarium for efterkommende Fjerdings-Chirurgis.

Ifölge Kammerets Paategning 7. Marts 1772 havde Kongen paa Extracten af denne Forestilling, sub dato Christiansborg i Geheime-Statsraadet den 4. s. M. resolveret:

At Kammerets Forestilling udi denne Sag i Alt approberes[1].

14. Marts. **Norske Kammers Skrivelse til Landfogden, ang. Gaarden Arnarhols Inddragelse fra Tugthuset.** Khavn den 14. Marts 1772. — Islandske Copieb. Litr. Q, Nr. 137. · I Henhold til kgl. Resol. 4. Juni 1764 beordres Landfogden til, fra indeværende Aar af at beregne Gaarden Arnarhols Afgift til Indtægt for Kongens Kasse, da Tugthusets Bygninger, efter Stiftamtmandens Indberetning af 17. Septbr. f. A. vare i saadan Stand, at den kunde undværes;

[1]) Ved Kammer-Skrivelser af 14. Marts 1772 til Landfogden (Copieb. Litr. Q, Nr. 139) Stiftamtmanden (sst. Nr. 140) og Amtmand O Stephensen (sst. Nr 141) communiceres denne Resolution til Efterretning og Bekjendtgjörelse for Vedkommende.

dog skulde Tugthusets Oeconomus tillades at tage Gaarden i Fæste mod den sædvanlige Afgift[1]. 1772. 14. Marts.

Kongelig Resolution ang. **Apothekets Adskillelse fra Landphysikatet. Christiansborg 18. Marts 1772.** — Rentek. Archiv (Norske Kammers) Relat. og Resol. Prot. 53, Nr. 24 (1772), jevnf. Erichsens «Forberedelse» til Olavii Reise, S. CLVII. — Ifölge Forestill. 14. Febr. 1772 fra Norske Kammers 2det Bureau, havde Apothekersvend Björn Johnsen forestilt, hvorledes han, efter at have i nogle Aar staaet som Apothekersvend i Danmark, hvor han havde lært Professionen, er bleven af Landphysicus Bjarne Poulsen i Island forskreven til at forestaae det sammesteds paa Næs oprettede Apotheque. Men da bemeldte Apotheque er forenet med Landphysikatet, og staaer under Landphysici Forvaltning, haver han ei kunnet gjöre sig nogen Forvisning om denne hans Conditions Varighed, da han ei havde frie Hænder, enten til at antage et eller andet habile Subjectum til at lære Videnskaben og gaae hannem til Haande ved sammes Udövelse, eller til i andre Maader at kunne anvende Apothequets Indretning til den for Landet forönskte Nytte. Han haver derfor sögt om: 1) At Apothequet maatte adskilles fra Landphysici Embede, og overdrages ham som privilegeret Apothequer, dog under den anordnede aarlige Visitation af Landphysico samt Opsigt af Övrigheden. — 2) At den halve Deel af den paa Næs opförte kongelige Bygning, saavel i Hensigt til Loftrum og Kjelder som Værelserne selv, maatte fremdeles henlægges til Apothequeren. Og — 3) at de 400 Rd., som ere skjenkede til Medicamenter, deels af den kongelige Cassa og deels af Handelen, maatte overlades ham til Administration, imod at være ansvarlig til Medicamenternes Forskaffelse, samt at aflægge derfor vedbörlig og af Övrigheden attesteret Regning, og dette uden videre Lön, end alene at ham maatte af denne Summa tillades at indeholde aarlig for sig 50 Rd., hvorimod han vilde, ved sin anvendende Flid, lave det saa, at de Fattige ei alene ikke skulde tabe Noget ved denne Afgang, men endog have efterdags nok saa stor Nytte af Overskuddet, som de havde hidindtil haft af det Hele. — 18. Marts.

[1]) Kammer-Skrivelse til Stiftamtmanden af samme Indhold s. D. (Copieb. sst. Nr. 136).

1772. 18. Marts. Amtmand Stephensen og Stiftamtmand Thodal havde i det Hele erklæret sig for Adskillelsen af Apotheket fra Landphysikatet, ligeledes Collegium medicum og Cancelliet, med Tilföiende, at Ansögeren maatte underkaste sig Examen pharmaceuticum og modtage Instruction af Collegium medicum. Da nu Ansögeren havde reist til Khavn og taget den nævnte Examen, samt derpaa gjentaget sit Andragende, bemærker Kammeret, at det i Almindelighed er en unægtelig Sandhed, at ligesom Apothequets hidtil værende Forening med Landphysici Embede ikke er overeensstemmende med de ellers overalt i Rigerne om Medicinalvæsenet gjorte Anordninger, saa er samme Forening i sin Natur at agte som hinderlig for det Almindelige, i at kunne erholde den Sikkerhed og nöiagtige Regnskab, som billig bör haves for Apothequets vedbörlige Behandling, hvorimod begge Dele kunne med al den Nöiagtighed som ellers er anbefalet, være at opnaae, naar Apothequet skilles fra Landphysici-Embede. — Især deleshed erfares af Landphysici Instruction af 19. Mai 1760, dens 11te Art., at det alene er skeet af Nöd at ham er bleven tilladt selv at holde et lidet Huus-Apotheque, saavidt det dengang ei endda faudtes gjörligt at indrette et ordentligt Apotheque i Landet; hvoraf flyder, at Apotheqver-Svendens forbemeldte Ansögning saa langt fra ei kan siges at gjöre Indgreb heri, at just denne Artikel meget mere giver Ansögningen Medhold, saavidt Apothequet nu er blevet stiftet og Leiligheden til Separationen desuden viser sig; ligeledes er og klart af Amtmand Stephensens Underretning, og de deri extraherede allern. Resolutioner af 1760 og 1762, at Landphysicus i Island er saaledes aflagt, at han til sin anstændige Udkomme ikke trænger til Apothequet, da hau, foruden en betydelig fri Gaard, nyder 300 Rd. i staaende Lön, 30 Rd. 24 Sk. for hver som han informerer i medicinske Videnskaber, samt Douceur for hans Visitation og Opsigt ved Hospitalerne efter hans Instructions 7. Art., og endelig Honorarium for hans Reiser og Opvartning hos Syge, efter sammes 12. Art., saa at Apothequersvend Björn Johnsens Ansögning ei heller fra denne Side betragtet findes at indeholde den mindste Fornærmelse mod Landphysicum. — Og hvad egentlig angaaer de 400 Rd., som Apothequersvenden haver sögt om at nyde til sin egen og Apothequets Underholdning, da befindes det ligeledes rigtigt som Amtmand Stephensen haver berettet, at de 200 Rd. heraf, som umiddelbar udbetales af den kongelige Cassa, ere, ifölge Resolution af 1760, stilede paa det udtrykke-

lige Vilkaar: „at de Fattige, saavel af Almuen som Andre, nyde de behövende Medicamenter frie og uden Betaling". De övrige 200 Rd., som udbetales af Handelen i Stedet for den ved Resolutionen af 10. Mai 1762 bevilgede 150 Rd. Föring, ere paa samme Maade, saavel ifölge bemeldte Resolution, som Octroyen af 15. Augusti 1763, dens 38te Post, destinerede „til Medicamenters Indkjöb, med videre hvad Landphysicus til Brug i sit Embede maatte beböve, til at kunne betjene og forsyne de fattige Syge i Landet med Medicamenter uden Betaling"; begge Summer, og fölgelig disse samtlige 400 Rd., höre altsaa egentlig ikke til Landphysicatet som Landphysicat, men alene til Apothequer-Indretningen, ligesom samme 400 Rd. alene ere skjenkede de Fattige til Bedste, saa at Landphysicus saa meget mindre kan eragtes at have nogen grundet Adgang til at paastaae Noget deraf til Hjelp til at betale hans i denne Henseende contraherede Gjeld, som han ved Resolution af 1760 haver, ved Tjenestens Tiltrædelse, nydt Forskud af 249 Rd. 82 Sk. til Medicamenters og 150 Rd. til Instrumenters Indkjöb. — Hvad endelig betræffer enten den Tiltale, som Landphysicus maatte formene sig at have til Apothequer-Svenden for manglende Regnskab, eller Husets og övrige til Husholdningen henhörende Bekvemmeligheders Deling imellem Landphysicum og Apothequeren, m. m., da eragtes alt Saadant allerbedst at kunne overlades Stiftamtmanden at afgjöre imellem dem paa billigste Maade, ei alene saavidt han, som nærværende, bedst kan undersöge Begges i disse Henseender gjörende Propositioner, og derefter mægle Sagen, men og saavidt han vil forefinde ved Amtet, til Underretning herudi, den ved Landphysici Instructions 19. Post anordnede Specification paa bemeldte Inventarium. — Paa Grund heraf indstilles: 1772. 18. Marts.

At det paa Næs i Island oprettede Apotheque maa efterdags være separeret fra Landphysici Embede, og Supplicanten Björn Johnsen beskikkes til Apothequer der paa Landet paa fölgende Vilkaar:

1) At han af Collegio medico forsynes med Instruction[1] om de behövende Medicamenter, samt siden forestaaer Apothequet under vedkommende Amtmands Opsigt og Landphysici Tilsyn, hvilken sidste ogsaa aarlig visiterer

[1]) Instruction 10. Mai 1772.

1772. 18. Marts Apothequet paa den ellers i Rigerne allern. anordnede og brugelige Maade. — 2) At de 200 Rd. af den kongelige Cassa, som ere, ved allern. Resolution af 18. Martii 1760, skjenkede til frie Medicamenter for de Fattige i Landet, samt de 200 Rd, som ifölge Octroyen af 15 Augusti 1763, dens 38. Post, udbetales af Handelen til Medicamenters Indkjöb m. v., tilsammen 400 Rd., maatte, fra indeværende Aars Begyndelse at regne, overlades Apothequeren til Administration, imod at han bliver ansvarlig til Medicamenternes Forskaffelse, samt at han for samme aarlig aflægger vedbörlig Regning, som af Landphysico revideres, og siden af ham og vedkommende Amtmand attesteres, dog at Apothequeren allern. maatte tillades at nyde heraf 50 Rd. aarlig til Lön for sig, uden derfor at aflægge Regnskab. — 3) At det iövrigt overdrages til Stiftamtmanden, som vedkommende Amtmand, efter at have hört begge Parter, saavel at afgjöre hvad Tiltale Landphysicus maatte kunne have til Apothequersvenden for paaliggende Regnskab for den Tid denne har staaet i hans Tjeneste, som at besörge Husets Deling imellem dem, samt endelig at foranstalte en ordentlig Forretning over Apothequets Aflevering, hvori tillige, saavidt det maatte gjöres fornödent, bliver at skjönne og bestemme, hvad billig Refusion Landphysicus kan tilkomme at nyde af Apothequeren for det Forraad af Medicamenter og Instrumenter, som nu maatte forefindes ved Apothequet, videre end det, der kan regnes til Inventarium, hvilken Forretning, saavel over Husets Deling som Apothequets Aflevering, bliver af Stiftamtmanden at indsende, til derpaa udvirkende endelig Approbation[1].

---

[1]) Ved Kammer-Skrivelser 28. Marts 1772 ere foranförte tre Punkter communicerede Stiftamtmand Thodal og Apotheker Björn Jonsson, som kgl. Resol. 18. Marts s. A. (Copieb. Litr. Q, Nr. 150—151), hvorhos den sidste paalægges at indlöse Privilegium eller Bestalling for 12 Rd. 56 Sk.

Ifölge Kammerets Paategning 21. Marts 1772 havde Kongen paa Extracten af denne Forestilling sub Dato Christiansborg i Geheime-Stats-Raadet den 18. s. M. resolveret: 1772. 18. Marts.

Kammerets Indstilling, med de trende anförte Vilkaar, approberes i alle Maader, dog saaledes, at ved det ham meddelende Privilegium ikke Andre maatte excluderes fra i Fremtiden at indrette flere Apothequer i Island, naar engang Omstændighederne dertil kunde give Anledning.

Norske Kammers Skrivelse til Landfogden, ang. Extrapaabud i Island. Khavn 21. Marts 1772. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 146. 21. Marts.

Da det ved Forordningen af 14. Maji 1768 anordnede Extrapaabud er ved senere allern. Forordning af 12. Juni 1770 indtil videre fornyet for Kongeriget Norge, saaledes som sidstbemeldte Forordn. videre indeholder, uden derfra at undtage Island, saa flyder af sig selv, at bemeldte Extrapaabud endnu sammesteds vedvarer; i hvilken Henseende Ham her indlagt tilstilles meerbemeldte For. af 12. Junii 1770, til den Ende, at Han efter sammes Tilhold, i Overeensstemmelse med de om Island især i Hensigt til forrige Extrapaabud allerede herfra föiede Foranstaltninger, indkræver og beregner den kongelige Cassa til Indtægt sidstbemeldte Extrapaabud fra ult. Junii 1770, indtil Hans Majt maatte allern. finde for godt anderledes at anordne; ligesom og meerbemte Forordn. under D. D. herfra er tilsendt Stiftamtmanden, Amtmanden og Biskopperne, med Anmodning, at understötte Ham paa anordnet Maade til dette Paa-

Ved Skrivelser af s. D. underrettes Landfogden, Compagniet og Collegium Medicum ligeledes om den trufne Foranstaltning (Copieb. sst. Nr. 152—154). Apotheker Björn Jónssons kgl. Bestalling, dat Christiansborg 1. April 1772 anmeldes som oplæst paa Althinget 17. Juli s. A., see Althingsb. Nr. 27.

1772. buds Indfordring. Det Norske Kammer den 21. Marts 1772[1].

21. Marts.

26. Marts. **General-Kirke-Inspections-Collegii Skrivelse til Biskopperne i Island, ang. Forbud mod en ny Catechismi-Forklaring. Khavn 26. Marts 1772.** — General-Kirke-Inspections Collegii Forestill. og Breve 1763—1775, S. 401—402. — Uddrag.

— — — Og da man erfarer . . . hvorledes Præsten til Milkholt (*rett.* Miklaholt) i Skalholt Stift, Hr. Vigfus Jonsson, har ladet trykke en islandsk Forklaring her i Kjöbenhavn over Dr. Luthers Catechismus, og falholder samme i alle Herreder der i Landet m. v., saa paalægges E. H. ei alene selv at vigilere over, men og at advare og tilholde Deres underhavende Præsteskab og Skole-Betjentere, i ingen Maade enten i Kirker eller Skoler at bruge denne uauthoriserede saakaldede Forklaring, men alene at holde sig til den efter kgl. allern. Befaling introducerede Catechismi Forklaring. — General-Kirke-Inspections-Collegio den 26. Martii 1772.

28. Marts. **Norske Kammers Skrivelse til Laugmand Fjeldsted, ang. en Politie- og Landforordning for Island. Khavn 28. Marts 1772.** — Isl. Copieb. Litr Q, Nr. 159. — Det af Laugmand Fjeldsted forfattede Udkast til en Politie- og Landforordning for Island tilstilles ham, for deraf at udarbeide en islandsk Oversættelse, der ansaaes fornöden, ifald Forordningen i sin Tid ganske eller tildeels maatte af Kongen vorde authoriseret, for at være til Afbetjening ved dens Publication i bemeldte Land.

---

[1]) Kammerets Skrivelser af s. D. til Stiftamtmand Thodal, Amtmand Stephensen og begge Biskopperne, hvorved den anförte Forordning 12. Juni 1770 sendes til behörig Bekjendtgjörelse, samt föiende Foranstaltning til at understötte Landfogden ved Skattens Indfordring. Copieb. sst. Nr. 147; jevnf Althingsb. 1773, Nr. XXXII.

Kongelig Resolution ang. Saltværks Oprettelse i Island. Christiansborg 1. April 1772. — 1772. 1. April.

Rentek. Archiv (Norske Kammers) Relat. og Resol. Prot. 53, Nr. 29 (1772). — Resolutionens Indhold er anført (under urigtigt Datum 11. April) i Islandske Maanedstidender 3die Aarg. S. 158—159. — Ifölge Forestilling fra det norske Kammers 2det Bureau af 13. Marts havde den islandske Landcommission, i Henhold til dens Instructions § 13, undersögt Steder til Saltvirkning, og udseet, som mest bekvemme, Reykhole i Bardestrands og Reykenæs i Isefjords Sysseler, ved hvilke begge Steder Lavmand Fjeldsted haver anstillet nogle smaae Forsög paa Saltkogning, samt iövrigt besigtet og forfattet en topographisk Beskrivelse over Stederne selv; tillige havdes Sysselmand Olafsens Efterretning om Reykenæs, Lavmand Fjeldsteds Charter over Reykhole og over Reykenæs, samt Sysselmand Ketilsens Tegning over Reykhole, som endnu tydeligere viser de hede Kilders indbyrdes Beliggenhed paa sidstbemeldte Sted. — Om forbemeldte Steder er Commissariernes Eragtning udfalden derhen: „At de ei kunde rettere skjönne, end at jo en stor Mængde Salt maatte kunne virkes ved disse Vande. Men for at opnaae fuld Vished derom, have de foreslaaet at en i Saltkogeriet kyndig Mand, tillige med en ordinair Arbeider ved Saltværket i Norge, maatte i Aar sendes til disse Steder, for med ordentlige Saltpander at gjöre sammesteds et fuldstændigt Forsög, hvorefter da med temmelig Vished kunde blive beregnet, hvor meget Salt omtrent aarlig kunde virkes paa begge Steder, hvoraf da videre kunde bestemmes, om Saltkogeriet kunde anlægges for kongelig Regning, eller blive en Næringsvei for saadanne, som derved vilde gjöre noget Anlæg og svare Tiende af det virkede Salt. — De foreslagne Mænd have de anseet bedst at sende först til Isefjords Havn, hvorfra ikkun er en kort Vei til Vands til Reykenæs, og derfra igjen til Reykhole ikkun 2 Dages Reise til Lands, hvorfra de endelig, efter gjorte Forsög, kunde til Lands eller Vands, som de fandt bekvemmest, komme til Stikkelsholms Handelssted, for derfra at gaae hid tilbage. — Til Sövandets Opfordring, til at forsyne Saltpanderne, have Commissarierne meent ei at behöves anden Indretning end et lidet Pompeværk, som skulde drives ved nogle faae Arbeidsheste daglig, hvilke desuden her paa Stedet kunde haves for ringe Priis." — Det kongelige Ober-Bergamt paa Kongsberg, hvis Betænkning indhentedes, havde yttret, at Reykenæs i Isefjords Syssel vil blive det bekvemmeste Sted

1772. til at anlægge Saltvirkning, da dette Steds hede Kilder ligge
1. April. nærmest ved Söen, det og haver en bekvem Havn, samt Steen i Nærværelsen, og endelig Produkten af de sammesteds gjorte adskillige Pröver kommer temmelig overeens i Gehalten. — Indretningsmaaden mener Ober-Bergamtet at kunne blive fölgende: at man lader ved Wallöe Saltværk forfærdige 3 Saltpander 3 Alen lange, 2 Alen brede og ½ Alen dybe. Incrustationen ved Kilderne borttages saavidt, at Panderne kan indsættes, hvorpaa de mures tæt ved Siderne, saa at man alene lader en Aabning, som forsynes med et Rör, hvorigjennem de svovelagtige Damper kunne opstige, at de ei skulle blive Arbeiderne til Hinder. Skulde en Hestevinde eller Gimpel bygges, maatte den sættes ved Stranden og ved samme indrettes et Vandtaarn, saa höit, at Kummen, hvori Sövandet pumpes, staaer horizontaliter höiere end de nærmeste 10 Kilder, paa det man kunde benytte sig af denne Indretning til dem alle samtlig. Men for det förste synes Ober-Bergamtet alene et Haand-Pompeværk at kunne være tilstrækkeligt nok til at skaffe det behövende Sövand til de foreslagne Panders Drift. — At lede 2 eller flere hede Kilder sammen til et fælles Bassin, for at anbringe des större Saltpande, synes vel Ober-Bergamtet gjörligt, hvor Kilderne give en stor Mængde Vand og ligge hinanden paa faae Alne nær. Men det beroer dog alt paa nærmere Undersögning paa Stedet, som dog ei bör gjöres dybere end Kildernes Incrustation giver Anledning til. — De hede Kilder, som ligge deels höiere, deels under Söspeilen, agter Ober-Bergamtet vel mere bekostelige, dog derfor ikke utjenlige, men hvad derved kan ventes vil komme an paa nærmere Erfarenhed. — Isærdeleshed agter Ober-Bergamtet værdt at undersöge ved kyndige Folk, om ikke den lille Elv, der rinder fra Fjeldet forbi de hede Kilder ved Reykhole i Bardestrands Syssel, kunde benyttes til en Machines Drift til at opbringe Sövandet. — Til at udföre Forsöget bringer Ober-Bergamtet i Forslag Kunstmesteren ved Wallöe Saltværk, Conrad Walther, der foruden sin mechaniske Kundskab er kyndig i Saltvirkningens ganske Procedure; dog var, efter deres Tanker, fornödent, at han fik med sig en Saltkoger og en Mursvend, ifald ingen saadan haves paa Stedet. Bemeldte Walther har maanedlig ved Wallöe Saltværk 15 Rd., men, om Forslaget finder Bifald, indstiller Ober-Bergamtet hvad ham skulde tillægges, naar Forsöget og Reisen til næste Höst var fuldbragt. Han kunde da blive forsynet med Instrux af Ober-Bergamtet, og medtage, foruden de ommeldte 3 Pander, endnu

et Par mindre, for at kunne des lettere gjöre Forsög paa andre Steder, samt et Par Jern-Ausgusser, og endelig det fornödne Træværk af Bord, Stolper og Rör til Pomperne, med de övrige fornödne Haandredskaber. Personerne og Redskaberne kunde, ligesom det fandtes bekvemmest, enten komme ned til Kjöbenhavn, eller og Skibet, som gaaer til Island, afhente dem paa Saltværket. — I Henhold hertil indstiller Kammeret at Forsög maa blive anstillede m. m. 1772. 1. April.

Ifölge Kammerets Paategning 4. April 1772 havde Kongen paa Extracten af denne Forestilling sub Dato Christiansborg i Geheime-Statsraadet den 1. s. M. resolveret saaledes:

1) At Konstmesteren ved Wallöe Saltværk, Conrad Walther, tillige med en Saltkoger og en Mursvend, maa i indkommende Foraar sendes til Island, for at anstille de nödvendige Undersögninger, efter de dem medgivende Instruxer, da de i næstkommende Höst skal komme tilbage igjen. — 2) At dem maa medgives fra Wallöe Saltværk de Kar og Redskaber, som Ober-Bergamtet til Undersögningen eragte fornödne, og sammes Værdie af Zahlcassen igjen erstattes. — 3) At den foreslagne Konstmester Walther, i den Tid han er borte i dette Ærende, som kan regnes for 6 Maaneder, maa, foruden hans Lön, som er 15 Rd. maanedlig, nyde af Vores Casse 1 Rd. daglig Diætpenge, samt Saltkogeren og Mursvenden hver 3 Mk. daglig, foruden hvad den förste i staaende Lön ved Saltværket nyder[1].

---

[1]) Ved Kammerets Skrivelse til Handelscompagniet 3. April 1772 (Copieb. Litr. Q, Nr. 161) meddeles de to förste Poster af ovenanförte Resolution, med Anmodning om, at faae de paagjeldende Personer og Redskaber förte over til Isafjord; hele Resolutionen meddeles Over-Bergamtet ved Skrivelse 4. April (Copieb. sst. Nr. 166) med Anmodning om at foranstalte det Fornödne, samt at udarbeide og indsende Instruxer, som ansaaes nödvendige. Da Tiden var saa langt fremrykket, maatte imidlertid det hele Foretagende opsættes til næste Aar (Kammer-Skriv. til Over-Bergamtet 2. Mai 1772, Copieb. sst. Nr. 189).

1772. **Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang.**
4. April. **Leiermaals-Böder.** Christiansborg 4. April 1772[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget ved Stiftamtmandens «Missive» 14. Juli, der er indfört i s. A. Althingsbog, Nr. 28. — Canc. 4. Departem. Registrant, S. 166–167. Fogtm. VI. 1, 346.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Som Os af en din under 10. Septbr. udi afvigte Aar indsendte Forestilling allerund. er bleven refereret, at Sysselmændene paa Vort Land Island, som have Sigt og Sagefald i Forpagtning, finde sig bebyrdede med, uden Erstatning, at exequere For. af 8. Juni 1767, som for Leiermaal dicterer 8 Dages Straf paa Vand og Bröd, isteden for aabenbare Skriftemaal, og at de Skyldige ligeledes desformedelst ofte maa reise 8, 10 à 12 Mile frem og tilbage; saa give Vi dig hermed tilkjende, at Vi, i Anledning af din herom gjorte Forestilling, allern. have funden for godt, at de, som efter forberörte Forordning skulde sidde i 8 Dage paa Vand og Bröd, skal, i dets Sted, betale en ringe Kjendelse til Tugthuset paa Island, efter deres Omstændigheder og Stiftamtmandens Sigelse[2]. Derefter du dig allerund. haver at rette, og Vedkommende Sligt til Efterretning at tilkjendegive. Befalendes &c. Christiansborg den 4. April 1772.

11. April. **Norske Kammers Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. Approbation af Jordebog over God-**

[1]) For. 23 Mai 1800 § 3.

[2]) Ved ovenanförte Stiftamtmandens «Missive» 14. Juli 1772 bestemmes den omtalte Kjendelse til 48 Sk. Courant for hver Person, hvilke Böder Sysselmændene skulde inddrive, og inddrage i deres Regnskab til Landfogden for Tugthus-Contributionen; til Controllens Overholdelse skulde Præsterne indgive aarlig til deres Provster Fortegnelser over de Personer, som gjorde sig skyldige i Leiermaal, og Provsterne indsende disse Fortegnelser til Stiftamtmanden paa hvert Aars Althing.

serne i Skaptafells Syssel, samt om Klostrenes Inventaria. Khavn 11. April 1772[1]. — Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 168. — **Uddrag.** 1772. 11. April.

Til fornöden Efterretning for Fremtiden ved Stiftet tilsendes Herr Stiftamtm. indsluttede Extract af den af Landfoged Skule Magnussen 11. Novbr. Anno 1769 forfattede Jordebog, saavel over Tykke- og Kirkebæ-Klosteres Godser, som Flöge Jorder, med vedhörende Vilkaar og Beregninger; og som bemte Jordebog i alle Maader af Os er approberet[2], saa vilde Hr. Stiftamtm. ifölge deraf, saavidt ikke Noget maatte befindes fordeelagtigere for den kgl. Cassa, behagelig foranstalte: — 1) at Tykkebæ Kloster, som nu med dette Aars Udgang bliver ledigt, mod sædvanlig Caution, dog uden Fæste, overdrages paa Livstid til nærværende Forpagter Thorlak Thordersen Thorlacius, imod at han fra 1773 Aars Begyndelse deraf svarer 200 Rd. aarlig Afgift, samt iövrigt forholder sig efter de til Jordebogen föiede Vilkaar; og — 2) at Kirkebæ Klosters og Flöge Jorders Forpagtere ligeledes fra 1773 Aars Begyndelse svare til den kongel. Cassa aarlig Afgift, den förste 136 Rd., og den anden 28 Rd. 48 Sk., samt i lige Maade rette sig efter de til Jordebogen föiede og tilligemed samme approberede Vilkaar, alt til den Ende, at H. Majts Cassa kan nu, da Godserne af Jordebogen erfares at være komne i saadan Stand, at de kunne svare den ved samme proponerede og approberede Landskyld, faae nogen Erstatning for det store Tab i Landskyld og örrige Rettigheder, samt den deraf dependerende Af-

[1]) kgl. Resol. 5. Apr. 1774.

[2]) Den her allegerede Approbation, vedtegnet i Protocollen over den indsendte Syns- og Vurderings-Forretning er saalydende: „Foranstaaende Jordebog approberes i alle Maader. Det Norske Kammer den 10. April 1772.
G. C. Oeder. C. Olrog. J. Erichsen. Kölle. Hagerup.
Berner."

1772. gift, som den haver haft lige siden Aaret 1755, i An-
11. April. ledning af den paa Godset skedde Skade ved Katlegjaas Ildsprudning. — og som Vi tillige ansee det med Klosterne i Island fölgende Inventarium, bestaaende deels i levende Creature, deels i adskilligt Husgeraad, deels og i Madvarer, at være ei alene uden al Fordeel for den kongelige Cassa, men og til unödvendig Besværing for Forpagternes Boer ved paakommende Dödsfald og Omskiftelser: saa have Vi, paa Grund af de om saadanne Inventarier ergangne allern. Befalinger, fundet det bekvemmest, at nærværende Forpagtere saavel paa Kirkebæ, som Skrede, Thingöre, Mödrevelle, Reynestad og Munkethveraa Klostere, hvor saadant Inventarium nu forefindes, afbetale samme med Penge til den kongelige Cassa, efter den Vurdering og med den Summa, for hvilken de det have modtaget ved Forpagtningernes Tiltrædelse; hvilken Afbetaling Herr Stiftamtmanden behagelig vilde foranstalte af vedkommende Forpagtere erlagt, hvorhos dem dog tillades efter Billighed dertil at forunde meerbemeldte Forpagtere nogle Aars Tid, alt ligesom dette Inventarii Summa maatte findes betydelig, men dog ikke over 4 Aar i det længste, hvilke Terminer De her ville indberette, samt tillige foranstalte det Fornödne om alt det Foranförte beordret Landfogden, som og derfor under D. D. herfra er betydet, sig desangaaende til Dem at addressere[1]. — — — Det Norske Kammer den 11. April 1772.

[1]) Det övrige af Skrivelsen angaaer det af Landfogden for Synsforretningen over Godserne forlangte Salair, hvilket nævnte Embedsmand ansatte til 192 Rd. 87 Sk., men Amtmand Stephensen til 120 Rd., hvorom Stiftamtmandens Betænkning önskes. — Skriv. til Landfogden af lignende Indhold, som det ovenanförte til Stiftamtmanden, findes i Copieb sst. Nr. 169.

Forordning ang. Skindödes Redning og Præmier derfor. Christiansborg 22. April 1772[1]. — Denne Forordning er kun emaneret for Hertugdömmerne, paa Tydsk, — dens 5te § er ved kgl. Resol. 29. August 1798 (bekjendtgjort ved Canc. Plak. 14. Septbr. s. A.) udvidet til at gjelde for Kongens Riger og Lande — Original-Aftryk hos Höpffner, med vedföiet kort Anvisning (paa Tydsk) om Redningsmidler i pludselige Ulykkestilfælde; nyt Aftryk med en udförligere vedföiet Anvisning 1817. — Qvart-Forr. for 1772, S. 36–44; Rubr. hos Schou V, 351. — **Uddrag.** 1772. 22. April.

Verordnung, wegen Rettung der durch plötzliche Unglücks-Fälle dem Anschein nach leblos gewordenen Personen.

Wir Christian der Siebende &c. Thun kund hiemit: — — — — — § 5) Dahingegen wollen Wir allergnädigst, dass demjenigen, welcher sich bei der Rettung eines todt-geschienenen Menschen geschäftig erwiesen, und durch seine Bemühung einen dem Anschein nach des Lebens beraubten Menschen würklich gerettet zu haben mittelst obrigkeitlichen Zeugnisses darthut, aus Unserer Casse eine Premie von fünf dänischen Ducaten, oder, falls es ihm lieber seyn sollte, eine Medaille von gleichem Werth zur Belohnung gereichet werden solle. — — — Gegeben auf Unserer königl. Residence Christiansburg in Copenhagen, den 22. April 1772.

Norske Kammers Skrivelse til Stiftamtmand Thodal, ang. islandske Embedsmænds Reiser ud af Landet. Khavn 5. Mai 1772. — Indholdet af denne Skrivelse er bekjendtgjort paa Althinget 1772, ved Stiftamtm. Thodals «Missive» 4. Juli s. A., indfört i Althingsb. Nr 28. Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 201. 5. Mai.

For at forekomme, at ikke de kongelige Betjente i Island skulle uden beföiet Aarsag, eller uden Hr. Stift-

[1]) Canc. Plak. 14. Septbr. 1798.

1772. amtm. Forevidende foretage sig nogen Reise fra Landet,
5. Mai. vilde De nu behagelig lade paa Landsthinget publicere: at ingen kongelig Betjent maa herefter understaae sig at begive sig fra Landet, forinden han först for Herr Stiftamtm. har andraget Aarsagen til sin Bortreise, og dertil erholdet Deres Tilladelse. Det Norske Kammer den 5. Maji 1772.

10. Mai. **Instruction af Collegium Medicum for Apotheker Björn Jonsson.** Khavn 10. Mai 1772. — Publiceret paa Althinget 1772 og indfört i Althingsb. s. A. Nr. 27. Steph. Eirikssons Samling paa Universitets-Bibliotheket, Nr. 2, S. 34–36.

Hvad sig hans Embede og Pligter som Apotheker i Almindelighed angaaer, da haver han sig at rette efter den ham allern. forundte Bestalling[1], og efter den endnu subsisterende ældre Medicinal-Forordning af 1672, indtil med förste en nyere kan ventes udgivet, som han da i alle Maader maa efterleve. Men hvad sig Taxten ok Betalingsmaaden efter Landets Beskaffenhed angaaer, da ville vi ham, efter herom förte Correspondence med Directionen for det almindelige Handels-Compagnie, fölgende Poster til sin nærmere Efterretning meddele: I Henseende til de Simplicia og Composita, samt deres Præparation og Priis, hvilken han som Apotheker er forbunden at holde, retter han sig efter den nye udkomne Pharmacopoea Danica og Taxa Medicamentorum, og i Særdeleshed efter det, som er anordnet for Apothekerne paa Landet[2]. — I Betragtning af Landets Tilstand og Handelsmaade, saasom der ikke alletider kan haves rede Penge til Medicamenters Betaling, saa bör Apothekeren ikke nægte at tage mod gode og dygtige Kjöbmandsvare, efter deres fastsatte Taxt. Men

[1] Bestalling 1. April 1772, ifölge Althingsb. s. A. Nr. 27, hvor den er anfört som oplæst.

[2] see For. 16. Juli 1772.

da saadanne Vare udkræve Husrum, ere ofte Bedærvelse underkastede, og ved Forhandling udkræve Bekostning for Transport og anden Uleilighed, saa tillades Apothekeren at regne alle saadanne Kjöbmandsvare uden Lagie, nemlig hver Fisk efter Landtaxten for 2 Sk. D. Cour., men de Vare som han saaledes i Betaling antager, og hvilke han ikke selv til noget Brug maatte behöve, bör han efter Compagniets Octroy levere i Handelen efter Landtaxten, forsaavidt samme kan være antagelige. Efter som Apothekeren bör bilægge sine Regnskaber med Attester, saa kan han heller ikke paabyrdes at udlevere Noget, uden enten imod Betaling af de Formuende, eller og, af de Fattige, imod Attest fra enhver Sognepræst, hvilke Attester, som billigt er, uden Betaling gives. De Medicamenter, som Landphysicus kunde behöve til sine Reiser, skal Apothekeren ham paa Requisition forskaffe, for hvilke Medicamenter Landphysicus siden quartaliter gjör rigtig Regning og erstatter enten betalte, eller forskaffer Apothekeren Sognepræstens Attest for de Medicamenter, som til Fattige ere udgivne. For udleverede Medicamenter til de Formuende nyder Apothekeren samme Privilegium in Concursu Creditorum, som andre Apothekere udi H. Maj[ts] Riger og Lande, dog at det iagttages, at Compagniet, efter allern. Resolution af 29. August 1763, er forundt Præference for alle andre Fordringer, næst de kongelige. Saasom den Gaard, hvori Apotheket er, tilforn allern. er forundt Frihed fra alle Slags Onera og Paalæg, saa forstaaer det sig, at denne Benaading fremdeles vedbliver, og fölger Apotheket og Apothekeren. Kjöbenhavn den 10. Maji 1772.

1772. 10. Mai.

Forordning ang. Midler mod Faaresygens Udbredelse i Island. Christiansborg 12. Mai 1772.

12. Mai.

— Denne Forordning, som er publiceret paa Althinget 1772 (Althingsb. s. A. Nr. III, 7), er emaneret saavel paa Islandsk som paa Dansk igjennem Finants-Collegium, og approberet

1772. 12. Mai. ved kgl. Resol. 4. Mai 1772 (see Finants-Collegii Forestillings-Protocoller i Indenrigsminister. Archiv: «kgl. Resolutioner fra 8. Jan. 1772 til 3. Junii 1772. Nr. 2», S. 598—603) Af den islandske Text findes Original-Aftryk hos Höpffner; Qvart-Forr. for 1772, S. 56—64; Rubr. hos Schou V, 353. — Af den danske Text: Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1772, S. 49—56; kort Uddrag hos Schou V, 352.

Forordning um meðöl til að hindra fjársýkinnar framgáng á Islandi.

Vèr Christian sá Sjöundi &c. G. Ö. V. að vegna þess vèr, með stærstu meðaumkun, erum áskynja orðnir, að sú landfordjarfanlega sauðfjárpest enn nú viðhelzt á Voru landi Íslandi, án þess að þar í mót sè fundinn nokkur fullkominn læknisdómur, og Vèr þarhjá sömuleiðis megum mjög ógjarna merkja, að Vorir undirsátar í nefndu landi eigi einasta í fyrstunni hafa sýnt stærstu forsómun í því: að þeir eigi hafa, svo mikið sem mögulegt var, hindrað sjúkdóminn að innþrengja sèr frá þeim stöðum, sem hann var áður kominn í, til hinna, hvar náttúran hefir gjört slíkar girðíngar og aðgreiníng, að háskinn kunni af vendast; heldur og einnig skulu margir hafa verið svo lèttsinnugir og ómannlegir, að þeir hafa fært sjúkt sauðfè inn í þær heilbrigðu sveitir, hvar af heil hèruð eru af sjúkdóminum yfirfallin; sömuleiðis skulu innbyggjararnir á þeim stöðum, hvar sjúkdómurinn hefir yfir gengið, eigi vera nóglega aðgætnir eður ásáttir um að afmá þær leifar af hinu sjúka sauðfè, sem enn nú eru hjá þeim, jafnvel þó að náttúran svo hafi umgirt þá, að þegar þeir vilja brúka ástundan og uppápössun, kunna þeir að hindra samgaungu með öðrum; en þvert þar í mót skulu þeir hafa inn tekið ósjúkt sauðfè meðal þess sjúka, hvarmeð þeir hafa gjört faraldrið viðvarandi og endalausl, þeim sjálfum til lánglum stærri skaða, en þó þeir, í staðinn fyrir 10 sjúka sauði, hefðu tillagt sèr 2 ósjúka, þegar þessum að eins hefði orðið haldið frá að koma meðal hinna sjúku, og jafnvel þó að einn og annar sýslumaður, bæði í þeim sýslum, hvar plágan hefir byrjazt við landamerkin millum sýslanna,

og í hinum öðrum, hvar hún hefir yfir gengið, hafi leitazt 1772.
við að fá innbyggjarana leidda til áðurgreindrar nytsamlegrar fyrirtektar, og þar til fengið flestra samþykki, þá skulu þó samt aðrir hafa sett sig þar í mót. Því höfum Vèr, uppá það að þessi skaðsemd, vegna nokkurra hirðuleysis og mótþróa, ekki skuli án hindrunar víðar útbreiða sig og upp svelgja það, sem ennú kynni eptir að vera, svo og einnig, að nytsamleg viðleitni, fjártímguninni til viðrèttíngar, í öðrum allareiðu eyðilögðum stöðum ei skuli verða hindruð, allranáð. fundið fyrir gott að tilsegja og befala, einsog. Vèr hèrmeð bjóðum og befölum: 12. Mai.

1) Að sýslumennirnir skuli, með vel grundaðri útmálun, sannfæra almúgann þar um, hversu skaðlegt, og eyðileggjandi það sè fyrir hvern mann sèr í lagi, og heila landið yfirhöfuð, að halda því sjúka sauðfè við lífið, allra helzt þar vorullin af þessu fè skal vera ódugleg, og innbyggjurunum til lítilla eður nær engra nota, hvers vegna þeim, því fyr því heldur, enn nú meðan nokkuð er eptir, byrjar að taka sèr fyrir, gjörsamlega að afmá þvílíkt sjúkt sauðfè, svovel þar, sem sjúkdómurinn hefir inn brotizt við landamerkin af þeim ósjúku sýslum, og þetta svo lángan veg, að menn kunni vissir um að vera, að spillíngin eigi sè lengra komin, allt með yfirvegun og samþykki hinna flestu bænda, sem hèr á bera skyn; sem og í þeim sýslum, hverjar plágan allareiðu hefir yfir gengið, í þessháttar landplázum, sem af náttúrunni eru innilokuð og afgirt, og þetta sömuleiðis með hinna flestu yfirvegun og samþykki, til þess að því ósjúka sauðfè, sem síðan verður innfært á slíka staði, verði, nær ástundan og umhyggja brúkast, haldið frá hinu sjúka. — 2) Þegar hið spillta sauðfè á þenna hátt hið fyrsta ár er afmáð í nefndum landplázum, svo taka menn sèr fyrir það næsta ár eptir að afmá það í því næsta bygðarlagi, í svoddan víðáttu, sem, með góðri forsjá, má hægast verja fyrir allri samblöndun með hinu sjúka sauðfè; og á þenna hátt á að framhalda afmán hins sjúka fjár ár eptir ár, svo lengi

1772. nauðsyn krefur. — 3) Strax eptir að sauðfèð á sèrhverj-
12. Mai. um stað er afmáð, eiga menn að fyrir taka hinna gömlu fjárhúsa eyðileggíng, þá hið gamla torf þar af skal burt flytjast á eitt afsíðis pláz, og annaðhvort upp brennast, eður grafast niður, svo djúpt í jörðina, að engin spillíng þar af orsakast kunni; steinunum þar af skal kasta burt á sama hátt, eður að minnsta kosti dreifa þeim út á bersvæði, svoleiðis, að veður og vindur kunni veturinn yfir á þeim að leika; og svíða timbrið vel í eldi, ef það eigi verður brúkað til annara nytsemda, og nýtt timbur ekki getur fengizt, svo sá spillíngar-eimur, sem líklegt er að þar við loði, kunni að útbrennast. — 4) Á mæninum á þeim nýju fjárhúsum, sem í hinna gömlu stað upp bygð verða, hver, nær guð gefur blessan til sjúkleikans rènunar og sauðfjárins tímgunar, eiga að byggjast hærri og rúmbetri, til þess að fèð, einsog híugaðtil verið hefir, standi eigi of þètt tilsamans, hvað eð jafnvel alleina getur orsakað sjúkdóm hjá fènu, gjöra menn glugga, helzt lángan og mjóan, til þess að sá hiti og suddi, sem alltíð, og allra mest í faraldurs-sjúkdómum, er fènu skaðvænlegur, megi þar í gegnum upp stíga[1]. — 5) Þegar búið er að slátra því sjúka sauðfè, og það svoleiðis er afmáð, sem ske skal á hausttíma, má ósjúkt fè eigi aptur inn takast fyr en sumarið eptir. — 6) Sýslumennirnir í þeim sýslum, hvar fjárpestin ekki er, eður hefir verið, skulu tilhalda þeirra undirhafandi sýslu innbyggjurum að selja þeim, sem hafa eyðilagt hið sjúka sauðfè, aptur annað ósjúkt, með bærilegasta og minnsta verði, sem mögulegt er, til hvers þeim og byrjar að vera viljugum og skyldugum, bæði af meðaumkun yfir þeim, er skaðann hafa liðið, sem og sèrdeilislega til þar með að afbægja þeim yfirhánganda háska, sem jafnvel kynni að ná til þeirra sjálfra. — 7) Með þess nýja sauðfjár innfærslu, hvað fátt sem það vera kann, má brúkast hin nákvæmasta uppápössun og varúð; sèrdeilis-

[1]) Toldk. Skriv. 2. Marts 1776.

lega skal ullin og skinnin af því sjúka fè vera þvegin, 1772.
verkuð og nýtt til brúkunar, áður en hið ósjúka fè 12. Mai.
kemur; klæði þeirra, sem hirða og mjólka hið ósjúka fè, eiga annaðhvort að vera ný, eður og þau gömlu fullkomlega vel þvegin og hrein; þeir mega heldur aldrei koma í þá staði, hvar sjúkdómurinn er, svo þeir ekki færi spillínguna með sèr; miklu síður má nokkurr voga að færa ull, skinn, eður nokkurn sauð inn (í sveitina) frá hinum sjúku stöðum, hvarmeð hreppstjórarnir í sèrhverjum hrepp skulu hafa svo nákvæma og alvarlega umsjón, sem þeir vilja af Oss allranáðugast álítast og aktast að vera vandlátir um þeirra sjálfra og landsins velferð. Hver sem fyrst verður var við nokkurn, sem hèr á móti brýtur, skal undir straff eptir málavöxtum, ef það forsómast, og verður síðan opinbert, strax gefa það hreppstjórunum til vitundar, og þá skal það innfærða sauðfè án uppihalds eyðileggjast. Hreppstjórarnir þar á mót skulu angefa þetta fyrir sýslumanninum, og hann fyrir hærra yfirvaldi, hvareptir stiptamtmaðurinn skal gefa sökina til vitundar í Voru norska Cammeri, þá þeim seku skal verða uppálagt slíkt straff, er þeir forþèna, sem Vorum boðum eru óhlýðugir, og leitast við að færa föðurlandið í ólukku. — 8) Með nefnda eyðileggíng hins spillta sauðfjár byrjast á sömu tíð í suður-, norður- og vestur-fjórðúngum landsins, nefnilega í Rángárvalla sýslu, og Svarfaðardalnum í Vaðla sýslu, samt í þeim sóknum í Barðastrandar- og Stranda-sýslum, hvar sjúkdómurinn seinast er kominn, eður hefir byrjað að innsmeygja sèr, og sem liggja næst við þær, sem enn eru ósjúkar; og þegar einu bygðarlagi eður sýslu er aflokið, skal útrætíngin fyrir hendur takast í því næstliggjandi plázi, á þann hátt, sem í 2. artícula er boðið. — 9) Ef tvær sýslur nokkurstaðar liggja tilsamans, án þess að milli þeirra finnist svoddan náttúrleg aðgreiníng, sem hindra kunni sauðfjárins samgaungu á báða vegu, þá skal, eptir beggja sýslumannanna og innbyggjaranna beztu yfirvegan, svo stórt landpláz í báðum

1772. 12. Mai. sýslum í senn útveljast, að fást kunni slík náttúrleg vörn eður girðíng, sem, með aðstoð af nóglegri ástundan og vöktun, kann hindra þess heilbrigða og sjúka fjár samgaungu. — 10) Í þeim sýslum, hvar fjárpestin enn nú eigi er komin, en nálægist þó, skulu sèrdeilislega sýslumennirnir með stærstu ástundan láta sèr vera umhugað, á þeim stöðum, sem helzt er uggvænt að hún muni sèr inn þrengja, að gjöra svo góða og ánægjanlega útvegi, sem mögulegt er, til að hindra hennar framgáng. — 11) Og þareð það, í tilliti til víðáttu og stærðar þeirra hèraða, hvar sjúkdómurinn nú gengur, útheimtir nokkur ár, áður hið sjúka sauðfè verður alstaðar afmáð, og vèr þarfyrir finnum það að vera sèrdeilis æskilegt, ef finnast mættu slík meðöl, með hverjum hið spillta sauðfè kynni, með iðulegri uppápössun, að haldast í því standi, að þess eigendur kynnu að hafa nokkurnveginn gagn af því, meðan útrætíngin enn nú eigi kann til þeirra að ná; því er Vor allranáðugasti vili og befalíng, að landphysicus skrifi, í landsins túngumáli, skýra undirvísun og fyrirskript um þá meðhöndlan, sem og læknisdóma og önnur meðöl, sem annaðhvort kynnu allareiðu að vera fundin, eður framvegis kunna að finnast þènanleg til að fyrirbyggja og hnekkja sjúkdómsins afli, að minnsta kosti svo mikið, að fèð kynni á meðan gjöra nokkuð meira gagn, en vanalega fæst af hinu spillta fè, og að slík undirvísun og fyrirskript verði útgefin á prent, öllum til upplýsíngar. — 12) Annars ber stiptamtmanninum, eptir beztu yfirvegan með viðkomandi embættismönnum, að koma því til vegar, að þessi landinu svo makt áliggjandi sök verði sett í mögulegustu framkvæmd og execution. Hvar eptir allir viðkomendur sig allraundirdánugast hafa að rètta og halda. Því bjóðum og befölum Vèr hèrmeð öllum og sèrhverjum, sem þessi Vor forordning undir Vors Finance-Collegii signeti tilsend verður, að þeir láti hana á tilheyrilegum stöðum, öllum til eptirrèttíngar, strax upplesa og auglýsa. Gefið

á Voru Sloti Christiansborg í Vorum konúnglega Residentz-stað Kaupmannahöfn, þann 12. Maji 1772. 1772. 12. Mai.

Forordning, angaaende Midler til at forekomme Faaresygens Udbredelse i Island.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at som Vi med megen Ömhed erfare, at den landfordærvelige Faarepest endnu holder ved i Vort Land Island, uden at noget tilstrækkeligt Lægemiddel derimod er udfundet, og Vi derhos tillige meget ugjerne maa fornemme, at Vore Undersaatter i bemeldte Land, ikke alene af Förstningen have viist störste Skjödeslöshed med: ikke, saavidt mueligt, at forhindre Sygdommen fra de besmittede Steder at indtrænge sig til de, hvor Naturen har gjort saadanne Grændser og Skillerum, at Faren kunde afværges, men endog, at Mange skal have været saa letsindige og umenneskelige, at de have bragt smittede Faar ind i sunde Böigder, hvorved hele Herreder ere af Sygdommen angrebne; ligeledes skal Indbyggerne paa de Steder, Sygen har overgaaet, ikke være omhyggelige nok for, eller enige om, at afskaffe de Levninger af syge Faar, som endnu ere hos dem, uagtet dog Naturen saaledes har omgjerdet dem, at de, naar de ville bruge Flid og Paapasselighed, kunde forhindre Fælledsskab med andre, men de skal have tvertimod indtaget friske Faar iblandt de syge, hvorved de have gjort Plagen vedvarende og uophörlig, dem selv til meget större Skade, end om de, istedenfor 10 syge, havde skaffet sig 2de sunde Faar, naar disse kunde vogtes fra at komme blandt andre besmittede; og uagtet en og anden Sysselmand, saavel i de Sysseler, hvor Plagen har begyndt paa Grændserne, som i de andre, hvor den har raset, have sögt at bringe Indbyggerne til bemeldte nyttige Foretagende, og dertil erholdet de Flestes Samtykke, skal dog andre igjen have sat sig derimod: saa have Vi, paa det ikke dette Onde, formedelst Nogles Skjödeslöshed og Modtvillighed, skal uden Hinder videre

1772. udbrede sig, og opsluge det, som endnu kunde være
12. Mai. i Behold, samt nyttige Forsög til Faareavlingens Oprettelse paa andre allerede ödelagde Steder blive forhindrede, allern. fundet for godt at anordne og befale, ligesom Vi og hermed byde og befale:

1) At Sysselmændene skulle med grundige Forestillinger före Almuen til Gemytte, hvor skadeligt og ödelæggende det er, for hver Mand især, og for Landet i Almindelighed, at vedligeholde de syge Faar, allerhelst da Föraarsulden af disse skal være uduelig, og Indbyggerne til saare liden eller slet ingen Nytte, hvorfor de, jo för jo heller, medens endnu Noget er tilovers, maae foretage sig aldeles at udrydde saadanne syge Faar, saavel der, hvor Sygdommen har brudt ind paa Grændserne af de sunde Sysseler, og det paa saa lang Strækning, at man kan være forvisset om, at Smitten ikke er kommen længere, altsammen med Overlæg og Samtykke af de fleste Bönder, hvilke derom kunde have Kundskab, som og i de Sysseler, hvilke Plagen allerede har overgaaet, paa saadanne Strækninger, som af Naturen ere indsluttede og aflukkede, og dette ligeledes med de Flestes Overlæg og Samtykke, paa det de siden paa disse Steder indförende friske Faar kunde med anvendt Flid vogtes fra de syge. — 2) Naar de befængte Faar saaledes det ene Aar ere blevne udryddede paa bemeldte Strækninger, foretages Udrydningen det fölgende Aar paa næst grændsende Strækning, i saadan en Omkreds, som bekvemmeligst kan, med god Forsyn, fredes fra Sammenblandelse med syge Faar, og saaledes fortsættes Udrydningen Aar efter andet, saalænge Fornödenheden det maatte udfordre. — 3) Saasnart som Faarene paa hvert Sted ere udryddede, foretages de gamle Faarehuses Ödelæggelse, hvis gamle Törv henföres paa et afsides Sted, og enten opbrændes eller og nedgraves saa dybt i Jorden, at ingen Smitte derved kan foraarsages; Stenene deraf bortkastes paa lige Maade, eller i det mindste udspredes paa aaben

Mark, saaledes, at de ligge blotte for Luften Vinteren over, og Tömmeret, om det ikke kan anvendes til andet Brug, og nyt ikke kan haves, svides stærk i Ilden, paa det den formodentlig vedhæftende Smitte derved kan forbrændes. — 4) Överst paa Taget af de, i de gamles Sted, opförende nye Faarehuse, hvilke, naar Gud giver Velsignelse til Sygens Aftagelse og Faarenes Tilvæxt, maae bygges höiere og rummeligere, paa det ikke Faarene, som hidindtil er skeet, skulle staae altfor tæt tilsammen, hvilket endog alene kan foraarsage Sygdom iblandt dem, gjöres en Aabning, helst lang og smal, at den Hede og Damp, som altid, og allermeest i smitsomme Syger, er skadelig for Faarene, derigjennem kan opstige. — 5) Efterat de syge Faar ere nedslagtede, og saaledes udryddede, hvilket skal skee om Efterhösten, maae friske Faar ikke tages ind igjen, förend Sommeren efter. — 6) Sysselmændene i de Sysseler, hvor Faaresygen ikke er eller haver været, skulle tilholde deres underhavende Sysselers Indbyggere, at sælge til dem, som have ödelagt de syge Faar, andre friske igjen, for den billigste og ringeste Priis som mueligt er, hvortil de og bör være villige og pligtige, saavel af Medlidenhed over dem, der have taget Skade, som i Besynderlighed for derved at forekomme den overhængende Fare, som og kunde række til dem. — 7) Med de nye Faars Forplantning, i hvor lidet Antallet end kunde være, maa yderste Flid og Varsomhed iagttages; især maa Ulden og Skindene af de Syge være toede, virkede og anvendte til Brug, förend de Friske komme; deres Klæder, som rögte og malke de friske Faar, maae enten være nye, eller og de gamle tilstrækkelig toede og rene; de maae heller aldrig komme paa de Steder, hvor Sygdommen er, for ikke at bringe Smitten med sig; meget mindre maa Nogen understaae sig at bringe Uld, Skind eller noget Faar ind fra de besmittede Steder, hvormed Repstjorerne i hver Rep skulle have saa nöie og nidkjær Indseende, som de

1772. 12. Mai.

1772. ville af Os allern. ansees og agtes nidkjære for deres
12. Mai. egen og Landets Velfærd. Hvo som förſt overkommer Nogen, der maatte handle herimod, skal, under vilkaarlig Straf, om det forsömmes og siden bliver bekjendt, strax angive det for Repstjorerne, da de indbragte Faar uden Ophold ödelægges. Repstjorerne igjen skulle angive det for Sysselmanden, og han for höiere Övrighed, hvorefter Stiftamtmanden haver at indberette Sagen til Vores Norske Kammer, da den Skyldige skal blive paalagt saadan Straf, som de fortjene, der ere Vore Befalinger overhörige, og söge at bringe Fædernelandet i Ulykke. — 8) Med foranförte Udrydning af de befængte Faar begyndes paa een Tid i Sönder-, Nord- og Vesterdelen af Landet, nemlig: i Rangervalle Syssel og Svarfaderdalen i Vadle Syssel, samt i de Præstegjelde i Bardestrands og Strande Sysseler, hvor Sygen sidst maatte have begyndt at indsnige sig, og som ligge næst ved de endnu ubefængte, og naar da et Böigdelav eller et Syssel er færdigt, foranstaltes Udrydningen i det nærmest tilgrændsende, paa den ved 2. Art. anbefalede Maade. — 9) Skulde tvende Sysseler nogensteds stöde tilsammen, uden at der imellem dem findes noget naturligt Skillerum, som kunde hindre Faarenes Sammenkomst fra begge Sider, skal, efter begge Sysselmænds og Indbyggernes bedste Overlæg, saa lang Strækning med det samme udsees i det andet Syssel, indtil saadant naturligt Modværn kan haves, som, ved Hjelp af tilstrækkelig Flid og Vogtning, kan hindre de sunde og syge Faars Sammenkomst. — 10) I de Sysseler, hvor Pesten endnu ikke er kommen, men dog nærmer sig til, skulle især Sysselmændene med yderste Flid lade sig være angelegen: paa de Steder, hvor den heist befrygtes at kunde indtrænge, at gjöre saa gode og tilstrækkelige Anstalter, som mueligt er, til at hindre deres Fremgang. — 11) Og da det, i Betragtning af de befængte Egnes vidtlöftige Strækning, kan medtage nogle Aar, inden de syge Faar kunne overalt udryddes, og

Vi altsaa finde det at være særdeles önskeligt, om der kunde haves saadanne Midler, hvorved de befængte Faar kunde ved flittig Oppasning holdes i den Stand, at deres Eiere kunde have nogenledes Nytte af dem imidlertid, saalænge Udrydningen endnu ikke kan komme til dem: saa er Vor allern. Villie og Befaling, at Landphysicus forfatter i Landets Sprog en oplyselig Underretning og Forskrift om den Behandling, samt Lægeog andre Midler, som enten maatte allerede være befundne, eller efterhaanden kunde befindes tjenlige til at forekomme og svække Sygdommens Kraft, i det mindste i den Grad, at Faarene imidlertid kunde bringe nogen mere Nytte, end som sædvanlig haves af befængte Faar, og at saadan Underretning og Forskrift da udgives i Trykken til Alles Efterretning. — 12) Iövrigt haver Stiftamtmanden, efter bedste Overlæg med vedkommende Betjente, at see denne for Landet saa magtpaaliggende Sag sat i muligste Drift og Execution. Hvorefter alle Vedkommende sig allerund. have at rette og forholde. Thi byde og befale Vi hermed Alle og Enhver, som denne Vor Forordning under Vort Finance-Collegii Seigl tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residencestad Kjöbenhavn den 12. Maji Anno 1772[1].

[1]) Ved Norske Kammers Skrivelse til begge Biskopperne i Island, d. 19. Mai 1772 (Isl. Copieb. Litr. Q, Nr. 213) anmodes de om at foranstalte, at denne For. oplæses paa Prædikestolene overalt, men især i de Distrikter, hvor Pesten havde taget Overhaand, og i Grændsebygderne mellem de befængte og ubefængte Steder, samt at Præsterne tillige indskjærpe Almuen dens Efterlevelse, idet Biskopperne henvises til Stiftamtmanden for at erholde tilstrækkeligt Antal Exemplarer i det islandske Sprog; Skriv. til Stiftamtmanden, Amtm. Stephensen og det islandske Handels-Compagnie, vedrörende samme Gjenstand: Copieb. sst. Nr. 214—217.

1772. 16. Mai.

Commissorium til at undersöge og paakjende en Sag mellem det islandske Interessentskab og Handels-Compagniet. Christiansborg 16. Mai 1772[1]. — Canc. Archiv. 4de Departem. Registrant, S. 198—209; Uddrag i Pontoppidans Samlinger til Handels-Magazin for Island II, 105—107.

Christian den Syvende &c. Vide maae I, Magnus Olafsen, Vicelaugmand for Sönden og Östen paa Vort Land Island, og Sivert Sivertsen, Landsthingsskriver paa bemeldte Vort Land Island: at eftersom Skule Magnussen, Landfoged paa meerbemeldte Vort Land Island, for Os allerund. haver andraget, at efterat Vores octroyerede almindelige Handels-Compagnie havde erholdet Octroy paa 20 Aar, eller fra 1764 Aars Begyndelse til 1783 Aars Udgang, over den islandske Handel, skal de ligeledes i Aaret 1764 den 2. Aprilis have faaet oprettet en Contract, hvorved de udi Island anlagde kongelige Indretninger bleve associerede med bemeldte Compagnie udi den selvsamme og ligesaa lang en Tid, hvorimod Compagniet skal have indgaaet at betale til Indretningerne af deres Gjeld 5000 Rd.; assistere at deres Väre paa bedste Maade kan anvendes til deres övrige Gjelds Afbetaling; ei alene ved Magt holde Indretningerne, men endog foröge og forbedre dem, alt ifölge Interessentskabets confirmerede Convention; bruge Islands egne Börn ved Indretningerne og forunde dem deres Levebröd ved Handelen; aarlig betale den faldende Uddeling til Indretningerne, lige med andre Compagniets Participantere, af halvtredsindstyve Actier til fulde fournerede med 500 Rd., med videre. — Men Compagniet skal ikke have holdt nogen af berörte Conditioner, tvertimod skal de have indeholdt 2000 Rd. af de til Gjeldens Afbetaling udlovede bemeldte 5000 Rd.; forvoldet anseelig Tab ved Varenes Afhandling, hvorved skal være forhindret, at de fra Indretningerne til Vores Cassa svarende 3326 Rd. 75½ Sk. ei endnu

[1]) Reskr. 12. Mai 1779.

haver kundet præsteres, ganske ödelagt adskillige vigtige Artikler af Indretningerne, ophævet deres Oeconomie, bortviist de anlærte Folk uden al Godtgjörelse eller Andres Antagelse i deres Sted, og for en Commissionsret sögt Indretningens Interessentere om et nyt Tilskud af 5000 Rd. til Handelen, hvilken deres Prætension ved Vores Höiesteret den 14. Martii 1769 allern. er bleven paakjendt saaledes, at Directeurerne maatte ved Auction bortsælge de Udeblivendes Actiebreve, imod at udbetale Vedkommende den deraf udkommende Summa, men Indretningernes Contra-Prætensioner afviste, som Ting, der ikke flöd af det iflölge Hoved-Commissorio anlagde Sögsmaal, hvorefter Compagniet den 20. Aprilis 1770 ved Auction skal have bortsolgt nogle af dem, uden Indretningernes Interessenteres Vidende, opdigtede Actie-Breve, og, tvertimod Höiesterets-Dom, selv beholdt den deraf udkomne Summa. — Da nu Compagniets Direction, ifölge deres til Vores Norske Kammer over de fleste af denne Sags Hovedposter indsendte Betænkning, dat. 9. Martii sidstleden, paa slig en Grund skal ville tilegne sig Eiendomsret i Indretningerne, og ei have agtet hverken Vores forrige Kammer-Collegii til dem ergangne Anmodning om Indretningernes Vedligeholdelse, ei heller nuværende Rentekammers Mægling, at afgjöre Sagen uden Proces og Vidtlöftighed; saa haver bemeldte Landfoged Schule Magnussen, paa samtlige de islandske Interessentere udi de saakaldede nye Indretninger, deres Vegne, derhos allerund. begjert, at Vi allern. ville befale eder som Commissarier at paakjende disse de islandske Interessenteres Prætensioner til det almindelige Handels-Compagnie og dets Directeurer, og derunder i Særdeleshed disse Poster: 1772. 16. Mai.

1) Da Handels-Compagniet ei haver efterkommet den imellem de islandske Interessentere og Compagniet oprettede Contract af 2. Aprilis 1764, men efterladt at betale Interessentskabet de i samme belovede 5000 Rd., hvorpaa de alene have betalt 3000 Rd., om da ikke

1772. 16. Mai. Handels-Compagniet og dets Directeurer bör strax udbetale Interessentskabet de resterende 2000 Rd., med lovlig Rente fra den Dag de skulde været betalte. — 2) Da Compagniet ei, efter Contracten af 2. Apr. 1764, har villet fournere den islandske Fabrique med Uld, men ved Skrivelse af 27. Martii 1767 communiceret Supplicanten deres tagne Resolution, med at bortvise Arbeiderne fra Fabriquen, hvorved de fleste paa Livstid vare engagerede, ophævet Oeconomien, bortsolgt de didhenhörende Creaturer, og saaledes ganske ödelagt den Fabrique, som de efter Contracten burde vedligeholdt, forbedre og i uskad Stand tilbagelevere Interessentskabet ved Handels-Compagniets Octroys Udgang; hvorledes bemeldte Handels-Compagnie da for saadanne deres Omgang og Behandling bör være at ansee, og hvad Reparation og skadeslös Erstatning Interessentskabet bör nyde for Tabet af de anlærte Folk, som nu ikke paa Stedet igjen leveres, og hvad Godtgjörelse de fra Fabriquen afskedigede Folk bör nyde for den dem saaledes fratagne Næringsvei. — 3) Da Handels-Compagniets Directeurer have aldeles ophævet Reebslager-Professionen paa Landet, som en Landets Nærings- og Handelsvei, hvorledes de da for denne deres Behandling kan være at ansee. — 4) Om Directeurerne ikke bör betale Præsten ved Reykevig og de nye Indretninger hans Lön, efter en med hannem indgaaet Contract, som ved Hjemthingsdom er stadfæstet, og de dog til denne Tid have indeholdt. — 5) Hvad Reparation og Erstatning Directeurerne bör give, fordi de have ganske og aldeles ophævet en af de fornemste Hovedposter i de islandske nye Indretninger, som er Hukkert-Fiskeriet, tilligemed al den deraf flydende Information for Indbyggerne i Söfarten og Navigationen, og bortsolgt de dertil bekostede Fartöier ved offentlig Auction. — 6) Da Directeurerne ved Contracten og deres Skrivelse af 13. Maji 1765 have forbunden dem til at betale de islandske Interessentere deres Svovel

med 3 Rd. pr. Centner, dog siden ved Auction deraf bortsolgt et anseeligt Quantum ringere end til denne Priis, hvoraf opstaaer et Tab for Interessenterne af 340 Rd. 34 Sk., om da ikke Directeurerne skal betale dem dette Tab igjen med Rente, ligesom og paa samme Maade det Tab af 691 Rd., som Indretningerne maatte tage ved deres Klædevares Afhandling. — 7) Om Compagniet ikke bör betale til Interessenterne den dem tilfaldne Uddeling i Compagniet Aar 1765 med 1400 Rd., samt Renterne deraf, saavel som de paa Processen udi den af dem anlagde Actie-Tilskuds-Sag medgangne Omkostninger med 400 Rd., eftersom de, tvertimod Commissionens og Höiesterets Domme, indesidde med de for Actie Brevene udkomne 5044 Rd. — 8) Om ikke bemeldte Compagnie bör have den af 2. Apr. 1764 indgaaede Contract og Accord aldeles forbrudt, og om de ikke bör være pligtige under en vis anseelig Mulkt, og inden en vis kort Tid, at sætte de islandske Indretninger i samme Stand, som de vare den 1. Januarii 1764, og samme til Interessenterne levere, og i Mangel deraf, hvad de for samme bör betale Interessentskabet og Landet. — 9) Da Compagniet ei haver kunnet formaae Supplikanten til at samtykke udi deres tagne Forholdsregler til Indretningernes Undergang, saa haver Directionen frataget ham, siden den 1. Julii 1769, den ham tillagde Directeurs-Lön ved Fabriquen, om da ikke Compagniet samme bör erstatte med de aarlig stipulerede 300 Rd. — 10) Som nu Compagniet videre, ved deres Process og Behandling ved Indretningerne, haver foraarsaget Supplikanten 5 Reiser til Kjöbenhavn, men derhos nægtet ham at medföre de til hans Underholdnings Fornödenhed behövende Vare, om de da ikke, ifölge Octroyens 35. Post, bör betale ham Avancen paa Varene i Proportion af Underholdningen, for hver Reise 350 Rd. — Og 11) Da de islandske Interessentere endnu, foruden disse her specificerede Poster, kan have adskillige andre Prætensioner paa Directeurerne, [om de da ikke have]

1772. 16. Mai.

1772. at tage under Paadömme alle de Prætensioner og deraf fly-
16. Mai. dende Paastand, som Interessentskabet, ifölge Contracten og videre indgaaede Forpligtelse, maatte finde fornöden under Processen at fremföre, samt om ikke Directeurerne og Compagniet bör betale de islandske Interessentere denne Commissions og Processes Omkostninger.

Thi er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I rette eders Leilighed efter, som Commissarier, at foretage eder forskrevne Sag, og derved i alle Maader at forholde eder efter den fra Vores Danske Cancellie den 14. Junii 1771 udgangne Plakat. — Herhos have Vi og allern. bevilget, at hvis Vidner Parterne til Sagens Oplysning kan have, og ei tilforn for andre Retter edeligen ere afhörte, maae for eder udi Commissionen efter Loven föres og afhöres. Ligesom Vi og allern. have bevilget, at den i Sagen udtagende Commissions-Stævning, samt forefaldende Forelæggelser og Vidne-Stævninger, maa for Compagniets ved Indretninger i Island holdende Directeur eller Fuldmægtig forkyndes, hvorefter Compagniet skal være pligtig at svare til Sagen og derudi at taale Dom; dog skal denne Vores Bevilling for Compagniets Directeurer forud bekjendtgjöres. Givet &c. Christiansborg den 16. Maji 1772. [ad mandatum].

21. Mai. **Kaldsbrev og Bestalling for Eyjolf Jonsson som Observator i Island. Christiansborg 21 Mai 1772.** — Canc. Arch. 4. Departements Registrant, S. 210—211. Om den astronomiske Indretning i Island see J. Erichsens «Forberedelse» til Olavii Reise, S. CLXI—CLXV.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at Vi allern. have beskikket og forordnet, saa og hermed beskikke og forordne Studiosum Ejolfer Johnsen til at være Sognepræst til Stadestad Præstekald udi Skalholt Stift paa Vort Land Island, naar den der nu værende Sognepræst Hr. Jon Magnusen enten ved Döden afgaaer, eller Kaldet paa anden Maade lovlig ledig vorder, saafremt han

ellers, efter foregaaende Overhörelse, i Lærdom saa dygtig, i Liv og Levnet saa skikkelig, og af den Alder efter Loven befindes, at hannem Prædike-Embedet kan betroes. — Og skal han tillige som Observator forrette astronomiske Iagttagelser der paa Landet, hvormed han strax skal gjöre Begyndelse, alt efter den ham meddelende Instructions videre Tilhold og Formelding, for hvilken hans Tjeneste Vi allern. have tillagt ham firesindstyve Rigsdaler aarlig, indtil forbemeldte Stadestad Kald ledig vorder, da den ham tillagte Lön af 80 Rd. aarlig, som Observator, ophörer; og som Stadestad Præstekald er paalagt at holde en Eleemosynarium, saa maa bemeldte Eyolfor Johnsen, med Biskoppens Minde, dertil udsöge et bekvemt Subjectum, som kan lære at gaae ham tilhaande, og tillige selv faae nogen Indsigt i Astronomien. Thi skal han være Os, som sin absolut og souveraine &c. Christiansborg den 21. Maji 1772.

1772. 21. Mai.

Instruction for Eyjolf Jonsson, som **Observator i Island.** Christiansborg 21. Mai 1772. — Canc. Arch. 4. Departements-Registrant, S. 211—215. 21. Mai

Instruction, hvorefter Vi Christian den Syvende &c. allern. ville, at Eyolfer Johnsen, som Observator paa Vort Land Island, ved hans astronomiske Iagttagelser m. v. sig allerund. haver at rette og forholde.

1) Haver han strax med Stiftamtmandens Approbation at udvælge det bekvemmeste Sted paa Stadestad Præstegaard i Sneefjelds Syssel til Observatorii Bygning, samt Værelser for Observator, og strax at lade begynde at bygge derpaa. — 2) Haver han at holde en ordentlig Protocol over sine Observationer, saaledes som han er vant til at see paa Kjöbenhavns astronomiske Taarn, og skal derudi anföres: a) Observationer af Barometro,

[1]) jevnf. Instruction 21. April 1779.

1772. 21. Mai. Thermometro, Vinden og Veiret for hver Dag i Aaret; b) de daglige Observationer, som gjöres for at være forsikkret om Uhrværkernes Gang; c) andre Observationer, som sjeldnere falde ind, hvorved skal anföres, hvad Iagttagelser han havde anstillet for at forsikkre sig om Observationernes Rigtighed, og ligeledes hvad han har gjort for at verificere Instrumenterne, naar dette maatte holdes fornödent; d) denne Protocol haver han at före saa tydelig, at Enhver kunde betjene sig af den, om end Observator var död eller ikke var nærværende, at kunne forklare hvad i Protocollen var skrevet; e) foruden at, om nogen særdeles ny Begivenhed paa Himmelen maatte indtræffe, hvilken altid skal iagttages, skal de Observationer, som först og fornemmelig foretages, sigte til at bestemme Længden og Breden af Observationsstedet. Og skal Observator altid staae i nöie Brevvexling med Professor Astronomiæ og andre Mathematicis og Physicis i Videnskabernes Societet i Vores kongelige Residentsstad Kjöbenhavn, og findes villig at foretage hvad Observationer som ham af dem maatte anbefales. — 3) Stiftamtmanden paa Island skal i Almindelighed, saavel nu som i Fremtiden, have Opsigt med, at Vores Hensigt ved denne nye Indretning i Alt opfyldes, til hvilken Ende han og til Vores Danske Cancellie, ligesom Observator til Professorem Astronomiæ hvert Aar ved Skibenes Afgang haver at indberette, hvorvidt med Indretningen var kommen. Saa skal og Observator hvert Aar indsende til Videnskabernes Societet en Gjenpart af sin Observations-Protocol fra 1. Julii til 1. Julii, og ved hvert Aars Althing paa Island skal han forevise Stiftamtmanden sin Original-Observations-Protocol, som da paa Gjenparten, der skal sendes til Kjöbenhavn, haver at tegne, at Originalen, hvormed samme er ligelydende, er ham foreviist. — 4) De til Observationers Iagttagelse fornödne Instrumenter bliver ham af Stiftamtmanden overleveret, imod hans derfor udgivende Beviis, efter

det derover forfattede Inventarium, for at blive bestandigt til saadant Brug, og ifald han endda maatte behöve Noget, enten af Böger, Instrumenter eller smaae Redskaber, kunde han derom melde sig til Videnskabernes Societet eller Professor Astronomiæ. Imidlertid indsender han strax en Fortegnelse over hvad ham saaledes af Stiftamtmanden er overleveret, saavel som og hvad han tilforn har havt med sig, som skal tilhöre Observatorium og af Efterkommerne igjen imod Quittering modtages. Givet &c. Christiansborg den 21. Maji 1772. [ad mandatum]. 1772. 21. Mai.

Reskript til Stiftbefalingsmand Thodal, ang. Observator, hans Bopæl o. s. v. Christiansborg 21. Mai 1772[1]. — Canc. Arch. 4. Departements Registrant, S. 215—218. Uddr. hos Fogtm. VI. 1, 351. 21. Mai.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Da Vi under denne Dags Dato allern. have beskikket Studiosum Eyolfer Johnsen, som forhen har været Observator paa det astronomiske Taarn i Vores kongelig Residencestad Kjöbenhavn, til at være Sognepræst til Stadestad Præstekald udi Skalholt Stift paa Vort Land Island, naar den der nu værende Sognepræst Hr. John Magnusen enten ved Döden afgaaer, eller Kaldet paa anden Maade lovlig ledig vorder, saa og tillige som Observator at forrette astronomiske Iagttagelser der paa Landet, alt efter den ham meddelende Instructions videre Tilhold og Formelding: saa tilskikke Vi dig herhos det for ham udfærdigede Kaldsbrev og Instruction, hvilket du haver hannem at tilstille; og som Vi til den Ende allern. have bevilget, at der maa bygges et lidet Huus til Observator, tilligemed et Observatorium, hvortil, samt det videre dertil hörende, Vi have skjænket 300 Rd., af hvilke dig nu fra Vores Finantscollegio skal vorde

[1]) Reskr. 5. Mai 1774.

1772. 21. Mai. tilsendt 250 Rd., tilligemed de bevilgede 80 Rd. til Observatoris Lön, saa haver du hannem saadant at tilkjendegive, samt at det maa være ham tilladt: paa Stadestad Præstegaard i Sneefjelds Syssel med din Approbation at udvælge det bekvemmeste Sted til Observatorii Bygning, samt Værelser for Observatori, hvorudi ingen Hindring maa gjöres, naar du finder Johnsens Forslag tjenlig til de gjörende Observationers muueligste Vished. Af de ovenmeldte 250 Rd. haver du at besörge de til Indretningen behövende Materialiers Indkjöb, samt Arbeidsfolkenes Afbetaling, men til at bestride de löbende Smaa-Udgifter kan du levere Johnsen saa mange Penge, som du dertil maatte finde fornöden, og ifald til Indretningen endnu skulde behöves lidet mere, haver du dertil at gjöre Forskud, som dig igjen efter aflagde Regnskab skal vorde erstattet. I lige Maade haver du og af de 80 Rd. Lön at betale fornævnte Eyolfer Johnsen hans Andeel quartaliter eller hvert Halvaar, ligesom han det maatte behöve, hvilken Lön skal tage sin Begyndelse fra hans Kaldsbrevs Dato. — Og som dig fra Professor Astronomiæ, Os elskelig Etatsraad Chr. Horrebow, vorder tilsendt de til de astronomiske Iagttagelser fornödne Instrumenter, saa haver du derover, samt ellers over Alt, hvis til denne Indretning henhörer, at forfatte et ordentlig Inventarium, og derefter samme til Johnsen, imod hans derfor udgivende Beviis, at overlevere, paa det de altid saaledes kunde blive til Brug for Observator paa Island. Iövrigt ville Vi allern., at Stiftamtmanden, saavel nu som i Fremtiden, skal i Almindelighed have Opsigt med, at Vores Hensigt med denne nye Indretning i Alt opfyldes, efter den Observatori meddeelte Instruction, og hvorefter du dig, for saavidt dig kunde vedkomme, haver at rette. Iövrigt indberettes Os af dig, at du denne Befaling haver bekommet, saa og tillige hvorvidt med Indretningen allerede til den Tid maatte være avanceret, samt om du

ellers endnu vidste at foreslaae Noget til sammes Befordring. Befalendes &c. Christiansborg den 21. Maji 1772. 1772. 21. Mai.

Bevilling for Olaus Olavius til at anlægge Bogtrykkerie i Skalholt Stift. Christiansborg 4. Juni 1772. — Canc. Arch. 4. Departements Registrant, S. 219—221; P. Pètursson Hist. Eccl. Isl. S. 353—354; Rubr. hos Fogtm. VI. 1, 352. 4. Juni.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at eftersom Studiosus Olaus Olavius hos Os allerund. haver anholdet, at det maatte tillades ham paa et beleiligt Sted udi Skalholts Stift paa Vort Land Island at indrette et nyt Bogtrykkerie, og derudi at maatte trykke alle Slags verdslige gamle og nye Böger paa Landets eget saavel som fremmede Sprog, samt Skoleböger, Lexica og andet deslige til almindelig Nytte. Thi have Vi, efter saadan herom allerund. gjorte Ansögning og Begjæring, samt den fra Vores General-Kirke-Inspections-Collegio derover indhentede Betænkning, allern. bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at fornævnte Olaus Olavius maa udi Skalholts Stift paa Island indrette et nyt Bogtrykkerie; men som der allerede er et Bogtrykkerie i Holum Stift, hvorudi det er tilladt, foruden geistlige, at lade trykke andre tjenlige og nyttige Böger for Landet, saa skal i det nye Bogtrykkerie i Skalholts Stift alene være tilladt at trykke alle Slags verdslige, gamle og nye, især philosophiske, juridiske, historiske og oeconomiske Böger og Skrifter i alleslags Sprog, men Skoleböger og Lexica maa det ei befatte sig med, uden saa var, at Holum Bogtrykkerie ikke, efter Stiftamtmandens skriftlige Eragtning, havde Leilighed til: samme i den forlangede billige Tid at aftrykke; hvorimod Holum Bogtrykkerie forbeholdes Rettighed, ei alene ene at trykke alle geistlige og til Religionen og Gudstjenesten henhörende Böger og Skrifter, tilligemed Skole-

1772. 4. Juni. böger og Lexica, men endog at have Frihed til at trykke en eller anden verdslig Bog eller Skrift, som det nye Bogtrykkerie i Skalholts Stift ikke maatte have Leilighed til i en af Authore forlangende billig Tid at trykke, efter forhen af Stiftamtmanden given skriftlig Eragtning; og skal bemeldte Olaus Olavius, efter hans eget Tilbud, af forbemeldte ham forundte Bogtrykkerie svare til Skalholt Domkirke eet Hundrede Rigsdaler aarlig, hvilken Afgift skal tage sin Begyndelse med Aaret 1776, og bestandig vedvare[1], saa og Skalholt Domkirke stedse have förste Prioritet i Bogtrykkeriet for samme aarlige Afgift og dens Restance. Iövrigt skal forbemeldte Olaus Olavius tilforpligtet være, et godt og forsvarligt Bogtrykkerie der at indrette og vedligeholde, samt sig derudi efter Loven og de om Bogtrykkeriet udgivne eller herefter udgivende Anordninger tilbörligen at rette og forholde. Forbydendes &c. Christiansborg den 4. Junii 1772[2].

16. Juli. **Forordning ang. Indförelsen af Pharmacopoea og Medicinal-Taxt.** Frederiksberg 16. Juli 1772. — Almindelig Lov, men ikke publiceret i Island; dog er den derved paabudne Pharmacopoea og Taxt af Collegium Medicum sat som Norm for Apothekeren i Island ved Instruction 10 Mai 1772 (see ovenfor). — Canc. Archiv. Siell. og Fyenske, eller 1. Departements aabne Breve 1. Maji 1771 til ult. Febr. 1773, 545ᵇ—546. — Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. 1772, S. 71—73; Schou V, 354—355.

Forordning, anlangende en af Collegio Medico i Kjöbenhavn forfattet, og til Trykken befordret Pharma copoea og Taxa[3], at skal indföres og fölges i Hans Majts Riger og Lande.

---

[1]) hævet ved Reskr. 7. August 1789.

[2]) Ved Reskripter ad mandatum s. D. til Stiftamtm. Thodal og Biskoppen paa Holum communiceres dem denne Bevilling, Registr. sst. S. 221—222.

[3]) Disse ere udgivne under Titel: «Pharmacopoea Danica, regia auctoritate a Collegio medico Havniensi conscripta».

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at som Vi, af landsfaderlig Forsorg for Vore kjære Undersaatters Vel og Frelse, allern. have været betænkt paa, hvorledes de, i paakommende Svagheder, kunde vorde forsynede med tjenlige og paalidelige Hjelpemidler, og samme overalt haves til Fals for en vedbörlig, og, efter Omstændighederne, billig Priis; samt til den Ende befalet Vores Collegium Medicum i Vores kongelige Residence-Stad Kjöbenhavn, at forfatte, saavel en Pharmacopoea, hvorefter Simplicia, baade for de större og mindre Kjöbstæder, samt en overeensstemmende Præparation af de sammensatte Midler, kunde foreskrives, som og en Taxa, hvorudi, til Alles Efterretning, Prisen efter bestemt Maal og Vægt ansættes, med saadan Forskjel for Vore danske og tydske Stater, som den udenrigs Medicament-Handels Gang og Beskaffenhed medförer; og bemeldte Collegium Medicum nu har udarbeidet og til Trykken befordret disse tvende Skrifter, samt indstilt samme til Vores allern. Approbation; saa ville Vi herved allern. have approberet forbemeldte i dette Aar trykte Pharmacopoea Danica og Taxa Medicamentorum, samt derhos have anordnet og befalet, ligesom Vi og hermed anordne og befale, at samme overalt i Vore Riger og Lande skal indföres og fölges, som en almindelig og eenstemmig Regel og Rettesnor, hvorefter Medicamenter skal holdes, tillaves og sælges; hvorfore og Vores Collegium Medicum, Facultas Medica, 1772. 16. Juli.

Havn. 1772. 4to. — og: «Taxa, sive pretium tam simplicium quam compositorum juxta pharmacopoeam Danicam, ɔ: Medicinal-Taxt, hvorefter Apothekerne i Danmark og Norge skal sælge de i Pharmacopoea Danica fortegnede simplicia og composita; efter kongelig Befaling forfattet af det kongel. Collegio medico i Khavn». Khavn 1772. 4to, med vedföiet «Taxa laborum». Begge Dele ere ogsaa udgivne paa Tydsk, for Slesvig, den kongelige Andeel af Holstein og Grevskaberne Oldenborg og Delmenhorst, see Qvart-Forr. for 1772, S. 177—232.

1772. 16. Juli. Provincial- og Stads-Physici, samt övrige practiserende Doctores Medicinæ, skal være forpligtede, i Almindelighed at paasee, og, især ved de anbefalede aarlige Visitationer, nöie eftersee, at Apothequerne overalt ere forsynede og indrettede med simplicibus og compositis saaledes, som derudi er foresat, samt og, at de sælges for den ansatte Priis, undtagen de, som i Taxten med en Stjerne ere betegnede, hvormed skal forholdes efter den Erindring, som foran er tilföiet Taxten. — Iligemaade skal og alle Apothekere i Vore Riger og Lande være forbundne, herefter at indrette og forsyne deres Officiner med de i Pharmacopoea anförte simplicia og composita, dog have Apothekerne udenfor Hovedstaden ikke nödig at holde de i Taxten med löbende eller Cursiv Skrift anförte Artikler, uden det særdeles bliver forlanget; ligeledes bör de i Medicamentis compositis nöiagtig fölge den i Pharmacopoea foreskrevne Præparationsmaade, og endelig, i Henseende til Medicamenternes Salg, paa det nöieste efterleve den foreskrevne, og den ved nogle Vare aarlig sættende Taxt. — Og, saafremt Nogen maatte befindes herimod at handle, skal de derfor paa lovlig Maade tiltales, og, efter Forseelsens Beskaffenhed, ansees: enten med det dem forundte Privilegii Forbrydelse, eller anden anseelig Pengemulkt. Thi byde Vi og hermed allern. befale Vore Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, Fogder og alle Andre, som denne Vores Forordning, under Vort Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Friderichsberg den 16. Julii 1772.

7. August. **Declaration ang. Afdragsrettens Ophævelse mellem de kongelige Danske og chur-sachsiske**

Lande, dog kun med Hensyn til Adelen[1]. Khavn 7. August 1772. — Bekjendtgjort paa Althinget 1792 og Rubrum (paa Tydsk) indfört i Althingsbogen s. A. Nr. 23, 4. — Original-Aftryk hos Schultz, hvis fuldstændige Titel er: «Declaration, wodurch das Abzugs-Recht, zwischen den sämmtlichen königlich-Dänischen, und churfürstlich-Sächsischen Landen, jedoch blos in Ansehung der Eingesessenen und Unterthanen von Adel, aufgehoben worden ist». — Uddr. hos Fogtm. VI. 1, 360, jevnf. VI. 1, 411. 1772. 7. August.

Reskript ang. Dannelsen af en Commission for Arnæ Magnæi Stiftelse. Fredensborg 24. Septbr. 1772[2]. — Canc. Archiv. 1. Departements Registrant: «Siellandske og Fyenske eller 1ste Departements Missiver, begyndt Anno 1771 den 1. May og endt Anno 1773 ult. Febr.» 607b—608. Trykt tillige med Fundatsen for Stiftelsen paa Legatets Bekostning 1813. 8vo. S. 23—24; jevnf. J. Erichsens «Forberedelse» til Olavii Reise, S. CLXVII, hvor der ogsaa findes en Fremstilling af Commissionens Virksomhed i Aarene 1772—1780. 24. Septbr.

Christian den Syvende &c. V. S. B. T. Som Os allerund. er bleven foredraget, at Arnas Magnussen, fordum Professor i de nordiske Oldsager, som havde anskaffet sig en meget anseelig Samling af de sjældneste og ældste Pergaments Haandskrifter i det islandske eller gamle danske Sprog, skal have skjenket sin hele Formue, omtrent 10,000 Rd., til det Brug, at disse

---

1) Ved Rentek. Skriv. 28. Decbr. 1776 (Fogtm. VI. 1, 740) bekjendtgjöres Udvidelsen heraf til alle Stænder.

2) De som dette Reskript udgik til vare: Conferentsraad B. W. Lüxdorph, Conferentsraad P. F. Suhm, Etatsraad Jac. Langebek og Professor John Erichsen; Legatets Ephorer vare dengang Professorerne J. C. Kall og Möllman, jevnf. Werlauffs Biograph. Efterretn. om Arne Magnussen i Nord. Tidsskr. for Oldkynd. 3, 150. — Ved Reskr. ad mandatum af samme Dato er Gjenpart communiceret Rektor og Professorer ved Universitetet, Registr. sst. 608b—609.

1772.
24. Septbr.

Skrifter efterhaanden skulle komme for Lyset, og visse islandske Studentere aarlig lönnes, for at arbeide derpaa; og Vi tillige med Mishag have erfaret, at, uagtet den for denne Stiftelse gjorte og den 18. Januarii 1760 stadfæstede Fundats, dog intet deraf endnu ved Trykken er bekjendtgjort; saa, paa det denne Stiftelse ei, ved Tidens Længde, aldeles skal blive forglemt, er hermed Vores allern. Villie og Befaling, at I rette Eders Leilighed efter, tilligemed Stiftelsens Ephoris, strax at sammentræde, for, saavel nöie at eftersee Stiftelsens nærværende Tilstand, som i en samlet og bestandig Commission at overlægge og med det forderligste at iværksætte de Midler, hvorved Stiftelsen, i Fölge Fundatsen, kan komme i en bestandig Drift og Gang; saa at der ei alene idelig og flittig arbeides derpaa, at de störste og betydeligste Værker bekomme den behörige Form og Skikkelse, til at kunne fremstilles for Lyset, men endog sees derhen, at der, om mueligt, saavel i Aar, som siden aarlig, tillige et eller andet grundigt Skrift til Trykken befordres. Og endelig haver Commissionen at besörge saavel denne til Dem ergangne Befaling, som herefter Deres Fremgang og Foranstaltning, hvorover Vi ved hvert Aars Udgang forventer en udförlig Beretning den lærde Verden bekjendtgjort. — Derefter I Eder allerund. haver at rette. Befalendes Eder Gud! Skrevet paa Vort Slot Fredensborg den 24. September 1772.

30. Oktbr.

Convention med Meklenborg-Schwerin, ang. Afdragsrettens Ophævelse. Christiansborg 30. Oktbr. 1772[1]. — Bekjendtgjort paa Althinget 1792 og Rubrum (paa Tydsk) indfört i Althingsb. s. A. Nr. 23, 5. — Original-Aftryk hos Schultz, hvis fuldstændige Titel er: «Convention zwischen Seiner Majestät dem Könige zu Dännemark, Norwegen &c. und Seiner Durchlaucht dem Herzoge zu Mek

[1]) Declaration 7. April 1775.

lenburg-Schwerin, wegen wechselseitiger Aufhebung des Abzugs-Rechts». Uddr. hos Fogtm. VI. 1, 372—373. 1772. 30. Oktbr.

Forordning ang. Rentefodens Nedsættelse. Christiansborg 12. Novbr. 1772. — Publiceret paa Althinget 1773 og trykt i s. A. Altbingsb. Nr. xxix, 1; jevnf. Islandske Maanedstid. (1. Oktbr. 1773 til 30. Septbr. 1774). Hrappsöe. 8vo. 1. Aarg. S. 45. Canc. Archiv. Siell. og Fyenske eller 1. Departem. aabne Breve 1. Maji 1771 til ult. Febr. 1773, 708b—709. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1772, S. 117—119; Uddrag hos Schou V, 362—363. 12. Novbr.

Forordning, anlangende, at det i alle Maader skal have sit Forblivende ved den, den 13. Februarii 1767, udgangne Forordning, om Renternes Nedsættelse til 4 pro Cento, med videre.

Vi Christian den Syvende &c. G. A. V., at, omendskjöndt Vi, under 23. Januarii 1771, have igjenkaldet og ophævet Vores, under 13. Februarii 1767, udgivne Forordning, angaaende, at af de Penge, som, imod aarlig Rente, udi Vore Riger Danmark og Norge udsættes, ikke maa tages höiere Rente, end Fire af Hundrede aarligen; saa dog, da det, efter nöiere Overveielse, er befunden, at saadan Renternes Forhöielse ikke alene er til Tab for Vore Undersaatter i Almindelighed, og gjör dem deres Næringsveie besværligere, men endog til Hinder udi Handelens Flor og Udvidelse, samt Fabriquers og Manufacturers Drift og Fortsættelse: saa ville Vi allern. have anordnet og befalet, saa og hermed anordne og befale, at det, i Henseende til Renters Svarelse, af de i Vore Riger Danmark og Norge herefter udsættende Penge, i alle Maader skal have sit Forblivende ved forbemeldte Vores, den 13. Febr. 1767, udgangne Forordning. Hvorefter de Vedkommende sig allerund. haver at rette. Thi byde Vi og hermed allern. befale Vores Grever, Stiftbefalingsmænd, Friherrer, Biskopper, Amtmænd, Landsdommere, Laugmænd, Præsidenter, Borgemestere og Raad, samt Fogder og alle

1772. 12. Novbr. Andre, som denne Vores Forordning, under Vort Cancellie-Seigl, tilskikket vorder, at de den paa behörige Steder, til Alles Efterretning, strax lade læse og forkynde. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelig Residentzstad Kjöbenhavn den 12. Novbr. Anno 1772.

14. Novbr. **Forordning ang. Forandring med Extra-Skatten udi Norge.** Christiansborg 14. Novbr. 1772[1]. — Ikke publiceret i Island; jevnf. M. Stephens. Island i det 18. Aarhundrede, S. 275. — Emaneret igjennem Finants-Collegium. Original-Aftryk hos Höpffner. Qvart-Forr. for 1772, S. 119—121; Schou V, 363—364.

[1]) jevnf. Resol. 20. Marts 1775.

REGISTER.

1768.	17. Decbr.	Rentek. Skriv. ang. Embedsmænds og Laugrettesmænds Skatte-Ydelse.
1772.	11. Januar.	Norske Kammers Skrivelse ang. Control med Regnskabsvæsenet (Althingsbogens Indsendelse).

Apothek, *see* Medicinalvæsenet.

Arv og Skifte.

1752.	26. Mai.	For. om Aasædesretten og Hovedbolets Tiltrædelse i Norge.
1754.	5. April.	For. ang. Skifteforvalteres Salarium.
1760.	20. Decbr.	Rentek. Skriv. ang. Indsendelse af Thingsvidner om adsk. Poster.
1767.	30. Oktbr.	Plak. ang. Indcassatorer i Stervboer.
1768.	15. Januar.	Plakat ang. Slavers Arv.
—	8. April.	For. ang. Beneficium Inventarii.
—	3. Septbr.	Over-Secretairens (Cancell.) Skriv. ang. Arvegangsmaaden i Island.
1769.	17. Febr.	Reskr. ang. Arverettigheden og Arvedelingen i Island.
1771.	14. Januar.	For. ang. Odelsretten i Norge og dens nöiere Bestemmelse.
—	14. Juni.	Canc. Plakat ang. de i Commissoriis hidindtil indförte sædvanlige Clausuler.

Bevillinger.

1750.	25. April.	Bevilling paa Mageskifte af Domkirke-Jorden Hjalmholt.
1752.	7. Januar.	Bevilling paa Mageskifte af Skalholt Domkirkes Halvgaard Hurdarbak, mod Gaarden Refstadir.
1757.	18. Marts.	Bevilling paa Indsamling af en Collect til Holum Bispestols og Skoles Vedligeholdelse.
1760.	25. Marts.	Bevilling at være Klosterholder ved Munkathveraa Klosters Halvdeel i Island.
1763.	17. Juni.	Bevilling, ang. Opreisning paa Æren for en til Finmarken opsendt islandsk Slave.
1764.	17. August.	Bevill. ang. Opreisning paa Ære efter förste Gang begaaet Tyverie.
1772.	4. Juni.	Bevill. for Olaus Olavius til at anlægge Bogtrykkerie i Skalholt Stift.

Biskopper, *see* Geistligheden.

Bispestolene, *jevnf.* Skolevæsen.

1750.	25. April.	Bevilling paa Mageskifte af Domkirke-Jorden Hjalmholt.
1752.	7. Januar.	Bevilling paa Mageskifte af Skalholt Domkirkes Halvgaard Hurdarbak, mod Gaarden Refstadir.
—	21. Januar.	Reskr. ang. Mageskifte af Hospitalsgaarden Klausturholar mod Kaldadarnes.
1754.	13. April.	Reskr. ang. Mageskifte af Jorden Laugardælum mod Hraungerði.
1755.	23. Mai.	Reskr. hvorved en Commission anordnes til at iværksætte Separation af Bispestolenes og Skolernes Oeconomie.
—	23. Mai.	Reskr. ang. Biskoppens Lön paa Holum.
1756.	17. Mai.	Reskr. ang. de Skalholtske Leilændingers Afgifter.
1757.	18. Marts.	Bevilling paa Indsamling af en Collect til Holum Bispestols og Skoles Vedligeholdelse.
—	18. Marts.	Reskr. ang. Collect for Holum Bispestol og Skole.
—	29. April.	Reskr. ang. Bestyrelsen af Bispestolenes Oeconomie m. v.
1764.	23. August.	Separations-Act mellem Bispestolen og Oeconomien ved Skalholt Bispestol,
1765.	27. Juli.	Separations-Act mellem Bispestolen og Oeconomien ved Holum Bispestol.
1767.	29. Mai.	Kongelig Confirmation paa Separations-Acten for Skalholt Bispestol.
—	29. Mai.	Kongelig Confirmation paa Separations-Acten for Holum Bispestol.

Böger, Bogtrykkerie, Bibliothek m. v.

1752.	19. Mai.	Reskr. ang. Udgivelsen af Horrebows Skrift om Island.
1771.	9. Marts.	Canc. Skriv. ang. nogle Forandringer i Almanakken.
1772.	4. Juni.	Bevilling for Olaus Olavius til at anlægge Bogtrykkerie i Skalholt Stift.

Christfæ-Jorder.

Collect.

Collegierne.

Commissioner.

1765.	12. Juli.	Kgl. Resol. ang. Extra-Skatten i Island.
1766.	7. Febr.	Reskr. ang. Hyldingseden.
—	8. Febr.	Rentek. Skriv. ang. Skatter af en Sysselmands Brugsjord.
—	25. Febr.	Kgl. Resol. ang. Embedsboligers Vedligeholdelse for Amtmanden og Landfogden i Island.
—	29. Marts.	Rentek. Skriv. ang. en Sysselmands Pligt at boe i Sysselet.
—	5. April.	Rentek. Skriv. ang. Afdrag i Landphysici Gage og Medicament-Penge.
—	22. April.	Kgl. Resol. ang. Vadmels Afgiften af Myra og Borgarfjords Sysseler.
1767.	14. Febr.	Rentek. Skriv. ang. Landphysici Gageforhold.
—	17. Marts.	Kgl. Resol. ang. Eftergivelse af Extraskat.
—	5. Juni.	Reskr. ang. de civile Embedsmænds Stadfæstelse i deres Embeder (S. 533 Anm.)
—	5. Juni.	Reskr.ang.de geistlige Embedsmænds Stadfæstelse i deres Embeder (S. 534 Anm.)
—	24. Oktbr.	Rentek. Skriv. ang. Extraskattens Inddrivelse.
—	24. Oktbr.	Rentek. Skriv. ang. Exspectancer og Constitutioner i Embeder.
—	7. Novbr.	Rentek. Skriv. ang. Embedsmænds Tiende- og Skatte-Pligt.
1768.	14. Mai.	Forordn. ang. Extrapaabud af Embedsmænd m. v. i Norge, for to Aar.
—	1. Novbr.	Kgl. Resol. ang. Baron Pröcks Udnævnelse til Stiftamtmand over Island og Færöerne.
—	17. Decbr.	Rentek. Skriv. ang. Embedsmænds og Laugrettesmænds Skatte-Ydelse.
1769.	28. Marts.	Instruction for Olaf Stephansson som Amtmand i Island.
—	28. Marts.	Kgl. Resol. ang. Lön for Sysselmanden paa Vestmannöerne.
—	11. April.	Kgl. Resol. ang. Stiftbefalingsmandens Reise til Island.
—	16. Mai.	Kgl. Resol. ang. Deling af Mula Syssel.

1769.	12. Decbr.	Kgl. Resol. ang. Afskaffelse af de kongelige Inventarii-Baade, m. v.
1770.	23. Januar.	Kgl. Resol. ang. Stiftamtmandens Ophold i Island.
—	7. April.	Over-Secretairens (Cancell.) Skriv. ang. Forpagtningen af Sigt og Sagefald i Island.
—	15. Mai.	For. ang. den islandske Landcommission, Amts-Inddelingen m. v.
—	15. Mai.	Instruction for Thodal som Stiftbefalingsmand over Island og Færöerne, samt Amtmand for sönden og vesten paa Island.
—	15. Mai.	Reskr. ang. Landets Deling i to Amter.
—	22. Mai.	Kgl. Resol. ang. islandske Expeditioner, samt Stiftbefalingsmanden og Landcommissionen.
—	22. Decbr.	Canc. Circ. ang. Exspectancer til Embeder m. v.
1771.	3. April.	For. ang. Memorialer og deres Paategning, m. v.
—	18. Oktbr.	Reskr. ang Collationer til Præstekalde, m. v.
—	11. Novbr.	Reskr. ang. Lönnen for Notarius i Overretten.
1772.	21. Marts.	Norske Kammers Skrivelse ang. Extrapaabud i Island.
—	5. Mai.	Norske Kammers Skrivelse ang. islandske Embedsmænds Reiser ud af Landet.
—	21. Mai.	Kaldsbrev og Bestalling for Eyjolf Jonsson som Observator i Island.
—	21. Mai.	Instruction for Eyjolf Jonsson, som Observator i Island.
—	21. Mai.	Reskr. ang. Observator, hans Bopæl o. s. v.

Extra-Paabud,

see Embeder, Embedsmænd, Skatter og Afgifter.

Fabrikvæsen,

jevnf. Fiskerie, Handel og Skibsfart, Haandværker, Landbovæsenet, Mineralier, Saltværk, Svovl.

1751.	3. Mai.	Kgl. Resol. ang. Understöttelse til til en Væver-Fabrik i Island.

1752.	4. Januar.	Kgl. Resol. ang. Understöttelse for Fabrik-Anlæg i Island, m. v.
—	4. Januar.	Kgl. Confirmation paa det islandske Interessentskabs Convention.
—	11. Januar.	Rentek. Skriv. ang. Fabrik-Anlæget i Island.
—	11. April.	Kgl. Resol. ang. Prisen paa Fiskevare m. v. for det islandske Interessentskab.
—	8. Mai.	Kgl. Resol. ang. Forskud til de islandske Indretninger.
1753.	20. Marts.	Kgl. Resol. ang. yderligere Forskud til de islandske Indretninger, m. v.
—	10. April.	Kgl. Resol. ang. Compagniets og det islandske Interessentskabs Tvistighed.
—	30. April.	Kgl. Resol. ang. Tilladelse for det islandske Interessentskab at före nogle Varer til Island.
1754.	26. Febr.	Kgl. Resol. ang. Tilskud til de islandske Indretninger, m. v.
—	30. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Anlæggene i Island.
—	13. Mai.	Kgl. Resol. ang. Reise-Omkostninger for Landfoged Skuli Magnusson.
1756.	10. Mai.	Kgl. Resol. ang. Understöttelse til Töimager-Fabriquen.
—	10. Mai.	Kgl. Resol. ang. Understöttelse til de nye Indretninger i Island.
1757.	9. Mai.	Kgl. Resol. ang. Overladelse af Jorden Artun til de nye Indretninger i Island.
—	16. Mai.	Kgl. Resol. ang. Compagniets Fratrædelse af den islandske Handel, m. v.
—	16. Mai.	Kgl. Resol. ang. Tilskud til Indretningerne i Island.
1758.	15. Mai.	Kgl. Resol. ang. Forskud til de nye Indretninger i Island.
—	5. Juni.	Kgl. Resol. ang. Forskud til Indretningerne i Island.
1763.	15. August.	Octroy paa Islands Beseiling i tyve Aar for det almindelige Handels-Compagnie (§ 7, 11).

1772.	16. Mai.	Commissorium til at undersöge og paakjende en Sag mellem det islandske Interessentskab og Handels-Compagniet.

Falke, Falkefangst, *jevnf.* Jagten.

1763.	15. August.	Octroy paa Islands Beseiling i tyve Aar for det almindelige Handelscompagnie (§ 34).
1764.	4. Juni.	Kgl. Resol. ang Falkefangsten i Island.

Fattigvæsen, *jevnf.* Christfæ-Jorder, Hospitaler, Legater.

1756.	27. Febr.	Reskr. ang. nogle Forslag til Fattigvæsenets Ordning.
1763.	10. Mai.	Gavebrev og Fundats paa Gaarden Meðalheim til Fattige.
1768.	18. Juni.	Over-Secretairens (Cancell.) Skriv. ang. Fattiges Giftermaal paa Island.

Fiskerie, *jevnf.* Fabrikvæsen, Handel og Skibsfart.

1749.	26. April.	Rentek. Skriv. ang. Retten til Laxefangst i Elliðaá.
1752.	4. Januar.	Kgl. Resol. ang. Understöttelse for Fabrik-Anlæg i Island, m. v.
—	11. April.	Kgl. Resol. ang. Prisen paa Fiskevare for det islandske Interessentskab.
—	8. Mai.	Kgl. Resol. ang. Prisen paa Varer fra det islandske Interessentskab.
1756.	4. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Control med Fiskeriet.
1757.	9. Mai.	Kgl. Resol. ang. Forpagtning af Laxefangsten i Elliðaá.
1758.	28. Febr.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Fiskeriets Fremme.
—	28. Febr.	Reskr. (Rentek. Skriv. 6. Mai) ang. Fiskeriets Drift i Island.
—	21. Oktbr.	Conditioner for den islandske Handels Forpagtning.
1760.	5. Febr.	Kgl. Resol. ang. nogle Foranstaltninger ved den islandske Handel.
—	19. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Foranstaltninger ved Handelen m. v.

1760.	20. Decbr.	Rentek. Skriv. ang. Indsendelse af Thingsvidner om adsk. Poster.
1761.	27. Januar.	Kgl. Resol. ang. Forpagtning af Laxefangsten i Helleraaen (Ellidaá).
—	25. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Forholdene paa Vestmannöerne.
—	30. April.	Rentek. Skriv. ang. Fiskerie og Have Anlæg m. v.
1762.	9. Febr.	Kgl. Resol. ang. Indretning af et Spil til at trække Baade paa Land paa Vestmannöerne.
—	3. Mai.	Kongel. Resol. ang. Ansættelse af en Inspecteur ved Fiskeriet i Island.
—	25. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Præmier for Baadebygning.
1763.	9. Mai.	Kgl. Resol. ang. Anskaffelse af Maskiner til at trække Baade paa Land paa Vestmannöerne.
—	31. Mai.	Rentek. Skriv. ang. den indenlandske Handel i Island, m. v.
—	15. August.	Octroy paa Islands Beseiling i tyve Aar for det almindelige Handelscompagnie.
1764.	28. April.	Rentek. Circul. ang. Handelen og Fiskeriet m. m.
1766.	11. Januar.	Rentek. Skriv. ang. Benyttelse af Udskuds-Fisk.
1767.	16. Mai.	Rentek. Circ. ang. Fremmedes Handel og Fiskerie.
—	16. Mai.	Rentek. Skriv. (til Amtmanden) ang. samme.
	. . . .	Instruction for de dynkirkske Skippere, der gaae paa Fiskerie under Island.
1769.	12. Decbr.	Kgl. Resol. ang. Afskaffelse af de kongelige Inventarii-Baade, m. v.
1770.	24. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Baadebygning efter Söndmörsk Mönster.
—	29. Mai.	Kgl. Resol. ang. Fiskeriernes Fremme.
1772.	22. Febr.	Norske Kammers Skriv. ang. Fiskeriet paa de Söndmörske Baade.

Forstrandsret, *see* Vrag.

Forsvarsvæsen.

1770.	22. Mai.	Instruction for den islandske Landcommission (§ 10).

Friskyds.

1749.	5. Mai.	Reskr. (til Biskopperne) ang. Friskyds for Biskopperne.
—	5. Mai.	Reskript (til Stiftamtmanden) ang. samme.
—	5. Mai.	Reskr. (til General-Kirke-Inspections-Colleg.) ang. samme.
1751.	1. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Friskyds for Eggert Olafsson og Bjarni Palsson.
1753.	9. Marts.	Reskr. ang. Eggert Olafssons og Bjarni Palssons Reise i Island.

Fundatser, *see* Legater.

Færger, *see* Veivæsenet.

Fæsteforhold,
see Jordegods-Administration, Landbovæsenet.

Gavebreve, *see* Legater.

Geistligheden,
jevnf. Bispestolene, Embedsmænd, Friskyds, Kirker, Love.

1749.	5. April.	Reskr. ang. Authorisation af Biskop Gisli Jonssons Maldagabog.
—	5. Mai.	Reskr. ang. Jubelfestens Afholdelse.
—	15. Juli.	Gavebrev paa Gaarden Urðarteig til Berufjords Præstekald.
—	21. Novbr.	Reskr. ang. Collationer til Præstekalde.
1750.	5. Juni.	Reskr. ang. Contribution af Præstekaldene til Præste-Enkernes Underholdning (i Holum Stift).
—	5. Juni.	Reskr. ang. samme (i Skalholt Stift).
1752.	25. Febr.	Reskr. ang. en Præsts Forflyttelse for en Forseelses Skyld.
—	1. Decbr.	Reskr. ang. Ydelsen af den saakaldte „sætisfisk" til Præst og Kirke paa Hvalsnes og Útskálar.
—	27. Decbr.	Kgl. Resol. ang. Henlæggelsen af Jorderne Skaptafell og Hengigóz til Sandfell Præstekald.
1754.	12. Marts.	Afhændelsesbrev paa Gaarden Garpsdal som Beneficium.
—	12. Marts.	Afhændelsesbrev paa Gaarden Arnarbæli, til Præstekaldet Mosfell i Grimsnes.
—	13. April.	Reskr. ang. Mageskifte af Jorden Laugardælum mod Hraungerði.

1754.	13. Mai.	Kgl. Resol. ang. aarlig Understöttelse til fattige Præster i Skalholt Stift.
—	3. Juni.	Reskr. ang. Udförelse af nogle af Amtmandens Functioner under Vacance.
1755.	19. Mai.	Kgl. Resol. ang. Understöttelse til Geistligheden i Holum Stift.
1756.	27. Febr.	Reskr. ang. afsatte Præsters Opreisning.
—	26. April.	Kgl. Resol. ang. Udlæg af Gaarden Moar til Mensaljord for Sognepræsten paa Kjalarnes.
—	17. Mai.	Reskr. ang. fire Gaardes Henlæggelse fra Prestbakka Sogn til Stad Sogn i Hrutafjord.
1757.	29. Marts.	Kgl. Resol. ang. Salair til Præsten for Gufunes Hospital.
1758.	3. Marts.	Reskr. ang. Beregningen af Pensioner for Præste-Enker.
—	3. Marts.	Reskr. ang. Reduction af þykkvabæ Kloster-Kalds Qvilder.
—	14. April.	Reskr. ang. Fordelingen af Sognene mellem Kaldene Prestbakki og Stad i Hrutafjord.
1759.	16. Marts.	Reskr. ang. Inddigning af Floderne Holtsá og Markarfljót.
—	4. Mai.	Reskr ang. Contribution til Opbyggelse af Præstegaarden Ásar i Skaptártúngu.
—	25. Mai.	For. ang Confirmationen.
1760.	10. April.	General-Kirke-Inspections-Collegii Skrivelse ang. Confirmanders Kundskabs-Pröver.
—	21. April.	Kgl. Resol. hvorved Jorderne Skaptafell og Hengigóz tillægges Sandfell Præstekald.
—	7. Juni.	Reskr. ang. Jubelfestens Höitideligholdelse.
1761.	13. Marts.	Forordn. ang. Delinquenters Underviisning.
—	18. April.	Reskr. ang. Udlæg af Brugsjord til Præster.
1762.	31. Decbr.	Reskr. ang. Revision af Lovens anden Bog.
1763.	8. April.	Reskr. ang. Afholdelse af en Taksigelsesfest.

1763.	3. Juni.	Reskr. (til Biskoppen paa Holum) ang. gifte Koners Kirkegang, m v.
—	3. Juni.	Reskr. (til Biskoppen i Skalholt) ang. samme.
—	3. Juni.	Reskr. (til Stiftbefalingsmanden) ang. at Bestemmelsen om Kirkegang for gifte Koner skal optages i den nye Lovbog.
1764.	1. Mai.	General-Kirke-Inspections-Collegii Skrivelse ang. Uconfirmeredes Altergang i Sygdoms-Tilfælde.
—	Juli.	Synodale ang Præsters Syge-Besög og Accidentser.
1766.	14. Januar.	Reskr. ang. Forandring i Kirkebönnen, m. m.
—	7. Febr.	Reskr. ang. Hyldingseden (af Geistligheden).
—	21. Febr.	Reskr. ang. Enkesæde for Præste-Enker fra Valthjofstad Præstekald.
—	14. Marts.	Reskr. ang en almindelig Bededag.
1767.	5. Juni	Reskr. ang. geistlige Embedsmænds Stadfæstelse i deres Embeder (S. 534 Anm.)
—	8. Juni.	Forordn. ang Afskaffelse af aabenbare Skrifte for Leiermaal.
—	7. Novbr.	Rentek. Skriv. ang. Embedsmænds Tiende- og Skatte-Pligt.
—	18. Novbr.	Rentek. Skriv. ang. Degnepenge og Præste-Salair af Skrida Kloster.
1768.	14. Mai.	Forordn ang. Extra-Paabud af Embedsmænd m. v. i Norge, for to Aar.
1770.	6. Febr.	Kgl. Resol. ang. Lensjord for Præsten til Kross i Rangarvalla Syssel.
—	1. Juni.	Reskr. ang. Bön i Kirkerne imod Faaresygen.
—	26. Oktbr.	Forordn. ang Afskaffelse af nogle Fest- og Helligdage.
1771.	9. Febr.	Rentek. Skriv. ang Geistlighedens Fritagelse for Tiende og Skat.
—	9. Marts.	Canc. Skriv. ang. nogle Forandringer i Almanakken.
—	13. Juni.	For. ang. Leiermaals-Böders Eftergivelse m. v. (om uægte Börns Daab).

1753.	3. April.	Kgl. Resol. ang. Forhandling af det islandske Interessentskabs Kjöd- og Fiskevarer.
—	10. April.	Kgl. Resol. ang. Compagniets og det islandske Interessentskabs Tvistighed.
—	30. April.	Kgl. Resol. ang. Tilladelse for det islandske Interessentskab at före nogle Varer til Island.
—	27. Novbr.	Kgl. Resol. ang. Forhandling af islandske Fiskevare.
1754.	26. Febr.	Kgl. Resol. ang. Tilskud til de islandske Indretninger m. v.
1755.	10. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Uldengodsets Behandling.
—	18. Juni	Kgl. Resol. ang. fremmed Jerns Tilförsel til Island
—	30. Decbr.	Kgl. Resol. ang. det islandske Interessentskabs Handel med Fiskevarer.
1756.	30. Marts	Ordre til fire Commissarier at forhandle Sagen mellem det islandske Compagnie og Interessentskab.
—	30. Juli.	Forordning og Reglement, hvorefter de som bruger Handel og Söfart sig udi Krigs-Tider haver at rette og forholde.
—	16. August.	Kgl. Resol. ang. Tilförsel af fremmed Rug til Island.
—	27. Septbr.	Kgl. Resol ang. Forsendelse af Meel til Island.
1757.	16. Mai.	Kgl. Resol. ang. Compagniets Fratrædelse af den islandske Handel, m. v.
—	18. Oktbr.	Kgl. Resol. ang. Tilförsel af fremmed Rug.
1758.	31. Januar.	Kgl. Resol. ang. Consumtions-Godtgjörelse for Brændeviin.
—	14. Marts.	Reskr (Rentek. Skriv. 6. Mai) ang. Forbud mod Prang.
—	18. April.	Kgl. Resol. ang nyt Opbud af og Forandringer ved den islandske Handel.
—	8. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Indskrænkning i Handelen med Faar.

1758.	8. Mai.	Rentek. Skriv. ang Handels-Restancernes Inddrivelse.
—	21. Oktbr.	Rentek. Plakat ang. Opbud af den islandske Handel paa 6 Aar.
—	21. Oktbr.	Conditioner for den islandske Handels Forpagtning.
—	28. Oktbr.	Kgl. Resol. ang. gjentaget Opbud af den islandske Handel.
1759.	9. Januar.	Kgl. Resol. ang. Handelens Overtagelse for kongelig Regning.
—	17. April.	Kgl. Resol. ang. Douceur af Handelen for Amtmanden og Landfogden.
1760.	5. Febr.	Kgl. Resol. ang. nogle Foranstaltninger ved den islandske Handel.
—	26. Febr.	Kgl. Resol. ang. Pensioner for Enker efter Betjentene ved den islandske Handel.
—	19. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Foranstaltninger ved Handelen m. v.
—	8. April.	Kgl. Resol. ang. islandske Studenters Föring.
—	12. Mai.	Kgl. Resol. ang. Pension for afskedigede Kjöbmænd.
—	20. Decbr.	Rentek. Skriv. ang. Indsendelse af Thingsvidner om adskillige Poster.
1761.	25. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Forholdene paa Vestmannöerne.
1762.	10. Mai.	Kgl. Resol. ang. Medicinalvæsenet (Föring).
—	7. Decbr.	Kgl. Resol. ang. Douceurer af den islandske Handel.
1763.	31. Mai.	Rentek. Skriv. ang. den indenlandske Handel i Island m. v.
—	15. August.	Octroy paa Islands Beseiling i tyve Aar for det almindelige Handels-Compagnie.
1764.	28. April.	Rentek. Circ. ang. Handelen og Fiskeriet m. m.
—	17. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Föring for Studerende fra Island.
1766.	11. Januar.	Rentek. Skriv. ang. Benyttelse af Udskuds-Fisk.
—	16. Mai.	Reskr. ang. Fremmedes Handel og Skibsfart paa Island m. m.

Indretninger, *see* Fabrikvæsen.

Instructioner.

1750.	5.	Oktbr.	Instruction for O. M. Greve af Rantzau, som Stiftbefalingsmand over Island og Færö.
1751.	1.	Mai.	Rentek. Instruction for Skuli Magnusson som Landfoged i Island.
1757.	30.	Mai.	Instruction for Magnus Gislason som Amtmand over Island.
1760.	16.	Mai.	Ordre og Instruction for Vicelaugmand Jon Olafsson, ang. Udarbeidelsen af en Lovbog for Island
—	19.	Mai.	Instruction for Bjarni Pálsson som Landphysicus paa Island.
1769.	28.	Marts.	Instruction for Olaf Stephansson som Amtmand i Island.
1770.	15.	Mai.	Instruction for L. A. Thodal som Stiftbefalingsmand over Island og Færöerne, samt Amtmand for sönden og vesten paa Island.
—	22.	Mai.	Instruction for den islandske Landcommission.
—		Juni.	Instruction for Observator Eyolf Jonsonius til hans Iagttagelser som Reisende i Island.
1771.	7.	Decbr.	Instruction for Höiesteret.
1772.	10.	Mai.	Instruction af Collegium Medicum for Apotheker Björn Jónsson.

Inventarium, Inventarii-Qvilder,
see Bispestolene, Kirker, Jordegods-Administration.

Jagten,
jevnf. Falkefangst, Handel og Skibsfart, Landbovæsenet.

1760.	5.	Febr.	Kgl. Resol. ang. nogle Foranstaltninger ved den islandske Handel (Præmier for Ræveskydning).
—	19.	Marts.	Rentek. Skriv. ang. Foranstaltninger ved Handelen m. v.

Jordebog, *see* Landbovæsenet.

Jordegods-Administration,
jevnf. Landbovæsenet, Regnskabsvæsenet.

1750.	9.	Mai.	Rentek. Skriv. ang. Indkrævning af Jordebogs-Afgifter.

1756.	26. April.	Kgl. Resol. ang. Leilændingernes Forhold paa Thingöre Klosters Godser.
1760.	25. Marts.	Bevilling at være Klosterholder ved Munkathveraa Klosters Halvdeel i Island.
1761.	11. Marts.	Rentek. Skriv. ang. de kongelige Restancers Inddrivelse.
1764.	4. Juni.	Kgl. Resol. ang. Tugthusets Indtægter, Oeconomie, m. v.
1767.	6. Febr.	Reskr. ang. Tugthusets Indtægter og Bestyrelse.
—	25. Novbr.	Rentek. Skriv. ang. Erstatning af pestdöde Faare-Qvilder.
—	26. Decbr.	Rentek. Skriv. ang. Erstatning af pestdöde Faare-Qvilder m. m.
1769.	6. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Synsforretning over Thykkvabæ Klosters Jordegods.
1772.	4. Marts.	Kgl. Resol. ang. Brugsjorder og Instrumenter for Fjerdings-Chirurgerne.
—	14. Marts.	Norske Kamm. Skriv. ang. Gaarden Arnarhols Inddragelse fra Tugthuset.
—	11. April.	Norske Kamm. Skriv. ang. Approbation af Jordebog over Godserne i Skaptafells Syssel samt om Klostrenes Inventaria.

Jordemödre, *see* Medicinalvæsenet.

Justitsvæsen, Justitskasse, *see* Retterne.

Kirker, *jevnf.* Geistligheden.

1749.	26. April.	Rentek. Skriv. ang. Retten til Laxefangst i Elliðaá (for Laugarnes Kirke).
—	17. Juli.	Synodal-Beslutning om, hvilke Kirker skulle regnes for fattige.
1750.	2. Januar.	Reskr. ang. Capel paa Ketilstöðum i Múla Syssel.
—	16. Januar.	Reskr. ang. Afskaffelse af Kirken i Stóradal.
—	24. Marts.	Kgl. Resol. ang. Bessastad Kirkes Opbyggelse og Regnskab.
1751.	5. Marts.	Reskr. ang. Kirkers Kjöb og Salg.

1752.	3. Marts.	Reskr. ang. Nedlæggelse af Kirken i Oddgeirsholum m. v.
—	28. Novbr.	Gavebrev og Fundats paa Gaarden Nyp, som Dagverdarnes Kirkes Eiendom.
—	30. Novbr.	Gavebrev og Fundats paa en Part af Dagverdarnes til Kirken sammesteds.
—	1. Decbr.	Reskr. ang. Ydelsen af den saakaldte „sætisfisk" til Præst og Kirke paa Hvalsnes og Útskálar.
1753.	30. Marts.	Reskr. ang. Reduction af Skorrastad Kirkes Qvilder.
1754.	19. April.	Confirmation paa Fundatz for Kirken paa Hlíðarenda.
1757.	18. Febr.	Reskr. ang. Reduction af Kalfafell Kirkes Qvilder.
—	18. Febr.	Reskr. ang. Ydelse til Kirken paa Hol i Bolungarvig.
—	7. Mai.	Reskr. ang. Collect til Kirken paa Söndum.
—	20. Mai.	Reskr. ang. Regnskaber for Klosterkirker.
—	14. Juli.	Synodale ang. Lysetold.
1758.	19. Mai.	Reskr. ang. Pligtarbeide til Holum Domkirke.
—	9. Juni.	Reskr. ang. Kirken paa Dagverðarnes.
—	9. Juni.	Reskr. ang. Indrettelsen af en Kirke paa Dagverðarnes.
—	23. Juni.	Reskr. ang. Understöttelse til Kirker og Skoler i Island.
1759.	2. Marts.	Reskr. ang. Reduction af Inventarii-Qvilder ved Kirken paa Ásum.
1760.	18. April.	Reskr. ang Odda Kirkes Inventarium.
—	23. Mai.	Reskr. ang. Almuens Pligtarbeide ved Holum Domkirkes Bygning.
—	7. Juni.	Reskr. ang. Understöttelse til Holum Domkirke m. m.
1765.	17. Mai.	Reskr. (til Biskoppen over Skalholt Stift) ang. nogle Annexkirkers og Capellers Afskaffelse.
—	17. Mai.	Reskr. (til Biskoppen over Holum Stift) ang. samme.
—	12. Juni.	Rentek. Skriv. ang. Bekostninger ved Reparation af Klosterkirkernes Klokker.

1766.	30. Mai.	Reskr. ang. Reduction af Qvilder paa Præstekaldet Eyvindarhólar.

Kongen.

1766.	14. Januar.	Reskript ang. Forandring i Kirkebönnen m. v.
—	7. Febr.	Reskr. (til Stiftbefalingsmanden) ang. Hyldingseden.
—	7. Febr.	Reskr. (til Biskopperne) ang. samme.
1767.	5. Juni.	Reskr. ang. civile Embedsmænds Stadfæstelse i deres Embeder (S. 533 Anm.)
—	5. Juni.	Reskr. ang. geistlige Embedsmænds Stadfæstelse i deres Embeder (S. 534 Anm.)
1770.	27. Decbr.	Kongelig Act anlang. det Geheime-Stats-Conseils Ophævelse.
1772.	13. Febr.	For. anlang. et Geheime-Statsraads Oprettelse m. v.

Landbovæsenet, *jevnf.* Odelsret.

1750.	14. April.	Kgl. Resol. ang. Understöttelse til Agerdyrknings-Forsög.
1751.	19. Januar.	Kgl. Resol. ang. Overförsel af Rensdyr til Island.
1752.	4. Januar.	Kgl. Resol. ang. Understöttelse for Fabrik-Anlæg i Island m. v.
1753.	20. Marts.	Kgl. Resol. ang. yderligere Forskud til de islandske Indretninger m. v.
1754.	26. Febr.	Kgl. Resol. ang. Tilskud til de islandske Indretninger m. v.
—	30. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Anlæggene i Island.
1755.	12. April.	Rentek. Skriv. ang. Jorddyrkningen i Island.
—	10. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Skovenes Behandling.
1756	26. April.	Kgl. Resol. ang. Schæfferies Anlæg i Island.
—	17. Mai.	Reskr. ang. de Skalholtske Leilændingers Afgifter.
1757.	30. Mai.	Kgl. Resol. ang. Tilskud til Schæfferiet i Island.
1760.	8. April.	Kgl. Resol. ang. Foranstaltninger til Folkemængdens Forögelse m. m.

1761.	25. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Schæfferiet paa Elliðavatn.
—	18. April.	Reskr. ang. Udlæg af Brugsjord til Præster.
—	18. April.	Reskr. ang. Leilændingers Flytningsret.
—	30. April.	Rentek. Skriv. ang. Fiskerie og Have-Anlæg, m. v.
1762.	20. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Have-Anlæg i Island.
1764.	14. Mai.	Kgl. Resol. ang. Træplantnings og Havedyrknings Forsög i Island.
1767.	17. Marts.	Kgl. Resol. ang. Understöttelse til Havedyrkning.
—	25. Novbr.	Rentek. Skriv. ang. Erstatning af pestdöde Faare-Qvilder.
—	26. Decbr.	Rentek. Skriv. ang. Erstatning af pestdöde Faare-Qvilder m. m.
1768.	30. April.	Rentek. Skriv. ang. Jordebogens Undersögelse og Bekræftelse til Thinge.
1769.	6. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Synsforretning over Thykkvabæ Klosters Jordegods.
—	20. Mai.	Rentek. Skriv. ang. den islandske Jordebogs Undersögelse og Bekræftelse inden Thinge.
—	30. Mai.	Kgl. Resol. ang. Honorar for den islandske Jordebog.
1770.	20. Marts	Commissorium for den islandske Landcommission.
—	27. Marts.	Kgl. Resol. ang. Folketælling i Island.
—	27. Marts.	Kgl. Resol. ang. den islandske Landcommission.
—	8. Mai.	Kgl. Resol. ang. Kjöb og Uddeling af et Skrift om Havedyrkning.
—	15. Mai.	For. ang. den islandske Landcommission, Amts-Inddelingen m. v.
—	22. Mai.	Instruction for den islandske Landcommission.
1771.	14. Januar.	For. ang. Odelsretten i Norge og dens nöiere Bestemmelse.
1772.	8. Febr.	Norske Kamm. Skriv. ang. Fremgangsmaaden med Agerdyrknings-Forsög i Island.

1772.	12. Mai.	For. ang. Midler mod Faaresygens Udbredelse i Island.

Landfogden,

Legater.

1749.	15. Juli.	Gavebrev paa Gaarden Urdarteig til Berufjords Præstekald.
1750.	2. Januar.	Reskr. ang. Capel paa Ketilstöðum i Mula Syssel.
1752.	28. Novbr.	Gavebrev og Fundats paa Gaarden Nyp, som Dagverdarnes Kirkes Eiendom.
—	30. Novbr.	Gavebrev og Fundats paa en Part af Dagverdarnes til Kirken sammesteds.
1754.	12. Marts.	Afhændelsesbrev paa Gaarden Garpsdal som Beneficium.
—	12. Marts.	Afhændelsesbrev paa Gaarden Arnarbæli til Præstekaldet Mosfell i Grimsnes.
1757.	9. Juli.	Gavebrev og Fundats paa en Færge paa Floden Blanda.
1759.	3. April.	Rektor Jon Thorkelssons Testament til Stiftelse for fattige Börn i Kjalarnes Thing.
—	20. April.	Kongel. Confirmation paa Rektor Jon Thorkelssons (Thorchilii) Testament og det derved stiftede Legat.
1760.	18. Januar.	Fundation for det Arna-Magnæanske Legat.
1763.	10. Mai.	Gavebrev og Fundats paa Gaarden Medalheim til Fattige.
1767.	12. Oktbr.	Gavebrev og Fundats af Præsten Thorvard Audunarson paa Jorden Kambshóll til fattige Börns Opdragelse.
1772.	24. Septbr.	Reskr. ang. Dannelsen af en Commission for Arnæ-Magnæi Stiftelse.

Leiermaal, Leiermaalsböder, *see* Lösagtighed.

Lovbydelse, *see* Odelsret.

Love, Lovrevision m. v., *jevnf.* Instructioner.

1751.	30. April.	Reskr. ang. Oversættelse og Udgivelse af de Island vedkommende Love, Anordninger og Reskripter.
—	30. April.	Reskr. ang. en Udgave af de for Island givne Love.
1753.	20. Marts.	Over-Secretairens (Cancell.) Skriv. ang. den islandske Lovsamling.
1760.	16. Mai.	Ordre og Instruction ang. Udarbeidelsen af en Lovbog for Island.
—	16. Mai.	Reskr. (til Stiftbefalingsmanden) ang. Udarbeidelsen af en Lovbog for Island.
—	16. Mai.	Reskr. (til Lov-Commissionen) ang. samme.
1762.	15. Januar.	Reskr. ang. Revisionen af den islandske Lov.
—	9. Marts.	Kgl. Resol. ang. Lov-Revisionens Fremme.
—	31. Decbr.	Reskr. ang. Revision af Lovens anden Bog.
1764.	13. Juli.	Reskr. ang. Revisionen af den islandske Lovbog.
1766.	7. Marts.	Reskr. ang. den islandske Lovs Revision.
1767.	18. Mai.	Reskr. ang. Revisionen af den islandske Lov.
1770.	12. Mai.	Over-Secretairens (Cancell.) Skriv. ang. den islandske Lovrevisions Fremme, m. v.
—	12. Mai.	Sammes Skriv. ang. den islandske Lovrevision.
—	22. Mai.	Over-Secretairens (Cancell.) Skriv. ang. Udvidelse til Island og Publication af Forordn. 8. Juni 1767.

Lysetold, *see* Kirker, Skatter og Afgifter.

Lösagtighed, *jevnf.* Criminalvæsen.

1749.	25. April.	Reskr. ang. Horstrafs Formildelse til Vand og Bröd.
1750.	2. Febr.	Reskr. ang. Formildelse af Tugthusstraf til Vand og Bröd.

Maal og Vægt, *jevnf.* Handel.

Mandslaan, *see* Hoverie.

Mandtalsfiske, *see* Skatter og Afgifter.

Medicinalvæsenet, *jevnf.* Hospitaler, Politievæsenet.

1760.	18. Marts.	Kgl. Resol. ang. Ansættelse af en Landphysicus paa Island.
—	18. Marts.	Bestalling for Bjarni Pálsson som Landphysicus paa Island.
—	29. April.	Rentek. Skriv. til Amtmanden, ang. Tilsyn med Medicinalvæsenet.
—	9. Mai.	Rentek. Skriv. ang. samme (S. 397, Anm.)
—	19. Mai.	Instruction for Bjarni Pálsson som Landphysicus paa Island.
1762.	10. Mai.	Kgl. Resol. ang. Medicinalvæsenet (Elever hos Landphysicus. Jordemoder).
1766.	5. April.	Rentek. Skriv. ang. Afdrag i Landphysici Gage og Medicament-Penge.
—	20. Juni.	Reskr. ang. Medicinalvæsenet (Chirurgikaters Oprettelse. Hospitaler. Jordemödre).
1767.	14. Febr.	Rentek. Skriv. ang. Landphysici Gageforhold.
—	18. Novbr.	Rentek. Skriv. ang Degnepenge og Præste-Salair af Skrida Kloster.
—	28. Novbr.	Over-Secretairens (Cancell.) Skriv. ang. Stipendier for islandske studiosi chirurgiæ.
1768.	8. April.	Reskr. (til Stiftbefalingsmanden) ang. Stipendier ved Universitetet for chirurgiske Studenter fra Island.
—	8. April.	Reskr. (til Universitetet) ang. samme.
1772.	4. Marts.	Kgl. Resol. ang. Brugsjorder og Instrumenter for Fjerdings-Chirurgerne.
—	18. Marts.	Kgl. Resol. (Norske Kammers Skriv. 28. Marts) ang. Apothekets Adskillelse fra Landphysikatet.
—	10. Mai.	Instruction af Collegium Medicum for Apotheker Björn Jónsson.
—	16. Juli.	For. ang. Indförelsen af Pharmacopoea og Medicinal-Taxt.

Memorialer, *see* Suppliquer.

1772.	28. Marts.	Norske Kammers Skriv. ang. en Politie- og Landforordning for Island.
—	22. April.	Forordn. ang. Skindödes Redning og Præmier derfor.
—	12. Mai.	For. ang. Midler mod Faaresygens Udbredelse i Island.

Prang, *see* Handel, Politievæsenet.

Proces, *see* Retterne.

Præstekald, *see* Geistligheden.

Præster, Præste-Enker, *see* Geistligheden.

Qvilder, *see* Bispestolene, Kirker, Jordegods-Administration.

Rangskat.

1764.	7. Febr.	For. ang. visse Forandringer udi den under 23. Septbr. 1762 paabudne Extra-Skat for Norge (§ 7).

Regnskabsvæsenet.

jevnf. Embeder, Embedsmænd, Jordegods-Administration.

1750.	18. April.	Rentek. Skriv. til Landfogden, ang. hans Regnskabs-Aflæggelse.
—	18. April.	Rentek. Skriv. ang. Amtmandens Opsyn med Regnskabsbetjente.
1751.	1. Mai.	Rentek. Instruction for Skuli Magnusson som Landfoged i Island.
1764.	16. Novbr.	Anordning ang. en Justitskasses Oprettelse i Island
1770.	15. Mai.	Reskr. ang. Landets Deling i to Amter (§ 3).
1772.	7. Januar.	For. ang. Justitskassens Indtægters Forvaltning ved det kgl. danske og norske Kammer.
—	11. Januar.	Norske Kammers Skriv. til Stiftamtm. ang. Control med Regnskabsvæsenet.
—	18. Januar.	Norske Kammers Skriv. ang. Amtmændenes Attestation paa Regnskaber.

Reiser i Island, *jevnf.* Observationer.

1749.	10. Mai.	Over-Secretairens (Canc.) Skriv. til N. Horrebow, ang. dennes Reise i Island.

1749.	10. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Horrebows Sendelse til Island.
1750.	18. Decbr.	Reskr. ang. Horrebows Ophold i Island.
—	18. Decbr.	Reskr. ang. Horrebows Reise til Island.
—	18. Decbr.	Reskr. ang. Instruction for Horrebow paa Reisen til Island.
1751.	23. April.	Reskr. ang. Eggert Olafssons og Bjarni Palssons Sendelse til Island.
—	23. April.	Reskr. ang. Horrebows Tilbagereise fra Island.
—	14. Mai.	Reskr. ang. Udsættelse af Undersögelses-Reisen til Island.
1752.	1. April.	Reskr. ang. Understöttelse for Eggert Olafsson og Bjarne Palsson.
—	29. April.	Reskr. ang. Horrebows Skrift om Island.
—	19. Mai.	Reskr. ang. Udgivelsen af Horrebows Skrift om Island.
—	26. Mai.	Reskr. ang. Eggert Olafssons og Bjarne Palssons islandske Reise.
1753.	9. Marts.	Reskr. ang. Eggert Olafssons og Bjarni Palssons Reise i Island.
1754.	8. Febr.	Reskr. ang. Eggert Olafssons og Bjarne Palssons Reise i Island.
1770.	Juni.	Instruction for Observator Eyjolf Jonsonius til hans Iagttagelser som Reisende i Island.

Rensdyr, *see* Landbovæsenet.

Retter, Retsvæsenet og Rettergangsmaaden, *jevnf.* Althinget, Criminalvæsenet, Instructioner, Love.

1749.	19. Decbr.	Reskr. (til Laugmændene) ang. Underretsdommes Indstævning for Laugthinget.
—	19. Decbr.	Reskr. (til Stiftamtmanden) om samme.
1750.	3. April.	Reskr. ang. Varsel i Delinquentsager.
—	29. Mai.	For. ang. Rettergang i Skilsmisse-Sager.
1751.	12. April.	Reskr. ang. Parternes Udeblivelse fra Laugthingsretten.
1753.	4. Mai.	Reskr. ang. Opreisning paa og Indstævning af en Dom m. m.

Skatter og Afgifter m. v.,
jevnf. Communalvæsen, Friskyds, Hoverie.

1757.	18. Marts.	Bevilling paa Indsamling af en Collect til Holum Bispestols og Skoles Vedligeholdelse.
—	18. Marts.	Reskr. ang. Collect til Holum Bispestol og Skole.
1758.	23. Juni.	Reskr. ang. Understöttelse til Kirker og Skoler i Island.
1759.	3. April.	Rector Jon Thorkelssons Testament til Stiftelse for fattige Börn i Kjalarnes Thing.
—	20. April.	Kgl. Confirmation paa Rector Jon Thorkelssons (Thorchilii) Testament og det derved stiftede Legat.
—	4. Mai.	Reskr. (til Biskopperne i Island) ang. islandske Disciples Udsendelse til danske Skoler.
—	4. Mai.	Reskr. (til Sjællands Biskop) ang. samme.
—	4. Mai.	Reskr. (til Rentekammeret) ang. samme.
1767.	12. Oktbr.	Gavebrev og Fundats af Præsten Thorvard Audunnarson paa Jorden Kambshóll til fattige Börns Opdragelse.

Skove, *see* Landbovæsenet.

Strandinger, Strandret, *see* Vrag.

Suppliquer.

1750.	23. Januar.	For. ang. Vinkelskrivere.
1753.	6. April.	Reskr. ang. Suppliquer fra den islandske Almue.
1771.	3. April.	For. ang. Memorialer og deres Paategning, m. v.

Svovel.

1753.	20. Marts.	Kgl. Resol. ang. yderligere Forskud til de islandske Indretninger m. v.
1758.	15. Mai.	Kgl. Resol. ang. Forskud til de nye Indretninger i Island.

Söpasse, *see* Handel og Skibsfart.

Tiende, *see* Skatter og Afgifter.

1764.	17. Mai.	Rentek. Skriv. ang. Föring for Studerende fra Island.
1768.	8. April.	Reskr. (til Stiftsbefalingsmanden) ang. Stipendier ved Universitetet for chirurgiske Studenter fra Island.
—	8. April.	Reskr. (til Universitetet) ang. samme.
—	26. April.	Rentek. Skriv. ang. de islandske Studenters Föring.
1771.	23. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Angivelse af de til de islandske Studenter sendte Varer.
—	30. Marts.	Rentek. Skriv. ang. islandske Studenters Föring.
—	26. Oktbr.	Norske Kamm. Skriv. ang. islandske Studenters Föring.
1772.	24. Septbr.	Reskr. ang Dannelsen af en Commission for Arnæ Magnæi Stiftelse.

Veivæsenet, m. v.

1753.	26. Marts.	Reskr. ang. Formildelse af Horstraf (til at rydde et Stykke Vei).
1757.	9. Juli.	Gavebrev og Fundats paa en Færge paa Floden Blanda.
1769.	17. Febr.	Reskr. ang. Formildelse af Horstraf (til at rydde et Stykke Vei).
1770.	22. Mai.	Instruction for den islandske Landcommission (§ 13).

Vestmannöerne, *jevnf.* Handel og Skibsfart.

1750.	20. Febr.	Reskr. ang. Hospitalsloddenes Anvendelse paa Vestmannöerne.
1758.	21. Oktbr.	Conditioner for den islandske Handels Forpagtning (§ 18).
1761.	25. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Tienden paa Vestmannöe, m. v.
–	25. Marts.	Rentek. Skriv. ang. Forholdene paa Vestmannöerne.
—	25 Marts	Rentek. Skriv. ang. Landthingsskriverlön fra Vestmannöe.
1762.	9. Febr.	Kgl. Resol. ang. Indretning af et Spil til at trække Baade paa Land paa Vestmannöerne.
1763.	9. Mai.	Kgl. Resol. ang. Anskaffelse af Maskiner til samme Brug.

